

Матеріали до 4-го видання Червоної книги України. Тваринний світ

Національна академія наук України
Інститут зоології ім. І. І. Шмальгаузена

**Матеріали до 4-го видання
Червоної книги України.
Тваринний світ**

Том 3

КИЇВ, 2019

Матеріали до 4-го видання Червоної книги України. Тваринний світ. (Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 7, Т. 3.) – Київ, 2019. – 416с.

ISBN 978-966-02-8576-7 (заг.)

ISBN 978-966-02-9013 (Т.3.)

Редакційна колегія: **Акімов І. А.**, чл.-кор. НАН України, директор Інституту зоології ім. І. І. Шмальгаузена; **Харченко В. О.**, заступник директора Інституту зоології ім. І. І. Шмальгаузена, секретар Національної комісії з питань Червоної книги України; **Костюшин В. А.**, завідуючий Відділом моніторингу та охорони тваринного світу Інституту зоології ім. І. І. Шмальгаузена; **Василюк О. В.**, науковий співробітник Відділу моніторингу та охорони тваринного світу Інституту зоології ім. І. І. Шмальгаузена.

Макет: Н. В. Антонова.

Фото на обкладинці: М. В. Богомаз.

Впорядкування географічних координат: В. О. Горяінова.

До збірника включені відомості про знахідки у 2009-2017 роках видів тварин, занесених до Червоної книги України, а також обґрунтування для внесення нових видів, або виведення їх з Червоної книги України. В публікації представлена інформація, зібрана понад як 139 фахівцями-зоологами та аматорами. Загалом подано інформацію про 7500 зустрічей червонокнижних видів тварин. Збірник розрахований на професійних зоологів, природоохоронців, працівників установ природно-заповідного фонду.

Рукопис рекомендовано до друку Вченою радою Інституту зоології імені І. І. Шмальгаузена (протокол №8 від 24.09.2019 р.).

Збір та опрацювання матеріалу здійснено за сприяння Ukrainian Nature Conservation Group.

© Інститут зоології імені І. І. Шмальгаузена НАН України, 2019

© Ukrainian Nature Conservation Group, 2019

Зміст

Передмова	7
Розділ 1. Знахідки видів	
Атамась Н.С. Знахідки деяких видів птахів, що занесені до Червоної книги України, на річці Десна (Київська та Чернігівська області)	11
Атамась Н.С. Знахідки деяких видів птахів, що занесені до Червоної книги України, на річках Сейм та Удай.	17
Афанасьєв С.О., Летицька О.М., Гупало О.О., Долинський В.Л., Абрам'юк І.І., Голуб О.О. Знахідки риб та міног Червоної книги України у верхній частині басейну річки тиси	19
Бабицький А., Василюк О., Гаврилюк М., Єпішін В., Кузьо Г., Оскирко О., Пушкар Т. Нові знахідки тварин Червоної книги в долинах річок Чутка та Цибульник	24
Бабійчук О.В. Знахідки тварин, занесених до Червоної книги України.	30
Берест З. Л. Знахідки комах, включених до Червоної книги України, на території Полтавської та Черкаської областей	31
Берест З. Л. Знахідки безхребетних тварин, включених до Червоної книги України, на території Києва та Київської області	33
Білушенко А.А. Знахідки рукокрилих лісових територій Центрального Лісостепу України	36
Бокотей А., Кузьо Г., Дубовик О. Види птахів занесені до Червоної книги України у фауні міста Львів	39
Бузунко П. А. Знахідки тварин Червоної книги України в Семенівському районі та інших окремих місцях Чернігівської області.	41
Бушуєв С. Г., Балацький К. Л. Інформація про зустрічі осетрових риб у басейні північно-західної частини Чорного моря в 2018 р.	46
Вобленко А.С., Шешурак П.Н., Кедров Б.Ю., Марисова І.В. Позвоночные, внесённые в Красную книгу Украины, выявленные во время маршрутных полевых практик по зоологии позвоночных Нежинского государственного университета имени Николая Гоголя	52
Вобленко А.С., Шешурак П.Н., Кедров Б.Ю., Марисова І.В., Микула А.С., Кавурка В.В., Назаров Н.В. Позвоночные, внесённые в Красную книгу Украины, встречающиеся на территории Черниговской области.	57
Воловник С. В. Нові дані про комах (Insecta), занесених до Червоної книги України	70
Воробйов Є.О., Вишневський Д.О. Знахідки видів тварин з Червоної книги України (2009) в Північній частині України	72
Ворона Є. І., Куземко А. А., Яворська О. Г. Знахідки рідкісних видів тварин у межах Вінницької області	76
Годлевська Л. В., Постава Т., Мархевка А. Результати досліджень хіроптерофауни Рівненського природного заповіднику та прилеглих ділянок (Північна Україна) у 2018 р.	79
Годованець Б.Й. Рідкісні гніздові види птахів Карпатського біосферного заповідника.	82
Головко О.В., Жерліцина Т.М., Кальчук Г.В., Павлова Н.В., Столяр Н.В. Реєстрації видів тварин, занесених до Червоної книги України (2009), на території та в околицях Національного природного парку «Дермансько-Острозький»	87
Гончар Г.Ю., Дубровський Ю.В., Котенко А.Г., Цвєлих О.М. Знахідки комах і хребетних з Червоної книги України у рекреаційних зонах Києва	93
Гоч І.В. Знахідки червонокнижних видів у 2010-2018 роках, виявлені особисто чи за допомогою аналізу документів про адміністративні правопорушення територіальних підрозділів рибоохорони у Дністрі та притоках та у Дунаї.	97

Грищенко В.М., Яблонівська-Грищенко Є.Д. Знахідки поселень голуба-синяка (<i>Columba oenas</i>) на електролініях в Україні у 2009–2018 рр.	99
Гурбик О.Б., Діденко О.В. Знахідки «червонокнижних» видів риб в Канівському водосховищі.	102
Гусак С.П. Знахідки тварин Червоної книги України у деяких західних та південних регіонах України.	105
Гуштан Г.Г., Гуштан К.В. Знахідки тварин включених до Червоної книги України верхів'я басейну річки латориця та прилеглих територій.	107
Давиденко І.В. Спостереження тварин, занесених до Червоної Книги України у 2009–2019 рр.	110
Діденко О.В., Назаров О.Б. Знахідки яльця звичайного <i>Leuciscus leuciscus</i> в Кам'янському (Дніпродзержинському) водосховищі.	118
Діденко О.В., Талабішка Є.М., Великопольський І.Й. Щодо знахідок плітки паннонської <i>Rutilus virgo</i> (Heckel, 1852) в річках Закарпаття.	119
Довганюк І. Я. «Червонокнижні» види тварин на території національного природного парку «Кременецькі гори» та його околицях.	122
Дубовик О., Бокотей А., Покритюк Л., Боднар В., Ручко О. Осіння міграція птахів, які перебувають під охороною Червоної книги України, через гірський масив полонина Боржава (Закарпатська область).	125
Дубовик О., Скирпан М., Загородній І. Регіональний ландшафтний парк «Стільське Горбогір'я» – територія, важлива для гніздування, зимівлі та міграції рідкісних видів птахів.	127
Ільмінська Л. О. Знахідки рідкісних тварин України.	131
Ільчук В.П. Гніздування черні червонодзьобої <i>Netta rufina</i> у Рівненській області.	133
Кавурка В. В., Заїка М. І., Попов Г. В., Лазарев І. Є. Нові знахідки павукоподібних (Arachnida), багатоніжок (Myriapoda) та комах (Insecta), які занесені до червоної книги України. Повідомлення 2.	134
Клестов М.Л. Нові риси в гніздовій біології голуба-синяка <i>Columba oenas</i> Linnaeus в районі НПП «Нижньосульський».	142
Клетьонкін В.Г. Знахідки тварин Червоної книги України у Дворічанському районі Харківської області.	143
Кобзар Л. І. Знахідка мухоловки звичайної (<i>Scutigera coleoptrata</i> (Linnaeus, 1758)) у м. Київ.	146
Кобзар Л. І., Жила С. М. Зустрічі з червонокнижними птахами у Поліському природному заповіднику.	147
Кобзар Л. І., Жила С. М. Зустрічі з червонокнижними ссавцями у Поліському природному заповіднику.	169
Козодавов С.В. Відомості про чисельність та розповсюдження птахів, занесених до Червоної книги України, на території Національного заповідника «Хортиця», південної частини Херсонської та Запорізької областей у 2017–2019 рр.	188
Коляджин І. І., Мацап'як Л. Ф., Зітенюк А. М., Осадчук Л. С., Шипшина Л. В., Сенета З. Я. Дослідження червонокнижних видів рукокрилих за допомогою автоматичного акустичного баткордера на території НПП «Верховинський».	191
Коробко М.І., Налужний В. Д. Зустрічі видів Червоної книги на Криворіжжі.	198
Корх Ю.О. Знахідки тварин, занесених до Червоної книги України на території НПП «Прип'ять-Стохід».	199
Коцержинська І.М. Знахідки мідянки <i>Coronella austriaca</i> Laurenti, 1768 в Північно-Східній Україні та в околицях Києва.	200
Кузьо Г.О. Вклад аматорів та учасників курсу BirdID Ukraine до спостережень рідкісних видів птахів в Україні.	201

Кузьо Г.О., Дубовик О.А. Знахідки птахів Червоної книги України та Резолюції № 6 Бернської конвенції в НПП «Прип'ять-Стохід»	208
Куцоконь Ю.К., Романь А.М., Подобайло А.В., Варич В.О. Знахідки червонокнижних видів риб у 2018 році (басейн Верхнього Дніпра та Південного Бугу в межах Вінницької області)	210
Мателешко О.Ю., Мірутенко В.В. Дибка степова (<i>Saga pedo</i> (Pallas, 1771) (Orthoptera, Tettigoniidae) в Закарпатській області	212
Микитинець Г.І., Сурядна Н.М., Маркауцан О.Є., Іванов О.Г. Знахідки рептилій (Reptilia) Червоної книги Півдня України	213
Мішта А. В., Некрасова О. Д., Марущак О. Ю. Реєстрації червонокнижних видів ссавців	216
Мокрицький П. Зустрічі тварин Червоної книги України на Житомирщині	219
Мороз В.А., Гузь Г.В., Боровик Л.П. Знахідки видів плазунів, занесених до Червоної книги України в Луганському природному заповіднику та на прилеглих територіях (Луганська область)	220
Морошан О. Р., Гощіцький А. В. Знахідки рідкісних тварин на території Львівської та Івано-Франківської областей	226
Москаленко Ю. О., Плющ С. О. Реєстрації птахів Червоної книги України на материкових ділянках Чорноморського біосферного заповідника протягом 2018 рр.	229
Некрасова О.Д., Марущак О.Ю., Осирко О.С. Знахідки тварин фауни України занесених до Червоної книги України протягом 2015 та 2018 р.	234
Ніточко М. І. Рідкісні види комах (Insecta) у регіоні Чорноморського біосферного заповідника НАН України	237
Плющ С. О., Москаленко Ю. О. Реєстрації видів птахів Червоної книги України на акваторіях Чорноморського біосферного заповідника упродовж 2018 рр.	251
Покритюк Л.Л. Реєстрації «червонокнижних» птахів (Aves) в рівнинній частині Закарпаття	258
Покритюк Л.Л. Реєстрації «червонокнижних» птахів (Aes) та плазунів (Reptilia) в Закарпатті.	263
Попович Ю.М. Зустрічі плазунів, занесених до Червоної книги України, на території Карпатського біосферного заповідника	266
Роман Є.Г. Знахідки тварин Червоної книги України на півдні України	278
Руденко В.П., Коваленко Т.А., Руденко А.Г. Зустрічі окремих рідкісних видів хребетних тварин в національному природному парку «Джарилгацький» (2013 – початок 2019 рр.)	280
Скоробогатов В.М. Знахідки рідкісних видів фауни в межах Миколаївської області	288
Смірнов Н. А., Коцержинська І. М., Снявська І. О., Держипільський Л. М., Погрібний О. О., Кузьменко Т. М. Знахідки тварин Червоної книги України в НПП «Гуцульщина» в травні 2019 року	290
Снігірьов С.М., Абакумов О.М., Снігірьов П.М., Піцик В.З. Візуальні спостереження «червонокнижних» видів молюсків та ракоподібних в прибережних водах Одеської затоки (район гідробіологічної станції ОНУ ім. І.І. Мечникова) та острова Зміїний (Чорне море) в 2016-2017 рр.	294
Снігірьов С.М., Медінець В.І., Абакумов О.М., Піцик В.З. Візуальний моніторинг дельфінів в прибережних водах острова Зміїний (Чорне море) в 2010-2016 рр.	295
Сон М.О., Кошелев О.В. Знахідки видів крабів, що включені до Червоної книги України у прибережних водах та в лиманах Чорного моря.	296
Стороженко Ж.В. Знахідки тварин Червоної книги України на території НПП «Хотинський» та його околиць.	298
Терлецький В.М. Знахідки птахів, занесених до Червоної книги у бескидах Старосамбірського району Львівської області.	299

Ткаченко П.В. Додаткові відомості про знахідки видів риб, занесених до Червоної книги України в районі Чорноморського біосферного заповідника НАН України (Тендрівська, Ягорлицька затоки та прилегла до них акваторія Чорного моря) у 2009-2018 рр.	302
Фриз-Дужак О.В. Знахідки тварин, занесених до Червоної книги України	303
Химин М. В. Знахідки тварин, занесених до Червоної книги України на території НПП «Прип'ять-Стохід»	304
Химин М. В. Знахідки тварин, занесених до Червоної книги України на території Рівненського природного заповідника	309
Химин М. В. Знахідки тварин, занесених до Червоної книги України на території Черемського природного заповідника	311
Цвелих О. М. Нові знахідки рідкісних звірів та птахів на північно-західних околицях Києва	313
Цвелих О. М. Знахідки рідкісних птахів у Криму і Бессарабії	316
Шевцов А.О. Знахідки рідкісних видів птахів на Кіровоградщині у 2018 р.	319
Шешурак П.Н., Вобленко А.С., Кавурка В.В., Назаров Н.В. Новые и малоизвестные находки насекомых, внесённых в Красную книгу Украины	321
Шидловський І.В., Дубовик О.А., Струс Ю.М., Скирпан М.В. Спостереження червонокнижних видів птахів протягом 2009 – 2019 років (матеріали до четвертого видання)	332
Шупова Т.В. Регистрация животных Красной книги Украины (2009) в Киевской, Днепропетровской, Донецкой, Полтавской областях в 2009-2018 гг.	344
Шупова Т.В., Гончар А.Ю. Регистрация животных Красной книги Украины (2009) на полуострове Меганом (Крым) в 2009-2011 гг.	346
Юречко Р. Ю. Реєстрації видів комах (Insecta) Червоної книги України у Львівській області	347
Яніш Є.Ю., Яніш Ю.В. Зустрічі тварин, занесених до Червоної книги України	349
Розділ 2. Пропозиції ревізії переліків Червоної книги України	
Банік М. В., Шидловський І. В., Редінов К. О., Струс Ю. М. Пропозиції щодо доповнення новими видами птахів четвертого видання Червоної книги України	353
Вітер С.Г. Огрнутування необхідності включення низки видів птахів до нового видання «Червоної книги України» (друга частина)	365
Гончаров Г.Л. Щодо созологічного статусу сибірської щипавки (<i>Cobitis melanoleuca</i> Nichols, 1925) в Україні	368
Грищенко В.М., Книш М.П. Про занесення дібровника (<i>Ocyris aureolus</i>) до Червоної книги України	373
Некрасова О. Д., Смірнов Н. А., Марущак О. Ю., Коршунов О. В., Коцержинська І. М. Зміна охоронного статусу та точки знахідок тритона гребінчастого <i>Triturus cristatus</i> (Amphibia, Salamandridae) в Україні	378
Сон М.О., Кошелєв О.В. Обґрунтування включення морської поліхети <i>Ophelia bicornis</i> Savigny, 1822 до Червоної книги України	387
Цвелих О.М. Про необхідність включення Кам'янки іспанської <i>Oenanthe hispanica</i> (L.) до Червоної книги України	389
Систематичний показчик видів	391
Алфавітний показчик видів	395
Показчик установ природно-заповідного фонду	399

ПЕРЕДМОВА

Ведення Червоної книги України (далі – ЧКУ) регламентується Законом України «Про Червону книгу України». Вона є основним механізмом в нашій країні щодо охорони рідкісних, зникаючих та таких, що потребують охорони, видів тваринного та рослинного світу. ЧКУ має передбачену законодавством систему відповідальності за порушення вимог охорони зазначених видів. Кабінетом Міністрів України затверджені такси для обрахування збитків, нанесених державі нанесенням шкоди популяціям або середовищам існування видів, що включені у ЧКУ. Також, згідно із законодавством, місця мешкання/ видів, занесених до ЧКУ мають оголошуватися територіями природно-заповідного фонду.

Оновлене видання Червоної книги України, згідно зі статтею 12 Закону, видається один раз на десять років. Про кожний вид тварин вона має містити відомості щодо їх сучасного поширення та чисельності і причини їх зміни, місць перебування, вжитих та необхідних заходів з охорони. Для можливості поновлення у ЧКУ інформації про види, які охороняються, має постійно вестися моніторинг стану «червонокнижних» видів.

Останнє (3-є) видання ЧКУ було опубліковане у 2009 році. У 2019 році має бути видане наступне, 4-те, видання Червоної книги України. Нажаль в Україні відсутня державна система моніторингу видів ЧКУ. Польові дослідження щодо «червонокнижних» видів практично не фінансуються державою. Часткове фінансування цього напрямку є в об'єктах природно-заповідного фонду високого рангу – біосферних та природних заповідниках, національних та регіональних парках. Але вони складають лише декілька відсотків територій України, та не відіграють значної ролі для збереження багатьох «червонокнижних» видів, а нерідко, і взагалі не мають значення для їх збереження. В зв'язку з цим, відомості про поширення і чисельність видів ЧКУ, які накопичувалися після її останнього видання, не є результатом систематичної та планомірної роботи на державному рівні. Вони збиралися фахівцями з різних наукових та природоохоронних установ, або в межах їх планових тем, здебільшого не націлених суто на «червонокнижні» види, або, що найчастіше, попутно до основних їхніх наукових завдань. Завдяки цьому у великої кількості фахівців накопичилося

чимало відомостей щодо знахідок видів ЧКУ, які не є опубліковані в наукових виданнях тому що останні, як правило намагаються друкувати лише аналітичні праці, а не первинну інформацію про знахідки. Таким чином, значний обсяг даних щодо «червонокнижних» видів, крім того, що він збирався не на систематичній та планомірній основі, ще й залишається не оприлюдненим.

Щоб закрити цю інформаційну прогалину, ще в 2008 році, перед 3-м виданням ЧКУ, ми запропонували ідею збірки «Знахідки тварин Червоної книги України», яка була підтримана керівництвом Інституту зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАНУ, яку 2008 року і було видано. Для підготовки 4-го видання ЧКУ нами було запропоновано використати цей позитивний досвід збирання інформації щодо «червонокнижних» видів, що знову було підтримано. У 2018 році ми ініціювали видання збірки «Матеріали до 4-го видання «Червоної книги України», метою якої є оприлюднення даних щодо знахідок у 2009-2017 роках видів, занесених до Червоної книги України, а також обґрунтування для внесення нових видів, або виведення їх з ЧКУ. Були видані 2 томи збірки, присвячені тваринному світу. Загалом, понад як 170 авторів, що надали свої дані до збірки подали інформацію про 15 000 локалітетів, в яких було зроблено 29 000 знахідок видів ЧКУ. Збірка (1,2 том) охопила відомостями 1/3 всіх видів тварин, занесених до Червоної книги України. Статті мають різний обсяг. Максимальна кількість знахідок наданих одним автором складає 3200 зустрічей. Частина авторів звела всі свої дані в одній статті (в частині випадків статті мають до 8 авторів). В інших випадках автори навпаки – розділили свої матеріали на кілька окремих публікацій (за регіонами, групами, за відомостями, зібраними ними в рамках роботи в різних установах і організаціях). Переважна кількість відомостей, включених у збірку, публікуються вперше. В низці випадків, автори посилаються на власні публікації та інші перевірені ними джерела, де вперше уло оприлюднено інформацію про ті чи інші зустрічі. Разом з тим, географічні координати зустрічей однаково вперше вказані лише в даній публікації. Упорядниками будь-який з таких підходів не обмежувався, оскільки це не суперечить

задачам збірки. Виняток становлять окремі випадки, коли на прохання авторів координати були подані в узагальненому вигляді, що зроблено з метою забезпечити окремі місця мешкання (зокрема гнізда) рідкісних видів від браконьєрів, у випадках коли види становлять комерційний інтерес. Всі такі випадки мають відповідні примітки в тексті кожної з таких статей. Слід підкреслити, що перші два томи збірки містять майже в десять разів більше знахідок «червонокнижних» видів тварин, ніж попередня, видана у 2008 році. Це дає надію, що незважаючи на відсутність державної системи моніторингу видів тварин Червоної книги України, хоча б частково вдасться закрити «білі плями» у даних щодо цих видів.

Збірка, яку Ви тримаєте в руках, продовжує серію видань, присвячених «червонокнижним» видам. Переважна більшість матеріалів, включених до неї є короткими повідомленнями із доданими відомостями про зустрічі видів тварин ЧКУ у визначеному табличному форматі, із зазначенням географічних координат таких знахідок та дат (або діапазонів дат). Декілька статей, що виділені у окремий розділ, містять позицію авторів щодо доповнення або ревізії переліків видів ЧКУ або підходів до її укладання та оформлення.

Загалом, авторами збірки стали 139 професійних біологів та аматорів, що надали в загальній масі про 7500 зустрічей із рідкісними видами.

Загалом, всі три видання з циклу збірок, присвячених знахідкам тварин Червоної книги включили інформацію про зустрічі 374 видів (з 543) за останні 10 років (69 % від загальної кількості видів). Кількість згадок про кожен з видів сильно варіює. Деякі види (переважно безхребетні) фігурують лише в окремих статтях в одному з томів (37 – в т.1, 46 – в т.2, 29 – в т.3). Ще 151 вид, з числа занесених до Червоної книги, не згаданий у збірках жодного разу.

	Кількість згадок видів	% від загальної кількості видів в ЧКУ	Види, що відмічені лише в одному томі
том 1	295	54,32781	37
том 2	317	58,37937	46
том 3	280	51,56538	29
ВСЬОГО	392	72,19153	

Сподіваємось на продовження цього видання у подальшому на більш регулярній основі – хоча б раз на 5 років, що дозволило б повернути ще більшу увагу дослідників до збору даних по видах тварин Червоної книги України.

Розділ 1.

Знахідки видів

Атамась Н. С.

Інститут зоології ім. І.І. Шмальгаузена НАН України
atamasnately@gmail.com

ЗНАХІДКИ ДЕЯКИХ ВИДІВ ПТАХІВ, ЩО ЗАНЕСЕНІ ДО ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ, НА РІЧЦІ ДЕСНА (КИЇВСЬКА ТА ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛАСТІ)

Матеріал стосується реєстрації деяких видів птахів, які занесені до Червоної книги України (2009), що були зафіксовані впродовж трьох польових виїздів до акваторії річки Десна та прилеглої заплави у Чернігівській та Київській областях у червні та

липні 2012, 2013 та 2014 рр. байдаркою з метою моніторингу колоніальних поселень водно-болотних птахів. Облік вівся як з байдарок на русловій частині та піщаних мілинах, так і на суходолі на території заплави на обох берегах.

Нижня Десна, Київська та Чернігівська область, відрізок русла на ділянці с. Крехаїв – м. Київ (включаючи частково протоку Любичів від с. Крехаїв до впадіння у Десну коло с. Бодреньки), 2012.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигнній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Milvus migrans</i>	с. Крехаїв	50,790840	30,763219	03.06.2012	1 ос.	Атамась Н.С.
<i>Haemantopus ostralegus</i>	– // –	50,780380	30,756853	– // –	4 ос.	– // –
<i>Sterna albifrons</i>	– // –	50,825716	30,764593	– // –	Колонія 8 гнізд	– // –
<i>Milvus migrans</i>	с. Боденьки	50,825164	30,738395	– // –	2 ос.	– // –
<i>Sterna albifrons</i>	– // –	50,835206	30,752797	– // –	Колонія 5 гнізд	– // –
<i>Haemantopus ostralegus</i>	– // –	50,835206	30,752797	– // –	2 ос.	– // –
<i>Sterna albifrons</i>	с. Жукин	50,801874	30,723598	04.06.2012	Колонія 31 гніздо	– // –
<i>Haemantopus ostralegus</i>	– // –	50,801874	30,723598	05.06.2012	5 ос.	– // –
– // –	с. Воропаїв	50,771667	30,721841	– // –	2 ос.	– // –
– // –	– // –	50,772332	30,721955	– // –	7 ос.	– // –
– // –	с. Пирново	50,751146	30,700048	– // –	1 ос.	– // –
– // –	с. Вища Дубечня	50,729180	30,692595	– // –	1 ос.	– // –
– // –	– // –	50,713439	30,680719	– // –	2 ос.	– // –
<i>Clanga pomarina</i>	– // –	50,702886	30,689889	– // –	1 ос.	– // –
<i>Haemantopus ostralegus</i>	с. Рожни	50,665602	30,701861	– // –	2 ос.	– // –
– // –	– // –	50,639311	30,711781	– // –	8 ос.	– // –
– // –	с. Новосілки	50,611124	30,636782	– // –	10 ос.	– // –
– // –	– // –	50,592156	30,624874	– // –	2 ос.	– // –
– // –	с. Хотянівка	50,587598	30,603688	– // –	9 ос.	– // –

Нижня Десна, Київська та Чернігівська область, відрізок русла на ділянці м. Чернігів – м. Київ, 2013.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигнній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Milvus migrans</i>	с. Золотинка	51,329663	31,149316	21.06.2013	Пара дорослих	Атамась Н.С.
– // –	с. Ладинка	51,298836	31,115123	– // –	Молода особина	– // –
<i>Ciconia nigra</i>	– // –	51,286502	31,094891	– // –	2 ос.	– // –

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигнійній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Haemantopus ostralegus</i>	с. Смолин	51,255470	31,035286	-// -	2 ос.	-// -
-// -	-// -	51,281657	31,073694	-// -	1 ос.	-// -
-// -	с. Копачів	51,244720	31,064150	-// -	2 ос.	-// -
<i>Ciconia nigra</i>	с. Копачів	51,235213	31,059373	-// -	2 ос.	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	с. Надинівка	51,225358	31,025549	-// -	3 ос.	-// -
-// -	с. Надинівка	51,207335	31,041833	22.06.2013	2 ос.	-// -
-// -	с. Самойлівка	51,134437	30,932865	-// -	1 ос.	-// -
-// -	с. Морівськ	51,070523	30,863851	-// -	2 ос.	-// -
<i>Milvus migrans</i>	с. Рудня	51,053971	30,857684	-// -	2 ос.	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	с. Короп'є	51,028051	30,862308	-// -	4 ос.	-// -
-// -	с. Білики	51,028035	30,888889	-// -	5 ос.	-// -
-// -	-// -	51,012328	30,891327	-// -	2 ос.	-// -
<i>Milvus migrans</i>	-// -	51,004306	30,899572	23.06.2013	1 ос.	-// -
<i>Sterna albifrons</i>	-// -	51,000978	30,897948	-// -	2 гнізда з кладками	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	-// -	51,000978	30,897948	-// -	2 ос.	-// -
-// -	с. Набильське	50,985455	30,874783	-// -	2 ос.	-// -
<i>Ciconia nigra</i>	-// -	50,979117	30,882287	-// -	1 ос. годувалась	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	м. Остер	50,952610	30,851398	-// -	1 ос.	-// -
<i>Sterna albifrons</i>	с. Виползів	50,927844	30,841215	-// -	Колонія, 31 гніздо	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	-// -	50,927844	30,841215	-// -	2 ос.	-// -
<i>Circaetus gallicus</i>	-// -	50,915465	30,815579	-// -	2 ос.	-// -
<i>Ciconia nigra</i>	с. Беремицьке	50,905932	30,818859	-// -	1 ос.	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	-// -	50,892361	30,804870	-// -	1 ос.	-// -
<i>Sterna albifrons</i>	-// -	50,882656	30,829408	-// -	Колонія, 6 гнізд	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	-// -	50,882656	30,829408	-// -	1 ос.	-// -
<i>Milvus migrans</i>	-// -	50,871836	30,789266	-// -	1 ос.	-// -
<i>Sterna albifrons</i>	с. Сувид	50,847822	30,793366	24.06.2013	Колонія, 18 гнізд	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	-// -	50,847822	30,793366	-// -	2 ос.	-// -
<i>Haliaeetus albicilla</i>	-// -	50,861428	30,801659	-// -	1 доросла особина на дереві	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	-// -	50,861428	30,801659	-// -	2 ос.	-// -
<i>Sterna albifrons</i>	-// -	50,834429	30,777232	-// -	Колонія, 23 гнізда	-// -
<i>Sterna albifrons</i>	с. Крехаїв	50,825716	30,764593	-// -	Колонія, 11 гнізд	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	-// -	50,825716	30,764593	-// -	2 ос.	-// -
<i>Milvus migrans</i>	с. Боденьки	50,840635	30,747890	-// -	1 ос.	-// -
<i>Sterna albifrons</i>	-// -	50,835206	30,752797	-// -	Колонія, 3 гнізда	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	с. Бодреньки	50,835206	30,752797	-// -	1 ос.	-// -
<i>Sterna albifrons</i>	с. Жукин	50,801874	30,723598	-// -	Колонія, 12 гнізд	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	-// -	50,801874	30,723598	-// -	2 ос.	-// -
<i>Sterna albifrons</i>	с. Воропаїв	50,771667	30,721841	-// -	Колонія, 4 гнізда	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	-// -	50,771667	30,721841	-// -	1 ос.	-// -
<i>Milvus migrans</i>	с. Нижня Дубечня	50,675427	30,680230	25.06.2013	1 ос. гоняли болотяні крячки	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	с. Пухівка	50,631861	30,694451	-// -	3 ос.	-// -
<i>Milvus migrans</i>	с. Новосілки	50,614646	30,645915	-// -	1 ос.	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	-// -	50,592153	30,624335	-// -	2 дорослих та 2 молодих	-// -
-// -	с. Новосілки	50,595941	30,643944	-// -	3 ос.	-// -
-// -	с. Хотянівка	50,587832	30,603499	-// -	8 ос.	-// -
-// -	с. Осещіна	50,547604	30,568644	-// -	1 ос.	-// -

**Нижня та Середня Десна (Київська та Чернігівська область,
вдрізок руслу на ділянці с. Сverdlovka – м. Київ, 2014.**

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигнній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Milvus migrans</i>	с. Сverdlovka	51,788491	33,074187	03.07.2014	ганяв над луками білохвоста	Атамась Н.С.
<i>Haliaeetus albicilla</i>	-// -	51,788491	33,074187	-// -	його ганяв над луками шуліка	-// -
<i>Ciconia nigra</i>	с. Радичів	51,777778	33,085827	-// -	1 ос.	-// -
-// -	с. Погорелівка	51,673588	33,137795	04.07.2014	1 ос. годувалася	-// -
<i>Milvus migrans</i>	с. Вишеньки	51,646591	33,083302	-// -	Ніс здобич	-// -
-// -	с. Придеснянське	51,620118	33,018208	-// -	1 ос.	-// -
<i>Ciconia nigra</i>	-// -	51,633863	33,002470	-// -	1 ос.	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	-// -	51,615346	33,016516	-// -	1 ос.	-// -
-// -	с. Зайцево	51,606962	32,977445	-// -	1 ос.	-// -
-// -	с. Лиса Гора	51,607233	32,935772	-// -	2 ос.	-// -
<i>Milvus migrans</i>	-// -	51,599119	32,919517	-// -	1 ос.	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	с. Риботин	51,587275	32,881145	-// -	4 ос.	-// -
-// -	-// -	51,573292	32,845192	-// -	4 ос.	-// -
<i>Milvus migrans</i>	-// -	51,569185	32,831887	-// -	1 ос.	-// -
<i>Ciconia nigra</i>	-// -	51,561423	32,813485	-// -	1 ос.	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	с. Станове	51,559532	32,750679	05.07.2014	5 ос.	-// -
-// -	-// -	51,558344	32,760819	-// -	1 ос.	-// -
<i>Milvus migrans</i>	-// -	51,564336	32,779884	-// -	1 ос.	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	с. Змітнів	51,557430	32,738459	-// -	2 ос.	-// -
<i>Ciconia nigra</i>	-// -	51,546566	32,721248	-// -	1 ос.	-// -
<i>Milvus migrans</i>	-// -	51,554961	32,741229	-// -	2 ос.	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	с. Купчичи	51,561432	32,676871	-// -	1 ос.	-// -
<i>Milvus migrans</i>	-// -	51,565187	32,653610	-// -	2 ос.	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	-// -	51,561220	32,676509	-// -	1 ос.	-// -
<i>Milvus migrans</i>	с. Шабалинов	51,536272	32,669825	-// -	2 ос.	-// -
-// -	с. Ячличі	51,540717	32,603902	-// -	2 ос. літали над заплавою	-// -
-// -	-// -	51,549874	32,600464	-// -	1 ос. їла рибу на пляжі	-// -
<i>Circaetus gallicus</i>	-// -	51,522752	32,605751	-// -	ніс змію у кігтях	-// -
<i>Ciconia nigra</i>	-// -	51,535058	32,622631	-// -	1 ос. годувалася на протоці	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	с. Синютин	51,525415	32,596895	-// -	2 ос.	-// -
<i>Milvus migrans</i>	-// -	51,508910	32,590631	-// -	1 ос.	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	-// -	51,499071	32,573382	06.07.2014	4 ос.	-// -
-// -	с. Мале Устя	51,464697	32,542786	-// -	14 ос.	-// -
<i>Milvus migrans</i>	-// -	51,470623	32,569279	-// -	2 ос.	-// -
<i>Milvus migrans</i>	с. Велике Устя	51,440815	32,517251	-// -	3 ос.	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	-// -	51,451564	32,517597	-// -	2 ос.	-// -
<i>Sterna albifrons</i>	-// -	51,451564	32,517597	-// -	Колонія 10 пар з пташенятами	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	с. Бутівка	51,450728	32,499796	-// -	1 ос.	-// -
<i>Ciconia nigra</i>	-// -	51,427774	32,456945	-// -	1 ос.	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	-// -	51,444542	32,479392	-// -	2 ос.	-// -
-// -	-// -	51,451734	32,487852	-// -	3 дорослих, 1 молодий	-// -
-// -	с. Старобутівка	51,461263	32,486792	-// -	2 дорослих, 2 молодих	-// -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигвинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
-// -	-// -	51,468946	32,477314	-// -	4 ос.	-// -
-// -	с. Макошино	51,455619	32,310644	-// -	2 ос.	-// -
<i>Sterna albifrons</i>	-// -	51,455619	32,310644	-// -	16 пар з пташенятами	-// -
<i>Milvus migrans</i>	-// -	51,457140	32,387229	-// -	1 ос.	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	-// -	51,444926	32,309406	-// -	1 ос.	-// -
<i>Milvus migrans</i>	с. Куковичське	51,448405	32,288243	-// -	2 ос.	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	с. Куковичі	51,449762	32,258962	-// -	1 ос.	-// -
-// -	-// -	51,448342	32,288117	07.07.2014	1 доросла, 1 молодий	-// -
<i>Milvus migrans</i>	с. Червоні Луки	51,422563	32,210518	-// -	1 ос.	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	-// -	51,410354	32,193884	-// -	2 дорослі	-// -
<i>Milvus migrans</i>	с. Дібровка	51,408848	32,131750	-// -	2 ос.	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	с. Ушня	51,400395	32,055043	-// -	2 ос.	-// -
-// -	с. Воловиця	51,383971	32,066947	-// -	1 дорослий, 1 молодий	-// -
-// -	-// -	51,380702	32,025671	-// -	1 ос.	-// -
<i>Sterna albifrons</i>	-// -	51,380702	32,025671	-// -	Колонія, 4 пари	-// -
<i>Milvus migrans</i>	-// -	51,371031	32,026028	-// -	2 ос.	-// -
-// -	с. Кладьківка	51,359997	31,965250	-// -	1 ос.	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	-// -	51,349569	31,969562	-// -	1 ос.	-// -
<i>Milvus migrans</i>	-// -	51,363179	31,944612	-// -	1 ос.	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	-// -	51,359516	31,952051	-// -	1 дорослий, 1 молодий	-// -
<i>Milvus migrans</i>	с. Хибалівка	51,362907	31,885464	-// -	2 ос.	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	-// -	51,374784	31,875732	08.07.2014	5 ос.	-// -
<i>Milvus migrans</i>	-// -	51,361239	31,898799	-// -	1 ос.	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	с. Салтикова Дівича	51,386524	31,869638	-// -	2 ос.	-// -
-// -	-// -	51,394176	31,834640	-// -	2 дорослі особини	-// -
<i>Milvus migrans</i>	-// -	51,418512	31,792030	-// -	1 ос.	-// -
<i>Circaetus gallicus</i>	с. Миколаївка	51,433257	31,787031	-// -	1 особина над заплавою	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	-// -	51,433311	31,782571	-// -	1 ос.	-// -
<i>Milvus migrans</i>	-// -	51,435373	31,758929	-// -	1 ос.	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	-// -	51,444967	31,747959	-// -	1 доросла, 1 молода особини	-// -
-// -	с. Авдіївка	51,477374	31,704034	-// -	2 ос.	-// -
<i>Milvus migrans</i>	-// -	51,483786	31,706297	-// -	1 ос.	-// -
<i>Haliaeetus albicilla</i>	-// -	51,493184	31,709461	-// -	1 ос.	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	-// -	51,495900	31,702325	-// -	2 ос.	-// -
-// -	с. Гориця	51,517798	31,666989	-// -	2 ос.	-// -
<i>Milvus migrans</i>	-// -	51,513036	31,636624	-// -	2 ос.	-// -
-// -	с. Боромики	51,518288	31,597112	-// -	2 ос.	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	с. Брусилів	51,535750	31,560329	09.07.2014	1 ос.	-// -
<i>Milvus migrans</i>	-// -	51,515705	31,503756	-// -	1 ос.	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	с. Улянівка	51,512096	31,446901	-// -	1 ос.	-// -
-// -	-// -	51,504524	31,443103	-// -	3 ос.	-// -
-// -	-// -	51,509241	31,440896	-// -	2 дорослі, 2 молоді особини	-// -
<i>Milvus migrans</i>	с. Підгірне	51,496432	31,412387	-// -	полював на рибу	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	-// -	51,489499	31,394164	-// -	2 ос.	-// -
<i>Ciconia nigra</i>	-// -	51,485473	31,394964	-// -	1 ос.	-// -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Haemantopus ostralegus</i>	С. Еньків	51,500424	31,389110	-// -	2 ос.	-// -
<i>Milvus migrans</i>	с. Еньків	51,493209	31,362767	-// -	1 ос.	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	м. Чернігів	51,510359	31,352062	-// -	2 ос.	-// -
-// -	-// -	51,484350	31,332050	-// -	2 дорослі особини	-// -
-// -	-// -	51,481946	31,310889	-// -	1 ос.	-// -
-// -	-// -	51,450600	31,282920	-// -	1 ос.	-// -
<i>Milvus migrans</i>	-// -	51,443281	31,272197	-// -	1 ос.	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	с. Жавинка	51,416465	31,227838	10.07.2014	1 ос.	-// -
<i>Milvus migrans</i>	с. Шестовиця	51,369952	31,209729	-// -	2 ос.	-// -
<i>Haliaeetus albicilla</i>	с. Друцьке	51,330223	31,128829	-// -	1 ос.	-// -
<i>Milvus migrans</i>	с. Ладинка	51,299022	31,141319	-// -	1 ос.	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	-// -	51,280039	31,093185	-// -	3 ос.	-// -
-// -	с. Козероги	51,281734	31,073621	-// -	3 дорослі особини	-// -
-// -	с. Смолин	51,255315	31,035402	-// -	2 ос.	-// -
-// -	с. Копачів	51,240782	31,034417	-// -	2 ос.	-// -
<i>Haliaeetus albicilla</i>	-// -	51,235347	31,065332	-// -	1 ос.	-// -
<i>Clanga pomarina</i>	с. Надинівка	51,201538	31,040159	-// -	1 ос.	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	-// -	51,208208	31,046713	11.07.2014	2 дорослі особини	-// -
<i>Sterna albifrons</i>	-// -	51,203788	31,029249	-// -	Колонія 10 гнізд	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	-// -	51,203788	31,029249	-// -	2 ос.	-// -
<i>Milvus migrans</i>	-// -	51,206603	31,003594	-// -	2 ос.	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	с. Максим	51,195798	30,980706	-// -	3 ос.	-// -
<i>Sterna albifrons</i>	-// -	51,188203	30,970340	-// -	Колонія 7 гнізд	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	-// -	51,188203	30,970340	-// -	1 ос.	-// -
<i>Ciconia nigra</i>	-// -	51,177641	30,931638	-// -	3 особини годувалися на міляку	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	-// -	51,177641	30,931638	-// -	1 ос.	-// -
<i>Circaetus gallicus</i>	-// -	51,182583	30,927289	-// -	1 ос.	-// -
<i>Milvus migrans</i>	-// -	51,174141	30,943248	-// -	1 ос.	-// -
<i>Haliaeetus albicilla</i>	-// -	51,183436	30,943326	-// -	Молода особина	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	с. Соколівка	51,168655	30,948897	-// -	4 дорослі особини	-// -
-// -	-// -	51,154184	30,925595	-// -	1 ос.	-// -
<i>Sterna albifrons</i>	-// -	51,154184	30,925595	-// -	Колонія 6 пар, пташенята	-// -
<i>Ciconia nigra</i>	-// -	51,154184	30,925595	-// -	Годувався на міліні	-// -
<i>Ciconia nigra</i>	с. Самойлівка	51,134498	30,933299	-// -	годувався	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	-// -	51,134498	30,933299	-// -	2 ос.	-// -
-// -	с. Борсуков	51,107291	30,911132	-// -	4 ос.	-// -
-// -	с. Морівськ	51,082745	30,899146	-// -	1 ос.	-// -
-// -	-// -	51,077129	30,892231	-// -	1 ос.	-// -
<i>Sterna albifrons</i>	-// -	51,105620	30,911046	12.07.2014	Колонія 5 пар з пташенятами	-// -
<i>Ciconia nigra</i>	-// -	51,066556	30,859930	-// -	1 ос.	-// -
<i>Milvus migrans</i>	-// -	51,064546	30,865903	-// -	1 ос.	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	-// -	51,073171	30,874392	-// -	2 ос.	-// -
-// -	-// -	51,069397	30,862397	-// -	2 дорослі особини	-// -
-// -	с. Рудня	51,062829	30,860259	-// -	2 ос.	-// -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигрішній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
-// -	-// -	51,052377	30,857105	-// -	2 ос.	-// -
-// -	с. Білики	51,028044	30,862343	-// -	2 ос.	-// -
-// -	-// -	51,021671	30,864646	-// -	2 ос.	-// -
-// -	-// -	51,027836	30,892825	-// -	2 дорослі, 1 молодий	-// -
<i>Sterna albifrons</i>	с. Набільське	51,000848	30,897946	-// -	Колонія 4 пари	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	-// -	51,000848	30,897946	-// -	2 ос.	-// -
-// -	-// -	50,996117	30,896735	-// -	1 ос.	-// -
-// -	м. Остер	50,973349	30,863534	-// -	1 ос.	-// -
-// -	-// -	50,952451	30,851793	-// -	3 ос.	-// -
-// -	-// -	50,927888	30,841379	-// -	4 ос.	-// -
<i>Sterna albifrons</i>	-// -	50,927888	30,841379	-// -	Колонія 6 пар, пташенята	-// -
<i>Milvus migrans</i>	-// -	50,938848	30,849864	-// -	2 ос.	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	с. Виползів	50,927040	30,825395	-// -	1 ос.	-// -
<i>Ciconia nigra</i>	-// -	50,927040	30,825395	-// -	2 особини годувались на косі	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	с. Беремицьке	50,892693	30,805088	-// -	8 ос.	-// -
<i>Ciconia nigra</i>	-// -	50,885844	30,814265	-// -	1 особина	-// -
<i>Haliaeetus albicilla</i>	-// -	50,888759	30,833647	-// -	1 доросла особина	-// -
<i>Sterna albifrons</i>	-// -	50,882757	30,829433	13.07.2014	Колонія 19 пар, пташенята	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	-// -	50,882757	30,829433	-// -	5 дорослих, 6 молодих	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	с. Євминка	50,848656	30,795168	-// -	2 дорослих, 2 молодих	-// -
<i>Milvus migrans</i>	с. Сувид	50,857661	30,788672	-// -	1 ос.	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	с. Боденьки	50,833524	30,777827	-// -	7 ос.	-// -
-// -	-// -	50,825710	30,764944	-// -	5 ос.	-// -
<i>Sterna albifrons</i>	-// -	50,825710	30,764944	-// -	Колонія 27 пар, пташенята	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	-// -	50,835360	30,752434	-// -	3 ос.	-// -
<i>Sterna albifrons</i>	с. Жукин	50,801570	30,723556	-// -	Колонія 11 пар, пташенята та кладки	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	-// -	50,801570	30,723556	-// -	5 ос.	-// -
<i>Sterna albifrons</i>	с. Воропаїв	50,769999	30,719750	-// -	Колонія 5 пар, пташенята	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	-// -	50,768432	30,700412	-// -	4 ос.	-// -
<i>Sterna albifrons</i>	-// -	50,768432	30,700412	-// -	Колонія 7 пар, пташенята	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	с. Пирново	50,751174	30,699888	-// -	1 дорослий, 1 молодий	-// -
-// -	с. Вища Дубечня	50,717675	30,681056	-// -	2 дорослих, 1 молодий	-// -
<i>Milvus migrans</i>	с. Летки	50,714360	30,718375	-// -	1 ос.	-// -
<i>Sterna albifrons</i>	с. Рожни	50,639465	30,711990	-// -	Колонія 6 пар, пташенята та кладки	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	-// -	50,639465	30,711990	-// -	15 ос.	-// -
<i>Sterna albifrons</i>	-// -	50,631807	30,695545	14.07.2014	Колонія 9 пар, пташенята	-// -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	-// -	50,631807	30,695545	-// -	2 дорослі особини	-// -
-// -	с. Пухівка	50,622787	30,685449	-// -	4 ос.	-// -
-// -	-// -	50,610642	30,656237	-// -	3 дорослих, 4 молодих	-// -
-// -	с. Новосілки	50,611529	30,633652	-// -	5 дорослих, 4 молодих	-// -
-// -	с. Хотянівка	50,587410	30,603743	-// -	20 ос.	-// -
-// -	-// -	50,587586	30,580155	-// -	1 ос.	-// -

Атамась Н. С.

Інститут зоології ім. І.І. Шмальгаузена НАН України
atamasnately@gmail.com

ЗНАХІДКИ ДЕЯКИХ ВИДІВ ПТАХІВ, ЩО ЗАНЕСЕНІ ДО ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ, НА РІЧКАХ СЕЙМ ТА УДАЙ.

Матеріал стосується реєстрації деяких видів птахів, які занесені до Червоної книги України (2009), що були зафіксовані впродовж двох польових виїздів на території Сумської області (р. Сейм) та Полтавської області (р. Удай) у червні - липні 2015 року байдаркою з метою моніторингу колоніальних поселень

водно-болотних птахів. Так як облік вівся з байдарок на руслі та на прилеглих заплавних луках і старицях, переважна більшість зустрічей мала місце над русловою частиною (для Удаю), а також над русловою частиною, над заплавою та на прируслових мілинах (для Сейму).

Ріка Сейм (Сумська область, відрізок русла на ділянці с. Нові Вирки – с. Лисогубівка)

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигнній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Milvus migrans</i>	с. Піски	51,234236	34,074792	13.06.2015	2 особини	Атамась Н.С.
– // –	с. Козлівка	51,225730	34,039189	– // –	1 особина	– // –
<i>Circaetus gallicus</i>	– // –	51,217459	34,024662	– // –	1 линна особина	– // –
<i>Circus pygargus</i>	с. Чаплищи	51,202209	33,984698	14.06.2015	1 самець	– // –
<i>Milvus migrans</i>	с. Ігорівка	51,207499	33,940784	– // –	1 особина	– // –
– // –	с. Латишівка	51,309391	33,896334	– // –	– // –	– // –
– // –	с. Нечаївка	51,308635	33,692786	15.06.2015	2 особини	– // –
– // –	с. Хижки	51,364966	33,606871	– // –	3 особини	– // –
<i>Ciconia nigra</i>	– // –	51,373779	33,593101	– // –	1 особина годувалася на міліні	– // –
<i>Circus cyaneus</i>	– // –	51,373779	33,593101	16.06.2015	1 самець	– // –
<i>Milvus migrans</i>	с. Камінь	51,388587	33,588950	– // –	1 особина	– // –
<i>Ciconia nigra</i>	– // –	51,403469	33,554724	– // –	2 особини годувалися на міліні	– // –
<i>Milvus migrans</i>	с. Прилужжя	51,407291	33,504995	– // –	2 особини	– // –
<i>Aquila pomarina</i>	– // –	51,406212	33,501086	– // –	1 особина над полями	– // –
<i>Haemantopus ostralegus</i>	с. Мутин	51,413067	33,474482	– // –	2 ad. та 1 sad. на міліні	– // –
– // –	с. Новомутин	51,414372	33,460321	– // –	2 ad.	– // –
– // –	– // –	51,416408	33,456092	– // –	3 ad. особини	– // –
<i>Milvus migrans</i>	– // –	51,415102	33,445072	– // –	1 особина	– // –
<i>Ciconia nigra</i>	– // –	51,413191	33,421597	– // –	1 особина годувалась на міліні	– // –
<i>Haemantopus ostralegus</i>	– // –	51,413191	33,421597	– // –	2 ad. та 2 sad. на міліні	– // –
<i>Aquila pomarina</i>	с. Заболотове	51,406942	33,372149	– // –	кружляв над лісом	– // –
<i>Haemantopus ostralegus</i>	– // –	51,402285	33,370553	– // –	1 ad.	– // –
– // –	– // –	51,403682	33,360870	– // –	2 ad.	– // –
<i>Ciconia nigra</i>	с. Жолдаки	51,399884	33,342387	– // –	3 особини кружляли над заплавою	– // –

Вид	Місце знахідки	Координати у десятичній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Haemantopus ostralegus</i>	- // -	51,395559	33,343414	17.06.2015	2 ad.	- // -
- // -	- // -	51,387024	33,308545	- // -	- // -	- // -
<i>Milvus migrans</i>	- // -	51,379281	33,305633	- // -	1 особина	- // -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	с. Любитово	51,375087	33,293692	- // -	1 ad.	- // -
- // -	- // -	51,368865	33,290853	- // -	2 ad.	- // -
- // -	- // -	51,353895	33,275867	- // -	3 ad. та 1 sad.	- // -
- // -	- // -	51,355479	33,266303	- // -	2 ad. на затопленому дереві	- // -
<i>Milvus migrans</i>	- // -	51,351236	33,265422	- // -	1 особина	- // -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	с. Озаричи	51,342289	33,238432	- // -	2 ad.	- // -
- // -	- // -	51,337298	33,211748	- // -	3 ad. на міліні під мостом	- // -
<i>Ciconia nigra</i>	- // -	51,337298	33,211748	- // -	3 особини годувалися на міліні під мостом	- // -
<i>Haemantopus ostralegus</i>	- // -	51,337701	33,195227	- // -	1 ad.	- // -
- // -	с. Лисогубівка	51,332905	33,175366	- // -	- // -	- // -
- // -		51,338685	33,177564	- // -	2 ad.	- // -

Ріка Удай (Полтавська область, відрізок русел м. Пірятин – с. Березоточа)

Вид	Місце знахідки	Координати у десятичній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Haliaeetus albicilla</i>	с. Шкурати	50,194437	32,658340	30.06.2015	1 доросла особина	- // -
<i>Milvus migrans</i>	с. Карпиловка	50,152821	32,716648	- // -	1 особина	- // -
- // -	с. Бієвці	50,154501	32,913386	1.07.2015	2 особини	- // -
- // -	с. Крутий Берег	50,145814	33,078222	2.07.2015	1 особина	- // -

Афанасьєв С. О.,
Лєтицька О. М.,
Гупало О. О.,
Долинський В. Л.,
Абрам'юк І. І.,
Голуб О. О.

Інститут гідробіології НАН України

ЗНАХІДКИ РИБ ТА МІНОГ ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ У ВЕРХНІЙ ЧАСТИНІ БАСЕЙНУ РІЧКИ ТИСИ

Отримані дані щодо сучасних локацій раритетних видів риб та міног у верхній частині басейну р. Тиса. Показано, що перелік видів, занесених до ЧКУ, у досліджених річках представлений 10 видами з 4 родин. Відмічено високі показники частки раритетної іхтіофауни у басейні верхньої Тиси. Популяції *Barbus petenyi* та *Telestes souffia* в річках є достатньо чисельними.

Ключові слова: раритетні види риб, басейн р. Тиси.

Річки Карпатського регіону зазнають посиленого антропогенного навантаження, що має негативний вплив на біорізноманіття річкової біоти, підсилений динамікою кліматичних змін. Відомо, що гірські річки чи не найбільш вразливі серед прісноводних екосистем, де на фоні тенденції до збільшення видового багатства за рахунок інвазій особливої загрози зазнають популяції раритетних видів риб (Владыков, 1926, Власова, 1956, Мовчан, 2000, Мовчан, 2005). З огляду на це, важливим питанням постає проведення моніторингу раритетного компоненту іхтіофауни, визначення сучасних локацій та стану популяцій риб, занесених до Червоної книги України, в гірських річках, які ще зберегли свій природний стан та слугують осередками біорізноманіття аборигенних гідробіонтів.

Матеріал та методика досліджень.

Дослідження раритетної іхтіофауни проводили на р. Тиса (ділянка від смт. Великий Бичків до м. Виноградів), р. Шопурка, р. Ріка з притоками: р. Голятинка та р. Репінка, р. Тереля; р. Уж з притокою р. Тур'я у період з листопада 2017 р. по грудень 2018 р. (дозвіл Мінприроди № 2017/3 на добування видів риб Червоної книги України). У зв'язку з тим, що басейн річки Тиса в межах України характеризується наявністю різноманітних біотопів (різна швидкість течії, перека-

ти, заводі, ділянки з різною глибиною), для вивчення іхтіофауни були використані дозволені знаряддя та методи лову різних типів, які доповнюють один одного своїми специфічними можливостями: гачкові снасті, підсаки, дрифтові пастки для лову молоді, мальковий сачок. З метою знаходження личинок міног, відбирали проби ґрунту у відповідних біотопах. Такий різноманітний набір знарядь лову та методів дозволив достатньо повно дослідити видовий склад риб. Видову приналежність риб визначали на місці, проблемні систематичні признаки фотографувалися для уточнення ідентифікації в лабораторних умовах, також вимірювали довжину тіла особин та зважували, після чого всі виловлені риби були повернуті у водне середовище в живому стані. За умови перевищення дозволеної частки вилову особини риб повертали в природу без вимірювань. Всього було зареєстровано – 377 екз. раритетних видів риб ЧКУ. Назви таксонів наводимо за (Мовчан, 2011).

Результати досліджень та їх обговорення

Загалом в досліджених річках було виявлено 10 видів риб та міног ЧКУ з чотирьох родин. Родина коропових була представлена найчисленніше та найбільшою кількістю видів, а саме шістьма: *Leuciscus leuciscus* (Linnaeus, 1758), *Telestes souffia* (Risso, 1827), *Gobio uranoscopus* (Agassiz, 1828), *Barbus barbus* (Linnaeus, 1758), *B. waleckii* Rolik, 1970; *B. petenyi* Heckel, 1852. Родина лососевих була представлена двома видами – *Thymallus thymallus* (Linnaeus, 1758), *Hucho hucho* (Linnaeus, 1758), окуневих – одним видом *Zingel zingel* Linnaeus, 1766. Крім того, нами було відмічено один вид міног – *Eudontomyzon danfordi* Regan, 1911.

На ділянці русла р. Тиси від смт. Великий Бичків до м. Виноградів було зареєстровано п'ять видів риб, занесених до Червоної книги України (ЧКУ): яльці – *Leuciscus leuciscus*, *Telestes souffia* та три види марен – *Barbus barbus*, *B. waleckii*, *B. petenyi*. За результатами ловів тут переважали *Leuciscus leuciscus*, частка якого становила 45% раритетної іхтіофауни та *Barbus barbus*, *B. petenyi* та *Telestes souffia*, відповідно з частками 21, 17 та 13%. Окремими екземплярами зустрічався вид *B. waleckii* – частка його становила 4%.

В басейні р. Рика загалом було зареєстровано – сім видів риб, занесених до ЧКУ: мінога *Eudontomyzon danfordi*, ялець *Telestes souffia*, три види марен – *Barbus barbus*, *B. waleckii*, *B. petenyi*, а також дунайський лосось *Hucho hucho* і чоп *Zingel zingel*. Особливої уваги заслуговує знахідка в річці карпатської міноги та чопа великого, екземпляри яких все рідше зустрічаються у водоймах даної місцевості. Найчастіше в уловах зустрічались ялець-андруга, марена звичайна – по 29% і марена дунайсько-дністровська – 37% від усіх раритетних видів риб. Інші види риб, занесених до ЧКУ були представлені поодинокими особинами.

Видовий склад раритетних риб басейну р. Шопурка, був представлений дев'ятьма видами: мінога *Eudontomyzon danfordi*, яльці *Leuciscus leuciscus* і *Telestes souffia*, пічкур *Gobio uranoscopus*, марени – *Barbus barbus*, *B. waleckii*, *B. petenyi*, хариус *Thymallus thymallus* та дунайський лосось – *Hucho hucho*. Найчастіше у ловах зустрічалась марена дунайсько-дністровська (46%), а представленість яльця-андруги була майже вдвічі меншою. Вищою в даній річці, порівняно з іншими локаціями, була відносна чисельність і інших раритетних видів риб.

Не зважаючи на те, що різноманіття раритетних видів риб р. Тербля за період досліджень було представлено лише трьома видами, важливим є факт реєстрації в даній річці карпатської міноги *Eudon-*

tomyzon danfordi, попри вплив на екосистему річки розбудованих гідротехнічних споруд. Також у ловах відмічено яльця-андругу *Telestes souffia* та марену дунайсько-дністровську *Barbus petenyi*, представленість яких була більшою ніж в інших річках, відповідно 57% та 38%.

В р. Уж зареєстровані поодинокі екземпляри *Barbus petenyi*, а в її притоці – р. Тур'я – *Eudontomyzon danfordi* та *B. petenyi*.

Частка раритетних видів риб від загального складу іхтіофауни в досліджених річках була значною і коливалась в межах 22–40%, а в середньому становила 29%. Найбільшою кількістю видів раритетний компонент іхтіофауни був представлений в р. Шопурка – 40% від загальної чисельності видів. В р. Ріці частка видів риб, занесених до ЧКУ, становила 30%, а на досліджуваній ділянці р. Тиси – була найменшою і складала лише 22%.

Найпоширенішим видом виявилась марена дунайсько-дністровська, її зустрічальність становила 100%, тобто екземпляри виду були зареєстровані в усіх обстежених річках. Довжина тіла особин в середньому становила 9,2–12,1 см, а маса тіла – 22,7–32,3 г. Рідше зустрічались ялець-андруга та марена звичайна, їх частота траплення становила відповідно 40 і 60% у р. Тисі, 58,8% – в р. Ріці та 12,5% – у р. Шопурці. Довжина тіла особин яльця-андруги в середньому складала 3,8–7,3 см, а маса тіла – 0,9–7,8 г. Середня довжина тіла марени звичайної коливалась в межах 4,3–12,2 см, а маса – 1,7–31,1 г.

Частота траплення яльця звичайного на досліджуваній ділянці р. Тиси становила 20% у ловах, а у р. Шопурці – 12,5%. Поодинокі екземпляри міноги карпатської зустрічались в р. Шопурці у 12,5% випадків, а у р. Ріці – 11,8%. Дунайський лосось, дунайський пічкур, марена Валецького, хариус та чоп великий зустрічались у 5,9% та були зареєстровані лише одиничними екземплярами.

Вид	Місце знахідки	Координати		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Barbus barbus</i>	р. Тиса біля с. Гетиня	48°05'	23°01'	16.11.17	1 ос.	Афанасьєв, Летицька, Гупало, Долинський, Абрам'юк, Голуб
- // -	р. Тиса вище міста Хуст	48°08'	23°18'	16.11.17	4 ос.	- // -
- // -	р. Тиса на 0,5 км нижче впад. р. Рика	48°10'	23°15'	16.11.17	6 ос., l=2,9–5,9 см	- // -
- // -	гирло річки Рика, перед впадінням в р. Тиса	48°10'	23°15'	16.11.17	13 ос., l=2,4–10,3 см	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	р. Ріка, перед селом Нижній Бистрий	48°20'	23°30'	17.11.17	4 ос.	- // -
- // -	р. Ріка, нижче с. Березово (верхнє)	48°19'	23°30'	18.11.17	2 ос.	- // -
- // -	р. Ріка, с. Репидь	48°18'	23°29'	18.11.17	10 ос.	- // -
- // -	р. Ріка, с. Березово	48°17'	23°28'	18.11.17	1 ос.	- // -
- // -	р. Ріка, с. Кутлаш	48°16'	23°27'	18.11.17	1 ос.	- // -
- // -	р. Ріка, нижче авто мосту в с. Горінчево	48°16'	23°25'	19.11.17	4 ос.	- // -
- // -	р. Ріка, 800 м вище автомосту в с. Липча	48°15'	23°23'	19.11.17	2 ос.	- // -
- // -	р. Ріка, проти села Кошелево	48°13'	23°21'	18.11.17	3 ос.	- // -
- // -	р. Ріка, вище с. Іза	48°13'	23°20'	18.11.17	1 ос.	- // -
- // -	р. Шопурка, злиття приток	47°58'	24°00'	4.07.18	5 ос., l=8,7–16,0 см	- // -
<i>Barbus petenyi</i>	р. Тур'я, гирло струмка Бистрий	48°40'	22°47'	21.11.17	3 ос.	- // -
- // -	р. Тур'я, між селами Тур'я пасека і Порошково	48°40'	22°42'	21.11.17	2 ос.	- // -
- // -	р. Уж біля с. Луг	48°59'	22°45'	21.11.17	1 ос.	- // -
- // -	р. Уж нижче греблі Ужацької ГЕС	48°41'	22°24'	21.11.17	1 ос.	- // -
- // -	р. Тиса біля міста Виноградів	48°06'	23°02'	21.11.17	3 ос.	- // -
- // -	р. Тиса, вище м. Хуст	48°08'	23°18'	16.11.17	4 ос.,	- // -
- // -	р. Тиса на 0,5 км нижче впад. р. Ріка	48°10'	23°15'	16.11.17	2 ос., l=6,1 см	- // -
- // -	річка Голятинка, с. Майдан	48°35'	23°28'	17.11.17	52 ос.	- // -
- // -	р. Репінка село Репінне	48°34'	23°27'	17.11.17	2 ос.	- // -
- // -	Гирло річки Ріки	48°10'	23°15'	16.11.17	11 ос.	- // -
- // -	р. Ріка біля села Противень	48°22'	23°35'	17.11.17	3 ос.	- // -
- // -	р. Ріка перед селом Нижній Бистрий	48°20'	23°30'	17.11.17	25 ос.	- // -
- // -	р. Ріка нижче село Березово (верхнє)	48°19'	023°30'	18.11.17	7 ос., l=4,0–15,4 см	- // -
- // -	р. Ріка, село Кутлаш	48°16'	23°27'	18.11.17	1 ос.	- // -
- // -	р. Ріка, село Монастирець	48°16'	23°26'	19.11.17	2 ос.	- // -
- // -	р. Ріка нижче автомосту в с. Горінчево	48°16'	23°25'	19.11.17	2 ос.	- // -
- // -	р. Ріка, 800 м вище автомосту в с. Липча	48°15'	23°23'	19.11.17	1 ос.	- // -
- // -	р. Терєбля біля села Мерешор	48°24'	23°40'	15.11.17	10 ос.	- // -
- // -	р. Терєбля біля села Драгово	48°14'	23°33'	15.11.17	2 ос.	- // -
- // -	р. Шопурка, гирло	47°58'	24°00'	6.07.18	5 ос., l=8,7–17,0 см	- // -
- // -	р. Шопурка, вище мосту в с.м.т. Великий Бичків	47°58'	24°00'	5.07.18	2 ос.	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	р. Шопурка, в межах с.м.т. Великий Бичків	47°58'	24°00'	4.07.18	4 ос., нерест, ♂:♀=1:1	- // -
- // -	р. Шопурка, початок с.м.т. Великий Бичків	47°58'	24°00'	4.07.18	1 ос.	- // -
- // -	р. Шопурка, в межах Лісового заказника Діброва	47°58'	24°00'	4.07.18	3 ос.	- // -
- // -	р. Шопурка, злиття приток	47°58'	24°00'	4.07.18	13 ос.	- // -
<i>Barbus waleckii</i>	р. Тиса, вище міста Хуст	48°08'	23°18'	16.11.17	1 ос., l=5,6 см	- // -
- // -	р. Тиса на 0,5 км нижче впад. р. Ріка	48°10'	23°15'	16.11.17	1 ос., l=9,3 см	- // -
- // -	р. Ріка на 800 м вище автомосту в с. Липча	48°15'	023°23'	19.11.17	2 ос., l=3,7–5,9 см	- // -
- // -	р. Шопурка початок с.м.т. Великий Бичків	47°58'	24°00'	4.07.18	1 ос.	- // -
- // -	р. Шопурка	47°58'	24°00'	4.07.18	1 ос.	- // -
- // -	р. Шопурка, злиття приток	47°58'	24°00'	4.07.18	3 ос.	- // -
<i>Eudontomyzon danfordi</i>	р. Тур'я, гирло струмка Бистрий	48°40'	22°47'	21.11.17	1 ос.	- // -
- // -	р. Ріка, село Репідь	48°18'	23°29'	18.11.17	1 ос.	- // -
- // -	р. Ріка, нижче автомосту в с. Горінчево	48°16'	23°25'	19.11.17	1 ос.	- // -
- // -	р. Тереля біля села Мерешор	48°24'	23°40'	15.11.17	1 ос.	- // -
- // -	р. Шопурка, злиття приток	47°58'	24°00'	4.07.18.	1 ос.	- // -
<i>Gobio uranoscopus</i>	р. Шопурка, нижче села Кубилецька Поляна	47°58'	24°00'	4.07.18.	1 ос.	- // -
<i>Hucho hucho</i>	р. Ріка, с. Березово	48°17'	23°28'	18.11.17	1 ос.	- // -
- // -	р. Шопурка, вище мосту с. Великий Бичків	47°58'	24°00'	5.07.18	1 ос., l=20,5 см	- // -
- // -	р. Шопурка, в межах с.м.т. Великий Бичків	47°58'	24°00'	4.07.18	2 ос.	- // -
<i>Leuciscus leuciscus</i>	р. Тиса біля м. Хуст	48°08'	23°18'	16.11.17	24 ос., l=3,4–4,5 см	- // -
- // -	р. Шопурка, злиття приток	47°58'	24°00'	4.07.18.	1 ос., l=4,3 см	- // -
<i>Telestes souffia</i>	р. Тиса, вище м. Хуст	48°08'	23°18'	16.11.17	3 ос.	- // -
- // -	р. Тиса, на 0,5 км нижче впад. р. Ріка	48°10'	23°15'	16.11.17	4 ос., l=3,7–4,0 см	- // -
- // -	річка Голятинка, біля села Майдан	48°35'	23°28'	17.11.17	61 ос.	- // -
- // -	р. Репінка біля с. Репінне	48°34'	23°27'	17.11.17	1 ос.	- // -
- // -	гирло р. Ріки перед впад. в р. Тису	48°10'	23°15'	16.11.17	21 ос.	- // -
- // -	р. Ріка перед с. Нижній Бистрий	48°20'	23°30'	18.11.17	5 ос., l=6,4–9,4 см	- // -
- // -	р. Ріка нижче с. Березово (верхня частина села)	48°19'	23°30'	18.11.17	2 ос.	- // -
- // -	р. Ріка с. Репідь	48°18'	23°29'	18.11.17	2 ос.	- // -
- // -	р. Ріка с. Березово	48°17'	23°28'	18.11.17	2 ос.	- // -
- // -	р. Ріка с. Кутлаш	48°16'	23°27'	18.11.17	1 ос.	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	р. Ріка, село Монастирець	48°16'	23°26'	19.11.17	3 ос.	- // -
- // -	р. Ріка нижче авто мосту в с. Горінчево	48°16'	23°25'	19.11.17	2 ос.	- // -
- // -	р. Ріка, 800 м вище автомосту в с. Липча	48°15'	23°23'	19.11.17	2 ос.	- // -
- // -	р. Ріка нижче с. Липча, 800 м нижче мосту	48°14'	23°22'	19.11.17	1 ос.	- // -
<i>Thymallus thymallus</i>	р. Шопурка, гирло	47°58'	24°00'	6.07.18	1 ос.	- // -
- // -	р. Шопурка, в межах с.м.т. Великий Бичків	47°58'	24°00'	4.07.18	2 ос., l=15,3–16,2 см	- // -
<i>Zingel zingel</i>	гирло р. Ріка перед впадінням в р. Тиси	48°10'	23°15'	16.11.17	1 ос.	- // -

Висновки

Таким чином, видове різноманіття раритетних видів риб верхньої частини басейну р. Тиси в межах України було представлено 10 видами міног та риб з 4 родин. Марена дунайсько-дністровська та ялець-андруга є звичайними і по-

ширеними видами в річках даної місцевості, а їх популяції – достатньо чисельні. Високі показники відносної чисельності раритетної іхтіофауни свідчать про значну роль гірських приток верхньої Тиси, як осередку біорізноманіття риб в Карпатському регіоні.

1. Владыков В. Рыбы Подкарпатской Руси и их главнейшие способы ловли. Ужгород. 1926. – 151 с.
2. Власова Е.К. Материалы по ихтиофауне Закарпатья / Научн. зап. Ужгород, ун-та. Т. 16. – 1956. – С. 3–38.
3. Мовчан Ю. В. До характеристики різноманіття іхтіофауни прісноводних водойм України (таксономічний склад, розподіл по річковим басейнам, сучасний стан) / Ю. В. Мовчан // Збірник праць Зоологічного музею. – 2005. – № 37. – С. 70–82.
4. Мовчан Ю. В. Риби України (визначник-довідник). Зоологічний музей. – 2011. – Київ. – 420 с.
5. Мовчан Ю. В. Современный видовой состав круглоротых и рыб бассейна реки Тисы в пределах Украины / Ю. В. Мовчан // Вопросы ихтиологии. – 2000. – Т. 40, № 1. – С. 121–123.

Бабицький А.^{1,2}
Василюк О.^{2,3}
Гаврилюк М.⁴
Єпішін В.⁵
Кузьо Г.⁶
Оскирко О.^{2,3}
Пушкар Т.²

1,2 – Національний університет біоресурсів та природокористування України

2 – Інститут зоології імені І.І. Шмальгаузена НАН України

3 – Ukrainian Nature Conservation Group

4 – Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

5 – Інститут еволюційної екології НАН України

6 – Західноукраїнське орнітологічне товариство

НОВІ ЗНАХІДКИ ТВАРИН ЧЕРВОНОЇ КНИГИ В ДОЛИНАХ РІЧОК ЧУТКА ТА ЦИБУЛЬНИК

Матеріал публікації підготовлений за результатами комплексної експедиції, організованої у травні 2019 року ГО «Українська природоохоронна група» до території Кіровоградської (Світловодський та Знам'янський райони) та частково – Черкаської областей (Чигиринський район) з метою виявлення територій, перспективних для створення об'єктів природно-заповідного фонду та Смарагдової мережі. Однією з головних причин вибору території для дослідження стала вкрай обмежена інформація про біотине різноманіття регіону досліджень. Не буде перебільшенням сказати, що воно є практично не вивченим, а комплексних експедицій з його дослідження взагалі ніколи не проводилось.

Річка Цибульник впадає у затоку Дніпра, а р. Чутка є притокою р. Тясмин, до якої впадає неподалік гирла. Долини обох річок заболочені і здебільшого не мають суттєвого зарегулювання стоку. До долин примикає складна мережа балок, зайнятих природною лучно-степовою рослинністю та широколистяними лісами, в тому числі штучними насадженнями. В цілому, територія, обрана нами для дослідження, вирізняється з-поміж навколишніх ділянок високою часткою збереження лучно-степової рослинності, завдяки чому вона відіграє важливе значення для збереження комах, плазунів та птахів саме лучно-степового комплексу, оскільки

значна частина аналогічних ландшафтів регіону наразі залісена, або заростає внаслідок процесів мезофітизації.

Також варто відмітити, що в останні роки степові та лучно-степові балки і схили в різних областях України масово потерпають від розорювання дрібними фермерськими господарствами з метою товарного сільськогосподарського виробництва. Така діяльність знищує оселища типу Е1.2, що є основою лучно-степових комплексів, призводить до фрагментації ландшафту, опосередкованого ураження прилеглих до ріллі природних ділянок отрутохімікатами та до ерозійних процесів. Розорані ділянки виявлені нами також і в усіх балкових комплексах, досліджених під час експедиції. В усіх випадках оранка здійснена у 2019 році, а нерідко це перша оранка цих ділянок. Крутизна розораних схилів, виявлених нами сягає подекуди 15–25 градусів, що є порушенням законодавства про охорону земель.

Важливо відмітити, що більшість досліджених нами ділянок включають створені раніше ботанічні пам'ятки природи («Берестове» на Черкащині, «Кудинове», «Ковиліві горби» та «Степовий горб» на Кіровоградщині), проте такі об'єкти природно-заповідного фонду мають площу від 0,2 до 13 гектарів за загальної площі кожного з балочних комплексів

у кілька сотень гектарів. Водночас важливі популяції рослин, занесених до Червоної книги України (*Stipa capillata*, *S. lessingiana*, *Astragalus dasyanthus*, *Bulbocodium versicolor*, *Adonis vernalis* тощо) знаходяться поза межами територій ПЗФ. Таким чином, ми вважаємо, що площа зазначених вище територій ПЗФ є недостатньою для охорони кожного з обстежених нами природних урочищ і потребує значного розширення. Наявність значної кількості видів і оселищ, включених до резолюції Бернської конвенції, дозволяє рекомендувати включення цих територій до Смарагдової мережі Європи.

Підставою для надання охоронного статусу дослідженим територіям є в тому числі і наявність видів тварин, що охороняються в Україні Червоною книгою та тих, що включені до списків міжнародних природоохоронних угод. У цій публікації ми надаємо інформацію про нові знахідки видів тварин, що занесені до Червоної книги України та Резолюції 6 Бернської конвенції в межах вивченої нами території долин річок Чутка та Цибульник.

У публікації також використано окремі спостереження дослідників у цих самих місцях за попередні роки.

Вид	Ох. Статус	Локалітет	X	Y	Дата	Додаткова інформація	Автори
<i>Docardion equestre</i>	ЧКУ	Комплекс лучно-степових балок на пд-сх від с.Тарасо-Григорівка (Знаменський р-н, Кіровоградська обл.), ок. БПП «Кудинове»	48,970538	32,699045	11.05.2019	одиночно	Пушкар Т., Єпішін В.
- // -	- // -	Комплекс лучно-степових балок на пд від с. Стецівка (Чигиринський р-н, Черкаська обл.), ок. заказника «Берестове»	49,007257	32,773970	11.05.2019	Виявлено 7 ос.	Єпішін В., Гаврилюк М., Кузьо Г.
- // -	- // -	Ботанічна пам'ятка природи «Степовий горб», степова балка, сх. ок. с. Нікольське (Світловодський р-н, Кіровоградська обл.)	48,964651	33,071761	12.05.2019	одиночно	Єпішін В.
- // -	- // -	Степова балка в пн. ок. с. Глинськ (Світловодський р-н, Кіровоградська обл.)	48,973727	32,919906	12.05.2019	часто	Всі дослідники
- // -	- // -	Балка 1 км на схід від с. Стецівка	49,030417	32,794349	14.05.2019	одиночно	Єпішін В., Пушкар Т.
- // -	- // -	Балка 2 км на схід від с. Стецівка	49,023915	32,830614	14.05.2019	одиночно	Єпішін В.
<i>Iphiclides podalirius</i>	ЧКУ	Комплекс лучно-степових балок на пд-сх від с.Тарасо-Григорівка (Знаменський р-н, Кіровоградська обл.), ок. БПП «Кудинове»	48,970538	32,699045	11.05.2019	часто	Всі дослідники
- // -	- // -	Комплекс лучно-степових балок на пд від с. Стецівка (Чигиринський р-н, Черкаська обл.), ок. заказника «Берестове»	49,007257	32,773970	11.05.2019	часто	- // -
- // -	- // -	Комплекс лучно-степових балок в ок. кол. с. Іллічівка (Світловодський р-н, Кіровоградська обл.)	49,004482	33,039056	12.05.2019	часто	- // -
- // -	- // -	Долина р. Цибульник та прилеглий комплекс балок, пд. ок. с. Нікольське (Світловодський р-н, Кіровоградська обл.)	48,947044	33,047279	12.05.2019	часто	- // -

Вид	Ох. Статус	Локалітет	X	Y	Дата	Додаткова інформація	Автори
-// -	-// -	Ботанічна пам'ятка природи «Степовий горб», степова балка, сх. ок. с. Нікольське (Світловодський р-н, Кіровоградська обл.)	48,964651	33,071761	12.05.2019	часто	-// -
-// -	-// -	Степова балка в пн. ок. с. Глинськ (Світловодський р-н, Кіровоградська обл.)	48,973727	32,919906	12.05.2019	часто	-// -
-// -	-// -	Балка 1 км на схід від с. Стецівка	49,030417	32,794349	14.05.2019	часто	Єпішін В., Пушкар Т.
-// -	-// -	Балка 2 км на схід від с. Стецівка	49,023915	32,830614	14.05.2019	часто	Єпішін В.
<i>Papilio machaon</i>	ЧКУ	Комплекс лучно-степових балок на пд від с. Стецівка (Чигиринський р-н, Черкаська обл.), ок. заказника «Берестове»	49,007257	32,773970	11.05.2019	одиночно	Всі дослідники
-// -	-// -	Комплекс лучно-степових балок в ок. кол. с. Іллічівка (Світловодський р-н, Кіровоградська обл.)	49,004482	33,039056	12.05.2019	одиночно	-// -
-// -	-// -	Степова балка в пн. ок. с. Глинськ (Світловодський р-н, Кіровоградська обл.)	48,973727	32,919906	12.05.2019	одиночно	-// -
-// -	-// -	Балка 2 км на схід від с. Стецівка	49,023915	32,830614	14.05.2019	одиночно	Пушкар Т.
<i>Zerynthia polyxena</i>	ЧКУ	Долина р. Цибульник та прилеглий комплекс балок між сс. Микільське та Перехрестівка (Світловодський р-н, Кіровоградська обл.)	48,983889	33,050556	08.05.2017	1 ос.	Гаврилюк М.
<i>Bombus argillaceus</i>	ЧКУ	Балка в пд.-сх. ок. с. Кудашеве (Чигиринський р-н, Черкаська обл.)	48,959444	32,641944	11.05.2019	1 ос.	Бабицький А.
-// -	-// -	Балка в 4 км пн.-сх. с. Стецівка (Чигиринський р-н, Черкаська обл.)	49,026111	32,820556	14.05.2019	1 ос.	Єпішін В.
<i>Xylocopa valga</i>	ЧКУ	Ботанічна пам'ятка природи «Степовий горб», степова балка, сх. ок. с. Нікольське (Світловодський р-н, Кіровоградська обл.)	48,964651	33,071761	12.05.2019	1 ос.	Пушкар Т.
<i>Bombina bombina</i>	R6 BC	Долина р. Цибульник та прилеглий комплекс балок, пд. ок. с. Нікольське (Світловодський р-н, Кіровоградська обл.)	48,947044	33,047279	12.05.2019		Оскірко О.
<i>Emys orbicularis</i>	ЧКУ	Степова балка в пн. ок. с. Глинськ (Світловодський р-н, Кіровоградська обл.)	48,973727	32,919906	12.05.2019		Василюк О.
<i>Lacerta viridis</i>	ЧКУ	Комплекс лучно-степових балок в ок. кол. с. Іллічівка (Світловодський р-н, Кіровоградська обл.)	49,004482	33,039056	12.05.2019		Оскірко О.

Вид	Ох. Статус	Локалітет	X	Y	Дата	Додаткова інформація	Автори
- // -	- // -	Степова балка в пн. ок. с. Глинськ (Світловодський р-н, Кіровоградська обл.)	48,973727	32,919906	12.05.2019		Оскірко О.
- // -	- // -	Долина р. Цибульник та прилеглий комплекс балок між сс. Микільське та Перехрестівка (Світловодський р-н, Кіровоградська обл.)	48,983889	33,050556	08.05.2017	не менше 3 ос.	Гаврилюк М.
- // -	- // -	Балка 1 км на схід від с. Стецівка	49,030417	32,794349	14.05.2019		Оскірко О.
- // -	- // -	Балка 2 км на схід від с. Стецівка (вздовж дороги)	49,040635	32,799768	14.05.2019		- // -
- // -	- // -	Балка 2 км на схід від с. Стецівка	49,023915	32,830614	14.05.2019		- // -
<i>Coronella austriaca</i>	ЧКУ	Степова балка в пн. ок. с. Глинськ (Світловодський р-н, Кіровоградська обл.)	48,973727	32,919906	12.05.2019		- // -
<i>Sylvia nisoria</i>	R6 BC	Долина р. Цибульник та прилеглий комплекс балок між сс. Микільське та Перехрестівка (Світловодський р-н, Кіровоградська обл.)	48,983889	33,050556	09.05.2017	2 самці	Гаврилюк М.
<i>Alcedo attis</i>	R6 BC	Долина р. Цибульник та прилеглий комплекс балок, пд. ок. с. Нікольське (Світловодський р-н, Кіровоградська обл.)	48,947044	33,047279	12.05.2019	гніздо з парю	Кузьо Г.
- // -	- // -	Степова балка в пн. ок. с. Глинськ (Світловодський р-н, Кіровоградська обл.)	48,973727	32,919906	12.05.2019	гніздо з парю	- // -
- // -	- // -	Долина р. Цибульник та прилеглий комплекс балок між сс. Микільське та Перехрестівка (Світловодський р-н, Кіровоградська обл.)	48,983889	33,050556	08.05.2017	не менше 3-х пар	Гаврилюк М.
<i>Anthus campestris</i>	R6 BC	Ботанічна пам'ятка природи «Степовий горб», степова балка, сх. ок. с. Нікольське (Світловодський р-н, Кіровоградська обл.)	48,964651	33,071761	12.05.2019	не менше 2-х співаючих самців	Гаврилюк М., Кузьо Г.
<i>Botaurus stellaris</i>	R6 BC	Долина р. Цибульник та прилеглий комплекс балок між сс. Микільське та Перехрестівка (Світловодський р-н, Кіровоградська обл.)	48,983889	33,050556	09.05.2017	1 самець	Гаврилюк М.
<i>Buteo rufinus</i>	ЧКУ	Комплекс лучно-степових балок на пд-сх від с. Тарасо-Григорівка (Знаменський р-н, Кіровоградська обл.), ок. БПП «Кудинове»	48,970538	32,699045	11.05.2019	1 гніздо з парю + 1 пара	Гаврилюк М., Кузьо Г.
- // -	- // -	Комплекс лучно-степових балок в ок. кол. с. Іллічівка (Світловодський р-н, Кіровоградська обл.)	49,004482	33,039056	12.05.2019	1 полюючий птах	- // -

Вид	Ох. Статус	Локалітет	X	Y	Дата	Додаткова інформація	Автори
<i>Circus aerogenosus</i>	R6 BC	Балка 2 км на схід від с.Стецівка	49,023915	32,830614	14.05.2019		Кузьо Г.
- // -	- // -	Комплекс лучно-степових балок на пд-сх від с.Тарасо-Григорівка (Знаменський р-н, Кіровоградська обл.), ок. БПП «Кудинове»	48,970538	32,699045	11.05.2019		Гаврилюк М., Кузьо Г.
- // -	- // -	Долина р. Цибульник та прилеглий комплекс балок між сс. Микільське та Перехрестівка (Світловодський р-н, Кіровоградська обл.)	48,983889	33,050556	09.05.2017		Гаврилюк М.
<i>Columba oenas</i>	ЧКУ	Ботанічна пам'ятка природи «Степовий горб», степова балка, сх. ок. с. Нікольське (Світловодський р-н, Кіровоградська обл.)	48,964651	33,071761	12.05.2019	ймовірні 2 пари (2+3 ос.)	Гаврилюк М., Кузьо Г.
- // -	- // -	Долина р. Цибульник та прилеглий комплекс балок між сс. Микільське та Перехрестівка (Світловодський р-н, Кіровоградська обл.)	48,983889	33,050556	09.05.2017	1 пара	Гаврилюк М.
<i>Crex crex</i>	R6 BC	Комплекс лучно-степових балок в ок. кол. с. Іллічівка (Світловодський р-н, Кіровоградська обл.)	49,004482	33,039056	12.05.2019	не менше 4-х вокалізуючих самців	Гаврилюк М., Кузьо Г.
- // -	- // -	Долина р. Цибульник та прилеглий комплекс балок, пд. ок. с. Нікольське (Світловодський р-н, Кіровоградська обл.)	48,947044	33,047279	12.05.2019		- // -
<i>Emberiza hortulana</i>	R6 BC	Комплекс лучно-степових балок на пд-сх від с.Тарасо-Григорівка (Знаменський р-н, Кіровоградська обл.), ок. БПП «Кудинове»	48,970538	32,699045	11.05.2019	3 ймовірно гніздові пари	- // -
<i>Ficedula parva</i>	R6 BC	Балка 2 км на схід від с.Стецівка	49,023915	32,830614	14.05.2019		Кузьо Г.
<i>Lanius collurio</i>	R6 BC	Комплекс лучно-степових балок на пд від с. Стецівка (Чигиринський р-н, Черкаська обл.), ок. заказника «Берестове»	49,007257	32,773970	11.05.2019		Гаврилюк М., Кузьо Г.
- // -	- // -	Комплекс лучно-степових балок в ок. кол. с. Іллічівка (Світловодський р-н, Кіровоградська обл.)	49,004482	33,039056	12.05.2019		- // -
- // -	- // -	Балка 2 км на схід від с.Стецівка	49,023915	32,830614	14.05.2019		Кузьо Г.
<i>Lanius minor</i>	R6 BC	Комплекс лучно-степових балок на пд-сх від с.Тарасо-Григорівка (Знаменський р-н, Кіровоградська обл.), ок. БПП «Кудинове»	48,970538	32,699045	11.05.2019		Гаврилюк М.

Вид	Ох. Статус	Локалітет	X	Y	Дата	Додаткова інформація	Автори
- // -	- // -	Ботанічна пам'ятка природи «Степовий горб», степова балка, сх. ок. с. Нікольське (Світловодський р-н, Кіровоградська обл.)	48,964651	33,071761	12.05.2019		Гаврилюк М., Кузьо Г.
<i>Lullula arborea</i>	R6 BC	Комплекс лучно-степових балок в ок. кол. с. Іллічівка (Світловодський р-н, Кіровоградська обл.)	49,004482	33,039056	12.05.2019		- // -
- // -	- // -	Степова балка в пн. ок. с. Глинськ (Світловодський р-н, Кіровоградська обл.)	48,973727	32,919906	12.05.2019		Кузьо Г.
<i>Luscinia svecica</i>	R6 BC	Долина р. Цибульник та прилеглий комплекс балок між сс. Микільське та Перехрестівка (Світловодський р-н, Кіровоградська обл.)	48,983889	33,050556	09.05.2017		Гаврилюк М.
<i>Meles meles</i>	ЧКУ	Комплекс лучно-степових балок на пд від с. Стецівка (Чигиринський р-н, Черкаська обл.), ок. заказника «Берестове»	49,007257	32,773970	11.05.2019	сліди	Гаврилюк М., Кузьо Г.
- // -	- // -	Долина р. Цибульник та прилеглий комплекс балок, пд. ок. с. Нікольське (Світловодський р-н, Кіровоградська обл.)	48,947044	33,047279	12.05.2019	сліди	Василюк О.
- // -	- // -	Ботанічна пам'ятка природи «Степовий горб», степова балка, сх. ок. с. Нікольське (Світловодський р-н, Кіровоградська обл.)	48,964651	33,071761	12.05.2019	поселення	- // -
<i>Castor fiber</i>	R6 BC	Долина р. Цибульник та прилеглий комплекс балок, пд. ок. с. Нікольське (Світловодський р-н, Кіровоградська обл.)	48,947044	33,047279	12.05.2019	погризи	Всі дослідники
- // -	- // -	Степова балка в пн. ок. с. Глинськ (Світловодський р-н, Кіровоградська обл.)	48,973727	32,919906	12.05.2019	погризи	Епішін В.
- // -	- // -	Балка 2 км на схід від с. Стецівка	49,023915	32,830614	14.05.2019	погризи, хатка	Кузьо Г., Епішін В.

Бабійчук О. В.

Викладач біології ДНЗ Нововолинський ЦПТО
м-н. Шахтарський б.39 кв 50, м.Нововолинськ
Волинська обл., oksanababiich@gmail.com

ЗНАХІДКИ ТВАРИН, ЗАНЕСЕНИХ ДО ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ

Дана публікація містить короткі відомості про знахідки тварин Червоної книги України протягом 2018–2019 років на території Львівської та Волинської областей. Облік видів здійснювався під час сімейних поїздок на відпочинок. Для підтвердження визначення проводилася фотофіксація. Визначення координат відбувалось за допомогою онлайн-сервісу GoogleMaps. Більша частина даних публікується вперше.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигнній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Bucephala clangula</i>	Річка Західний Буг	50,6428	24,1447	23.02.2019 24.02.201	Дві пари (4 ос.) весняна міграція	Бабійчук О.В.
- // -	Озеро м. Нововолинськ	50,7280	24,1853	17.03.2018	3 самці весняна міграція	- // -
<i>Grus grus</i>	Заплавні луки долина р. Західний Буг	50,6392	24,1167	08.04.2018	2 ос. харчувалися	- // -
<i>Lanius excubitor</i>	Закинуті с.г угіддя	50,6366	24,1681	10.03.2018	1 ос.	- // -
<i>Aythya nyroca</i>	Річка Західний Буг	50,6434	24,1464	25.03.2018	Самець і самка весняна міграція	- // -
<i>Anas strepera</i>	Розливи річки Варезанка	50,6181	24,1611	08.04.18 09.04.18	5 ос. Весняна міграція	- // -
<i>Circus cyaneus</i>	Долина річки Західний Буг	50,6466	24,1454	18.03.2018	1 самець весняна міграція	- // -
<i>Colopteryx virgo</i>	Озеро Святе	51,6706	24,2599	07.08.2018	1 самець	- // -

УДК 592.502:477.75

Берест З. Л.

Національний природний парк «Нижньосульський»,
сmt. Оржиця, Полтавська обл., Україна, 37700, вул. Центральна, 128,
тел. (05357) 92-5-17, E-mail: npp-ns@ukr.net

ЗНАХІДКИ КОМАХ, ВКЛЮЧЕНИХ ДО ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ, НА ТЕРИТОРІЇ ПОЛТАВСЬКОЇ ТА ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ

Зібрані дані про розповсюдження комах, занесених до Червоної книги України, у НПП «Нижньосульський» та на прилеглих територіях. Документально підтверджено (фото, або спостереження автора) присутність 9 видів: *Calopteryx virgo* (L.), *Anax imperator* Leach, *Lucanus cervus* L., *Papilio machaon* L., *Iphiclides podalirius* (Scopoli), *Zerynthia polyxena* (Den. et Schiff.), *Apatura iris* (L.), *Saturnia pyri* (Den. et Schiff.), *Xylocopa valga* Gerstäcker. Дані наведено у таблиці.

Таблиця. Знахідки комах, занесених до Червоної книги України

Вид	Місце знахідки	Координати		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Calopteryx virgo</i>	Полтавська обл., Семенівський р-н, окол. с. Матвіївка, р. Сула, на прибережній рослинності.	49,783524	32,833131	22.05.2018	Імаго. НПП «Нижньосульський»	З.Л. Берест
<i>Anax imperator</i>	Полтавська обл., Семенівський р-н, с. Худоліївка, оз. Судевське	49,778091	32,885287	05.06.2018	Імаго. НПП «Нижньосульський»	– // –
<i>Lucanus cervus</i>	Черкаська обл., Чорнобаївський р-н, с. Лящівка, на листяних деревах	49,548383	32,672610	23.05.2018	Самки	– // –
– // –	– // –	– // –	– // –	25.05.2018	– // –	– // –
– // –	– // –	– // –	– // –	08.06.2018	– // –	– // –
– // –	– // –	– // –	– // –	10.06.2018	– // –	– // –
– // –	Полтавська обл., Семенівський р-н, с. Худоліївка, дуб, на соці, що витікає	49,756504	32,915454	05.06.2018	Самець	– // –
– // –	Полтавська обл., Оржицький р-н, с. Онишки уроч. Романчик, листяний ліс	49,816959	32,721262	19.06.2018	Самець та самка НПП «Нижньосульський»	О.В. Нестеренко
– // –	Черкаська обл., Чорнобаївський р-н, с. Лящівка, уроч. Чубарово	49,555537	32,688086	02.09.2011	Самець, не живий, заплутався у сітці-пуганці	М.Л. Клестов
– // –	Черкаська обл., Чорнобаївський р-н, с. Лящівка, сад	49,546296	32,690147	02.06.2013	Самець і самка, спарювання	– // –
<i>Papilio machaon</i>	Полтавська обл., сmt. Оржиця	49,804168	32,698416	11.05.2018	Імаго	З.Л. Берест
– // –	Черкаська обл., Чорнобаївський р-н, с. Лящівка, Високий горб	49,555677	32,682394	29.08.1918	Імаго	– // –

Вид	Місце знахідки	Координати		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Iphiclides podalirius</i> L.	Полтавська обл., Оржицький р-н, с. Плехів	49,770393	32,765082	20.05.2018	Імаго	О.В. Нестеренко
– // –	Черкаська обл., Чорнобаївський р-н, с. Лящівка	49,548383	32,672610	06.07.2018	Імаго	З.Л. Берест
<i>Zerynthia polyxena</i>	Полтавська обл., Оржицький р-н, с. Тарасівка, ентомологічний заказник Тарасенківський	49,721906	32,716244	10.06.2018	Імаго	О.А. Козачкова
<i>Apatura iris</i>	Полтавська обл., Семенівський р-н, с. Худоліївка, оз. Судевське	49,778091	32,885287	05.06.2018	Імаго	З.Л. Берест
<i>Saturnia pyri</i>	Черкаська обл., Чорнобаївський р-н, с. Лящівка, сад	49,546296	32,721262	02.05.2012	Самець та самка, спарювання	М.Л. Клестов
<i>Xylocopa (Xylocopa) valga</i> Gerst.	Полтавська обл., смт. Оржиця	49,804168	32,698416	11.05.2018	Імаго	З.Л. Берест
– // –	Черкаська обл., Чорнобаївський р-н, с. Лящівка	49,548383	32,672610	15.05.2018	Імаго	– // –
– // –	– // –	– // –	– // –	02.06.2018	– // –	– // –
– // –	Полтавська обл., Оржицький р-н, с. Тарасівка, ентомологічний заказник Тарасенківський	49,721906	32,716244	16.05.2018	Імаго	– // –
– // –	Черкаська обл., Чорнобаївський р-н, на південний схід від с. Лящівка, Бородачевий степ	49,540275	32,697662	29.05.2018	Імаго, 2 екземпляра	– // –

Таким чином, в НПП «Нижньосульський» та на прилеглих територіях у 2011 – 2018 роках зафіксовано 9 видів комах, занесених до Червоної книги

України. Всі види розмножуються на території обласей, де розташований парк.

УДК 592.502:477.75

Берест З. Л.

Національний природний парк «Голосіївський»,
м. Київ, Україна, 03035, вул. Урицького, 35, корп. 1,
тел./факс (044) 221-02-72, E-mail: golospark@ukr.net

ЗНАХІДКИ БЕЗХРЕБЕТНИХ ТВАРИН, ВКЛЮЧЕНИХ ДО ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ, НА ТЕРИТОРІЇ КИЄВА ТА КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У 2009–2017 роках на території Національно-го природного парку «Голосіївський» проведені дослідження розповсюдження безхребетних тварин, занесених до Червоної книги України. Документально підтверджено (фото, або власні спостереження автора) присутність 9 видів: *Astacus astacus* L., *Calopteryx virgo* (L.), *Sympetrum*

pedemontanum All., *Lucanus cervus* L., *Papilio machaon* L., *Apatura iris* (L.), *Hamearis lucina* L., *Xylocopa valga* Gerstäcker, *Megascolia maculata* (Drury). На території заказника «Козинський», Обухівський р-н Київської області, у 2017 році відмічені 2 види: *Papilio machaon* L. та *Iphiclides podalirius* (Scopoli). Дані наведено в таблиці.

Таблиця. Знахідки безхребетних тварин, занесених до Червоної книги України.

Вид	Місце знахідки	Координати		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Astacus astacus</i>	Київ, Китаєво, верхній став	50,364476	30,533894	02.04.2009	НПП «Голосіївський»	О.Л. Андрієвська
<i>Calopteryx virgo</i>	Київ, Голосіївський ліс, Дідорівка, на кущах біля струмка	50,375644	30,506110	04.07.2013	– // –	З.Л. Берест
<i>Sympetrum pedemontanum</i>	Київ, на північний-схід від с. Романівна, Романівське болото	50,501717	30,273654	25.08.2016	– // –	– // –
<i>Lucanus cervus</i>	Київ, уроч. Теремки, листяний ліс	50,360428	30,451698	05.07.2011	Самець. НПП «Голосіївський»	О.Л. Андрієвська
– // –	Київ, Голосіївський ліс, листяний ліс	50,363146	30,511168	22.06.2011	– // –	О.О. Байдашніков
– // –	Київ, Голосіївський ліс, Дідорівка, листяний ліс, край дороги	50,375644	30,506110	8.07.2011	– // –	О.Л. Андрієвська
– // –	Київ, Голосіївський ліс, листяний ліс	50,375644	30,506110	13.08.2013 14.08.2013 25.06.2014 29.08.2017	Самки. НПП «Голосіївський»	З.Л. Берест
– // –	Київ, Голосіївський ліс, Дідорівка, листяний ліс	50,375644	30,506110	22.07.2013	Самка. НПП «Голосіївський»	О.Л. Андрієвська
– // –	Київ, Голосіївський ліс, Феофанія, листяний ліс	50,356313	30,494447	15.07.2014	Самець. НПП «Голосіївський»	З.Л. Берест,
– // –	Київ, уроч. Теремки, листяний ліс	50,360199	30,451510	12.06.2015	Самець. НПП «Голосіївський»	З.Л. Берест, О.Л. Андрієвська
– // –	Київ, Голосіївський ліс, Дідорівка, листяний ліс	50,375644	30,451698	30.06.2017	– // –	З.Л. Берест

Вид	Місце знахідки	Координати		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Papilio machaon</i>	Київ, уроч. Лісники, різно-травні луки	50,270239	30,558479	30.06.2011	НПП «Голосіївський», літ метеликів	О.Л. Андрієвська
-// -	Київ, урочище Лісники, змішаний ліс, сухий схил	50,282485	30,599228	02.08.2011	НПП «Голосіївський»,	-// -
-// -	Київ, урочище Теремки, різно-травні луки	50,360428	30,451698	10.05.2012	-// -	-// -
-// -	Київ, на захід від с. Мригі, різнотравні луки	50,268694	30,553850	04.07.2012 10.07.2013	-// -	О.О. Байдашніков
-// -	-// -	50,268694	30,553850	10.07.2013	Гусениця. НПП «Голосіївський»	-// -
-// -	Київ, урочище Лісники, на південний схід від с. Чапаєвка, змішаний ліс	50,316293	30,561341	20.08.2015	НПП «Голосіївський»	З.Л. Берест
-// -	Київ, с. Конча-Заспа, різнотрав'я край дороги (Столичне шосе)	50,29378	30,583646	04.05.2017	НПП «Голосіївський», літ метеликів	-// -
-// -	Київ, на захід від с. Козин, різнотрав'я край лісової дороги	50,292615	30,579579	12.05.2017	НПП «Голосіївський»	З.Л. Берест, О.Л. Андрієвська
-// -	Київ, Святошинський р-н, на північний захід від пмт. Коцюбинське, змішаний ліс, літ метеликів	50,516536	30,294667	18.05.2017	-// -	З.Л. Берест
-// -	Київ, Святошинський р-н, на північний захід від пмт. Коцюбинське, лісова дорога та сухі луки	50,494091	30,275572	24.05.2017	-// -	-// -
-// -	Київська обл., Обухівський р-н, на схід від с. Козин, луки	50,220962	30,678923	07.07.2017	заказник «Козинський»	-// -
-// -	Київ, на захід від с. Козин, луки	50,234868	30,630851	01.09.2017	Гусениця. НПП «Голосіївський»	-// -
<i>Iphiclides podalirius</i>	Київська обл., Обухівський р-н, на схід с. Козин, сухі луки	50,218413	30,681014	07.07.2017	заказник «Козинський»	-// -
<i>Apatura iris</i>	Київ, Конча-Заспа, на північний схід від хут. Мригі, листяний ліс	50,274805	30,557782	13.06.2013	НПП «Голосіївський»	-// -
-// -	Київ, Голосіївський ліс, Дідорівна, біля оз. Спортивне	50,378529	30,514681	04.07.2013	Самець. НПП «Голосіївський»	-// -
-// -	Київ, Голосіївський ліс, Дідорівна, біля струмка на дереві	50,376395	30,508892	25.06.2014	НПП «Голосіївський»	-// -
-// -	Київ, урочище Теремки, на деревній рослинності	50,360428	30,451698	12.06.2015	-// -	-// -
<i>Hamearis lucina</i>	Київ, Конча-Заспа, на північний схід від хут. Мригі	50,274492	30,562954	21.07.2011	-// -	О.Л. Андрієвська
-// -	Київ, Конча-Заспа, на північ від хут. Мригі	50,286766	30,566160	10.07.2013	-// -	З.Л. Берест, О.О. Байдашніков

Вид	Місце знахідки	Координати		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Xylocopa valga</i>	Київ, вул Толбухіна, спуск у парк	50,464525	30,418193	04.05.2009	Гніздо у всохлому дереві	О.О. Байдашніков
–//–	Київ, урочище Бичок, на квітах	50,356605	30,551350	10.07.2013	НПП «Голосіївський»	–//–
–//–	Київ, вул. Саратовська, на квітах яблуні	50,469868	30,414529	01.05.2016		З.Л. Берест
–//–	Київ, Святошинський р-н, на північний захід від пмт. Коцюбинське, старий дубово-сосновий ліс	50,515029	30,300455	18.05.2017	Гнізда у стовбурах дерев. НПП «Голосіївський»	–//–
–//–	Київ, на південний схід від с. Романівка, різнотравні луки	50,482931	30,274679	19.06.2017	НПП «Голосіївський»	–//–
<i>Megascolia maculata</i>	Київ, Конча-Заспа, на захід від хут. Мригі,	50,273030	30,563187	13.06.2013	–//–	–//–

На території НПП «Голосіївський» та заказника «Козинський» у 2009 – 2017 рр. документально зафіксовано присутність 10 видів безхребетних тварин, занесених до Червоної книги України.

Білушенко А.А.

Черкаський міський зоологічний парк, м. Черкаси

ЗНАХІДКИ РУКОКРИЛИХ ЛІСОВИХ ТЕРИТОРІЙ ЦЕНТРАЛЬНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Усі види рукокрилих, без виключення, занесені до Червоної книги України [4]. В публікації наведені дані по знахідках видів рукокрилих на території лісів двох адміністративних областей України: Черкаської (Смілянський, Черкаський, Чигиринський, Корсунь-Шевченківський райони) та Кіровоградської (Новоархангельський район).

Результати досліджень увійшли до науково-дослідної роботи Черкаської дослідної станції біоресурсів Національної академії аграрних наук України «Визначити оптимальне співвідношення площ природних та господарських угідь з метою збереження, саморегуляції та самовідновлення біорізноманіття в умовах Середнього Придніпров'я та забезпечення формування екомережі» (2008–2010 рр). Матеріали, що стосуються лісового масиву «Холодний Яр», опубліковані в 2013 році в одному зі збірників Національного лісотехнічного університету України [1]. Усі інші результати увійшли до дисертаційної роботи «Рукокрилі Центрального Лісостепу України: фауна, екологія, охорона» але не були опубліковані [2]. По деяким видам, вибірково, були опубліковані фахові статті [3, 5].

В роботі подана інформація про 10 видів рукокрилих, які належать до 7 родів родини *Vesprtilionidae* (табл.1):

***Myotis daubentonii* (Kuhl, 1825)** – нічниця водяна. Є звичайним, але не чисельним видом. В придатних стаціях поширена повсюдно, не тримається поверхонь строго відкритих водойм. Зустрічається також і в гушавині лісу.

***Myotis nattereri* (Kuhl, 1817)** – нічниця Наттєрєра (війчаста). Вид рідкісний. Типовими місцями поширення є листяні й мішані ліси Лісостепу, з помірним зволоження. Зустрічається як на відкритій місцевості, так і в гущі лісу. Наявність водних об'єктів в місцях поширення виду має важливе значення.

***Plecotus auritus* (Linnaeus, 1758)** – вухань бурий (звичайний). Є рідкісним, малочисельним видом. Зустрічається як в гушавині лісу, так і на відкритій місцевості, інколи в населених пунктах.

***Barbastella barbastellus* Schreber, 1774** – широковух європейський. Вид рідкісний, нами виявлений виключно в листяних лісах. Помірна вологість і наявність водойм мають важливе значення.

***Nyctalus noctula* (Schreber, 1774)** – вечірниця руда. Є найбільш чисельним видом, але не масовим. Зустрічається в зелених зонах міст, в лісах різного типу. Літають на відкритій місцевості. В умовах міст формує зимові скупчення в багатопверхових цегляних або ж панельних будівлях.

***Nyctalus leisleri* (Kuhl, 1817)** – вечірниця мала. Вид рідкісний. Зустрічається в лісах змішаного типу, та лісопаркових зонах великих міст.

***Pipistrellus kuhli* (Kuhl, 1817)** – нетопир середземноморський. Приурочений головним чином до урболандшафтів, інколи трапляється в межах зелених зон населених пунктів. Вид чисельний, але не масовий. Під час полювання, зустрічається також в лісопаркових зонах. Наявність чи відсутність водних об'єктів, так само як і відносна вологість не має суттєвого значення для виду [5]. Є типовим синантропом.

***Pipistrellus nathusii* (Keyserling et Blasius, 1839)** – нетопир лісовий. Приурочений головним чином до лісових територій. Інколи, тримається зелених зон населених пунктів. За межі лісів виходить рідко [3].

***Pipistrellus pigmaeus* (Leach, 1825)** – нетопир пігмей. В досліджуваному регіоні в придатних стаціях поширений повсюдно, але трапляється значно рідше ніж *P. kuhli* та *P. nathusii*. Приурочений головним чином до зелених зон населених пунктів, та лісових масивів що знаходяться неподалік від населених пунктів. Важливим в поширенні є наявність водойм.

***Eptesicus serotinus* (Schreber, 1774)** – пергач пізній. Приурочений головним чином до антропогенних ландшафтів (населені пункти різного типу, території під забудовою). Є справжнім синантропом. Здатний здійснювати добові міграції на досить значні відстані від своїх денних схованок до стацій полювання, які знаходяться на околицях лісів, лісових галявин та вирубок.

Таблиця 1. Інформація про знахідки деяких видів рукокрилих на території лісових об'єктів Центрального Лісостепу України

Види	Додаткова інформація	Місце знахідки	Дата	Координати у десятигнітній системі	
Черкаська область					
<i>N. noctula</i>	14♀	Тясминське лісництво, за 5 км. від с. Білозір`я (Сосновий ліс).	25.07.2009	49,304433	31,833693
<i>E. serotinus</i>	♀	– // –	– // –	– // –	– // –
<i>B. barbastellus</i>	3♂	Лісовий масив «Холодний Яр», Креселецьке лісництво (Листяний ліс та околиці с. Мельники)	17-19.08.2009	49,148879	32,266194
<i>N. noctula</i>	73♀	– // –	– // –	– // –	– // –
<i>P. nathusii</i>	7♂, 37♀	– // –	– // –	– // –	– // –
<i>P. kuhli</i>	3♀	– // –	– // –	– // –	– // –
<i>E. serotinus</i>	♀	– // –	– // –	– // –	– // –
<i>N. noctula</i>	134♀, 30♂	Ірдинський ліс (сосновий), околиця с Ірдинь.	30-31.07.2010	49,362526	31,658044
<i>N. leisleri</i>	7♀, 4♂	– // –	– // –	– // –	– // –
<i>P. nathusii</i>	♀				
<i>P. pigmaeus</i>	2♂	– // –	– // –	– // –	– // –
<i>N. noctula</i>	72♀, 12♂	– // –	– // –	– // –	– // –
<i>N. noctula</i>	72♀, 12♂	Мошинське лісництво, околиця с.Мошни.	31.07-01.08.2010	49,503315	31,794468
<i>P. nathusii</i>	10♀, 4♂	– // –	– // –	– // –	– // –
<i>B. barbastellus</i>	2♀	– // –	– // –	– // –	– // –
<i>M. daubentonii</i>	♂	– // –	– // –	– // –	– // –
<i>M. nattereri</i>	2♂	– // –	– // –	– // –	– // –
<i>P. pigmaeus</i>	63♀, 16♂	Свидівське лісництво (сосновий ліс), околиця с. Сокирне (база відпочинку)	04.08.2010	49,545602	31,857192
<i>N. noctula</i>	75♀, 13♂	Сунківське лісництво (Ділянка листяного лісу (грабняк))	07-08.08.2010	49,213616	32,019332
<i>P. nathusii</i>	4♀, 6♂	– // –	– // –	– // –	– // –
<i>B. barbastellus</i>	2♀, 2♂	– // –	– // –	– // –	– // –
<i>Pl. auritus</i>	♂	– // –	– // –	– // –	– // –
<i>N. noctula</i>	91♀, 11♂	Виграївське лісництво (Корсунь-Шевченківський р-н)	11-13.08.2010	49,445360	31,137319
<i>N. leisleri</i>	♀, ♂	– // –	– // –	– // –	– // –
<i>P. nathusii</i>	8♀	– // –	– // –	– // –	– // –
<i>E. serotinus</i>	♀	– // –	– // –	– // –	– // –
<i>Pl. auritus</i>	♂	– // –	– // –	– // –	– // –
<i>M. nattereri</i>	– // –	– // –	– // –	– // –	– // –
Кіровоградська область					
<i>N. noctula</i>	38♀, 13♂	Ур. Зелена брама (листяний ліс-грабняк),	23-24.07.2011	48,622872	30,673909
<i>P. nathusii</i>	♂	– // –	– // –	– // –	– // –
<i>M. daubentonii</i>	♀	– // –	– // –	– // –	– // –

Література:

1. Білушенко А. А. Рукокрилі (Chiroptera) проєктованого національного природного парку «Холодний Яр» / А. А. Білушенко // Національний лісотехнічний університет України. – 2013. – Вип. 23.11. – С.84–88.
2. Білушенко А. А. Рукокрилі (Chiroptera) Центрального Лісостепу України: дис. ...канд. біол. наук: 03.00.08 / Білушенко Анатолій Анатолійович. – К., 2013. – 257 с.
3. Білушенко А. А. Сучасний фауністичний статус та екологія нетопиря лісового, *Pipistrellus nathusii* (Chiroptera, Vespertilionidae) в умовах Центрального Лісостепу України / Питання біоіндикації та екології. – 2014. – вип., 19, №2. – С.150 – 161.
4. Червона книга України. Тваринний світ / Ред. І. А. Акімов. – К.: Глобалконсалтинг, 2009. – 162 с.
5. Bilushenko A. A. The current status of kuhl's pipistrelle *Pipistrellus kuhlii* (Chiroptera, Vespertilionidae) in the central Forest-steppe of Ukraine / A. A. Bilushenko // Vestnik zoologii. 2013 – V. 47, N4. – P. 341-347.

Бокотей А.^{1,2},
Кузьо Г.³,
Дубовик О.⁴

¹Національний лісотехнічний університет України
вул. Генерала Чупринки 103, м. Львів, Львівська обл. індекс 79057

²Державний природознавчий музей НАН України
вул. Театральна 18, м. Львів, Львівська обл. індекс 79008

³Західноукраїнське орнітологічне товариство
вул. Театральна 18, м. Львів, Львівська обл. індекс 79008

⁴Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Грушевського 4, м. Львів, Львівська обл. індекс 79005

ВИДИ ПТАХІВ ЗАНЕСЕНІ ДО ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ У ФАУНИ МІСТА ЛЬВІВ

Львів є одним з найбільших міст України з чисельністю населення – 726,7 тис. чоловік (станом на 1 січня 2018 р.). Місто розташоване в західній частині Волино-Подільської височини, в лісостеповій області Розточчя й Опілля на лінії Головного європейського вододілу балтійського і чорноморського басейнів. Місто розташоване в долині річки Полтви і схилах пагорбів, що оточують її з усіх боків, крім північного заходу. В ад-

міністративних межах займає площ у 182 км². Площа забудованої частини міста разом з парками та лісопарками, що оточені забудовою (селітебні межі міста) становить 66,7 км². Місто знаходиться на межі двох великих височин – Розточчя і Поділля. Висота цих територій досягає 360 м, а в районі Львівської улоговини – не більше 290-300 м над р. м. Найвищою точкою міста є Високий Замок – 413 м над р. м.

Таблиця. Види птахів, які перебувають під охороною Червоної книги України, зареєстровані на території міста Львів у 2017-2019 роках.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятиградусній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Dendrocopos leucotos</i>	Лісопарк «Білогорща», м. Львів	49,84074	23,93566	23.01.2018	1 особина	Дубовик О. А.
-//-	-//-	49,84074	23,93566	07.11.2018	-//-	-//-
-//-	Брюховицький лісовий масив, поблизу смт Брюховичі	49,90052	23,97934	29.01.2019	-//-	-//-
-//-	Винниківський лісопарк поблизу м. Винники	49,81290	24,10169	05.02.2019	-//-	Дубовик О. А.
-//-	Лісопарк «Погулянка», м. Львів	49,82428	24,06733	04.04.2017	-//-	Бокотей А.А.
-//-	-//-	49,82801	24,06427	25.04.2017	1 пара	Кузьо Г.О.
<i>Columba oenas</i>	Стрийський парк, м. Львів	49,82202	24,02299	14.03.2018	2 особини	Дубовик О. А.
-//-	Лісопарк «Погулянка», м. Львів	49,82596	24,06369	31.03.2018	-//-	-//-
-//-	-//-	49,82389	24,05838	06.06.2018	-//-	Дубовик О. А., Кузьо Г. О.
-//-	Парк «Залізна вода», м. Львів	49,81931	24,03715	03.03.2019	-//-	Дубовик О. А.
-//-	Парк Кульпарківський, м. Львів	49,81562	23,99057	17.04.2018	2 пари	Струс Ю.М.
-//-	Парк ім. І. Франка, м. Львів	49,83867	24,01918	18.05.2017	1 пара	Кузьо Г.О.
-//-	-//-	49,83797	24,01904	14.05.2018	-//-	Бокотей А.А.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
-//-	Парк Стрийський, м. Львів	49,83867	24,01918	24.04.2017	2 пари	Кузьо Г.О.
-//-	-//-	49,83797	24,01904	25.03.2018	1 пара	Бокотей А.А., Кузьо Г.О.
-//-	Парк «Залізна Вода», м. Львів	49,81927	24,03691	05.05.2017	2 пари	Бокотей А.А.
-//-	Лісопарк «Погулянка», м. Львів	49,82839	24,06179	19.05.2017	3 пари	Кузьо Г.О.
-//-	Парк «Високий Замок», м. Львів	49,84987	24,03507	27.05.2018	1 пара	Бокотей А.А.
-//-	Лісопарк «Знесіння», м. Львів	49,84902	24,06506	15.04.2018	3 пари	-//-
<i>Ciconia nigra</i>	поблизу лісопарку «Білогорща», м. Львів	49,84272	23,92663	11.04.2018	1 особина	Дубовик О. А., Никоненко А.Я.
<i>Picus viridis</i>	Скнилівський парк, м. Львів	49,81455	23,96928	08.01.2019	-//-	Дубовик О. А.
-//-	Парк «Високий замок», м. Львів	49,84881	24,03572	03.02.2019	-//-	-//-

Бузунко Петро Андрійович
Національний університет «Чернігівський колегіум» ім. Т. Г. Шевченка

ЗНАХІДКИ ТВАРИН ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ В СЕМЕНІВСЬКОМУ РАЙОНІ ТА ІНШИХ ОКРЕМИХ МІСЦЯХ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Матеріал був зібраний під час досліджень, проведених у 2012–2015 роках. Використовували стандартні методи дослідження фауни рукокрилих. Частина пошуків проведено сумісно з Б. Л. Мосуновим та І. К. Левченком, учнями Семенівської гімназії №2 Семенівської районної

ради Чернігівської області. Значну допомогу концептуально, а також особистою участю (08.06 – 12.06.2013 р., 06.06 – 09.06.2014 р.) надала к.б.н. О. В. Годлевська (Інститут зоології ім. І. І. Шмальгаузена).

Результати щодо решти видів отримано побіжно.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигвинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Myotis daubentonii</i> Kuhl.	Р. Ревна в межах м. Семенівки	52,161339	32,611824	08.06.13	1 особина (ос.) літала над водою.	Годлевська О. В., Бузунко П. А., Мосунов Б. Л., [1]
- // -	Заповідне урочище місцевого значення «Радомська дача», водойма	51,943218	32,512246	07.07.13	Спостерігали над водоймою на узліссі зі сторони с. Радомка	Бузунко П. А., Мосунов Б. Л., [1]
<i>Plecotus auritus</i> L.	М. Семенівка, льох приватного будинку по вул. Комунальна	52,179235	32,584870	15.01.13	Зимівля, 1 ос.	Бузунко П. А., [1]
- // -	М. Семенівка, льох приватного будинку по вул. Пряма	52,174719	32,574718	12.01.14	Зимівля, 1 ос.	Мосунов Б. Л., Бузунко П. А., [1]
- // -	М. Семенівка, недобудова санстанції, підвал	52,177984	32,570741	26.08.13, 13.10.13, 02.11.13, 16.11.13, 01.12.13, 17.08.14, 06.09.14	При оглядах знаходили від 1 до 8 особин. Відлов сіткою в підвалі (06.09.14) – 6 ос.	Бузунко П. А., [1, 2]
- // -	М. Семенівка, розвалини крохмального заводу	52,157479	32,607979	14.08.13	Відлов біля укриття для визначення виду, 3 особини	Бузунко П. А., Мосунов Б. Л., Левченко І. К., [1]
- // -	М. Семенівка, закинута будівля біля залізн. вокзалу, в щілині стелі між бетонними блоками	52,205637	32,567914	08.08.14	Контактний огляд, відлов при вильоті для визначення, 9 ос., материнська колонія	Бузунко П. А.
- // -	М. Семенівка, закинута будівля біля залізн. вокзалу (інша), в щілині стелі між блоками	52,204927	32,567714	08.08.14	Контактний огляд, не менш 4 ос.	- // -
- // -	М. Семенівка, закинута будівля гуртожитку, в щілині стіни, зсередини	52,157879	32,560098	03.05.14	Контактний огляд, 1 особина	Бузунко П. А., Левченко І. К., [1]
- // -	М. Семенівка, закинута будівля на територ. аеродрому	52,197352	32,547867	09.08.14	Контактний огляд після відлову, 1 самець	Бузунко П. А.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятичній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	М. Семенівка, закинтий с/г ангар біля вул. Широкий План	52,182695	32,611128	13.08.14	Колонія. Відловлено для визначення 9 ос.	- // -
- // -	С. Хотіївка, Семен. р-ну, залишки будівлі польового стану за 2 км від села,	52,238894	32,527470	20.08.13, 17.07.14	Відлов всередині для контактного огляду, 11 та 12 ос.	Бузунко П. А., [1]
- // -	С. Хотіївка, кинутий корівник біля села	52,232771	32,514020	04.08.14, 28.08.14	Відлов всередині для контактного огляду, 1 і 11 ос., відповідно до дати	Бузунко П. А., Левченко І. К.
- // -	Лісова дорога в лісі між Семенівкою і с. Прогрес	52,185831	32,543063	06.09.14	Відлов, 3 ос.	- // -
- // -	М. Семенівка, підземелля на місці колишньої військової частини	52,174328	32,571473	31.12.15	Огляд місць можливої зимівлі, 1 ос.	- // -
<i>Nyctalus noctula Schreber</i>	М. Семенівка, дупло у вільсі на березі Ревна	52,162706	32,618699	04.08.13	Відлов для визначення виду, 30 особин	Бузунко П. А., Мосунов Б. Л., Левченко І. К., [1]
- // -	М. Чернігів, міський парк, ясеня з дуплом	51,500394	31,324946	18.09.13	Відлов для визначення виду, 1 ос.	Бузунко П. А.
<i>Pipistrellus kuhlii Kuhl</i>	М. Семенівка, дитсадок «Сонечко», щілина між бетонними панелями стіни 2-го поверху	52,180674	32,581230	20.05.13, 09.06.13, 04.05.14, 28.08.14	Материнська колонія, відлов (09.06), 31 особина. На момент написання табл. щілини для кажанів недоступні після ремонту	Бузунко П. А., Годлевська О. В., Мосунов Б. Л., [1]
- // -	М. Семенівка, будинок культури, щілина над віконною балкою	52,178600	32,579019	10.06.13	Підрахунок при вильоті (13.06) – 2 ос.	Годлевська О. В., Бузунко П. А., Левченко І. К., [1]
- // -	М. Семенівка, порожнини за обшивкою балконів 3-го та 4-го поверхів 5-поверхівки	52,174981	32,583650	06.08.13, 15.08.13	Відлов, 3 та 4 особини	Бузунко П. А., Мосунов Б. Л., [1]
- // -	С. Погорільці, порожнина над віконною рамою 1-го поверху школи	52,044278	32,514109	30.07.13	Відлов, 1 особина	Бузунко П. А., Левченко І. К., [1]
<i>Pipistrellus nathusii Keyserling & Blasius</i>	М. Семенівка, закинута будівля старої дерев'яної школи	52,165367	32,614490	08.06.13	Відлов поруч з будівлею, 1 особина	Годлевська О. В., Бузунко П. А., Мосунов Б. Л., [1]
- // -	М. Семенівка, на березі Ревни	52,162706	32,618699	04.08.13	Відлов біля вільхи з колонією вечірниць рудих, 1 особина	Бузунко П. А., Мосунов Б. Л., Левченко І. К., [1]
<i>Pipistrellus pygmaeus Leach</i>	М. Семенівка, дошкільний навчальний заклад №6 «Сонечко»	52,180674	32,581230	09.06.13	Відлов біля сховища <i>P. kuhlii</i> , 1 особина	Годлевська О. В., Бузунко П. А., Мосунов Б. Л., [1]
- // -	М. Семенівка, церква Казанської ікони Божої Матері, порожнини під дахом	52,176895	32,579370	10.06.13, 07.05.14	Колонія, виліт – 125 особин	Годлевська О. В., Бузунко П. А., Мосунов Б. Л., [1]
- // -	М. Семенівка, будівля бібліотеки школи №1, за обшивкою стіни	52,173568	32,593515	20-22.06.14	Материнська колонія, виліт (20.06) – 145 ос., виліт (22.06) – 28 ос.	Бузунко П. А., Мосунов Б. Л., Левченко І. К.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятичній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Vespertilio murinus L.</i>	с. Хотіївка Сем. р-ну, залишки будівлі польового стану за 2 км від села	52,238894	32,527470	22.08.13, 17.07.14	Відлов всередині, 2 та 2 ос.	Бузунко П. А., [1]
- // -	С. Хотіївка, кинутий корівник біля дороги	52,232771	32,514020	20.08.14	Відлов, 2 ос.	Бузунко П. А., Левченко І. К.
- // -	С. Іванівка Сем. р-ну, будівля школи	52,145668	32,700542	08.06.14	Відлов – 6 ос. (дорослих самців)	Годлевська О. В., Бузунко П. А., Левченко І. К.
- // -	М. Семенівка, закинута будівля на терит. аеродрома	52,197352	32,547867	09.08.14	Відлов – 1 ос. (самка)	Бузунко П. А.
- // -	С. Козероги, Чернігівський р-н	51,315527	31,044800	08.12.15	Знайдена 1 самка, забрана в лютому, випущена 08.12.15	- // -
<i>Eptesicus serotinus Schreber</i>	М. Семенівка, горище головної будівлі школи №1	52,172957	32,592307	25.10.12, 12.05.13, 14.05.13, 10.06.13, 15.08.13, 17.06.14	При огляді (10.06) близько 100 особин (самиці з дитинчатами, також дорослі самці)	Бузунко П. А., Мосунов Б. Л., Годлевська О. В., [1]
- // -	М. Семенівка, горище районної бібліотеки	52,176317	32,581935	25.05.13, 10.06.13, 15.08.13	При огляді (10.06) спостерігали близько 50 особин, самиці з дитинчатами	- // -
- // -	М. Семенівка, горище будівлі райради	52,178540	32,576794	11.06.13, 19.06.14, 05.12.14	При обстеженні сховища – близько 20 ос., присутні самиці з дитинчатами, остання знахідка – 1 самець, літав на 4-му поверсі	Годлевська О. В., Бузунко П. А., Мосунов Б. Л., [1]
- // -	М. Семенівка, будинок культури	52,178457	32,578504	23.05.13, 12.06.13, 11.10.13, 14.11.13, 09.01.13, 10.03.15, 03.01.16	У літній період – у порожнинах в стіні (при вильоті – 6 ос.), в осінньо-зимній – у підвалі	Бузунко П. А., Мосунов Б. Л., Годлевська О. В., [1, 2]
- // -	М. Семенівка, панельна 5-поверхівка, порожнини стін 4-го, 5-го поверхів	52,174472	32,584803	10.06.13	Виліт – 26 ос.	Годлевська О. В., Бузунко П. А., Мосунов Б. Л., [1]
- // -	М. Семенівка, будівля відділку міліції, горище	52,179757	32,571625	11.06.13, 11.05.14	Виліт – 84 та 96 ос. відповідно	Мосунов Б. Л., Годлевська О. В., Бузунко П. А., [1]
- // -	М. Семенівка, будівля адміністрації Семенівського лісгоспу, де лісники живуть, горище	52,180638	32,568261	11.06.13, 27.07.13	Виліт – 69 ос. (11.06), відлов – 2 ювенільні ос. (27.07)	Мосунов Б. Л., Годлевська О. В., Бузунко П. А., Левченко І. К., [1]
- // -	М. Семенівка, церква Казанської ікони Божої Матері, порожнини стін	52,176989	32,579104	10.06.13, 07.05.14	Виліт – 61 та 69 ос.	Годлевська О. В., Бузунко П. А., Мосунов Б. Л., Левченко І. К., [1]

Вид	Місце знахідки	Координати у десятичній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	М. Семенівка, порожнини в склепінні складської будівлі біля піщанського будинку культури	52,164320	32,620948	24.06.13, 25.06.13	Виліт – 19 ос. (24.06), відлов – 5 ос. (25.06), дорослі й ювенільні самки	Бузунко П. А., Левченко І. К., [1]
- // -	М. Семенівка, недобудова санстанції, підвал	52,177984	32,570741	26.08.13, 14.09.13, 28.09.13, 13.10.13, 02.11.13, 16.11.13, 01.12.13, 17.08.14, 07.02.15	При оглядах підвалу – 1-3 ос. щоразу, відповідно. При огляді надземної частини будівлі (26.08 та 28.09) – 1 і 1 ос.	Бузунко П. А., [1, 2]
- // -	М. Семенівка, дитяче відділення Центральної районної лікарні, підвал	52,178014	32,569963	24.01.14	Огляд підвалу – 1 труп	Бузунко П. А., Мосунов Б. Л., [1]
- // -	М. Семенівка, школа №3, знайдено біля дверей, що ведуть на горище	52,188564	32,588788	05.02.14	1 самка, випущено біля школи 08.08.14	Бузунко П. А.
- // -	С. Хотівка, школа, порожнина над вікном 2го поверху	52,238761	32,506567	16.04.13, 26.06.13, 28.06.13	26.06 знайдено труп на підвіконні. Виліт (28.06) – 29 ос.	Бузунко П. А., [1]
- // -	С. Хотівка, залишки будівлі польового стану за 2 км від села	52,238894	32,527470	20.08.13, 22.08.13, 23.08.13, 17.07.14	Відлови у приміщенні будівлі (1, 4, 1 та 4 ос.)	- // -
- // -	С. Орликівка, будинок культури, горище	52,070010	32,414105	29.07.13	Виліт – понад 10 ос., відлов – 1 ос.	Бузунко П. А., Мосунов Б. Л., Левченко І. К., [1]
- // -	М. Новгород-Сіверський, Чернігівської обл., підземелля Спасо-Преображенського монастиря	52,009980	33,282860	05.01.14	Зимова сплячка, 2 ос.	Бузунко П. А., [2]
- // -	С. Іванівка Сем. р-ну, горище школи	52,145668	32,700542	08.06.14	Колонія, відлов – 8 ос. (7 дорослих самців)	Годлевська О. В., Бузунко П. А., Левченко І. К.
- // -	С. Радомка Сем. р-ну, горище школи	51,935912	32,562349	09.06.14	Материнська колонія, відлов – 2 ос., вагітні самки	Годлевська О. В., Бузунко П. А.
<i>Papilio machaon L.</i>	Дорога м. Семенівка – с. Мхи	52,146930	32,473943	06.07.15	1 ос., летів. Визначено за фотографією	Бузунко П. А.
<i>Aromia moschata L.</i>	М. Семенівка, заплавна лука біля р. Ревна	52,160654	32,615347	01.08.16	Трапляється досить часто, приведено координати однієї зі знахідок	- // -
<i>Lucanus cervus L.</i>	С. Чорний Ріг	51,937333	32,637964	26.06.15	Помічено 1 ос. При проїзді через село, зустрічається також й у с. Радомка	- // -

Література

1. Бузунко П. А., Мосунов Б. Л., Годлевська О. В. Додаткові дані з хіроптерофауни півночі Чернігівщини // Природа Полісся: дослідження та охорона. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 15-річчю Рівненського природного заповідника та 10-річчю Рамсарського угіддя «Торфово-болотний масив Переброди» (м. Сарни, 3-5 липня 2014 року) / ред. Журавчак Р. О. – Рівне: Овід, 2014. – С. 420–424.
2. Годлевська Л. В., Бузунко П. А., Ребров С. В., Гхазалі М. А. Підземні сховища рукокрилих «не-печерних» регіонів України, за результатами 2002–2015 рр. // Вісник Львівського університету. Серія біологічна. – 2016. – Т. 71. – С. 178–189.

Бушуєв С. Г.

Інститут морської біології НАН України, вул. Пушкінська, 37, Одеса

Балацький К. Л.

Одеський центр ПівденНІРО, вул. Мечникова, 132, Одеса

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ЗУСТРІЧІ ОСЕТРОВИХ РИБ У БАСЕЙНІ ПІВНІЧНО-ЗАХІДНОЇ ЧАСТИНИ ЧОРНОГО МОРЯ В 2018 Р.

В 2018 р. Одеським центром ПівденНІРО проводилися дослідження з вивчення приловів осетрових в Чорному морі і прилеглих водоймах при веденні науково-дослідних і промислових ловів. У роботах брали участь співробітники ОдЦ ПівденНІРО: Балацький К.Л., Харлов Г.В., Бушуєв С.Г., Фіногенов О.Л., Чашин О.К., Кудряшов С.С.

Дослідження скату молоді осетрових у р. Дунай

Для вивчення скату молоді осетрових в 2018 р. використовували 1 дрібновічкову дрейфтерну (плавну) сітку (вічком 20-22 мм) довжиною 75 м, і трикутний мальковий трал (вічком 8-10 мм) з розкриттям 2,0 м. Протяжність одного тралення – 1 км, площа тралення – 0,2 га. Крім контролю скату дослідними знаряддями лову, вивчали також прилов молоді осетрових риб в інші сіткові знаряддя лову в ході науково-дослідних ловів і промислу. Всього в дельті Дунаю в 2018 році було зареєстровано 66 випадків піймання молоді осетрових в різні знаряддя лову: білуга – 38, стерлядь – 25, севрюга – 3 (додаток 1). Всі осетрові і молодь інших видів риб після вимірювань були випущені у воду в живому вигляді.

Мальковий трал.

Науково-дослідні лови мальковим тралом в гирлах Кілійської дельти проводилися спільно з Дунайським біосферним заповідником. Лови мальковим тралом з технічних і організаційних причин були здійснені тільки в другій половині червня. Саме в цей період спостерігався пік ската молоді білуги і міграції стерляді. Однак були зареєстровані лише поодинокі прилови стерляді і білуги (табл.1), значно менші, ніж спостерігалися в цей час в сіткових знаряддях лову. Також в уловах трала була відмічена молодь яляца, плоскирки і чопа великого.

Таблиця 1. Результати лову памолоді осетрових мальковим тралом в Кілійській дельті р. Дунай в 2018 р.

Дата, місце лову	Вид осетрових, їх кількість	Довжина, см (L/l)
26 червня, Кілійське гирло, 21 км	Стерлядь (2 екз.)	12/10; 12/10
26 червня, Кілійське гирло, 20 км	Стерлядь (1 екз.) Білуга (1 екз.)	11,5/9,5 7,0/6,0
26 червня, Кілійське гирло, 19 км	не виявлено	-
26 червня, Кілійське гирло, 17 км	не виявлено	-
26 червня, Кілійське гирло, 16 км	не виявлено	-
26 червня, Кілійське гирло, 15 км	не виявлено	-
27 червня, Кілійське гирло, 19 км	не виявлено	-

Дрейфтерні (плавні) сітки.

Всього за період проведення облікових ловів дрейфтерною сіткою в 2018 р. було зареєстровано всього 1 екз. молоді білуги. Інші види осетрових риб не були зареєстровані.

Прилови молоді осетрових в промислові сітки в дельті і авандельті р. Дунай.

У квітні – листопаді були проаналізовані прилови 108 притонень порядку оселедцевих (вічко 30-36 мм) і частикових плавних сіток (вічко 40-65 мм). Середнє число сіток в порядку – 3 шт., довжина порядку – близько 200 м (табл. 2).

Випадків потрапляння в сітки молоді російського осетра в поточному році не зареєстровано.

В останні роки видове співвідношення молоді осетрових в прилові промислових сіток (вічко 30-36 мм і 40-65 мм) характеризувалося значною мін-

Таблиця 2. Прилов молоді осетрових в промислові плавні знаряддя лову (сітки вічком 30-65 мм) в 2018 р.

Місяць	Число притонень	Прилов молоді осетрових, од.				
		Стерлядь	Севрюга	Білуга	Осетер	Всього
Квітень, 11-18	9	-	-	-	-	-
Травень, 1-30	13	1	-	-	-	1
Червень, 2-28	21	6	2	36	-	44
Липень, 2-25	12	1	-	-	-	1
Серпень, 1-25	10	4	-	-	-	4
Вересень, 3-29	15	8	1	-	-	9
Жовтень, 2-27	20	1	-	-	-	1
Листопад, 3-16	8	1	-	-	-	1
Всього	108	22	3	36	-	61

ливістю і істотно відрізнялося від такого в уловах дослідних знарядь. У приловах 2017 р. абсолютно переважала білуга – 62%, частка стерляді склала 15%, севрюги – 22%, російського осетра – 1%. У приловах 2018 р. також переважала білуга – 59%, частка стерляді була значно вище – 36%, а севрюги значно нижче – 5%, російського осетра – 0%.

Слід зазначити, що частота приловів осетрових риб в розрахунку на одне притонення також помітно варіює. Якщо в 2016 р. вона становила 0,75 особини за притонення, то в 2017 р. досягла 1,85 особини за притонення, а в 2018 р. вона знову впала до 0,56 особини за притонення. Це, очевидно, свідчить про відносно більш успішний нерест білуги і севрюги в Дунаї в 2017 р. і досить несприятливі умови в 2018 р. Позитивною обставиною є те, що масовий скат молоді білуги в Дунаї в 2018 р. також, як і в 2017 р., почався вже після закінчення оселедцевої путини. Це допомогло уникнути масових приловів молоді білуги в сітки.

Примітно, що при практично однаковій кількості проаналізованих промислових операцій (105 – у 2017 році, 108 – в 2018 р.) зустрічальність молоді осетрових в приловах в поточному році була в 3 рази нижче, ніж минулого. Почасти, подібна картина може бути обумовлена розподілом промислових зусиль по рукавах дельти. У Кілійському і Старостамбурському гирлах було проаналізовано 30 притонень (28%), а в гирлах Очаківське, Прорва, З'єднувальний канал і авандельті – 78 (82%). Однак саме в Кілійському і Старостамбурському гирлах (15-21 км) було зареєстровано 57 випадків прилову молоді осетрових 3-х видів (білуга – 36, севрюга – 2, стерлядь – 19), що склало 93% від числа всіх зареєстрованих випадків. Даний факт досить очевидно свідчить, що основним

міграційним шляхом ската молоді осетрових в українській частині Дунаю після проходження Кілійського гирла є Старостамбурське гирло, а не Очаківське гирло і пов'язані з ним рукава, які в останні роки швидко міліють.

Отримані дані свідчать про неблагополучний стан прохідних осетрових видів риб в р. Дунай. При цьому очевидно, що природне відтворення білуги в Дунаї підтримується на відносно більш високому рівні, ніж севрюги, не кажучи вже про російського осетра. Низька чисельність плідників прохідних видів осетрових, що заходять у річку для нересту, свідчить про депресивний стані їх популяцій. Ситуацію з відтворенням дунайського стада російського осетра можна оцінити як найбільш погану.

Дослідження приловів осетрових у ПЗЧМ

У серпні-жовтні 2018 р. були проведені дослідження приловів осетрових в трали при лові шпроту в Північно-західній частині Чорного моря (ПЗЧМ). Район лову розташовувався в північній частині ПЗЧМ на видаленні від 3 до 50 км від берега. Глибини становили від 19 до 32 м. Знаряддя лову – стандартний 29-метровий різноглибинний трал РТ-ТМ. Проаналізовано прилови 120 тралень (серпень – 46, вересень – 36 і жовтень – 38). Загальний обсяг вилову шпроту в ході даних тралень склав 168,5 т.

Всього в прилові було відзначено 29 особин осетрових (26 севрюг і 3 російських осетра). З них в серпні було зареєстровано потрапляння 12 особин севрюги і 3 особин російського осетра, в вересні – 8 і в жовтні – 6 особин севрюги (додаток 1). Примітно, що 7 особин севрюги і все 3 особини російського осетра були спіймані в один день 25 серпня в самій східній частині району лову у відносній близькості до

коси Тендра. Можна припустити, що ці спіймані особини осетра ставилися до дніпровської популяції.

Обидва види осетрових у морі були представлені молодими особинами, які характеризувалися відносно невеликими розмірами і невеликою масою. Абсолютна довжина російського осетра в вибірці варіювала від 58 до 114 см (промислова довжина – від 51 до 102 см). Абсолютна довжина севрюги – від 41 до 121 см (промислова довжина – від 32 до 102 см) (табл. 3). Звертає на себе увагу практично рівномірний розподіл частот зустрічальності особин різних розмірних класів севрюги від дволіток до віку настання статевої зрілості. Це може свідчити про відносно рівномірні темпи поповнення стада севрюги в останні роки. Характерно при цьому, що зрілих особин більш старших вікових груп не зареєстровано. Очевидно дорослі риби швидко елімінуються нелегальним промислом в річках і морі.

Маса зважених севрюг варіювала від 190 г до 4,7 кг, а російських осетрів – від 1,2 до 9,6 кг. У 3-х

особин севрюги за допомогою T-Wand детектора встановлено відсутність міток CWT.

За результатами проведених спостережень можна визначити, що в середньому на 5,8 т видобутого шпроту доводиться 1 особина осетрових. На 1 тралення в середньому припадає прилов 0,24 особини осетрових. Якщо прийняти, що в середньому за рік українськими судами в ПЗЧМ виловлюється близько 2000 т шпроту, можна оцінити кількість осетрових, яка щорічно приловлюється в ході тралового промислу, приблизно в 350 особин. На жаль, з огляду на обмеженість району лову та сезону спостережень і значну просторову нерівномірність розподілу осетрових в ПЗЧМ, поки слід визнати подібні розрахунки досить приблизними і малодостовірними. Однак продовження досліджень по вивченню попадання осетрових в трали при лові шпроту допоможе більш об'єктивно оцінити масштаби невідомого вилучення осетрових в процесі цього виду промислу.

Таблиця 3. Розмірні характеристики севрюги з приловів тралів в Північно-західній частині Чорного моря в серпні-жовтні 2018 р. (промислова довжина)

l, cm	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100	101-110	Всього
n	4	2	4	4	3	3	5	1	26
%	15,4	7,7	15,4	15,4	11,5	11,5	19,2	3,9	100,0

Додаток 1

Випадки реєстрації осетрових в різних знаряддях лову в річці Дунай і Північно-західній частині Чорного моря в травні-листопаді 2018 р.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятиградусній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
Кілійська дельта річки Дунай						
<i>A. stellatus</i>	З'єднувальний канал Усть-Дунайського порту, Прорва	45,468056	29,718056	15.06.2018	1 особина, (статевонезріла, 44 см, кормова міграція молоді)	Харлов Г.В.
-//-	-//-	45,468333	29,710833	-//-	-//-	-//-
<i>A. ruthenus</i>	З'єднувальний канал Усть-Дунайського порту, Прорва	45,468056	29,718056	12.05.2018	1 особина, (статевонезріла, 32 см, кормова міграція молоді)	Харлов Г.В.
-//-	-//-	45,468333	29,710833	-//-	-//-	-//-
-//-	З'єднувальний канал Усть-Дунайського порту, Прорва	45,468056	29,718056	07.08.2018	2 особини, статевонезрілі, 28 – 30 см, кормова міграція молоді	Харлов Г.В.
-//-	-//-	45,468333	29,710833	-//-	-//-	-//-
<i>A. stellatus</i>	15-21 км Кілійського і Старостамбульського гирл р. Дунай	45,362222	29,622500	12.06.2018	1 особина, статевонезріла, 38 см, міграція молоді	Балацький К.Л. Харлов Г.В. Бушуев С.Г.
-//-	-//-	45,406667	29,553889	-//-	-//-	-//-
<i>A. stellatus</i>	15-21 км Кілійського і Старостамбульського гирл р. Дунай	45,362222	29,622500	08.09.2018	1 особина, статевонезріла, 20 см, міграція молоді	Балацький К.Л.
-//-	-//-	45,406667	29,553889	-//-	-//-	-//-
<i>Huso huso L.</i>	15-21 км Кілійського і Старостамбульського гирл р. Дунай	45,362222	29,622500	07.06.2018	1 особина, статевонезріла, 11 см, міграція молоді	Балацький К.Л. Харлов Г.В. Бушуев С.Г.
-//-	-//-	45,406667	29,553889	-//-	-//-	-//-
<i>Huso huso</i>	15-21 км Кілійського і Старостамбульського гирл р. Дунай	45,362222	29,622500	12.06.2018	1 особина, статевонезріла, 14 см, міграція молоді	Балацький К.Л. Харлов Г.В. Бушуев С.Г.
-//-	-//-	45,406667	29,553889	-//-	-//-	-//-
-//-	15-21 км Кілійського і Старостамбульського гирл р. Дунай	45,362222	29,622500	20.06.2018	2 особини, статевонезрілі, 15 – 17 см, міграція молоді	Балацький К.Л.
-//-	-//-	45,406667	29,553889	-//-	-//-	-//-
-//-	15-21 км Кілійського і Старостамбульського гирл р. Дунай	45,362222	29,622500	21.06.2018	13 особин, статевонезрілих, 12 – 18 см, міграція молоді	Балацький К.Л.
-//-	-//-	45,406667	29,553889	-//-	-//-	-//-
-//-	15-21 км Кілійського і Старостамбульського гирл р. Дунай	45,362222	29,622500	23.06.2018	4 особини, статевонезрілі, 13 – 17 см, міграція молоді	Балацький К.Л.
-//-	-//-	45,406667	29,553889	-//-	-//-	-//-
-//-	15-21 км Кілійського і Старостамбульського гирл р. Дунай	45,362222	29,622500	26.06.2018	1 особина, статевонезріла, 6 см, міграція молоді	Балацький К.Л. Харлов Г.В. Бушуев С.Г.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятичній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
-// -	-// -	45,406667	29,553889	-// -	-// -	-// -
-// -	15-21 км Кілійського і Старостамбульського гирл р. Дунай	45,362222	29,622500	28.06.2018	16 особин, статевонезрілих, 16 – 19 см, міграція молоді	Балацький К.Л.
-// -	-// -	45,406667	29,553889	-// -	-// -	-// -
<i>A. ruthenus</i>	15-21 км Кілійського і Старостамбульського гирл р. Дунай	45,362222	29,622500	07.06.2018	1 особина, (статевонезріла, 29,5 см, кормова міграція молоді	Балацький К.Л. Харлов Г.В. Бушуєв С.Г.
-// -	-// -	45,406667	29,553889	-// -	-// -	-// -
-// -	15-21 км Кілійського і Старостамбульського гирл р. Дунай	45,362222	29,622500	21.06.2018	3 особини, статевонезрілі, 25- 32 см, кормова міграція молоді	Балацький К.Л.
-// -	-// -	45,406667	29,553889	-// -	-// -	-// -
-// -	15-21 км Кілійського і Старостамбульського гирл р. Дунай	45,362222	29,622500	26.06.2018	3 особини, статевонезрілі, 9,5- 12 см, кормова міграція молоді	Балацький К.Л. Харлов Г.В. Бушуєв С.Г.
-// -	-// -	45,406667	29,553889	-// -	-// -	-// -
-// -	15-21 км Кілійського і Старостамбульського гирл р. Дунай	45,362222	29,622500	28.06.2018	2 особини, статевонезрілі, 10,5- 28 см, кормова міграція молоді	Балацький К.Л.
-// -	-// -	45,406667	29,553889	-// -	-// -	-// -
-// -	15-21 км Кілійського і Старостамбульського гирл р. Дунай	45,362222	29,622500	15.07.2018	1 особина, (статевонезріла, 14 см, кормова міграція молоді	Балацький К.Л.
-// -	-// -	45,406667	29,553889			
-// -	15-21 км Кілійського і Старостамбульського гирл р. Дунай	45,362222	29,622500	25.08.2018	2 особини, статевонезрілі, 12- 16 см, кормова міграція молоді	Балацький К.Л.
-// -	-// -	45,406667	29,553889	-// -	-// -	-// -
-// -	15-21 км Кілійського і Старостамбульського гирл р. Дунай	45,362222	29,622500	04.09.2018	8 особин, статевонезрілих, 20 – 38 см, кормова міграція молоді	Балацький К.Л.
-// -	-// -	45,406667	29,553889	-// -	-// -	-// -
-// -	15-21 км Кілійського і Старостамбульського гирл р. Дунай	45,362222	29,622500	05.10.2018	1 особина, (статевонезріла, 14 см, кормова міграція молоді	Балацький К.Л.
-// -	-// -	45,406667	29,553889			
-// -	-// -	45,362222	29,622500	03.11.2018	1 особина, (статевонезріла, 32 см, кормова міграція молоді	Балацький К.Л.
-// -	-// -	45,406667	29,553889	-// -	-// -	-// -
Чорне море						
<i>A. stellatus</i>	ПЗЧМ	46,296667	31,218611	25.08.2018	1 особина, 71 см	Бушуєв С.Г.
-// -	-// -	46,360278	31,233056	-// -	2 особини, 41 см, 65 см	-// -
-// -	-// -	46,338333	31,221667	-// -	1 особина, 93 см	-// -
-// -	-// -	46,348889	31,246944	-// -	3 особини, 89 см, 65 см, 91 см	-// -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
-//-	-//-	46,344722	31,211944	26.08.2018	1 особина, 71 см	-//-
-//-	-//-	46,155000	30,936667	29.08.2018	1 особина, 63 см	Фіногенов О.Л.
-//-	-//-	46,218056	31,200556	30.08.2018	2 особини, 53 см, 39 см	Чашин О.К.
-//-	-//-	46,291667	31,190000	31.08.2018	1 особина, 59 см	-//-
-//-	-//-	46,291667	31,192222	03.09.2018	1 особина, 32 см	Фіногенов О.Л.
-//-	-//-	46,136667	31,115000	-//-	1 особина, 46 см	-//-
-//-	-//-	46,130000	31,148333	04.09.2018	1 особина, 97 см	-//-
-//-	-//-	46,150000	31,150000	13.09.2018	1 особина, 70см	Кудряшов С.С.
-//-	-//-	46,100000	30,916667	18.09.2018	1 особина, 84 см	-//-
-//-	-//-	46,091667	31,016667	-//-	1 особина, 84 см	-//-
-//-	-//-	46,166667	31,183333	28.09.2018	1 особина, 91 см	-//-
-//-	-//-	46,083333	31,116667	-//-	1 особина, 54 см	-//-
-//-	-//-	46,149167	30,948889	09.10.2018	1 особина, 37 см	Фіногенов О.Л.
-//-	-//-	46,238333	30,889722	12.10.2018	1 особина, 40 см	-//-
-//-	-//-	46,099722	31,066389	22.10.2018	1 особина, 102 см	Бушуєв С.Г.
-//-	-//-	46,019167	31,150833	23.10.2018	1 особина, 96 см	-//-
-//-	-//-	45,957222	31,162500	-//-	1 особина, 54 см	Фіногенов О.Л.
-//-	-//-	46,021667	31,165278	-//-	1 особина, 75 см	Фіногенов О.Л.
<i>A. guelden- staedtii</i>	-//-	46,338333	31,221667	25.08.2018	1 особина, 51 см	Бушуєв С.Г.
-//-	-//-	46,275833	31,229167	-//-	2 особини, 102 см, 80 см	-//-

УДК [502.172:502.211]:59(477)

Вобленко А.С.,
Шешурак П.Н.,
Кедров Б.Ю.,
Марисова И.В.

*Нежинский государственный университет имени Николая Гоголя,
ул. Крапивянского, 2, г. Нежин, Украина,
e-mail: sheshurak@mail.ru*

ПОЗВОНОЧНЫЕ, ВНЕСЁННЫЕ В КРАСНУЮ КНИГУ УКРАИНЫ, ВЫЯВЛЕННЫЕ ВО ВРЕМЯ МАРШРУТНЫХ ПОЛЕВЫХ ПРАКТИК ПО ЗООЛОГИИ ПОЗВОНОЧНЫХ НЕЖИНСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА ИМЕНИ НИКОЛАЯ ГОГОЛЯ

Введение. Интенсивная хозяйственная деятельность человека приводит чаще всего к серьёзным изменениям в природных экосистемах, следствием чего является сокращение численности, а в некоторых случаях – и полное исчезновение многих видов животных, растений и других живых существ. Для принятия соответствующих мер охраны, а в некоторых ситуациях и восстановления популяций видов дикой фауны необходимо знать экологию редких видов, их распространение и сохранившиеся места обитания. В третьем издании Красной книги Украины (2009) внесены 68 видов млекопитающих, 87 видов птиц, 11 видов пресмыкающихся, 8 видов земноводных, 69 видов рыб, 2 вида круглоротых. Однако информации по распространению многих видов приведено недостаточно. Одной из возможностей находить и, по возможности исследовать, новые места обитания различных видов, в том числе и уязвимых, являются маршрутные полевые практики по зоологии.

Материалы и методы. Материалом для данного сообщения послужили сборы и наблюдения авторов на территории ряда областей Украины во время проведения маршрутных полевых практик по зоологии в весенне-летние периоды 2008–2011 гг. С начала 90-х годов прошлого столетия полевую практику студенты НГУ проходили на территориях гослесхозов, объектов ПЗФ и ряда охотхозяйств в лесной, лесостепной и степной природных зонах Украины. Именно маршрутные полевые практики дают возмож-

ность студентам ознакомиться с видовым составом и разнообразием животного мира различных природно-климатических зон нашей страны. Подавляющее количество видов регистрировалось визуально во время экскурсий, а рукокрылые – с помощью детектора в соответствующее время суток. Некоторые виды отмечались по характерным следам жизнедеятельности.

Результаты и обсуждение. Одной из основных задач таких практик является изучение видового состава, биотопического распределения, относительной численности, фенологии и особенностей биологии позвоночных животных районов проведения практик. Очевидно, что выявление и изучение уязвимых видов имело приоритетное значение.

Полевые исследования и наблюдения во время маршрутных полевых практик по зоологии в весенне-летние периоды 2008–2011 гг. проводились в следующих пунктах Украины:

- НПП «Ичнянский» (50°49' с.ш., 32°17' в.д.) – Ичнянский р-н Черниговской обл.
- РЛП «Межреченский» (50°03' с.ш., 30°46' в.д.) – Козелецкий и Черниговский р-ны Черниговской обл.
- НПП «Мезинский» (51°43' с.ш., 32°56' в.д.) – Коропский р-н Черниговской обл.
- с. Оболонье (51°38' с.ш., 32°56' в.д.) – Коропский р-н Черниговской обл. (НПП «Мезинский»).
- окр. г. Нежин, урочище Ветхое (51°02' с.ш., 31°48' в.д.) – Нежинский р-н Черниговской обл.

- окр. с. Липовый Рог, урочище «Заячы сосны» (51°05' с.ш., 31°57' в.д.) – Нежинский р-н Черниговской обл. (РЛП «Нежинский»).
- окр. с. Кукшин, урочище «Середовщина» (51°05' с.ш., 31°57' в.д.) – Нежинский р-н Черниговской обл.
- Охотничье хозяйство «Великий Бор» (51°15' с.ш., 32°12' в.д.) окр. с. Берестовец – Борзнянский р-н Черниговской обл.
- НПП «Бугский Гард» (47°56' с.ш., 31°03' в.д.) –

- Первомайский, Арбузинский, Доманёвский, Вознесенский и Братский р-ны Николаевской обл.
- СФ УкрНИИЛГА им. В.Н. Виноградова (46°37' с.ш., 32°43' в.д.) – г. Алёшки Херсонской обл.
- РЛП «Кинбурнская коса» (46°32' с.ш., 31°32' в.д.) – полуостров Кинбурн, Очаковский р-н Николаевской обл.

Ниже приводим список позвоночных животных, внесённых в Красную книгу Украины, выявленных во время полевых практик:

Вид	Место находки	Координаты в десятичной системе		Дата находки	Дополнительная информация	Авторство находки
		широта	долгота			
Класс Actinopterygii Klein, 1885						
<i>Alburnoides rossicus</i>	РЛП «Межреченский»	51,050000	30,766670	30.V-3.VI.2008	р. Десна	Вобленко А.С.
<i>Barbus borysthenicus</i>	НПП «Бугский Гард»	47,936110	31,050000	3-7.VI.2008	р. Южный Буг	- // -
<i>Carassius carassius</i>	НПП «Ичнянский»	50,808610	32,291670	15-19.VI.2010	р. Иченька	- // -
<i>Hippocampus guttulatus</i>	РЛП «Кинбурнская коса»	46,533333	31,533333	4-7.VI.2009		- // -
<i>Gymnocephalus acerinus</i>	РЛП «Межреченский»	51,050000	30,766670	30.V-3.VI.2008	р. Десна	- // -
<i>Gymnocephalus baloni</i>	РЛП «Межреченский»	51,050000	30,766670	30.V-3.VI.2008	- // -	- // -
Класс Reptilia Laurenty, 1768						
<i>Lacerta viridis</i>	НПП «Бугский Гард»	47,936110	31,050000	21-26.V.2008		Вобленко А.С.
- // -	- // -	47,936110	31,050000	3-7.VI.2008		- // -
- // -	- // -	47,936110	31,050000	29.V-3.VI.2009		- // -
- // -	- // -	47,936110	31,050000	19-23.V.2010		- // -
- // -	- // -	47,936110	31,050000	21-25.V.2011		- // -
- // -	- // -	47,936110	31,050000	3-8.VI.2011		- // -
<i>Hierophis caspius</i>	- // -	47,936110	31,050000	21-26.V.2008		- // -
- // -	- // -	47,936110	31,050000	3-7.VI.2008		- // -
- // -	- // -	47,936110	31,050000	29.V-3.VI.2009		- // -
- // -	РЛП «Кинбурнская коса»	46,533333	31,533333	23-27.V.2010		- // -
<i>Elaphe sauromates</i>	- // -	46,533333	31,533333	4-7.VI.2009		- // -
- // -	- // -	46,533333	31,533333	25-29.V.2011		- // -
<i>Zamenis longissimus</i>	НПП «Бугский Гард»	47,936110	31,050000	21-26.V.2008		- // -
- // -	- // -	47,936110	31,050000	3-7.VI.2008		- // -
- // -	- // -	47,936110	31,050000	29.V-3.VI.2009		- // -
- // -	- // -	47,936110	31,050000	19-23.V.2010		- // -
- // -	- // -	47,936110	31,050000	21-25.V.2011		- // -
- // -	- // -	47,936110	31,050000	3-8.VI.2011		- // -
<i>Vipera renardi</i>	РЛП «Кинбурнская коса»	46,533333	31,533333	7-11.VI.2008		- // -
- // -	- // -	46,533333	31,533333	4-7.VI.2009		- // -
- // -	- // -	46,533333	31,533333	23-27.V.2010		- // -
- // -	- // -	46,533333	31,533333	25-29.V.2011		- // -
Класс Aves Linnaeus, 1758						
<i>Pelecanus onocrotalus</i>	РЛП «Кинбурнская коса»	46,533333	31,533333	7-11.VI.2008		- // -
- // -	- // -	46,533333	31,533333	4-7.VI.2009		- // -
<i>Phalacrocorax pygmaeus</i>	- // -	46,533333	31,533333	4-7.VI.2009		- // -

Вид	Место находки	Координаты в десятичной системе		Дата находки	Дополнительная информация	Авторство находки
		широта	долгота			
<i>Platalea leucorodia</i>	- // -	46,533333	31,533333	7-11.VI.2008		- // -
<i>Plegadis fasciellus</i>	- // -	46,533333	31,533333	7-11.VI.2008		- // -
<i>Ciconia nigra</i>	РЛП «Межреченский»	51,050000	30,766670	30.V-3.VI.2008		- // -
- // -	окр. с. Оболонье (НПП «Мезинский»)	51,627500	32,941111	5.VI.2009		- // -
- // -	- // -	51,627500	32,941111	31.V.2010		- // -
- // -	- // -	51,627500	32,941111	16-20.V.2011		- // -
- // -	НПП «Бугский Гард»	47,936110	31,050000	21-26.V.2008		- // -
<i>Anas strepera</i>	РЛП «Кинбурнская коса»	46,533333	31,533333	7-11.VI.2008		- // -
- // -	- // -	46,533333	31,533333	4-7.VI.2009		- // -
- // -	- // -	46,533333	31,533333	23-27.V.2010		- // -
- // -	- // -	46,533333	31,533333	25-29.V.2011		- // -
<i>Aythya nyroca</i>	- // -	46,533333	31,533333	23-27.V.2010		- // -
<i>Somateria mollissima</i>	- // -	46,533333	31,533333	7-11.VI.2008		- // -
- // -	- // -	46,533333	31,533333	4-7.VI.2009		- // -
- // -	- // -	46,533333	31,533333	23-27.V.2010		- // -
- // -	- // -	46,533333	31,533333	25-29.V.2011		- // -
<i>Mergus serrator</i>	- // -	46,533333	31,533333	7-11.VI.2008		- // -
<i>Milvus milvus</i>	РЛП «Межреченский»	51,050000	30,766670	30.V-3.VI.2008		- // -
- // -	окр. с. Оболонье (НПП «Мезинский»)	51,627500	32,941111	31.V.2010		- // -
- // -	- // -	51,627500	32,941111	16-20.V.2011		- // -
- // -	НПП «Бугский Гард»	47,936110	31,050000	29.V-3.VI.2009		- // -
- // -	- // -	47,936110	31,050000	19-23.V.2010		- // -
<i>Circus macrourus</i>	- // -	47,936110	31,050000	19-23.V.2010		- // -
<i>Circus pygargus</i>	окр. с. Оболонье (НПП «Мезинский»)	51,627500	32,941111	16-20.V.2011		- // -
<i>Circaetus gallicus</i>	НПП «Ичнянский»	50,808610	32,291670	15-19.VI.2010		- // -
<i>Hieraaetus pennatus</i>	РЛП «Межреченский»	51,050000	30,766670	30.V-3.VI.2008		- // -
- // -	НПП «Бугский Гард»	47,936110	31,050000	3-7.VI.2008		- // -
- // -	- // -	47,936110	31,050000	29.V-3.VI.2009		- // -
- // -	- // -	47,936110	31,050000	19-23.V.2010		- // -
- // -	- // -	47,936110	31,050000	21-25.V.2011		- // -
- // -	- // -	47,936110	31,050000	3-8.VI.2011		- // -
<i>Aquila pomarina</i>	РЛП «Межреченский»	51,050000	30,766670	30.V-3.VI.2008		- // -
- // -	НПП «Бугский Гард»	47,936110	31,050000	29.V-3.VI.2009		- // -
- // -	- // -	47,936110	31,050000	21-25.V.2011		- // -
<i>Haliaeetus albicilla</i>	РЛП «Межреченский»	51,050000	30,766670	30.V-3.VI.2008		- // -
- // -	окр. с. Оболонье (НПП «Мезинский»)	51,627500	32,941111	16-20.V.2011		- // -
- // -	НПП «Бугский Гард»	47,936110	31,050000	29.V-3.VI.2009		- // -
<i>Falco naumanni</i>	РЛП «Кинбурнская коса»	46,533333	31,533333	7-11.VI.2008		- // -
<i>Grus grus</i>	окр. с. Липовый Рог	51,078060	31,951940	25.V-7.VI.2009		- // -
- // -	НПП «Ичнянский»	50,808610	32,291670	15-19.VI.2010		- // -
<i>Charadrius alexandrinus</i>	РЛП «Кинбурнская коса»	46,533333	31,533333	7-11.VI.2008		- // -

Вид	Место находки	Координаты в десятичной системе		Дата находки	Дополнительная информация	Авторство находки
		широта	долгота			
- // -	- // -	46,533333	31,533333	4-7.VI.2009		- // -
- // -	- // -	46,533333	31,533333	25-29.V.2011		- // -
<i>Himantopus himantopus</i>	- // -	46,533333	31,533333	7-11.VI.2008		- // -
- // -	- // -	46,533333	31,533333	4-7.VI.2009		- // -
- // -	- // -	46,533333	31,533333	23-27.V.2010		- // -
- // -	- // -	46,533333	31,533333	25-29.V.2011		- // -
<i>Recurvirostra avosetta</i>	- // -	46,533333	31,533333	7-11.VI.2008		- // -
- // -	- // -	46,533333	31,533333	4-7.VI.2009		- // -
- // -	- // -	46,533333	31,533333	23-27.V.2010		- // -
- // -	- // -	46,533333	31,533333	25-29.V.2011		- // -
<i>Haematopus ostralegus</i>	РЛП «Межреченский»	51,050000	30,766670	30.V-3.VI.2008		- // -
- // -	окр. с. Оболонье (НПП «Мезинский»)	51,627500	32,941111	5.VI.2009		- // -
- // -	НПП «Бугский Гард»	47,936110	31,050000	29.V-3.VI.2009		- // -
- // -	РЛП «Кинбурнская коса»	46,533333	31,533333	7-11.VI.2008		- // -
- // -	- // -	46,533333	31,533333	4-7.VI.2009		- // -
- // -	- // -	46,533333	31,533333	23-27.V.2010		- // -
- // -	- // -	46,533333	31,533333	25-29.V.2011		- // -
<i>Numenius arquata</i>	НПП «Бугский Гард»	47,936110	31,050000	29.V-3.VI.2009		- // -
- // -	РЛП «Кинбурнская коса»	46,533333	31,533333	7-11.VI.2008		- // -
<i>Larus ichtyateus</i>	- // -	46,533333	31,533333	7-11.VI.2008		- // -
- // -	- // -	46,533333	31,533333	4-7.VI.2009		- // -
- // -	- // -	46,533333	31,533333	23-27.V.2010		- // -
<i>Sterna albifrons</i>	- // -	46,533333	31,533333	7-11.VI.2008		- // -
<i>Sterna albifrons</i>	- // -	46,533333	31,533333	4-7.VI.2009		- // -
<i>Coracias garrulus</i>	- // -	46,533333	31,533333	23-27.V.2010		- // -
- // -	- // -	46,533333	31,533333	25-29.V.2011		- // -
<i>Dendrocopos leucotos</i>	окр. г. Нежин, урочище Ветхое	51,033333	31,800000	25.V-7.VI.2009		- // -
<i>Lanius excubitor</i>	РЛП «Межреченский»	51,050000	30,766670	30.V-3.VI.2008		- // -
- // -	НПП «Бугский Гард»	47,936110	31,050000	21-26.V.2008		- // -
- // -	- // -	47,936110	31,050000	3-7.VI.2008		- // -
<i>Acrocephalus paludicola</i>	окр. г. Нежин, урочище Ветхое	51,033333	31,800000	25.V-7.VI.2009		- // -
Класс Mammalia Linnaeus, 1758						
<i>Myotis daubentoni</i>	НПП «Бугский Гард»	47,936110	31,050000	21-25.V.2011		Кедров Б.Ю.
- // -	НПП «Бугский Гард»	47,936110	31,050000	3-8.VI.2011		- // -
- // -	РЛП «Кинбурнская коса»	46,533333	31,533333	25-29.V.2011		- // -
<i>Nyctalus noctula</i>	окр. с. Оболонье (НПП «Мезинский»)	51,627500	32,941111	16-20.V.2011		- // -
- // -	НПП «Бугский Гард»	47,936110	31,050000	21-25.V.2011		Кедров Б.Ю.
<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	РЛП «Межреченский»	51,050000	30,766670	30.V-3.VI.2008		Вобленко А.С.
- // -	НПП «Бугский Гард»	47,936110	31,050000	3-8.VI.2011		Кедров Б.Ю.
<i>Pipistrellus nathusii</i>	- // -	47,936110	31,050000	21-25.V.2011		- // -
- // -	- // -	47,936110	31,050000	3-8.VI.2011		- // -

Вид	Место находки	Координаты в десятичной системе		Дата находки	Дополнительная информация	Авторство находки
		широта	долгота			
<i>Pipistrellus kuhli</i>	- // -	47,936110	31,050000	21-25.V.2011		- // -
- // -	- // -	47,936110	31,050000	3-8.VI.2011		- // -
- // -	РЛП «Кинбурнская коса»	46,533333	31,533333	25-29.V.2011		- // -
<i>Eptesicus serotinus</i>	НПП «Бугский Гард»	47,936110	31,050000	21-25.V.2011		- // -
<i>Spalax arenarius</i>	РЛП «Кинбурнская коса»	46,533333	31,533333	7-11.VI.2008		Шешурак П.Н.
<i>Spalax arenarius</i>	- // -	46,533333	31,533333	4-7.VI.2009		- // -
- // -	- // -	46,533333	31,533333	23-27.V.2010		- // -
- // -	- // -	46,533333	31,533333	25-29.V.2011		- // -
<i>Sicista subtilis</i>	- // -	46,533333	31,533333	4-7.VI.2009		Вобленко А.С.
<i>Allactaga major</i>	- // -	46,533333	31,533333	4-7.VI.2009		- // -
<i>Lutra lutra</i>	РЛП «Межреченский»	51,050000	30,766670	30.V-3.VI.2008		- // -
- // -	окр. г. Нежин, урочище Ветхое	51,033333	31,800000	25.V-7.VI.2009		- // -
- // -	РЛП «Кинбурнская коса»	46,533333	31,533333	23-27.V.2010		- // -
- // -	- // -	46,533333	31,533333	25-29.V.2011		- // -
<i>Tursiops truncatus</i>	- // -	46,533333	31,533333	7-11.VI.2008		- // -
- // -	- // -	46,533333	31,533333	4-7.VI.2009		- // -
- // -	- // -	46,533333	31,533333	25-29.V.2011		- // -
<i>Phocoena phocoena</i>	- // -	46,533333	31,533333	25-29.V.2011		- // -

Выводы. За четыре года (2008-2011) во время маршрутных полевых практик студентов естественно-географического факультета Нежинского государственного университета имени Николая Гоголя выявлены места обитания 53 видов позвоночных животных, внесённых в Красную книгу Украины (2009): класс Osteichthyes (Рыбы костные) – 6 видов; класс Reptilia (Пресмыкающиеся) – 5 видов; класс Aves (Птицы) – 30 видов; класс Mammalia (Млекопитающие) – 12 видов.

Литература:

1. Червона книга України. Тваринний світ. – Київ, Глобалконсалтинг: 1-600.

Благодарности. Авторы искренне благодарят администрацию и сотрудников гослесхозов Черниговской, Кировоградской, Николаевской и Херсонской областей, директора НПП «Бугский Гард» Артамонова В.А., ст. н. с. СФ УкрНИИЛГА им. В.Н. Виноградова Шейгаса И.Н., директора РЛП «Кинбурнская коса» Петровича З.И. за всемерную помощь и содействие в проведении исследований на вверенной им территории.

УДК [502.172:502.211]:59(477.51)

Вобленко А.С.¹,
Шешурак П.Н.¹,
Кедров Б.Ю.¹,
Марисова И.В.¹,
Микула А.С.²,
Кавурка В.В.³,
Назаров Н.В.⁴

¹Нежинский государственный университет имени Николая Гоголя,
16602, Украина, Черниговская обл., г. Нежин, ул. Крапивянского, 2,
e-mail: sheshurak@mail.ru, vobas@ukr.net, kedrovb@ukr.net

²Нежинский агротехнический колледж. Обособленное подразделение
Национального университета биоресурсов и природопользования Украины,
16600, Украина, Черниговская обл., г. Нежин, ул. Т. Шевченка, 26,
e-mail: mykula.as@gmail.com

³Институт зоологии имени И.И.Шмальгаузена НАН Украины,
01030, Украина, г. Киев, ул. Б. Хмельницкого, 15,
e-mail: tortrix1984@gmail.com

⁴Мезинский национальный природный парк,
16212, Украина, Черниговская обл., Коропский р-н, с. Деснянское [Свердловка],
e-mail: bembidium@gmail.com

ПОЗВОНОЧНЫЕ, ВНЕСЁННЫЕ В КРАСНУЮ КНИГУ УКРАИНЫ, ВСТРЕЧАЮЩИЕСЯ НА ТЕРРИТОРИИ ЧЕРНИГОВСКОЙ ОБЛАСТИ

Введение. В 1976 году постановлением правительства Украинской ССР основана Красная книга Украинской ССР. В том же году Государственный Комитет Совета Министров УССР по охране природы, которому было поручено ведение Красной книги УССР, утвердил «Список редких и находящихся под угрозой исчезновения видов растений и животных Украинской ССР, внесённых в Красную книгу УССР».

Первое издание Красной книги Украины вышло в 1980 году. Разделение животных на какие-либо категории редкости в этом издании отсутствует. Из животных в книгу внесены: 18 видов насекомых, 4 вида земноводных, 6 видов пресмыкающихся, 28 видов птиц и 29 видов млекопитающих.

Через 14 лет, в 1994 году, вышло второе издание Красной книги Украины, в которое внесены 2 вида гидроидных полипов, 2 вида круглых червей, 7 видов кольчатых червей, 2 вида паукообразных,

3 вида многоножек, 173 вида насекомых, 2 вида круглоротых, 32 вида рыб, 5 видов земноводных, 8 видов пресмыкающихся, 67 видов птиц и 41 вид млекопитающих.

В 2009 г. вышло третье издание Красной книги Украины, в которое внесены 68 видов млекопитающих, 87 видов птиц, 11 видов пресмыкающихся, 8 видов земноводных, 69 видов рыб, 2 вида круглоротых, 225 видов насекомых, 2 вида коллембол, 3 вида многоножек, 2 вида паукообразных, 31 вид ракообразных, 9 видов кольчатых червей, 2 вида круглых червей, 2 вида гидроидных полипов.

К сожалению, многие виды, отмеченные на Черниговщине, на картах Красной книги Украины (2009) для территории области не указаны, или указаны недостаточно. В связи с этим, в данную статью включены данные не только о находках «краснокнижных» видов в Черниговской области после выхода третьего

издания Красной книги Украины, но и о более старых находках, не отображённых на её страницах.

Материалы и методы. Материалом для данного сообщения послужили сборы и наблюдения авторов на территории Черниговской области, а также данные, полученные при обработке материалов, хранящихся в Зоологическом музее Нежинского государственного университета имени Николая Гоголя, Черниговского национального педагогического университета имени Т.Г. Шевченка, фондовых коллекций Института зоологии имени И.И. Шмальгаузена НАН Украины и литературных данных относительно Черниговской области. Часть наблюдений по Нежинскому району проводилось в рамках проекта Европейского Союза «ClimaEast: Збереження та сталє використання торфовищ». В работе также использованы результаты регулярных опросов специалистов и сотрудников гослесхозов и охотничьих хозяйств.

Результаты и обсуждение. В Черниговской области, за более чем 70-ти летний период наблюдений за животным миром, выявлено 111 видов позвоночных животных, которые были внесены в третье издание Красной книги Украины (2009) из 5 классов: класс Petromyzontida Berg, 1940 – Миноги (1 вид), класс Actinopterygii Klein, 1885 – Рыбы лучепёрые (10 видов), класс Reptilia Laurenty, 1768 – Пресмыкающиеся (2 вида), класс Aves Linnaeus, 1758 – Птицы (69 видов); класс Mammalia Linnaeus, 1758 – Млекопитающие (29 видов).

Ниже приводим список позвоночных животных, внесённых в Красную книгу Украины (2009) и отмеченных в Черниговской области в течении второй половины XX и почти двух десятилетий XXI века.

Класс Petromyzontida Berg, 1940 – Миноги (Міноги)

Отряд Petromyzoniformes Berg, 1940 –

Миногообразные (Міногоподібні)

Семейство Petromyzonidae Bonaparte, 1832 –

Миноговые (Міногови)

1. *Eudontomyzon tatarica* Berg, 1931 – минога украинская (мінога українська)

Класс Actinopterygii Klein, 1885 –

Рыбы лучепёрые (Риби променепері)

Отряд Acipenseriformes Berg, 1940 –

Осетрообразные (Осетроподібні)

Семейство Acipenseridae Cuvier, 1817 –

Осетровые (Осетрові)

2. *Acipenser ruthenus* (Linnaeus, 1758) – стерлядь (стерлядь)

Отряд Cypriniformes Berg, 1940 –

Карпообразные (Коропоподібні)

Семейство Cyprinidae Bonaparte, 1832 –

Карповые (Коропові)

3. *Alburnoides rossicus* Berg, 1924 – быстрянка русская (бистрянкa російська)
4. *Barbus borysthenticus* Dybowski, 1862 – усач днепровский (марена дніпровська)
5. *Carassius carassius* (Linnaeus, 1758) – карась золотой (карась золотий)
6. *Leuciscus leuciscus* (Linnaeus, 1758) – елец обыкновенный (ялец звичайний)
7. *Eupallasella percunurus* (Pallas, 1811) – голянь озёрный, или мундушка (голянь озерний, або удодка)
8. *Rutilus frisii* (Nordmann, 1840) – вырезуб (вирезуб)

Отряд Gadiformes Goodrich, 1909 –

Трескообразные (Тріскоподібні)

Семейство Lotidae Jordan & Evermann, 1898 –

Налимовые (Налімовові)

9. *Lota lota* (Linnaeus, 1758) – налим обыкновенный (миль звичайний, або річковий)

Отряд Perciformes Bleeker, 1859 –

Окунеобразные (Окунеподібні)

Семейство Percidae Cuvier, 1816 –

Окунёвые (Окуневі)

10. *Gymnocephalus acerinus* (Güldenstadt, 1775) – ёрш носарь (йорж носар)
11. *Gymnocephalus baloni* Holcik & Hencel, 1974 – ёрш дунайский, или Баллона (йорж дунайський, або Балоня)

Класс Reptilia Laurenty, 1768 –

Пресмыкающиеся (Плазуни)

Отряд Serpentes Linnaeus, 1758 – Змеи (Змії)

Семейство Colubridae Cope, 1886 –

Ужовые (Вужеві)

12. *Coronella austriaca* Laurenti, 1768 – медянка (мідянка)

Семейство Viperidae Bonaparte, 1840 –

Гадюки (Гадюкові)

13. *Vipera nikolskii* Vedmederja, Grubant et Rudaeva, 1986 – гадюка Никольского (гадюка Нікольського)

Класс Aves Linnaeus, 1758 – Птицы (Птахи)

Отряд Pelecaniformes Sharpe, 1891 –

Пеликанообразные, или Веслоногие

(Пеліканоподібні)

Семейство Pelecanidae Rafinesque, 1815 –

Пеликановые (Пеліканові)

14. *Pelecanus onocrotalus* Linnaeus, 1758 – пеликан розовый (пелікан рожевий)

- Семейство Phalacrocoracidae Bonaparte, 1853 –
Баклановые (Бакланові)
15. *Phalacrocorax pygmaeus* (Pallas, 1773) – баклан малый (баклан малий)
Отряд Ciconiiformes Bonaparte, 1854 –
Аистообразные (Лелекоподібні)
Семейство Threskiornithidae Richmond, 1917 –
Ібісові (Ибисовые)
16. *Plegadis fasciellus* (Linnaeus, 1766) – каравайка (коровайка)
Семейство Ciconiidae Gray, 1840 –
Аистовые (Лелекові)
17. *Ciconia nigra* (Linnaeus, 1758) – аист чёрный (ле-
лека чорний)
Отряд Anseriformes Wagler, 1831 –
Гусеобразные (Гусеподібні)
Семейство Anatidae Vigors, 1825 –
Утинные (Качині)
18. *Rufibrenta ruficollis* (Pallas, 1769) – казарка кра-
снозобая (казарка червоновола)
19. *Anser erythropus* (Linnaeus, 1758) – пискулька (гу-
ска білолоба мала)
20. *Cygnus bewickii* Yarrell, 1830 – лебедь малый (ле-
бідь малий)
21. *Tadorna ferruginea* (Pallas, 1764) – огарь (огар)
22. *Anas strepera* Linnaeus, 1758 – утка серая (неро-
зень, або качка сіра)
23. *Netta rufina* (Pallas, 1773) – нырок красноносый
(чернь червонодзьоба)
24. *Aythya nyroca* (Guldenstadt, 1770) – нырок бело-
глазый, или чернеть белоглазая (чернь білоока)
25. *Vucephala clangula* (Linnaeus, 1758) – гоголь (гоголь)
26. *Somateria mollissima* (Linnaeus, 1758) – гага обык-
новенная (пухівка, або гага звичайна)
27. *Mergus serrator* Linnaeus, 1758 – крохаль длинно-
носый (крех середній, або крохаль довгоносий)
Отряд Falconiformes Sharpe, 1874 –
Соколообразные (Соколоподібні)
Семейство Pandionidae Scoter & Salvin, 1873 –
Скопинные (Скопині)
28. *Pandion haliaetus* (Linnaeus, 1758) – скопа (скопа)
Семейство Accipitridae Vieillot, 1816 –
Ястребиные (Яструбині)
29. *Milvus milvus* (Linnaeus, 1758) – коршун красный
(шуліка рудий)
30. *Milvus migrans* (Boddaert, 1783) – коршун чёрный
(шуліка чорний)
31. *Circus cyaneus* (Linnaeus, 1758) – лунь полевой
(лунь польовий)
32. *Circus macrourus* (S.G. Gmelin, 1771) – лунь степ-
ной (лунь степовий)
33. *Circus pygargus* (Linnaeus, 1758) – лунь луговой
(лунь лучний)
34. *Buteo rufinus* (Cretzschmar, 1827) – курганник (ка-
нюк степовий)
35. *Circaetus gallicus* (Gmelin, 1788) – змеяед (Змієїд)
36. *Hieraetus pennatus* (Gmelin, 1788) – орёл-карлик
(орел-карлик)
37. *Aquila rapax* (Temminck, 1828) – орел степной
(орёл степовий)
38. *Aquila clanga* Pallas, 1811 – подорлик большой
(підорлик великий)
39. *Aquila pomarina* C.L.Brehm, 1831 – подорлик ма-
лый (підорлик малий)
40. *Aquila heliaca* Savigny, 1809 – могильник (могиль-
ник)
41. *Aquila chrysaetos* (Linnaeus, 1758) – беркут (беркут)
42. *Haliaeetus albicilla* (Linnaeus, 1758) – орлан-бе-
лохвост (орлан-білохвіст)
43. *Aegypius monachus* (Linnaeus, 1766) – гриф чёр-
ный (гриф чорний)
44. *Gyps fulvus* (Hablitzl, 1783) – сип белоголовый (сип
білоголовий)
Семейство Falconidae Vigors, 1824 –
Соколиные (Соколині)
45. *Falco cherrug* Gray, 1834 – балобан (балабан)
46. *Falco peregrinus* Tunstall, 1771 – сапсан (сапсан)
Отряд Galliformes Temminck, 1820 –
Курообразные (Куроподібні)
Семейство Tetraonidae Leach, 1820 –
Тетеревиные (Тетеровові)
47. *Lyrurus tetrix* (Linnaeus, 1758) – тетерев (тетерук)
48. *Tetrao urogallus* Linnaeus, 1758 – глухарь (глу-
шець)
49. *Tetrastes bonasia* (Linnaeus, 1758) – рябчик (оря-
бок)
Отряд Gruiformes Bonaparte, 1854 –
Журавлеобразные (Журавлеподібні)
Семейство Gruidae Vigors, 1825 –
Журавлиные (Журавлині)
50. *Grus grus* (Linnaeus, 1758) – журавль серый (жу-
равель сірий)
51. *Anthropoides virgo* (Linnaeus, 1758) – красавка (жу-
равель степовий)
Семейство Otididae Rafinesque, 1815 –
Дрофиные (Дрофові)
52. *Otis tarda* Linnaeus, 1758 – дрофа (дрофа)
53. *Tetrax tetrax* Linnaeus, 1758 – стрепет (хохітва)

- Отряд Gharadriiformes Huxley, 1867 –
Ржанкообразные (Сивкоподібні)
Семейство Burhinidae Mathews, 1912 –
Авдотковые (Лежневі)
54. *Burchinus oedicnemus* (Linnaeus, 1758) – авдотка (лежень, або авдотка)
Семейство Charadriidae Vigors, 1825 –
Ржанковые (Сивкові)
55. *Charadrius hiaticula* Linnaeus, 1758 – галстучник (пісочник великий, або галстучник)
Семейство Recurvirostridae Bonaparte, 1854 –
Шилоклювковые (Чоботареві, або Шилоклювкові)
56. *Himantopus himantopus* (Linnaeus, 1758) – ходулочник (кулик-довгоніг, або Ходуличник)
Семейство Haematopodidae Gray, 1840 –
Кулики-сороки (Кулики-сороки)
57. *Haematopus ostralegus* Linnaeus, 1758 – кулик-сорока (кулик-сорока)
Семейство Scolopacidae Vigors, 1825 –
Бекасовые (Бекасові)
58. *Tringa stagnatilis* (Bechstein, 1803) – поручейник (коловодник ставковий, або поручайник)
59. *Gallinago media* (Latham, 1787) – дупель (баранець великий, або дупель)
60. *Numenius tenuirostris* Vieillot, 1817 – кроншнеп тонкоклювый (кроншнеп малий, або кульон тонкодзьобий)
61. *Numenius arquata* (Linnaeus, 1758) – кроншнеп большой (кроншнеп великий, або кульон великий)
62. *Numenius phaeopus* (Linnaeus, 1758) – кроншнеп средний (кроншнеп середній, або кульон середній)
Семейство Glareolidae Brehm, 1831 –
Тиркушковые (Дерихвостові)
63. *Glareola pratincola* (Linnaeus, 1766) – тиркушка луговая (дерихвіст лучний)
64. *Glareola nordmanni* Nordmann, 1842 – тиркушка степная (дерихвіст степовий)
Семейство Laridae Vigors, 1825 –
Чайковые (Мартиніві)
65. *Hydroprogne caspia* (Pallas, 1770) – чеграва (крячок каспійський)
66. *Sterna albifrons* Pallas, 1764 – крячка малая (крячок малий)
Отряд Columbiformes Latham, 1790 –
Голубеобразные (Голубоподібні)
Семейство Columbidae Illiger, 1811 –
Голубиные (Голубині)
67. *Columba oenas* Linnaeus, 1758 – клинтух (голуб-синяк)
- Отряд Strigiformes Wagler, 1830 –
Совообразные (Совоподібні)
Семейство Strigidae Vigors, 1825 – Совиные (Совині)
68. *Bubo bubo* (Linnaeus, 1758) – филин (пугач)
69. *Asio flammeus* (Pontoppidan, 1763) – сова болотная (сова болотяна)
70. *Otus scops* (Linnaeus, 1758) – сплюшка (сплюшка)
71. *Aegolius funereus* (Linnaeus, 1758) – сыч мохноногий (сич волохатий)
72. *Glaucidium passerinum* (Linnaeus, 1758) – воробьиный сыч (сичик-горобець)
73. *Strix uralensis* Pallas, 1771 – неясыть длиннохвостая (сова довгохвоста)
74. *Strix nebulosa* I.R.Forster, 1772 – неясыть бородачатая (сова бородачатая)
Семейство Tytonidae Ridgway, 1914 –
Сипуховые (Сипухові)
75. *Tyto alba* (Scopoli, 1769) – сипуха (сипуха)
Отряд Coraciiformes Forbes, 1884 –
Ракшеобразные (Ракшеподібні)
Семейство Coraciidae Vigors, 1825 –
Сизоворонковые (Сиворакшові)
76. *Coracias garrulus* Linnaeus, 1758 – сизоворонка (сиворакша)
Отряд Piciformes Meyer & Wolf, 1810 –
Дятлообразные (Дятлоподібні)
Семейство Picidae Vigors, 1825 – Дятловые (Дятлові)
77. *Picus viridis* Linnaeus, 1758 – дятел зелёный (жовна зелена, або дятел зелений)
78. *Dendrocopos leucotos* (Bechstein, 1803) – дятел белоспинный (дятел білоспинний)
Отряд Passeriformes Linnaeus, 1758 –
Воробьинообразные (Горобцеподібні)
Семейство Laniidae Rafinesque, 1815 –
Сорокопудовые (Сорокопудові)
79. *Lanius excubitor* Linnaeus, 1758 – сорокопуд серый (сорокопуд сірий)
Семейство Sturnidae Vigors, 1825 –
Скворцовые (Шпакові)
80. *Sturnus roseus* (Linnaeus, 1758) – скворец розовый (шпак рожевий)
Семейство Sylviidae Leach, 1820 –
Славковые (Славкові)
81. *Acrocephalus paludicola* (Vieillot, 1817) – камышевка вертлявая (очеретянка прудка, або моторна)
Семейство Paridae Vigors, 1825 –
Синицевые (Синицеві)
82. *Parus cyanus* Pallas, 1770 – лазоревка белая, или князёк (синиця біла)

- Класс Mammalia Linnaeus, 1758 –
Млекопитающие (Ссавці)
- Отряд Insectivora Bowdich, 1821 –
Насекомоядные (Комахоїдні)
- Семейство Talpidae Fischer von Waldheim, 1817 –
Кротові (Кротовые)
83. *Desmana moschata* (Linnaeus, 1758) – выхухоль
русская (хохуля звичайна)
- Семейство Soricidae Fischer von Waldheim, 1817 –
Землеройковые (Землерийкові)
84. *Neomys anomalus* Cabrera, 1907 – кутора малая
(кутора мала)
- Отряд Chiroptera Blumenbach, 1779 –
Рукокрылые (Рукокрилі)
- Семейство Vespertilionidae Gray, 1821 –
Гладконосые, или Обыкновенные летучие мыши
Звичайні кажани (Звичайні кажани)
85. *Myotis brandti* Eversmann, 1845 – ночница Брандта
(нічниця Брандта)
86. *Myotis daubentoni* (Kuhl, 1819) – ночница водяная
(нічниця водяна)
87. *Myotis dasycneme* (Boie, 1825) – ночница прудовая
(нічниця ставкова)
88. *Plecotus auritus* (Linnaeus, 1758) – ушан бурый (ву-
хань бурый, або звичайний)
89. *Nyctalus noctula* (Schreber, 1775) – вечерница ры-
жая (вечірниця руда)
90. *Nyctalis leisleri* (Kuhl, 1819) – вечерница малая
(вечірниця мала)
91. *Pipistrellus pipistrellus* (Schreber, 1774) – нето-
пырь-карлик (нетопир малий)
92. *Pipistrellus pygmaeus* (Leach, 1825) – нетопырь
пигмей (нетопир пігмей)
93. *Pipistrellus nathusii* (Keyserling & Blasius, 1839) – не-
топырь Натузиуса, или лесной (нетопир Натузіуса)
94. *Pipistrellus kuhli* Kuhl, 1817 – нетопырь средизем-
номорский (нетопир середземноморський)
95. *Eptesicus nilssonii* Keyserling & Blasius, 1839 – ко-
жан северный (кожан північний)
96. *Eptesicus serotinus* (Schreber, 1774) – кожан позд-
ний (кожан пізній)
97. *Vespertilio murinus* Linnaeus, 1758 – кожан двуц-
ветный (кожан двоколірний)
- Отряд Lagomorpha Brandt, 1855 –
Зайцеобразные (Зайцеподібні)
- Семейство Leporidae Gray, 1821 –
Зайцевые (Зайцеві)
98. *Lepus timidus* Linnaeus, 1758 – заяц-беляк (заєць
біляк)
- Отряд Rodentia Bowdich, 1821 –
Грызуны (Гризуні)
- Семейство Sciuridae Gray, 1821 –
Беличьи (Білячі)
99. *Spermophilus suslicus* (Güldenstädt, 1770) – суслик
крапчатый (ховрах крапчастий)
- Семейство Sminthidae Brandt, 1855 –
Мышовковые (Мишівкові)
100. *Sicista betulina* (Pallas, 1778) – мышовка лесная
(мишівка лісова)
101. *Sicista subtilis* (Pallas, 1773) – мышовка степная
(мишівка степова)
- Семейство Allactagidae Vinogradov, 1925 –
Алактагины (Алактагіні)
102. *Allactaga major* (Kerr, 1792) – большой тушканчик
(земляний заєць великий)
- Семейство Cricetidae Fischer von Waldheim, 1817 –
Хомяковые (Хом'якові)
103. *Cricetulus migratorius* (Pallas, 1773) – хомячок се-
рый (хом'ячок сірий)
104. *Cricetus cricetus* (Linnaeus, 1758) – хомяк обыкно-
венный (хом'як звичайний)
- Отряд Carnivora Bowdich, 1821 –
Хищные (Хижакі)
- Семейство Mustelidae Fischer von Waldheim, 1817 –
Куны (Кунячі)
105. *Mustela erminea* Linnaeus, 1758 – горностай (гор-
носта́й)
106. *Mustela lutreola* Linnaeus, 1761 – норка европей-
ская (норка европейська)
107. *Mustela putorius* Linnaeus, 1758 – хорёк лесной,
или чёрный (тхір чорний, або лісовий)
108. *Mustela eversmanni* Lesson, 1827 – хорёк степ-
ной, или светлый (тхір степовий)
109. *Lutra lutra* Linnaeus, 1758 – выдра речная (видра
річкова)
- Семейство Felidae Fischer von Waldheim, 1817 –
Кошачьи (Котячі)
110. *Lynx lynx* (Linnaeus, 1758) – рысь (рысь звичайна)
- Отряд Artiodactyla Owen, 1848 –
Парнокопытные (Парнокопитні)
- Семейство Bovidae Gray, 1821 –
Полорогие (Порожнисторогі)
111. *Bison bonasus* (Linnaeus, 1758) – зубр (зубр)

После опубликования третьего издания Красной книги Украины (2009) на территории Черниговщины продолжались работы по изучению «краснокнижных» видов (мест гнездования, миграционных путей,

локализации миграционных скоплений и т.д.). За это время (после выхода 3-го издания), коллективом авторов на Черниговщине отмечено 47 видов позвоночных животных (Табл. 1).

Встречи и наблюдения «краснокнижных» видов проводились в следующих местах:

Черниговская область

г. Чернигов (51°30' с.ш., 31°18' в.д.).

Репкинский р-н

с. Неданчицы (51°31' с.ш., 30°38' в.д.).

с. Чумак (51°46' с.ш., 31°15' в.д.).

с. Губичи (51°35' с.ш., 30°36' в.д.).

Городнянский р-н

с. Автуничи (52°02' с.ш., 31°39' в.д.).

с. Буровка (51°47' с.ш., 31°20' в.д.).

с. Ваганичи (52°01' с.ш., 31°28' в.д.).

г. Городня (51°54' с.ш., 31°36' в.д.).

с. Горошковка (51°52' с.ш., 31°32' в.д.).

с. Дроздовица (51°58' с.ш., 31°26' в.д.).

с. Ивашковка (51°40' с.ш., 31°27' в.д.).

с. Конотоп (51°45' с.ш., 31°41' в.д.).

с. Куликовка (51°44' с.ш., 31°28' в.д.).

с. Лемешовка (52°05' с.ш., 31°38' в.д.).

с. Малый Дырчин (51°43' с.ш., 31°43' в.д.).

с. Моложава (51°53' с.ш., 31°22' в.д.).

с. Мощенка (52°02' с.ш., 31°44' в.д.).

с. Невкля (51°50' с.ш., 31°20' в.д.).

с. Пекуровка (51°49' с.ш., 31°35' в.д.).

с. Староселье (52°01' с.ш., 31°37' в.д.).

с. Тупичев (51°47' с.ш., 31°26' в.д.).

с. Хоробичи (52°01' с.ш., 31°31' в.д.).

с. Хотивля (51°58' с.ш., 31°31' в.д.).

Сновский (Щорский) р-н

г. Сновск (Щорс) (51°49' с.ш., 31°57' в.д.).

Новгород-Северский р-н

с. Воробьевка (52°13' с.ш., 33°04' в.д.).

с. Смяч (52°08' с.ш., 33°12' в.д.).

Менский р-н

пгт Макошино (51°28' с.ш., 32°20' в.д.).

с. Остаповка (50°24' с.ш., 32°49' в.д.).

Коропский р-н

с. Деснянское (Свердловка) (51°47' с.ш., 33°03' в.д.), НПП «Мезинский».

с. Оболонье (51°38' с.ш., 32°56' в.д.), НПП «Мезинский».

с. Радичев (51°44' с.ш., 33°04' в.д.), НПП «Мезинский».

Куликовский р-н

с. Авдеевка (51°29' с.ш., 31°41' в.д.).

Борзнянский р-н

с. Берестовец (51°15' с.ш., 32°12' в.д.).

с. Воловица (51°22' с.ш., 32°03' в.д.).

с. Гришевка (51°24' с.ш., 32°22' в.д.).

с. Комаровка (51°13' с.ш., 32°07' в.д.).

с. Ховмы (51°03' с.ш., 32°14' в.д.).

с. Ядуты (51°22' с.ш., 32°20' в.д.).

Козелецкий р-н

с. Моровск (51°05' с.ш., 30°52' в.д.), НПП «Межреченский».

с. Соколовка (51°09' с.ш., 30°54' в.д.), НПП «Межреченский».

Бобровицкий р-н

с. Браница (50°30' с.ш., 31°26' в.д.).

Носовский р-н

с. Володькова Дивыця (Красные Партизаны) (50°56' с.ш., 31°47' в.д.).

с. Дебрево (51°00' с.ш., 31°35' в.д.).

с. Козары (51°56' с.ш., 31°24' в.д.).

с. Лихачов (51°08' с.ш., 31°30' в.д.).

Нежинский р-н

с. Бобрик (51°08' с.ш., 31°47' в.д.).

с. Богдановка (50°49' с.ш., 31°59' в.д.).

с. Вертиевка (51°10' с.ш., 31°51' в.д.).

с. Зруб (51°07' с.ш., 31°41' в.д.).

с. Дуболуговка (51°16' с.ш., 32°03' в.д.).

с. Колесники (51°05' с.ш., 31°43' в.д.).

с. Кукшин (51°10' с.ш., 31°39' в.д.), урочище «Середовщина», РЛП «Нежинский».

с. Липовый Рог (51°05' с.ш., 31°57' в.д.).

с. Малая Кошелевка (51°08' с.ш., 31°59' в.д.), урочище «Заячьи сосны», РЛП «Нежинский».

с. Мыльники (Григоровка) (51°02' с.ш., 31°44' в.д.).

г. Нежин (51°03' с.ш., 31°54' в.д.).

окр. г. Нежин, урочище Ветхое (51°02' с.ш., 31°48' в.д.).

с. Нежинское (Григоро-Ивановка) (51°01' с.ш., 31°50' в.д.).

с. Переясловка (51°05' с.ш., 32°02' в.д.).

с. Перемога (50°50' с.ш., 32°01' в.д.).

с. Стодолы (51°12' с.ш., 31°36' в.д.).

с. Хвылевка (50°58' с.ш., 31°53' в.д.).

с. Хомино (51°13' с.ш., 31°47' в.д.).

п. Юность (51°08' с.ш., 31°54' в.д.).

Ичнянский р-н

с. Червоное (50°48' с.ш., 32°15' в.д.), НПП «Ичнянский».

с. Гмырянка (50°48' с.ш., 32°26' в.д.), НПП «Ичнянский».

с. Лучковка (50°48' с.ш., 32°16' в.д.), НПП «Ичнянский».

Прилукский р-н

г. Прилуки (50°48' с.ш., 32°26' в.д.).

Нижче приводим список позвоночных животных, выявленных на Черниговщине после выхода 3-го издания (2009) Красной книги Украины (табл. 1). Для некоторых видов в таблицу внесены места находок и наблюдений, ранее не отмеченные в 3-ем издании книги.

В таблице использованы сокращения: обл. – область, р-н – район, с. – село, п. – посёлок, пгт – посёлок городского типа, р. – река, окр. – окрестности, дол. – долина, НПП – Национальный природный парк, РЛП – региональный ландшафтный парк.

Таблица 1

Вид	Место находки	Координаты в десятичной системе		Дата находки	Дополнительная информация	Авторство находки
		широта	долгота			
Classis Petromyzontida Berg, 1940						
<i>Eudontomyzon mariae</i> Berg, 1931	с. Хомино	51,211670	31,776670	21.VII.2003	главный канал ур. Смолянка	Вобленко А.С.
Classis Actinopterygii Klein, 1885						
<i>Acipenser ruthenus</i> Linnaeus, 1758	с. Воловица	51,366670	32,050000	22.VIII.2009	р. Десна	Вобленко А.С.
- // -	между сс. Деснянское (Свердловка) и Радичев	51,772881	33,069349	9.VII.2013	ур. Пузырёвая гора, р. Десна	Назаров Н.В.
<i>Alburnoides rossicus</i> Berg, 1924	между сс. Деснянское (Свердловка) и Радичев	51,772881	33,069349	5.VIII.2015	ур. Пузырёвая гора, р. Десна	Назаров Н.В., Романь А.М.
- // -	окр. с. Соколовка	51,157500	30,905560	31.V.2008	р. Десна	Кантур А.М.
- // -	окр. с. Турья	51,904170	32,003610	20.V.2013	р. Турчанка	Кушнер А.
<i>Barbus borysthenicus</i> Dybowski, 1862	между сс. Деснянское (Свердловка) и Радичев	51,772881	33,069349	13.VI.2013	ур. Пузырёвая гора, р. Десна	Назаров Н.В.
<i>Carassius carassius</i> (Linnaeus, 1758)	с. Губичи.	51,353700	30,355112	25.VIII.2010	в озёрах	Микула А.С.
- // -	с. Авдеевка	51,477500	31,676390	21.VI.2014	р. Десна	Шевченко А.Б.
- // -	окр. с. Кукшин	51,171111	31,652500	22.V.2014	старый пруд ур. Смолянка	Вобленко А.С.
- // -	окр. с. Лучковка	50,792142	32,274963	16.VI.2010	р. Иченька	- // -
<i>Lota lota</i> (Linnaeus, 1758)	окр. с. Неданчичи	51,521670	30,634170	9.II.2019	р. Днепр	Линник С.В.
- // -	пгт Макошино	51,463553	32,337014	15.I.2010	- // -	Вобленко А.С.
- // -	окр. с. Лучковка	50,792142	32,274963	4.V.2012	р. Иченька	Калинин Н.М.
<i>Gymnocephalus acerinus</i> (Güldenstädt, 1775)	окр. пгт Любеч	51,705172	30,661678	26.II.2014	р. Днепр	Линник С.В.
- // -	окр. с. Неданчичи	51,521670	30,634170	29.I.2019	- // -	- // -
- // -	пгт Макошино	51,463553	32,337014	9.VII.2017	р. Десна	Вобленко А.С.
- // -	окр. с. Моровск	50,080000	30,870000	1.VI.2008	- // -	- // -
- // -	окр. с. Соколовка	51,157500	30,905560	31.V.2008	- // -	Шешурак П.Н.
<i>Gymnocephalus baloni</i> Holcik & Hencel, 1974	окр. пгт Любеч	51,705172	30,661678	26.II.2014	р. Днепр	Линник С.В.
- // -	окр. с. Неданчичи	51,521670	30,634170	29.I.2019	р. Днепр	- // -
- // -	г. Чернигов	51,500000	31,300000	21.I.2015	- // -	- // -
- // -	окр. с. Соколовка	51,157500	30,905560	1.VI.2008	- // -	Кудик Ю.М.
- // -	окр. с. Гмырянка	50,796840	32,434571	лето 2012	р. Иченька	Калинин Н.М.
Classis Reptilia Laurenty, 1768						
<i>Vipera nikolskii</i> Vedmederja, Grubant et Rudaeva, 1986	окр.с. Берестовец	51,250000	32,200000	17.IX.2017	опушка смешанного леса	Вобленко А.С.

Вид	Место находки	Координаты в десятичной системе		Дата находки	Дополнительная информация	Авторство находки
		широта	долгота			
Classis Aves Linnaeus, 1758						
<i>Ciconia nigra</i> (Linnaeus, 1758)	окр. с. Оболонье	51,627500	32,941111	31.V.2010	опушка смешанного леса	Вобленко А.С.
- // -	окр. с. Кукшин	51,171111	31,652500	22.VI.2014	ур. Середовщина	- // -
- // -	- // -	51,171111	31,652500	10.IX.2014	- // -	- // -
- // -	окр. с. Хомино	51,211670	31,776670	17.IV.2014	ур. Смолянка	- // -
- // -	окр. с. Мыльники (Григоровка)	51,033330	31,733330	9.V.2014	ур. Синяки	- // -
- // -	- // -	51,033330	31,733330	25.VIII.2014	- // -	- // -
- // -	окр. с. Ядугы	51,320000	32,320000	24.IX.2017	луга около оз. Трубин	- // -
- // -	окр. с. Володькова Дивыця (Красные Партизаны)	50,977199	31,761509	27.V.2011	опушка листовенного леса	Кавурка В.В.
<i>Rufibrenta ruficollis</i> (Pallas, 1769)	окр. с. Колесники	51,082780	31,719720	III.2012	ур. Смолянка	Вобленко А.С.
- // -	- // -	51,082780	31,719720	IV.2013	- // -	- // -
<i>Anser erythropus</i> (Linnaeus, 1758)	- // -	51,082780	31,719720	IV.2013	- // -	- // -
- // -	окр. с. Зруб	51,128330	31,682220	25.III.2014	- // -	- // -
<i>Tadorna ferruginea</i> (Pallas, 1764)	окр. с. Куликовка	51,730000	31,470000	IV.2008	водоем возле села	Дубровский П.В.
<i>Anas strepera</i> Linnaeus, 1758	окр. с. Автуничи	52,030000	31,650000	VIII.2017	водоемы возле села	- // -
- // -	окр. с. Хотивля	51,959102	31,508547	VIII.2011	- // -	Дубровский П.В. Вобленко А.С.
- // -	окр. с. Колесники	51,082780	31,719720	IV.2013	ур. Смолянка	Вобленко А.С.
- // -	окр. с. Переяславка	51,086940	32,028330	IX.2017	заболоченные луга	Грузд А.А.
<i>Bucephala clangula</i> (Linnaeus, 1758)	г. Городня	51,892500	31,596390	III.2011	оз. Черемошное	Дубровский П.В.
- // -	- // -	51,892500	31,596390	X.2018	- // -	- // -
- // -	окр. с. Нежинское (Григоро-Ивановка)	51,010830	31,828610	15.V.2014	водоемы возле села	Вобленко А.С.
<i>Pandion haliaetus</i> (Linnaeus, 1758)	г. Городня	51,892500	31,596390	X.2012	оз. Черемошное	Дубровский П.В. Вобленко А.С.
- // -	окр.пгт Макошино	51,463553	32,337014	X.2014	дол. р. Десна	Вобленко А.С.
- // -	- // -	51,265682	32,202845	X.2015 X.2016 X.2017	- // -	Микула А.С.
- // -	окр. с. Остаповка	51,420830	32,338890	IX.2010	- // -	Вобленко А.С.
- // -	окр. с. Воловица	51,366670	32,050000	IX.2010	- // -	- // -
- // -	окр. с. Нежинское (Григоро-Ивановка)	51,012270	31,475897	15. IV.2018	водоем на окраине села	Микула А.С.
<i>Milvus milvus</i> (Linnaeus, 1758)	окр. с. Комаровка	51,216670	32,116670	4.X.1998	луга	Вобленко А.С.
- // -	окр. с. Соколовка	51,157500	30,905560	2.VI.2008	р. Десна	- // -

Вид	Место находки	Координаты в десятичной системе		Дата находки	Дополнительная информация	Авторство находки
		широта	долгота			
<i>Milvus migrans</i> (Boddaert, 1783)	окр. с. Воловица	51,366670	32,050000	IX.2011	- // -	- // -
- // -	- // -	51,366670	32,050000	10.VI.2014	- // -	- // -
- // -	окр. с. Ядугы	51,320000	32,320000	7.VI.2013	луга около оз. Трубин	- // -
- // -	- // -	51,320000	32,320000	10.VI.2013	- // -	- // -
- // -	с. Колесники	51,082780	31,719720	10.IV.2014	ур. Смолянка	- // -
- // -	- // -	51,082780	31,719720	29.VI.2014	ур. Смолянка	- // -
- // -	окр. г. Нежин	51,033333	31,800000	15.V.2014	ур. Ветхое	- // -
- // -	- // -	51,033333	31,800000	29.V.2014	- // -	- // -
- // -	окр. с. Деснянское	51,788582	33,068823	11.VI.2011	опушка леса возле р. Десна	Кавурка В.В.
<i>Circus cyaneus</i> (Linnaeus, 1766)	окр. с. Ядугы	51,320000	32,320000	7.X.2012	луга около оз. Трубин	Вобленко А.С.
- // -	окр. с. Мыльники (Григоровка)	51,033330	31,733330	12.X.2014	ур. Синяки дол. р. Остёр	- // -
- // -	окр. г. Нежин	51,033333	31,800000	7.XII.2014	ур. Ветхое	- // -
- // -	- // -	51,033333	31,800000	7.X.2015	- // -	- // -
- // -	окр. с. Колесники	51,082780	31,719720	4.I.2017	ур. Смолянка РЛП «Нежинский»	- // -
<i>Circus pygargus</i> (Linnaeus, 1758)	окр. г. Нежин	51,033333	31,800000	15.V.2014	ур. Ветхое дол. р. Остёр	- // -
- // -	окр. с. Мыльники (Григоровка)	51,033330	31,733330	27.IV.2014	- // -	- // -
- // -	- // -	51,033330	31,733330	22.VI.2014	- // -	- // -
- // -	окр. с. Колесники	51,082780	31,719720	22.V.2014	ур. Смолянка	- // -
- // -	- // -	51,082780	31,719720	10. IX.2014	- // -	- // -
- // -	окр. с. Стодолы	51,197780	31,595560	VIII.2014	болото около ур. Середовщина	- // -
- // -	окр. с. Хомино	51,211670	31,776670	VIII.2014	ур. Смолянка	- // -
- // -	окр. с. Нежинское (Григоро-Ивановка)	51,010945	31,481071	V.2015 VII.2017 VIII.2018	луга, поля	Микула А.С.
- // -	окр. с. Липовый Рог	51,041449	31,554369	VI. 2018	- // -	- // -
<i>Circaetus gallicus</i> (Gmelin, 1788)	окр. с. Стодолы	51,197780	31,595560	VII.2012	болото около ур. Середовщина	Вобленко А.С.
- // -	окр. с. Нежинское (Григоро-Ивановка)	51,005073	31,473796	20.VI.2015	опушка леса	Микула А.С.
- // -	окр. с. Колесники	51,082780	31,719720	31.VIII. 2016	ур. Смолянка РЛП «Нежинский»	Вобленко А.С.
- // -	окр. с. Червоное	50,796096	32,253626	15. VI.2010	НПП «Ичнянский»	- // -
<i>Hieraaetus pennatus</i> (Gmelin, 1788)	окр. г. Нежин	51,030754	31,524583	10. VI.2009	ур. Ветхое	Микула О.С.

Вид	Место находки	Координаты в десятичной системе		Дата находки	Дополнительная информация	Авторство находки
		широта	долгота			
<i>Aquila pomarina</i> C.L. Brehm, 1831	окр. с. Ховмы	51,043330	32,240000	IX.2010	луга в долине р. Лож	Ярмоленко П.М. Вобленко А.С.
- // -	окр. г. Нежин	51,033333	31,800000	25. VIII.2014	ур. Ветхое дол. р. Остёр	Вобленко А.С.
- // -	окр. с. Колесники	51,082780	31,719720	10. IX.2014	ур. Смолянка	- // -
<i>Haliaeetus albicilla</i> (Linnaeus, 1758)	окр. с. Хомино	51,211670	31,776670	21.V.2015	- // -	- // -
<i>Falco peregrinus</i> Tunstall, 1771	окр. г. Прилуки	50,600000	32,400000	IX.2013	дол. реки Удай	- // -
<i>Lyrurus tetrix</i> (Linnaeus, 1758)	с. Воробьевка	52,105554	33,075203	XII 2015 I. 2016 XII 2018	опушка леса	Микула А.С.
- // -	окр. с. Ваганичи	52,020000	31,440000	X.2009	- // -	Дубровский П.В.
- // -	окр. с. Дроздовица	51,960000	31,430000	IX.2010	- // -	- // -
- // -	окр. с. Лемешовка	52,080000	31,640000	19.I.2019	Опушка леса	- // -
- // -	окр. с. Неданчи	51,521670	30,634170	X.2018	пойменный лес	Линник С.В.
<i>Tetrastes bonasia</i> (Linnaeus, 1758)	с. Смяч	52,075252	33,094759	03.X.2015	лесной массив	Микула А.С.
- // -	окр.г. Городня	51,892500	31,596390	X.2018	ур. Городнян-ская дача	Дубровский П.В.
- // -	окр. с. Лемешовка	52,080000	31,640000	19.I.2019	лесной массив	- // -
<i>Grus grus</i> (Linnaeus, 1758)	окр. с. Хотивля	51,959102	31,508547	IX.2010	болотный массив	- // -
- // -	окр. с. Ядуть	51,320000	32,320000	7.X.2012	луга около оз. Трубин	Вобленко А.С.
- // -	окр. с. Вертиевка	51,164170	31,845830	22.V.2014	ур. Боромыки - луга	- // -
- // -	с. Дуболуговка	51,264170	32,041390	IX.2013	сельхозугодья	- // -
- // -	окр. с. Малая Кошелевка	51,140560	31,975280	20. III.2014	луга около ур. Заячьи Сосны	- // -
- // -	окр. с. Колесники	51,082780	31,719720	29.X.2016	ур. Смолянка, миграционные скопления	- // -
- // -	окр. с. Кукшин	51,171111	31,652500	25.VIII.2014	ур. Смолянка, выводок	- // -
- // -	окр. с. Кукшин	51,171111	31,652500	15.X.2016	ур. Смолянка, миграционные скопления	- // -
<i>Himantopus himantopus</i> (Linnaeus, 1758)	окр. с. Нежинское (Григоро-Ивановка)	50,594718	31,474846	IV. 2009	луг возле села	Микула О.С.
- // -	окр. с. Конотоп	51,743380	31,687184	VI.2018	дол. р. Снов	Дубровский П.В.
- // -	окр. с. Остаповка	51,420830	32,338890	VI.2012	дол. р. Десна	Вобленко А.С.
- // -	окр. с. Оболонье	51,627500	32,941111	V.2010	р. Десна	- // -
- // -	окр. с. Воловица	51,366670	32,050000	VI.2011	- // -	- // -
<i>Gallinago media</i> (Latham, 1787)	окр. с. Малый Дырчин	51,714125	31,724364	VIII.2018	дол. р. Снов	Дубровский П.В.
- // -	окр. г. Сновск (Щорс)	51,816670	31,950000	IX.2017	дол. р. Снов	- // -

Вид	Место находки	Координаты в десятичной системе		Дата находки	Дополнительная информация	Авторство находки
		широта	долгота			
- // -	окр. с. Гришевка	51,403330	32,367780	VIII.2010	луга около оз. Трубин	Вобленко А.С.
- // -	окр. с. Нежинское (Григоро-Ивановка)	51,003147	31,485687	VIII. 2018	луг возле села	Глущенко Ю.М.
<i>Numenius arquata</i> (Linnaeus, 1758)	окр. с. Куликовка	51,730000	31,470000	IX.2018	луговина возле села	Дубровский П.В.
- // -	окр. с. Ховмы	51,043330	32,240000	IX.2010	луга в долине р. Лож	Вобленко А.С.
- // -	окр. с. Колесники	51,082780	31,719720	28. IX.2014	ур. Смолянка,	- // -
<i>Sterna albifrons</i> Pallas, 1764	пгт Макошино	51,463553	32,337014	VI.2012	дол. р. Десна	- // -
- // -	окр. с. Воловица	51,366670	32,050000	V.2015	правый берег р. Десна	- // -
<i>Columba oenas</i> Linnaeus, 1758	окр. с. Лемешовка	52,080000	31,640000	V.2015	лесной массив	Дубровский П.В.
- // -	окр. с. Моложава	51,883506	31,374956	VI.2017	- // -	- // -
- // -	окр. с. Ядуть	51,320000	32,320000	7.X.2012	лес около оз. Трубин	Вобленко А.С.
- // -	окр. с. Воробьевка	52,090116	33,081397	25.VIII.2017	лесной массив	Микула А.С.
<i>Asio flammeus</i> (Pontoppidan, 1763)	окр. с. Чумак	51,773890	31,256940	III.2012	луговина	Линник С.В.
- // -	окр. с. Хоробичи	52,022574	31,513756	IX.2010	- // -	Дубровский П.В.
- // -	окр. с. Дроздовица	51,960000	31,430000	X.2017	опушка леса, луговина	- // -
- // -	окр. с. Кукшин	51,171111	31,652500	28.IX.2014	ур. Смолянка,	Вобленко А.С.
- // -	окр. с. Нежинское (Григоро-Ивановка)	50,583853	31,484964	VIII.2009 X.2012 IX.2014	луга в окр. села	Глущенко Ю.М.
<i>Lanius excubitor</i> Linnaeus, 1758	окр. с. Автуничи	52,030000	31,650000	VIII.2012	опушка леса,	Дубровский П.В.
- // -	окр. с. Ядуть	51,320000	32,320000	7.X.2012	луга около оз. Трубин	Вобленко А.С.
- // -	окр. с. Кукшин	51,171111	31,652500	15.VI.2014	ур. Смолянка	- // -
- // -	окр. с. Мельники (Григоровка)	51,033330	31,733330	10.IV.2014	ур. Синяки дол. р. Остёр	- // -
- // -	окр. с. Хомино	51,211670	31,776670	29.VI.2014	ур. Смолянка	- // -
- // -	окр. с. Нежинское (Григоро-Ивановка)	51,003729	31,481318	VI. 2017 VII. 2018	опушка леса	Микула А.С.
- // -	окр. с. Липовый Рог	51,033247	31,563139	XII. 2018	опушка леса	- // -
- // -	окр. с. Хвильевка	50,975895	31,893583	11.VI.2018	возле р. Выюница	Кавурка В.В.
Classis Mammalia Linnaeus, 1758						
<i>Plecotus auritus</i> (Linnaeus, 1758)	окр. с. Хомино	51,211670	31,776670	29.IX.2014	ур. Смолянка	Вобленко А.С.
<i>Nyctalus noctula</i> (Schreber, 1775)	окр. с. Оболонье	51,627500	32,941111	16.IV.2011	луг	Кедров Б.Ю.
- // -	г. Нежин	51,042778	31,873611	29.IV.2015	добыча кота	Шешурак П.Н.

Вид	Место находки	Координаты в десятичной системе		Дата находки	Дополнительная информация	Авторство находки
		широта	долгота			
- // -	г. Нежин	51,042778	31,873611	12.V.2015	добыча кота	- // -
<i>Pipistrellus nathusii</i> (Keyserling et Blasius, 1839)	окр. с. Кукшин	51,171111	31,652500	28.V.2014	погибший, висел на репьяхе	Вобленко А.С.
<i>Pipistrellus kuhli</i> Kuhl, 1817	г. Нежин	51,042778	31,873611	1.II.2014	добыча кота	Шешурак П.Н.
- // -	- // -	51,042778	31,873611	16.XII.2015	погибший во время зимовки	Кедров Б.Ю.
<i>Eptesicus serotinus</i> (Schreber, 1774)	- // -	51,042778	31,873611	8.III.2012	- // -	- // -
- // -	- // -	51,042778	31,873611	14.III.2012	- // -	- // -
- // -	- // -	51,042778	31,873611	11.V.2012	- // -	- // -
- // -	- // -	51,042778	31,873611	26.VII.2013	добыча кота	Шешурак П.Н.
- // -	- // -	51,042778	31,873611	13.IV.2015	погибший	- // -
- // -	- // -	51,042778	31,873611	23.VII.2015	- // -	- // -
<i>Lepus timidus</i> Linnaeus, 1758	с. Мощенка	52,030644	31,741508	IX.2010	опушка леса	Дубровский П.В.
<i>Cricetus cricetus</i> (Linnaeus, 1758)	окр. с. Ивашковка	51,670000	31,450000	VIII.2013	окраина села	- // -
- // -	окр. с. Куликовка	51,730000	31,470000	IX.2018	огороды на окраине села	- // -
- // -	окр. с. Тупичев	51,775922	31,437764	IX.2011	- // -	- // -
- // -	окр. г. Нежин	51,042778	31,873611	26.IX.2014	долина р. Остёр	Огиенко О.Я.
- // -	- // -	51,042778	31,873611	15.IV.2015	долина р. Остёр, жертва собаки	- // -
- // -	окр. г. Нежин	51,042778	31,873611	21.IX.2017	забран у собак	Лазоренко В.
- // -	окр. с. Бобрик	51,136940	31,780560	28.IX.2014	огороды на окраине села	Вобленко А.С.
- // -	окр. п. Юность	51,073548	31,543920	VII. 2017	окраина села	Микула О.С.
- // -	окр. с. Перемога	50,493453	32,010049	VIII. 2014	огороды на окраине села	- // -
- // -	г. Нежин	51,023656	31,553111	15.IX.2018	долина р. Остёр	- // -
<i>Mustela erminea</i> Linnaeus, 1758	окр. с. Буровка	51,780000	31,340000	III.2011	ур. Замглай	Линник С.В.
- // -	окр. с. Конотоп	51,743380	31,687184	IX.2010, VIII.2012	луга в дол. р. Снов	Дубровский П.В.
- // -	окр. с. Ядугы	51,320000	32,320000	7.X.2012 7.XI.2017	берег оз. Трубин	Вобленко А.С.
- // -	окр. с. Зруб	51,128330	31,682220	7.XII.2014	ур. Смолянка	- // -
<i>Mustela putorius</i> Linnaeus, 1758	окр. с. Дроздовица	51,960000	31,430000	VIII.2017	опушка леса	Дубровский П.В.
- // -	окр. с. Хоробичи	52,022574	31,513756	XI.2016 X.2018	на окраинах села	- // -
<i>Mustela putorius</i> Linnaeus, 1758	окр. г. Нежин	51,033333	31,800000	28.IX.2014	ур. Ветхое	Вобленко А.С.
<i>Lutra lutra</i> Linnaeus, 1758	окр.г. Городня	51,892500	31,596390	VIII.2014 IX.2017	оз. Черемошное	Дубровский П.В.

Вид	Место находки	Координаты в десятичной системе		Дата находки	Дополнительная информация	Авторство находки
		широта	долгота			
- // -	г. Чернигов	51,500000	31,300000	VI.2015	р. Десна	Линник С.В.
- // -	окр. с. Ядугы	51,320000	32,320000	6.VI.2010, VIII.2015, IX.2017	оз. Трубин	Вобленко А.С
- // -	окр. с. Бобрик	51,136940	31,780560	7.XII.2014	ур. Смолянка	- // -
- // -	окр. с. Богдановка	50,485343	31,573285	I. 2009	водоем	Микула А.С.
- // -	окр. с. Мыльники (Григоровка)	51,024258	31,474012	08.IX.2013	р. Остёр	- // -
- // -	- // -	51,014413	31,471355	8.VII.2015	- // -	- // -
<i>Lynx lynx</i> (Linnaeus, 1758)	окр. с. Горошковка	51,860000	31,540000	XI.2014	опушка леса	Дубровский П.В.
- // -	окр. с. Дроздовица	51,960000	31,430000	XI.2015	- // -	- // -
- // -	окр. с. Невкля	51,836044	31,325140	II.2013 I.2019	лесной массив	- // -
- // -	окр. с. Пекуровка	51,810000	31,575830	X.2011	- // -	- // -
- // -	окр. с. Староселье	52,014093	31,620783	I.2016	опушка леса	- // -
- // -	окр. с. Браница	50,500000	31,433330	III.2013	Кобыжчанская дача	Огиенко О.Я.
- // -	окр. с. Дебрево	51,005560	31,582220	II.2016	лесной массив	- // -
- // -	окр. с. Козары	50,941110	31,403330	I.2017	- // -	- // -
- // -	окр. с. Лихачов	51,131390	31,505560	I.2019	ур. Немцово	Грузд А.А.

Выводы. В Черниговской области Украины, за более чем 70-ти летний период наблюдений за животным миром, выявлено 111 видов позвоночных животных, которые были внесены в третье издание Красной книги Украины (2009). Среди них – класс Petromyzontida Berd, 1940 (Миноги) – 1 вид; класс Actinopterygii Klein, 1885 (Рыбы лучепёрые) – 10 видов; класс Reptilia Laurenty, 1768 (Пресмыкающиеся) – 2 вида; класс Aves Linnaeus, 1758 (Птицы) – 69 видов; класс Mammalia Linnaeus, 1758 (Млекопитающие) – 29 видов.

Для таких видов птиц, как *Pelecanus onocrotalus*, *Phalacrocorax pygmaeus*, *Plegadis fasciellus*, *Cygnus bewickii*, *Aquila heliaca*, *Aegypius monachus*, *Gyps fulvus*, *Anthropoides virgo*, *Tetrax tetrax*, *Himantopus himantopus*, *Hydroprogne caspia*, *Strix uralensis*, *Strix nebulosa* – в большинстве отмечены единичные

встречи. Скорее всего это были случайные (в силу каких либо погодных причин) залёты этих видов на Черниговщину.

А такие виды рыб, птиц и млекопитающих, как *Rutilus frisii*, *Tetrao urogallus*, *Otis tarda*, *Glareola pratincola*, *Glareola nordmanni*, *Bubo bubo*, *Tyto alba*, *Coracias garrulus*, *Desmana moschata*, *Spermophilus suslicus*, *Allactaga major*, *Mustela eversmanni*, *Bison bonasus*, к настоящему времени с территории Черниговщины исчезли.

Благодарности. Авторы искренне благодарят охотоведов Борзнянского и Нежинского гослесхозов Ярмоленка П.М., Огиенка О.Я., а также активистов районных организаций УООР Дубровского П.В., Линника С.В., Грузда А.А. за помощь и содействие в сборе материала.

Литература:

1. Червона книга України. Тваринний світ. 2009. – Київ, Глобалконсалтинг: 1-600.

Воловник С. В.
 Приазовський національний природний парк
 leucomigus@gmail.com

НОВІ ДАНІ ПРО КОМАХ (INSECTA), ЗАНЕСЕНИХ ДО ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ

Нижче наведено відомості про знахідки видів, охоронний статус видів, вони не збиралися для колекцій, а їх наявність документувалася записами включених до «Червоної книги України» (2009). Всі ці знахідки зроблено на Півдні України під час польових досліджень цієї території. З огляду на у польових щоденниках і фотографуванням.

Локалітети та чисельність виявлених видів комах

Вид	Місце знахідки	Координати у десятиградусній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Anax imperator</i>	Одеська обл., Ренійський р-н, оз. Дервент	45,317925	28,533938	15.07.2009	2 особи	Воловник С.В.
<i>Calopteryx virgo</i>	Одеська обл., Ізмаїльський р-н, поблизу с. Стара Некрасівка, Кислинський рукав Дунаю	45,33708	28,955019	14.07.2009	1 особина	– // –
<i>Empusa pennicornis</i>	Херсонська обл., Генічеський р-н, с. Сиваш	45,967222	34,486944	07.06.2018	– // –	– // –
<i>Aromia moschata</i>	Одеська обл., Ренійський р-н, берег Дунаю	45,276990	28,502524	17.07.2017	– // –	– // –
<i>Leucomigus candidatus</i>	Запорізька обл., Мелітопольський р-н, с. Травневе	47,019570	35,474617	? .09.2012	– // –	Кармишев Ю.В. (Yunakov et al., 2018)
– // –	АР Крим, Бахчисарайський р-н, с. Піщане	44,84722,	33,60000	20.06.2011	– // –	Дорошенко Р.В. (Yunakov et al., 2018)
– // –	АР Крим, Карадазький природний заповідник	44,93611,	35,23333	29.08.2013	– // –	Юнаков М.М. (Yunakov et al., 2018)
– // –	АР Крим, Красноперекіпськ	45,954167	33,791944	13.07.2010	2 особи	Кармишев Ю.В. (Yunakov et al., 2018)
– // –	Херсонська обл., Генічеський р-н, с. Салькове	46,173611	34,598056	22.07.2010	1 особина	– // –
– // –	АР Крим, Джанкойський р-н, с. Рюмшине	45,968056	34,318056	12.07.2010	– // –	– // –
– // –	Миколаївська обл., Первомайський р-н, с. Куріпчине	48,00778,	31,01583	01.08.2006	– // –	Шешурак П.М. (Yunakov et al., 2018)
<i>Lixus (Eulixus) canescens</i>	Запорізька обл., Якимівський р-н, с. Степок, Федотова коса	46,2980	35,3037	02.07.2014	4 особи	Воловник С.В. (Skuhrovec, Volovnik, 2015)
– // –	Запорізька обл., Приазовський р-н, Степанівська коса	46,453978	35,493940	22.05.2010	5 особин	Кармишев Ю.В. (Yunakov et al., 2018)
<i>Libelloides macaronius</i>	Херсонська обл., Генічеський р-н, с. Сиваш	45,967222	34,486944	07.06.2018	2 особи	Воловник С.В.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Papilio machaon</i>	Одеська обл., Ізмаїльський р-н, с. Омарбія	45,490703	29,210286	18.07.2009	1 особина	– // –
– // –	Запорізька обл., Мелітополь, лісопарк	46,874192	35,415334	10.06.2016	– // –	– // –
<i>Iphiclydes podalirius</i>	Запорізька обл., Мелітополь- ський р-н, заповідник «Кам'яна Могила»	46,94972,	35,46944	1.08.2017	– // –	– // –
– // –	Запорізька обл., Мелітополь, Піщанська балка	46,830556	35,343051	26.07.2017	– // –	– // –
<i>Zerynthia polyxena</i>	Запорізька обл., Мелітополь- ський р-н, поблизу смт Мирне	46,950211	35,443058	05.06.2017	– // –	– // –
<i>Saturnia pyri</i>	Запорізька обл., Якимівський р-н, с. Степок	46,301076	35,307163	01.07.2016	– // –	– // –
<i>Megascolia maculata</i>	Запорізька обл., Мелітополь- ський р-н, с. Троїцьке, Троїцька балка	47,067631	35,427855	22.96.2018	– // –	– // –
– // –	Запорізька обл., Мелітополь, лісопарк	46,832561	35,354652	15.05.2010	– // –	– // –
– // –	Запорізька обл., Якимівський р-н, с. Богатир, берег лиману	46,635574	35,281218	17.06.2014	– // –	– // –
<i>Xylocopa (Xylocopa) valga</i>	Запорізька обл., Мелітополь	46,874192	35,415334	04.07.2013	– // –	– // –
– // –	Запорізька обл., Мелітополь- ський р-н, с. Сосновка, Старо- бердянський ліс	46,940573	482353	11.07.2016	– // –	– // –
– // –	Запорізька обл., Якимівський р-н, окол. с. Радивонівна	46,639404	35,280274	15.05. 2011	– // –	– // –
<i>Xylocopa (Xylocopa) violacea</i>	Запорізька обл., Якимівський р-н, Шелюгівський под	46,587816	35,274006	02.06.2017	– // –	– // –
<i>Satanas gigas</i>	Запорізька обл., Якимівський р-н, с. Кирилівка, коса Пересип	46,415609	35,418436	05.07.2015	– // –	– // –

Література

1. Червона книга України. Тваринний світ / За ред. І.А. Акімова, Глобалконсалтинг, Київ, 2009, 1– 600 с.
2. Skuhrovec, J., Volovnik S. Biology and morphology of immature stages of *Lixus canescens* (Coleoptera: Curculionidae: Lixinae). Zootaxa, 2015, 4033(3): 350–362.
3. Yunakov, N., Nazarenko, V., Filimonov, R., Volovnik S. A survey of the weevils of Ukraine (Coleoptera: Curculionoidea) (excluding Platypodinae and Scolytinae) (Zootaxa, 4404). – Magnolia Press, Auckland, 2018, 1–494.

Воробйов Є.О.,
Вишневецький Д.О.

Чернобильський радіаційно-екологічний біосферний заповідник, м. Іванків

ЗНАХІДКИ ВИДІВ ТВАРИН З ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ (2009) В ПІВНІЧНІЙ ЧАСТИНІ УКРАЇНИ

Вид	Місце знахідки	широта	довгота	Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
<i>Cerambyx cergo</i>	Житомирська обл., Овруцький р-н, сх. окоп. с. Дуби, група старих дубів на луці біля лісу	51,479400 (приблизно)	28,271600 (приблизно)	23.04.2012	2 особи на поваленому старому дубі біля старого живого дуба	Воробйов Є.О.
<i>Aromia moschata</i>	м. Київ, ст.м. Академістечко	50,473305	30,358486	03.07.2017	1 особина	– // –
– // –	Верби біля копаного ставка зх. с. Нова Буда	50,662700	29,753740	24.07.2017	1 особина	– // –
<i>Papilio machaon</i>	Повсюдно звичайний, хоч, як правило, нечисельний вид	-	-		Синантропний вид, полюбляє городи та рудеральні ценози, хоч не уникає природних біотопів	– // –
<i>Iphiclides podalirius</i>	Національний бот. сад ім. М.М. Гришка НАНУ	50,416719	30,561447	12.05.2016	На клумбі (очевидно, поширився внаслідок потепління клімату)	– // –
– // –	м. Київ, між ст.м. Нивки та Політехнічний інститут	50,454454	30,449952	23.07.2018	На диких зонтичних	– // –
<i>Zerynthia polyxena</i>	Окол. м. Лубни, поблизу Мгарського монастиря	50,025940	33,050980	30.04.2015	На південному схилі балки	– // –
<i>Parnassius apollo</i>	Ур. Черчик Чернолозького л-ва	49,930000 (приблизно)	28,700000 (приблизно)	80-ті роки	Галявина в різотравному дубовому лісі	Гребінь Н.М.
<i>Parnassius mnemosyne</i>	Пн.-зах. окоп. с. Нова Буда	50,667650 (приблизно)	29,743880 (приблизно)	22.05.2017	На узліссі та галявинах вологого дубово-вільхового лісу, всього 5 особин	Воробйов Є.О.
– // –	Чернобильський радіаційно-екологічний біосферний заповідник, Пухівський заказник (окол. с. Бобер)	51,145500	29,527300	11.05.2018	У заплаві лісового струмка серед вільхових і дубових лісів	Воробйов Є.О., Вишневецький Д.О.
<i>Apatura iris</i>	Сх. околиці с. Поташня	50,699620	29,746800	13.06.2015	Дорога біля низинного вербового болота	Воробйов Є.О.
<i>Hipparchia statilinus</i>	Сосновий ліс на околицях від с. Поташня	50,750000 (і поряд)	29,700000 (і поряд)	27.08.2017	Піщані просіки, поодинокі, але нерідко	– // –

Вид	Місце знахідки	широта	довгота	Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
-//-	10-кілометрова зона ЧАЕС	51,325970 (і поряд)	30,053675 (і поряд)	02.08.2018	Заростаючий сосною переліг, поодинокі (десятки особин)	Воробйов Є.О., Вишневський Д.О., Паскевич С.А., Борсук О.А.
<i>Hipparchia statilinus</i>	Чорнобильський радіаційно-екологічний біосферний заповідник, Лівобережна заплава р. Прип'ять нижче мосту Чорнобиль-Паришів	51,283500	30,241500	06.08.2018	Погорбовані зарослі, іноді слабозарослі сухі та свіжі піски	Воробйов Є.О., Вишневський Д.О., Борсук О.А.
<i>Saturnia pyri</i>	с. Журбинці Бердичівського р-ну	49,979680	28,712665	07.05.2010	Пара під час копуляції	Воробйов Є.О.
<i>Staurophora celsia</i>	м. Чорнобиль	51,272270	30,223870	17.09.2018	На світло	-//-
<i>Polochrum repandum</i>	с. Нова Буда	50,664750	29,760690	29.05.2018	Веранда (очевидно, поширився внаслідок потепління клімату)	-//-
<i>Xylocopa valga</i>	с. Нова Буда	50,664750	29,760690	04.06.2016	Старий стовб з дерева	-//-
<i>Xylocopa violacea</i>	Національний бот. сад ім. М.М. Гришка НАНУ	50,414820	30,562966	26.05.2016	Квітки <i>Papaver orientalis</i>	-//-
<i>Xylocopa iris</i>	10-кілометрова зона ЧАЕС	51,325970	30,053675	02.08.2018	Квітки <i>Scabiosa ochroleuca</i> (очевидно, поширився внаслідок потепління клімату)	Воробйов Є.О., Вишневський Д.О., Паскевич С.А., Борсук О.А.
<i>Satanas gigas</i>	с. Нова Буда	50,664750	29,760690	13.06.2017	На гілці абрикоса на піщаному городі серед лучної та псамофільної рослинності (очевидно, поширився внаслідок потепління клімату)	Воробйов Є.О.
<i>Coronella austriaca</i>	Хутір (недіючий літній випас) Заболоть між сс. Селезівка та Далета	51,579960	28,167000	Літо 2004 р.	Виповзла з-під хати особина завдовжки близько 0,6 м	-//-
-//-	Дорога між ст. Спартак та с. Поташня	50,692553	29,743110	21.07.2017	Роздушена машиною особина завдовжки близько 0,5 м	-//-
-//-	Чорнобильський радіаційно-екологічний біосферний заповідник, дорога біля с. Черевач на с. Новосілки	51,215290	30,110320	02.10.2018	Роздушена машиною особина завдовжки близько 0,65 м	-//-
<i>Zamenis longissimus</i>	Між г. Товста і газопроводом «Союз» на висоті 800 м н.р.м.	48,227710	23,244420	22.05.2012	Особина завдовжки близько 0,8 м на дорозі в буковому пралісі (пд.-зах. схил)	-//-

Вид	Місце знахідки	широта	довгота	Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
<i>Vipera nikolskii</i>	По південний бік об'їзної дороги на пн. від м. Лубни в лісі союзу Alno-Ulmion в долині струмка	50,057060	32,975140	28.04.2015	Декілька (5-10) особин розповзалися із зимової схованки у вологому старому широколистяному лісі	Воробйов Є.О., Смоляр Н.О.
<i>Anser erythropus</i>	Над р. Прип'ять в м. Чорнобиль	51,282837	30,224000	06.03.2019	Летіла невелика моновидова зграя (ймовірно, до 20 ос.) на північ (за голосом)	Воробйов Є.О.
<i>Tadorna ferruginea</i>	р. Уж в околицях с. Ушомир (вул. Набережна в бік с. Пугачівка)	50,859020	28,459022	04–05.2017	Плавав самець майже місяць – імовірно, самка була на гнізді та з каченятими	Гулик І.Т.
<i>Bucephala clangula</i>	р. Уж на пд.-зх. околицях м. Чорнобиль	51,255400	30,224000	11.01.2019	20 особин – самці та самки на великій ополонці (200 м) харчувались	Воробйов Є.О., Євдокимова С.О.
<i>Circus cyaneus</i>	Масив осушених лук і ріллі пд. с. Нова Буда	50,661440	29,756760	14.04.2018	1 самка летіла на пн. на висоті 70 м	Воробйов Є.О.
<i>Circus pygargus</i>	Масив осушених і вологих лук, очеретів, кропиви та ріллі в заплаві р. Пісківка зах. с. Нова Буда	50,653940	29,699940	06.05.2017	Гніздовий самець охороняв ділянку, самка літала далі	– // –
– // –	Масив осушених та заболочених лук пд. с. Нова Буда	50,661440	29,756760	07.07.2017	Самка полювала, 5 м над землею, очевидно, це ще одна пара	– // –
<i>Circaetus gallicus</i>	р. Тетерів на зх. від Коростишева	50,286000	28,937000	10.08.2014	На висоті 200 м ширяв, ластівка ганяла	Воробйов Є.О., Орлов О.О.
<i>Aquila pomarina</i>	Ур. Коденщина Чорнольозького лігоспу, між селами Журбинці та Новий Солотвин	50,012930	28,752916	06.06.2018	На висоті 70 м молодий птах ширяв над великою лучною і орною галявиною та вирубками	Воробйов Є.О.
<i>Haliaeetus albicilla</i>	Чорнобильський радіаційно-екологічний біосферний заповідник, заплава р. Уж біля с. Бички	51,226540	29,896840	18.02.2019	Літав один птах 70 м над лісом на північ від річки	– // –
<i>Lyrurus tetrix</i>	Масив осушених і вологих лук, самосіву сосни та ріллі в долині р. Пісківка зах. с. Нова Буда	50,650000	29,699000	19.02.2018	Летіла одна тетерка на висоті 30 м з лісу через ріллю на спеціальну годівницю	– // –
<i>Grus grus</i>	Масив осушених та заболочених лук пд. с. Нова Буда	50,660000	29,760000	14.03.2017	На висоті 100 м після відпочинку летіли 49 журавлів на пн.зх.	– // –
<i>Gallinago media</i>	Масив осушених та заболочених лук пд. с. Нова Буда (весь масив)	50,660000	29,760000	15.04.2018	Очевидно, на прольоті відзначено декілька особин	– // –

Вид	Місце знахідки	широта	довгота	Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
<i>Columba oenas</i>	Пісківське та Поташнянське л-ва Тетерівського ЛГ	50,675000 50,706000 (і поряд)	29,724000 29,758000 (і поряд)	травень 2015- 2018 р	На гніздових ділянках у фрагментах дубових квазіпралісів відзначено до 8-10 територіальних пар	– // –
<i>Lanius excubitor</i>	Масив осушених лук пд. с. Нова Буда (весь масив)	50,660000	29,760000	17.12.2017	Відзначався поодиноким кожному зиму і один раз восени 2016-2018 рр.	– // –
<i>Spermophilus odessanus</i>	Урочище Лиса (Красна) Гора на правому березі р. Гнилоп'ять на пд. від м. Бердичів	49,872000 49,862000 (і поряд)	28,578000 28,586000 (і поряд)	70-80-ті роки	Існували колонії виду на погорбованих лучних степах з випасом ВРХ (у 90-х вже не було, бо припинили випас)	Гребінь Н.М., Воробйов Є.О.
<i>Cricetus cricetus</i>	с. Журбинці	49,978720	28,705610	90-ті роки	Посіви пшениці, моркви на городях – знищено 2 самці в норах – один великий, інший молодий	Воробйов Є.О.
<i>Ursus arctos</i>	Чорнобильський радіаційно-екологічний біосферний заповідник, поворот на с. Новосілки з дороги Чорнобиль-Дитятки і с. Новосілки	51,213747	30,130850	07.08.2018	Відзначено слід дуже великого самця з шириною плантарного мозолю до 17 см, а на півдорозі до села – фекалії ведмедя з груш та яблук	Вишневський Д.О., Воробйов Є.О.
<i>Lutra lutra</i>	Чорнобильський радіаційно-екологічний біосферний заповідник	– // –	– // –	2018 р.	Звичайний вид усіх водойм Заповідника	Вишневський Д.О., Воробйов Є.О.
<i>Lynx lynx</i>	Чорнобильський радіаційно-екологічний біосферний заповідник	– // –	– // –	2018 р.	Звичайний вид усіх біотопів Заповідника	– // –
<i>Bison bonasus</i>	Паришівське л-во, на північ від р. Брагінка	51,289366	30,425673	14.08.2018	Відзначено свіжий слід зубра і слід з відбитком зімкнутих передніх ратиць задньої ноги 11x14 см	Гащак С.П., Вишневський Д.О., Воробйов Є.О.
- // -	Лівобережна заплава р. Прип'ять між руслом і дамбою в околицях с. Красне	51,436237	30,085718	23.01.2019	Відзначено зимовий слід зубра	Вишневський Д.О., Борсук О.А.

Висловлюємо подяку С.В. Домашевському за допомогу у визначенні хижих птахів за фотографіями.

Ворона Є. І.³,
Куземко А. А.¹,
Яворська О. Г.²

¹ Інститут ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України
вул. Терещенківська, 2, м. Київ, 01601, Україна,
anyameadow.ak@gmail.com

² Донецький національний університет імені Василя Стуса
вул. 600-річчя, 21, м. Вінниця, 21000, Україна,
zsp.yavorska@gmail.com

³ Вінницька обласна екологічна асоціація «Зелений світ Поділля»
вул. Мічуріна 10, к.7, с. Агрономічне Вінницького району, 23227, Україна,
evgencorvus@gmail.com

ЗНАХІДКИ РІДКІСНИХ ВИДІВ ТВАРИН У МЕЖАХ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Упродовж 2010–2019 року нами проводилися дослідження біорізноманіття в межах Вінницької області з метою виявлення територій, перспективних для створення нових національних природних парків. Обстежувалась гряда неогенових вапнякових відкладів у південних районах Вінницької області, а також ділянки природних ландшафтів у басейні Південного Бугу, його приток Згару, Сниводи, Десен-

ки на північ від міста Вінниці. Під час цих досліджень нами були зафіксовані знахідки видів тварин, занесених до Червоної книги України (у більшості випадків – з фотофіксацією). Координати вираховувалися з допомогою онлайн сервісу www.google.com.ua/maps/, тому є недосить точними. Для колоній ховраха європейського вказано координати, які приблизно відповідають центральній частині колонії.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятичній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Lucanus cervus</i>	смт. Крижопіль старий садок	48,375219	28,863467	27.03.2010	3 особини, личинки у трухлявому дуплі	Яворська О.Г
- // -	смт. Крижопіль старий садок	48,375219	28,863467	25.06.2013	1 особина, самка	Яворська О.Г
- // -	Чечельницький р-н с. Бритавка на південь від села ліс Бритавська дача неподалік дороги Бритавка-Кодима	48,155856	29,158632	13.07.2015	1 особина, самка	Яворська О.Г. Куземко А.А. Марківська Л.В.
- // -	Калинівський р-н, ур. Медвідська дача, дубовий ліс	- // -	- // -	8.07.2016	1 особина	Ворона Є.І.
<i>Zerynthia polyxena</i>	Крижопільський р-н с. Леонівка, пд-зах околиця, петрофітний степ	48,338067	28,571009	25.04.2011	- // -	Яворська О.Г
<i>Iphiclides podalirius</i>	Крижопільський р-н, долина р. Окниці між селами Одая і Файгород, петрофітний степ	48,261577	28,729301	4.05.2010	- // -	Яворська О.Г Ворона Є.І.
- // -	Крижопільський р-н, балка між селами Петрунівка і Леонівка	48,342529	28,568438	23.05.2010	- // -	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятичній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	Вінницький р-н с. Агрономічне	49,189940	28,370804	19.07.2014	2 особини	Яворська О.Г
- // -	Одеська обл. Кодимський р-н, узлісся з південного боку масиву Червоногреблянська дача	48,084016	29,308410	13.07.2015	1 особина	Яворська О.Г . Куземко А.А. Марківська Л.В.
<i>Papilio machaon</i>	Літинський р-н с. Приборівка, просіка у дубовому лісі на північ від села	49,315388	28,731597	29.06.2012	- // -	Яворська О.Г Ворона Є.І. Куземко А.А.
- // -	м. Калинівка у селітебній зоні	49,451117	28,520361	4.07.2015	- // -	Ворона Є.І.
<i>Saturnia pyri</i>	Калинівський р-н с. Дружелюбівка у селітебній зоні	49,464216	28,606240	12.06.2014	- // -	- // -
- // -	сmt. Крижопіль старий садок	48,375219	28,863467	13.05.2011	- // -	Яворська О.Г.
<i>Xylocopa (Xylocopa) violacea</i>	Крижопільський р-н с. Вербка північна околиця, долина р. Ташлик, вапнякові відслонення на правому березі	48,313356	28,562772	4.05.2010	- // -	Яворська О.Г Ворона Є.І.
- // -	Крижопільський р-н між с. Вербка і Шуми, долина р. Марківки, вапнякові відслонення на лівому березі	48,262930	28,559590	4.05.2010	- // -	- // -
- // -	Крижопільський р-н, балка між селами Петрунівка і Леонівка	48,335572	28,570973	23.05.2010	- // -	- // -
<i>Bombus (Thoracobombus) pomorum</i>	Крижопільський р-н, с. Гарячківка пд-зах околиця, долина р. Гарячківки, вапнякові відслонення на лівому березі	48,302854	28,725226	3.05.2010	3 особини	- // -
- // -	Крижопільський р-н с. Вербка	48,293349	28,576395	4.05.2010	1 особина	- // -
- // -	сmt. Крижопіль старий садок	48,375219	28,863467	29.04.2011	- // -	Яворська О.Г.
<i>Lacerta viridis</i>	Піщанський р-н, с. Болган, урочище Кисирняк на захід від села	48,141515	28,693516	23.03.2019	- // -	Яворська О.Г Ворона Є.І. Вашеняк Ю.А.
- // -	Піщанський р-н, с. Болган, ботанічний заказник «Вище школи»	48,151262	28,736099	28.05.2016	- // -	Яворська О.Г. Куземко А.А. Перегрим М.М.
- // -	Піщанський р-н с. Дмитрашківка, вапнякові відслонення на правому березі р. Кам'янки	48,200465	28,783668	30.04.2010	- // -	Яворська О.Г Ворона Є.І.
<i>Spermophilus citellus</i>	Крижопільський р-н, с. Гарячківка пд-зах околиця, долина р. Гарячківки, у нижній частині вапнякових схилів	48,309676	28,734084	3.05.2010	Колонія орієнтовно 15-20 дорослих особин	- // -
- // -	Крижопільський р-н с. Вербка північна околиця, долина р. Ташлик, кам'янистий схил на правому березі	48,311971	28,563595	4.05.2010	Колонія орієнтовно 20-30 дорослих особин	- // -
- // -	Томашпільський р-н долина р. Яланець на схід від с. Нетребівка кам'янисті схили каньйоноподібної долини річки	48,458751	28,524405	23.05.2010	Колонія орієнтовно 10-20 дорослих особин	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	Шаргородський р-н степова балка на пн-сх від с. Сапіжанка	48,651660	28,306589	28.07.2010	Близько двох десятків жилих нір	- // -
<i>Felis sylvestris</i>	Крижопільський р-н, с. Гарячківка пд-зах околиця, долина р. Гарячківки, вапнякові відслонення на лівому березі	48,309676	28,734084	3.05.2010	сліди	- // -
- // -	Крижопільський р-н, балка на північ від села Леонівка	48,366790	28,605535	23.05.2010	сліди	Яворська О.Г Ворона Є.І.
- // -	Томашпільський р-н долина р. Яланець на схід від с. Нетребівка кам'яністі схили каньйоноподібної долини річки	48,458751	28,524405	24.05.2010	- // -	- // -
- // -	Ямпільський р-н, поле на захід від долини р. Вільшанки неподалік автошляху Крижопіль – Велика Кісниця	48,178018	28,546398	24.03.2019	- // -	Яворська О.Г Ворона Є.І. Вашеняк Ю.А.
<i>Aromia moschata</i>	Вінницький р-н, с. Медвідка на західній околиці вирубка в межах лісового масиву Медвідська дача	49,385877	28,445179	5.06.2016	1 особина	Ворона Є.І.
<i>Ciconia nigra</i>	Калинівський р-н, с. Райки став на півд. околиці села	49,645341	28,499644	5.08.2010	5 особин	- // -

Годлевська Лена Віталіївна
Постава Томаш
Мархевка Анна

Інститут зоології імені І.І. Шмальгаузена НАН України, м. Київ
Інститут систематики та еволюції тварин, ПАН, м. Краків
Зоологічний парк м. Познань

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ ХИРОПТЕРОФАУНИ РІВНЕНСЬКОГО ПРИРОДНОГО ЗАПОВІДНИКУ ТА ПРИЛЕГЛИХ ДІЛЯНОК (ПІВНІЧНА УКРАЇНА) У 2018 Р.

Дослідження проводили 16–21 липня 2018 р. в межах масивів Рівненського природного заповідника «Сира Погоня» (Більське та Грабунське лісництва) і «Біле Озеро» (Білоозерське лісництво), а також на прилеглих ділянках (на території с. Більськ, між сс. Глинне та Познань, Глинне та Березове, Грабунь (Рокитнівський р-н), ок. с. Рудка (Володимирецький р-н)). Всі точки досліджень знаходяться в межах Рівненської області.

В ході досліджень використовували стандартний набір методів: 1) пошук та обстеження сховищ; 2) відлов павутинними тенетами на місцях прольоту, полювання кажанів або поблизу їх сховищ; 3) дистанційні (детекторні) обліки – використовували ультразвукові детектори Pettersson Elektronik D200, D240x та D1000x. Контактний огляд тварин проводили за стандартною методикою, одразу після їх відлову або виявлення у сховищі. Тварин випускали після огляду у місці їх первинного знаходження. Всі дослідження здійснювали без вилучення тварин з природного середовища.

Впродовж досліджень зареєстровано 12 видів кажанів: 1) *Myotis daubentonii* (Kuhl, 1817) – нічниця водяна; 2) *Myotis dasycneme* (Boie, 1825) – нічниця ставкова; 3) *Myotis nattereri* (Kuhl, 1817) – нічниця війчаста; 4) *Plecotus auritus* (Linnaeus, 1758) – ву-

хань бурий; 5) *Barbastella barbastellus* (Schreber, 1774) – широкоух європейський; 6) *Nyctalus noctula* (Schreber, 1774) – вечірниця руда; 7) *Nyctalus leisleri* (Kuhl, 1817) – вечірниця мала; 8) *Pipistrellus nathusii* (Keyserling & Blasius, 1839) – нетопир лісовий; 9) *Pipistrellus pygmaeus* (Leach, 1825) – нетопир пігмей; 10) *Vespertilio murinus* Linnaeus, 1758 – лилик двоколірний; 11) *Eptesicus serotinus* (Schreber, 1774) – лилик пізній; 12) *Eptesicus nilssonii* (Keyserling & Blasius, 1939) – лилик північний.

Записи у таблиці впорядковано за: латинськими назвами видів, адміністративним районом та місцем реєстрації (в алфавітному порядку), хронологією. Використано скорочення: М – самець, Ф – самиця (регр – розродча (вагітна або лактуюча)), У – стать невідома, ad – доросла та juv – ювенільна особина (віком до 3–4 місяців). Методи реєстрації: ne – вилов сіткою, ne/sh – відлов біля сховища, vo – візуальні спостереження, de – детекторні реєстрації («+» – присутність виду). РПЗ – Рівненський природний заповідник.

Подяка. Щиро дякуємо науковим співробітникам заповідника М. В. Франчуку, П. М. Гринюку, майстру Грабунського лісництва М. М. Жежук з родиною за сприяння та допомогу у проведенні та організації досліджень, Д. Хижко (ІЗАН) за допомогу у тереновій роботі.

Вид	Місце знахідки	Координати		Дата	Додатково
<i>Barbastella barbastellus</i>	Володимирецький р-н, ок. с. Рудка, РПЗ, Білоозерське ліс-во, оз. Біле	51,483	25,754	19, 20.06.2018	+ (de)
- // -	Рокитнівський р-н, РПЗ, Грабунське ліс-во	51,557	27,160	18.06.2018	1Fad-repr (ne); + (de)
<i>Eptesicus nilssonii</i>	- // -	51,557	27,160	18.06.2018	2Fad-repr (ne)

Вид	Місце знахідки	Координати		Дата	Додатково
<i>Eptesicus serotinus</i>	Володимирецький р-н, ок. с. Рудка, РПЗ, Білоозерське ліс-во	51,478	25,788	19.06.2018	1Fad-repr, 2Mjuv (ne)
- // -	Володимирецький р-н, ок. с. Рудка, РПЗ, Білоозерське ліс-во, горище адмін. будівлі	51,480	25,796	19.06.2018	материнська колонія (sh/de/vo)
- // -	Володимирецький р-н, ок. с. Рудка, РПЗ, Білоозерське ліс-во, закинута будівля	51,482	25,797	20.06.2018	колонія (de/sh)
- // -	Володимирецький р-н, ок. с. Рудка, РПЗ, Білоозерське ліс-во, оз. Біле	51,483	25,754	19, 20.06.2018	+ (de)
- // -	Рокитнівський р-н, с. Більськ, територія села	51,448	27,239	16.06.2018	+ (de)
- // -	Рокитнівський р-н, с. Глинне	51,528	27,415	17.06.2018	+ (de)
- // -	Рокитнівський р-н, між сс. Глинне та Познань, р. Ствига	51,563	27,430	17.06.2018	1Fad-repr (ne)
- // -	Рокитнівський р-н, РПЗ, Грабунське ліс-во	51,557	27,160	18.06.2018	1Mad (ne); + (de)
<i>Myotis dasycneme</i>	Володимирецький р-н, ок. с. Рудка, РПЗ, Білоозерське ліс-во, Біле Озеро	51,483	25,754	19, 20.06.2018	+ (de)
- // -	Володимирецький р-н, ок. с. Рудка, РПЗ, Білоозерське ліс-во, оз. Біле	51,483	25,754	19, 20.06.2018	+ (de)
- // -	Рокитнівський р-н, с. Глинне	51,528	27,415	17.06.2018	+ (de)
- // -	Рокитнівський р-н, між сс. Глинне та Познань, р. Ствига	51,563	27,430	17.06.2018	1Fjuv (ne)
<i>Myotis nattereri</i>	Володимирецький р-н, ок. с. Рудка, РПЗ, Білоозерське ліс-во, складська будівля закинутого санаторію	51,490	25,738	20.06.2018	1Mad (ne/sh)
- // -	Рокитнівський р-н, між сс. Глинне та Березове	51,553	27,379	17.06.2018	+ (de)
<i>Nyctalus leisleri</i>	Рокитнівський р-н, між сс. Глинне та Познань, р. Ствига	51,563	27,430	17.06.2018	4Fad-repr (ne)
<i>Nyctalus noctula</i>	Володимирецький р-н, ок. с. Рудка, РПЗ, Білоозерське ліс-во	51,478	25,788	19.06.2018	1Fad-repr (ne)
- // -	- // -	51,482	25,797	20.06.2018	de (+)
- // -	Володимирецький р-н, ок. с. Рудка, РПЗ, Білоозерське ліс-во, оз. Біле	51,483	25,754	19, 20.06.2018	+ (de)
- // -	Рокитнівський р-н, с. Більськ, територія села	51,448	27,239	16.06.2018	+ (de)
- // -	Рокитнівський р-н, с. Більськ, на Пд від села	51,574	27,353	17.06.2018	+ (de)
- // -	Рокитнівський р-н, с. Глинне	51,528	27,415	17.06.2018	+ (de)
- // -	Рокитнівський р-н, між сс. Глинне та Березове	51,553	27,379	17.06.2018	+ (de)
- // -	Рокитнівський р-н, між сс. Глинне та Познань, р. Ствига	51,563	27,430	17.06.2018	12Fad-repr, 1Mad (ne)
- // -	Рокитнівський р-н, с. Грабунь	51,553	27,242	18.06.2018	+ (de)
- // -	Рокитнівський р-н, РПЗ, Грабунське ліс-во	51,557	27,160	18.06.2018	7Fad-repr, 3Mad (ne); + (de)
<i>Pipistrellus nathusii</i>	Володимирецький р-н, ок. с. Рудка, РПЗ, Білоозерське ліс-во	51,478	25,788	19.06.2018	1Mjuv (ne)
- // -	- // -	51,482	25,797	20.06.2018	de (+)
- // -	Володимирецький р-н, ок. с. Рудка, РПЗ, Білоозерське ліс-во, оз. Біле	51,483	25,754	19, 20.06.2018	+ (de)
- // -	Рокитнівський р-н, с. Глинне	51,528	27,415	17.06.2018	+ (de)
- // -	Рокитнівський р-н, між сс. Глинне та Познань, р. Ствига	51,563	27,430	17.06.2018	1Fjuv (ne)

Вид	Місце знахідки	Координати		Дата	Додатково
<i>Pipistrellus pygmaeus</i>	Володимирецький р-н, ок. с. Рудка, РПЗ, Білоозерське ліс-во	51,478	25,788	19.06.2018	1Fad-repr (ne)
- // -	Володимирецький р-н, ок. с. Рудка, РПЗ, Білоозерське ліс-во, закинута будівля	51,482	25,797	20.06.2018	колонія (de/sh)
<i>Plecotus auritus</i>	Володимирецький р-н, ок. с. Рудка, РПЗ, Білоозерське ліс-во, закинута будівля	51,482	25,797	20.06.2018	материнська колонія (de/sh); 3Fad-repr, 2Mjuv (ne/sh)
- // -	Рокитнівський р-н, РПЗ, Грабунське ліс-во	51,557	27,160	18.06.2018	2Fad-repr (ne)
<i>Vespertilio murinus</i>	Рокитнівський р-н, між сс. Глинне та Познань, р. Ствига	51,563	27,430	17.06.2018	3Fad-repr (ne)
- // -	Рокитнівський р-н, РПЗ, Грабунське ліс-во	51,557	27,160	18.06.2018	6Fad-repr, 2Mad (ne)

Годованець Б.Й.

Карпатський біосферний заповідник
м. Рахів, вул. Красне Плесо, 77, 90600, Україна
hodovanets@meta.ua

РІДКІСНІ ГНІЗДОВІ ВИДИ ПТАХІВ КАРПАТСЬКОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА

Матеріал для повідомлення був зібраний за період 2009–2017 рр. на території Карпатського біосферного заповідника: Угольське природоохоронне науково-дослідне відділення (ПНДВ) – ур. Велика Уголька, окол. с. Велика Уголька, – ур. Мала Уголька, окол. с. Мала Уголька, Тячівський р-н.; Широколужанське ПНДВ, окол. с. Широкий луг, Тячівський р-н.; Кісвлянське ПНДВ – ур. Лазиці, окол. с. Косівська Поляна, – ур. Кузій, окол. с. Луг, Рахівський р-н.; Трибушанське ПНДВ – ур. Ліщинка окол. с. Костилівка, – ур. Білий Потік, окол. с. Ділове, Рахівський р-н.; Чорногірське ПНДВ, окол. с. Луги, Рахівський р-н.; Кевелівське ПНДВ, окол. с. Кевелів, Рахівський р-н.; Богдан-Петроське ПНДВ, окол. с. Богдан, Рахівський р-н.; Мармороське ПНДВ, с. Богдан, Рахівський р-н.; Петрос-Говерлянське ПНДВ, окол. с. Лазецина Рахівський р-н.; Рахів-Берлебашське ПНДВ, окол. м. Рахів; Долина нарцисів, окол. с. Кіреші, Хустський р-н.; Чорна Гора – окол. м. Виноградово. У роботі наведені спостереження гніздових видів птахів (доведене гніздування на території заповідника), які занесені до Червоної книги України (2009). Значна частина матеріалу була зібрана працівниками лісової охорони КБЗ і зберігається в фенокартотеці заповідника. Автор висловлює щире подяку працівникам заповідника, що приймали участь у зборі матеріалу. Усі результати спостережень відображено в таблиці.

Чорний лелека (*Ciconia nigra*). В гніздовий період зустрічається на території Угольського, Широколужанського та Кісвлянського ПНДВ. На заповідній території перебуває 7–8 особин (3 пари + поодинокі особини). Гніздування доведене для Угольського та Широколужанського ПНДВ.

Тетерук (*Lyrurus tetrix*). Поширений в субальпійському поясі Чорногірського, Богдан-Петроського, Мармароського, Петрос-Говерлянського, Кісвлянського, Кевелівського та Трибушанського ПНДВ. В межах заповідника проживає більше 70 особин виду.

Глухар (*Tetrao urogallus*). Поширений на території Чорногірського, Богдан-Петроського, Мармароського, Петрос-Говерлянського, Кевелівського та Трибушанського ПНДВ. В межах заповідника нараховується понад 25 токовищ та проживає більше 300 особин виду.

Орябок (*Tetraster bonasia*). Зустрічається в Чорногірському, Богдан-Петроському, Мармароському, Петрос-Говерлянському, Кевелівському, Трибушанському, Кісвлянському та Широколужанському ПНДВ. Чисельність виду на території заповідника складає до 500 ос.

Голуб-синяк (*Columba oenas*). Зустрічається в чистих букових (старовікових та пралісах) в Угольському, Широколужанському, Кісвлянському, Кевелівському та Трибушанському ПНДВ. Заповідна популяція виду нараховує близько 100 пар.

Довгохвоста сова (*Strix uralensis*). Поширена в букових та шпилькових лісах на всій території заповідника в межах Угольського, Широколужанського Чорногірського, Богдан-Петроського, Мармароського, Петрос-Говерлянського, Кевелівського та Трибушанського ПНДВ. Чисельність виду на заповідній території складає близько 40 пар.

Пугач (*Bubo bubo*). Постійно зустрічається лише в Угольському, Широколужанському ПНДВ та в ур. Чорна Гора (в окол. м. Виноградово). В інших масивах не щорічно відмічають поодинокі птахів. Гніздування виду доведене. Чисельність гніздової популяції на території заповідника 3 – 4 пари.

Совка (*Otus scops*). В межах заповідника постійно гніздиться лише в старих фруктових садах в околицях ур. Кіреші (Долина нарцисів). Гніздування виду доведене. Гніздова популяція виду нараховує до 10 пар.

Зелений дятел. Зустрічається в околицях населених поблизу Угольського, Широколужанського, Рахів-Берлибашського ПНДВ та Долини нарцисів. Чисельність виду на даній території складає понад 10 пар.

Білоспинний дятел (*Dendrocopos leucotos*). Щорічно гніздиться в букових пралісах Угольського, Широколужанського, Кісванського та Кевелівського ПНДВ. На заповідній території гніздиться близько 30 пар.

Трипалий дятел (*Picoides tridactylus*). Гніздиться у Чорногірському, Богдан-Петроському, Трибушанському, Мармароському, Петрос-Говерлянському

ПНДВ. Чисельність гніздової популяції на території заповідника більше 40 пар.

Альпійська тинівка (*Prunella collaris*). На території заповідника гніздиться на вершинах Говерла, Петрос, Туркул, Піп Іван (Мармароський), Близиці. В межах заповідної території гніздиться близько 50 пар.

Література

1. Літопис природи Карпатського біосферного заповідника ТТ. 33–40. – Рахів 2010–2017 рр.
2. Червона книга України. Тваринний світ /За ред. І.А. Акімова. – Київ: Глобалконсалтинг, 2009. – 600 с.

Таблиця. Спостереження рідкісних видів птахів на території Карпатського біосферного заповідника

Вид	Місце знахідки	Кординати у десятичній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Ciconia nigra</i>	Буковий ліс, ур. Велика Уголька, Угольське ПНДВ.	48,248756	23,690245	протягом гніздового періоду 2009–16 рр.	111 зустрічей	Літопис природи
-// -	Буковий ур. Мала Уголька, Угольське ПНДВ.	48,256494	23,615846	протягом гніздового періоду 2015–16 рр.	23 зустрічі	-// -
-// -	Буковий ліс, Широколужанське ПНДВ.	48,299132	23,731269	протягом гніздового періоду 2009–16 рр.	244 зустрічі	-// -
-// -	Долина річки Кісви, ур. Лазищі, Кісванське ПНДВ.	48,154553	24,169938	протягом гніздового періоду 2015–16 рр.	27 зустрічей	-// -
-// -	Долина р. Тиси, ур. Ліщинка, Трибушанське ПНДВ.	47,969176	24,192494	22.05.2011, 03.06.2016	1 ос.	Юркуц І.І.
<i>Lyrurus tetrix</i>	Субальпійський пояс, пол. Лисичий, Трибушанське ПНДВ.	47,938359	24,317372	20.04.2013 р., 15.03., 16.09. 2014 р., 15.03., 19.07.2015 р., 13.05., 02.07., 03.10.2016 р.	8 зустрічей	Літопис природи
-// -	Субальпійський пояс, г. Шешул, Кевелівське ПНДВ.	48,160735	24,356007	06–07.05., 27.07. 2009 р., 29.08.2010, 27.09.2011, 13.02., 09.07. 09.07. 2013, 02–4.02.2015, 05.05., 03.07., 25.10. 2016	до 15 ос.	Годованець Б.Й., Попович Ю.М., Юркуц В.Я., Лендел Ю.Й., Філяк В.І.
-// -	Субальпійський пояс, ур. Гармонеска, Богдан-Петроське ПНДВ.	48,139265	24,402363	15.05.2010, 13.05.2014, 14.04.2016	До 12 ос.	Баранюк Б.М.
-// -	Субальпійський пояс, г. Латурндер, Трибушанське ПНДВ.	47,952397	24,317216	08.05.2015	5 ос.	Годованець Б.Й.
-// -	Субальпійський пояс, пол. Заноза, Петрос-Говерлянське ПНДВ.	48,175743	24,502758	10.06.2016	2 ос.	Ключківський Ю.Ю.
-// -	Субальпійський пояс, пол. Стара, Кісванське ПНДВ.	48,177475	24,198435	11.02., 29.03.2009, 26.02, 30.10.2013, 12.11.2014, 27.10.2016	1–5 ос.	Брехлійчук Б.Б.
-// -	Зарості гірської сосни, ур. Дрижи Поле Чорногірське ПНДВ.	48,117292	24,514218	09.05.2015, 21.05., 10.06.2016.	до 10 ос.	Йосипчук В.В., Козачок В.В.

Вид	Місце знахідки	Кординати у десятичній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	Субальпійський пояс, пол. Флантус, Кісвянське ПНДВ.	48,260330	24,144527	11.05.2014, 26.04.2016	2–3 ос.	В.Ф. Федюк
<i>Tetrao urogallus</i>	Хвойний ліс, Чорногірське ПНДВ	48,152654	24,469558	протягом 2009–17 рр.	183 зустрічі	Літопис природи
- // -	Хвойний ліс, ур. Білий Потік, Трибушанське ПНДВ.	47,930073	24,318071	- // -	55 зустрі- чей	- // -
- // -	Хвойний ліс, Кевелівське ПНДВ.	48,169252	24,318248	- // -	45 зустрі- чей	- // -
- // -	Хвойний ліс, Богдан-Пе- троське ПНДВ.	48,153245	24,443782	- // -	36 зустрі- чей	- // -
- // -	Хвойний ліс, Мараморське ПНДВ.	47,953929	24,307358	протягом 2009–17 рр.	42 зустрічі	- // -
- // -	Хвойний ліс, Петрос-Говер- лянське ПНДВ.	48,180814	24,495289	протягом 2012–17 рр.	66 зустрі- чей	- // -
<i>Tetraster bonasia</i>	Хвойний ліс, Чорногірське ПНДВ.	48,115768	24,461415	протягом 2009–17 рр.	82 зустрічі	- // -
- // -	Хвойний ліс, Трибушанське ПНДВ.	47,934618	24,305890	- // -	54 зустрічі	- // -
- // -	Хвойний ліс, Кевелівське ПНДВ.	48,175830	24,375185	- // -	69 зустрі- чей	- // -
- // -	Хвойний ліс, Богдан-Пе- троське ПНДВ.	48,128478	24,402033	- // -	59 зустрі- чей	- // -
- // -	Хвойний ліс, Мараморське ПНДВ.	47,964635	24,372540	- // -	17 зустрі- чей	- // -
- // -	Хвойний ліс, Петрос-Говер- лянське ПНДВ.	48,187961	24,492696	протягом 2012–17 рр.	18 зустрі- чей	- // -
- // -	Букові та хвойні ліси, ур. Ла- зиці, Кісвянське ПНДВ.	48,188952	24,186780	протягом 2009–17 рр.	80 зустрі- чей	- // -
- // -	Букові та мішані ліси, Рахів- Берлебашське ПНДВ.	48,022566	24,218754	протягом 2012–17 рр.	18 зустрі- чей	- // -
- // -	Буковий ліс, Широколужан- ське ПНДВ.	48,312830	23,741643	протягом 2009–16 рр.	27 зустрі- чей	- // -
<i>Columba oenas</i>	Буковий ліс, ур. Мала Уголь- ка, Угольського ПНДВ.	48,271643	23,638676	Березень – жовтень 2009–17 рр.	гніздуван- ня	- // -
- // -	Буковий ліс, ур. Велика Уголька, Угольське ПНДВ.	48,267277	23,677751	- // -	- // -	- // -
- // -	Буковий ліс, Широколужан- ське ПНДВ.	48,329830	23,736045	- // -	- // -	- // -
- // -	Буковий ліс, Кевелівське ПНДВ.	48,165366	24,314336	- // -	- // -	- // -
- // -	Буковий ліс, ур. Лазиці, Кісвянське ПНДВ.	48,160708	24,171202	- // -	- // -	- // -
- // -	Буковий ліс, ур. Кузій, Кіс- вянське ПНДВ.	47,946208	24,120375	- // -	- // -	- // -
- // -	Буковий ліс, ур. Ліщинка, Трибушанське ПНДВ.	47,975300	24,178817	- // -	- // -	- // -

Вид	Місце знахідки	Кординати у десятичній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Strix uralensis</i>	Буковий ліс, ур. Мала Уголька, Угольське ПНДВ.	48,271643	23,638676	протягом 2009–17 рр.	76 зустрічей	- // -
- // -	Буковий ліс, ур. Велика Уголька, Угольське ПНДВ.	48,267277	23,677751	- // -	126 зустрічей	- // -
- // -	Буковий ліс, Широколужанське ПНДВ.	48,329830	23,736045	- // -	67 зустрічей	- // -
- // -	Буковий ліс, Кевелівське ПНДВ.	48,165366	24,314336	- // -	72 зустрічі	- // -
- // -	Буковий ліс, ур. Лазиці, Кісвлянське ПНДВ.	48,160708	24,171202	- // -	54 зустрічі	- // -
- // -	Хвойні і мішані ліси, Чорногірське ПНДВ	48,122739	24,472821	- // -	41 зустріч	- // -
<i>Bubo bubo</i>	Буковий ліс, ур. Велика Уголька, Угольське ПНДВ.	48,241757	23,696354	протягом 2009–16 рр.	82 зустрічі	- // -
- // -	Буковий ліс, Широколужанське ПНДВ.	48,329830	23,736045	- // -	32 зустрічі	- // -
- // -	Чорна Гора, ок. м. Виноградово.	48,144899	23,084163	27.04., 30.06.2012 р.	гніздування	Ляшенко К.Є., Геряк Ю.М.
<i>Otus scops</i>	Фруктові сади, Долина нарцисів, окоп. с. Кіреші.	48,184675	23,363141	гніздовий період 2009–17 рр.	- // -	Годованець Б.Й.
<i>Picus viridis</i>	окол. с. Мала Уголька.	48,257076	23,626383	- // -	- // -	Літопис природи
- // -	окол. с. Велика Уголька.	48,244232	23,668975	- // -	- // -	- // -
- // -	окол. с. Широкий Луг.	48,292047	23,734402	- // -	- // -	- // -
- // -	окол.с. м. Рахів.	48,025626	24,167175	- // -	- // -	Годованець Б.Й.
- // -	Фруктові сади, Долина нарцисів, окоп. с. Кіреші.	48,184675	23,363141	- // -	- // -	- // -
<i>Dendrocopos leucotos</i>	Буковий ліс, ур. Мала Уголька, Угольське ПНДВ.	48,271643	23,638676	протягом 2009–17 рр.	- // -	Літопис природи
- // -	Буковий ліс, ур. Велика Уголька, Угольське ПНДВ.	48,267277	23,677751	- // -	- // -	- // -
- // -	Буковий ліс, Широколужанське ПНДВ.	48,329830	23,736045	- // -	- // -	- // -
v	Буковий ліс, Кевелівське ПНДВ.	48,165366	24,314336	- // -	- // -	- // -
- // -	Буковий ліс, ур. Лазиці, Кісвлянське ПНДВ.	48,160708	24,171202	- // -	- // -	- // -
- // -	Мішаний ліс, 7 кв. Богдан-Петровського ПНДВ.	48,117501	24,404079	22.12.2014	1 ос.	Обрецький Ю.
<i>Picoides tridactylus</i>	Хвойний ліс, Чорногірське ПНДВ.	48,115768	24,461415	протягом 2009–17 рр.	гніздування	Літопис природи
- // -	Хвойний ліс, ур. Ліщинка, Трибушанське ПНДВ.	47,969742	24,164728	- // -	- // -	- // -
- // -	Хвойний ліс, Богдан-Петровське ПНДВ.	48,125041	24,405108	- // -	- // -	- // -
- // -	Хвойний ліс, ур. Білий Потік, Трибушанське ПНДВ.	47,944204	24,309087	- // -	- // -	- // -
- // -	Хвойний ліс, Марамороське ПНДВ.	47,964635	24,372540	- // -	- // -	- // -

Вид	Місце знахідки	Кординати у десятичній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	Хвойний ліс, Петрос-Говерлянське ПНДВ.	48,187961	24,492696	протягом 2012–17 рр.	- // -	- // -
<i>Prunella collaris</i>	Альпійський пояс, г. Петрос, Кевелівське ПНДВ.	48,269707	24,159176	гніздовий період 2009–17 рр.	- // -	Годованець Б.Й.
- // -	Альпійський пояс, г. Говерла, Чорногірське ПНДВ.	48,156293	24,500696	- // -	- // -	- // -
- // -	Альпійський пояс, г. Туркул, Чорногірське ПНДВ.	48,124631	24,527858	- // -	- // -	- // -
- // -	Альпійський пояс, г. Велика Близниця, Кевелівське ПНДВ.	48,225573	24,232795	- // -	- // -	- // -
- // -	Альпійський пояс, г. Піп Іван, Марамороське ПНДВ.	47,923690	24,327633	- // -	- // -	- // -

Головко О.В.*,
Жерліцина Т.М.,
Кальчук Г.В.*,
Павлова Н.В.*,
Столяр Н.В.*

*Національний природний парк «Дермансько-Острозький»
e-mail: nprostrag@ukr.net

РЕЄСТРАЦІЯ ВИДІВ ТВАРИН, ЗАНЕСЕНИХ ДО ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ (2009), НА ТЕРИТОРІЇ ТА В ОКОЛИЦЯХ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ «ДЕРМАНСЬКО-ОСТРОЗЬКИЙ»

Національний природний парк (НПП) «Дермансько-Острозький» розташований на території Здолбунівського та Острозького районів Рівненської області на площі 5448,3 га. Відомості про знахідки видів тварин, занесених до Червоної книги України [4], на території та в околицях НПП за 2012–2017 роки подано в публікації [1]. Метою даного опрацювання було узагальнення інформації про реєстрації місцеперебування охоронюваних видів тварин за 2017–2019 рр. Для ана-

лізу використано результати польових досліджень за вказаний період, проведених як співробітниками НПП, так і з залученням фахівців з інших установ й організацій та волонтерів [3]. Окрім того, наводиться інформація про види птахів, які зареєстровані за допомогою супутникової телеметрії [2, 5–7]. Загалом, на території та в околицях НПП протягом вказаного періоду достовірно відмічено перебування 28 видів тварин, занесених до Червоної книги України (Таблиця 1).

Таблиця 1. Знахідки видів тварин, занесених до Червоної книги України (2009), на території та в околицях НПП «Дермансько-Острозький» в 2011–2019 рр.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятиградусній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Aquila heliaca</i>	Зд. р-н. НПП. Ок. с. Буца	50,297287	26,211574	1.06.2011	заліт, 1 ос.	Гринюк П. (за даними [7])
- // -	Ост. р-н. Ок. с. Межиріч	50,284419	26,359927	22.05.2014	заліт, 1 ос.	Гринюк П. (за даними [5])
- // -	Зд. р-н. НПП. Ок. с. Буца	50,297287	26,211574	17.06.2016	заліт, 1 ос.	- // -
<i>Aquila clanga</i>	Зд. р-н. НПП. ок. с. Ступно. Ур. Михайлишина долина	50,298503	26,038372	21–23.09.2017	заліт, 1 ос.	Гринюк П. (за даними [6])
- // -	Ост. р-н. НПП. Ок. с. Новомалин	50,293069	26,352949	26–27.09.2018	заліт, 1 ос.	- // -
<i>Aquila pomarina</i>	Ост. р-н. НПП. Зх. ок. с. Новомалин	50,298145	26,348249	14.10.2018	проліт, 1 ос.	Жерліцина Т.
- // -	Ост. р-н. С. Прикордонне	50,266029	26,485886	11.04.2018	проліт, 1 ос.	- // -
- // -	Ост. р-н. Ок. с. Хорів	50,406799	26,465926	18.08.2018	проліт, 1 ос.	- // -
- // -	Ост. р-н. Між сс. Новомалин та Болотківці. Н. л-во., кв.30. На краю лісу	50,270269	26,352727	14.04.2019	проліт, 2 ос.	Гедзюк В., Головко О., Жерліцина Т.
<i>Anas strepera</i>	Ост. р-н. НПП. С. Новомалин, ОЗ «Збитинський». На вдсх.	50,294925	26,348329	02.04.2019	пара	Жерліцина Т.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигрібній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	Ост. р-н. НПП. С. Новомалин, ОЗ «Збитинський». На вдсх.	50,294925	26,348329	14.04.2019	пара	Гедзюк В., Головка О., Жерліцина Т.
<i>Vucephala clangula</i>	Із. р-н. Вдсх. ХАЕС. Зі сторони м. Нетішин	50,268909	26,613278	03.04.2018	більше 100 ос.	Бондарець В., Головка О.
- // -	Із. р-н. Вдсх. ХАЕС, дамба зі сторони м. Острог	50,302356	26,546221	19.01.2018 30.11.2018 03.12.2018 06.12.2018 09.12.2018 11.12.2018 13.12.2018 15.12.2018 19.12.2018 27.12.2018 30.12.2018 02.01.2019 01.02.2019 06.02.2019		Жерліцина Т.
- // -	Ост. р-н. Ок. с. Межиріч. На р. Вілія	50,299216	26,486772	27.02.2019	1 ос., самка	Жерліцина Т.
- // -	Ост. р-н. НПП. С. Новомалин. ОЗ «Збитинський»	50,294925	26,348329	14.04.2019	1 ос.	Гедзюк В., Головка О., Жерліцина Т.
<i>Ciconia nigra</i>	Ост. р-н. С. Межиріч. На ставку	50,309905	26,481586	31.03.2018	проліт, 2 ос.	Барчаковський О.
- // -	Ост. р-н. Ок. с. Межиріч. В місці злиття рр. Вілія та Збитинка	50,312382	26,50321	07.05.2018	проліт, 1 ос.	Гулько А.
- // -	Ост. р-н. Гід.З «Збитинський»; Н. л-во, кв. 38.	50,285349	26,283863	11.05.2018	проліт, 2 ос.	Головка О.
- // -	Ост. р-н. Ок. С. Новомалин. Н. л-во, кв. 24	50,284143	26,318457	01.07.2018	гніздо з ювен. ос.	Головка О., Журавчак Р., Франчук М., Барчаковський О., Бондарець В.
- // -	Ост. р-н. Ок. м. Острог; Н. л-во, кв. 64	50,310245	26,541084	02.09.2018	проліт, 5 ос.	Барчаковський О.
- // -	Ост. р-н. НПП. С. Новомалин	50,298028	26,361037	30.04.2018	проліт, 7 ос.	Головка О., Ільчук В., Гедзюк В., Котик Р., Жерліцина Т.
- // -	Ост. р-н. С. Новомалин. На р. Збитинка, нижче водоскиду вдсх.	50,292891	26,372677	01.07.2018	харчувались 4 ос.	Головка О., Журавчак Р., Франчук М., Барчаковський О., Бондарець В.
- // -	Ост. р-н. С. Новомалин. На р. Збитинка, нижче водоскиду вдсх.	50,292891	26,372677	04.06.2018	зустріч, 1 ос.	Жерліцина Т.
- // -	- // -	- // -	- // -	19.07.2018	харчувався, 1 ос.	Головка О.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигрітній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	Ост. р-н. С. Новомалин. На р. Збитинка, нижче водоскиду вдсх.	50,292891	26,372677	14.04.2019	харчувався, 1 ос.	Гедзюк В., Головка О., Жерліцина Т.
- // -	Ост. р-н. НПП. Зх.ок. с. Новомалин; В. л-во, кв. 44.	50,306523	26,337932	29.04.2018	проліт, 1 ос.	Головка О., Лисюк В., Барчаковський О.
- // -	Ост. р-н. НПП. Зх.ок. с. Новомалин; ОЗ «Збитинський»	50,294929	26,347775	06.04.2018	проліт, 1 ос.	Жерліцина Т.
- // -	- // -	- // -	- // -	08.04.2018	проліт, 1 ос.	Барчаковський О.
- // -	- // -	- // -	- // -	17.04.2018	зустріч	Жерліцина Т.
- // -	- // -	- // -	- // -	13.05.2018	зустріч, 1 ос	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	07.06.2018	зустріч	- // -
- // -	Ост. р-н. Ок. с. Розваж, над лукою	50,363701	26,522355	15.03.2019	проліт, 2 ос.	- // -
- // -	Ост. р-н. Ок. с. Черняхів	50,455602	26,557615	23.09.2018	проліт, 1 ос.	- // -
- // -	Ок. м. Острог, зі сторони вдсх. ХАЕС	50,302985	26,540446	22.03.2018	проліт, 1 ос.	- // -
- // -	Ост. р-н. Ок. с. Межиріч. БЗ «Урочище Бір»	50,280713	26,452453	04.05.2019	гніздо, проліт 1 ос.	Гулько А.
<i>Circaetus gallicus</i>	Ост. р-н. НПП. Зх. ок. с. Новомалин	50,297297	26,349732	06.04.2018	проліт, 1 ос.	Жерліцина Т.
<i>Circus cyaneus</i>	Ост. р-н. НПП. Зх. ок. с. Ілляшівка. Над полем	26,284406	50,279565	11.05.2018	проліт, 1 ос.	Головка О.
<i>Circus pygargus</i>	Із. р-н. Ок. С. Кунів	50,239162	26,348991	02.05.2019	проліт, 2 ос.	Жерліцина Т.
<i>Grus grus</i>	Із. р-н. Вдсх. ХАЕС. Зі сторони м. Нетішин	50,278164	26,60243	03.04.2018	проліт, 15 ос.	Бондарець В., Головка О.
- // -	Ост. р-н. Ок. м. Острог; Н. л-во, кв. 64, вид. 2. Ур. «Черепки»	50,312358	26,54433	18.03.2018	проліт, 2 ос.	Барчаковський О.
- // -	Ост. р-н. НПП. Зх. ок. с. Новомалин. Над лукою	50,298621	26,325184	02.08.2018	зустріч, мін. 6 ос	Жерліцина Т.
- // -	Ост. р-н. Ок. м. Острог; Н. л-во, кв. 65	50,310086	26,525842	25.09.2018	проліт, 5 ос.	Барчаковський О.
- // -	- // -	- // -	- // -	28.09.2018	проліт	- // -
- // -	Ост. р-н. Ок. с. Межиріч	50,297701	26,489479	28.09.2018	проліт, 23 ос.	Жерліцина Т.
- // -	Зд. р-н. Ок. с. Дермань - 2	50,366112	26,231410	25.09.2018	проліт у пн.зх. н-ку, 25 ос.	Кальчук О.
- // -	Ост. р-н. НПП. Ок. с. Ілляшівка; Гід.3 «Збитинський», Н. л-во.	50,282121	26,294873	26.09.2018	проліт, бл.50 ос.	Романюк В.
- // -	Із. р-н. Ок. с. Долоччя	50,225980	26,323213	18.03.2019	проліт, 1 ос	Жерліцина Т.
<i>Falco cherrug</i>	Ост. р-н. НПП. Ок. с. Новомалин	50,289174	26,245134	03.08.2011	проліт, 1 ос.	Гринюк П.(за даними [6])
<i>Haliaeetus albicilla</i>	Ост. р-н. НПП. С. Новомалин	50,303914	26,373703	14.04.2019	проліт, 1 ос.	Гедзюк В., Головка О., Жерліцина Т.
<i>Lanius excubitor</i>	М. Острог	50,316734	26,468606	11.06.2017		Жерліцина Т.
- // -	Ост. р-н. НПП. С. Новомалин	50,294982	26,372111	22.02.2018		- // -
- // -	- // -	50,293766	26,372098	21.03.2018		- // -
- // -	Ост. р-н. Ок. с. Слобідка	50,308075	26,517027	29.03.2018		- // -
- // -	Ост. р-н. Ок. с. Межиріч	50,316734	26,468606	10.05.2018		- // -
- // -	Ост. р-н. НПП. С. Новомалин	50,298801	26,388423	13.05.2018		- // -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
-// -	М. Острог	50,316734	26,468606	18.06.2018	4 ос.	-// -
-// -	Ост. р-н. Ок. м. Острог	50,319135	26,513802	24.06.2018		-// -
-// -	Ост. р-н. НПП. С. Новомалин	50,292342	26,379686	9.07.2018		-// -
-// -	Ост. р-н. Ок. с. Білашів	50,344573	26,389955	11.08.2018		-// -
-// -	Ост. р-н. Ок. с. Межиріч	50,300516	26,485000	28.09.2018		-// -
-// -	Ост. р-н. НПП. С. Новомалин	50,296987	26,36803	14.10.2018		-// -
-// -	Ост. р-н. Ок. с. Межиріч	50,300516	26,485000	18.10.2018		-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	06.11.2018		-// -
-// -	Із. р-н. Ок. м. Нетішин, вдсх. ХАЕС	50,302270	26,541837	10.11.2018		-// -
-// -	Із. р-н. Вдсх. ХАЕС. Біля р. Гнилий ріг	50,268191	26,620388	14.12.2018		-// -
-// -	Ост. р-н. Польова дорога між с. Прогрес і м. Острог	50,333836	26,474164	10.01.2019	пара	-// -
-// -	Із. р-н. Вдсх. ХАЕС	50,302077	26,541336	17.01.2019		-// -
-// -	-// -	50,286613	26,548524	22.01.2019		-// -
-// -	М. Острог	50,323541	50,323541	23.12.2018 26.01.2019		-// -
-// -	Із. р-н. Вдсх. ХАЕС	50,302270	26,541837	01.02.2019		-// -
-// -	Ост. р-н. НПП. С. Новомалин	50,293439	26,372021	04.02.2019		-// -
-// -	Ост. р-н. Ок. м. Острог	50,333603	26,478386	10.02.2019 19.02.2019		-// -
-// -	Ост. р-н. Ок. с. Межиріч	50,297649	26,481712	27.02.2019		-// -
-// -	Ост. р-н. Ок. м. Острог	50,334549	26,489412	04.03.2019		-// -
-// -	Ост. р-н. Ок. с. Розваж	50,365073	26,526118	15.03.2019		-// -
-// -	Ост. р-н. Ок. с. Теремне	50,229923	26,235041	23.03.2019		-// -
-// -	Із. р-н. Ок. с. Долоччя	50,231647	26,344990	29.03.2019		-// -
-// -	Із. р-н. Ок. с. Кунів	50,236114	26,356217	29.03.2019		-// -
-// -	Ост. р-н. Ок. с. Болотківці	50,255204	26,356966	14.04.2019		Гедзюк В., Головко О., Жерліцина Т.
<i>Milvus migrans</i>	Ост. р-н. НПП. Ок. с. Новомалин	50,297387	26,349290	08.06.2018	проліт, 1 ос.	Жерліцина Т.
-// -	-// -	-// -	-// -	03.04.2019	проліт, 1 ос.	Кальчук Г.
-// -	Ост. р-н. НПП. С. Новомалин	50,303914	26,373703	14.04.2019	проліт, 2 ос.	Гедзюк В., Головко О., Жерліцина Т.
<i>Netta rufina</i>	Зд. р-н. Ок. м. Здолбунів. Стави	50,534831	26,218067	26.04.2019	2 ос.	Жерліцина Т.
-// -	Зд. р-н. Ок. м. Здолбунів. Стави	50,533686	26,220642	26.04.2019	4 ос.	-// -
<i>Numenius phaeopus</i>	Із. р-н. ок. С. Кунів. Заболочені луки	50,241601	26,356029	14.04.2019	1 ос.	Гедзюк В.
<i>Pandion haliaetus</i>	Із. р-н. Вдсх. ХАЕС	50,295689	26,548906	31.03.2018 12.10.2018	проліт, 1 ос.	Жерліцина Т.
-// -	Зд. р-н. НПП Ок. С. Будераж	50,308888	26,147777	22.09.2012	проліт, 1 ос.	Гринюк П. (за даними [6])
-// -	Зд. р-н. НПП Ок. С. Мости	50,292131	26,184849	20.04.2019	проліт, 1 ос.	[6]
<i>Picus viridis</i>	Ост. р-н. С. Новомалин. В приватному садку	50,291838	26,371181	28.10.2018	зустріч, 1 ос.	Гедзюк В., Головко О.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	Ост. р-н. Пд.-зх. ок. с. Лючин; БЗ «Урочище Бір», Н. л-во, кв. 1. Заболочений вільховий ліс	50,29697	26,427885	19.02.2019	зустріч	Кальчук Г., Столяр Н.
- // -	Зд. р-н. Пн. ок. с. Мости. В насадженнях над дорогою	50,315972	26,197444	17.03.2019	зустріч, 1 ос	Тимків П., Дячок В.
- // -	Зд. р-н. НПП. ЗУ «Зінків камінь», М. л-во, кв. 63. Листяний ліс	50,286366	26,190544	25.03.2019	зустріч, 2 ос	Лисюк В., Кальчук Г., Столяр Н.
<i>Apatura iris</i>	Зд. р-н. НПП. Пд. ок. с. Буца; Здолб. СЛАП, кв. 45, вид. 38. На межі луки і вербового лісу	50,302744	26,240882	06.07.2018	зустріч, 1 ос, імаго	Головко О.
<i>Aromia moschata</i>	Ост. р-н. Ок. с. Межиріч	50,298729	26,471097	22.07.2017	зустріч, 1 ос, імаго	Жерліцина Т.
<i>Callimorpha dominula</i>	Ост. р-н. Пд. ок. с. Межиріч. В молодому насажденні сосни на перелогах	50,269343	26,427793	14.06.2018	зустріч, 1 ос, імаго	Кальчук Г., Столяр Н.
- // -	Ост. р-н. НПП. БЗ «Буцанський»; Остр. СЛАП, кв. 29. Вологий вільховий ліс	50,297014	26,23848	22.06.2018	зустріч, 1 ос, імаго	Головко О.
<i>Calopteryx virgo</i>	Ост. р-н. НПП. Р. Збитинка	50,294007	26,288784	11.05.2018	зустріч, мін. 10 особин імаго	Головко О., Прохоров О., Назаренко В.
<i>Coenonympha hero</i>	Ост. р-н. НПП. Берег вдсх. На межі луки і вільхового лісу	26,356726	50,296814	09.06.2017	зустріч, 1 ос	Жерліцина Т.
<i>Iphiclides podalirius</i>	М. Острог, вул. Пухова	50,340451	26,519557	28.04.2018	зустріч, 1 ос, імаго	- // -
- // -	М. Острог, вул. Пухова	50,329066	26,509460	01.05.2018	зустріч, 1 ос, імаго	- // -
- // -	М. Острог. На подвір'ї приватного будинку	50,3096	26,539893	30.04.2018	зустріч, 1 ос, імаго	Барчаковський О.
- // -	Зд. р-н. С. Буца. На подвір'ї приватного будинку	50,305945	26,242922	11.05.2018	зустріч, 1 ос, імаго	Головко О.
- // -	Ост. р-н. НПП. Ок. с. Новомалин. ОЗ «Збитинський». Лука біля вдсх.	50,300399	26,346665	26.04.2018	зустріч, 1 ос, імаго	Жерліцина Т.
- // -	Ост. р-н. НПП. Ок. с. Новомалин. ОЗ «Збитинський». Лука біля вдсх.	50,297512	26,347996	19.07.2018	зустріч, 4 ос, імаго	Головко О.
- // -	Зд. р-н. Ок. с. Богдасів	50,532407	26,214775	26.04.2019	зустріч	Жерліцина Т.
<i>Papilio machaon</i>	Зд. р-н. НПП. С. Буца. Остепнений схил пагорба	50,305885	26,243516	11.05.2018	зустріч, 1 ос, імаго	Головко О., Прохоров О., Назаренко В.
- // -	Ост. р-н. Н. л-во, кв. 40. На вирубці	50,288663	26,252114	12.05.2018	зустріч, 1 ос, імаго	- // -
- // -	Ост. р-н. Лука між сс. Межиріч і Прикордонне	50,293653	26,487409	21.06.2018	зустріч, імаго	Жерліцина Т.
- // -	Ост. р-н. ОЗ «Збитинський». Лука біля Новом.вдсх.	50,298110	26,355388	19.07.2018	зустріч, 1 ос, імаго	Головко О.
<i>Parnassius mnemosyne</i>	Зд. р-н. НПП. Сх. ок. с. Буца; Здолб. СЛАП, кв. 45, вид. 21. На окраїні осушеного торфовища	50,302519	26,278092	11.05.2018	зустріч, 1 ос, імаго	Головко О., Прохоров О., Назаренко В.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигнній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	Остр. р-н. НПП. Зх. ок. с. Ілляшівка, Гід.З «Збитинський»	50,283466	26,282837	11.05.2018	зустріч, 2 ос., імаго	- // -
- // -	Остр. р-н. Н. л-во, вздовж дороги з с. Ілляшівка на с. Батьківці. На вирубі	50,288663	26,252114	12.05.2018	зустріч	- // -
- // -	Околиці с. Батьківці. На узбіччі дороги	50,283087	26,276782	12.05.2018	зустріч, , 1 ос, імаго	- // -
<i>Xylосора sp.</i>	Остр. р-н. НПП. Гід.З «Збитинський»; Остр. СЛАП, кв. 31, вид. 24. На узліссі соснового лісу	50,287355	26,284023	11.05.2018		- // -
- // -	Остр. р-н. С. Батьківці. На сухостійному дереві понад дорогою	50,287324	26,257833	11.05.2018		- // -
- // -	Остр. р-н. С. Новомалин	50,296359	26,370724	12.05.2017		Жерліцина Т.
- // -	М. Острого, вул. Шевченка	50,329067	26,509387	19.06.2017		- // -
- // -	- // -	50,329106	26,509413	27.04.2017		- // -
- // -	Із. р-н. На березі вдсх. ХАЕС біля будівель рибгоспу	50,295033	26,549256	04.05.2019		- // -
<i>Myotis myotis</i>	Зд. р-н. НПП. ДП «Острозьке ЛГ», Мостівське л-во, кв.77, вид. 1, каменоломня	50,270524	26,204775	24.03.2019	5 ос.	Гулько А.

Перелік скорочень таблиці: Зд. р-н. – Здолбунівський район, Остр. р-н. – Острозький район Рівненської області. Із. р-н. – Ізяславський район Хмельницької області; ХАЕС – Хмельницька АЕС; Остр. СЛАП – ДП СЛАП «Острозький держспецлісгосп» (колишній); Здолб. СЛАП – ДП СЛАП «Здолбунівський держспецлісгосп» (колишній); Остр. ЛГ – ДП «Острозьке лісове господарство», М. – Мостівське, Н. – Новомалинське, В. – Верхівське; ЗУ – заповідне урочище, БЗ – ботанічний заказник, ЛЗ – лісовий заказник, ЛШЗ – ландшафтний заказник, ГЗ – геологічний заказник, ГідЗ – гідрологічний заказник; ПП – пам'ятка природи, л-во – лісництво, кв. – квартал, вид. – виділ, ок. – околиця; ур. – урочище; вдсх. – водосховище; ос. – особина.

Література:

- Головко О.В., Кальчук Г.В., Столяр Н.В. Знахідки видів тварин, занесених до Червоної книги України (2009), на території та в околицях національного природного парку «Дермансько-Острозький» (Рівненська область). Матеріали до 4-го видання Червоної книги України. Тваринний світ. Серія: «Conservation Biology in Ukraine». Вип. 7, Т. 1-2. Київ, Інститут зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України, 2018. С. 204-206.
- Гринюк П.М. Доповнення до орнітофауни НПП «Дермансько-Острозький» виявлених за допомогою супутникової телеметрії. Літопис природи національного природного парку «Дермансько-Острозький». Т. 7. (Рукопис). Острого, 2019.
- Літопис природи національного природного парку «Дермансько-Острозький». Т. 7. (Рукопис). Острого, 2019.
- Червона книга України. Тваринний світ / під заг. ред. Акімова І.А. Київ: «Глобалконсалтинг», 2009. 624 с.
- Проект по супутниковому прослідковуванню птахів у Євросоюзі. URL: <http://www.satellitetracking.eu>
- Спутниковое прослеживание хищных птиц в Латвии и Эстонии. URL: http://rrcn.ru/telemetry_latvia
- Спутниковое прослеживание солнечных орлов в Болгарии. URL: http://rrcn.ru/ru/keyspecies/a_hel/telemetry_bolgaria

Гончар Г.Ю.¹
 Дубровський Ю.В.²
 Котенко А.Г.³
 Цвелих О.М.⁴

^{1,2,3}Інститут еволюційної екології НАН України

¹e-mail: apantova@ukr.net

²e-mail: uvd@onlane.ua

³e-mail: akotenko_49@gmail.com

⁴Інститут зоології ім. І.І. Шмальгаузена НАН України

⁴e-mail: tsv@izan.kiev.ua

ЗНАХІДКИ КОМАХ І ХРЕБЕТНИХ З ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ У РЕКРЕАЦІЙНИХ ЗОНАХ КИЄВА

Дана робота присвячена інвентаризації червонокнижних видів комах і хребетних, що мешкають в межах Києва та його околиць. Пошук таких видів проводився на територіях і в акваторіях, які, в тій чи іншій мірі, використовуються для рекреації. Це Ботанічний сад ім. Академіка Фоміна Київського університету, Голосіївський ліс, Дарницький ліс, заплава Дніпра вище затоки Верблюд, урочище Конча-Заспа, урочище Лиса Гора, Музей народної архітектури та побуту, Національний ботанічний сад ім. М.М. Гришка, Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Феофанія», пониззя р. Десна (заплавні луки та прибережні лісосмуги), Святошинський лісопарк, зелена зона «Теремки». Значна кількість червонокнижних видів була знайдена на островах і узбережжях Голубої зони м. Києва [2].

Частина знахідок, що увійшли до наведеної таблиці, вже була відображена у публікаціях [1, 3, 4]. Список охоронюваних видів, що були знайдені на дніпровських островах київської групи до 2009 р., а також схема обстежених островів, наведені раніше [5].

Вид	Місце знахідки	Координати у десятиградусній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
Комахи – Бабки:						
<i>Calopteryx virgo</i>	Феофанія	50,336108	30,491953	16.06.2017		Котенко А.Г.
- // -	о. Труханів	50,513803	30,547518	22.06.2018		- // -
<i>Anax imperator</i>	Феофанія	50,337533	30,482896	Червень 2015 Червень 2016		Дубровський Ю.В. Котенко А.Г.
<i>Leucorrhinia albifrons</i>	о. Труханів	50,513803	30,547518	22.06.2018		Котенко А.Г.
Жуки:						
<i>Osmoderma eremite</i>	Феофанія	50,343652	30,494241	Липень 2009 Серпень 2011		Котенко А.Г. Дубровський Ю.В.
<i>Aromia moschata</i>	Феофанія	50,346784	30,483888	Липень 2014		Дубровський Ю.В.
- // -	Теремки	50,362000	30,454462	Липень 2017		Котенко А.Г.
- // -	о. Гідропарк	50,438879	30,581443	Липень 2017		- // -
- // -	о. Дикий	50,283359	30,657167	23.07.2015		Дубровський Ю.В.
- // -	о. Труханів	50,512459	30,545168	24.06.2010		- // -
- // -	о. Труханів	50,512982	30,547116	Червень–серпень 2016–2018		Котенко А.Г.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятичній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Cerambyx cerdo</i>	Феофанія	50,343652	30,494241	Липень 2015		Заїка М.І.
<i>Lucanus cervus</i>	Теремки	50,362000	30,454462	Липень – серпень 2012 – 2018		Котенко А.Г.
- // -	Феофанія	50,337533	30,482896	Червень – липень 2009 – 2011 Липень 2009 – 2011 Червень 2012 – 2014 Липень – серпень 2015 – 2018		Дубровський Ю.В. Котенко А.Г. Дубровський Ю.В. Котенко А.Г.
Метелики:						
<i>Aglia tau</i>	Феофанія	50,337541	30,482892	Влітку 2013 – 2017		[4]
<i>Papilio machaon</i>	Заплава вище затоки Верблюд	50,541639	30,511840	20.06.2015 06.09.2018		Дубровський Ю.В. Котенко А.Г.
- // -	Феофанія	50,337533	30,482896	Травень-червень 2009 – 2011		Дубровський Ю.В.
- // -	Феофанія	50,337560	30,482822	Червень-липень 2013 – 2018		Котенко А.Г.
- // -	о. Великий	50,567601	30,522814	02.08.2009		Дубровський Ю.В.
- // -	о. Труханів	50,512529	30,544410	24.05.2010		- // -
- // -	о. Труханів	50,512382	30,543921	Серпень 2014		Котенко А.Г.
- // -	о. Труханів	50,542812	30,535491	27.08.2018		Котенко А.Г.
<i>Zerynthia polyxena</i>	Конча-Заспа	50,317414	30,585837	Травень 2017		Бідзіля О.В.
- // -	Феофанія	50,337541	30,482892	Влітку 2013 – 2017		[4]
<i>Nymphalis xanthomelas</i>	Теремки	50,358985	30,448506	29.08.2017	Багато	Котенко А.Г.
- // -	Феофанія	50,346784	30,483888	30.08.2017	Багато	- // -
- // -	о. Труханів	50,542847	30,534519	27.08.2018		- // -
Перетинчастокрилі:						
<i>Andrena chrysope</i>	о. Гідропарк	50,437159	30,583598	25.05.2013		Гончар Г.Ю.
- // -	Ботсад ім. М.М.Гришка	50,416873	30,563750	09.06.2013 10.06.2014 01.06.2015 11.06.2016 25.05.2017 30.05.2018		- // -
- // -	Лиса Гора	50,393745	30,548891	19.06.2013 15.06.2014 19.05.2015 21.05.2016		- // -
- // -	Феофанія	50,462779	30,536782	18.06.2013 20.06.2015		- // -
- // -	о. Гідропарк	50,437159	30,583598	25.05.2013		- // -
- // -	о. Жуків	50,338704	30,575937	01.06.2013 23.05.2016		- // -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	о. Труханів	50,462779	30,536782	26.05.2013		- // -
- // -	о. Труханів	50,515052	30,545601	27.05.2013 01.06.2015 22.05.2016		- // -
<i>Polochrum repandum</i>	Музей народ. архітектури	50,354717	30,518017	Червень 2013	1 самка	Котенко А.Г.
<i>Orussus abientinus</i> (<i>Scopoli</i>)	Пониззя Десни	50,563377	30,564622	29.06.2014		- // -
<i>Megarhyssa perlata</i>	Теремки	50,362104	30,454213	Липень 2013	1 самка	- // -
<i>Ibalia rufipes</i>	Голосіївський ліс	50,360942	30,505761	Травень 2014		- // -
- // -	Дарницький ліс	50,462413	30,680390	Червень 2011		- // -
<i>Xylocopa valga</i>	Ботсад ім. Акад. Фоміна	50,443051	30,504591	14.05.2013		Гончар Г.Ю.
- // -	Ботсад ім. М.М.Гришка	50,416873	30,563750	10.06.2013 01.06.2015 11.06.2016 25.05.2017 30.05.2018		- // -
- // -	Лиса Гора	50,393745	30,548891	19.06.2013 15.06.2014 19.05.2015 21.05.2016		- // -
- // -	Нивки	50,461610	30,417003	25.06.2015		- // -
- // -	Пониззя Десни	50,563377	30,564622	29.06.2014		Котенко А.Г.
- // -	Святошинський лісопарк	50,466294	30,303511	15.06.2014		Гончар Г.Ю.
- // -	Феофанія	50,340707	30,488417	Травень 2013- 2016		- // -
- // -	о. Гідропарк	50,437159	30,583598	25.05.2013		- // -
- // -	о. Труханів	50,515052	30,545601	26.05.2013 27.05.2013 01.06.2015 22.05.2016		- // -
- // -	о. Жуків	50,338704	30,575937	01.06.2013 23.05.2016		- // -
<i>Bombus muscorum</i>	Ботсад ім. М.М.Гришка	50,416873	30,563750	09.06.2013		- // -
<i>Bombus argillaceus</i>	Ботсад ім. М.М.Гришка	50,416873	30,563750	01.05.2015; 11.06.2016		- // -
- // -	Лиса Гора	50,393745	30,548891	02.05.2014 09.05.2015		- // -
- // -	Нивки	50,461610	30,417003	15.05.2014		- // -
- // -	Феофанія	50,340707	30,488417	10.05.2014 15.05.2015		- // -
Хребетні – Птахи:						
<i>Milvus migrans</i>	Пониззя Десни	50,553135	30,548644	05.07.2018		Цвєлих О.М.
<i>Haliaeetus ablicilla</i>	о. Великий	50,560906	30,499654	02.08.2009		- // -
- // -	о. Ольжин	50,309986	30,616895	27.08.2009		- // -
- // -	о. Труханів	50,538800	30,540128	05.07.2009		- // -
<i>Haematopus ostralegus</i>	о. Великий	50,555410	30,520021	02.08.2009		- // -
- // -	о. Труханів	50,539416	30,538116	31.08.2010		Дубровський Ю.В.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
Ссавці:						
<i>Lutra lutra</i>	о. Великий	50,553489	30,508664	19.08.2011		Цвєлих О.М.
- // -	о. Великий	50,560897	30,502413	21.06 – 28.10.2018		- // -
- // -	о. Міжмост- ний	50,488795	30,553154	17.09.2011		- // -
- // -	о. Пташиний	50,576271	30,520284	27.06 2009 14.09.2011 21.09 – 10.10.2018		Цвєлих О.М. Дубровський Ю.В.
- // -	о. Труханів	50,540114	30,510129	27.06 – 12.10.2009 11.02.2010 21.06.2018		Цвєлих О.М.

Отже, рекреаційні зони та об'єкти м. Києва відіграють досить помітну роль у збереженні видів, які внесені до Червоної книги України [6]. Рекреаційне використання природних та квазіприродних об'єктів, у більшості випадків, можна поєднувати зі збереженням там зоологічно цінних видів на осно-

ві підтримання сприятливого як для існування цих видів, так і для організації відпочинку, екологічного режиму.

Роботу проведено за сприяння програми розвитку пріоритетних напрямів наукових досліджень КПКВК 6541230.

Література

1. Байрак О.М., Дубровський Ю.В. Роль заповідного лісового масиву «Феофанія» у збереженні рідкісних та охоронюваних видів рослин і тварин в умовах мегаполісу // Лісове та мисливське господарство: сучасний стан та перспективи розвитку. Збірник статей учасників Міжнародної науково-практичної конференції 27-29 листопада 2007 року. Том II. – Житомир: ПП Рута, 2007. – С.5 – 7.
2. Голубая зона Киева. Карта для рыболовов. – М.: ГУГК СССР, 1990.
3. Гончар А.Ю. Видовой состав и экологические особенности диких пчёл (Hymenoptera: Apoidea) Днепровских г. Киева // Известия Харьковского энтомологического общества. – 2017. – Т. XXV, вып. 2. – С. 11 – 21.
4. Гончар Г.Ю., Вервес Ю.Г., Гапонова Л.П., Дубровський Ю.В., Конякін С.М., Костенко О.Г., Котенко А.Г., Кумпаненко О.С., Стукалюк С.В. Попередній список безхребетних тварин урочища «Феофанія» // Известия Харьковского энтомологического общества. – 2018. – Том XXVI, вып. 1. – С. 11 – 49.
5. Дубровський Ю.В., Дубровська Л.Д., Котенко А.Г., Титар В.М., Цвєлих О.М. Збереження островів околиць Києва як важливої складової Дніпровського екокоридору // Дніпровський екологічний коридор. – Київ: Чорноморська програма Ветландс Інтернешнл, 2008. – С. 78 – 85.
6. Червона книга України. Тваринний світ / За ред. І.А. Акімова. – К.: Глобалконсалтинг, 2009. – 624 с.

Гоч І.В.

Всесвітній фонд природи Україна (WWF Ukraine)

ЗНАХІДКИ ЧЕРВОНОКНИЖНИХ ВИДІВ У 2010–2018 РОКАХ, ВИЯВЛЕНІ ОСОБИСТО ЧИ ЗА ДОПОМОГОЮ АНАЛІЗУ ДОКУМЕНТІВ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВопорушення територіальних підрозділів рибоохорони У ДНІСТРІ ТА ПРИТОКАХ ТА У ДУНАЇ

Дністер та його притоки багатий на оселища багатьох раритетних видів риб. Дослідженнями в різні часи було виявлено часті знахідки *R. frisii* в пониззі Серету та Дністрі, в межах Тернопільської області та *C. carassius* в межах середньої течії р. Серет (Івачівське водосховище), рідше траплялися протягом згаданого періоду *A. ruthenus*, *B. barbatus* та *A. zingel*. Всі екземпляри були виловлені, як прилов та випущені у живому вигляді без нанесення шкоди.

В таблиці 1 зібрані дані, щодо особистих знахідок «червонокнижних видів», що були зібрані в рамках експедиційних виїздів протягом ранньовесняного та

весняного періодів 2010–2017 року. Частково отримана інформація висвітлювалася підчас International symposium on fisheries and aquatic sciences (september 25–27, 2014), Трабзон, Туреччина.

В таблиці 2 акумульовані дані, що були зібрані протягом 2018 року за період з 2013 по 2017 роки в рамках Прісноводного напрямку WWF Ukraine з ціллю виявлення та мапування оселищ осетрових в Дністрі, українській частині Дунаю, Чорному морі за даними протоколів про адміністративні правопорушення та інших супровідних документів Тернопільського, Одеського, Чорноморського рибоохоронного патрулів.

Література.

1. Rare component of fish fauna of the National Nature Park «Dniester Canyon» (Ternopil region, Ukraine)/ Inna HOCH// International symposium on fisheries and aquatic sciences (september 25–27, 2014). – Trabzon, Turkey, 2014. – s.417–418.

Таблиця 1. Дані зібрані у 2010–2011 роках підчас експедиційних виїздів на р.Дністер та притоки.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигнній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>B. barbatus</i>	Р. Збруч, нижче за течією с. Кулаківці, Заліщицького району	48,636914	25,868520	30.05.2010	Міграція (1 самка)	Гоч І.В.
–//–	Р. Дністер, поблизу с. Городок, Заліщицького району	48,618626	25,856761	30.05.2010	Міграція (3 самці, 1 самка)	–//–
<i>R. frisii</i>	Р. Збруч, нижче за течією с. Щитківці, Заліщицького району	48,647406	25,876481	28.05.2010	Нерестові скупчення (2 самки)	–//–
–//–	Р. Збруч, нижче за течією с. Кулаківці, Заліщицького району	48,636914	25,868520	30.05.2010	Нерестові скупчення (1 самка)	–//–
–//–	Р. Дністер, поблизу с. Городок, Заліщицького району	48,618626	25,856761	30.05.2010	Нерестові скупчення (1 самка)	–//–
<i>A. zingel</i>	Р. Дністер, поблизу с. Окопи, Борщівського району.	48,536563	26,418882	28.05.2010	Міграція, 1 особина	–//–
<i>A. ruthenus</i>	Р. Дністер, поблизу с. Окопи, Борщівського району.	48,536563	26,418882	28.05.2010	Міграція, 1 особина	–//–
–//–	Р. Дністер, поблизу с. Колодрібна, Борщівського району.	48,628810	26,028749	20.04.2011	–//–	–//–

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>C. carassius</i>	Р. Серет поблизу с. Г.Івачів, Зборівського району	49,653384	25,509987	28 – 29.04.2010	Нерестові скупчення (3 самки, 1 самець)	– // –
– // –	– // –	49,653384	25,509987	15 – 17.04.2011	Нерестові скупчення (2 самці)	– // –
– // –	– // –	49,651835	25,514085	20.04.2012	Нерестові скупчення (1 самка, 2 самці)	– // –
– // –	– // –	49,651835	25,514085	28 – 29.04.2010	Нерестові скупчення (2 самка, 2 самці)	– // –
– // –	– // –	49,651835	25,514085	15 – 17.04.2011	Нерестові скупчення (1 самка)	– // –
– // –	– // –	49,651835	25,514085	21.04.2011	– // –	– // –

Таблиця 2. Дані, зібрані з протоколів про адміністративні правопорушення територіальними органами рибоохорони

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Дод. інф.	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>A. ruthenus</i>	Р. Дністер	48.665594	25.670390	15.12.2013	W=1,5-2,0 kg, 1 екз.	Тернопільський рибоохоронний патруль
– // –	– // –	48.511142	26.313083	10.11.17	W=7,1 kg, 1 екз	– // –
– // –	– // –	48.510102	26.263669	10.11.17	W=5,0 kg, екз	– // –
– // –	Р. Дунай	45.437893	29.307467	30.07.2013	W=2,0 kg	Одеський рибоохоронний патруль
– // –	Reni, Odessa region	45.457491	28.256920	10.10.2015	W=27,0 kg	– // –
– // –	Branch «Velyke», Kiliya, Odessa region	45.435335	29.224426	22.06.2017	W=0,5 kg	– // –
– // –	Black Sea, 2 km sand spit, Tatarbunary, Odessa region	45.565720	29.738144	11.08.2017	W=0,8 kg	– // –
<i>A. gueldenstaedtii</i>	Lebedivka, Odessa region	45.821884	30.149669	18.07.2013	W=0,2 kg	– // –
– // –	Black Sea, 4 km near the reserve «Biloberezhzha Svyatoslava»	45.412084	31.619847	27.06.2017	5 ind. W=4,0 kg (загальна вага)	Чорноморський рибоохоронний патруль
<i>A. stellatus</i>	Branch «Velyke», Kiliya, Odessa region	45.435335	29.224426	22.06.2017	W=0,6 kg	Одеський рибоохоронний патруль
– // –	Black Sea, 4 km near the reserve «Biloberezhzha Svyatoslava»	45.412084	31.619847	27.06.2017	8 ind. W=2,0 kg (приблизно)	Чорноморський рибоохоронний патруль
<i>H. huso</i>		45.435335	29.224426	22.06.2017	W=1,1kg	Одеський рибоохоронний патруль

Грищенко В.М.,
Яблоновська-Грищенко Є.Д.
Канівський природний заповідник

ЗНАХІДКИ ПОСЕЛЕНЬ ГОЛУБА-СИНЯКА (*COLUMBA OENAS*) НА ЕЛЕКТРОЛІНІЯХ В УКРАЇНІ У 2009–2018 РР.

Голуб-синяк (*Columba oenas*) – добрий приклад того, що наші знання про рідкісні види є дуже неповними, а рішення, які приймаються, можуть відставати від реалій життя. Він був включений у 3-тє видання Червоної книги України як вразливий вид (Книш та ін., 2009). Мотивувалося це невисокою чисельністю та її зниженням. Вразливість голуба-синяка зумовлена перш за все біотопічною приуроченістю – це птах-дуплогніздник, пов'язаний зі старими лісами. За даними К.Ф. Кесслера (1851), в середині XIX ст. він зустрічався значно частіше за припутня (*C. palumbus*). Але знищення старих лісів та вирубування великих дуплистих дерев привели до скорочення чисельності. Поширення синяка стало спорадичним, особливо в Лісостепу. Загалом для східноєвропейської популяції виду було відмічене катастрофічне падіння чисельності (Белик, 2000). Голуб-синяк занесений до цілого ряду національних та регіональних Червоних книг.

То ж, начебто, рішення було прийняте вірне. На жаль, воно виявилось запізним, оскільки ситуація на той час уже почала кардинально змінюватися. На початку XXI ст. у Східній Європі синяки стали активно освоювати для гніздування порожнини в бетонних опорах високовольтних ліній електропередачі. Поселення їх на ЛЕП були виявлені в різних регіонах Росії та України (Бобенко и др., 2007; Гаврилюк, 2009; Белик и др., 2010; Ветров, 2010 та ін.). Передбачалося швидке розповсюдження нової адаптації і стрімке зростання чисельності виду (Белик и др., 2010; Белик, Гугуєва, 2013). Саме так і відбулося. Протягом наступного десятиліття потоком пішли повідомлення про все нові й нові знахідки голубів-синяків на електролініях. На даний час такі гніздові поселення зареєстровані в багатьох областях України, навіть у Степовій зоні (Костюшин, 2015; Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2017, 2018; Рединов и др., 2017; Клетьонкін, 2018; Пономаренко та ін., 2018 та ін.). Причому, частота цих знахідок

збільшується. Аналогічні процеси відбуваються в Росії (Соколов, Недосекин, 2015; Венгеров, 2016; Соколов, 2017; Шуков, 2018 та ін.).

Про еволюцію таких поселень та темпи зростання чисельності голубів можна судити за динамікою одного з них, яке стало своєрідним модельним об'єктом. Гніздування синяків на ЛЕП неподалік від Канева було виявлене М.Н. Гаврилюком (2009). З 2010 р. ми проводили там щорічні обліки чисельності (Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2016, 2018). За десятирічний період вона виросла більш як учетверо – з 10–12 пар до 48. Причому ріст відбувається прискорено, тренд описується поліномом 2-го ступеня. Голуби вже гніздяться на значному протязі електролінії від околиці Канева до с. Межиріч. Почалося й розселення їх на сусідні території – знайдені поселення на ЛЕП на Лівобережжі Дніпра між містами Канів – Переяслав-Хмельницький – Золотоноша (Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2018). Як показують спостереження, синяки починають гніздитися, як правило, невеликими групами по 1–2 або кілька пар, потім поселення поступово розростаються.

На даний час голуба-синяка можна вважати одним із кандидатів на виключення з Червоної книги України. Птах демонструє добру пристосовуваність до антропогенних змін природного середовища, чисельність його швидко зростає, поширення стає менш мозаїчним. Почалися й процеси синурбізації екологічної форми, що гніздиться на ЛЕП – голуби стали влаштовувати гнізда навіть у стовпах, які розміщені поруч із будівлями в містах та селах.

Під час експедицій у різних областях України нам неодноразово доводилося зустрічати голубів-синяків, які гніздилися на електролініях. Дані про знахідки таких поселень наводяться в таблиці. Із таблиці також видно, що найбільше цих знахідок було в останні роки. Це свідчить про те, що темпи поширення нової адаптації наростають.

Місце знахідки	Координати		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
	широта	довгота			
Київська область					
Біля с. Деминівка Фастівського р-ну	50,2026	29,6965	29.05.2011	2 пари	Грищенко, Яблоновська-Грищенко
Південніше с. Володимирське Згурівського р-ну	50,4346	31,8468	04.06.2017	2 пари	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2017
Поблизу від с. Хоцьки Переяслав-Хмельницького р-ну	49,9371	31,6392	26.05.2018	4 пари, 1 молодий птах	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2018
Південніше с. Циблі Переяслав-Хмельницького р-ну	49,9687	31,5984	26.05.2018	2 пари	- // -
Північніше с. Циблі Переяслав-Хмельницького р-ну	50,0168	31,5455	26.05.2018	- // -	- // -
Сумська область					
На електролініях між селами Клепали – Дяківка – Писки Буринського р-ну	51,204	34,021	23.07.2018	Загалом 15 пар	Грищенко, Яблоновська-Грищенко
Черкаська область					
На протязі близько 16 км від околиці м. Канів до околиці с. Межиріч Канівського р-ну	49,75529 – 49,63871	31,41421 – 31,43337	2009 – 2018	Чисельність зросла з 10-12 пар у 2009 р. до 48 пар у 2018 р.	Гаврилюк, 2009; Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2016, 2018
На південний схід від с. Озериче Канівського р-ну	49,8212	31,6659	7.04.2018, 26.05.2018	3 пари	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2018
Між селами Піщане і Гладківщина Золотоніського р-ну	49,7694	31,7888	26.05.2018	2 пари	- // -
Чернігівська область					
Північніше с. Сергіївка Прилуцького р-ну	50,4693	32,0364	04.06.2017	1 пара	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2017

Література

- Белик В.П. О катастрофическом снижении численности восточноевропейской популяции клинтуха // Редкие, исчезающие и малоизученные птицы России. – М.: Союз охраны птиц России, 2000. – С.85-90.
- Белик В.П., Ветров В.В., Милобог Ю.В. Ренессанс клинтуха в Восточной Европе: демографический потенциал новой адаптации // Стрепет. – 2010. – Т. 8, вып. 1. – С. 70-74.
- Белик В.П., Гугуева Е.В. Новая экологическая адаптация клинтуха и ее популяционное значение // Поволжский экол. журн. – 2013. – Вып. 2. – С. 123-131.
- Бобенко О.А., Ильях М.П., Плеснявых А.С., Друп А.И., Друп В.Д., Хохлов А.Н. Клинтух – новый гнездящийся вид Ставропольского края // Птицы Кавказа: изучение, охрана и рац. использование. Мат-лы научно-практич. конф., посвящ. 25-летней деятельности северокавказской орнитол. группы. – Ставрополь: СГУ, 2007. – С. 6-16.
- Венгеров П.Д. Гнездование клинтуха *Columba oenas* в опорах линий электропередачи в окрестностях Воронежского заповедника // Рус. орн. журн. – 2016. – Т. 25, вып. 1265. – С. 1031-1036.
- Ветров В.В. Новые гнездящиеся птицы Луганской области и новые гнездовые адаптации // Птицы бас. Северского Донца. – Донецк, 2010. – С. 74-76.
- Гаврилюк М.Н. Гнездование клинтуха в бетонных столбах в Черкасской области // Беркут. – 2009. – Т. 18, вып. 1-2. – С. 209-210.
- Грищенко В.М., Яблоновська-Грищенко Є.Д. Голубсиняк *Columba oenas* на Канівщині // *Troglodytes*. – 2016. – Т. 7. – С. 201-204.
- Грищенко В.М., Яблоновська-Грищенко Є.Д. Авіфауністичні спостереження в Лівобережній Україні у 2014–2017 рр. // Авіфауна України. – 2017. – Вип. 8. – С. 21-24.
- Грищенко В.М., Яблоновська-Грищенко Є.Д. Спостереження за рідкісними та маловивченими видами птахів у Середньому Придніпров'ї у 2016-2018 рр. // Беркут. – 2018. – Т. 27, вип. 1. – С. 39-44.
- Кесслер К.Ф. Естественная история губерний Киевского учебного округа. Вып. II. Птицы хищные и куриные. – Киев, 1851. – 40 с.
- Клетьонкін В.Г. Знахідки тварин Червоної книги України у Дворічанському районі Харківської області // Матеріали до 4-го видання Червоної книги України. Тваринний

- світ / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 7, Т. 1. – Київ, 2018. – С. 357-363.
13. Книш М.П., Костюшин В.А., Фесенко Г.В. Голуб-синяк // Червона книга України. Тваринний світ. – К.: Глобалконсалтинг, 2009. – С. 462.
  14. Костюшин В.А. Новое место гнездования клинтуха (*Columba oenas*) на ЛЭП в Киевской области // Беркут. – 2015. Т. 24, вып. 1. – С. 65.
  15. Пономаренко О.Л., Банік М.В., Барабаш Р.І. Реєстрації птахів, занесених до Червоної книги України, в період з 2009 по 2017 р. в Дніпропетровській області // Матеріали до 4-го видання Червоної книги України. Тваринний світ / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 7, Т. 2. – Київ, 2018. – С. 177-183.
  16. Рединов К.А., Панченко П.С., Форманюк О.А. Находки клинтуха (*Columba oenas*) в Николаевской области в гнездовой период // Беркут. – 2017. – Т. 26, вып. 1. – С. 72-73.
  17. Соколов А.Ю. Уточнение сроков появления гнездовой группировки клинтуха *Columba oenas* на высоковольтных ЛЭП в Воронежской области // Рус. орн. журн. – 2017. – Т. 26, вып. 1407. – С. 639-643.
  18. Соколов А.Ю., Недосекин В.Ю. Изменение состояния популяции клинтуха в Центральном Черноземье в связи с новой гнездовой адаптацией // 14-я Междунар. орнитол. конф. Северной Евразии. – Т. 1. Тезисы. – Алматы, 2015. – С. 455-456.
  19. Шуков П.М. О гнездовании клинтуха *Columba oenas* на опорах высоковольтных ЛЭП в Нижегородской области // Рус. орн. журн. – 2018. – Т. 27, вып. 1709. – С. 6103-6105.

Гурбик О.Б.

Діденко О.В.

Інститут рибного господарства НААН України

ЗНАХІДКИ «ЧЕРВОНОКНИЖНИХ» ВИДІВ РИБ В КАНІВСЬКОМУ ВОДОСХОВИЦІ

Дані щодо розповсюдження риб, занесених до Червоної книги України, були зібрані під час проведення малькових зйомок на Канівському водосховищі в період з 2009 р. по 2018 р. Облови зазвичай проводили у другій половині липня. Рибу відловлювали на мілководдях за допомогою малькової тканки (волокуші), виготовленої з млинового газу №7, довжиною 10 м і висотою 1 м. Площі облову в різних точках складали приблизно від 10 до 100 м². Крім того, деякі особини були виловлені за допомогою вудки. «Червонокнижні» види риб після вилову визначали до

виду, підраховували, а потім відпускали. Географічні координати точок облову визначали за допомогою GPS-навігатора Garmin Dakota 10. Більшість одних і тих же точок обловлювали в різні роки. Всього за період робіт в уловах було відмічене три види риб, занесених до Червоної книги України: ялець звичайний, *Leuciscus leuciscus* (Linnaeus, 1758), минь річковий, *Lota lota* (Linnaeus, 1758) і йорж-носар, *Gymnocephalus acerina* (Gmelin, 1774). При цьому, ялець звичайний був найбільш поширеним і чисельним серед цих видів.

Вид	Місце знахідки	Координати		Дата знахідки	Дод. інф.	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Leuciscus leuciscus</i>	р. Десна, вище с. Хотянівка навпроти затоки школа міліції	50,58813	30,60302	19.07.2009	18 ос.	Коханова Г.Д. Гурбик О.Б. Діденко О.В.
-// -	-// -	-// -	-// -	21.07.2011	9 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	21.07.2012	5 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	21.07.2013	8 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	20.08.2015	12 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	10.08.2017	4 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	22.09.2018	50 ос.	-// -
-// -	р. Десна, нижче затоки школа міліції	50,59193	30,59581	19.07.2009	8 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	21.07.2011	5 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	21.07.2012	11 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	21.07.2013	2 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	20.08.2015	4 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	10.08.2017	6 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	22.09.2018	5 ос.	-// -
<i>Lota lota</i>	р. Десна, нижче затоки школа міліції	50,59193	30,59581	15.03.2012	1 ос.	Гурбик О.Б.
<i>Gymnocephalus acerina</i>	р. Десна, нижче затоки школа міліції	50,59193	30,59581	15.03.2012	1 ос.	-// -
<i>Leuciscus leuciscus</i>	р. Десна, с. Хотянівка	50,58218	30,57282	22.09.2018	10 ос.	Гурбик О.Б. Діденко О.В.
<i>Lota lota</i>	р. Десна, с. Хотянівка	50,58218	30,57282	15.03.2012	2 ос.	Гурбик О.Б.
<i>Leuciscus leuciscus</i>	р. Десна, нижче с. Хотянівка	50,56800	30,58609	22.09.2018	1 ос.	Гурбик О.Б. Діденко О.В.
<i>Gymnocephalus acerina</i>	р. Десна, нижче с. Хотянівка	50,56800	30,58609	15.03.2012	2 ос.	Гурбик О.Б.
<i>Lota lota</i>	р. Десна, нижче с. Хотянівка	50,56800	30,58609	15.03.2012	1 ос.	Гурбик О.Б.

Вид	Місце знахідки	Координати		Дата знахідки	Дод. інф.	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Leuciscus leuciscus</i>	гірло р. Десна, о. Великий	50,55272	30,51246	19.07.2009	30 ос.	Коханова Г.Д. Гурбик О.Б.
-// -	-// -	-// -	-// -	22.09.2018	28 ос.	-// -
-// -	гірло р. Десна	50,55129	30,52087	19.07.2009	20 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	21.07.2012	2 ос.	-// -
-// -	затока Галерне	50,36627	30,57031	20.07.2009	25 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	22.07.2012	5 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	21.07.2013	3 ос.	-// -
-// -	гірло р. Либідь	50,38203	30,57823	20.07.2009	10 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	22.07.2012	2 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	21.07.2013	2 ос.	-// -
<i>Lota lota</i>	гірло р. Либідь	50,38228	30,57891	20.07.2009	1 ос.	-// -
<i>Leuciscus leuciscus</i>	Бортничі, скид стоків	50,31746	30,63234	20.07.2009	15 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	22.07.2013	8 ос.	-// -
-// -	о. Дикий	50,28250	30,64895	27.07.2011	5 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	22.07.2012	2 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	22.07.2012	1 ос.	-// -
-// -	о. Рославський	50,25821	30,68381	21.07.2009	5 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	24.07.2012	2 ос.	-// -
-// -	Конча Заспа	50,24443	30,68268	21.07.2009	16 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	27.07.2011	2 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	24.07.2012	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	22.07.2013	4 ос.	-// -
-// -	с. Вишеньки, Дачі	50,23485	30,72647	28.07.2011	2 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	24.07.2012	8 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	23.07.2013	15 ос.	-// -
-// -	берег біля впадіння р. Козинка	50,21178	30,71794	21.08.2009	2 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	28.07.2011	6 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	24.07.2012	14 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	23.07.2013	2 ос.	-// -
-// -	Острів нижче смт. Козин	50,21871	30,71554	21.07.2009	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	28.07.2011	4 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	24.07.2012	2 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	23.07.2013	9 ос.	-// -
-// -	р. Стугна, м. Українка	50,15259	30,73365	28.07.2011	8 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	25.07.2012	10 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	13.08.2015	12 ос.	-// -
-// -	-// -	50,14917	30,73194	18.09.2015	5 ос.	Діденко О.В. Гурбик О.Б.
-// -	-// -	-// -	-// -	21.09.2018	6 ос.	-// -
-// -	м. Українка біля міського пляжу	50,15806	30,74910	29.07.2011	4 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	25.07.2012	6 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	25.07.2013	10 ос.	-// -
-// -	с. Витачев	50,11346	30,88877	22.07.2009	2 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	26.07.2012	2 ос.	-// -

Вид	Місце знахідки	Координати		Дата знахідки	Дод. інф.	Авторство знахідки
		широта	довгота			
-// -	с. Стайки	50,10905	30,89207	26.07.2012	2 ос.	Коханова Г.Д. Гурбик О.Б. Бузевич О.А.
-// -	-// -	-// -	-// -	26.07.2013	6 ос.	-// -
-// -	с. Гусенці, біля церкви	50,00998	31,07210	29.07.2011	7 ос.	Коханова Г.Д. Гурбик О.Б.
-// -	-// -	-// -	-// -	27.07.2013	2 ос.	-// -
-// -	смт. Ржищів міський пляж	49,97456	31,05573	23.07.2009	9 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	29.07.2011	5 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	26.07.2012	5 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	27.07.2013	10 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	21.08.2015	5 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	10.09.2016	2 ос.	-// -
-// -	смт. Ржищів рибстан	49,97754	31,05781	23.07.2009	5 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	26.07.2012	4 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	27.07.2013	6 ос.	-// -
-// -	смт. Ржищів Іван гора	49,97475	31,06611	23.07.2009	2 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	21.08.2015	8 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -			-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	10.09.2016	5 ос.	-// -
-// -	о. Буйвол навпроти смт. Ржищів	49,98517	31,07099	23.07.2009	4 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	27.07.2013	15 ос.	-// -
-// -	с. Щучинка вхід в затоку	49,95631	31,14904		5 ос.	-// -
-// -	с. Ходорів	49,93495	31,24657	29.07.2011	2 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	28.07.2012	15 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	28.07.2013	16 ос.	-// -
-// -	З-ка Куряче гирло (біля м. Переяслав-Хмельницької)	50,01839	31,51206	28.07.2013	2 ос.	-// -
-// -	с. Григоровка	49,92030	31,41664	29.07.2011	20 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	28.07.2012	2 ос.	-// -
-// -	острови Зміїні	49,85915	31,53864	29.07.2013	7 ос.	-// -

Гусак С.П.

ЗНАХІДКИ ТВАРИН ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ У ДЕЯКИХ ЗАХІДНИХ ТА ПІВДЕННИХ РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

Матеріал зібраний автором під час туристичних поїздок у 2009–2018 роках у п'яти областях України: Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська та Миколаївська. Викладена інформація стосується 10 представників тваринного світу: *Bison bonasus* (Linnaeus, 1758), *Ciconia nigra* (Linnaeus, 1758), *Lucanus cervus cervus* (Linnaeus, 1758), *Salamandra salamandra* (Linnaeus, 1758), *Apatura iris* (Linnaeus, 1758), *Rosalia alpina* (Linnaeus, 1758), *Lisotriton montandoni* (Boulenger, 1880), *Papilio machaon* (Linnaeus, 1758), *Iphiclides podalirius* (Linnaeus, 1758), *Platyleta leucorodia* (Linnaeus, 1758).

Вид	Місце знахідки	Координати		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
Волинська область						
<i>Bison bonasus</i>	НПП «Цуманська пуца»	50,840835	25,681080	29.01.2017	5 дорослих особин і 1 теля; спостереження зроблено під час обліків зубрів, організованих World Wildlife Fund; координати вказано приблизно.	Гусак С.П.
Закарпатська область						
<i>Lucanus cervus cervus</i>	Свалявський район, біля підніжжя гори Великий Вижень, с. Уклин	48,673773	22,975436	06.08.2011	1 особина, самиця; координати вказано приблизно.	Гусак С.П.
- // -	Свалявський район, на території санаторію Сонячне Закарпаття	48,627755	22,946354	30.06.2012	1 особина, самиця; координати вказано приблизно.	- // -
<i>Salamandra salamandra</i>	Свалявський район, поблизу с. Поляна	48,620378	22,943370	07.08.2008	1 особина, в лісі; координати вказано приблизно.	- // -
- // -	Свалявський район, поблизу с. Яківське	48,646271	22,962175	20.06.2009	1 особина, в лісі; координати вказано приблизно.	- // -
<i>Apatura iris</i>	Свалявський район, поблизу с. Поляна, біля річки Луг	48,613552	22,920018	29.06.2009	1 особина; координати вказано приблизно.	- // -
<i>Rosalia alpina</i>	Свалявський район, біля вершини Великий Вижень, поблизу с. Уклин	48,681734	22,962207	23.06.2015	1 особина; координати вказано приблизно.	- // -
<i>Iphiclides podalirius</i>	Свалявський район, біля вершини Великий Вижень, поблизу с. Уклин	48,613552	22,920018	29.06.2009	1 особина; координати вказано приблизно.	- // -
Івано-Франківська область						
<i>Salamandra salamandra</i>	м. Яремче	48,428170	24,563339	02.05.2017	1 особина, на клумбі на території села; координати вказано приблизно.	Гусак С.П.

Вид	Місце знахідки	Координати		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
- // -	м. Яремче	48,429105	24,564784	02.05.2018	1 особина (мертва, на дорозі, уже в сухому розплющеному стані).	- // -
- // -	м. Яремче	48,427226	24,563223	02.05.2018	1 особина (мертва, на дорозі, уже в сухому розплющеному стані).	- // -
- // -	м. Яремче	48,428275	24,563845	04.05.2018	До 5 особин (личинки); у струмку Явірник, на кількох квадратних метрах (більшу площу не оглядала).	- // -
<i>Ciconia nigra</i>	сmt. Ворохта	48,295869	24,550885	01.05.2018	2 особини, літали над полониною; координати вказано приблизно..	- // -
<i>Lissotriton montandoni</i>	м. Яремче	48,425760	24,559306	06.05.2017	3 особини: самиці; у неглибокій калюжі на ґрунтовій дорозі; координати вказано приблизно.	- // -
- // -	м. Яремче	48,426012	24,558294	07.05.2017	2 особини: самець і самиця; у калюжі, що уторилася на шляху потічка, що пересікає ґрунтову дорогу; координати вказано приблизно.	- // -
- // -	м. Яремче, полонина Явірник	48,402282	24,519590	03.05.2018	2 особини: 1 самець (стать другої особини визначити не вдалося); у великій калюжі біля вершини полонини Явірник; координати вказано приблизно.	- // -
- // -	курорт Буковель, штучне озеро	48,365087	24,403700	07.05.2017	1 особина невеликого розміру; координати вказано приблизно.	- // -
<i>Papilio machaon</i>	гора Маковиця, поблизу м. Яремче	48,451158	24,589313	11.08.2016	1 особина; координати вказано приблизно.	- // -
- // -	гора Маковиця, поблизу м. Яремче	48,450797	24,589495	04.05.2017	1 особина, з пошкодженими крилами, не міг летіти; координати вказано приблизно.	- // -
- // -	курорт Буковель	48,348602	24,409321	08.08.2012	1 особина; координати вказано приблизно.	- // -
Львівська область						
<i>Platalea leucorodia</i>	Чолгинський орнітологічний заказник, поблизу с. Чолгині	49,917821	23,437848	26.07.2015	До 10 особин; спостереження проводилося під час Табору кільцювання птахів ЗУОТ; місце відгодівлі птахів під час міграції; координати вказано приблизно.	Гусак С.П.
Миколаївська область						
<i>Lucanus cervus cervus</i>	НПП «Бузький Гард»	47,968724	31,038264	23.07.2016 28.07.2016	1 особина, самець; 1 особина, самець (мертвий); координати вказано приблизно.	Гусак С.П.

Література:

1. Червона книга України. Тваринний світ / Ред. І.А. Акімов. – К.: Глобалконсалтинг, 2009. – 624 с.

Гуштан Г.Г.

Гуштан К.В.

Державний природознавчий музей НАН України
вул. Театральна, 18, м. Львів, Львівська обл. 79008

ЗНАХІДКИ ТВАРИН ВКЛЮЧЕНИХ ДО ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ ВЕРХІВ'Я БАСЕЙНУ РІЧКИ ЛАТОРИЦЯ ТА ПРИЛЕГЛИХ ТЕРИТОРІЙ

Таблиця. Види тварин, які включені до Червоної книги України виявлені у верхів'ї басейну річки Латориця та прилеглих територіях за період 2017 – 2018 рр.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятиградусній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		Широта	Довгота			
<i>Tetradontophora bielensis</i>	Гірські масиви Боржава, Рівна та Великий Діл	48,52222	22,989952	16.10.2017	1 – 56 екз. в на локалітет	[1, 2]
-// -	-// -	48,561713	22,993904	05.05.2017	-// -	-// -
-// -	-// -	48,633905	23,219171	14.07.2018	-// -	-// -
-// -	-// -	48,62927	23,199656	-// -	-// -	-// -
-// -	-// -	48,628739	23,199112	-// -	-// -	-// -
-// -	-// -	48,62751	23,196765	-// -	-// -	-// -
-// -	-// -	48,609581	23,164108	-// -	-// -	-// -
-// -	-// -	48,649907	23,226627	26.07.2018	-// -	-// -
-// -	-// -	48,650365	23,225998	-// -	-// -	-// -
-// -	-// -	48,653384	23,220018	-// -	-// -	-// -
-// -	-// -	48,642898	23,228956	-// -	-// -	-// -
-// -	-// -	48,62974	23,200084	27.07.2018	-// -	-// -
-// -	-// -	48,627773	23,197766	-// -	-// -	-// -
-// -	-// -	48,635983	23,220774	-// -	-// -	-// -
-// -	-// -	48,631588	23,203337	-// -	-// -	-// -
<i>Cordulegaster bidentatus</i>	Гірські масиви Боржава, Великий Діл	48,586407	23,077632	15.08.2017	1-2 екз. на локалітет	[1, 2]
-// -	-// -	48,645351	23,102049	28.07.2018	-// -	-// -
-// -	-// -	48,588466	23,082687	06.08.2018	-// -	-// -
-// -	-// -	48,462635	23,128764	09.06.2018	-// -	-// -
<i>Calopteryx virgo</i>	Гірські масиви Боржава, Великий Діл	48,519378	23,078952	28.07.2017	1-3 екз. на локалітет	[1, 2]
-// -	-// -	48,533338	22,997788	29.07.2017	-// -	-// -
		48,464329	23,081596	05.06.2018		
<i>Aglia tau</i>	Гірський масив Великий Діл	48,529937	22,993655	21.04.2018	50 екз.	[1, 2]
<i>Papilio machaon</i>	Гірські масиви Синяк, Боржава, Великий Діл	48,578084	22,938889	11.07.2017	По 1 знахідці	[1, 2]
-// -	-// -	48,565742	22,957512	20.04.2018	-// -	-// -
-// -	-// -	48,566253	22,954866		-// -	-// -
-// -	-// -	48,541522	23,022092	07.05.2017	-// -	-// -
		48,524765	23,12587	11.05.2018		

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		Широта	Довгота			
-// -	-// -	-// -	-// -	-// -	7 екз. ім.	-// -
-// -	-// -	48,556127	23,102793	22.04.2018	1 екз.	-// -
-// -	-// -	48,632693	23,267142	25.07.2018	-// -	-// -
-// -	-// -	48,532844	22,992853	06.05.2017	-// -	-// -
-// -	-// -	48,531739	22,995203	21.04.2018	-// -	-// -
<i>Iphicliodes podalirius</i>	Гірські масиви Боржава, Великий Діл, Рівна, Синяк	48,554913	23,101828	22.04.2018	1 особина 5 екз. ім. Решта по 1 екз.	[1, 2]
-// -	-// -	48,556127	23,102793	-// -	-// -	-// -
-// -	-// -	48,532059	22,991971	22.05.2017	-// -	-// -
-// -	-// -	48,557694	22,993154	12.05.2018	-// -	-// -
-// -	-// -	48,575397	23,02054		-// -	-// -
-// -	-// -	48,559451	22,941774	06.03.2017	-// -	-// -
-// -	-// -	48,565274	22,958366	29.06.2018		
-// -	-// -	-// -	-// -	-// -	-// -	-// -
<i>Apatura iris</i>	Гірські масиви Синяк, Великий Діл, Боржава	48,567229	22,956353	02.07.2018	По 1 екз. на локалітет	[1, 2]
-// -	-// -	48,531424	22,957933	01.07.2018	-// -	-// -
-// -	-// -	48,486128	23,043793	05.08.2018	-// -	-// -
-// -	-// -	48,581862	23,140227	15.07.2018	-// -	-// -
-// -	-// -	48,592838	23,092733		-// -	-// -
-// -	-// -	48,620131	23,192922	27.07.2018	-// -	-// -
<i>Limenitis populi</i>	Гірські масиви Боржава та Великий Діл	48,568962	23,104216	26.05.2018	По 1 екз. на локалітет	[2]
-// -	-// -	48,560555	23,101183	-// -	-// -	-// -
-// -	-// -	48,463548	23,129567	09.06.2018	-// -	-// -
-// -	-// -	48,454891	23,108676	-// -	-// -	-// -
-// -	-// -	48,483262	23,097686	-// -	-// -	-// -
<i>Callimorpha dominula</i>	Боржавський масив	48,592574	23,152415	15.07.2018	По 1 екз. на локалітет	[2]
-// -	-// -	48,589773	23,151843	-// -	-// -	-// -
-// -	-// -	48,637751	23,249823	26.07.2018	-// -	-// -
<i>Xylocopa valga</i>	Масив Великий Діл	48,531713	22,995114	22.05.2017	1 екз.	[1, 2]
<i>Rosalia alpina</i>	Масив Боржава	48,638649 48,580309	23,112866 23,135248	15.07.2018	По 1 екз. на локалітет	[1, 2]
<i>Lucanus cervus cervus</i>	Гірські масиви Великий Діл та Синяк	48,529904	22,960332	18.06.2017	По 1 екз. на локалітет	[1, 2]
-// -	-// -	48,567967	22,960659	06.03.2017	-// -	-// -
-// -	-// -	48,577591	22,940322	29.06.2018	-// -	-// -
<i>Eudontomyzon danfordi</i>	Масив Великий Діл	48,523784	23,014305	17.06.2017	1 екз.	[1, 2]
<i>Bombina variegata</i>	Гірські масиви Синяк, Рівна, Великий Діл та Боржава	48,573491	22,949499	06.03.2017	1-5 екз. на локалітет	[1, 2]
-// -	-// -	48,565579	22,957529	-// -	-// -	-// -
-// -	-// -	48,565314	22,957758	-// -	-// -	-// -
-// -	-// -	48,653081	22,997426	10.07.2017	-// -	-// -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		Широта	Довгота			
-// -	-// -	48,570269	22,998684	12.05.2018	-// -	-// -
-// -	-// -	48,53148	22,990679	06.05.2017	-// -	-// -
-// -	-// -	48,532995	22,959711	20.05.2017	-// -	-// -
-// -	-// -	48,453755	23,123957	09.06.2018	-// -	-// -
-// -	-// -	48,459087	23,086222	05.08.2018	-// -	-// -
-// -	-// -	48,467827	23,076153	-// -	-// -	-// -
-// -	-// -	48,512393	23,126806	11.05.2018	-// -	-// -
-// -	-// -	48,558672	23,101423	26.05.2018	-// -	-// -
-// -	-// -	48,579855	23,134504	15.07.2018	-// -	-// -
<i>Salamandra salamandra</i>	Гірські масиви Великий Діл, Синяк, Рівна, Боржава	48,524563	22,993027	16.10.2017	1-3 екз на локалітет	[1, 2]
-// -	-// -	48,524619	22,986157	06.05.2018	-// -	-// -
-// -	-// -	48,566383	22,957192	06.03.2017	-// -	-// -
-// -	-// -	48,565711	22,957436	20.04.2018	3 личинки	
-// -	-// -	48,563855	23,002744	07.03.2017	1-3 екз на локалітет	-// -
-// -	-// -	48,571772	23,105941	26.05.2018	-// -	-// -
-// -	-// -	48,594287	23,082702	06.08.2018	-// -	-// -
<i>Lissotriton montandoni</i>	Масив Великий Діл	48,530343	22,989077	06.05.2017	1 екз.	[1, 2]
<i>Zamenis longissimus</i>	Гірські масиви Синяк та Рівна	48,573806	22,9438	19.06.2017	По 1 екз. на локалітет	[1, 2]
-// -	-// -	48,564417	23,024889	12.05.2018	-// -	-// -
<i>Coronella austriaca</i>	Гірські масиви Великий Діл та Боржава	48,540478	22,968511	18.06.2017	По 1 екз. на локалітет	[1, 2]
-// -	-// -	48,593859	23,087468	15.07.2018	-// -	-// -
<i>Ciconia nigra</i>	Масив Боржава	48,689628	23,12262	14.05.2018	1 екз.	[1, 2]

Література

1. Hushtan K.V., Hushtan H.H. 2018. Some finds of rare species of animals as a prospect for the creation of new objects of nature reserves in the upper reaches of the Latoritsa river basin (Transcarpathia). Materials of International Scientific and Practical Conference «Environmental, eco-educational, recreational-touristical and historical-cultural aspects of sustainable development of Roztochchya», 112 – 114. [In Ukrainian]
2. Hushtan H.H., Hushtan K.V. 2018. Some finds of rare species of animals, such as the prospect of creating of new nature reserves in the upper reaches of the Latoritsa river basin and adjacent territories (Transcarpathia). Materials of International Scientific and Practical Conference «Ecology and Natural Resources in the System of Optimization of Relations of Nature and Society» dedicated to the 110th anniversary of foundation of Ecological College of Lviv National Agrarian University (October 4), 61 – 64. [In Ukrainian]

Давиденко І.В.

Інститут зоології ім. І.І. Шмальгаузена НАН України

СПОСТЕРЕЖЕННЯ ТВАРИН, ЗАНЕСЕНИХ ДО ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ У 2009–2019 РР.

Дані стосовно зустрічей видів тварин, занесених до Червоної Книги України (2009), було зібрано протягом 2009–2019 рр. у Вінницькій, Волинській, Івано-Франківській, Житомирській, Запорізькій, Київській, Миколаївській, Одеській, Полтавській, Херсонській, Черкаській, Чернігівській областях та АР Крим.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигвинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Scutigera coleoptrata</i>	м. Київ, Дарницький р-н, жиле приміщення	50,429530	30,653325	14.12.2014	1 ос.	Давиденко І.В.
- // -	Херсонська обл., Чаплинський р-н, с. Григорівка	46,293859	33,735630	23.09.2018	- // -	- // -
- // -	Одеська обл., смт. Овідіополь, жиле приміщення	46,242528	30,444900	31.03.2019	- // -	Давиденко І.В., Кузьменко Ю.В.
- // -	м. Київ, Дніпровський р-н, ст. Дарниця	50,433581	30,646598	5.06.2019	- // -	Давиденко І.В.
<i>Carabus scabrosus tauricus</i>	АР Крим, Бахчисарайський р-н, ліс в окол. каньйону р. Узунджа	44,500486	33,896623	13.05.2010	- // -	- // -
<i>Lucanus cervus</i>	Київська обл., Бородянський р-н, ліс в окол. с. Поташня	50,738663	29,753745	29.06.2014	1 ос. ♂	- // -
<i>Lucanus cervus</i>	Черкаська обл., Канівський р-н, окол. с. Бучак	49,877139	31,431588	27.06.2018	1 ос. ♀	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	28.06.2018	2 ос. ♂♂	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	29.06.2018	2 ос. ♀♀	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	4.07.2018	2 ос. ♂+♀	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	6.07.2018	1 ос. ♂	- // -
- // -	Черкаська обл., Канівський р-н, окол. с. Григорівка	49,912192	31,409770	4.07.2018	- // -	- // -
- // -	Житомирська обл., Малинський р-н, с. Українка	50,758446	29,352948	8.06.2019	- // -	- // -
<i>Papilio machaon</i>	Миколаївська обл., окол. м. Очаків	46,625414	31,493962	15.08.2018	1 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	16.08.2018	- // -	- // -
- // -	Миколаївська обл., м. Нова Одеса	47,312142	31,773791	4.04.2019	- // -	- // -
- // -	м. Київ, Конча-Заспа, ліс	50,237211	30,635764	24.04.2019	- // -	- // -
- // -	Запорізька обл., Якимівський р-н, окол. с. Косих	46,474649	35,266787	6.05.2019	- // -	- // -
- // -	Запорізька обл., Якимівський р-н, окол. с. Вовчанське	46,563340	35,143531	7.05.2019	- // -	- // -
<i>Iphiclides podalirius</i>	Черкаська обл., Канівський р-н, окол. с. Бучак	49,876484	31,430498	28.06.2018	1 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	29.06.2018	- // -	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	4.07.2018	- // -	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	Миколаївська обл., окол. м. Очаків	46,625414	31,493962	17.08.2018	- // -	- // -
- // -	м. Київ, Конча-Заспа, ліс	50,235767	30,623829	24.04.2019	- // -	- // -
<i>Limenitis populi</i>	Івано-Франківська обл., Рожнятівський р-н, окол. с. Закерничне, ліс	48,758814	24,160395	28.05.2018	- // -	- // -
<i>Xylocopa valga</i>	Київська обл., Бородянський р-н, окол. с. Поташня, ліс	50,721572	29,732785	27.04.2014	- // -	- // -
<i>Leuciscus leuciscus</i>	Житомирська обл., Малинський р-н, окол. с. Візня, р. Візня	50,725598	29,324454	14.07.2009	- // -	- // -
- // -	Житомирська обл., Малинський р-н, окол. с. Українка, р. Ірша	50,752993	29,384123	9.08.2018	- // -	- // -
<i>Eupallasea percunurus</i>	Житомирська обл., Малинський р-н, окол. с. Федорівка, оз. Щуче	50,685025	29,340221	Серпень 2009	8 ос.	Давиденко І.В., Бабійчук М.В.
<i>Bombina variegata</i>	Івано-Франківська обл., Рожнятівський р-н, окол. с. Закерничне, ліс	48,758814	24,160395	28.05.2018	7 ос.	Давиденко І.В.
<i>Lacerta viridis</i>	Черкаська обл., Канівський р-н, окол. с. Бучак	49,877963	31,430863	28.06.2018	1 ос. ♂	- // -
<i>Coronella austriaca</i>	Черкаська обл., Канівський р-н, окол. с. Бучак, ліс	49,859340	31,436120	25.06.2018	1 ос. juv	- // -
<i>Vipera renardi</i>	Миколаївська обл., Очаківський р-н, Кінбурнська коса	46,563072	31,522732	20.08.2018	1 ос.	- // -
- // -	Херсонська обл., Чаплинський р-н, окол. с. Першокостянтинівка	46,230915	33,700249	7.10.2018	- // -	Давиденко І.В., Гаврись Г.Г.
- // -	Запорізька обл., Якимівський р-н, окол. с. Охрімівка	46,484191	35,264823	6.05.2019	- // -	Давиденко І.В.
- // -	- // -	46,491498	35,265681	6.05.2019	- // -	- // -
- // -	Запорізька обл., Якимівський р-н, окол. с. Лиманське	46,414300	35,306025	13.05.2019	- // -	- // -
<i>Pelecanus onocrotalus</i>	Миколаївська обл., окол. м. Очаків	46,623037	31,489714	23.08.2018	4 ос.	- // -
- // -	Одеська обл., окол. смт. Овідіополь	46,213765	30,477185	28.03.2019	31 ос., проліт на ПнСх	Давиденко І.В., Кузьменко Ю.В.
<i>Phalacrocorax pygmaeus</i>	Одеська обл., Кілійський р-н, окол. м. Вилкове, р. Дунай	45,391715	29,610125	16.02.2015	1 ос.	Давиденко І.В.
<i>Ardeola ralloides</i>	Київська обл., окол. м. Яготин, риб. стави	50,246478	31,759508	17.07.2012*	8 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	9.08.2012*	15 ос. (ad+juv)	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	16.07.2014	3 ос, ad	- // -
<i>Plegadis falcinellus</i>	АР Крим, Сакський р-н, окол. с. Фрунзе, оз.Багайли	45,029435	33,596320	24.07.2012	7 ос.	- // -
<i>Ciconia nigra</i>	Київська обл., Бородянський р-н, ліс в окол. с. Поташня	50,689618	29,756747	29.06.2010	1 ос.	- // -
- // -	Київська обл., Бородянський р-н, ліс в окол. с. Мирча	50,749080	29,745284	23.04.2011	2 ос. на гнізді	- // -
- // -	Київська обл., Бородянський р-н, окол. смт. Пісківка, заплава р. Тетерів	50,704835	29,575351	25.08.2018	5 ос.	- // -
- // -	Житомирська обл., окол. м. Малин, заплава р. Ірша	50,754045	29,271963	2.06.2019	1 ос.	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятичній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Anas strepera</i>	Житомирська обл., Радомишльський р-н, стави між смт. Біла Криниця-с. Кримок	50,603942	29,407635	9.04.2018	4 ос.	- // -
<i>Netta rufina</i>	АР Крим, м. Ялта, гавань	44,495146	34,168639	12.02.2011	1 ос. ♂	- // -
<i>Aythya nyroca</i>	Херсонська обл., Генічеський р-н, окол. с. Сиваш	45,952065	34,479963	16.09.2010	8 ос.	- // -
<i>Bucephala clangula</i>	Київська обл., Обухівський р-н, м. Українка, водойма-охол. ТЕС	50,138482	30,750661	23.01.2009 26.02.2009	2 ос. ♂♂ 1 ос. ♂	- // -
- // -	м. Київ, р. Дніпро в районі мосту Патона	50,426879	30,576170	5.03.2010	13 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	10.03.2010	2 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	18.02.2017	6 ос.	- // -
- // -	м. Київ, р. Дніпро, устя Бортницького каналу	50,319771	30,628269	12.02.2014	3 ос.	Давиденко І.В., Домашевський С.В.
- // -	Київська обл., окол. м. Київ, Бортницький канал	50,371604	30,673294	26.01.2016	1 ос. ♂	Давиденко І.В.
- // -	м. Київ, р. Дніпро біля о.Гідропарк	50,432497	30,575269	28.01.2016	20 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	15.02.2017	300 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	24.03.2018	60 ос.	- // -
- // -	Київська обл., окол. смт. Згурівка, відстійники	50,475734	31,800085	13.07.2016	1 ос. ♀	- // -
- // -	Житомирська обл., Радомишльський р-н, стави між смт. Біла Криниця-с. Кримок	50,604570	29,407412	9.04.2018	10 ос.	- // -
- // -	Миколаївська обл., окол. м. Очаків	46,624873	31,463645	23.08.2018	1 ос., ♀	Давиденко І.В.
- // -	Миколаївська обл., Доманівський р-н, окол. с. Щуцьке, р. Південний Буг	47,729466	31,185488	23.11.2018	8 ос.	Давиденко І.В., Гаврись Г.Г., Домашевський С.В.
- // -	м. Київ, оз.Нижній Тельбін (устя р. Дарниця)	50,418408	30,600931	13.01.2019	1 ос., ♂	Давиденко І.В.
- // -	Київська обл., Вишгородський р-н, окол. с. Осесина, обвідний канал	50,585177	30,543211	10.02.2019	10 ос.	- // -
- // -	Київська обл., окол. м. Вишгород, Київське вдсх.	50,591257	30,518230	10.02.2019	700 ос.	- // -
<i>Somateria mollissima</i>	Миколаївська обл, Очаківський р-н, Кінбурнська коса	46,567252	31,521243	18.08.2018	20 ос.	- // -
<i>Grus grus</i>	Полтавська обл., Пирятинський р-н, окол. с. Харківці	50,253860	32,597432	14.04.2018	2 ос., проліт на Зх	Давиденко І.В., Костюшин В.А.
- // -	Полтавська обл., Пирятинський р-н, окол. с. Повстин, р. Удай	50,169395	32,620713	15.04.2018	39 ос., проліт на ПнСх	- // -
<i>Pandion haliaetus</i>	Київська обл., Іванківський р-н, окол. с. Кухарі, р. Тетерів	50,807977	29,598770	26.09.2011	1 ос.	Давиденко І.В.
<i>Milvus migrans</i>	Київська обл., Ставищенський р-н, окол. с. Гостра Могила	49,487306	30,161424	20.05.2009	- // -	- // -
- // -	АР Крим, Алуштинська міськрада, г.Південна Демерджі	44,750192	34,412184	28.04.2012	- // -	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигнітній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	Вінницька обл., Іллінецький р-н, окол. с. Василівка	49,010293	29,255828	1.07.2016	- // -	- // -
- // -	Київська обл., окол. м. Кагарлик	49,848558	30,797991	3.08.2016	- // -	- // -
- // -	Полтавська обл., окол. м. Пирятин, долина р. Удай	50,244997	32,533445	15.04.2018	- // -	- // -
- // -	Вінницька обл., Гайсинський р-н, с. Косанове	48,840803	29,182930	15.06.2018	- // -	- // -
- // -	Херсонська обл., Генічеський р-н, окол. с. Червоне	46,212632	34,665311	9.02.2011	1 ос. ♂	- // -
- // -	Херсонська обл., окол. м. Каланчак	46,275661	33,255785	13.02.2011	1 ос., ♀	- // -
- // -	Миколаївська обл., м. Миколаїв, Пн. окол. міста	47,048645	31,963678	14.02.2011	1 ос. ♂	- // -
- // -	Одеська обл., Татарбунарський р-н, с. Дивізія, долина р. Хаджидер	45,918440	29,986910	17.03.2011	1 ос., ♀	- // -
- // -	Одеська обл., Ізмаїльський р-н, окол. с. Броска	45,388302	28,769459	19.03.2011	1 ос. ♂	- // -
- // -	Одеська обл., Ренійський р-н, окол. с. Орлівка	45,307772	28,441025	16.02.2015	- // -	Давиденко І.В., Русев І.Т., Серебряков В.В., Яненко В.О.
<i>Circus cyaneus</i>	Миколаївська обл., Березанський р-н, окол. с. Тузли	46,710760	31,370685	21.11.2018	- // -	Давиденко І.В., Гаврись Г.Г., Домашевський С.В.
- // -	Миколаївська обл., Очаківський р-н, окол. с. Лиманне	46,843834	31,595085	21.11.2018	- // -	- // -
- // -	Миколаївська обл., Очаківський р-н, окол. с. Нове	46,864417	31,653560	21.11.2018	1 ос., ♀	- // -
- // -	Миколаївська обл., Доманівський р-н, окол. с. Прибужжя	47,703056	31,241389	23.11.2018	1 ос., juv	- // -
<i>Circus cyaneus</i>	Одеська обл., окол. смт. Овідіополь, поля	46,210044	30,512439	2.04.2019	1 ос., ♀	Давиденко І.В.
<i>Circus macrourus</i>	Одеська обл., окол. смт. Овідіополь, поля	46,215627	30,465748	2.04.2019	1 ос. ♂	- // -
<i>Circus pygargus</i>	Київська обл., Кагарлицький р-н, окол. с. Переселення, поля	49,913647	30,764258	5.05.2019	1 ос., ♀	- // -
<i>Circus pygargus</i>	Житомирська обл., Малинський р-н, окол. смт. Гранітне, заплава р. Ірша	50,751839	29,351829	1.06.2019	1 ос., ♀	Давиденко І.В.
<i>Buteo rufinus</i>	Одеська обл., Ренійський р-н, окол. с. Орлівка	45,317298	28,389333	16.02.2015	1 ос.	Давиденко І.В., Русев І.Т., Серебряков В.В., Яненко В.О.
- // -	Миколаївська обл., Очаківський р-н, окол. с. Кам'янка	46,853611	31,655556	21.11.2018	- // -	Давиденко І.В., Гаврись Г.Г., Домашевський С.В.
- // -	Одеська обл., окол. смт. Овідіополь, поля	46,217647	30,487458	28.03.2019	- // -	Давиденко І.В., Кузьменко Ю.В.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Circaetus gallicus</i>	Київська обл., Васильківський р-н, окол. с. Дзвінкове, заплава р. Ірпінь	50,289679	30,060243	28.05.2009	- // -	Давиденко І.В.
- // -	Київська обл., Бориспільський р-н., окол. с. Щасливе	50,343482	30,767987	31.07.2015	- // -	- // -
- // -	Київська обл., Бородянський р-н, окол. с. Мигалки, заплава р. Тетерів	50,687190	29,549231	11.08.2016	- // -	- // -
- // -	Житомирська обл., Радомишльський р-н, стави між смт. Біла Криниця-с. Кримок	50,606110	29,404134	9.04.2018	- // -	- // -
<i>Hieraetus pennatus</i>	Миколаївська обл., Первомайський р-н, окол. с. Мигія, р. Південний Буг	48,029531	30,941662	22.06.2009	- // -	Давиденко І.В., Костюшин В.А.
- // -	АР Крим, Бахчисарайський р-н, ур. Ай-Димитрій	44,504500	33,904582	13.05.2010	- // -	Давиденко І.В.
- // -	АР Крим, Алуштинська міськрада, г.Південна Демерджі	44,753802	34,417508	28.04.2012	- // -	- // -
<i>Aquila pomarina</i>	Київська обл., Бородянський р-н, ліс в окол. с. Поташня	50,730796	29,767937	23.04.2011	- // -	- // -
- // -	Київська обл., окол. м. Ірпінь, заплава р. Ірпінь	50,475431	30,249060	15.04.2019	- // -	- // -
<i>Haliaetus albicilla</i>	Черкаська обл., окол. м. Канів, р. Дніпро	49,734813	31,528613	9.04.2009	- // -	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	18.07.2009	2 ос., ad	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	16.09.2009	2 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	8.06.2010	2 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	18.08.2012	1 ос., ad	- // -
<i>Haliaetus albicilla</i>	Запорізька обл., Якимівський р-н, окол. смт. Кирилівка	46,406620	35,415863	1.07.2011	1 ос.	- // -
<i>Haliaetus albicilla</i>	Київська обл., окол. м. Київ, Бортницький канал	50,341987	30,656627	16.01.2014	1 ос. Ad	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	24.02.2019	1 ос., imm	
<i>Haliaetus albicilla</i>	м. Київ, р. Дніпро, устя Бортницького каналу	50,318871	30,625948	12.02.2014	1 ос. ad	Давиденко І.В., Домашевський С.В.
- // -	Київська обл., окол. м. Вишгород, Київське вдсх.	50,597552	30,522394	18.01.2015	1 ос. Imm	Давиденко І.В.
- // -	- // -	- // -	- // -	20.02.2017	2 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	10.02.2019	2 ос. imm	- // -
- // -	Одеська обл., Кілійський р-н, окол. м. Вилкове, р. Дунай	45,348975	29,706293	14.02.2015	2 ос.	Давиденко І.В., Русев І.Т., Серебряков В.В., Яненко В.О.
- // -	Одеська обл., Кілійський р-н, окол. с. Ліски	45,449632	29,450954	16.02.2015	3 ос.	- // -
- // -	Київська обл., Яготинський р-н, окол. с. Федорівка, оз.Супій	50,246447	31,737922	26.11.2017	1 ос., imm	Давиденко І.В.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	Житомирська обл., Радомишльський р-н, стави між смт. Біла Криниця-с. Кримок	50,611375	29,418388	9.04.2018	1 oc., imm	- // -
- // -	Черкаська обл., Канівський р-н, окол. с. Бучак	49,879700	31,437203	1.07.2018	1 oc. ad	- // -
- // -	Житомирська обл., окол. м. Малин, вдсх.	50,771408	29,195820	29.08.2018	1 oc. ad	- // -
<i>Aegyptus monachus</i>	АР Крим, Алуштинська міськрада, г.Південна Демерджі	44,745779	34,416964	28.04.2012	1 oc.	- // -
<i>Gyps fulvus</i>	АР Крим, Ялтинська міськрада, Ай-Петрінська яйла	44,476832	34,063637	15.05.2010	1 oc.	- // -
- // -	АР Крим, Алуштинська міськрада, г.Південна Демерджі	44,757232	34,417415	28.04.2012	7 oc.	- // -
- // -	АР Крим, Сімферопольський р-н, Тирке-яйла	44,818397	34,435505	29.04.2012	4 oc.	- // -
- // -	АР Крим, Білогірський р-н, пер. Біюк-Капу	44,852942	34,607763	1.05.2012	1 oc.	- // -
<i>Falco cherrug</i>	АР Крим, Бахчисарайський р-н, каньон р. Узунджа	44,499223	33,898858	13.05.2010	- // -	- // -
- // -	АР Крим, Ялтинська міськрада, ур. Таракташ	44,492357	34,080586	15.05.2010	- // -	- // -
- // -	АР Крим, Алуштинська міськрада, г.Південна Демерджі	44,745731	34,417476	28.04.2012	- // -	- // -
- // -	АР Крим, Сімферопольський р-н, Тирке-яйла	44,816179	34,439856	29.04.2012	- // -	- // -
- // -	АР Крим, Алуштинська міськрада, ур. Нефан-Узень	44,825780	34,539323	30.04.2012	1 oc.	- // -
- // -	АР Крим, Білогірський р-н, пер. Біюк-Капу	44,861820	34,617570	1.05.2012	1 oc.	- // -
- // -	Одеська обл., окол. смт. Овідіополь, поля	46,200595	30,499257	1.04.2019	1 oc.	Давиденко І.В., Кузьменко Ю.В.
<i>Falco peregrinus</i>	м. Київ, Святошинський р-н, парк-сквер	50,457052	30,366889	11.01.2017	1 oc.	Давиденко І.В.
<i>Himantopus himantopus</i>	Київська обл., окол. м. Яготин, відстійники	50,227250	31,819806	31.07.2009**	6oc. (2ad+4juv)	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	17.07.2012	7oc. (4ad+3juv)	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	15.07.2013	5oc. (2ad+3juv)	- // -
<i>Himantopus himantopus</i>	АР Крим, Сакський р-н, окол. с. Фрунзе, оз.Багайли	45,023953	33,598589	26.07.2012	3 oc.	- // -
- // -	Київська обл., Бориспільський р-н., окол. с. Щасливе, відстійники	50,347228	30,775729	14.07.2013	1 oc. Ad	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	31.07.2014	3oc. (2ad+1juv)	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	31.07.2015	4oc. (3ad+1juv)	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	24.07.2016	5oc. (2ad+3juv)	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятичній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	Київська обл., окол. м. Яготин, риб. стави	50,244256	31,758565	14.04.2018	2 ос., ad	Давиденко І.В., Костюшин В.А.
<i>Haematopus ostralegus</i>	м. Київ, р. Дніпро, о.Гідропарк	50,439870	30,569707	26.05.2011	1 ос.	Давиденко І.В.
- // -	м. Київ, р. Дніпро в районі Дарницького мосту	50,415591	30,581536	20.04.2013	- // -	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	30.04.2015	- // -	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	5.05.2015	- // -	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	21.05.2018	- // -	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	6.06.2019	- // -	- // -
- // -	Київська обл., окол. м. Вишгород, дамба Київського вдсх.	50,591750	30,535960	24.04.2016	2 ос.	- // -
<i>Numenius arquata</i>	Житомирська обл., Радомишльський р-н, стави між смт. Біла Криниця-с. Кримок	50,607971	29,412538	9.04.2018	1 ос., проліт на ПнЗх	- // -
<i>Larus ichthyaetus</i>	Одеська обл., Ізмаїльський р-н, окол. с. Кислиця	45,395327	29,027685	18.03.2011	2 ос.	- // -
<i>Sterna albifrons</i>	Чернігівська обл., Козелецький р-н, окол. м. Остер, р. Десна	50,927782	30,840782	Липень 2012	10 ос.	- // -
<i>Columba oenas</i>	Житомирська обл., Малинський р-н, окол. с. Українка	50,752973	29,374886	8.09.2018	1 ос.	- // -
- // -	м. Київ, Биківня, ліс	50,466728	30,685401	9.04.2019	2 ос.	- // -
- // -	Київська обл., Броварський р-н, окол. с. Княжичі	50,433070	30,789871	10.04.2019	2 ос.	- // -
- // -	м. Київ, Конча-Заспа, ліс	50,240764	30,615877	24.04.2019	1 ос.	- // -
- // -	Житомирська обл., Малинський р-н, окол. с. Федорівка	50,683541	29,341480	26.04.2019	- // -	- // -
<i>Otus scops</i>	АР Крим, Алуштинська міськрада, с. Привітне	44,799187	34,691479	2.05.2012	- // -	- // -
<i>Coracias garrulus</i>	Миколаївська обл., окол. с.Чорноморка, берег Березанського лиману	46,645070	31,476028	21.08.2018	2 ос.	- // -
<i>Lanius excubitor</i>	Київська обл., окол. м. Київ, Бортницький канал	50,342784	30,660612	1.02.2009	1 ос.	- // -
- // -	Волинська обл., Маневецький р-н, окол. с. Колодії	51,359014	25,793348	7.02.2009	1 ос.	Давиденко І.В., Тищенко В.М.
- // -	м. Київ, Позняки, оз.Вирлиця	50,401483	30,662671	27.02.2009	- // -	Давиденко І.В.
- // -	Київська обл., окол. смт. Бородянка, заплава р. Здвиж	50,615851	29,918968	12.07.2009	- // -	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	14.09.2009	- // -	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	12.04.2010	- // -	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	29.06.2010 9.08.2011 23.08.2011	- // -	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	19.09.2011	- // -	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	14.08.2013	- // -	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	27.07.2015	- // -	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	Житомирська обл., Малинський р-н, окол. с. Українка	50,768252	29,336552	18.07.2010	4ос. (2ad+2juv)	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	3.09.2011	2 ос.	- // -
- // -	Київська обл., Бородянський р-н, окол. с. Гай	50,645588	29,831713	28.08.2010	1 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	1.05.2014	- // -	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	30.01.2017	- // -	- // -
- // -	Миколаївська обл., окол. смт. Криве Озеро	47,928792	30,309320	16.03.2011	- // -	- // -
- // -	Одеська обл., окол. смт. Любашівка	47,809319	30,274297	16.03.2011	- // -	- // -
- // -	Одеська обл., Ширяївський р-н, окол. с. Нові Маяки	47,385111	30,301301	16.03.2011	- // -	- // -
- // -	Одеська обл., окол. м. Кілія	45,487116	29,216795	18.03.2011	- // -	- // -
- // -	Київська обл., Бородянський р-н., смт. Клавдієво-Тарасове	50,577539	30,028295	9.02.2015	- // -	- // -
- // -	Київська обл., Бородянський р-н., окол. с. Нова Буда	50,672868	29,748327	28.01.2016	- // -	- // -
- // -	Київська обл., Бориспільський р-н., окол. с. Щасливе, відстійники	50,350160	30,746653	4.08.2017	- // -	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	21.01.2018	- // -	- // -
- // -	Полтавська обл., Пирятинський р-н, окол. с. Харківці	50,254039	32,584943	14.04.2018	- // -	Давиденко І.В., Костюшин В.А.
- // -	Івано-Франківська обл., Рожнятівський р-н, окол. с. Небилів	48,798627	24,238887	7.11.2018	- // -	Давиденко І.В., Тищенко В.М.
- // -	Миколаївська обл., Березанський р-н, окол. с. Суходіл	46,852968 46,851229	31,575636 31,550161	21.11.2018	- // -	Давиденко І.В., Гаврись Г.Г., Домашевський С.В.
- // -	Миколаївська обл., Доманівський р-н, окол. с. Прибужжя	47,691424	31,213530	23.11.2018	- // -	- // -
<i>Allactaga jaculus</i>	Херсонська обл., Чаплинський р-н, окол. с. Григорівка	46,277014	33,726449	3.10.2018	- // -	Давиденко І.В.
- // -	Херсонська обл., Чаплинський р-н, окол. с. Першокосянтинівка	46,230915	33,700249	7.10.2018	Нори, >5	Давиденко І.В., Гаврись Г.Г.
<i>Tursiops truncatus</i>	Миколаївська обл., Очаківський р-н, Кінбурнська коса	46,561455	31,522922	20.08.2018	5 ос.	Давиденко І.В.
<i>Phocoena phocoena</i>	Миколаївська обл., окол. м. Очаків	46,624050	31,494789	23.08.2018	3 ос.	- // -

* – Давиденко І.В. Регістрація послегнездового скоплення жовтих цапель, *Ardeola ralloides* (Aves, Ciconiiformes), в Київській області // Вестник зоології. – 2013. – Т. 47, № 6. – С. 506.

** – Давиденко І.В. Учети птахів на остойниках бытовых стоков г. Яготин // Бюллетень РОМ: итоги регионального орнитологического мониторинга. Август 2009 г. – 2010. – Вып. 5. – С. 28.

Діденко О.В.

Назаров О.Б.

Інститут рибного господарства НААН України

ЗНАХІДКИ ЯЛЬЦЯ ЗВИЧАЙНОГО *LEUCISCUS LEUCISCUS* В КАМ'ЯНСЬКОМУ (ДНІПРОДЗЕРЖИНСЬКОМУ) ВОДОСХОВИЦІ

Дані щодо розповсюдження яльця звичайного *Leuciscus leuciscus* були зібрані при проведенні малькових зйомок на Кам'янському (Дніпродзержинському) водосховищі в період з 2011 р. по 2018 р. Облови зазвичай проводили наприкінці серпня. Рибу відловлювали на мілководдях водосховища за допомогою малькової танки (волокуші), виготовленої з млиново-

го газу №7, довжиною 10 м і висотою 1 м. Площі облову в різних точках складали від 7 до 110 м². «Червонокнижні» види риб після вилову визначали до виду, підраховували, а потім відпускали. Географічні координати точок облову визначали за допомогою GPS-навігатора Garmin Dakota 10. Більшість одних і тих же точок обловлювали в різні роки.

Вид	Місце знахідки	Координати		Дата знахідки	Дод. інф.	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Leuciscus leuciscus</i>	гирло р. Псел	49,028728	33,553662	28.08.2018	12 ос.	Діденко О.В., Назаров О.Б.
-//-	-//-	-//-	-//-	18.08.2012	24 ос.	-//-
-//-	-//-	49,030070	33,551258	28.08.2018	7 ос.	-//-
-//-	-//-	49,032708	33,544131	28.08.2018	5 ос.	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	15.08.2012	8 ос.	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	18.08.2011	1 ос.	-//-
-//-	-//-	49,028203	33,553704	16.08.2013	1 ос.	-//-
-//-	-//-	49,040306	33,553241	28.08.2018	13 ос.	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	17.08.2017	4 ос.	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	30.08.2016	1 ос.	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	15.08.2012	7 ос.	-//-
-//-	-//-	49,031099	33,546606	17.08.2017	2 ос.	-//-
-//-	-//-	49,039512	33,553723	15.08.2012	1 ос.	-//-
-//-	берег водосховища біля гирла р. Псел	49,020074	33,524371	18.08.2011	15 ос.	-//-
-//-	-//-	49,020083	33,523959	16.08.2012	1 ос.	-//-
-//-	-//-	49,019681	33,521404	18.08.2011	2 ос.	-//-
-//-	острів напроти гирла р. Псел	49,013474	33,540513	28.08.2018	26 ос.	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	16.08.2012	1 ос.	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	18.08.2011	2 ос.	-//-
-//-	острів напроти с. Келеберда	48,943423	33,714863	18.08.2011	3 ос.	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	17.08.2012	6 ос.	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	19.08.2011	1 ос.	-//-
-//-	острів напроти с. Чекалівка	49,002789	33,600357	28.08.2018	15 ос.	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	17.08.2017	1 ос.	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	30.08.2016	5 ос.	-//-
-//-	берег водосховища біля Редутського нар'єру	49,008910	33,564982	28.08.2018	4 ос.	-//-
-//-	берег водосховища біля с. Правобережне	48,739073	34,214876	30.08.2018	1 ос.	Діденко О.В., Христов О.О.

Діденко О.В.,
Талабішка Є.М.,
Великопольський І.Й.

Інститут рибного господарства НААН України, Київ

ЩОДО ЗНАХІДОК ПЛІТКИ ПАННОНСЬКОЇ *RUTILUS VIRGO* (HECKEL, 1852) В РІЧКАХ ЗАКАРПАТТЯ

Плітка паннонська, *Rutilus virgo* (Heckel, 1852) є ендеміком басейну Дунаю. Вона офіційно не представлена в списках іхтіофауни України, однак про можливість її знаходження в річках Закарпаття згадується в книзі Ю.В. Мовчана «Риби України» (Мовчан 2012). Цей вид згадується в роботі І.І. Турянина (1982), але його присутність в річках Закарпаття не була підтверджена документально. Луговой і Ковальчук (2000) згадують про плітку паннонську у своїй книзі «Раритетна фауна Закарпаття», де вони вказують, що вона мешкає в нижніх ділянках річок Латориця та Боржава, а також у прикордонній зоні річки Тиса. Перша достовірна згадка про *R. virgo* на території України наведена в роботі Харка (Harka, 2006), в якій він навіть відзначив ділянки де цей вид зустрічався у контрольних ловах в річці Тиса вище с. Вілок (Harka, 2006). Один екземпляр плітки паннонської довжиною 180 мм був спійманий при проведенні контрольних ловів в лівому рукаві р. Тиса в околицях с. Петрово в 2010 р. (Долинський та ін. 2012). Пізніше (2011–2012 рр.), 32 екземпляри *R. virgo* було спіймано в р. Латориця та Боржава (Talabishka et al., 2015). Вони були піддані морфометричному аналізу з метою порівняння морфологічних показників між цим видом та пліткою звичайною, *Rutilus rutilus* (Linnaeus, 1758). Частина зібраного матеріалу була передана в колекцію Національного науково-природничого музею Національної академії наук України в Києві.

Плітка паннонська зустрічається в словацьких річках поблизу українського кордону (Бодрог, Латориця) (Harka, 2006, Kosco et al., 2011), в угорських ділянках річки Тиса та її притоків (Тур, Сомеш, Красна, прикордонні ділянки річки Тиса від Чопу до с. Саловка, між Тивадаром і Лонею) (Györe et al., 1995, Harka, Bănărescu, 1999, Harka, 2006, Györe, Józsa, 2010). Цей вид також зустрічається в інших країнах басейну Дунаю: Хорватія, Чехія, Німеччина, Італія, Македо-

нія, Чорногорія, Польща, Румунія, Сербія та Словенія (Kottelat, Freyhof, 2007). Практично скрізь вона не є чисельною. Існує мало інформації про біологію плітки паннонської, а літературні дані стосуються головним чином її розповсюдження (Povž et al., 1998).

R. virgo у природоохоронних списках у країнах Європи має статус «вразливий» у Словаччині, «у стані загрози» в Угорщині (Koščo 2014). Вона занесена до Додатку III Бернської конвенції, має статус «у стані найменшої загрози» в Червоному списку МСОП, статус HD2,5 Оселишної Директиви.

В Закарпатській області місцеві жителі, в основному угорське населення, чітко ідентифікують плітку паннонську у прикордонній зоні річки Тиса і нижніх ділянках річки Боржава як «Leánykocség» (ця назва згадується також в роботі Лугового і Ковальчука (2000)), що є угорською назвою цієї риби, в той час як інші зазвичай помилково приймають її за в'язя, *Leuciscus idus* (Linnaeus, 1758). В українській частині р. Латориця плітку інколи паннонську називають Дунайською пліткою, але зазвичай не розрізняють два види *Rutilus* і називаються її «плітка» або «плотва» або «плотиця» (назва плітки українською, російською та словацькою мовами, відповідно). Необхідно відзначити, що назва «плотиця» часто використовується місцевими жителями на території Закарпатської області для бистрянки, *Alburnoides bipunctatus* (Bloch, 1782), що дезорієнтує деяких рекреаційних рибалок.

Порівняння морфометричних ознак *R. rutilus* і *R. virgo* показало, що 26 з 40 з них були суттєво різними (Talabishka et al., 2015). Порівнюючи дані, отримані для плітки паннонської з річок Закарпаття, з літературними джерелами (Misik 1957), була відмічена дуже близька подібність за пластичними ознаками, а відмінність для більшості ознак не перевищувала 2%. Щодо меристичних ознак, результати, отримані для плітки паннонської з річок Закарпаття, повністю

узгоджуються з даними, отриманими у роботі Місіка (Misik, 1957).

Плодючість *R. virgo*, що була виловлена в р. Боржава, залежала від віку і коливалась від 6775 до 51535 ікринок, що узгоджується з даними для цього виду в літературі (Holčík 1995): 25000–30000 ікринок. Найвища як абсолютна, так і відносна плодючість спостерігалася у найстаріших риб (8+). Плодючість *R. virgo* набагато нижча, ніж плодючість *R. rutilus*: наприклад, абсолютна плодючість плотви $SL \geq 30$ см, що мешкає у водосховищах Дніпра, зазвичай перевищує 100 тис. ікринок (Мовчан, Смірнов 1981).

R. virgo, що населяє річки Закарпатської області, характеризується відносно швидкими темпами росту, а отримані результати узгоджуються з показниками швидкості росту, що наведені в літературі (Holčík 1995), однак середні значення для риб старше 5 років дещо вищі (Talabishka et al., 2015).

Річка Боржава біля с. Бене (48o09'48"N 22o46'44"E), де була виловлена плітка паннонська, має ширину близько 30 м, глибина в місці лову становила близько 1,8 м з ямами до 4,0 м, дно дуже закорчоване, замулене. Швидкість течії становила 0,1 м/с, прозорість – близько 0,5 м. Берега круті і покриті деревами і кущами. Мілководні ділянки мали занурену водну рослинність (*Potamogeton* sp.). Гребля висотою 2,5 м розташована приблизно за 5 км нижче від місця лову, що блокує проходження риби. Взимку її розбирають для запобігання її знищення льодом. Навесні (у квітні) знову збирають для підвищення рівня води в річці з метою зрошення. Це призводить до підвищення рівня води в місці лову майже на 1 м, а глибина води досягає до 5 м. Спутні види, що потрапили в ставні сітки, включали: *Squalius cephalus* (Linnaeus, 1758) – 20 екз., *Idus idus* (Linnaeus, 1758) – 4 екз., *Chondrostoma nasus* (Linnaeus, 1758) – 5 екз., *Alburnus alburnus* (Linnaeus, 1758) – 1 екз., *Blicca bjoerkna* (Linnaeus, 1758) – 1 екз., *Abramis brama* (Linnaeus, 1758) – 6 екз., *Ballerus sapa* (Pallas, 1814) – 3 екз., *Aspius aspius* (Linnaeus, 1758) – 24 екз., *Barbus barbus* (Linnaeus, 1758) – 32 екз., *Cobitis elon-*

gatoides Băcescu et Maier, 1969 – 1 екз., *Silurus glanis* Linnaeus, 1758 – 1 екз., *Esox lucius* Linnaeus, 1758 – 1 екз., *Sander lucioperca* (Linnaeus, 1758) – 1 екз.

Біотоп *R. virgo* у р. Латориця (48o27'3"N 22o10'10"E) був схожим на біотоп у р. Боржава. У цьому місці річка звивиста, утворює чисельні заводі, але плітка паннонська спостерігалася тільки в основному руслі. Глибина в місці лову становила 1–2 м при ширині річки 16 м. Швидкість течії на поверхні становила приблизно 0,1 м/с. Дно піщано-глинисте з ізолюваними замуленими ділянками. Береги річки щільно зарослі деревами. На цьому місці не спостерігалася водної рослинності, однак гілки верби доходили до води. Важливо відзначити велику кількість корчів і сміття (пластикові пляшки, мішки, тощо) в руслі річки. В іншому місці лову р. Латориця (48o27'24"N 22o10'18"E) змінюється від вузької ділянки до значного розширення каналу, де був спійманий один екземпляр плітки паннонської. Глибина тут варіювала від 1 до 3 м з шириною річки від 15 до 33 м. Річка в цьому місці завалена деревами, що падають у воду в результаті ерозії берегів. Спутні види, що потрапили на вудку та в сітку на цій ділянці, включали: *S. cephalus*, *R. rutilus*, *A. bipunctatus*, *A. alburnus*, *B. bjoerkna*, *Romanogobio vladkyovi* (Fang, 1943), *Silurus glanis* Linnaeus, 1758, *E. lucius*, *Lepomis gibbosus* (Linnaeus, 1758), *Perca fluviatilis* Linnaeus, 1758, *Gymnocephalus baloni* Holčík & Hensel, 1974.

Таким чином, плітка паннонська може бути офіційно занесений у фауну України для Закарпатської області, річки якої належать до басейну річки Тиса. Але необхідно провести додаткові дослідження для більш детального визначення розповсюдження та біологічних особливостей цього рідкісного виду. Крім того, у зв'язку з малою чисельністю та дуже вузьким ареалом (на даний час достовірні знахідки включають р. Тиса в районі с. Петрово і с. Вілок, прикордонна ділянка біля м. Чоп, нижні ділянки р. Боржава і Латориця), цей вид потребує впровадження додаткових заходів щодо його збереження. Тобто він є кандидатом до занесення до Червоної книги України.

Вид	Місце знахідки	Координати		Дата знахідки	Дод. інф.	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Rutilus virgo</i>	р. Латориця, біля с. Соломоново	48,456667	22,171667	13.06.2011	1 ос.	Talabishka et al., 2015
- // -	р. Латориця, біля с. Соломоново	48,450833	22,169444	22.07.2012	14 ос.	- // -
- // -	р. Боржава, біля с. Квасово	48,192500	22,773333	20.10.2011	2 ос.	- // -
- // -	р. Боржава, біля с. Бене	48,163333	22,778889	25.11.2011	13 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	30.11.2011	1 ос.	- // -

Література

1. Долинский В. Л., Афанасьев С. А., Савченко Е. В., Абрамюк И. И. Находка в водах Украины плотвы паннонской, *Rutilus virgo* (Pisces, Cyprinidae) // Вестник зоологии. – 2012. – Т. 46, № 1. – С. 18.
2. Луговой О. Е., Ковальчук А. А. Раритетна фауна Закарпаття. Хребетні тварини. – Ужгород, 2000. – 121 с.
3. Мовчан Ю. В. Риби України. – Київ: Золоті ворота, 2011. – 444 с.
4. Мовчан Ю. В., Смірнов А. І. Коропові. Часть 1. Плїтка, ялець, голянь, краснопїрка, амур, білизна, верховка, лин, чебачок амурський, підуст, пїчкур, марена // Фауна України. – Київ: Наукова думка, 1981. – Том 8. Риби. Вип. 1. – 423 с.
5. Турянин І. І. Риби Карпатських водойм. – Ужгород: Карпати, 1982. – 144 с.
6. Györe K., Józsa V. Monitoring of the fish community of river Tisza in 2009 // Pisces Hungarici. – 2010. – № 4. – P. 39-59.
7. Györe K., Sallai Z., Csikai Cs. Fish Fauna of the Upper Tisza in Hungary // Halászat. – 1995. – № 85 – P. 144-148
8. Harka Á. Changes in the fish fauna of the River Tisza // Tiscia. 2006. – №35. – С. 65–72.
9. Harka A., Bănărescu P. Fish fauna of the Upper Tisza. / J. Hamar and A. Sarkany-Kiss (Eds). Tiscia monograph series. The Upper Tisa Valley. Szolnok–Szeged–Tirgu Mures. – 1999. – С. 439–454.
10. Holčík J. *Rutilus pigus* (Lacepede, 1804) / Baruš V., Oliva O. (Eds). Fauna ČR a SR, Mihulovci Petromyzontes a ryby Osteichthyes (2). Academia, Praha. 1995. – P. 24–28.
11. Koščo J. Draft Carpathian red list of fish and lamprey species / Kadlečík J. (Ed.) Carpathian red list of forest habitats and species Carpathian list of invasive alien species (draft). The State nature conservancy of the Slovak Republic, Banská Bystrica. 2014. – P. 203–208.
12. Koščo J., S Pekárik L., Košuthová L., Nowak M. Ichthyofauna of the Slovak part of river Bodrog // Pisces Hungarici. – 2011. – №5. – P. 117–122.
13. Kottelat M., Freyhof J. Handbook of European freshwater fishes. – Kottelat, Cornol, Switzerland and Freyhof, Berlin, 2007. – 646 p.
14. Misik V. Biometrika plotice lesklej Dunasjkej *Rutilus pigus* (La Cepede 1804) *virgo* (Heckel 1852), Biologia. – 1957. – №12. – С. 177-191.
15. Povž M., Šumer S., Leiner S. Sport fishing catch as an indicator of population size of the Danube roach *Rutilus pigus virgo* in Slovenia (Cyprinidae) // Italian Journal of Zoology. – 1998. – № 65. – P. 545–548.
16. Talabishka E., Didenko A., Velykopolskiy I. Some biological data on cactus roach, *Rutilus virgo* (Heckel), in rivers of the Transcarpathian region of Ukraine // Archives of Polish Fisheries. – 2015. – №23. – P. 67–77.

Довганюк І. Я.

Національний природний парк «Кременецькі гори»,
вул. Осовиця 12, м. Кременець, Тернопільська обл., 47003;
E-mail: npp_kremgory@ukr.net

«ЧЕРВОНОКНИЖНІ» ВИДИ ТВАРИН НА ТЕРИТОРІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ «КРЕМЕНЕЦЬКІ ГОРИ» ТА ЙОГО ОКОЛИЦЯХ

Національний природний парк «Кременецькі гори» є об'єктом природно-заповідного фонду загальнодержавного значення. Парк розташований на території Кременецького та Шумського районів Тернопільської області, площею 6951,2 га. Згідно літературних даних та досліджень на території Парку зафіксовано 571 вид тварин, з них земноводних – 9, плазунів – 6, птахів – 145, ссавців – 36, комах – 296 та молюсків 60 видів. 46 видів належить до Червоної книги України. У даній статті наведено точні дані фіксації видів за 2012-2018 рр.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятичній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Plicutera lubomirskii</i> Slosarski	г. Дівочі скелі, НПП «Кременецькі гори»	50,11817	25,72751	1.08.2017	1 ос.	Рибка К.М. [3]
<i>Granaria frumentum</i> Draparnuad	– // –	50,11817	25,72751	1.08.2017	1 ос.	– // –
<i>Anax imperator</i> Leach	г. Уніас, НПП «Кременецькі гори»	50,20839	25,9374	10.01.2012	1♂	Сингаєвський Є.М. [1]
<i>Calopteryx virgo</i> L.	г. Сокілля, НПП «Кременецькі гори»	50,06103	25,63572	9.07.2012	2♂ 1♀	– // –
– // –	с. Фещуки, Кременецький р-н	50,12507	25,74421	5.06.2018	1 ос.	Довганюк І.Я.
<i>Iphiclides podalirius</i> L.	г. Дівочі скелі, НПП «Кременецькі гори»	50,11817	25,72751	11.07.12	1 ос.	Сингаєвський Є.М. [1]
– // –	г. Сокілля, НПП «Кременецькі гори»	50,06103	25,63572	24.07.14.	1 ос.	Ковальов М.О., Місячна А.В., Стецун Г.А. [1]
– // –	г. Гостра, НПП «Кременецькі гори»	50,05099	25,61903	24.07.14.	1 ос.	Ковальов М.О., Місячна А.В., Стецун Г.А. [2]
– // –	г. Вовча, НПП «Кременецькі гори»	50,06791	25,62223	24.07.14.	1 ос.	– // –
– // –	г. Дівочі скелі, НПП «Кременецькі гори»	50,11817	25,72751	5.05.2017	3 ос.	Довганюк І.Я.
– // –	г. Сокілля, НПП «Кременецькі гори»	50,06103	25,63572	26.06.2017	1 ос.	– // –
– // –	г. Вовча, НПП «Кременецькі гори»	50,06791	25,62223	26.06.2017	2 ос.	– // –
– // –	вул. Осовиця, м. Кременець	50,09369	25,71191	07.06.2017	1 ос.	– // –
– // –	г. Дівочі скелі, НПП «Кременецькі гори»	50,11817	25,72751	15.05.2018	2ос.	– // –
– // –	г. Сокілля, НПП «Кременецькі гори»	50,06103	25,63572	04.07.2018	1 ос.	– // –
– // –	г. Вовча, НПП «Кременецькі гори»	50,06791	25,62223	04.07.2018	2 ос.	– // –
– // –	вул. Осовиця, м. Кременець	50,09369	25,71191	17.05.2018	1 ос.	– // –
– // –	– // –	50,09369	25,71191	1.06.2018	1 ос.	– // –
– // –	г. Замкова, НПП «Кременецькі гори»	50,09409	25,73293	24.06.2018	2 ос.	– // –

Вид	Місце знахідки	Координати у десятичній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
– // –	г. Дівочі скелі, НПП «Кременецькі гори»	50,11817	25,72751	24.05.2018	1 ос.	– // –
– // –	г. Гостра, НПП «Кременецькі гори»	50,05099	25,61903	4.07.2018	1 ос.	– // –
– // –	г. Гостра, НПП «Кременецькі гори»	50,05099	25,61903	1.08.2018	3 ос.	– // –
<i>Parnassius mnemosyne</i> L.	г. Уніас, НПП «Кременецькі гори»	50,20109	25,93881	23.05.2017	1 ос.	– // –
– // –	кв. 19 Білокриницьке ПНДВ, НПП «Кременецькі гори»	50,14666	25,80123	21.05.2018	1 ос.	– // –
<i>Papilio machaon</i> L.	г. Вовча, НПП «Кременецькі гори»	50,06791	25,62223	09.07.2012	1 ос.	Сингаєв- ський Є.М. [1]
– // –	г. Сокілля, НПП «Кременецькі гори»	50,06103	25,63572	09.07.2012	1 ос.	– // –
– // –	г. Дівочі скелі, НПП «Кременецькі гори»	50,11817	25,72751	11.07.2012	1 ос.	Сингаєв- ський Є.М.
– // –	с. Стіжок, Шумський район	50,18287	25,87214	25.07.2014	1 ос.	Ковальов М.О., Місячна А.В., Стецун Г.А. [2]
– // –	г. Замкова, НПП «Кременецькі гори»	50,09409	25,73293	26.07.2014	1 ос.	– // –
– // –	г. Дівочі скелі, НПП «Кременецькі гори»	50,11817	25,72751	17.07.2017	2 ос.	Довганюк І.Я.
– // –	г. Дівочі скелі, НПП «Кременецькі гори»	50,11817	25,72751	24.05.2018	1 ос.	– // –
– // –	г. Дівочі скелі, НПП «Кременецькі гори»	50,11817	25,72751	5.06.2018	2 ос.	– // –
– // –	г. Замкова, НПП «Кременецькі гори»	50,09409	25,73293	24.06.2018	1 ос.	– // –
– // –	г. Сокілля, НПП «Кременецькі гори»	50,06103	25,63572	04.07.2018	1 ос.	– // –
– // –	г. Гостра, НПП «Кременецькі гори»	50,05099	25,61903	1.08.2018	1 ос.	– // –
<i>Apatura iris</i> L.	г. Вовча, НПП «Кременецькі гори»	50,06791	25,62223	09.07.2012	1 ос.	Сингаєв- ський Є.М. [1]
– // –	г. Сокілля, НПП «Кременецькі гори»	50,06103	25,63572	09.07.2012	1 ос.	– // –
– // –	кв. 47 Маслятинське ПНДВ	50,09066	25,69963	16.07.2018	1 ос.	Довганюк І.Я.
<i>Limenitis populi</i> L.	с. Веселівка, НПП «Кременецькі гори»	50,13684	25,77633	26.07.2014	1 ос.	Ковальов М.О., Місячна А.В., Стецун Г.А. [1]
– // –	с. Стіжок, НПП «Кременецькі гори»	50,18287	25,87214	25.07.2014	1 ос.	– // –
<i>Catocala dilecta</i> Hübner	Підніжжя г. Дівочі скелі, м. Кременець	50,11892	25,72392	15.05.2017	1 ос.	Довганюк І.Я.
<i>Lucanus cervus</i> L.	с. Веселівка, НПП «Кременецькі гори»	50,13684	25,77633	1.08.2016	1 ♀	– // –
– // –	Підніжжя г. Дівочі скелі, м. Кременець НПП «Кременецькі гори»	50,11892	25,72392	21.07.2017	1 ♂	– // –
<i>Xylocopa valga</i> Gerstaecker	вул. Осовиця, м. Кременець	50,09369	25,71191	05.2018	3-5 ос.	– // –
– // –	г. Вовча, НПП «Кременецькі гори»	50,06791	25,62223	22.05.2018	2 ос.	– // –
– // –	г. Маслятин, НПП «Кременецькі гори»	50,08369	25,6445	22.05.2018	1 ос.	– // –
<i>Aromia moschata</i> L.	м. Кременець	50,08369	25,6445	26.06.2018	1 ос.	Дух О.І. [4]
<i>Eudontomyzon mariae</i> Berg	с. Лішня, струмок витоку водойми	50,17582	25,82599	07.2017	1 ос.	†Троцюк М.А.
<i>Lacerta viridis</i> Laurenti	г. Дівочі скелі, НПП «Кременецькі гори»	50,1179	25,72553	08.2017	1 ос.	– // –
– // –	с. Вілія Шумський р-н	50,05685	25,88909	07.2017	1 ос.	– // –
<i>Coronella austriaca</i> Laurenti	г. Дівочі скелі, НПП «Кременецькі гори»	50,1179	25,72553	09.2017	1 ос.	– // –

Вид	Місце знахідки	Координати у десятичній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Ciconia nigra</i> L.	Берег р. Іква (с. Сапанів)	50,15617	25,69756	07.2017	1 ос.	– // –
– // –	Берег р. Іква (с. Сапанів)	50,15617	25,69756	16.08.2017	2 ос.	– // –
<i>Circus cyaneus</i> L.	Підніжжя г. Гостра с. Дунаїв, НПП «Кременецькі гори»	50,04555	25,58926	07.2017	1 ос.	– // –
– // –	Підніжжя г. Гостра с. Дунаїв, НПП «Кременецькі гори»	50,04555	25,58926	08.2017	1 ос.	– // –
<i>Circaetus gallicus</i> Gmelin	Підніжжя г. Вовча, НПП «Кременецькі гори»	50,07059	25,61854	09.2017	1 ос.	– // –
<i>Aquila pomarina</i> Brehm	Підніжжя г. Уніас, НПП «Кременецькі гори»	50,20839	25,9374	05.2017	1 ос.	– // –
<i>Columba oenas</i> L.	г. Маслятин, НПП «Кременецькі гори»	50,07958	25,64472	08.2017	1 ос.	– // –
– // –	г. Данилова, НПП «Кременецькі гори»	50,19087	25,90373	07.2017	1 ос.	– // –
<i>Bubo bubo</i> L.	с. Іква Кременецький р-н НПП «Кременецькі гори»	50,12469	25,66311	07.2017	2 ос.	Курницький В.І.
<i>Asio flammeus</i> Pontoppidan	с. Антонівці, Шумський р-н	50,21671	25,92237	06.2017	1 ос.	†Троцюк М.А.
<i>Strix uralensis</i> Pallas	с. Веселівка, НПП «Кременецькі гори»	50,13684	25,77633	19.03.2019	1 ос.	Штогрин М.О., науково-дослідний відділ Парку
<i>Picus viridis</i> L.	Кременецький ботанічний сад	50,09576	25,71593	07.2017	1 пара	†Троцюк М.А.
– // –	Кременецька бучина №2	50,09187	25,70241	02.2019	1 ос.	Штогун А.О., Бобрик І.В., Довганюк І.Я.
<i>Lanius excubitor</i> L.	Підніжжя г. Гостра, НПП «Кременецькі гори»	50,04419	25,58394	08.2017	1 ос.	†Троцюк М.А.
<i>Parus cyanus</i> Pallas	с. Вілія Шумський р-н	50,05685	25,88909	11.2017	5 ос.	– // –
<i>Mustela putorius</i> L.	– // –	50,05685	25,88909	06.2017	1 ос.	– // –
<i>Lutra lutra</i> L.	с. Іква Кременецький р-н	50,13806	25,66019	09.2017	1 ос.	– // –

Література:

1. Літопис природи національного природного парку «Кременецькі гори». – Кременець, 2012. – Т.1. – 250 с.
2. Літопис природи національного природного парку «Кременецькі гори». – Кременець, 2014. – Т.3. – 297 с.
3. Літопис природи національного природного парку «Кременецькі гори». // ТВО «ПАПІРУС-К». – 2017. – № 6. – 346 с.
4. Літопис природи національного природного парку «Кременецькі гори». // ТВО «ПАПІРУС-К». – 2018. – № 7. – 341 с.
5. Червона книга України. Тваринний світ / Ред. І. А. Акімов. – К. : Глобалконсалтинг, 2009. – 624 с.

Дубовик О.^{1,4},
Бокотей А.^{2,3,4},
Покритюк Л.⁴,
Боднар В.⁴,
Ручко О.⁴

¹Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Грушевського 4, м. Львів, Львівська обл. індекс 79005

²Національний лісотехнічний університет України
вул. Генерала Чупринки 103, м. Львів, Львівська обл. індекс 79057

³Державний природознавчий музей НАН України
вул. Театральна 18, м. Львів, Львівська обл. індекс 79008

⁴Західноукраїнське орнітологічне товариство
вул. Театральна 18, м. Львів, Львівська обл. індекс 79008

ОСІННЯ МІГРАЦІЯ ПТАХІВ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ ПІД ОХОРОНОЮ ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ, ЧЕРЕЗ ГІРСЬКИЙ МАСИВ ПОЛОНИНА БОРЖАВА (ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСТЬ)

Орнітофауна Українських Карпат, не зважаючи на тривалий період їх досліджень, до сьогодні вивчені недостатньо. Найбільш ґрунтовне дослідження, монографія Ф. Й. Страутмана «Птицы Советских Карпат», була видана в 1954 р. Якщо певні напрацювання в дослідженні гніздової орнітофауни і біології окремих видів є, то міграції птахів в Українських Карпатах досліджені недостатньо повно (Bashta, 1999), найбільше це стосується рідкісних видів.

Під час перельоту через Українські Карпати як значущий екологічний бар'єр однією з ключових точок прольоту є Полонина Боржава – гірський масив на Полонинському хребті між ріками Віча і Ріка, розташований на півночі Закарпатської області.

Полонина Боржава є складовою Смарагдової мережі України (№ UA0000263 в реєстрі територій

Смарагдової мережі). Полонина оточена об'єктами природно-заповідного фонду (лісовий заказник загальнодержавного значення «Росішний», лісовий заказник місцевого значення «Темнатик», загальнозоологічний заказник загальнодержавного значення «Потік Оса») і значними масивами особливо цінних пралісів і старовікових лісів, які включені до спадщини ЮНЕСКО.

У повідомленні наведені дані щодо реєстрації видів птахів, які перебувають під охороною Червоної книги України, на території гірського масиву Полонина Боржава протягом періоду осінньої міграції 2018 року (14 вересня – 4 листопада). Незважаючи на складні особливості рельєфу та мінливі погодні умови, через цей гірський масив мігрують щонайменше 6 видів птахів, включених до Червоної книги України.

Таблиця. Види птахів, які перебувають під охороною Червоної книги України, зареєстровані на гірському масиві Полонина Боржава протягом періоду осінньої міграції 2018 року

Вид	Місце знахідки	Координати у десятиградусній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Circus cyaneus</i>	сідловина між г. Плай і г. Великий Верх	48,65802	23,20786	20.09.2018	1 особина	Боднар В.
-// -	г. Плай	48,66446	23,19766	05.10.2018	1 особина	Дубовик О., Стефанишин Р.
-// -	сідловина між г. Мала Гимба і г. Великий Верх	48,64207	23,23042	17.10.2018	1 особина	Покритюк Л.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигдинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	сідловина між г. Мала Гимба і г. Великий Верх	48,64207	23,23042	22.10.2018	10 особин пролетіли за період 6 годин	- // -.
- // -	сідловина між г. Мала Гимба і г. Великий Верх	48,64207	23,23042	01.11.2018	1 особина	- // -
<i>Columba oenas</i>	південний схил г. Широкий Верх	48,58864	23,31881	01.10.2018	5 особин	- // -
- // -.	західний схил г. Великий Верх	48,65129	23,22493	06.10.2018	1 особина в зграї <i>Columba palumbus</i> L.	Дубовик О., Стефанишин Р.
<i>Falco peregrinus</i>	сідловина між г. Мала Гимба і г. Великий Верх	48,64034	23,23598	05.10.2018	1 особина	Покритюк Л.
<i>Grus grus</i>	південний схил г. Великий Верх	48,64246	23,22893	14.09.2018	76 особин	Борисенко К.
- // -	г. Плай	48,66634	23,19691	18.09.2018	40 особин	Боднар В.
- // -	г. Менчилина	48,66667	23,15583	19.09.2018	80 особин	- // -
- // -	поблизу с. Пилипець	48,65710	23,27978	25.09.2018	310 особин в 4 зграях	Покритюк Л., Ручко О.
- // -	с. Пилипець	48,66619	23,28628	25.09.2018	2500 особин в 28 зграях	- // -
- // -	поблизу вдсп. Шипіт	48,65791	23,27129	25.09.2018	280 особин в 2 зграях	- // -
- // -	с. Пилипець	48,66619	23,28628	26.09.2018	330 особин в 4 зграях	- // -
- // -	сідловина між г. Плай і г. Великий Верх	48,65838	23,20735	27.09.2018	45 особин в 2 зграях	Покритюк Л.
- // -	сідловина між г. Плай і г. Темнатик	48,66687	23,17993	05.10.2018	17 особин	Дубовик О., Стефанишин Р.
<i>Pandion haliaetus</i>	сідловина між г. Мала Гимба і г. Великий Верх	48,64034	23,23598	05.10.2018	1 особина	Покритюк Л.
- // -	південний схил г. Великий Верх	48,64246	23,22893	06.10.2018	1 особина	Дубовик О., Стефанишин Р.
<i>Prunella collaris</i>	г. Ряпецна	48,66583	23,25699	16.10.2018	5 особин	Боднар В.

Література

1. Bashta, A.-T. 1999. Breeding bird community of monocultural spruce plantation in the Skolivski Beskids (The Ukrainian Carpathians). Berkut, 8(1), 9-14.
2. Страутман, Ф. И. 1954. Птицы Советских Карпат. Изд. АН СССР, Киев, 1-322.

Дубовик О.^{1,3},
Скирпан М.^{2,3},
Загородній І.^{1,3}

¹Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Грушевського, 4, Львів, 79005; oadubovuk@gmail.com

²ДП «Міжнародний аеропорт «Львів» імені Данила Галицького»
Аеропорт ЦА, Львів, 79000

³Західноукраїнське орнітологічне товариство
вул. Театральна, 18, Львів, 79008

РЕГІОНАЛЬНИЙ ЛАНДШАФТНИЙ ПАРК «СТІЛЬСЬКЕ ГОРБОГІР'Я» – ТЕРИТОРІЯ, ВАЖЛИВА ДЛЯ ГНІЗДУВАННЯ, ЗИМІВЛІ ТА МІГРАЦІЇ РІДКІСНИХ ВИДІВ ПТАХІВ

Регіональний ландшафтний парк «Стільське Горбогір'я» є об'єктом природно-заповідного фонду Львівської області місцевого значення, створений з метою збереження цінних природних комплексів унікальної місцевості, збереження важливих у біогеографічному, ландшафтному та рекреаційному аспектах природних та малопорушених антропогенним впливом територій, які сприяють підтримці біологічного й ландшафтного різноманіття. Створення РЛП «Стільське Горбогір'я» було передбачено Регіональною програмою розвитку заповідної справи у Львівській області до 2020 року (затверджено Рішенням Львівської обласної ради №765 від 02.12.2008 р.), і реалізовано Рішенням Львівської обласної ради №1043 від 01.04.2014 р.: було створено регіональний ландшафтний парк площею 8909,9 га без вилучення земельних ділянок у землевласників та землекористувачів. Площа РЛП охоплює земельні ділянки ДП «Львівський лісгосп», ДП «Стрийський лісгосп», ДЛГП ОКС ЛГП «Галсільліс», Тростянецької ОТГ (за даними Департаменту екології та природних ресурсів Львівської обласної державної адміністрації 2018 року) в межах Миколаївського, Пустомитівського та Перемишлянського районів Львівської області. Станом на 2019 рік після Рішення Львівської обласної ради №837 від 21.05.2019 р., площу РЛП збільшено.

РЛП «Стільське Горбогір'я» розташований на Бібрко-Стільській височині Львівського Опілля, велику частину площі займає буково-грабовий ліс із включенням ясена *Fraxinus excelsior*, дуба звичай-

ного *Quercus robur*, берези *Betula* sp., осики *Populus tremula*, а також смереки *Picea abies* та модрина європейської *Larix decidua*. Рельєф має горбисто-пасмову поверхню із вираженими долинами. Територія може бути важливою для збереження ключових видів тварин: частина площі РЛП включені до т. зв. «тіньового списку» територій, які пропонується включити до Мережі Емеральд в Україні (SHL36 – Долина річок Боберка і Суходолка) (Полянська та ін., 2017), оскільки в науковій літературі наявні згадки про реєстрації рідкісних видів тварин, зокрема, земноводних (Osiyeva & Reshetylo, 2017). Загалом, район, фактично, залишається недослідженим в фауністичному плані.

Ми зібрали фрагментовані наявні дані про реєстрації видів птахів, які перебувають під охороною Червоної книги України та для яких створюється Мережа Емеральд в Україні відповідно до Резолюції №6 Бернської конвенції, протягом періоду з 2013 по 2019 рр. Реєстрації відбувались під час спорадичних обліків на території РЛП та в його околицях в усі сезони, а також під час дослідження структури населення зимуючих (грудень 2018 – лютий 2019 рр.) та гніздових (квітень-травень 2019 р.) дендрофілних птахів на модельній ділянці поблизу с. Красів Миколаївського р-ну, відокремленою від лісового масиву пот. Касперек (площа ділянки складає 427 га відносно 18 857 га всього лісового масиву).

Відтак, на зазначених територіях зареєстровано 14 видів птахів, які перебувають під охороною Червоної книги України (з них 9 – в гніздовий період,

5 – в зимовий період, 7 – в період міграційної активності) та 20 видів, які перебувають під охороною «Пташиної» директиви ЄС 2009/147/ЄС про захист диких птахів, і, відповідно, для яких створюються об'єкти Мережі Емеральд в Україні відповідно до Резолюції №6 Бернської конвенції (14 – в гніздовий період, 6 – в зимовий період та 8 – в період міграційної активності).

Особливо цінні ландшафти РЛП «Стільське Горбогір'я» для представників ряду Strigiformes (Совоподібні), зокрема, для сови довгохвостой *Strix uralensis* та пугача *Bubo bubo*. Зважаючи на те, що сова довгохвоста починає гніздуватись, зазвичай, лише на четвертий-п'ятий календарний рік життя (Pietiäinen & Kolunen, 1986), а птахи цього виду через великі розміри і денну активність добре помітні і часто трапляються в лісових ділянках, існує небезпека браконьєрського їх знищення, що значно впливатиме на успішність гніздування. Хоча частота реєстрацій сови довгохвостой доволі висока на модельній ділянці, в покинутих гніздах денних хижих птахів (n=6) не доведено жодного факту гніздування за 2019 рік. Припускаємо, що це може бути зумовлене проведенням рубок в лісових господарствах (зниження успішності гніздування сови довгохвостой із проведенням рубок пов'язують й інші автори, зокрема, Solheim & Bjørnstad, 1985), оскільки, відповідно до Закону України «Про тваринний світ», сезон тиші розпочинається 1 квітня, а токування і початок гніздування сов починається значно раніше (січень-лютий). Цікавою знахідкою є реєстрація пари пугача в південній частині РЛП (06.10.2017, 14.11.2017, 29.11.2017; повідомлення І. Загороднього). Аналіз трофічних преференцій особин цієї пари вказує на присутність на території хом'яка звичайного *Cricetus cricetus* (Загородній, Дикий, 2018), який також перебуває під охороною Червоної книги України.

Лісові масиви РЛП «Стільське Горбогір'я» також цінні і для денних хижих птахів: через територію РЛП та його околиці пролягають міграційні шляхи лунів польового *Circus cyaneus*, степового *C. macrourus* та лучного *C. pygargus*, підорлика малого *Clanga pomarina*, через водойми в околицях РЛП – орлана-білохвоста *Haliaeetus albicilla*. Можливе гніздування шулики чорного *Milvus migrans* та луна лучного.

2019 року на території РЛП «Стільське Горбогір'я» зареєстровано золотомушку червоночубу *Regulus ignicapilla* (Temminck) – вид, типовим гніздовим регіоном для якого є Карпатська гірська

система. В кінці квітня 2019 року і різних точках зареєстровано трьох співаючих самців в придатному для гніздування біотопі («острови» хвойних порід серед широколистяного лісу), в кінці травня ж на одній з точок реєстрація повторилася, що може вказувати на гніздування цього виду. Втім, з кожним роком в гніздовий період збільшується кількість спостережень цього виду на нетипових територіях Західної та Північної України.

На подібність фауни РЛП із гірською фауною вказує й знахідка 27.05.2019 р. на території двох особин синюка карпатського *Bielzia coerulans* – ендемічного виду легеневих равликів.

В окремих аспектах природоохоронна активність в межах регіонального ландшафтного парку «Стільське Горбогір'я» носить декларативний характер. Зокрема, незважаючи на те, що Рішення Львівської обласної ради №1043 від 01.04.2014 р. передбачає створення спеціальної адміністрації із штатним розписом, затвердженим Департаментом екології та природних ресурсів Львівської обласної державної адміністрації та розробку Проекту організації території регіонального ландшафтного парку «Стільське Горбогір'я», охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів та об'єктів і Функціонального зонування території регіонального ландшафтного парку, ці дії так і не було виконано. За даними Департаменту екології та природних ресурсів Львівської обласної державної адміністрації, з часу оголошення РЛП у зв'язку з відсутністю спеціальної адміністрації та відповідного фінансування Проект організації території та Функціональне зонування не розроблялися. Це вказує на деяку неефективність менеджменту об'єктів природно-заповідного фонду Львівської області, оскільки фінансування, натомість, достатнє для створення нових об'єктів ПЗФ (НПП «Королівські Бескиди» – 2019 року погоджено створення; Дендрологічний парк «Екопарк студентський», Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Парк Короля Данила», Ботанічний заказник «Двірцівський» створено 2019 року). Можливим варіантом вирішення такої ситуації вважаємо створення на території РЛП «Стільське Горбогір'я» орнітологічного та/або ландшафтного заказника або іншого об'єкту ПЗФ вищої категорії з метою охорони унікальних природних комплексів й ландшафтів та середовища існування рідкісних видів птахів, що потребує проведення додаткових досліджень для виявлення особливо цінних територій.

Таблиця. Реєстрації видів птахів, які охороняються Червоною книгою України (ЧКУ) та Резолюцією №6 Бернської конвенції (ВС6), на території та в околицях регіонального ландшафтного парку «Стільське Горбогір'я»

Вид	Статус	Місце знахідки	Координати місця знахідки		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
			широта	довгота			
<i>Strix uralensis</i> Pallas	ЧКУ ВС6	околиці с. Красів (М)	49,6236	24,0355	09.01.2017	1 ос.	Дубовик О.
- // -	- // -	- // -	49,6227	24,0342	04.01.2019	1 ос.	Дубовик О. Скирпан М.
- // -	- // -	- // -	49,6135	24,0443	04.01.2019	1 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	49,6098	24,0504	04.01.2019	1 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	49,6118	24,0517	10.02.2019	1 ос.	Дубовик О.
- // -	- // -	- // -	49,6202	24,0342	26.04.2019	2 ос.	- // -
<i>Bubo bubo</i> (L.)	- // -	Миколаївський р-н	49,5100	24,0900	06.10.2017 14.11.2017 29.11.2017	1 пара	Загородній І.
<i>Regulus ignicapilla</i> (Temminck)	ЧКУ	околиці с. Красів (М)	49,6221	24,0269	26.04.2019	самець	Дубовик О.
- // -	- // -	околиці с. Красів (М)	49,6211	24,0362	26.04.2019	самець	- // -
- // -	- // -	околиці с. Красів (М)	49,6132	24,0479	26.04.2019	самець	- // -
- // -	- // -	околиці с. Красів (М)	49,6223	24,0355	27.05.2019	самець (можливе гніздування)	- // -
<i>Columba oenas</i> (L.)	- // -	околиці с. Красів (М)	49,6249	24,0316	27.05.2019	самець	- // -
<i>Dendrocopos leucotos</i> (Bechstein)	ЧКУ ВС6	- // -	49,6166	24,0382	04.01.2019	1 ос.	Дубовик О. Скирпан М.
- // -	- // -	- // -	49,6125	24,0487	27.05.2019	1 ос.	Дубовик О.
<i>Picus viridis</i> L.	ЧКУ	околиці с. Красів (М)	49,6193	24,0149	16.06.2015	1 ос.	Дубовик О. Скирпан М.
- // -	- // -	околиці смт Розділ (М)	49,4864	24,0733	10.01.2019	1 ос.	Скирпан М.
<i>Lanius excubitor</i> L.	ЧКУ ВС6	околиці с. Раковець (М)	49,6451	24,0188	19.11.2013	1 ос.	- // -.
<i>Ciconia nigra</i> (L.)	- // -	- // -	49,6275	24,0413	01.04.2019	1 ос.	Дубовик О. Скирпан М.
- // -	- // -	- // -	49,6423	24,0426	19.07.2014	1 ос.	Скирпан М.
<i>Haliaeetus albicilla</i> (L.)	- // -	околиці с. Рудники (М)	49,4702	23,9287	04.04.2019	кочова доросла ос.	- // -
<i>Milvus migrans</i> (Boddaert)	- // -	околиці с. Розвадів (М)	49,4893	23,9756	05.07.2017	пара (можливе гніздування)	Загородній І.
<i>Clanga pomarina</i> (Brehm)	- // -	околиці с. Великі Глібовичі	49,6145	24,2025	22.07.2015	1 ос.	Скирпан М.
- // -	- // -	околиці с. Раковець (М)	49,6448	24,0358	19.07.2014	1 ос.	- // -
<i>Circus cyaneus</i> (L.)	- // -	околиці с. Красів (М)	49,6133	23,9915	09.04.2019	2 самки	- // -
- // -	- // -	околиці с. Красів (М)	49,6193	23,9918	18.04.2019	1 ос.	- // -
<i>Circus macrourus</i> (Gmelin)	- // -	околиці с. Красів (М)	49,6203	23,9896	18.04.2019	1 ос.	- // -
<i>Circus pygargus</i> (L.)	- // -	околиці с. Красів (М)	49,6142	23,9821	23.07.2015	1 самець	- // -
- // -	- // -	околиці с. Красів (М)	49,6068	23,9796	31.07.2015	пара (можливе гніздування)	- // -
- // -	- // -	околиці с. Красів (М)	49,6134	23,9933	18.04.2019	1 ос.	- // -
<i>Circus aeruginosus</i> (L.)	ВС6	околиці с. Красів (М)	49,6209	23,9861	18.04.2019	1 ос.	- // -
<i>Anthus campestris</i> (L.)	- // -	околиці с. Красів (М)	49,6219	24,0174	26.04.2019 27.05.2019	самець (можливе гніздування)	Дубовик О.

Вид	Статус	Місце знахідки	Координати місця знахідки		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
			широта	довгота			
<i>Ciconia ciconia</i> (L.)	- // -	околиці с. Красів (М)	49,6258	24,0264	08.07.2016	1 ос.	- // -
<i>Crex crex</i> (L.)	- // -	с. Красів (М)	49,6153	24,0094	27.05.2019	1 ос.	- // -
<i>Dryocopus martius</i> (L.)	- // -	околиці с. Красів (М)	49,6189	24,0177	01.05.2019	1 ос.	Дубовик О. Скирпан М.
<i>Ficedula albicollis</i> (Temminck)	- // -	околиці с. Красів (М)	49,6195	24,0169	26.04.2019 27.05.2019	1 пара/5 га	Дубовик О.
- // -	- // -	околиці с. Красів (М)	49,6213	24,0258	26.04.2019 27.05.2019	2 пари/5 га	- // -
- // -	- // -	околиці с. Красів (М)	49,6234	24,0315	26.04.2019 27.05.2019	5 пар/5 га	- // -
- // -	- // -	околиці с. Красів (М)	49,6218	24,0351	26.04.2019 27.05.2019	2 пари/5 га	- // -
- // -	- // -	околиці с. Красів (М)	49,6174	24,0359	26.04.2019 27.05.2019	3 пари/5 га	- // -
- // -	- // -	околиці с. Красів (М)	49,6139	24,0489	26.04.2019 27.05.2019	4 пари/5 га	- // -
- // -	- // -	околиці с. Красів (М)	49,6081	24,0527	26.04.2019 27.05.2019	2 пари/5 га	- // -
- // -	- // -	околиці с. Красів (М)	49,6094	24,0447	26.04.2019 27.05.2019	2 пари/5 га	- // -
- // -	- // -	околиці с. Красів (М)	49,6149	24,0352	26.04.2019 27.05.2019	1 пара/5 га	- // -
- // -	- // -	околиці с. Красів (М)	49,6181	24,0286	26.04.2019 27.05.2019	2 пари/5 га	- // -
<i>Ficedula parva</i> (Bechstein)	- // -	околиці с. Красів (М)	49,6086	24,0399	27.05.2019	1 пара	- // -
<i>Lanius collurio</i> L.	- // -	с. Красів (М)	49,6139	24,0091	08.07.2016	1 пара	- // -
- // -	- // -	околиці с. Підтемне (П)	49,6634	24,0289	16.06.2015	1 пара	Дубовик О. Скирпан М.
<i>Alcedo atthis</i> (L.)	- // -	околиці с. Новосілки (П)	49,6390	24,0231	19.12.2013	1 ос.	Скирпан М.
- // -	- // -	околиці с. Красів (М)	49,6192	24,0156	27.05.2019	1 ос. (можливе гніздування)	Дубовик О.

Примітка: М – Миколаївський район Львівської області, П – Пустомитівський район Львівської області.

Література:

- Полянська, К. В., Ширяєва, Д. В., Марущак, О. Ю., Оскирко, О. С., Борисенко, К. А., Некрасова, О. Д., Куземко, А. А., Куцоконь, Ю. К., Балашов, І. О., Винокуров, Д. С., Вашеняк, Ю. А., Домашевський, С. В., Вітер, С. Г., Плига, А. В., Мартинов, О. В., Смірнов, Н. А., Дятлова, О. С., Романь, А. М., Богомаз, М. В., Безсмертна, О. О., Василюк, О. В. 2017. «Тиньовий список» територій, які пропонується включити до мережі Емеральд (Смарагдової мережі) в Україні. В: Куземко, А. А., ред. Залучення громадськості та науковців до проектування мережі Емеральд (Смарагдової мережі) в Україні. Київ, 84-239.
- Osiyeva A. A., Resheylo O. M. 2017. Biotic characteristics of fire-bellied toads (*Bombina*, Amphibia) of Bibrka-Stilsko hill ridge. In: *Youth and Progress of Biology: Book of Abstracts (XIII International Scientific Conference for Students and PhD Students, Lviv, April 25-27, 2017)*. Lviv, 165.
- Pietiäinen, H., Kolunen, H. 1986. Age determination of breeding Ural Owls *Strix uralensis*. *Ornis Fennica*, 63, 26-27.
- Solheim, R., Bjørnstad, R. 1987. Distribution and breeding biology in a marginal population of Ural Owl *Strix uralensis* in south-east Norway. In: *Proceedings of the Fifth Nordic Ornithological Congress, 1995*. Vitterhets-Samhället, Göteborg, 71-75.
- Загородній, І., Дикий, І. 2018. Особливості живлення пугача (*Bubo bubo* L.) на території Львівської області. В: *Молодь і Поступ Біології: програма і тези доповідей (XIV Міжнародна наукова конференція студентів та аспірантів, Львів, 10-12 квітня 2018 року)*. Львів, 190-191.

Ільмінська Любов Олександрівна

ЗНАХІДКИ РІДКІСНИХ ТВАРИН УКРАЇНИ

Спостереження рідкісних видів тварин Правобережної Наддніпрянщини, а саме в околицях с. Дзензелівка, Маньківський район, Черкаська область, с. Велика Березянка, Таращанського та с. Тростинка, Васильківського району, Київської області.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигнітній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Calosoma sycophanta</i>	Околиці с. Дзензелівка, широколистяний ліс	48,954938	30,226917	18.05.2016		Ільмінська Л.
<i>Lucanus cervus cervus</i>	Околиці с. Дзензелівка, широколистяний ліс	48,990597	30,254393	20.06.2018	Зустрічається часто і регулярно, однак чисельність зменшується	- // -
<i>Aromia moschata</i>	Околиці с. Дзензелівка, широколистяний ліс, вирубка	48,955109	30,235685	30.06.2016		- // -
<i>Papilio machaon</i>	В межах населеного пункту с. Дзензелівка	48,962197	30,233574	28.06.2018	Зустрічається рідко, кожен рік.	- // -
--/--	Околиці с. Ківшовата	49,483439	30,596434	29.07.2018		Бубела О., Ільмінська Л.
<i>Iphiclydes podalirius</i>	В межах населеного пункту с. Дзензелівка	48,972899	30,251440	27.04.2018	Зустрічається регулярно з квітня по вересень.	Ільмінська Л.
--/--	В межах с. Тростинка	50,058570	30,357434	05.2016		Бубела О.
<i>Acherontia atropos</i>	В межах населеного пункту с. Дзензелівка	48,971408	30,246535	21.08.2018		Ільмінська Л.
<i>Saturnia pyri</i>	В межах смт. Маньківка.	48,958673	30,337549	15.05.2018		- // -
<i>Megascolia maculata</i>	Околиці с. Дзензелівка, яр поблизу лісопосадки	48,979999	30,242119	24.06.2018		- // -
<i>Bombus argillaceus</i>	Околиці с. Дзензелівка, схил балки	48,973879	30,250771	12.05.2018		- // -
<i>Xylocopa valga</i>	Околиці с. Дзензелівка	48,969819	30,245471	02.05.2018	Зустрічається регулярно	- // -
--/--	В межах с. Тростинка	50,058666	30,357596	2006–2016	Щороку літає біля будинку	Бубела О.
<i>Lycaena dispar</i>	Околиці с. Дзензелівка, беріг ставу	48,972732	30,240568	17.05.2018		Ільмінська Л.
<i>Callimorpha quadripunctaria</i>	Околиці с. Дзензелівка, широколистяний ліс	48,956234	30,234023	04.08.2018		- // -
<i>Bombina bombina</i>	Околиці с. Дзензелівка, став	48,972175	30,251095	27.04.2018		- // -
<i>Emys orbicularis</i>	Околиці с. Дзензелівка, став	48,957517	30,276395	27.04.2018	Населяє практично всі водойми с. Дзензелівка	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигрітній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Otus scops</i>	Околиці с. Дзензелівка, широколистяний ліс	48,956008	30,225077	20.06.2018		- // -
<i>Cricetus cricetus</i>	Околиці с. Дзензелівка, галявина біля лісу	48,956587	30,234011	05.05.2018		- // -
<i>Botaurus stellaris</i>	Околиці с. Дзензелівка, гідрологічний заказник місцевого значення - Бабків ставок	48,957349	30,275912	15.04.2016		- // -
--/--	В межах с.Тростинка	50,060343	30,358566	2006-2016		Бубела О
<i>Ixobrychus minutus</i>	В межах с. Дзензелівка, став	48,969843	30,248231	15.06.2018		Ільмінська Л.
<i>Nycticorax nycticorax</i>	Околиці с. Юрпіль, р. Гірський Тікич	48,994366	30,521257	22.06.2016		- // -
<i>Casmerodius albus</i>	В межах с. Дзензелівка, став	48,970495	30,246578	20.04.2018		- // -
<i>Egretta garzetta</i>	Околиці с. Дзензелівка, став	48,979624	30,243790	24.07.2015		- // -
<i>Ardea purpurea</i>	Околиці с. Добра, гідрологічний заказник місцевого значення - Болото Руда	48,992807	30,123678	17.06.2016		- // -
--/--	Карповий Яр, на південь від с.Велика Березянка	49,401544	30,518128	30.09.2018		Бубела О., Ільмінська Л.
<i>Ciconia ciconia</i>	В межах с. Дзензелівка	48,964891	30,259930	30.03.2018		Ільмінська Л.
<i>Circus aeruginosus</i>	Околиці с. Дзензелівка, став	48,972846	30,251129	18.04.2018		- // -
<i>Alcedo atthis</i>	Околиці с. Дзензелівка, гідрологічний заказник місцевого значення - Бабків ставок	48,957691	30,276662	06.06.2018		- // -
<i>Picus canus</i>	В межах с. Дзензелівка	48,971078	30,246832	03.07.2018		- // -
<i>Dendrocopos medius</i>	- // -	48,971408	30,246541	11.03.2016		- // -
<i>Lanius collurio</i>	- // -	48,971138	30,246037	17.07.2018		- // -
<i>Ctenophora festiva</i>	Околиці с. Дзензелівка, широколистяний ліс	48,964956	30,228335	08.06.2018		- // -
<i>Vespertilio murinus</i>	с. Дзензелівка, приватна ділянка	48,971357	30,246548	20.10.2018		- // -

Ільчук В.П.,
м. Рівне, вул. Басівкутська, 25.
E-mail: ilchukvp@gmail.com.

Західноукраїнське орнітологічне товариство (ЗУОТ).

ГНІЗДУВАННЯ ЧЕРНІ ЧЕРВОНОДЗЬОБОЇ *NETTA RUFINA* У РІВНЕНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Знахідки виводків черні червонодзьобої *Netta rufina* на території комплексу рибогосподарських ставів при м. Здолбунів Рівненської обл. стали першою реєстрацією гніздування виду в глибині суходолу України. За опублікованими даними раніше

гніздовий ареал виду займав лише прісноводні акваторії Азово-Чорноморської території.

Нижче надаємо результати спостережень, більшість із яких опубліковані.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигрібній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Netta rufina</i>	м. Здолбунів, Рівненська обл., комплекс із 16-ти ставів загальною площею 280 га.	50,532183	26,249797	5 виводків в різних місцях) (по одному на одну дату: 11.06-23.07.2011, 23.07.2011, 23.07.2011 (інше місце), 20.05.2012 та 3.07.2013	За нашими припущеннями на ставах щорічно гніздиться до 5 пар виду. Під час весняної міграції реєстрували до 7-ми самців, які можуть бути гніздовими, але самок менше.	Ільчук В.П. Більшість даних опубліковані: Troglodytes. Праці ЗУОТ. – Вип. 3 (2012): 135-136. Ільчук В.П., 2012. Troglodytes. Праці ЗУОТ. – Вип. 5-6 (2015): 16-25. Ільчук В.П., 2015.
- // -	- // -	50,536562	26,218615	- // -	- // -	- // -
- // -	- // -	50,532760	26,221153	- // -	- // -	- // -
- // -	- // -	50,533964	26,225287	- // -	- // -	- // -
- // -	- // -	50,532459	26,226105	- // -	- // -	- // -

Література:

1. Фесенко Г. В., Бокотей А. А. (2002): Птахи фауни України (польовий визначник). Київ, 2002: 80.
2. Фесенко Г.В., Бокотей А.А. Анотований список українських наукових назв птахів фауни України (з характеристикою статусу видів). – К.-Львів, 2007: 59.

Кавурка Віталій Володимирович¹,
 Заїка Мирослав Ігорович²,
 Попов Григорій Владленович³
 Лазарев Ігор Євгенійович⁴

¹Інститут зоології ім. І.І. Шмальгаузена НАН України,
 01030, Україна, м. Київ, вул. Б. Хмельницького, 15,
 e-mail: tortrix1984@gmail.com

²Інститут еволюційної екології НАН України,
 03143, Україна, м. Київ, вул. акад. Лебедева, 37,
 e-mail: garapovi@i.ua

³Інститут зоології ім. І.І. Шмальгаузена НАН України,
 01030, Україна, м. Київ, вул. Б. Хмельницького, 15,
 e-mail: grigory.v.popov@gmail.com

⁴м. Луганськ, e-mail: jsc.el.lazar@gmail.com

НОВІ ЗНАХІДКИ ПАВУКОПОДІБНИХ (ARACHNIDA), БАГАТОНІЖОК (MYRIAPODA) ТА КОМАХ (INSECTA), ЯКІ ЗАНЕСЕНІ ДО ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ. ПОВІДОМЛЕННЯ 2

У статті зібрані відомості про знахідки 72 видів тварин, які занесені до «Червоної книги України. Тваринний світ» (2009): класу Павукоподібних (Arachnida) – 1 вид, надкласу Багатоніжок (Myriapoda) – 2 види та класу Комах (Insecta) – 69 видів (ряд Бабки (Odonata) – 2 види, ряд Богомоли (Mantoptera) – 4 види, ряд Прямокрилі (Orthoptera) – 1 вид, ряд Твердокрилі, або Жуки (Coleoptera) – 16 видів, ряд Сітчастокрилі – 2 види, ряд Скорпіонової мухи (Mecoptera) – 2 види, ряд Лускокрилі, або Метелики (Lepidoptera) – 20 видів, ряд Перетинчастокрилі

(Hymenoptera) – 19 видів, ряд Двокрилі (Diptera) – 3 види), зроблені на території 11 областей (Закарпатська, Київська, Чернігівська, Сумська, Черкаська, Харківська, Запорізька, Херсонська, Одеська, Донецька і Луганська), м. Києва та АР Крим.

У таблиці подані знахідки «червонокнижних» тварин після виходу «Червоної книги України. Тваринний світ» (2009) і знахідки зроблені раніше, але які не були відображені на її сторінках, що значно доповнює відомості про поширення цих тварин на території України.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигратній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Galeodes araneoides</i> (Pallas, 1772)	Запорізька обл., Кам'янсько-Дніпровський р-н, окол. с. Велика Знам'янка, Мамай-Гора, правий берег Каховського водосховища, в археологічному розкопі	34,16707	47,26087	06.1999	3 особини	Решетов С.О.
<i>Polydesmus montanus ukrainicus</i> Lohmander, 1928	Київська обл., Васильківський р-н, с. Діброва	50,20	30,21	28.10.2005	1 особина	Заїка М.І.
<i>Scutigera coleoptrata</i> (Linnaeus, 1758)	м. Київ, Солом'янський р-н, на стіні будинку	50,45	30,51	12.09.2009	- // -	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигнній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	АР Крим, Алуштинська міська рада, смт Лаванда, на скелі	44,74	34,37	08.07.2004	- // -	- // -
<i>Anax imperator</i> Leach, 1815	м. Київ	50,45	30,52	13.06.2009	- // -	- // -
- // -	Київська обл., Васильківський р-н, с. Діброва, біля ставка	50,20	30,21	20.06.2002	♂	- // -
<i>Sympetrum pedemontanum</i> (Allioni, 1776)	Київська обл., м. Ірпінь, біля річки	50,51	30,24	18.08.2004	1 особина	- // -
<i>Empusa pennicornis</i> (Pallas, 1773)	Луганська обл., м. Луганськ, Артемівський р-н, Калмицький яр поблизу кварталів Зарічний і Мирний	48,52	39,26	19.05.2019, 26.05.2019	5♂, 8♀	Лазарев І.Є.
- // -	Луганська обл., окол. м. Северодонецьк	48,95	38,48	01.06.2019	♂	Дем'яненко С.О.
- // -	Херсонська обл., Чорноморський біосферний заповідник, Івано-Рибальчанська ділянка	46,45	32,11	Личинка знайдена 05.09.2013, доросла комаха померла 15.03.2014	1 особина	Заїка М.І.
<i>Empusa fasciata</i> Brullè, 1836	АР Крим, 16 км Пд-Зх м. Феодосія, Карадазький природний заповідник	44,93	35,23	08.2001	♂	Попов Г.В.
- // -	АР Крим, Алуштинська міська рада, смт Лаванда, на кущі	44,74	34,37	04.07.2003	♂	Заїка М.І.
<i>Bolivaria brachyptera</i> (Pallas, 1773)	АР Крим, Бахчисарайський р-н, с. Берегове, степова рослинність приморського узбережжя	44,90	33,62	19.09.1956	1 особина	Єрмоленко В.М.
<i>Iris polystictica</i> (Fischer-Waldheim, 1846)	Луганська обл., м. Луганськ, зупинка вул. Магістральна, приватний будинок, на світло	48,53	39,30	08.-09.2017	4 особини	Лазарев І.Є.
- // -	Херсонська обл., Чорноморський біосферний заповідник, Івано-Рибальчанська ділянка	46,45	32,11	05.09.2013	♀	Заїка М.І.
<i>Poecilimon pliginskii</i> Miram, 1929	АР Крим, Алуштинська міська рада, смт Лаванда	44,74	34,37	01.07.2004	♂	Нестеров М.О.
<i>Calosoma sycophanta</i> (Linnaeus, 1758)	Київська обл., Києво-Святошинський р-н, с. Ходосівка	50,275	30,515	06.06.2005	1 особина	Нестеров М.О.
- // -	Луганська обл., м. Луганськ, Ленінський р-н, балка	48,48	39,36	15.05.2014	3 особини	Лазарев І.Є.
- // -	АР Крим, Ялтинський гірсько-лісовий природний заповідник, 13-й кв., дубово-соснові шибляки	44,46	34,09	25.06.2010	♂	Губін О.І.
- // -	АР Крим, Ялтинський гірсько-лісовий природний заповідник, Пд макросхил окол. пер. Чортова драбина	44,46	34,09	26.06.2010	♂	Губін О.І.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Carabus (Procerus) scabrosus tauricus</i> (Bonelli, 1811)	АР Крим, м. Євпаторія	45,20	33,36	27.07.1998	1 особина	Заїка М.І.
- // -	АР Крим, Алуштинська міська рада, смт Лаванда	44,74	34,37	03.07.2004	2 особини	- // -
<i>Carabus (Pachystus) hungaricus</i> (Fabricius, 1792)	Луганська обл., м. Луганськ, Артемівський р-н, балка	48,51	39,24	15.05.2019	4 особини знайдені у пляшці мертвими	Лазарев І.Є.
<i>Carabus stscheglowi</i> (Mannerheim, 1827)	Луганська обл., м. Луганськ, Ленінський р-н, балка	48,48	39,36	12, 20.06.2019	3 особини	Лазарев І.Є.
<i>Ocyopus curtipennis</i> (Motschulsky, 1849)	АР Крим, Алуштинська міська рада, смт Лаванда, на будинку	44,74	34,37	08.07.2003	1 особина	Заїка М.І.
<i>Emus hirtus</i> (Linnaeus, 1758)	Київська обл., Васильківський р-н, с. Діброва, на навозі	50,20	30,21	30.05.2004	♀	- // -
<i>Ceratophyus polyceros</i> (Pallas, 1771)	Луганська обл., Станично-Луганський р-н, с. Колесниківка, на світло	48,67	39,68	06.2009	1 особина	Лазарев І.Є.
<i>Bolbelasmus unicornis</i> (Scrank, 1789)	Сумська обл., Глухівський р-н, між с. Мацкове та хут. Кубарево	51,48	33,89	28.07.2018	1 особина	Заїка М.І.
<i>Lucanus cervus</i> (Linnaeus, 1758)	Київська обл., Васильківський р-н, с. Діброва, дубова посадка	50,20	30,21	17.07.2003	♂, ♀	- // -
- // -	Сумська обл., Глухівський р-н, окол. с. Баничі, на стежці у мішаному лісі зі значним відсотком дубів	51,51	33,92	04.09.2018	2♀ (мертві)	- // -
<i>Cerambyx cerdo</i> (Linnaeus, 1758)	АР Крим, Карадазький природний заповідник	44,92	35,20	07.1997	♂	Попов Г.В.
<i>Dorcadion equestre</i> (Laxmann, 1770)	Київська обл., Києво-Святошинський р-н, окол. с. Ходосівка	50,27	30,52	07.05.2004, 17.05.2004, 20.07.2005	2♂, ♀	Нестеров М.О.
- // -	Київська обл., Києво-Святошинський р-н, с. Музичи	50,36	30,11	17.05.2011	3♂	Заїка М.І.
- // -	Луганська обл., м. Луганськ, Артемівський р-н, балка	48,51	39,24	Початок травня 2019 р.	2 особини	Лазарев І.Є.
<i>Aromia moschata</i> (Linnaeus, 1758)	м. Київ, Біличі	50,46	30,35	18.06.2010, 11.07.2010	3♂, ♀	Заїка М.І.
- // -	Сумська обл., Глухівський р-н, окол. с. Мацкове	51,48	33,89	16.07.2018	7 особин	- // -
<i>Purpuricenus kaehleri</i> (Linnaeus, 1758)	Луганська обл., м. Луганськ, Артемівський р-н, балка, сік дубів	48,51	39,24	20.05. – 5, 9, 12.06.2019	- // -	Лазарев І.Є.
<i>Eurythyrea aurata</i> (Pallas, 1776)	м. Київ, Гідропарк, трухлява тополя	50,44	30,58	06.2006	Знайдене праве надкрило	Заїка М.І.
<i>Cucujus cinnaberinus</i> (Scopoli, 1763)	Київська обл., Києво-Святошинський р-н, с. Ходосівка	50,27	30,51	27.04.2005	2 особини	Нестеров М.О.
- // -	м. Київ, Гідропарк	50,44	30,58	24.10.2006, 24.09.2007	- // -	Заїка М.І.
- // -	м. Київ, Батієва гора	50,42	30,49	11.11.2005	1 особина	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигрібній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Brachycerus sinuatus</i> (Olivier, 1807)	Запорізька обл., Мелітопольський р-н, с. Троїцьке	47,06	35,45	19.05.2011	- // -	Ковальов І.В.
<i>Libelloides macaronius</i> (Scopoli, 1763)	АР Крим, Алуштинська міська рада, с. Кутузівка, на квітучому куці	44,72	34,37	20.06.2003	- // -	Заїка М.І.
- // -	АР Крим, Алуштинська міська рада, смт Лаванда	44,74	34,37	01.07.2004	- // -	Нестеров М.О.
<i>Acanthaclisis occitanica</i> (Villers, 1789)	Херсонська обл., Чорноморський біосферний заповідник, Івано-Рибальчанська ділянка, ручний збір	46,45	32,11	18.07.1973	- // -	Котенко А.Г.
<i>Bittacus italicus</i> (Müller, 1786)	Київська обл., Обухівський р-н, окол. с. Плюти	50,17	30,72	22.07.1956	1 особина	Меліхов Г.
- // -	Херсонська обл., Ново-Каховська міська рада, смт Дніпріани, старий вербовий ліс – заплавна лука	46,74	33,27	18.06.1968	♀	Єрмоленко В.М.
- // -	Донецька обл., Пд-Зх ок. м. Донецьк, ок. мкр «Текстильник», балка «Ранковка», узлісся дубової посадки	48,01	37,80	20.07.2004	1 особина	Сергєєв М.Є.
- // -	Донецька обл., 15 км на Сх від Єнакієво, смт Ольховатка, степові схили, в польоті, в травостой	48,24	38,40	07.08.2003	- // -	Попов Г.В.
- // -	Донецька обл., окол. м. Ясинувата, байрачний ліс, степовий схил	48,13	37,86	23.08.2004	- // -	Сергєєв М.Є.
<i>Boreus westwoodi</i> Hagen, 1866	Київська обл., Васильківський р-н, с. Діброва	50,20	30,21	28.12.2005, 07.01.2010, 08.01.2010	2♂, 5♀	Заїка М.І.
<i>Papilio machaon</i> (Linnaeus, 1758)	Київська обл., Васильківський р-н, с. Діброва, на полі	50,20	30,21	20.07.2002	1 особина	- // -
- // -	Сумська обл., Путивльський р-н, окол. с. Кочерги	51,47	33,87	09.08.2018	- // -	- // -
- // -	Чернігівська обл., м. Ніжин	51,04	31,87	23.04.2019, 26.04.2019	2 особини	Кавурка В.В.
<i>Iphiclides podalirius</i> (Linnaeus, 1758)	Херсонська обл., м. Скадовськ, сад	46,11	32,91	02.07.2003	1 особина	Заїка М.І.
- // -	Сумська обл., Глухівський р-н, окол. с. Баничі	51,51	33,92	14.07.2018, 05.08.2018	Близько 40 особин	- // -
- // -	Чернігівська обл., м. Ніжин	51,04	31,87	26.04.2019	1 особина	Кавурка В.В.
<i>Parnassius mnemosyne</i> (Linnaeus, 1758)	м. Київ, Пирогів	50,35	30,51	23.07.2005	- // -	Заїка М.І.
- // -	Чернігівська обл., Ніжинський р-н, окол. с. Кукшин, РЛП «Ніжинський», уроч. Середовщина	51,19	31,57	22.05.2019	3 особини	Кавурка В.В.
- // -	Луганська обл., м. Луганськ, Артемівський р-н, балка	48,51	39,24	05.2019	Звичайний та багаточисельний вид	Лазарев І.Є.
<i>Zerynthia polyxena</i> ([Denis & Schiffermüller], 1775)	Київська обл., Києво-Святошенський р-н, с. Ходосівка	50,27	30,51	10.05.2004	1 особина	Нестеров М.О.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	Луганська обл., м. Луганськ, Артемівський р-н, балка	48,51	39,24	05.2019	Звичайний та багаточисельний вид	Лазарев І.Є.
<i>Hamearis lucina</i> (Linnaeus, 1758)	Чернігівська обл., м. Ніжин, Графський парк	51,04	31,87	10.05.2018, 12.05.2018	2 особи	Кавурка В.В.
- // -	Чернігівська обл., окол. м. Ніжин, уроч. Синяки	51,03	31,77	03.05.2019	1 особина	Кавурка В.В.
<i>Nymphalis vaualbum</i> ([Denis & Schiffermüller], 1775)	Київська обл., м. Ірпінь	50,51	30,24	20.08.2001	- // -	Нестеров М.О.
<i>Limenitis populi</i> (Linnaeus, 1758)	Київська обл., Васильківський р-н, с. Діброва, на березі ставка	50,20	30,21	23.07.1998	1 особина	Заїка М.І.
<i>Esperarge climene</i> (Esper, 1783)	Луганська обл., м. Луганськ, Артемівський р-н та Ленінський р-н, у балках	48,51, 48,48	39,24, 39,36	Середина травня – червень 2019 р.	Звичайний та багаточисельний вид	Лазарев І.Є.
<i>Marumba quercus</i> ([Denis & Schiffermüller], 1775)	Одеська обл., Іванівський р-н, окол. с. Северинівка, на світло	46,82	30,58	15.06.2019	1 особина	Кавурка В.В.
- // -	Луганська обл., м. Луганськ, Ленінський р-н	48,48	39,36	15.05.2014	♂, ♀, in copula	Лазарев І.Є.
<i>Acherontia atropos</i> (Linnaeus, 1758)	Київська обл., Васильківський р-н, с. Діброва, на городі	50,20	30,21	25.08.2006	1 особина (поряд знайдені залишки покривів лялечки)	Заїка М.І.
<i>Proserpinus proserpina</i> (Pallas, 1772)	Київська обл., Васильківський р-н, с. Діброва, на світло	50,20	30,21	10.05.2013	2 особи	- // -
<i>Hemaris tityus</i> (Linnaeus, 1758)	Луганська обл., м. Луганськ, Артемівський р-н та Ленінський р-н, у балках	48,51, 48,48	39,24, 39,36	10.05. – 28.06.2019	Більше 30 особин	Лазарев І.Є.
<i>Hemaris croatica</i> (Esper, 1779)	Луганська обл., м. Луганськ, Артемівський р-н, балка	48,51	39,24	20.05.2019	3 особи	Лазарев І.Є.
<i>Catocala sponsa</i> (Linnaeus, 1767)	Київська обл., Васильківський р-н, с. Діброва, на світло	50,20	30,21	22.07.2003	1 особина	Заїка М.І.
<i>Catocala fraxini</i> (Linnaeus, 1758)	Київська обл., Васильківський р-н, с. Діброва, на світло	50,20	30,20	23.08.2005, 10.09.2005	2 особи	- // -
- // -	Сумська обл., Глухівський р-н, окол. с. Баничі, лісництво, на світло, лампа ДРВ 500 Вт	51,51	33,92	25.08.2018	1 особина	- // -
<i>Stauropora celsia</i> (Linnaeus, 1758)	Чернігівська обл., м. Ніжин, на світло	51,04	31,87	20.09.2018	1 особина	Кавурка В.В.
<i>Periphanes delphinii</i> (Linnaeus, 1758)	Київська обл., Васильківський р-н, с. Діброва, на світло	50,20	30,21	24.06.2010	1 особина	Заїка М.І.
<i>Pericallia matronula</i> (Linnaeus, 1758)	Київська обл., Києво-Святошинський р-н, с. Музичи, на світло	50,36	30,11	26.07.2010	1 особина	Нестеров М.О.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигвинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Callimorpha dominula</i> (Linnaeus, 1758)	Київська обл., Васильківський р-н, с. Діброва, лісова галявина, гусениця знайдена на вербі	50,20	30,21	Виведена з гусениці. Залялькувалась 01.05.2004, імаго вийшло 26.05.2004	1 особина	Заїка М.І.
- // -	Херсонська обл., Чорноморський біосферний заповідник, Івано-Рибальчанська ділянка, колок	46,45	32,11	21.06.1972	1 особина	Павлик
- // -	Чернігівська обл., м. Ніжин, на світло	51,04	31,87	14.06.2018, 17.06.2018, 22.06.2018, 09.06.2019	4 особини	Кавурка В.В.
<i>Zygaena laeta</i> (Hübner, 1790)	Київська обл., Макарівський р-н, с. Новосілки	50,30	30,07	10.07.2015	5 особин	Нестеров М.О.
- // -	Київська обл., Києво-Святошинський р-н, с. Ходосівка, на полі	50,27	30,51	18.07.2004	2 особини	Нестеров М.О.
- // -	АР Крим, м. Феодосія	45,04	35,37	15.07.2003	2 особини	Заїка М.І.
<i>Calameuta idolon</i> (Rossi, 1794)	Крим, м. Севастополь, окол. с. Орлине, Байдарська долина	44,46	33,8	21.05.2011	1 особина	Мартинов О.В.
<i>Abia nitens</i> (Linnaeus, 1758)	Черкаська обл., Канівський природний заповідник, Мар'їна гора	49,74	31,45	22.07.1957	1 особина	Єрмоленко В.М.
- // -	Чернігівська обл., окол. м. Чернігів	51,49	31,29	26.08.1983	1 особина	Вобленко О.С.
<i>Arge beckeri</i> (Tournier, 1889)	Донецька обл., Велико-Анадоль, бур'яни	47,69	37,48	05.06.1939, 13.06.1939	2 особини	Медведев С.І.
<i>Dolerus subalatus</i> Kerensky, 1926	Сумська обл., Лебединський р-н, природний заповідник «Михайлівська цілина»	50,83	34,08	25.04.1983	♀	?
- // -	Харківська обл., смт Нова Водолага	49,71	35,87	23.04.1976	2♀	Бартенев О.Ф.
- // -	Донецька обл., 24 км NE м. Амвросіївка, РЛП «Донецький Кряж», Савур-могила	47,92	38,74	12.04.2005	♀	Попов Г.В.
<i>Dolerus ciliatus</i> Konow, 1891	Донецька обл., відділення Українського державного степового заповідника НАН України «Хомутовський степ», різнотравно-типчаковий степ	47,28	38,18	28.03.1977	♀	Єрмоленко В.М.
<i>Siobla sturmi</i> (Klug, 1817)	Закарпатська обл., Тячівський р-н, смт Усть-Чорна	48,32	23,93	17.07.1983	1 особина	Єрмоленко В.М.
<i>Ibalia rufipes</i> Cresson, 1879	Київська обл., Васильківський р-н, с. Діброва	50,20	30,21	11.06.2006, 14.06.2006	3 особини	Заїка М.І.
- // -	м. Київ, Біличі	50,46	30,34	21.05.2010	1 особина	- // -
- // -	м. Київ, Батієва гора	50,42	30,49	07.06.2010	- // -	- // -
<i>Polochrum repandum</i> Spinola, 1805	Чернігівська обл., м. Ніжин, біля Педагогічного інституту	51,04	31,87	01.06.1985	- // -	Шешурак П.М.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	Чернігівська обл., м. Ніжин	51,04	31,87	11.06.2019	♀	Кавурка В.В.
- // -	АР Крим, Карадаг	44,93	35,22	25.06.1961	1 особина	Єрмоленко В.М.
<i>Scolia fallax</i> Eversmann, 1849 (= <i>S. galbula</i> auct.)	Київська обл., Києво-Святошинський р-н, с. Ходосівка	50,27	30,51	28.07.2004	1 особина	Нестеров М.О.
<i>Megascolia maculata</i> (Drury, 1773)	м. Київ	50,45	30,52	27.05.2006	♂	Заїка М.І.
- // -	м. Київ, Гідропарк	50,44	30,58	02.07.2008	♀	- // -
- // -	м. Київ, РЛП «Лиса гора»	50,39	30,54	01.07.2019	6♀	Кавурка В.В.
- // -	Київська обл., Васильківський р-н, окол. с. Діброва	50,20	30,21	15.06.2001, 17.06.2003	♂, 2♀	Заїка М.І.
<i>Anoplius samariensis</i> (Pallas, 1771)	Сумська обл., Лебединський р-н, окол. с. Степове (Жовтневе), природний заповідник «Михайлівська цілина»	50,83	34,08	02.07.2006	♀	Пархоменко В.В.
<i>Discoelius zonalis</i> (Panzer, 1801)	м. Київ, Біличі	50,46	30,34	11.08.2004, 11.07.2010	2♂	Нестеров М.О., Заїка М.І.
- // -	Київська обл., Васильківський р-н, с. Діброва	50,20	30,20	27.07.2010	♀	Заїка М.І.
- // -	Сумська обл., Глухівський р-н, між с. Мацкове та хут. Кубареве	51,48	33,89	28.07.2018	2 особини	- // -
- // -	Донецька обл., м. Донецьк, парк ім. Ленкома, галявина, на дикій моркві	48,01	37,80	20.08.1992	♀	Попов Г.В.
- // -	Донецька обл., с. Старий Караван, заплавна діброва біля стариці	48,92	37,78	27.07	♀	- // -
<i>Sphex funerarius</i> Gussakovskij, 1934	м. Київ, Протасів Яр	50,42	30,50	03.08.2007, 04.08.2007, 05.08.2007, 09.08.2007, 12.08.2007	7 особин	Заїка М.І.
- // -	м. Київ, РЛП «Лиса гора»	50,39	30,54	01.07.2019	5 особин	Кавурка В.В.
- // -	Київська обл., Києво-Святошинський р-н, с. Ходосівка, на полі	50,27	30,51	21.07.2004	1 особина	Нестеров М.О.
- // -	Київська обл., Васильківський р-н, с. Діброва	50,20	30,20	20.07.2007, 24.07.2007, 09.2011	4 особини	Заїка М.І.
- // -	Київська обл., Києво-Святошинський р-н, с. Музичи	50,36	30,11	22.07.2010	1 особина	- // -
- // -	Сумська обл., Глухівський р-н, між с. Баничі та с. Вікторове	51,51	33,92	02.08.2018	3 особини	- // -
<i>Cerceris tuberculata</i> (Villers, 1787)	Луганська обл., м. Луганськ, Ленінський р-н, на піщаній дорозі	48,48	39,36	20.06.2019	2♀	Лазарев І.Є.
<i>Melitturga clavicornis</i> (Latreille, 1806)	Сумська обл., Глухівський р-н, окол. с. Баничі	51,51	33,92	15.07.2018	Близько 20 особин	Заїка М.І.
<i>Bombus muscorum</i> (Linnaeus, 1758)	Київська обл., Києво-Святошинський р-н, с. Музичи	50,36	30,11	21.07.2010	1 особина	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	Сумська обл., Глухівський р-н, окол. с. Баничі	51,51	33,92	25.07.2018	12 особин	- // -
- // -	Сумська обл., Глухівський р-н, окол. с. Мацкове	51,48	33,89	16.07.2018	9 особин	- // -
<i>Bombus fragrans</i> (Pallas, 1771)	Київська обл., окол. м. Ірпінь	50,52	30,24	12.05.1948	♀	Єрмоленко В.М.
<i>Xylocopa iris</i> (Christ, 1791)	Одеська область, окол. смт Овідіополь, лісосмуга	46,26	30,43	14.06.2019	2 особини	Кавурка В.В.
<i>Xylocopa valga</i> Gerstaecker, 1872	м. Київ, РЛП «Лиса гора»	50,39	30,54	01.07.2019	4 особини	- // -
- // -	Київська обл., Києво-Святошинський р-н, с. Ходосівка	50,27	30,51	01.08.2008	♀	Нестеров М.О.
- // -	Чернігівська обл., Ніжинський р-н, окол. с. Хвилівка	50,97	31,88	26.04.2019	♂, збитий на автомобільній дорозі	Кавурка В.В.
<i>Ctenophora festiva</i> Meigen, 1804	м. Київ, Біличі	50,46	30,35	Виведено 07.06.2006 із колони взятої 24.03.2005	♀	Заїка М.І.
<i>Satanas gigas</i> (Eversmann, 1855)	Київська обл., Обухівський р-н, окол. м. Українка	50,15	30,75	10.07.1954	♂, ♀	Меліхов Г.
- // -	Київська обл., Обухівський р-н, окол. с. Плюти	50,17	30,72	24.07.1954	♂	- // -
<i>Asilus crabroniformis</i> (Linnaeus, 1758)	Київська обл., Обухівський р-н, окол. м. Українка	50,15	30,75	29.08.1953	♂	- // -
- // -	Київська обл., Васильківський р-н, с. Діброва	50,20	30,21	20.07.2003, 24.09.2006, 09.09.2007	♂, 2♀	Заїка М.І.
- // -	Сумська обл., Сумський р-н, окол. с. Могриця	51,03	35,10	03 – 21.07.2001	♀	Пархоменко В.В.
- // -	Черкаська обл., Канівський природний заповідник	49,74	31,45	11.09.1958, 12.09.1958	♂, ♀	Меліхов Г.

Автори висловлюють щире подяку колегам, які люб'язно надали інформацію про знахідки комах, які занесені до Червоної книги України, у різних регіонах країни: Вобленку О.С., Губіну О.І.,

Дем'яненку С.О., Ковальову І.В., Котенку А.Г., Мартинову О.В., Нестерову М.О., Сергєєву М.Є., Пархоменку В.В. та Шешураку П.М.

Використані джерела:

1. Червона книга України. Тваринний світ / за ред. І.А. Акімова. – К.: Глобалконсалтинг, 2009. – 600 с.

Клестов М.Л.

Національний природний парк «Нижньосульський».

Полтавська обл., Оржицький р-н., смт. Оржиця, вул. Центральна, 128

Email: npp-ns@ukr.net

НОВІ РИСИ В ГНІЗДОВІЙ БІОЛОГІЇ ГОЛУБА-СИНЯКА *COLUMBA OENAS* LINNAEUS В РАЙОНІ НПП «НИЖНЬОСУЛЬСЬКИЙ»

Columba oenas на території НПП «Нижньосульський» є рідкісним гніздовим птахом. Трапляється у лісових масивах, на заліснених схилах долини р. Сули та у заплавах лісах поблизу сіл Онішки (Оржицький район Полтавської області) та Мохнач, Велика Бурімка, Лящівка Чорнобаївського району Черкаської області. Гніздиться в дуплах дерев поодинокими парами, а загальна чисельність на тери-

торії парку не перевищує 10 пар (Клестов, Гальченко, Прядко та інші, 2016).

В 2017 році, неподалік території НПП «Нижньосульський» (околиці сіл Лящівка та Велика мка), розпочалось формування унікального гніздового угруповання *Columba oenas*, для якого характерно гніздування на стовпах-опорах високовольтної лінії електропередачі.

Вид	Місце знахідки	Координати		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		Північна широта	Східна довгота			
<i>Columba oenas</i> Linn	Лінія високовольтної електромережі поблизу сіл Лящівка, Велика та Мала Бурімки Чорнобаївського району Черкаської області	49°30'8"	32°40'12"	03.04.2017 р. – 3-4 пари; 15.04.2018 р. – 7-8 пар	Гніздиться на опорах лінії високовольтної електромережі. Окремі птахи спостерігались в районі гніздування ще з кінця 2015 р. Гніздовими конкурентами є галки <i>Corvus monedula</i> L.	Клестов М.Л.

Література

1. Клестов М. Л., Гальченко Н. П., Прядко О. І., Химин М. В., Башта А.-Т. В., Некрасова О. Д., Старовойтова М. Ю., Конограй В. А. Рослинний та тваринний світ пониззя річки Сули / під загальною редакцією Клестова М. Л. та Гальченко Н. П. – К.: Фітосоціоцентр, 2016. – 240 с.

Клетьонкін В.Г.

Національний природний парк «Дворічанський»
vladimirkletenkin@gmail.com

ЗНАХІДКИ ТВАРИН ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ У ДВОРІЧАНСЬКОМУ РАЙОНІ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Викладені матеріали зібрані автором протягом 2018 року на території Дворічанського району Харківської області. Автор висловлює подяку співробітникам національного природного парку «Дворічанський» (Новіков О.О., Тупіков А.І., Величко Г.І.) за надання інформації по точках зустрічей деяких видів.

Такі види як *Lucanus cervus cervus*, *Dorcadion equestre*, *Papilio machaon*, *Iphiclidides podalirius*, *Zerynthia polyxena*, *Xylocopa (Xylocopa) valga* у Дворічанському районі є доволі звичайними і систематично зустрічаються на всій території. Тому в таблиці наведені лише окремі дати реєстрації, як факт їх наявності.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятиградусній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Lucanus cervus cervus</i>	сmt. Дворічна	49,853119	37,657483	29.06.2018 12.07.2018	2 особини, самці; 1 особина, самець	Клетьонкін В.Г.
<i>Dorcadion equestre</i>	- // -	49,853133	37,632530	25.04.2018	1 особина	- // -
<i>Papilio machaon</i>	- // -	49,829481	37,674920	30.04.2018	2 особини	- // -
- // -	окол. с. Петрівка, узлісся	49,932560	37,790495	24.06.2018	2 особини	- // -
<i>Iphiclidides podalirius</i>	- // -	49,932594	37,788906	19.07.2018	1 особина	- // -
- // -	с. Красне Перше, узлісся листяного лісу	49,829481	37,674920	30.04.2018	- // -	- // -
<i>Zerynthia polyxena</i>	сmt. Дворічна	49,854978	37,680933	06.05.2018	3 особини	- // -
- // -	окол. с. Петрівка	49,942597	37,802107	16.06.2018	2 особини	- // -
<i>Parnassius mnemosyne</i>	с. Красне Перше, узлісся листяного лісу	49,939740	37,773470	07.06.2018	1 особина	- // -
<i>Agriades pyrenaicus</i>	південна окол. сmt. Дворічна, на виходах крейди у місцях зростання переломника Козо-Полянського	49,816473	37,671514	25.05.2018	близько 15 особин	- // -
- // -	між с. Новомлинськ та с. Красне Перше, на виходах крейди у місцях зростання переломника Козо-Полянського	49,913506	37,757359	15.05.2018	близько 10 особин	- // -
<i>Megascolia maculata maculata</i>	сmt. Дворічна	49,852344	37,684879	21.07.2018	1 особина, самиця	- // -
- // -	між с. Новомлинськ та с. Красне Перше, луки правого берега р. Оскіл	49,913193	37,760092	10.07.2018	- // -	- // -
<i>Xylocopa (Xylocopa) valga</i>	сmt. Дворічна	49,852075	37,685366	01.07.2018	2 особини	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Cerceris tuberculata</i>	між с. Новомлинськ та с. Красне Перше, середина крейдового схилу з ділянками степової рослинності	49,913041	37,754572	31.07.2018	1 особина	- // -
<i>Bombus argillaceus</i>	між с. Новомлинськ та с. Красне Перше, вершина крейдового схилу зі степовою рослинністю	49,912224	37,752037	19.06.2018	1 особина, робоча особина	Новіков О.О.
<i>Dolerus ciliatus</i>	між с. Новомлинськ та с. Красне Перше, нижня частина крейдового схилу зі степовою рослинністю	49,899747	37,750859	15.04.2018	1 особина, самиця	- // -
<i>Coronella austriaca</i>	окол. с. Кам'янка, підніжжя крейдового схилу	49,968096	37,822879	28.04.2018	1 особина	Клетьонкін В.Г.
- // -	між с. Новомлинськ та с. Красне Перше, крейдовий схил, біля нори	49,913003	37,754421	01.05.2018	1 особина, мертва тварина	- // -
<i>Tadorna ferruginea</i>	окол. смт Дворічна, заплава р. Оскіл	49,847999	37,696263	18.03.2018	4 особини	Тупіков А.І., Величко Г.І.
- // -	окол. с. Западне, степова балка з норами <i>Marmota bobak</i>	49,830487	37,584140	18.05.2018	2 особини	Клетьонкін В.Г.
<i>Bucephala clangula</i>	окол. с. Масютівка, р. Оскіл	49,812755	37,671588	25.03.2018	4 особини: 1 самиця, 3 самці	- // -
<i>Pandion haliaetus</i>	між с. Кам'янка та с. Красне Перше, НПП «Дворічанський», луки	49,958496	37,806924	05.04.2018	1 особина	- // -
- // -	окол. с. Масютівка, луки (під час розливу)	49,819804	37,681432	07.04.2018	3 особини	- // -
<i>Circus macrourus</i>	смт Дворічна, пустир	49,854048	37,658338	01.04.2018	1 особина, самець	- // -
- // -	між с. Кам'янка та с. Красне Перше, НПП «Дворічанський», крейдові схили, луки	49,958496	37,806924	05.04.2018	1 особина, самець	- // -
<i>Haliaeetus albicilla</i>	між с. Новомлинськ та с. Красне Перше, НПП «Дворічанський», заплава р.Оскіл	49,913891	37,768829	01.05.2018	2 особини, дорослі птахи	- // -
- // -	західна околиця смт Дворічна, заплава р.Оскіл	49,849993	37,695818	18.03.2018	1 особина	Тупіков А.І., Величко Г.І.
- // -	окол. с. Масютівка, луки (під час розливу)	49,819804	37,681432	07.04.2018	1 доросла особина	Клетьонкін В.Г.
<i>Milvus migrans</i>	окол. смт Дворічна, крейдові схили	49,819700	37,672870	07.04.2018	1 особина	- // -
- // -	між селами Новомлинськ та Красне Перше, луки	49,911522	37,761446	01.05.2018	2 особини	- // -
- // -	- // -	49,901044	37,745043	06.05.2018	1 особина	- // -
- // -	південна околиця с. Красне Перше, степова балка	49,922604	37,758896	12.07.2018	- // -	- // -
<i>Grus grus</i>	окол. смт Дворічна, поле	49,852156	37,643808	04.04.2018	1 доросла особина	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятичній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	окол. с. Лиман Другий, луки	49,963589	37,827950	05.04.2018	2 дорослі особини	- // -
- // -	окол. с. Масютівка, луки (під час розливу)	49,820732	37,684621	07.04.2018	4 дорослі особини	- // -
- // -	окол. с. Лиман Другий, луки	49,964982	37,849647	14.04.2018	3 дорослі особини	- // -
- // -	між селами Новомлинськ та Красне Перше, луки	49,902956	37,758578	24.04.2018	3 дорослі особини	- // -
<i>Columba oenas</i>	північно-східна околиця смт Дворічна, гнізда на опорах ЛЕП	49,880471	37,698800	весна-літо 2018	близько 16 особин	- // -
<i>Lanius excubitor</i>	окол. смт Дворічна, луки	49,827400	37,676725	25.03.2018	1 особина	- // -
- // -	окол. смт Дворічна, лісосмуга	49,854834	37,635808	04.04.2018	- // -	- // -
- // -	окол. с. Кам'янка	49,965929	37,821104	05.04.2018	- // -	- // -

Література

1. Червона книга України. Тваринний світ / Ред. І. А. Акімов. – К. : Глобалконсалтинг, 2009. – 624 с.;
2. Літопис природи національного природного парку «Дворічанський». Том VI 2017 рік. – Дворічна, 2018. – 569 с.

Кобзар Л. І.
Поліський природний заповідник

**ЗНАХІДКА МУХОЛОВКИ ЗВИЧАЙНОЇ
(*SCUTIGERA COLEOPTRATA* (LINNAEUS, 1758))
У М. КИЇВ.**

Літом 2016 р. я протягом 3-х тижнів ночувала в одному з ГБК міста Київ (станція метро Видубичі). За цей період часу знайдено одну особину мухоловки звичайної.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятичній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Scutigera coleoptrata</i> (L.)	ГБК «Енергетик-2», вул. Камішинська, 4 (станція метро Видубичі, біля Лисої гори та р. Либідь)	50,394287	30,560163	22.06.2016	1 особина, самиця, на стіні гаража, вночі	Кобзар Л. І.

Кобзар Л. І.,
Жила С. М.
Поліський природний заповідник

ЗУСТРІЧІ З ЧЕРВОНОКНИЖНИМИ ПТАХАМИ У ПОЛІСЬКОМУ ПРИРОДНОМУ ЗАПОВІДНИКУ

У статті узагальнено інформацію з зустрічей та загибелі птахів, надану науковому співробітнику Кобзар Л. І. лісовою охороною Поліського заповідника Ця інформація збирається у відповідності до Програми Літопису природи... (Андрієнко та ін., 2002) на вимогу директора та наукового відділу заповідника. Інформація фіксується у щоденниках лісників та на карточках зустрічі (або загибелі) тварин, та передається різним науковим співробітникам, які використовують її на власний розсуд. Тому інформація, представлена в таблиці, не є повною. Оскільки у період з 2009 по 2018 рр. орнітологи у штаті заповіднику були відсутні, відомості, надані лісовою охороною, не перевірялися та не узагальнювалися. Ці відомості частково потрапляли у Літописи природи та звіти окремих науковців, а також зберігалися

на карточках. Частково інформація губилася, особливо при звільненні людей з посад.

Скорочення:

- КЛ – Копищанське лісництво Поліського природного заповідника.
- ПЛ – Перганське лісництво Поліського природного заповідника.
- СЛ – Селезівське лісництво Поліського природного заповідника.
- кв., вид. – квартал, виділ.
- ОЗ – охоронна зона.
- ОЗ кв. 2 КЛ - охоронна зона квартала 2 Копищанського лісництва.
- ос. – особина.
- ур. – урочище.

Таблиця. Зустрічі з червонокнижними птахами у Поліському природному заповіднику та його охоронній зоні.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Tetrao urogallus</i> (L.)	КЛ (кв. 1)	51,542857	27,915664	19.09.2014	1 ос.	Бовкун В. В.
- // -	- // -	- // -	- // -	15.12.2014	4 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	25.12.2017	1 ос.	- // -
- // -	КЛ (кв. 4)	- // -	- // -	31.03.2014	2 ос.	Чернуха П. В.
- // -	- // -	- // -	- // -	2.11.2014	1 ос.	Бовкун В. В.
- // -	КЛ (кв. 4, вид. 22), сухий сосняк	- // -	- // -	10.11.2015	2 ос.	- // -
- // -	КЛ (кв. 5)	- // -	- // -	28.09.2017	1 ос.	- // -
- // -	КЛ (кв. 6, вид. 14), вологий сосняк	- // -	- // -	21.11.2015	2 ос.	Чернуха П. В.
- // -	КЛ (кв. 7)	- // -	- // -	15.01.2014	1 ос., самиця	Бовкун В. В.
- // -	- // -	- // -	- // -	19.06.2015	2 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	29.10.2018	1 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	15.11.2018	1 ос.	- // -
- // -	КЛ (кв. 8)	- // -	- // -	14.10.2014	Кілька ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	22.03.2015	2 ос.	Чернуха П. В.
- // -	- // -	- // -	- // -	11.04.2015	5 ос., токують	Бовкун В. В.
- // -	- // -	- // -	- // -	23.09.2015	2 ос.	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
-// -	-// -	-// -	-// -	13.10.2015	2 ос.	-// -
-// -	КЛ (кв. 9)	-// -	-// -	14.11.2016	4 ос.	-// -
-// -	КЛ (кв. 12)	-// -	-// -	4.01.2017	1 ос.	-// -
-// -	КЛ (кв. 13, вид. 19)	-// -	-// -	26.11.2016	1 ос.	Бігун В. О.
-// -	КЛ (кв. 13)	-// -	-// -	15.12.2018	4 ос.	-// -
-// -	КЛ (кв. 14)	-// -	-// -	30.01.2015	2 ос.	Чернуха П. В.
-// -	КЛ (кв. 15)	-// -	-// -	4.11.2016	1 ос.	Бовкун В. В.
-// -	-// -	-// -	-// -	18.11.2016	3 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	7.02.2017	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	12.11.2017	1 ос.	Чернуха П. В.
-// -	КЛ (кв. 16)	51,534101	27,988105	6.02.2015	2 ос.	Бовкун В. В.
-// -	-// -	-// -	-// -	21.02.2015	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	18.03.2015	2 ос.	-// -
-// -	КЛ (кв. 16-17)	-// -	-// -	12.01.2015	1 ос.	Зеньковець Л. П.
-// -	КЛ (кв. 17)	-// -	-// -	4.05.2014	1 ос.	Винійчук П. Д.
-// -	-// -	-// -	-// -	21.11.2015	1 ос.	-// -
-// -	КЛ (кв. 18, вид. 4), мішаний ліс	-// -	-// -	2.11.2015	2 ос.	-// -
-// -	КЛ (кв. 18)	-// -	-// -	4.12.2016	1 ос.	Бовкун В. В.
-// -	-// -	-// -	-// -	12.02.2017	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	14.11.2017	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	27.11.2018	1 ос.	-// -
-// -	КЛ (кв. 19)	-// -	-// -	12.02.2015	1 ос.	Винійчук П. Д.
-// -	-// -	-// -	-// -	18.11.2017	1 ос.	Бовкун В. В.
-// -	КЛ (кв. 20)	-// -	-// -	17.03.2015	1 ос.	Винійчук П. Д.
-// -	КЛ (кв. 22, вид. 21), березняк	51,542857	27,915664	17.11.2015	2 ос.	Бовкун В. В.
-// -	КЛ (кв. 24)	-// -	-// -	24.12.2014	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	24.01.2016	1 ос.	-// -
-// -	КЛ (кв. 24-25)	-// -	-// -	18.01.2016	3 ос., 1 самець, 2 самиці	Торгонський А. А.
-// -	КЛ (кв. 24-25), сосняк	-// -	-// -	18.01.2017	3 ос., самець та 2 самиці.	-// -
-// -	КЛ (кв. 25, вид. 28)	-// -	-// -	17.12.2011	1 ос.	Зеньковець Л. П.
-// -	КЛ (кв. 25, вид. 18), сухий сосняк	-// -	-// -	21.12.2011	1 ос.	Мороз І. І.
-// -	КЛ (кв. 25)	-// -	-// -	20.12.2014	1 ос.	Снігур І. В.
-// -	КЛ (кв. 25, вид. 28)	-// -	-// -	8.01.2015	4 ос.	Торгонський А. А.
-// -	КЛ (кв. 25)	-// -	-// -	26.11.2015	1 ос.	Снігур І. В.
-// -	-// -	-// -	-// -	14.12.2015	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	23.03.2017	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	23.03.2017	1 ос.	-// -
-// -	КЛ (кв. 25), сосняк	-// -	-// -	26.11.2018	1 ос.	-// -
-// -	КЛ (кв. 25)	-// -	-// -	25.01.2019	1 ос.	Бовкун В. В.
-// -	КЛ (кв. 27)	51,534101	27,988105	24.07.2014	1 ос.	Чернуха П. В.
-// -	КЛ (27, вид. 21)	-// -	-// -	12.01.2015	2 ос.	Зеньковець Л. П.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
-// -	КЛ (кв. 27)	-// -	-// -	7.12.2018	1 ос.	Мороз М. І.
-// -	КЛ (кв. 28)	-// -	-// -	14.02.2014	Сліди (4 ос.)	Зеньковець Л. П.
-// -	-// -	-// -	-// -	29.11.2014	1 ос.	Мороз М. І.
-// -	-// -	-// -	-// -	15.12.2014	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	4.01.2015	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	7.04.2015	2 ос., токують	Чернуха П. В.
-// -	-// -	-// -	-// -	6.12.2018	2 ос.	Бовкун В. В.
-// -	КЛ (кв. 29)	-// -	-// -	22.11.2014	1 ос.	Винійчук П. Д.
-// -	-// -	-// -	-// -	2.03.2014	2 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	4.03.2014	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	7.01.2014	Кілька особин	Бовкун В. В.
-// -	-// -	-// -	-// -	17.04.2014	1 ос.	Винійчук П. Д.
-// -	КЛ (кв. 32, вид. 22)	-// -	-// -	19.01.2016	1 ос.	Торгонський А. А.
-// -	КЛ (кв. 32), сосняк	-// -	-// -	11.12.2017	3 ос.	-// -
-// -	КЛ (кв. 34, вид. 24)	51,542857	27,915664	5.01.2016	1 ос.	Зеньковець Л. П.
-// -	КЛ (кв. 35)	-// -	-// -	16.01.2017	1 ос.	Снігур І. В.
-// -	КЛ (кв. 36)	-// -	-// -	10.07.2017	Виводок з пташенятами	-// -
-// -	КЛ (кв. 38)	51,534101	27,988105	26.02.2015	1 ос.	Мороз М. І.
-// -	КЛ (кв. 38, вид. 17), соснове рідколісся	-// -	-// -	10.04.2015	Ток (3 ос., 1 самець, 2 самиці)	-// -
-// -	КЛ (кв. 38)	-// -	-// -	20.11.2016	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	9.02.2017	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	7.03.2018	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	3.10.2018	2 ос.	Бовкун В. В.
-// -	КЛ (кв. 39)	-// -	-// -	23.01.2014	1 ос.	Мороз М. І.
-// -	-// -	-// -	-// -	14.02.2014	Слід (1 ос.)	Зеньковець Л. П.
-// -	-// -	-// -	-// -	8.11.2018	2 ос.	Чернуха П. В.
-// -	КЛ (кв. 39, вид. 23)	-// -	-// -	12.01.2015	1 ос., самиця	
-// -	КЛ (кв. 39, вид. 23)	-// -	-// -	17.11.2015	2 ос, самець та самиця.	Зеньковець Л. П.
-// -	КЛ (кв. 41, вид. 8)	-// -	-// -	8.01.2015	4 ос., 2 самиці, 2 самиці	Торгонський А. А.
-// -	КЛ (кв. 42), молодий сосняк	-// -	-// -	14.09.2017	1 ос.	Мороз М. І.
-// -	КЛ (кв. 42), сосняк	-// -	-// -	27.03.2018	2 ос.	Гречко В. В.; Зеньковець Л. П.
-// -	КЛ (кв. 43, вид. 12)	-// -	-// -	1.12.2018	2 ос.	Торгонський А. А.
-// -	КЛ (кв. 45, вид. 20), сосняк	51,542857	27,915664	25.11.2015	1 ос.	Зеньковець Л. П.
-// -	КЛ (кв. 45)	-// -	-// -	16.12.2016	1 ос.	Мороз М. І.
-// -	КЛ (кв. 45), сосняк	-// -	-// -	22.01.2018	1 ос.	Бовкун В. В.
-// -	КЛ (кв. 45), сосняк	-// -	-// -	15.02.2018	10 ос.	Бігунь В. О.
-// -	КЛ (кв. 46, вид. 16)	-// -	-// -	29.01.2015	1 ос., самиця	Зеньковець Л. П.
-// -	КЛ (кв. 47, вид. 25)	-// -	-// -	10.01.2014	1 ос., самиця	-// -
-// -	КЛ (кв. 47)	-// -	-// -	6.07.2014	1 ос.	-// -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
-// -	КЛ (кв. 47, вид. 25)	-// -	-// -	17.10.2014	1 ос., самиця	-// -
-// -	КЛ (кв. 47)	-// -	-// -	3.12.2014	1 ос., самиця	-// -
-// -	КЛ (кв. 47, вид. 15)	-// -	-// -	12.01.2016	1 ос., самиця. Слід (1 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 48, вид. 25)	-// -	-// -	4.06.2014	2 ос.	-// -
-// -	КЛ (кв. 48, вид. 15)	-// -	-// -	4.02.2015	1 ос., самиця	-// -
-// -	КЛ (кв. 48), сосняк	-// -	-// -	9.04.2015	2 ос., токують	-// -
-// -	КЛ (кв. 48, вид. 25)	-// -	-// -	1.02.2016	2 ос.	Торгонський А. А.
-// -	КЛ (кв. 48)	-// -	-// -	24.02.2017	1 ос.	Бовкун В. В.
-// -	КЛ (кв. 49, вид. 13), мішаний ліс	51,534101	27,988105	12.01.2012	2 ос.	Мороз І. І.
-// -	КЛ (кв. 50)	-// -	-// -	14.11.2014	2 ос.	Чернуха П. В.
-// -	КЛ (кв. 50, вид. 4), сухий сосняк	-// -	-// -	19.11.2015	1 ос.	Мороз М. І.
-// -	КЛ (кв. 50)	-// -	-// -	16.01.2016	2 ос.	Чернуха П. В.
-// -	-// -	-// -	-// -	26.02.2016	1 ос.	Мороз М. І.
-// -	-// -	-// -	-// -	4.04.2016	Був ток, 4 ос.	Чернуха П. В.
-// -	-// -	-// -	-// -	10.01.2017	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	24.10.2017	2 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	5.12.2017	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	10.01.2018	1 ос.	-// -
-// -	КЛ (кв. 50), сосняк	-// -	-// -	10.01.2018	1 ос.	-// -
-// -	КЛ (кв. 50)	-// -	-// -	18.12.2018	1 ос., самець	Снігур І. В.
-// -	КЛ (кв. 51, вид. 15)	-// -	-// -	22.11.2014	1 ос., самиця	Зеньковець Л. П.
-// -	КЛ (кв. 51, вид. 14)	-// -	-// -	24.12.2016	1 ос.	Бігун В. О.
-// -	-// -	-// -	-// -	2.01.2017	1 ос., самиця	-// -
-// -	КЛ (кв. 51)	-// -	-// -	15.11.2018	1 ос.	Мороз М. І.
-// -	КЛ (кв. 53)	-// -	-// -	13.01.2016	1 ос.	-// -
-// -	КЛ (кв. 53), мішаний ліс	-// -	-// -	13.03.2018	2 ос.	Торгонський А. А.
-// -	КЛ (кв. 54, вид. 20), мішаний ліс	-// -	-// -	7.10.2017	1 ос.	-// -
-// -	КЛ (кв. 54), сосняк	-// -	-// -	12.01.2018	1 ос.	Бовкун В. В.
-// -	КЛ (кв. 54)	-// -	-// -	20.01.2019	2 ос.	Торгонський А. А.
-// -	КЛ (кв. 55)	51,542857	27,915664	31.10.2015	1 ос.	Дубовець І. М.
-// -	КЛ (кв. 56, вид. 8)	-// -	-// -	9.01.2015	1 ос., самиця	Зеньковець Л. П.
-// -	КЛ (кв. 58)	-// -	-// -	4.02.2015	1 ос.	Мороз М. І.
-// -	КЛ (кв. 58, вид. 7), вологий сосняк	-// -	-// -	6.11.2015	2 ос.	Зеньковець Л. П.
-// -	КЛ (кв. 62), сухий со- сняк, дорога	51,534101	27,988105	16.02.2017	3 ос., самці	Панасевич О. І.
-// -	КЛ (кв. 62)	-// -	-// -	10.09.2017	2 ос.	Торгонський А. А.
-// -	КЛ (кв. 63)	51,542857	27,915664	22.08.2015	1 ос.	Дубовець І. М.
-// -	КЛ (кв. 64, вид. 16)	-// -	-// -	24.09.2014	2 ос., самиці	Торгонський А. А.
-// -	КЛ (кв. 64, вид. 21)	-// -	-// -	26.10.2014	2 ос., самиці	-// -
-// -	КЛ (кв. 64, вид. 6)	-// -	-// -	30.12.2014	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	17.01.2015	1 ос.	-// -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	- // -	- // -	- // -	9.03.2015	2 ос.	- // -
- // -	КЛ (кв. 64, вид. 16)	- // -	- // -	3.11.2015	3 ос., самиці	- // -
- // -	КЛ (кв. 67, вид. 13)	51,534101	27,988105	4.01.2014	1 ос.	Зеньковець Л. П.
- // -	КЛ (кв. 67)	- // -	- // -	31.05.2014	1 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	1.05.2015	1 ос., самиця	- // -
- // -	КЛ (кв. 68)	- // -	- // -	26.03.2014	1 ос., токує	Мороз М. І.
- // -	КЛ (кв. 68, вид. 26)	- // -	- // -	30.03.2016	Крики глушців, які токують	- // -
- // -	ПЛ (кв. 7)	51,475240	27,943176	3.01.2016	1 ос.	Дворак С. А.
- // -	ПЛ (кв. 7), вологий сосняк	- // -	- // -	15.12.2015	1 ос.	Дворецький О. В.
- // -	ПЛ (кв. 14), вологий сосняк	- // -	- // -	8.12.2015	1 ос., самиця	Хільчук О. І.
- // -	ПЛ (кв. 18), вологий сосняк	- // -	- // -	16.12.2015	1 ос.	Хільчук О. І., Ставер В. А.
- // -	ПЛ (кв. 18)	- // -	- // -	3.01.2016	1 ос.	Дворак С. А.
- // -	ПЛ (кв. 18), вологий сосняк	- // -	- // -	26.11.2016	1 ос., послід.	Ставер В. А.
- // -	ПЛ (кв. 18, вид. 5), вологий сосняк	- // -	- // -	2.01.2017	1 ос.	- // -
- // -	ПЛ (кв. 19)	- // -	- // -	22.01.2016	1 ос.	Дворак С. А.
- // -	ПЛ (кв. 19), вологий сосняк	- // -	- // -	6.03.2017	2 ос., самиці. Сліди та послід	Ставер В. А.
- // -	ПЛ (кв. 23)	- // -	- // -	6.01.2016	1 ос.	Дворак С. А.
- // -	ПЛ (кв. 24)	- // -	- // -	30.01.2016	3 ос.	- // -
- // -	ПЛ (кв. 25)	- // -	- // -	22.01.2016	Слід (1 ос.), послід біля сосен (4 ос.).	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	30.01.2016	2 ос., самиці	- // -
- // -	ПЛ (кв. 27)	- // -	- // -	22.01.2016	1 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	28.01.2016	1 ос.	- // -
- // -	ПЛ (кв. 35, вид. 4)	51,401994	27,942232	10.12.2015	8 ос.	Хомутовський О. М.
- // -	ПЛ (кв. 36)	- // -	- // -	22.10.2014	2 ос.	Дворак В. А.
- // -	- // -	- // -	- // -	3.11.2014	1 ос.	- // -
- // -	ПЛ (кв. 37)	- // -	- // -	22.10.2014	1 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	17.11.2014	2 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	20.12.2015	1 ос., самиця	Ренкас М. В.
- // -	ПЛ (кв. 37, вид. 1), вологий сосняк	- // -	- // -	22.12.2015	2 ос.	Хомутовський О. М.
- // -	ПЛ (кв. 40)	- // -	- // -	8.01.2015	3 ос.	Ренкас М. В.
- // -	- // -	- // -	- // -	8.01.2016	3 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	20.12.2015	1 ос., самиця	- // -
- // -	ПЛ (кв. 41)	- // -	- // -	21.12.2015	1 ос.	Хільчук О. І.
- // -	- // -	- // -	- // -	26.01.2016	1 ос.	Ставер В. А.
- // -	ПЛ (кв. 43)	- // -	- // -	12.12.2015	2 ос.	Ренкас М. В.
- // -	ПЛ (кв. 44)	- // -	- // -	17.12.2015	1 ос.	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
-// -	ПЛ (кв. 48)	-// -	-// -	16.04.2014	2 ос.	Дворак В. А.
-// -	-// -	-// -	-// -	25.12.2015	1 ос., самиця	Ренкас М. В.
-// -	ПЛ (кв. 50)	-// -	-// -	30.05.2015	1 ос.	Дворак В. А.
-// -	-// -	-// -	-// -	16.11.2015	1 ос.	-// -
-// -	ПЛ (кв. 51, вид. 3), мішаний ліс	-// -	-// -	20.12.2016	1 ос.	-// -
-// -	ПЛ (кв. 52)	-// -	-// -	24.01.2014	Слід (1 ос.).	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	16.05.2015	1 ос.	-// -
-// -	ПЛ (кв. 54)	-// -	-// -	7.10.2014	2 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	30.10.2014	1 ос.	-// -
-// -	ПЛ (кв. 54, вид. 14), мішаний ліс	-// -	-// -	15.12.2016	Послід біля сосни.	-// -
-// -	ПЛ (кв. 55)	-// -	-// -	30.05.2015	1 ос.	-// -
-// -	ПЛ (кв. 56)	-// -	-// -	31.03.2014	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	27.12.2015	1 ос., самиця	Ренкас М. В.
-// -	ПЛ (кв. 57)	-// -	-// -	6.11.2014	1 ос.	Дворак В. А.
-// -	ПЛ (кв. 58)	-// -	-// -	11.12.2015	2 ос.	Ренкас М. В.
-// -	ОЗ СЛ (кв. 45 Бігунсько- го лісництва)	51,556459	28,090609	26.03.2014	1 ос.	Андросович Вол. Вол.
-// -	ОЗ СЛ, р. Болотниця	-// -	-// -	13.05.2015	Самиця на яйцях	-// -
-// -	СЛ (кв. 2), сухий сосняк	-// -	-// -	11.11.2015	1 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 9), сухий сосняк	-// -	-// -	11.11.2015	1 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 10)	-// -	-// -	25.06.2014	1 ос.	Рослик М. М.
-// -	ОЗ кв. 15 СЛ	-// -	-// -	2.06.2014	Виводок	Андросович Вол. Вол.
-// -	СЛ (кв. 15)	-// -	-// -	26.01.2015	1 ос.	-// -
-// -	ОЗ кв. 15 СЛ	-// -	-// -	15.04.2015	Крики	-// -
-// -	СЛ (кв. 16)	-// -	-// -	13.03.2015	1 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	СЛ (кв. 20), сосняк	-// -	-// -	16.04.2015	1 ос.	Андросович Вол. Вол.
-// -	СЛ (кв. 21)	-// -	-// -	27.03.2014	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	24.09.2016	1 ос.	Андросович В. М.
-// -	-// -	-// -	-// -	19.04.2017	1 ос., самиця	-// -
-// -	СЛ (кв. 22)	-// -	-// -	15.04.2014	Ток	Андросович Вол. Вол.
-// -	-// -	-// -	-// -	15.04.2015	Крики	-// -
-// -	СЛ (кв. 23)	-// -	-// -	7.04.2014	2 ос.	Рослик М. М.
-// -	-// -	-// -	-// -	6.10.2014	1 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 24)	-// -	-// -	14.12.2016	2 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 25)	-// -	-// -	15.06.2015	Виводок	-// -
-// -	СЛ (кв. 27), сосняк	-// -	-// -	7.10.2013	10 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 27)	-// -	-// -	13.12.2013	1 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	-// -	-// -	-// -	7.10.2014	10 ос.	Рослик М. М.
-// -	-// -	-// -	-// -	7.12.2015	1 ос.	Андросович В. М.
-// -	СЛ (кв. 27), мішаний ліс	-// -	-// -	24.05.2016	Виводок	Андросович Вол. Вол.
-// -	СЛ (кв. 29), сосняк	-// -	-// -	5.03.2015	1 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	СЛ (кв. 29)	-// -	-// -	3.12.2015	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	23.12.2015	1 ос., самиця	Андросович В. М.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
-// -	СЛ (кв. 29), вологий сосняк	-// -	-// -	23.12.2015	1 ос., самець	Панасевич О. І.
-// -	СЛ (кв. 29)	-// -	-// -	8.12.2015	1 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	-// -	-// -	-// -	7.02.2017	1 ос.	Литвиненко В. В.
-// -	-// -	-// -	-// -	19.02.2017	1 ос.	Андросович Вол. Вол.
-// -	СЛ (кв. 30, вид. 7), воло- гий сосняк	-// -	-// -	24.11.2011	6 ос., 3 самці; 3 самиці	Рослик І. М.
-// -	СЛ (кв. 30), вологий сосняк	-// -	-// -	4.12.2011	1 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	СЛ (кв. 30)	-// -	-// -	13.03.2014	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	24.09.2014	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	2.12.2015	1 ос.	Андросович В. М.
-// -	СЛ (кв. 30), сосняк	-// -	-// -	7.03.2017	1 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	СЛ (кв. 31), змішане насадження	-// -	-// -	25.01.2012	1 ос.	Андросович М. С., Рослик М. М.
-// -	СЛ (кв. 31)	-// -	-// -	13.12.2014	1 ос.	Рослик М. М.
-// -	-// -	-// -	-// -	18.12.2015	1 ос.	Андросович В. М.
-// -	-// -	-// -	-// -	16.02.2017	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	СЛ (кв. 32), дорога	-// -	-// -	5.12.2011	Збирав камінці.	Панасевич О. І.
-// -	-// -	-// -	-// -	5.03.2012	1 ос.	Рослик М. М.
-// -	-// -	-// -	-// -	24.03.2012	1 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	СЛ (кв. 32)	-// -	-// -	6.10.2013	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	17.11.2013	1 ос.	Панасевич О. І.
-// -	-// -	-// -	-// -	12.03.2014	1 ос.	Рослик М. М.
-// -	-// -	-// -	-// -	26.04.2014; 13.12.2014	1 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 32), дорога	-// -	-// -	30.08.2014	1 ос., самець. Збирав гастро- літи	Панасевич О. І.
-// -	СЛ (кв. 32)	-// -	-// -	15.10.2014	2 ос.; самиця, самець. Збира- ли гастроліти	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	12.04.2015	3 ос., 1 самець, 2 самиці	Рослик М. М.
-// -	-// -	-// -	-// -	29.04.2015	1 ос.	Андросович В. Г.
-// -	-// -	-// -	-// -	29.07.2015	1 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	-// -	-// -	-// -	22.10.2015	2 ос.; самець, самиця	Панасевич О. І.
-// -	СЛ (кв. 32), дорога	-// -	-// -	9.11.2015	1 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	СЛ (кв. 32)	-// -	-// -	15.02.2016	1 ос.	Рослик М. М.
-// -	СЛ (кв. 32), дорога	-// -	-// -	7.02.2016	1 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	-// -	-// -	-// -	11.02.2017	1 ос., самець	Панасевич О. І.
-// -	СЛ (кв.33)	-// -	-// -	2.02.2014	1 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 33), сосняк	-// -	-// -	5.02.2015	1 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	СЛ (кв. 33)	-// -	-// -	11.02.2016	2 ос.; самець, самиця	Рослик М. М.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
-// -	СЛ (кв. 34), сосняк	-// -	-// -	1.01.2015	1 ос., самець	Панасевич О. І.
-// -	СЛ (кв. 34), болото рідколісне	-// -	-// -	12.07.2015	1 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 35)	-// -	-// -	24.03.2014	Ток	Андросович Вікт. Вас.
-// -	-// -	-// -	-// -	11.10.2014	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	16.01.2015	2 ос.	Андросович С. В.
-// -	-// -	-// -	-// -	13.03.2015	Ток	Андросович Вікт. Вас.
-// -	-// -	-// -	-// -	10.04.2015	2 ос.	Андросович С. В.
-// -	-// -	-// -	-// -	27.07.2015	1 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 35), сосняк	-// -	-// -	24.11.2015	1 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	-// -	-// -	-// -	3.01.2016	1 ос.	Андросович Вол. Вол.
-// -	-// -	-// -	-// -	12.12.2016	1 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	СЛ (кв. 36), сосняк	-// -	-// -	29.01.2015	1 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 36)	-// -	-// -	24.12.2015	1 ос., самиця	Андросович Вол. Вол.
-// -	-// -	-// -	-// -	24.03.2017	1 ос.	
-// -	СЛ (кв. 37)	51,479549	28,05671	6.01.2014	1 ос.	Панасевич О. І.
-// -	ОЗ кв. 37 СЛ, мішаний ліс	-// -	-// -	25.02.2017	1 ос.	Рослик М. М.
-// -	СЛ (кв. 39, вид. 29-30)	-// -	-// -	26.04.2014	2 ос.	Панасевич О. І.
-// -	СЛ (кв. 39), сосняк середньовіковий	-// -	-// -	5.04.2015	1 ос. Постійно зустрічається протягом 3-х років	-// -
-// -	СЛ (кв. 40), сосняк	-// -	-// -	29.01.2017	1 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	СЛ (кв. 42, вид 6), воло- гий сосняк	-// -	-// -	7.10.2011	1 ос., самець.	Панасевич О. І.
-// -	СЛ (кв. 42)	-// -	-// -	9.09.2014	5 ос., самиця та 4 молодих.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	11.12.2014	1 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	-// -	-// -	-// -	12.04.2015	Ток	Рослик М. М.
-// -	-// -	-// -	-// -	10.09.2015	1 ос., самець	Панасевич О. І.
-// -	-// -	-// -	-// -	28.10.2015	1 ос., самець	-// -
-// -	СЛ (кв. 42), вологий сосняк	-// -	-// -	10.11.2015	1 ос., самець	-// -
-// -	СЛ (кв. 42)	-// -	-// -	23.12.2015	2 ос.	Рослик М. М.
-// -	-// -	-// -	-// -	6.02.2016	1 ос.	Панасевич О. І.
-// -	СЛ (кв. 42), сосняк	-// -	-// -	2.01.2016	1 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	СЛ (кв. 43), вологий сосняк	-// -	-// -	23.01.2016	2 ос., самиця та самець.	Панасевич О. І.
-// -	-// -	-// -	-// -	19.03.2016	1 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 44-48)	-// -	-// -	14.12.2014	1 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	СЛ (кв. 44)	-// -	-// -	21.12.2014	1 ос., самець	Панасевич О. І.
-// -	-// -	-// -	-// -	5.03.2016	1 ос.	-// -
-// -	СЛ (ОЗ кв. 45)	-// -	-// -	13.12.2014	1 ос.	Андросович Вол. Вол.
-// -	СЛ (кв. 45)	-// -	-// -	13.12.2014	1 ос.	Андросович В. Г.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
-// -	-// -	-// -	-// -	13.12.2014	3 ос.	Рослик М. М.
-// -	-// -	-// -	-// -	25.02.2015	1 ос.	Андросович В. Г.
-// -	-// -	-// -	-// -	4.10.2015	1 ос.	Андросович Вол. Вол.
-// -	СЛ (кв. 45), мішаний ліс	-// -	-// -	3.11.2015	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	4.12.2015	1 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 45)	-// -	-// -	8.03.2016	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	2.03.2017	1 ос.	Рослик М. М.
-// -	СЛ (кв. 47)	-// -	-// -	3.11.2013	1 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	-// -	-// -	-// -	12.11.2014	2 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	12.01.2015	1 ос., самець	Панасевич О. І.
-// -	СЛ (кв. 47), вологий сосняк	-// -	-// -	25.11.2015	1 ос., самиця	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	11.02.2015	1 ос., самець	-// -
-// -	СЛ (кв. 47)	-// -	-// -	22.01.2016	1 ос.	Андросович Вол. Вол.
-// -	-// -	-// -	-// -	16.03.2017	1 ос.	Рослик М. М.
-// -	СЛ (кв. 48)	-// -	-// -	19.12.2013	1 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	-// -	-// -	-// -	30.03.2014	4 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 48), мішаний ліс	-// -	-// -	11.04.2017	1 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 49)	-// -	-// -	21.12.2014	1 ос.	Андросович В. Г.
-// -	-// -	-// -	-// -	10.04.2015	2 ос.	Андросович С. В.
-// -	-// -	-// -	-// -	10.04.2015	Ток	Андросович В. І.
-// -	-// -	-// -	-// -	20.04.2015	Ток	Андросович В. Г.
-// -	-// -	-// -	-// -	18.07.2015	1 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 49), сосняк	-// -	-// -	7.11.2015	2 ос.	Рослик М. М.
-// -	СЛ (кв. 49), березняк	-// -	-// -	10.02.2016	1 ос.	Андросович Вол. Вол.
-// -	СЛ (кв. 49), сосняк	-// -	-// -	15.02.2016	1 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	-// -	-// -	-// -	02.11.2016	2 ос.	Рослик М. М.
-// -	СЛ (кв. 49), мішаний ліс	-// -	-// -	11.11.2016	1 ос.	Андросович Вол. Вол.
-// -	СЛ (кв. 49)	-// -	-// -	12.03.2017	1 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 50)	-// -	-// -	15.11.2015	1 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 50), сосняк	-// -	-// -	13.11.2016	2 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	СЛ (кв. 50), березняк	-// -	-// -	16.11.2016	2 ос.	Андросович Вол. Вол.
-// -	СЛ (кв. 51)	-// -	-// -	19.12.2013	3 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	-// -	-// -	-// -	31.10.2014	4 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	21.12.2014	1 ос.	Андросович В. Г.
-// -	-// -	-// -	-// -	29.01.2015	2 ос.	Андросович С. В.
-// -	СЛ (кв. 51), мішаний ліс	-// -	-// -	19.12.2015	1 ос.	Андросович Вол. Вол.
-// -	СЛ (кв. 51), вологий сосняк	-// -	-// -	15.01.2016	1 ос., самець	Панасевич О. І.
-// -	СЛ (кв. 53)	-// -	-// -	7.01.2015	1 ос.	Андросович В. Г.
-// -	-// -	-// -	-// -	23.12.2015	2 ос.	Рослик М. М.
-// -	СЛ (кв. 54), сосняк	-// -	-// -	11.03.2016	2 ос.	Андросович С. І.
-// -	СЛ (кв. 54)	-// -	-// -	12.03.2015	1 ос.	Андросович В. Г.
-// -	СЛ (кв. 54), сосняк	-// -	-// -	15.03.2017	1 ос.	Андросович Вікт. Вас.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
-// -	СЛ (кв. 55)	-// -	-// -	10.01.2015	1 ос., самиця	Андросович Вол. Вол.; Андросович В. Г.
-// -	-// -	-// -	-// -	15.04.2015	1 ос.	Андросович В. Г.
-// -	СЛ (кв. 56), сосновий ліс середньовіковий	-// -	-// -	6.01.2015	1 ос., самець	Панасевич О. І.
-// -	-// -	-// -	-// -	15.01.2015	1 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 56), мішаний ліс	-// -	-// -	25.01.2015	1 ос., самиця	Андросович Вол. Вол.; Андросович В. Г.
-// -	СЛ (кв. 57)	-// -	-// -	07.02.2015	3 ос., токовище	Андросович С. В.
-// -	СЛ (кв. 58), мішаний ліс	-// -	-// -	5.12.2015	1 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	СЛ (кв. 58)	-// -	-// -	6.12.2015	8 ос.	Рослик М. М.
-// -	СЛ (кв. 59)	-// -	-// -	9.02.2014	1 ос.	Левицкий М. Р.
-// -	СЛ (кв. 60), вологий сосняк	-// -	-// -	22.12.2011	1 ос.	Андросович С. І.
-// -	СЛ (кв. 60), сосняк	-// -	-// -	6.10.2013	1 ос.	Левицкий М. Р.
-// -	СЛ (кв. 60)	-// -	-// -	15.02.2015	1 ос.	Андросович В. Г.
-// -	-// -	-// -	-// -	10.04.2015	2 ос.	Андросович С. В.
-// -	СЛ (кв. 61)	-// -	-// -	4.05.2015	2 ос., токовище	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	13.02.2016	3 ос.	Андросович С. І.
-// -	-// -	-// -	-// -	13.12.2016	3 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 62)	-// -	-// -	9.02.2014	1 ос.	Левицкий М. Р.
-// -	-// -	-// -	-// -	21.03.2015	2 ос.	Андросович С. В.
-// -	-// -	-// -	-// -	10.04.2015	2 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	16.12.2015	1 ос.	Андросович С. І.
-// -	-// -	-// -	-// -	20.12.2015	3 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 62), сосняк	-// -	-// -	24.01.2016	1 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 62)	-// -	-// -	23.02.2017	1 ос., самиця	-// -
-// -	СЛ (кв. 63), вологий сосняк	-// -	-// -	24.12.2011	3 ос.	Андросович П. І.
-// -	СЛ (кв. 63)	-// -	-// -	1.02.2015	1 ос.	Андросович С. І.
-// -	СЛ (кв. 63), сосняк	-// -	-// -	8.01.2016	2 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 63)	-// -	-// -	4.02.2016	2 ос., самець та самиця.	-// -
-// -	СЛ (кв. 63), сосняк	-// -	-// -	11.03.2016	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	18.02.2017	2 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 64), сосняк	-// -	-// -	10.10.2013	1 ос.	Левицкий М. Р.
-// -	СЛ (кв. 64)	-// -	-// -	7.01.2014	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	6.02.2014	1 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 64), сухий сосняк	-// -	-// -	23.04.2017	1 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 65), сосняк	-// -	-// -	25.11.2015	2 ос.	Андросович С. В.
-// -	СЛ (кв. 65)	-// -	-// -	15.02.2015	2 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	28.02.2015	2 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	1.03.2015	3 ос.	Андросович С. І.
-// -	-// -	-// -	-// -	28.03.2015	4 ос.	Андросович С. В.
-// -	-// -	-// -	-// -	3.04.2015	6 ос. Ток	-// -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	СЛ (кв. 65), вологий сосняк	- // -	- // -	15.04.2015	Токовище	- // -
- // -	СЛ (кв. 65)	- // -	- // -	9.12.2016	1 ос., самиця	Андросович С. І.
- // -	- // -	- // -	- // -	19.03.2017	1 ос.	Свинчук А. П.
- // -	СЛ (кв. 66), сосняк	- // -	- // -	18.02.2016	1 ос.	Андросович С. І.
- // -	СЛ (кв. 66)	- // -	- // -	15.12.2016	1 ос.	- // -
- // -	СЛ (кв. 66), мішаний ліс	- // -	- // -	1.03.2017	1 ос.	- // -
- // -	СЛ (кв. 67)	- // -	- // -	30.10.2015	2 ос.	Левицкий М. Р.
- // -	- // -	- // -	- // -	8.11.2015	3 ос.	Андросович С. І.
- // -	- // -	- // -	- // -	4.12.2015	2 ос.	- // -
- // -	СЛ (кв. 67), сухий сосняк	- // -	- // -	18.12.2015	1 ос.	- // -
- // -	СЛ (кв. 67), сосняк	- // -	- // -	22.01.2016	5 ос.; 2 самці, 3 самиці	- // -
- // -	СЛ (кв. 67)	- // -	- // -	16.02.2016	3 ос.; 1 самець, 2 самиці	- // -
- // -	СЛ (кв. 67), болото рідколісне	- // -	- // -	25.11.2016	2 ос.	- // -
- // -	СЛ (кв. 67)	- // -	- // -	9.12.2016	1 ос.	- // -
- // -	СЛ (кв. 67), сосняк	- // -	- // -	15.02.2017	1 ос.	- // -
- // -	СЛ (кв. 68), сосняк	- // -	- // -	25.01.2012	2 ос., самець та самиця	Левицкий М. Р.
- // -	СЛ (кв. 68)	- // -	- // -	5.01.2014	2 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	3.02.2014	2 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	7.03.2014	1 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	26.02.2015	3 ос.	Андросович С. В.
- // -	- // -	- // -	- // -	1.03.2015	2 ос.	Андросович С. І.
- // -	- // -	- // -	- // -	10.04.2015	1 ос.	Андросович С. В.
- // -	- // -	- // -	- // -	15.04.2015	1 ос.	Андросович С. І.
- // -	- // -	- // -	- // -	15.10.2015	1 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	30.10.2015	1 ос.	Левицкий М. Р.
- // -	- // -	- // -	- // -	22.12.2015	3 ос.; 1 самець, 2 самиці	Андросович С. І.
- // -	- // -	- // -	- // -	12.01.2016	3 ос.; 1 самець, 2 самиці	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	7.02.2016	1 ос.	- // -
- // -	СЛ (кв. 68), сосняк	- // -	- // -	3.03.2016	1 ос.	- // -
- // -	СЛ (кв. 68)	- // -	- // -	11.03.2017	1 ос.	Свинчук А. П.
- // -	СЛ (кв. 68), сосняк	- // -	- // -	14.03.2016	3 ос.	Андросович С. І.
- // -	- // -	- // -	- // -	18.03.2017	1 ос.	- // -
- // -	СЛ (кв. 68), вологий сосняк	- // -	- // -	21.03.2016	2 ос., самець та самиця	Левицкий М. Р.
- // -	СЛ (кв. 68)	- // -	- // -	27.11.2016	2 ос.	Свинчук А. П.
- // -	СЛ (кв. 68), сосняк	- // -	- // -	3.12.2016	2 ос.	Андросович С. І.
- // -	СЛ (кв. 68)	- // -	- // -	7.02.2017	1 ос.	- // -
- // -	СЛ (кв. 68), сосняк	- // -	- // -	1.04.2017	2 ос.	Левицкий М. Р.
- // -	- // -	- // -	- // -	22.11.2016	1 ос.	Андросович С. І.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	СЛ (кв. 72), мішаний ліс	- // -	- // -	1.11.2016	2 ос.	- // -
<i>Lyrurus tetrix</i> (L.)	КЛ (кв. 1)	51,542857	27,915664	21.04.2015	4 ос.	Бовкун В. В.
- // -	КЛ (кв. 1), згарище	- // -	- // -	14.03.2018	19 ос.	- // -
- // -	КЛ (кв. 1)	- // -	- // -	25.10.2018	7 ос.	- // -
- // -	КЛ (кв. 2, вид. 15), сосняк	- // -	- // -	3.04.2015	15 ос., токують.	Зеньковець Л. П.
- // -	КЛ (кв. 4, вид. 8)	- // -	- // -	13.02.2017	15 ос.	Бігун В. О.
- // -	КЛ (кв. 5)	- // -	- // -	14.03.2014	20 ос.	Снігур І. В.
- // -	- // -	- // -	- // -	2.08.2014	8 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	10.12.2014	8 ос.	- // -
- // -	КЛ (кв. 5, вид. 10), мішаний ліс	- // -	- // -	4.11.2015	17 ос.	Винійчук П. Д.
- // -	КЛ (кв. 5, 10)	- // -	- // -	22.01.2017	30 ос.	Снігур І. В.
- // -	- // -	- // -	- // -	22.02.2017	20 ос.	- // -
- // -	ОЗ, кв.5, 10 КЛ, поле	- // -	- // -	12.05.2017	12 ос. Ток	Винійчук П. Д.
- // -	КЛ (кв. 5, 10), згарище	- // -	- // -	28.08.2017	10-15 ос.	Снігур І. В.
- // -	КЛ (кв. 5), згарище	- // -	- // -	11.11.2017	20 ос.	- // -
- // -	КЛ (кв. 5)	- // -	- // -	15.12.2017	10, 15, 20 ос.	- // -
- // -	КЛ (кв. 5), сосняк	- // -	- // -	19.12.2017	7 ос.	Бовкун В. В.
- // -	КЛ (кв. 5)	- // -	- // -	5.01.2018	15 ос.	Снігур І. В.
- // -	КЛ (кв. 5), згарище	- // -	- // -	6.02.2018	20 ос.	- // -
- // -	КЛ (кв. 5), змішаний ліс	- // -	- // -	9.03.2018	Приблизно 20 ос.	Бігунь В. О.
- // -	КЛ (кв. 5), мішаний ліс	- // -	- // -	15.03.2018	14 ос.	Винійчук П. Д.
- // -	КЛ (кв. 5, 10)	- // -	- // -	3.01.2019	10-12 ос.	Снігур І. В.
- // -	КЛ (кв. 6)	- // -	- // -	28.06.2014	1 ос.	Бовкун В. В.
- // -	КЛ (кв. 6), молодий сосняк	- // -	- // -	29.01.2018	7 ос.	- // -
- // -	КЛ (кв. 7)	- // -	- // -	18.02.2014	2 ос.	Зеньковець Л. П.
- // -	- // -	- // -	- // -	24.07.2014	4 ос.	Бовкун В. В.
- // -	КЛ (кв. 7, вид. 15), сосняк	- // -	- // -	17.01.2015	6 ос.	- // -
- // -	КЛ (кв. 7), згарище	- // -	- // -	16.02.2015	9 ос.	- // -
- // -	КЛ (кв. 7)	- // -	- // -	17.01.2017	6 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	16.02.2017	9 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	14.04.2017	7 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	22.12.2017	9 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	14.03.2018	19 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	21.01.2019	11 ос.	- // -
- // -	КЛ (кв. 8)	- // -	- // -	8.04.2016	7 ос., ток	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	16.02.2017	8 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	20.03.2017	Кілька ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	8.04.2017	18 ос., ток	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	5.05.2017	18 ос., ток	Бігун В. О.
- // -	- // -	- // -	- // -	25.05.2017	5 ос.	Бовкун В. В.
- // -	КЛ (кв. 8), сосняк	- // -	- // -	25.08.2017	2 ос.	- // -
- // -	КЛ (кв. 8)	- // -	- // -	25.09.2017	2 ос.	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	- // -	- // -	- // -	8.10.2018	4 ос.	- // -
- // -	КЛ (кв. 9)	- // -	- // -	1.06.2014	Крики (токування)	Снігур І. В.
- // -	КЛ (кв. 10)	- // -	- // -	8.04.2014	Токування	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	22.11.2014	10-12 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	14.11.2017	10-30 ос.	- // -
- // -	КЛ (кв. 10), мішаний ліс	- // -	- // -	21.11.2018	10 ос.	- // -
- // -	КЛ (кв. 13, вид. 12)	- // -	- // -	18.04.2016	8 ос.	Бігун В. О.
- // -	КЛ (кв. 13)	- // -	- // -	10.01.2019	5 ос.	- // -
- // -	КЛ (кв. 14), згарище	- // -	- // -	12.02.2018	30 ос.	Бовкун В. В.
- // -	КЛ (кв. 15)	- // -	- // -	23.02.2015	Кілька ос.	Торгонський А. А.
- // -	- // -	- // -	- // -	13.11.2015	Крики	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	8.01.2014	15 ос.,	Снігур І. В.
- // -	- // -	- // -	- // -	15.01.2015	10 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	3.04.2015	12-15 ос., токують	- // -
- // -	КЛ (кв. 15, вид. 11), вологий сосняк	- // -	- // -	18.04.2015	15 ос., токують	- // -
- // -	КЛ (кв. 15, вид. 14-15)	- // -	- // -	4.05.2017	Ток (10 ос.)	Мороз М. І.
- // -	КЛ (кв. 15), сосняк	- // -	- // -	4.01.2018	8 ос.	Бовкун В. В.
- // -	КЛ (кв. 15, 24)	- // -	- // -	27.01.2018	10 ос.	Снігур І. В.
- // -	КЛ (кв. 15)	- // -	- // -	12.12.2018	10 ос.	- // -
- // -	КЛ (кв. 16)	51,534101	27,988105	8.11.2014	6 ос.	Мороз М. І.
- // -	- // -	- // -	- // -	26.03.2015	Ток	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	4.04.2015	Токи (36 ос.)	Чернуха П. В.
- // -	КЛ (кв. 18)	- // -	- // -	11.07.2014	6 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	24.03.2015	ток	Мороз М. І.
- // -	- // -	- // -	- // -	2.02.2017	6 ос.	Бовкун В. В.
- // -	- // -	- // -	- // -	19.03.2018	20 ос.	Снігур І. В.
- // -	КЛ (кв. 20)	- // -	- // -	10.04.2015	5 ос., ток	Винійчук П. Д.
- // -	- // -	- // -	- // -	27.11.2015	17 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	5.10.2014	17 ос.	- // -
- // -	КЛ (кв. 20, вид. 4), мішаний ліс	- // -	- // -	27.11.2015	17 ос.	- // -
- // -	КЛ (кв. 21, вид. 27)	- // -	- // -	4.05.2017	4 ос., ток	Мороз М. І.
- // -	КЛ (кв. 21), сосняк	- // -	- // -	8.05.2017	8 ос., ток	Винійчук П. Д.
- // -	КЛ (кв. 22, вид. 7)	51,542857	27,915664	27.02.2017	2 ос.	Бігун В. О.
- // -	КЛ (кв. 22)	- // -	- // -	14.07.2017	1 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	13.09.2017	2 ос.	- // -
- // -	КЛ (кв. 24)	- // -	- // -	2.04.2017	5 ос., ток	Снігур І. В.
- // -	КЛ (кв. 27, вид. 21)	51,534101	27,988105	29.04.2015	Пір'я вбитого тетерука	Зеньковець Л. П.
- // -	КЛ (кв. 27), сосняк	- // -	- // -	4.04.2017	Місце де був ток (приблизно 100 ос.)	Чернуха П. В.
- // -	КЛ (кв. 29)	- // -	- // -	26.11.2014	12 ос.	Винійчук П. Д.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
-// -	КЛ (кв. 30)	-// -	-// -	6.03.2014	12 ос.	-// -
-// -	КЛ (кв. 36)	51,542857	27,915664	22.08.2017	10-15 ос.	Снігур І. В.
-// -	КЛ (кв. 37)	-// -	-// -	8.04.2016	Місце де був ток	Чернуха П. В.
-// -	КЛ (кв. 39)	51,534101	27,988105	13.11.2014	5 ос.	Зеньковець Л. П.
-// -	КЛ (кв. 41)	-// -	-// -	3.03.2014	7 ос.	Винійчук П. Д.
-// -	-// -	-// -	-// -	10.04.2015	3 ос., ток	-// -
-// -	КЛ (кв. 41, вид. 8)	-// -	-// -	4.05.2017	Ток (до 8 ос.)	Мороз М. І.
-// -	КЛ (кв. 41)	-// -	-// -	8.05.2017	3 ос., ток	Винійчук П. Д.
-// -	-// -	-// -	-// -	12.05.2017	3 ос., ток	-// -
-// -	КЛ (кв. 49)	-// -	-// -	17.11.2018	Багато	Чернуха П. В.
-// -	КЛ (кв. 50)	-// -	-// -	19.07.2014	5 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	16.01.2016	Токують, багато	Чернуха П. В.
-// -	КЛ (кв. 55, вид. 36), сосняк	51,542857	27,915664	2.02.2017	5 ос.	Гречко В. В.
-// -	КЛ (кв. 57)	-// -	-// -	15.12.2015	Кілька ос.	Чернуха П. В.
-// -	КЛ (кв. 59)	51,534101	27,988105	30.06.2014	4 ос.	Зеньковець Л. П.
-// -	КЛ (кв. 61)	-// -	-// -	17.12.2011	7 ос.	-// -
-// -	КЛ (кв. 61, вид. 54), сосняк	-// -	-// -	1.11.2015	5 ос.	-// -
-// -	КЛ (кв. 61)	-// -	-// -	14.12.2018	6 ос.	Мороз М. І.
-// -	КЛ (кв. 62), поле	-// -	-// -	7.12.2015	5 ос.	Андросович В. М.
-// -	КЛ (кв. 65, вид. 2)	51,542857	27,915664	8.02.2014	5 ос.	Зеньковець Л. П.
-// -	КЛ (кв. 65)	-// -	-// -	3.04.2015	15 ос., ток	-// -
-// -	КЛ (кв. 65, вид. 2)	-// -	-// -	16.03.2016	Токують (крики)	Торгонський А. А.
-// -	КЛ (кв. 66, вид. 14)	-// -	-// -	14.11.2015	3 ос.	Зеньковець Л. П.
-// -	КЛ (кв. 67, вид. 15)	51,534101	27,988105	5.11.2014	3 ос.	-// -
-// -	КЛ (кв. 68, вид. 16), рідколісся з галявинами	-// -	-// -	8.04.2015	Ток до 7 ос., 2 самці	Мороз М. І.
-// -	КЛ (кв. 68, вид. 18)	-// -	-// -	10.04.2015	Залишки тете- рука, вбитого лисицею	-// -
-// -	КЛ (кв. 68, вид. 22)	-// -	-// -	3.05.2017	Ток до 10 ос.	-// -
-// -	КЛ (кв. 69, вид. 2), сухий сосняк	-// -	-// -	10.01.2015	17 ос.	-// -
-// -	КЛ (кв. 69, вид. 10)	-// -	-// -	1.04.2016	Токують (крики)	-// -
-// -	КЛ (кв. 69, вид. 22), сосняк	-// -	-// -	3.05.2017	10 ос.	-// -
-// -	КЛ (кв. 69, вид. 9)	-// -	-// -	4.05.2017	Ток	-// -
-// -	ПЛ (кв. 1), сосняк	51,475240	27,943176	16.01.2012	8 ос.	Зеньковець Л. П.
-// -	ПЛ (кв. 12)	-// -	-// -	17.11.2015	1 ос.	Хільчук О. І.
-// -	ПЛ (кв. 17-18)	-// -	-// -	25.11.2015	1 ос.	Ставер В. А.
-// -	ПЛ (кв. 18)	-// -	-// -	23.01.2016	2 ос.	Дворак С. А.
-// -	ПЛ (кв. 24)	-// -	-// -	10.12.2015	2 ос.	Ставер В. А.
-// -	ПЛ (кв. 25-24)	-// -	-// -	10.11.2015	2 ос.	-// -
-// -	ПЛ (кв. 32)	-// -	-// -	31.12.2015	5 ос.	Дворак С. А.
-// -	ПЛ (кв. 35)	51,401994	27,942232	10.12.2015	8 ос.	Ренкас М. В.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
-// -	ПЛ (кв. 37)	51,401994	27,942232	6.01.2016	9 ос.	Хільчук О. І.
-// -	ПЛ (кв. 37), мішаний ліс	-// -	-// -	19.12.2017	2 ос.	Хомутовський О. М.
-// -	ПЛ (кв. 41)	-// -	-// -	9.12.2015	1 ос.	Ставер В. А.
-// -	ПЛ (кв. 42), болото рідколісне	-// -	-// -	24.11.2011	1 ос.	Оксьоненко С. В.
-// -	ПЛ (кв. 42)	-// -	-// -	15.05.2014	1 ос.	Дворак В. А.
-// -	ПЛ (кв. 50)	-// -	-// -	5.03.2014	1 ос.	-// -
-// -	ПЛ (кв. 51)	-// -	-// -	20.04.2014	3 ос.	-// -
-// -	ПЛ (кв. 53)	-// -	-// -	5.05.2014	1 ос.	-// -
-// -	ПЛ (кв. 58)	-// -	-// -	9.12.2015	1 ос., самиця	Ренкас М. В.
-// -	СЛ, мішаний ліс	51,556459	28,090609	17.01.2016	12 ос., харчувались на березах	Панасевич О. І.
-// -	СЛ (кв. 5)	-// -	-// -	13.03.2015	2 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	СЛ (кв. 15)	-// -	-// -	15.04.2014	Ток	Андросович Вол. Вол.
-// -	СЛ (кв. 16)	-// -	-// -	7.04.2014	6 ос.	Рослик М. М.
-// -	СЛ (кв. 20)	-// -	-// -	18.03.2014	5 ос.	Андросович Вол. Вол.
-// -	СЛ (кв. 23), мішаний ліс	-// -	-// -	12.04.2015	Ток	Рослик М. М.
-// -	СЛ (кв. 24)	-// -	-// -	9.11.2014	4 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	СЛ (кв. 25)	-// -	-// -	26.11.2015	5 ос.	Андросович В. М.
-// -	СЛ (кв. 28)	-// -	-// -	15.04.2014	Крики	Андросович Вол. Вол.
-// -	ОЗ кв. 28 СЛ	-// -	-// -	15.04.2015	Крики	-// -
-// -	ОЗ кв. 28 СЛ	-// -	-// -	13.05.2015	3 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 29), вологий сосняк	-// -	-// -	30.03.2017	1 ос.	Литвиненко В. В.
-// -	СЛ (кв. 30), березняк	-// -	-// -	24.02.2015	7 ос.	Андросович Вол. Вол.
-// -	СЛ (кв. 31)	-// -	-// -	16.03.2014	3 ос., токують	Панасевич О. І.
-// -	СЛ (кв. 31), поле	-// -	-// -	26.04.2014	4 ос., токують	-// -
-// -	СЛ (кв. 31)	-// -	-// -	12.11.2014	8 ос., харчувались на березах	-// -
-// -	СЛ (кв. 31)	-// -	-// -	23.03.2015	Крики	Андросович В. Г.
-// -	ОЗ кв. 31 СЛ, поле	-// -	-// -	13.12.2016	15 ос.	Рослик М. М.
-// -	СЛ (кв. 35)	-// -	-// -	27.01.2016	10 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 37)	51,479549	28,05671	29.01.2015	16 ос.	Андросович Вол. Вол.
-// -	СЛ (кв. 37), березняк	-// -	-// -	14.01.2016	7 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 37)	-// -	-// -	28.02.2016	6 ос., харчувались на березах	Панасевич О. І.
-// -	ОЗ кв. 37 СЛ, березняк	-// -	-// -	5.12.2016	5 ос.; 4 самці, 1 самиця. Харчувались на деревах.	-// -
-// -	СЛ (кв. 39)	-// -	-// -	25.03.2014	Ток	-// -
-// -	СЛ (кв. 39), мішаний ліс	-// -	-// -	10.11.2015	8 ос.; 3 самці та 5 самиць. Харчувались на березах. 1 са- мець токував.	-// -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
-// -	-// -	-// -	-// -	15.02.2016	4 ос.; 3 самці; 1 самиця.	-// -
-// -	ОЗ кв. 41 СЛ	-// -	-// -	26.04.2014	5 ос., токують	-// -
-// -	СЛ (кв. 43)	-// -	-// -	28.10.2015	8 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 43), мішаний ліс.	-// -	-// -	6.02.2016	12 ос., харчува- лись на березах.	-// -
-// -	СЛ (кв. 44)	-// -	-// -	9.09.2014	Виводок (8 ос.). Самиця та 7 молодих.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	18.11.2014	6 ос., самці. Харчувались на березах	-// -
-// -	СЛ (кв. 44), вологий сосняк	-// -	-// -	29.01.2016	5 ос., харчува- лись на березах.	-// -
-// -	ОЗ кв. 45 СЛ	-// -	-// -	5.10.2013	Кілька ос.	Андросович Вол. Вол.
-// -	-// -	-// -	-// -	12.10.2013	12 ос., всі самці	Панасевич О. І.
-// -	-// -	-// -	-// -	22.12.2013	28 ос.	Андросович Вол. Вол.
-// -	СЛ (кв. 45)	-// -	-// -	14.01.2015	27 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 45), березняк	-// -	-// -	12.02.2015	18 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 45)	-// -	-// -	28.02.2015	6 ос., самці	Панасевич О. І.
-// -	ОЗ кв. 45 СЛ, поле	-// -	-// -	12.04.2015	Ток	Рослик М. М.
-// -	ОЗ кв. 45 СЛ	-// -	-// -	3.11.2015	8 ос.	Андросович Вол. Вол.
-// -	СЛ (кв. 45), березняк	-// -	-// -	12.12.2015	8 ос.; 4 самці та 4 самиці.	Панасевич О. І.
-// -	ОЗ кв. 45 СЛ, березняк	-// -	-// -	1.02.2016	8 ос.	Андросович Вол. Вол.
-// -	СЛ (кв. 45), березняк	-// -	-// -	1.02.2016	8 ос.	-// -
-// -	ОЗ кв. 45 СЛ, поле	-// -	-// -	17.02.2016	3 ос.	Рослик М. М.
-// -	СЛ (кв. 45), луки	-// -	-// -	20.02.2016	16 ос., майбут- нє токовище	Панасевич О. І.
-// -	СЛ (кв. 45), сосняк	-// -	-// -	1.03.2016	Кілька ос.	Андросович Вол. Вол.
-// -	СЛ (кв. 45)	-// -	-// -	2.01.2017	2 ос.	Панасевич О. І.
-// -	-// -	-// -	-// -	11.03.2017	6 ос.	Рослик М. М.
-// -	СЛ (кв. 47), березняк середньовіковий	-// -	-// -	18.01.2015	18 ос., 1 самець токував	Панасевич О. І.
-// -	СЛ (кв. 47), березняк	-// -	-// -	19.01.2015	18 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	СЛ (кв. 47), мішаний ліс	-// -	-// -	22.02.2015	16 ос.	Панасевич О. І.
-// -	-// -	-// -	-// -	24.11.2016	8 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	СЛ (кв. 48), мішаний ліс	-// -	-// -	22.12.2011	16 ос.	Андросович С. І.
-// -	СЛ (кв. 48)	-// -	-// -	1.12.2014	2 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	СЛ (кв. 48), березняк середньовіковий	-// -	-// -	6.01.2015	8 ос.	
-// -	СЛ (кв. 48)	-// -	-// -	2.09.2015	Виводок, 5 ос.	Панасевич О. І.
-// -	СЛ (кв. 48), мішаний ліс	-// -	-// -	10.01.2016	8 ос.; 4 самці та 4 самиці.	-// -
-// -	СЛ (кв. 49)	-// -	-// -	15.11.2016	1 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 49), мішаний ліс	-// -	-// -	23.02.2017	3 ос.	Андросович Вікт. Вас.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	СЛ (кв. 50)	- // -	- // -	9.02.2014	12 ос.	Андросович Вікт. Вас.
- // -	- // -	- // -	- // -	21.03.2014	12 ос.	- // -
- // -	СЛ (кв. 50-51)	- // -	- // -	19.03.2016	4 ос., токують на березах	Панасевич О. І.
- // -	СЛ (кв. 51)	- // -	- // -	15.04.2015	Крики	Андросович В. Г.
- // -	СЛ (кв. 51), відкрите болото на згарищі	- // -	- // -	3.12.2015	18 ос.	Панасевич О. І.
- // -	СЛ (кв. 51), мішаний ліс	- // -	- // -	2.01.2016	13 ос.; 6 самців та 7 самиць.	- // -
- // -	СЛ (кв. 51), болото рідколісне	- // -	- // -	29.02.2016	5 ос.	Андросович Вікт. Вас.
- // -	СЛ (кв. 51), згарище	- // -	- // -	2.03.2016	1 ос., токує	Панасевич О. І.
- // -	- // -	- // -	- // -	10.03.2016	4 ос., ток	- // -
- // -	СЛ (кв. 51), болото від- крите, згарище	- // -	- // -	19.09.2016	4 ос., токують на березах	- // -
- // -	СЛ (кв. 52), сосняк	- // -	- // -	17.02.2015	6 ос.	Андросович В. І.
- // -	СЛ (кв. 53)	- // -	- // -	16.02.2015	5 ос.	Андросович Вікт. Вас.
- // -	СЛ (кв. 55), болото	- // -	- // -	28.13.2012	7 ос.	Андросович С. І.
- // -	СЛ (кв.55-56)	- // -	- // -	10.01.2015	Крики	Андросович В. Г.
- // -	СЛ (кв. 56)	- // -	- // -	24.11.2013	7 ос.	Андросович Вол. Вол.
- // -	СЛ (кв. 56), березняк середньовіковий	- // -	- // -	15.01.2015	6 ос.	Панасевич О. І.
- // -	СЛ (кв. 56)	- // -	- // -	15.03.2015	Крики	Андросович В. Г.
- // -	- // -	- // -	- // -	17.01.2016	12 ос., харчува- лись на березах	Панасевич О. І.
- // -	СЛ (кв. 57)	- // -	- // -	15.04.2014	Ток	Андросович Вол. Вол.
- // -	- // -	- // -	- // -	10.04.2015	Ток	Андросович В. І.
- // -	ОЗ кв. 57 СЛ, поле	- // -	- // -	20.04.2015	Ток	Андросович В. Г.
- // -	СЛ (кв. 57), поле	- // -	- // -	14.10.2015	8 ос.	Левицкий М. Р.
- // -	СЛ (кв. 59), березняк	- // -	- // -	25.12.2011	8 ос.	- // -
- // -	СЛ (кв. 60)	- // -	- // -	15.01.2015	1 ос.	Андросович Вікт. Вас.
- // -	- // -	- // -	- // -	22.12.2015	3 ос.	Андросович С. І.
- // -	СЛ (кв. 61), мішаний ліс	- // -	- // -	25.12.2011	4 ос.	Левицкий М. Р.
- // -	СЛ (кв. 62)	- // -	- // -	18.01.2015	10 ос., харчува- лись на березі.	Андросович С. В.
- // -	- // -	- // -	- // -	7.02.2015	7 ос., харчува- лись на березі.	- // -
- // -	СЛ (кв. 63), болото	- // -	- // -	15.04.2015	Ток	Андросович С. І.
- // -	СЛ (кв. 63), березняк	- // -	- // -	22.01.2016	7 ос.	- // -
- // -	СЛ (кв. 64)	- // -	- // -	9.03.2014	8 ос.	Левицкий М. Р.
- // -	- // -	- // -	- // -	15.02.2015	4 ос.	Андросович В. Г.
- // -	СЛ (кв. 65)	- // -	- // -	15.02.2015	2 ос.	Андросович С. В.
- // -	СЛ (кв. 67)	- // -	- // -	3.12.2016	5 ос.; 3 самця, 2 самиці	Андросович С. І.
- // -	СЛ (кв. 68)	- // -	- // -	28.03.2015	10 ос.	Андросович С. В.
- // -	ОЗ кв. 71 СЛ	- // -	- // -	15.04.2015	5 ос., ток	Андросович С. І.; Андросович С. В.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	СЛ (кв. 71)	- // -	- // -	21.05.2015	5 ос., харчувалися на березі	Андросович С. В.
- // -	ОЗ кв. 71 СЛ	- // -	- // -	2.12.2015	7 ос.	Андросович С. І.
- // -	СЛ (кв. 71), березняк	- // -	- // -	4.01.2016	11 ос.	- // -
- // -	ОЗ кв. 71 СЛ, поле	- // -	- // -	23.03.2016	21 ос.	Левицкий М. Р.
- // -	СЛ (кв. 71)	- // -	- // -	19.05.2016	Виводок (5 ос.)	Андросович С. І.
- // -	ОЗ кв. 71 СЛ, поле	- // -	- // -	18.03.2017	3 ос.	- // -
- // -	СЛ (ОЗ кв. 71), поле	- // -	- // -	3.04.2017	2 ос.	Свинчук А. П.
- // -	СЛ (кв. 73)	- // -	- // -	15.02.2015	5 ос.	Андросович С. В.
- // -	- // -	- // -	- // -	15.06.2015	Виводок 6 ос.	Андросович С. І.
- // -	ОЗ кв. 73 СЛ, березняк	- // -	- // -	15.02.2017	7 ос.	Андросович С. І.
<i>Tetrastes bonasia</i> (L.)	КЛ (кв. 62)	51,534101	27,988105	3.01.2014	4 ос.	Панасевич О. І.
- // -	ОЗ кв. 62 КЛ	- // -	- // -	13.07.2014	Виводок	Рослик М. М.
- // -	СЛ (кв. 11)	51,556459	28,090609	31.10.2014	3 ос.	- // -
- // -	СЛ (кв. 39)	51,479549	28,05671	17.01.2016	2 ос., харчувалися на горобині.	Панасевич О. І.
- // -	СЛ (кв. 39)	- // -	- // -	20.01.2016	2 ос.	- // -
- // -	СЛ (кв. 39), заплава р. Болотниця, мішаний ліс	- // -	- // -	22.03.2016	2 ос., самець та самиця	- // -
- // -	СЛ (кв. 43)	- // -	- // -	28.10.2015	2 ос.	- // -
- // -	СЛ (кв. 44), березняк середньовіковий	- // -	- // -	6.01.2015	2 ос., самець та самиця	- // -
- // -	СЛ (кв. 44), заплава р. Болотниця	- // -	- // -	28.10.2015	2 ос.	- // -
- // -	СЛ (кв. 44)	- // -	- // -	5.01.2016	2 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	9.02.2016	2 ос.	- // -
- // -	СЛ (кв. 44), мішаний ліс	- // -	- // -	28.12.2016	2 ос., харчувалися на землі	- // -
- // -	СЛ (кв. 48), мішаний ліс	- // -	- // -	10.11.2015	2 ос., самець та самиця	- // -
- // -	СЛ (кв. 48), р. Болотниця	- // -	- // -	29.11.2014	4 ос. 2 пари (самець та самиця) у 2-х різних місцях	- // -
- // -	СЛ (кв. 48), мішаний ліс	- // -	- // -	5.01.2016	2 ос.	- // -
- // -	СЛ (кв. 48)	- // -	- // -	12.03.2016	1 ос.	Андросович Вікт. Вас.
- // -	СЛ (кв. 56), березняк середньовіковий	- // -	- // -	15.01.2015	2 ос., самець; самиця	Панасевич О. І.
- // -	СЛ (кв. 56), заплава р. Болотниця	- // -	- // -	17.01.2016	2 ос.	- // -
- // -	СЛ (кв. 56), мішаний ліс	- // -	- // -	2.03.2016	2 ос., самець; самиця	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	22.02.2017	2 ос.	- // -
- // -	СЛ (кв. 64), березняк	- // -	- // -	21.03.2016	3 ос.	Левицкий М. Р.
- // -	СЛ (кв. 68)	- // -	- // -	7.02.2016	2 ос.	Андросович С. І.
- // -	СЛ (кв. 73), мішаний ліс	- // -	- // -	18.01.2016	2 ос.	- // -
<i>Ciconia nigra</i> (L.)	КЛ (кв. 4)	51,542857	27,915664	15.05.2014	Гніздо	Снігур І. В.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	КЛ (кв. 24)	- // -	- // -	23.05.2014	1 ос., політ	Мороз М. І.
- // -	КЛ (кв. 24, вид. 1)	- // -	- // -	4.07.2014	1 ос., політ	Зеньковець Л. П.
- // -	КЛ (кв. 24)	- // -	- // -	26.04.2015	Самиця на яйцях в гнізді	Снігур І. В.
- // -	КЛ (кв. 24, вид. 10), вологий сосняк	- // -	- // -	20.05.2015	Гніздо на сосні	- // -
- // -	КЛ (кв. 32)	51,534101	27,988105	29.09.2015	2 ос.	Мороз М. І.
- // -	КЛ (кв. 53)	- // -	- // -	29.06.2015	1 ос., політ	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	5.06.2016	1 ос.	- // -
- // -	КЛ (кв. 62)	- // -	- // -	4.05.2016	1 ос.	- // -
- // -	КЛ (кв. 62), сосняк	- // -	- // -	3.04.2017	1 ос., політ	- // -
- // -	ПЛ, річка	51,401994	27,942232	7.04.2014	1 ос.	Дворак В. А.
- // -	ПЛ (кв. 55)	- // -	- // -	24.07.2014	1 ос.	- // -
- // -	ПЛ (кв. 59)	- // -	- // -	17.03.2014	2 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	15.05.2014	1 ос., політ	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	27.06.2014	1 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	11.07.2014	1 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	14.07.2014	1 ос.	- // -
- // -	Околиці с. Селезівка, меліоративна канава	51,479549	28,05671	3.05.2015; 4.05.2015	1 ос.	Панасевич О. І.
- // -	ОЗ кв. 15 СЛ, сухий сосняк	51,556459	28,090609	6.12.2011	Гніздо на сосні	Андросович Вол. Вол.
- // -	СЛ (кв. 22)	- // -	- // -	11.04.2017	1 ос.	Панасевич О. І.; Литвиненко В. В.
- // -	СЛ (кв. 25), р. Жолоб- ниця	- // -	- // -	5.06.2014	Зустрічався неодноразово на харчуванні	Панасевич О. І.
- // -	СЛ (кв. 31)	- // -	- // -	30.06.2014	2 ос., політ	Рослик М. М.
- // -	ОЗ кв. 33 СЛ	- // -	- // -	19.08.2014	1 ос., політ	Панасевич О. І.
- // -	ОЗ кв. 33 СЛ, меліора- тивна канава	- // -	- // -	3.05.2015; 4.05.2015; 15.06.2015; 16.06.2015; 18.07.2015; 22.07.2015	1 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	10.07.2015	1 ос., харчував- ся в канаві.	- // -
- // -	ОЗ кв. 33 СЛ	- // -	- // -	3.10.2015	1 ос.	- // -
- // -	СЛ (кв. 46), мішаний ліс	51,479549	28,05671	20.12.2011	Гніздо на осиці.	Андросович С. І.
- // -	СЛ (кв. 46)	- // -	- // -	15.06.2015	Жиле гніздо на осиці	- // -
- // -	СЛ (кв. 57), вологий сосняк	- // -	- // -	10.12.2011	Гніздо на борті на сосні.	Левицкий М. Р.
- // -	СЛ (кв. 62), вологий сосняк	- // -	- // -	15.12.2011	Гніздо на борті на сосні.	- // -
- // -	СЛ (кв. 62)	- // -	- // -	15.06.2015	Не жиле гніздо на борті	Андросович С. І.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	СЛ (кв. 68), вологий сосняк	- // -	- // -	02.07.2015	Місце гніздування	Андросович С. В.
- // -	ОЗ кв. 71 СЛ, поле	- // -	- // -	15.05.2015	2 ос.	Андросович С. І.
- // -	ОЗ кв. 71 СЛ, поле	- // -	- // -	15.03.2017	2 ос.	- // -
- // -	СЛ (кв. 72)	- // -	- // -	1.03.2015	Біля гнізда, політ.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	15.04.2015	Гніздо на борті	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	15.06.2015	Жиле гніздо	- // -
- // -	ОЗ кв. 72 СЛ	- // -	- // -	15.06.2015	Не жиле гніздо	- // -
- // -	СЛ (кв. 72), вологий сосняк	- // -	- // -	5.12.2011	Гніздо на сосні на борті	Андросович П. І.
<i>Grus grus</i> (L.)	с. Майдан Копищанський	51,529082	27,855926	30.03.2014	Приліт	Мороз М. І.
- // -	- // -	- // -	- // -	16.10.2014	Ключі	Снігур І. В.
- // -	- // -	- // -	- // -	20.03.2015	Близько 100 ос., летіли на північний схід	Зеньковець Л. П.
- // -	- // -	- // -	- // -	27.03.2015	Біля 100 ос. летіли на північний схід	Мороз М. І.
- // -	- // -	- // -	- // -	12.08.2015	54 ос., політ	Зеньковець Л. П.
- // -	- // -	- // -	- // -	28.10.2015	Ключі	Снігур І. В.
- // -	КЛ	51,542857	27,915664	13.03.2017	Приліт	Бовкун В. В.
- // -	- // -	- // -	- // -	17.10.2017	28 ос., політ	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	20.10.2017	Кілька ос.	Бігун В. О.
- // -	КЛ (кв. 5)	- // -	- // -	28.10.2014	Відліт	Снігур І. В.
- // -	КЛ (кв. 8)	- // -	- // -	6.07.2014	Крики	Зеньковець Л. П.
- // -	КЛ (кв. 10)	- // -	- // -	22.10.2017	Відліт, до 100 ос.	Снігур І. В.
- // -	КЛ (кв. 15)	- // -	- // -	23.03.2014	Приліт	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	30.08.2015	2 ос.	Мороз М. І.
- // -	- // -	- // -	- // -	28.03.2016	6 ос., політ	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	22.10.2017	Відліт (біля 100 ос.)	Снігур І. В.
- // -	КЛ (кв. 19)	51,534101	27,988105	20.03.2015	2 ос.	Винійчук П. Д.
- // -	КЛ (кв. 23, вид. 7)	51,542857	27,915664	22.10.2016	Ключ	Бігун В. О.
- // -	КЛ (кв. 24)	- // -	- // -	8.10.2015	Ключ	Снігур І. В.
- // -	- // -	- // -	- // -	2.10.2017	Ключі	- // -
- // -	КЛ (кв. 33, вид. 12)	- // -	- // -	23.03.2017	Приліт	Бігун В. О.
- // -	КЛ (кв. 33), поле	- // -	- // -	20.09.2017	12 ос.	Мороз М. І.
- // -	КЛ (кв. 45)	- // -	- // -	14.03.2016	18 ос., політ	- // -
- // -	КЛ (кв. 50)	51,534101	27,988105	20.08.2016	1 ос.	- // -
- // -	КЛ (кв. 51), болото	- // -	- // -	2.04.2015	20 ос.	- // -
- // -	КЛ (кв. 51)	- // -	- // -	20.06.2016	1 ос., політ	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	11.03.2017	24 ос., політ	- // -
- // -	КЛ (кв. 52)	- // -	- // -	15.06.2015	1 ос., політ	- // -
- // -	с. Селезівка	51,533587	28,108461	17.03.2009	3 ос., летіли на схід	Панасевич К. О.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	- // -	- // -	- // -	12.09.2013	Перші на прольоті. 35 ос.	Панасевич О. І.
- // -	- // -	- // -	- // -	15.03.2014	Приліт	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	15.03.2015	Ключ, біля 100 ос. Летіли з заходу на схід.	Андросович В. Г.
- // -	- // -	- // -	- // -	17.03.2015	Ключ, летіли з південного заходу на схід	- // -
- // -	Околиці с. Селезівка	- // -	- // -	21.03.2015	Сірі журавлі (2 ос.)	- // -
- // -	Околиці с. Селезівка, поле	- // -	- // -	11.03.2016	2 ос.	Андросович Вікт. Вас.
- // -	Околиці с. Селезівка, оз. Грибове	51,498976	28,107517	15.03.2015	1 ос., політ	Андросович С. В.
- // -	СЛ (кв. 16), болото	51,556459	28,090609	24.03.2014	Крики	Андросович Вікт. Вас.
- // -	ОЗ кв. 20 СЛ, поле	- // -	- // -	2.04.2012	2 ос.	Рослик І. М.
- // -	СЛ (кв. 22), луки	- // -	- // -	8.10.2016	За 4 години пролетіло 6 ключів (40-60 ос.)	Панасевич О. І.
- // -	СЛ (кв. 28)	- // -	- // -	18.03.2014	Крики	Андросович Вол. Вол.
- // -	СЛ (кв. 31), поле	- // -	- // -	25.03.2012	1 ос.	Панасевич О. І.
- // -	СЛ (кв. 31)	- // -	- // -	20.10.2014	3 ключі	- // -
- // -	СЛ (кв. 31), луки	- // -	- // -	28.03.2016	3 ос., політ, крики.	- // -
- // -	СЛ (кв. 33, вид 27)	- // -	- // -	3.10.2011	Проліт (37 ос.)	- // -
- // -	ОЗ кв. 33 СЛ, поле	- // -	- // -	18.03.2015	Приліт (крики)	- // -
- // -	ОЗ кв. 33 СЛ	- // -	- // -	21.03.2015	2 ос.	Андросович В. І.
- // -	СЛ (кв. 33)	- // -	- // -	12.10.2015	Проліт, 2 ключі по 20 та 26 ос.	Панасевич О. І.
- // -	СЛ (кв. 33), болото	- // -	- // -	10.03.2016	2 ос., кружляли	- // -
- // -	ОЗ кв. 33 СЛ	- // -	- // -	14.04.2017	2 ос.	Литвиненко В. В.
- // -	СЛ (кв. 38)	51,479549	28,05671	10.10.2015	Проліт, ключ 35 ос.	Панасевич О. І.
- // -	СЛ (кв. 42), болото	- // -	- // -	3.07.2015	3 ос.	- // -
- // -	СЛ (кв. 50), болото	- // -	- // -	28.03.2011	2 ос.	Андросович С. І.
- // -	СЛ (кв. 60)	- // -	- // -	7.03.2015	2 ос.	Левицкий М. Р.
- // -	- // -	- // -	- // -	4.04.2017	2 ос.	- // -
- // -	СЛ (кв. 60), болото	- // -	- // -	7.04.2017	2 ос.	Андросович С. І.
- // -	СЛ (кв. 67), болото	- // -	- // -	21.03.2017	2 ос.	- // -
- // -	СЛ (кв. 67), болото рідколісне	- // -	- // -	22.03.2016	2 ос.	- // -
- // -	СЛ (кв. 67), болото	- // -	- // -	10.04.2017	1 ос.	- // -
- // -	СЛ (кв. 68), болото	- // -	- // -	15.03.2017	2 ос.	- // -
- // -	ОЗ кв. 71 СЛ, поле	- // -	- // -	1.03.2015	2 ос.	- // -
- // -	СЛ (кв. 71), болото	- // -	- // -	15.05.2015	1 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	15.06.2015	2 ос.	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	ОЗ кв. 71 СЛ	- // -	- // -	17.08.2015	6 ос.	Левицкий М. Р.
- // -	- // -	- // -	- // -	3.10.2015	4 ос.	- // -
- // -	ОЗ кв. 71 СЛ, поле	- // -	- // -	11.03.2016	2 ос.	Андросович С. І.
- // -	СЛ (кв. 71), болото	- // -	- // -	22.03.2016	2 ос.	- // -
- // -	ОЗ кв. 71 СЛ, поле	- // -	- // -	23.03.2016	2 ос.	Левицкий М. Р.
- // -	ОЗ кв. 71 СЛ, поле	- // -	- // -	9.03.2017	1 ос.	Андросович С. І.
- // -	СЛ (кв. 72), болото рідколісне	- // -	- // -	4.03.2017	2 ос.	- // -
- // -	СЛ (кв. 72), болото	- // -	- // -	14.04.2017	2 ос.	Андросович С. І.
- // -	СЛ (кв. 73)	- // -	- // -	17.04.2017	1 ос.	Свинчук А. П.
- // -	СЛ (кв. 73), болото	- // -	- // -	18.04.2017	1 ос.	Андросович С. І.
<i>Picoides tridactylus</i> (L.)	СЛ (кв. 44)	- // -	- // -	9.12.2014	1 ос.	Панасевич О. І.
<i>Strix nebulosa</i> Forst.	КЛ (кв. 25)	51,542857	27,915664	1.01.2015	1 ос.	Мороз М. І.
- // -	КЛ (кв. 25, вид. 17), сухий сосняк	- // -	- // -	23.01.2015	1 ос.	- // -
- // -	КЛ (кв. 26, вид. 20)	- // -	- // -	24.02.2014	2 ос.	Зеньковець Л. П.
- // -	КЛ (кв. 43), дорога	51,534101	27,988105	6.08.2015	1 ос.	Рослик М. М.
- // -	КЛ (кв. 44)	51,542857	27,915664	2.04.2016	Крики	Мороз М. І.
- // -	КЛ (кв. 50)	51,534101	27,988105	3.03.2017	1 ос.	- // -
- // -	КЛ (кв. 52)	- // -	- // -	30.07.2015	1 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	7.07.2016	1 ос.	- // -
- // -	КЛ (кв. 63)	51,542857	27,915664	26.05.2016	Пташеня в пір'ї, але ще не літає	- // -
- // -	ПЛ (кв. 50)	51,401994	27,942232	25.05.2014	1 ос.	Дворак В. А.
- // -	ПЛ (кв. 52)	- // -	- // -	20.04.2014	1 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	21.07.2014	1 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	24.05.2015	1 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	18.12.2015	1 ос.	Ренкас М. В.
- // -	ПЛ (кв. 58)	- // -	- // -	10.01.2014	1 ос.	Дворак В. А.
- // -	СЛ (кв. 49)	51,479549	28,05671	19.03.2017	1 ос.	Рослик М. М.
- // -	СЛ (кв. 57)	- // -	- // -	15.07.2015	1 ос.	Андросович С. І.
- // -	СЛ (кв. 62), сосняк	- // -	- // -	26.01.2016	1 ос.	- // -
- // -	СЛ (кв. 64), вологий сосняк	- // -	- // -	8.12.2011	Гніздо	Левицкий М. Р.
- // -	СЛ (кв. 64)	- // -	- // -	11.06.2015	1 ос.	- // -
<i>Glaucidium passerinum</i> L.	СЛ (кв.33), р. Болотниця	51,556459	28,090609	22.02.2014	Крики	Панасевич О. І.
<i>Circus cyaneus</i> (L.)	ОЗ кв. 40 СЛ), поле	51,479549	28,05671	10.10.2016	1 ос., самиця, політ	- // -
- // -	СЛ (кв. 40), поле	- // -	- // -	5.04.2017	1 ос., самиця	Литвиненко В. В.
<i>Aquila chrysaetos</i> (L.)	ОЗ кв. 5, 10 КЛ, ур. Сізо- новка (Сазонівка)	51,542857	27,915664	20.01.2015	Кружляє у по- вітрі	Мороз М. І.

1. Андриенко Т. Л., Попович С. Ю., Парчук Г. В. та ін. Програма Літопису природи для заповідників та національних природних парків: Метод. посібник. / Під ред.

д-ра біол. наук, проф. Т. Л. Андриенко. – К.: Академперіодика, 2002. – 103 с.

Кобзар Л. І.,
Жила С. М.

Поліський природний заповідник

ЗУСТРІЧІ З ЧЕРВОНОКНИЖНИМИ ССАВЦЯМИ У ПОЛІСЬКОМУ ПРИРОДНОМУ ЗАПОВІДНИКУ

У статті узагальнено інформацію, надану лісовою охороною Поліського заповідника науковому співробітнику Кобзар Л. І. Ця інформація стосується зустрічей з ссавцями та загибелі ссавців і збирається у відповідності до Програми Літопису природи... (Андрієнко та ін., 2002). Збір цих відомостей забезпечують лісники на вимогу директора та наукового відділу заповідника. Інформація фіксується у щоденниках лісників та на карточках зустрічі (або загибелі) ссавців, та передається у науковий відділ. Надана інформація потрапляє до різних наукових співробітників та використовується ними на власний розсуд, тому відомості, представлені в таблиці, не є повними. Інформація, надана лісовою охороною, може потрапляти у Літописи природи та звіти окремих науковців, а також зберігатися на карточках. Однак, картошка у Поліському заповіднику добре велася тільки в окремі роки. Частково інформація губиться, особливо при звільненні людей з посад.

Оскільки у період з 2009 по 2018 рр. теріологи у штаті заповіднику були відсутні, відомості, надані лісовою охороною, не перевірялися та не узагальнювалися. Однак, знахідка сліду ведмедя є достовірною, наявне фото сліду. Це була доросла особина, яка зайшла у заповідник з боку Білорусі.

Скорочення:

- КЛ – Копищанське лісництво Поліського природного заповідника.
- ПЛ – Перганське лісництво Поліського природного заповідника.
- СЛ – Селезівське лісництво Поліського природного заповідника.
- кв., вид. – квартал, виділ.
- ОЗ – охоронна зона.
- ОЗ кв. 2 КЛ – охоронна зона квартала 2 Копищанського лісництва.
- ос. – особина.

Таблиця. Зустрічі з червонокнижними ссавцями у Поліському природному заповіднику та його охоронній зоні.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятиградусній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Alces alces</i> (L.)	КЛ (кв. 1)	51,542857	27,915664	2.07.2014	Слід (1 ос.) Молодий 1-1,5 року	Бовкун В. В.
- // -	КЛ (кв. 1)	- // -	- // -	19.07.2014	1 ос.	Бовкун В. В.
- // -	- // -	- // -	- // -	7.09.2017	Слід (1 ос.)	- // -
- // -	КЛ (кв. 3)	- // -	- // -	19.01.2016	1 ос.	- // -
- // -	КЛ (кв. 4)	- // -	- // -	4.01.2014	Слід (1 ос.)	Мороз М. І.
- // -	КЛ (кв. 5)	- // -	- // -	17.06.2015	Слід (1 ос.)	Чернуха П. В.
- // -	- // -	- // -	- // -	25.12.2015	Слід (1 ос.), йшов на поля	Снігур І. В.
- // -	- // -	- // -	- // -	17.09.2017	Слід (3 ос.)	Бовкун В. В.
- // -	КЛ (кв. 5, 10)	- // -	- // -	12.09.2014	Багато слідів, початок гону	Снігур І. В.
- // -	КЛ (кв. 7)	- // -	- // -	17.06.2015	Слід (2 ос.)	Бовкун В. В.
- // -	КЛ (кв. 8)	- // -	- // -	23.10.2018	Слід (1 ос.)	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
-// -	КЛ (кв. 8), згарище	-// -	-// -	6.11.2018	Слід (1 ос.), молодий	-// -
-// -	КЛ (кв. 10)	-// -	-// -	1.04.2014	Слід (1 ос.)	Винійчук П. Д.
-// -	-// -	-// -	-// -	10.08.2014	Слід (2 ос.) Самиця та теля	Снігур І. В.
-// -	КЛ (кв. 10, 14)	-// -	-// -	5.10.2014	Слід (1 ос.), з поля у кв. 14	-// -
-// -	КЛ (кв. 10, 14)	-// -	-// -	2.12.2014	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 10)	-// -	-// -	2.06.2015	Слід (1 ос.), з поля у кв. 10	-// -
-// -	КЛ (кв. 10), згарище	-// -	-// -	4.11.2018	1 ос.	-// -
-// -	КЛ (кв. 10, 12)	-// -	-// -	1.11.2018	Слід (1 ос.)	Бігун В. О.
-// -	КЛ (кв. 11)	-// -	-// -	7.04.2014	Слід (2 ос.)	Чернуха П. В.
-// -	КЛ (кв. 14)	-// -	-// -	1.01.2015	Слід (1 ос.)	Мороз М. І.
-// -	-// -	-// -	-// -	3.03.2015	Слід (1 ос.)	Зеньковець Л. П.
-// -	-// -	-// -	-// -	11.09.2015	Розпочався гон	Снігур І. В.
-// -	КЛ (кв. 15)	-// -	-// -	12.11.2015	Слід (1 ос.), з кв. 15 в кв. 25	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	11.08.2017	Слід (1 ос.), йшов на поля	-// -
-// -	КЛ (кв. 15), болото	-// -	-// -	15.09.2017	Слід (2 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 15)	-// -	-// -	2.10.2017	3 ос.	-// -
-// -	КЛ (кв. 17)	51,534101	27,988105	18.06.2014	Слід (2 ос.), самиця, теля	Чернуха П. В.
-// -	-// -	-// -	-// -	6.07.2014	Слід (2 ос.), самиця, теля	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	29.10.2014	Слід (4 ос.)	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	28.05.2015	Слід (2 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 17, 18), сосняк	-// -	-// -	18.02.2017	Сліди (2 ос.)	Снігур І. В.
-// -	КЛ (кв. 18), мішаний ліс	-// -	-// -	17.02.2014	Слід (3 ос.)	Винійчук П. Д.
-// -	КЛ (кв. 18)	-// -	-// -	19.03.2014	Слід (3 ос.)	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	4.07.2014	Слід (3 ос.)	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	8.08.2014	Слід (3 ос.)	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	7.11.2014	Слід (4 ос.)	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	15.01.2015	Сліди (1 ос.)	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	2.01.2016	Слід	Бовкун В. В.
-// -	-// -	-// -	-// -	8.01.2016	Слід (2 ос.)	Торгонський А. А.
-// -	КЛ (кв. 18), вільховий ліс	-// -	-// -	22.02.2017	Слід (5 ос.)	Винійчук П. Д.
-// -	КЛ (кв. 18), мішаний ліс	-// -	-// -	26.05.2017	Слід (2 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 18)	-// -	-// -	3.11.2018	Слід (2 ос.)	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	22.01.2019	Слід (4 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 19)	-// -	-// -	5.10.2014	Слід (5 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 19), мішаний ліс	-// -	-// -	23.02.2015	Слід (7 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 19)	-// -	-// -	18.11.2017	Слід	Бовкун В. В.
-// -	-// -	-// -	-// -	26.02.2018	Слід (3 ос.)	Винійчук П. Д.
-// -	-// -	-// -	-// -	10.11.2018	Слід (5 ос.)	-// -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
-// -	КЛ (кв. 20), мішаний ліс	-// -	-// -	14.02.2014	Слід (5 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 20)	-// -	-// -	1.03.2014	Слід (2 ос.)	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	8.08.2014	Слід (6 ос.)	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	9.12.2014	Сліди (5 ос.)	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	10.12.2015	Слід (8 ос.)	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	14.12.2014	Сліди (2 ос.)	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	12.01.2015	Сліди (6 ос.)	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	14.01.2015	Слід (8 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 20), мішаний ліс	-// -	-// -	10.12.2015	Слід (8 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 20), сосняк	-// -	-// -	27.02.2017	Слід (3 ос.)	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	14.02.2018	Слід (7 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 21)	-// -	-// -	24.04.2014	Слід (5 ос.)	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	8.08.2014	Слід (4 ос.)	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	15.09.2014	Слід (9 ос.)	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	29.10.2014	Слід (4 ос.)	Чернуха П. В.
-// -	-// -	-// -	-// -	14.11.2014	Слід (3 ос.)	Винійчук П. Д.
-// -	КЛ (кв. 21, вид. 25)	-// -	-// -	15.01.2015	Слід (2 ос.)	Торгонський А. А.
-// -	КЛ (кв. 21)	-// -	-// -	26.01.2015	Сліди (2 ос.)	Винійчук П. Д.
-// -	-// -	-// -	-// -	5.05.2015	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	10.05.2015	Слід (2 ос.)	Чернуха П. В.
-// -	-// -	-// -	-// -	28.08.2015	Слід (2 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 21, вид. 10), мішаний ліс	-// -	-// -	9.11.2015	Слід (3 ос.)	Винійчук П. Д.
-// -	КЛ (кв. 21)	-// -	-// -	16.12.2015	Слід (2 ос.)	Дубовець І. М.
-// -	КЛ (кв. 21, вид. 15), мішаний ліс	-// -	-// -	26.12.2015	Слід (4 ос.)	Торгонський А. А.
-// -	КЛ (кв. 21, вид. 25), березняк	-// -	-// -	15.08.2017	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 21), сосняк	-// -	-// -	24.02.2018	Слід (5 ос.)	Зеньковець Л. П.
-// -	-// -	-// -	-// -	11.02.2018	Слід (5 ос.)	Чернуха П. В.
-// -	КЛ (кв. 21, вид. 2)	-// -	-// -	11.12.2018	3 ос., самець, самиця та лоша	Торгонський А. А.; Гречко В. В.
-// -	КЛ (кв. 21, вид. 19)	-// -	-// -	18.01.2019	Слід (3 ос.), самиця, 2 телят	Торгонський А. А.
-// -	КЛ (кв. 22)	51,542857	27,915664	20.05.2015	Слід (1 ос.)	Снігур І. В.
-// -	КЛ (кв. 24, вид. 3)	-// -	-// -	13.01.2016	Слід (1 ос.)	Торгонський А. А.
-// -	КЛ (кв. 25)	-// -	-// -	16.06.2017	2 ос., самиця, теля	Снігур І. В.
-// -	КЛ (кв. 25, 26)	-// -	-// -	10.11.2018	Слід (3 ос.)	Чернуха П. В.
-// -	КЛ (кв. 26)	-// -	-// -	27.09.2014	Слід (4 ос.), самиця, теля	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	2.07.2015	Слід (2 ос.)	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	1.11.2015	Слід (2 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 26, вид. 4), рідко- лісне болото	-// -	-// -	4.11.2015	2 ос.	-// -
-// -	КЛ (кв. 26)	-// -	-// -	15.04.2016	Слід (3 ос.)	-// -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	КЛ (кв. 27, вид. 26)	51,534101	27,988105	28.02.2015	Слід (1 ос.)	Зеньковець Л. П.
- // -	КЛ (кв. 27), сосняк	- // -	- // -	09.07.2017	Слід (2 ос.), самиця, теля	- // -
- // -	КЛ (кв. 29)	- // -	- // -	8.01.2016	Слід (2 ос.)	Торгонський А. А.
- // -	КЛ (кв. 29), сосняк	- // -	- // -	4.03.2018	Слід (3 ос.)	Винійчук П. Д.
- // -	КЛ (кв. 32)	- // -	- // -	22.03.2018	Слід (4 ос.)	- // -
- // -	КЛ (кв. 32), мішаний ліс	- // -	- // -	27.02.2014	Слід (3 ос.)	- // -
- // -	КЛ (кв. 32)	- // -	- // -	24.04.2014	Слід (3 ос.)	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	4.05.2014	Слід (2 ос.)	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	15.09.2014	Слід (7 ос.)	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	12.10.2014	Слід (3 ос.)	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	26.11.2014	Слід (2 ос.)	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	9.12.2014	Слід (2 ос.)	- // -
- // -	КЛ (кв. 32, вид. 4)	- // -	- // -	25.01.2015	Слід (3)	Зеньковець Л. П.
- // -	КЛ (кв. 32)	- // -	- // -	25.11.2015	Слід (4 ос.)	Торгонський А. А.
- // -	КЛ (кв. 32), сосняк	- // -	- // -	22.03.2017	Слід (4 ос.)	Винійчук П. Д.
- // -	- // -	- // -	- // -	13.07.2017	Слід (3 ос.)	- // -
- // -	КЛ (кв. 32)	- // -	- // -	12.11.2017	Слід (3 ос.)	- // -
- // -	КЛ (кв. 32), сосняк	- // -	- // -	3.01.2018	Слід (2 ос.)	- // -
- // -	КЛ кв. 32, вид. 23	- // -	- // -	25.12.2018	Слід (4 ос.)	Торгонський А. А.; Гречко В. В
- // -	КЛ (кв. 33)	51,542857	27,915664	16.07.2014	1 ос.	Чернуха П. В.
- // -	- // -	- // -	- // -	1.02.2015	1 ос. без рогів	Мороз М. І.
- // -	КЛ (кв. 34, вид. 6)	- // -	- // -	20.10.2014	Слід (1 ос.)	Торгонський А. А.
- // -	КЛ (кв. 35)	- // -	- // -	6.08.2014	Слід (4 ос.), самиця, теля	Чернуха П. В.
- // -	- // -	- // -	- // -	25.09.2015	Слід (2 ос.)	Снігур І. В.
- // -	КЛ (кв. 35, вид. 20)	- // -	- // -	17.10.2015	Слід (3 ос.), самиця, 2 телят	Торгонський А. А.
- // -	КЛ (кв. 35), болото	- // -	- // -	20.05.2017	Сліди (1 ос.)	Снігур І. В.
- // -	КЛ (кв. 35)	- // -	- // -	16.06.2017	Слід (1 ос.)	- // -
- // -	КЛ (кв. 35, вид. 36), мішаний ліс	- // -	- // -	12.11.2015	Слід (1 ос.)	- // -
- // -	КЛ (кв. 36)	- // -	- // -	1.02.2014	Слід (1 ос.)	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	4.01.2015	Слід (2 ос.)	Чернуха П. В.
- // -	- // -	- // -	- // -	9.01.2015	Слід (1 ос.)	Снігур І. В.
- // -	- // -	- // -	- // -	16.01.2017	Слід (1 ос.)	- // -
- // -	КЛ (кв. 37)	- // -	- // -	4.10.2014	2 ос., самиця, теля	Чернуха П. В.
- // -	КЛ (кв. 41), сосняк	51,534101	27,988105	12.10.2017	Слід (4 ос.)	Винійчук П. Д.
- // -	КЛ (кв. 41)	- // -	- // -	21.10.2017	Слід (4 ос.)	- // -
- // -	КЛ (кв. 41), сосняк	- // -	- // -	19.12.2011	Слід (3 ос.)	Зеньковець Л. П.
- // -	- // -	- // -	- // -	22.12.2017	Слід (2 ос.)	Торгонський А. А.
- // -	- // -	- // -	- // -	18.02.2018	Слід (3 ос.)	Гречко В. В.
- // -	КЛ (кв. 42)	- // -	- // -	14.11.2014	Слід (2 ос.)	Винійчук П. Д.
- // -	- // -	- // -	- // -	19.01.2015	Слід (5 ос.)	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	КЛ (кв. 42, вид 24)	- // -	- // -	15.01.2016	Слід (5 ос.)	Торгонський А. А.
- // -	КЛ (кв. 42), мішаний ліс	- // -	- // -	2.02.2017	Слід (1 ос.)	Зеньковець Л. П.
- // -	КЛ (кв. 42, вид. 14), мішаний ліс	- // -	- // -	4.11.2017	Слід (2 ос.)	Торгонський А. А.
- // -	КЛ (кв. 42), сосняк	- // -	- // -	13.11.2017	Слід (2 ос.)	Винійчук П. Д.
- // -	КЛ (кв. 42, вид. 16), сосняк	- // -	- // -	15.12.2017	Слід (1 ос.)	Торгонський А. А.
- // -	КЛ (кв. 42-43, вид. 16), сосняк	- // -	- // -	14.01.2018	Слід (1 ос.)	Зеньковець Л. П.
- // -	КЛ (кв. 42)	- // -	- // -	4.10.2018	Слід (1 ос.)	Бовкун В. В.
- // -	- // -	- // -	- // -	18.01.2019	Слід (3 ос.), самиця, 2 телят	Торгонський А. А.
- // -	КЛ (кв. 43, вид 13)	- // -	- // -	18.02.2015	Слід (4 ос.)	- // -
- // -	КЛ (кв. 43)	- // -	- // -	8.09.2015	Слід (2 ос.)	Мороз М. І.
- // -	- // -	- // -	- // -	15.09.2016	Слід (2 ос.)	- // -
- // -	КЛ (кв. 43), мішаний ліс	- // -	- // -	27.01.2017	Слід (6 ос.)	Зеньковець Л. П.
- // -	КЛ (кв. 43, вид. 1), сосняк	- // -	- // -	27.01.2017	4 ос.	- // -
- // -	КЛ (кв. 43), мішаний ліс	- // -	- // -	2.02.2017	Слід (1 ос.)	- // -
- // -	КЛ (кв. 43, вид. 11)	- // -	- // -	14.10.2017	Слід (2 ос.)	Торгонський А. А.
- // -	КЛ (кв. 43)	- // -	- // -	9.12.2017	Слід (2 ос.)	Чернуха П. В.
- // -	КЛ (кв. 43, вид. 12)	- // -	- // -	1.12.2018	Слід (1 ос.)	Торгонський А. А.
- // -	КЛ (кв. 43)	- // -	- // -	6.12.2018	Слід (3 ос.)	Винійчук П. Д.
- // -	КЛ (кв. 44, вид. 9)	51,542857	27,915664	14.05.2014	1 ос.	Торгонський А. А.
- // -	КЛ (кв. 44, вид. 2)	- // -	- // -	21.07.2014	Слід (1 ос.)	- // -
- // -	КЛ (кв. 44, вид. 9)	- // -	- // -	9.09.2014	Слід (1 ос.)	- // -
- // -	КЛ (кв. 44-33)	- // -	- // -	6.03.2015	Слід (1 ос.), самиця	Зеньковець Л. П.
- // -	КЛ (кв. 44, вид. 9)	- // -	- // -	18.09.2015	Слід (1 ос.)	Торгонський А. А.
- // -	КЛ (кв. 45, вид. 10)	- // -	- // -	28.05.2014	Слід (1 ос.)	- // -
- // -	КЛ (кв. 45-46)	- // -	- // -	25.07.2014	Слід (1 ос.)	- // -
- // -	КЛ (кв. 45, вид. 20)	- // -	- // -	16.09.2014	2 ос. Самиця, теля	- // -
- // -	КЛ (кв. 46)	- // -	- // -	11.01.2014	Слід (1 ос.)	Бовкун В. В.
- // -	КЛ (кв. 46, вид. 7)	- // -	- // -	7.10.2014	Сліди (кілька ос.)	Торгонський А. А.
- // -	КЛ (кв. 46, вид. 7)	- // -	- // -	29.01.2015	2 ос.	- // -
- // -	КЛ (кв. 35-46)	- // -	- // -	20.05.2015	Слід (1 ос.)	Зеньковець Л. П.
- // -	КЛ (кв. 46), сосняк	- // -	- // -	22.12.2016	1 ос.	Торгонський А. А.
- // -	КЛ (кв. 46, вид. 14), сосняк	- // -	- // -	30.04.2017	Слід (1 ос.)	Зеньковець Л. П.
- // -	КЛ (кв. 46, вид. 17), сосняк	- // -	- // -	22.06.2017	Слід (1 ос.)	- // -
- // -	КЛ (кв. 47)	- // -	- // -	20.10.2017	Слід (1 ос.)	Бовкун В. В.
- // -	КЛ (кв. 47), сосняк	- // -	- // -	3.11.2017	3 ос., самиця та 2 телят.	- // -
- // -	КЛ (кв. 48, вид. 24)	- // -	- // -	12.01.2016	Слід (1 ос.)	Зеньковець Л. П.
- // -	КЛ (кв. 48, вид. 25), сосняк	- // -	- // -	8.04.2017	Слід (1 ос.)	- // -
- // -	КЛ (кв. 50)	51,534101	27,988105	24.06.2014	Слід (2 ос.), самиця, теля	Чернуха П. В.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
-// -	-// -	-// -	-// -	19.07.2014	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	3.12.2014	Сліди (2 ос.), самець, самиця	Зеньковець Л. П.
-// -	КЛ (кв. 50, вид. 10)	-// -	-// -	17.02.2015	Слід (1 ос.)	Торгонський А. А.
-// -	КЛ (кв. 50)	-// -	-// -	19.04.2015	Лосі (2 ос.)	Чернуха П. В.
-// -	-// -	-// -	-// -	6.06.2015	Слід (4 ос.)	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	12.06.2015	Слід (2 ос.), самиця, теля	-// -
-// -	КЛ (кв. 50, вид. 23)	-// -	-// -	2.08.2015	Слід (2 ос.)	Торгонський А. А.
-// -	КЛ (кв. 50)	-// -	-// -	9.10.2017; 6.11.2017	Слід (3 ос.)	Чернуха П. В.
-// -	КЛ (кв. 50), сосняк	-// -	-// -	8.02.2018	Слід (1 ос.)	Чернуха П. В.
-// -	КЛ (кв. 51, 52, 61)	-// -	-// -	15.02.2014	Слід (2 ос.)	Зеньковець Л. П.
-// -	КЛ (кв. 51)	-// -	-// -	3.10.2014	Слід (2 ос.)	Мороз М. І.
-// -	КЛ (кв. 51, вид. 11)	-// -	-// -	23.01.2015	Слід (1 ос.)	Зеньковець Л. П.
-// -	КЛ (кв. 51)	-// -	-// -	29.01.2015	2 ос., 1 з рогами	Мороз М. І.
-// -	-// -	-// -	-// -	17.02.2015	Слід (2 ос.)	Мороз М. І.
-// -	КЛ (кв. 51, вид. 14)	-// -	-// -	20.10.2015	Слід (3 ос.) са- миця і 2 телят	Торгонський А. А.
-// -	КЛ (кв. 51, вид. 10), сосняк	-// -	-// -	11.12.2015	Слід (1 ос.)	Бовкун В. В.
-// -	КЛ (кв. 51)	-// -	-// -	2.08.2016	Слід (2 ос.)	Мороз М. І.
-// -	КЛ (кв. 51, вид. 14)	-// -	-// -	24.12.2016	Слід (2 ос.)	Бігун В. О.
-// -	КЛ (кв. 51)	-// -	-// -	5.01.2017	Слід (3 ос.)	Мороз М. І.
-// -	КЛ (кв. 51, вид. 10)	-// -	-// -	22.02.2017	Слід (6 ос.)	Зеньковець Л. П.
-// -	КЛ (кв. 51)	-// -	-// -	6.04.2017	Слід (1 ос.)	Мороз М. І.
-// -	КЛ (кв. 51), сосняк	-// -	-// -	3.10.2017	Слід (1 ос.)	Бовкун В. В.
-// -	КЛ (кв. 51, вид. 5)	-// -	-// -	25.01.2019	Слід (4 ос.)	Торгонський А. А.; Гречко В. В.
-// -	КЛ (кв. 52)	-// -	-// -	15.02.2014	Слід (1 ос.)	Зеньковець Л. П.
-// -	-// -	-// -	-// -	7.04.2014	Слід (2 ос.)	Мороз М. І.
-// -	КЛ (кв. 52, вид. 36)	-// -	-// -	22.06.2014	Слід (2 ос.)	Зеньковець Л. П.
-// -	КЛ (кв. 52)	-// -	-// -	27.01.2017	Слід (6 ос.)	Мороз М. І.
-// -	КЛ (кв. 52, вид. 32), сосняк	-// -	-// -	1.08.2017	Слід (1 ос.)	Торгонський А. А.
-// -	КЛ (кв. 53), сосняк	-// -	-// -	11.04.2011	Слід (2 ос.)	Зеньковець Л. П.
-// -	КЛ (кв. 53, вид. 34), во- логий сосняк, березняк	-// -	-// -	11.12.2011	Слід (3 ос.)	Бовкун М. С.
-// -	КЛ (кв. 53)	-// -	-// -	9.08.2014	Слід (3 ос.)	Мороз М. І.
-// -	КЛ (кв. 53, вид. 34)	-// -	-// -	26.11.2014	1 ос.	Торгонський А. А.
-// -	КЛ (кв. 53, вид. 37)	-// -	-// -	24.01.2015	Слід (3 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 53, вид. 44)	-// -	-// -	28.10.2015	Слід (2 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 53, вид. 7), міша- ний ліс	-// -	-// -	8.12.2015	Слід (3 ос.)	Дубовець І. М.
-// -	КЛ (кв. 53)	-// -	-// -	21.01.2016	Слід (5 ос.)	Бовкун В. В.
-// -	-// -	-// -	-// -	15.01.2016	Слід (5 ос.)	Мороз М. І.
-// -	КЛ (кв. 53), мішаний ліс	-// -	-// -	2.02.2017	Слід (1 ос.)	Зеньковець Л. П.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
-// -	КЛ (кв. 53), сосняк	-// -	-// -	8.05.2017	Слід (1 ос.)	Мороз М. І.
-// -	-// -	-// -	-// -	09.07.2017	Слід (4 ос.)	Зеньковець Л. П.
-// -	КЛ (кв. 53, вид. 34)	-// -	-// -	10.07.2017	Слід (4 ос.)	Торгонський А. А.
-// -	КЛ (кв. 53, вид. 41), сосняк	-// -	-// -	03.02.2018	Слід (3 ос.)	Зеньковець Л. П.; Гречко В. В.
-// -	КЛ (кв. 53), сосняк	-// -	-// -	9.02.2018	Слід (1 ос.)	Снігур І. В.
-// -	КЛ (кв. 53)	-// -	-// -	14.03.2018	Слід (6 ос.)	Мороз М. І.
-// -	-// -	-// -	-// -	3.02.2018	Слід (3 ос.)	Гречко В. В.
-// -	КЛ (кв. 54)	-// -	-// -	16.01.2014	Слід (5 ос.)	Мороз М. І.
-// -	КЛ (кв. 54), болото	-// -	-// -	26.11.2014	Слід (кілька ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 54)	-// -	-// -	8.01.2015	Слід (3 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 54, вид. 21)	-// -	-// -	10.01.2015	Сліди (2 ос.)	Зеньковець Л. П.
-// -	КЛ (кв. 54, вид. 15.), мішаний ліс	-// -	-// -	19.01.2015	Слід (4 ос.)	Мороз М. І.
-// -	КЛ (кв. 54)	-// -	-// -	15.02.2015	Слід (5 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 54, вид. 18), мішаний ліс	-// -	-// -	25.11.2015	Слід (5 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 54)	-// -	-// -	19.12.2015	4 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	26.12.2015	Слід (1 ос.)	Мороз М. І.; Рослик М. М.
-// -	-// -	-// -	-// -	10.12.2016	Слід (3 ос.)	Мороз М. І.
-// -	КЛ (кв. 54, вид. 30), березняк	-// -	-// -	2.10.2017	Слід (3 ос.), самиця, 2 телят	Торгонський А. А.
-// -	КЛ (кв. 54)	-// -	-// -	2.10.2017	1 ос.	Бігун В. О.
-// -	-// -	-// -	-// -	14.02.2018	Слід (3 ос.)	Мороз М. І.
-// -	-// -	-// -	-// -	21.02.2018	Слід (4 ос.)	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	28.02.2018	Слід (5 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 54), сосняк	-// -	-// -	3.03.2018	Слід (3 ос.)	Торгонський А. А.
-// -	-// -	-// -	-// -	20.03.2018	Слід (5 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 54)	-// -	-// -	19.11.2018	Слід (3 ос.)	Мороз М. І.
-// -	КЛ (кв. 54, вид. 31)	-// -	-// -	20.01.2019	Слід (3 ос.)	Торгонський А. А.; Гречко В. В.
-// -	КЛ (кв. 55)	-// -	-// -	3.01.2015	Слід (1 ос.)	Дубовець І. М.
-// -	КЛ (кв. 58)	-// -	-// -	10.01.2014	Слід (2 ос.)	Зеньковець Л. П.
-// -	КЛ (кв. 59, вид. 9)	-// -	-// -	25.10.2014	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 61), вологий сосняк	-// -	-// -	6.01.2012	Слід (3 ос.)	Мороз І. І.
-// -	КЛ (кв. 61)	-// -	-// -	28.01.2015	Слід (15 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 61, вид. 49), сосняк	-// -	-// -	1.11.2015	Слід (1 ос.)	Зеньковець Л. П.
-// -	КЛ (кв. 61-68), сосняк	-// -	-// -	11.12.2017	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 62, вид. 12), березняк	-// -	-// -	5.01.2012	Слід (3 ос.)	Бовкун М. С.
-// -	ОЗ кв. 62 КЛ, сосняк	-// -	-// -	21.02.2012	2 ос.	Андросович М. С.
-// -	КЛ (кв. 62)	-// -	-// -	17.11.2013	Слід (6 ос.)	Панасевич О. І.
-// -	-// -	-// -	-// -	25.12.2013	2 ос.	Рослик М. М.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
-// -	-// -	-// -	-// -	29.12.2013	2 ос., самиця з цьогорічним телям	Панасевич О. І.
-// -	-// -	-// -	-// -	3.01.2014	3 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	24.02.2014	2 ос.	Рослик М. М.
-// -	ОЗ кв. 62 КЛ	-// -	-// -	15.11.2014	Слід 3 ос.	Панасевич О. І.
-// -	КЛ (кв. 62, вид. 23)	-// -	-// -	2.03.2015	Слід (1 ос.)	Торгонський А. А.
-// -	КЛ (кв. 62)	-// -	-// -	26.10.2015	2 ос., самиця, теля	Андросович В. М.
-// -	ОЗ кв. 62 КЛ, мішаний ліс	-// -	-// -	25.12.2015	4 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	КЛ (кв. 62)	-// -	-// -	21.01.2016	Слід (5 ос.)	Мороз М. І.
-// -	-// -	-// -	-// -	29.01.2016	Слід 3 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 62), мішаний ліс	-// -	-// -	8.02.2016	2 ос.	Рослик М. М.
-// -	КЛ (кв. 62), березняк	-// -	-// -	11.03.2016	3 ос.	Андросович Вол. Вол.
-// -	КЛ (кв. 62), мішаний ліс	-// -	-// -	13.11.2016	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 62)	-// -	-// -	16.11.2016	Сліди (1 ос.)	Андросович Вікт. Вас.
-// -	КЛ (кв. 62, вид. 31), мішаний ліс	-// -	-// -	8.01.2017	Слід (4 ос.)	Торгонський А. А.
-// -	КЛ (кв. 62), мішаний ліс	-// -	-// -	3.01.2018	Слід (2 ос.)	Мороз М. І.
-// -	КЛ (кв. 62), сосняк	-// -	-// -	11.01.2018	Слід (3 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 62, вид. 9), мішаний ліс	-// -	-// -	03.02.2018	Слід (2 ос.)	Зеньковець Л. П.
-// -	КЛ (кв. 62, вид. 20), сосняк	-// -	-// -	09.03.2018	Слід (5 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 62), сосняк	-// -	-// -	14.03.2018	Слід (3 ос.)	Мороз М. І.
-// -	КЛ (кв. 62)	-// -	-// -	5.11.2018	Слід (8 ос.)	Чернуха П. В.
-// -	-// -	-// -	-// -	2.01.2019	Слід (6 ос.)	Мороз М. І.
-// -	-// -	-// -	-// -	29.01.2019	Слід (6 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 63)	51,542857	27,915664	12.01.2012	Слід (1 ос.)	Зеньковець Л. П.
-// -	КЛ (кв. 63, вид. 22), вологий сосняк	-// -	-// -	22.11.2015	Слід (1 ос.)	Дубовець І. М.
-// -	КЛ (кв. 64, вид. 18), сухий сосняк	-// -	-// -	10.01.2012	Слід (4 ос.)	Бовкун М. С.
-// -	КЛ (кв. 64, вид. 6)	-// -	-// -	7.12.2014	Слід (1 ос.)	Зеньковець Л. П.
-// -	КЛ (кв. 67, вид. 12)	51,534101	27,988105	9.01.2014	Слід (2 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 67)	-// -	-// -	26.06.2014	Слід (2 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 68)	-// -	-// -	9.01.2014	Слід (2 ос.)	Мороз М. І.
-// -	КЛ (кв. 69)	-// -	-// -	17.12.2011	Слід (1 ос.)	Зеньковець Л. П.
-// -	КЛ (кв. 69, вид. 8), сосняк	-// -	-// -	13.12.2015	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 69), сосняк	-// -	-// -	1.02.2018	Слід (2 ос.)	Мороз М. І.
-// -	ПЛ (кв. 2)	51,475240	27,943176	5.11.2014	Слід (1 ос.)	Зеньковець Л. П.
-// -	-// -	-// -	-// -	22.11.2014	Слід (1 ос.), самиця	-// -
-// -	ПЛ (кв. 3)	-// -	-// -	19.01.2015	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	ПЛ (кв. 5)	-// -	-// -	30.01.2016	Слід (2 ос.)	Дворак С. А.
-// -	ПЛ (кв. 9)	-// -	-// -	30.01.2016	Слід (4 ос.)	-// -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
-// -	ПЛ (кв. 36, вид. 20), вологий сосняк	51,401994	27,942232	26.01.2017	2 ос.	Хомутовський О. М.
-// -	ПЛ (кв. 39), лісове болото	-// -	-// -	20.12.2011	1 ос.	Дворецький О. В.
-// -	ПЛ (кв. 41)	-// -	-// -	4.12.2015	Слід (1 ос.)	Ставер В. А.
-// -	ПЛ (кв. 46)	-// -	-// -	30.05.2014	Слід (1 ос.)	Дворак В. А.
-// -	ПЛ (кв. 51)	-// -	-// -	19.01.2016	1 ос.	Ренкас М. В.
-// -	ПЛ (кв. 52)	-// -	-// -	23.05.2014	Слід (1 ос.)	Дворак В. А.
-// -	ПЛ (кв. 54)	-// -	-// -	24.07.2014	Слід (2 ос.)	-// -
-// -	ПЛ (кв. 55)	-// -	-// -	7.07.2014	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	13.10.2014	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	11.12.2015	2 ос.	Ренкас М. В.
-// -	ПЛ (кв. 56)	-// -	-// -	12.05.2014	Слід (2 ос.)	Дворак В. А.
-// -	-// -	-// -	-// -	10.06.2015	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	ПЛ (кв. 57)	-// -	-// -	18.08.2014	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	ПЛ (кв. 58)	-// -	-// -	25.02.2014	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	25.05.2014	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	СЛ (кв. 2)	51,556459	28,090609	10.11.2013	1 ос.	Рослик М. М.
-// -	СЛ (кв. 7)	-// -	-// -	17.09.2009	2 ос.	Назаров Н. В., Панасевич К. О.
-// -	-// -	-// -	-// -	6.01.2015	Сліди (2 ос.)	Андросович С. В.
-// -	СЛ (кв. 7), сосняк	-// -	-// -	29.03.2016	Слід (2 ос.)	Андросович Вікт. Вас.
-// -	СЛ (кв. 8)	-// -	-// -	14.12.2016	Слід (1 ос.)	Андросович В. М.
-// -	СЛ (кв. 8), мішаний ліс	-// -	-// -	1.01.2017	Слід (1 ос.)	Андросович Вол. Вол.
-// -	СЛ (кв. 9), мішаний ліс	-// -	-// -	7.06.2016	2 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 9)	-// -	-// -	12.01.2017	2 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 11)	-// -	-// -	15.10.2014	1 ос.	Рослик М. М.
-// -	СЛ (кв. 12)	-// -	-// -	11.12.2013	7 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	СЛ (кв. 13)	-// -	-// -	11.11. 2015	Слід (3 ос.)	Андросович Вол. Вол.
-// -	СЛ (кв. 15)	-// -	-// -	17.10.2013	Слід (2 ос.)	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	15.05. 2015	Слід (3 ос.), самиця, теля	-// -
-// -	СЛ (кв. 16)	-// -	-// -	10.12.2015	Слід (3 ос.)	Рослик М. М.
-// -	СЛ (кв. 17), болото рідко- лісне	-// -	-// -	8.12.2015	3 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	СЛ (кв. 18)	-// -	-// -	23.07.2015	1 ос.	Андросович В. Г.
-// -	СЛ (кв. 19)	-// -	-// -	9.01.2016	Слід (1 ос.)	Андросович В. М.
-// -	-// -	-// -	-// -	5.09.2016	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	СЛ (кв. 20)	-// -	-// -	4.01.2014	Слід (2 ос.)	Андросович Вол. Вол.
-// -	-// -	-// -	-// -	15.05.2015	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	ОЗ кв. 20 СЛ	-// -	-// -	30.05.2015	2 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	СЛ (кв. 21)	-// -	-// -	27.10.2013	2 ос.	Андросович Вол. Вол.
-// -	-// -	-// -	-// -	25.12.2013	1 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 22)	-// -	-// -	6.05.2014	Слід (2 ос.)	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	26.01.2015	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	15.04.2015	Слід (2 ос.)	-// -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
-// -	-// -	-// -	-// -	1.10.2015	Слід (3 ос.)	-// -
-// -	СЛ (кв. 25)	-// -	-// -	26.11.2015	Сліди (1 ос.)	Андросович В. М.
-// -	СЛ (кв. 26)	-// -	-// -	20.04.2015	2 ос.	Андросович В. Г.
-// -	-// -	-// -	-// -	26.10.2015	Слід (1 ос.)	Андросович В. М.
-// -	ОЗ кв. 29 СЛ, березняк	-// -	-// -	19.12.2011	2 ос., самиця з цьогорічним телям.	Панасевич О. І.
-// -	СЛ (кв. 29), сосняк	-// -	-// -	13.02.2015	2 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	СЛ (кв. 29)	-// -	-// -	21.04.2015	Слід (2 ос.)	Андросович С. В.
-// -	-// -	-// -	-// -	17.12.2015	Слід (2 ос.)	Панасевич О. І.
-// -	СЛ (кв. 29) – КЛ (кв. 54)	-// -	-// -	21.12.2015	Слід (7 ос.)	Андросович Вол. Вол.
-// -	СЛ (кв. 29)	-// -	-// -	9.01.2016	Слід (2 ос.)	Андросович В. М.
-// -	-// -	-// -	-// -	20.01.2017	Слід (1 ос.)	Рослик М. М.
-// -	-// -	-// -	-// -	26.02.2017	Слід (2 ос.)	Литвиненко В. В.
-// -	СЛ (кв. 30)	-// -	-// -	4.11.2014	1 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	ОЗ кв. 30 СЛ, поле	-// -	-// -	2.02.2012	3 ос.	Андросович Вол. Вол.
-// -	СЛ (кв. 30)	-// -	-// -	10.02.2015; 12.02.2015	Слід (12 ос.)	Андросович В. Г.
-// -	СЛ (кв. 30), сосняк	-// -	-// -	13.02.2015	4 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	СЛ (кв. 30)	-// -	-// -	24.02.2015	Слід (2 ос.)	Андросович Вол. Вол.
-// -	СЛ (кв. 30), вологий сосняк	-// -	-// -	13.02.2016	4 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	СЛ (кв. 30)	-// -	-// -	11.03.2016	2 ос.	Андросович Вол. Вол.
-// -	ОЗ кв. 30 СЛ, поле	-// -	-// -	30.03.2016	Слід (3 ос.)	Рослик М. М.
-// -	СЛ (кв. 31)	-// -	-// -	27.02.2011	1 ос., самиця	Панасевич О. І.
-// -	-// -	-// -	-// -	12.10.2013	2 ос.	Рослик М. М.
-// -	-// -	-// -	-// -	13.11.2013	Слід (2 ос.)	Панасевич О. І.
-// -	ОЗ кв. 31 СЛ	-// -	-// -	19.01.2014	Слід (2 ос.)	Андросович Вол. Вол.
-// -	СЛ (кв. 31)	-// -	-// -	23.01.2014	Слід (2 ос.)	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	28.01.2015	Слід (4 ос.)	Панасевич О. І.; Андросович Вікт. Вас.
-// -	СЛ (кв. 31-34)	-// -	-// -	31.01.2014	3 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв.31)	-// -	-// -	13.02.2014	Слід (5 ос.)	Андросович Вол. Вол.
-// -	-// -	-// -	-// -	27.03.2014	Слід (1 ос.)	Андросович Вікт. Вас.
-// -	ОЗ кв. 31 СЛ	-// -	-// -	2.08.2014	Слід (2 ос.) Са- мець, самиця	Рослик М. М.
-// -	СЛ (кв. 31)	-// -	-// -	14.09.2014	1 ос., самець, 6 відростків на рогах	Панасевич О. І.
-// -	ОЗ кв. 31 СЛ	-// -	-// -	22.10.2015	1 ос., самець, 5 відростків на рогах.	-// - О. І.
-// -	СЛ (кв. 31)	-// -	-// -	18.12.2015	Слід (1 ос.)	Андросович В. М.
-// -	-// -	-// -	-// -	21.12.2015	Слід (3 ос.)	Андросович Вол. Вол.
-// -	-// -	-// -	-// -	27.12.2015	3 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	СЛ (кв. 31), сосняк	-// -	-// -	6.01.2016	2 ос.	Андросович Вол. Вол.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	СЛ (кв. 31), мішаний ліс	- // -	- // -	8.03.2016	2 ос.	- // -
- // -	СЛ (кв. 31)	- // -	- // -	28.03.2016	Слід (5 ос.)	Панасевич О. І.
- // -	СЛ (кв. 31-34)	- // -	- // -	20.01.2017	3 ос.	Рослик М. М.
- // -	СЛ (кв. 31), вологий сосняк	- // -	- // -	24.01.2017	1 ос.	Андросович Вол. Вол.
- // -	СЛ (кв. 32)	- // -	- // -	4.02.2014	Слід (3 ос.)	- // -
- // -	СЛ (кв. 32), мішаний ліс	- // -	- // -	13.01.2017	3 ос.	Рослик М. М.
- // -	СЛ (кв. 32)	- // -	- // -	2.03.2017	Слід (2 ос.)	Литвиненко В. В.
- // -	СЛ (кв. 32), мішаний ліс	- // -	- // -	13.03.2017	1 ос.	Андросович Вікт. Вас.
- // -	СЛ (кв.33)	- // -	- // -	22.01.2014	2 ос.	Панасевич О. І.
- // -	ОЗ кв. 34 СЛ	- // -	- // -	20.08.2014	1 ос.	Рослик М. М.
- // -	СЛ (кв. 34)	- // -	- // -	14.09.2014	Слід (2 ос.)	Андросович Вікт. Вас.
- // -	ОЗ кв. 34 СЛ	- // -	- // -	8.12.2014	5 ос.	Рослик М. М.
- // -	СЛ (кв. 34)	- // -	- // -	23.01.2015	Слід (2 ос.)	Андросович С. В.
- // -	СЛ (кв. 34), мішаний ліс	- // -	- // -	11.01.2016	2 ос.	Андросович Вол. Вол.
- // -	СЛ (кв. 34), сосняк	- // -	- // -	19.02.2016	2 ос.	Андросович Вікт. Вас.
- // -	ОЗ кв. 34 СЛ, мішаний ліс	- // -	- // -	20.03.2016	Слід (1 ос.)	- // -
- // -	ОЗ кв. 34 СЛ, березняк	- // -	- // -	15.04.2016	1 ос.	Андросович Вол. Вол.
- // -	ОЗ кв. 34 СЛ, мішаний ліс	- // -	- // -	23.01.2017	Слід (8 ос.)	Андросович Вікт. Вас.
- // -	СЛ (кв. 32-35)	- // -	- // -	14.12.2015	Слід (2 ос.)	Рослик М. М.
- // -	- // -	- // -	- // -	17.12.2015	Слід (3 ос.)	- // -
- // -	СЛ (кв. 35, 37, 42, 47, 51, 56)	- // -	- // -	11.01.2015	На маршруті довжиною в 6 км нарахо- вано 22 сліда.	Панасевич О. І.
- // -	ОЗ кв. 37 СЛ	51,479549	28,05671	5.10.2013	Слід (3 ос.)	Андросович Вол. Вол.
- // -	СЛ (кв. 37)	- // -	- // -	23.10.2013	2 ос.	Андросович Вікт. Вас.
- // -	- // -	- // -	- // -	9.02.2014	Слід (1 ос.)	Андросович Вол. Вол.
- // -	- // -	- // -	- // -	13.02.2014	Слід (3 ос.)	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	14.02.2014	1 ос.	Андросович Вікт. Вас.
- // -	- // -	- // -	- // -	18.02.2014	3 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	7.12.2014	5 ос.	Андросович Вол. Вол.
- // -	- // -	- // -	- // -	9.12.2014	1 ос.	- // -
- // -	СЛ (кв. 37), старий сос- новий ліс	- // -	- // -	1.01.2015	3 ос., самець, самиця, теля	Панасевич О. І.
- // -	СЛ (кв. 37)	- // -	- // -	11.01.2015	3 ос., самець, самиця, теля.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	12.01.2015	Слід (3 ос.)	Андросович С. В.
- // -	- // -	- // -	- // -	16.01.2015	Слід (1 ос.)	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	20.01.2015	Слід (2 ос.)	Андросович Вол. Вол.
- // -	- // -	- // -	- // -	28.01.2015	3 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	7.02.2015	Слід (4 ос.)	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	16.02.2015	Слід (4 ос.)	Панасевич О. І.
- // -	ОЗ кв. 37 СЛ	- // -	- // -	26.10.2015	1 ос.	Андросович Вол. Вол.
- // -	СЛ (кв. 37)	- // -	- // -	3.11.2015	Слід (2 ос.)	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	4.12.2015	3 ос.	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
-// -	-// -	-// -	-// -	19.12.2015	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	24.12.2015	Слід (2 ос.)	-// -
-// -	СЛ (кв. 37), болото рідко-лісне	-// -	-// -	29.01.2016	3 ос.	-// -
-// -	ОЗ кв. 37 СЛ, березняк	-// -	-// -	5.02.2016	2 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 37)	-// -	-// -	9.02.2016	Слід (1 ос.)	Панасевич О. І.
-// -	-// -	-// -	-// -	17.02.2016	Слід (2 ос.)	Рослик М. М.
-// -	ОЗ кв. 37 СЛ, мішаний ліс	-// -	-// -	5.05.2016	3 ос., самиця, 2 телят	Андросович Вол. Вол.
-// -	СЛ (кв. 37), мішаний ліс	-// -	-// -	10.11.2016	2 ос.	Свинчук А. П.
-// -	СЛ (кв. 37)	-// -	-// -	3.12.2016	Слід (2 ос.)	Андросович В. М.
-// -	СЛ (кв. 37), вологий сосняк	-// -	-// -	9.12.2016	2 ос.	Андросович Вол. Вол.
-// -	СЛ (кв. 37), сосняк	-// -	-// -	2.03.2017	1 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	СЛ (кв. 40)	-// -	-// -	20.12.2013	1 ос.	Рослик М. М.
-// -	СЛ (кв. 41)	-// -	-// -	21.02.2014	Слід (2 ос.)	Андросович Вол. Вол.
-// -	-// -	-// -	-// -	11.10.2015	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	СЛ (кв. 41-45)	-// -	-// -	15.12.2015	Слід (3 ос.)	-// -
-// -	СЛ (кв. 41), болото рідко-лісне	-// -	-// -	3.01.2016	2 ос.	-// -
-// -	ОЗ кв. 41 СЛ, 45)	-// -	-// -	5.02.2016	2 ос.	Рослик М. М.
-// -	СЛ (кв. 42), вологий сосняк	-// -	-// -	19.12.2011	2 ос.	Левицький М. Р.
-// -	СЛ (кв. 42)	-// -	-// -	18.01.2014	2 ос.	Панасевич О. І.
-// -	СЛ (кв. 42), болото рідко-лісне	-// -	-// -	2.02.2015	6 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	СЛ (кв.42)	-// -	-// -	24.02.2014	Слід (2 ос.)	Панасевич О. І.
-// -	-// -	-// -	-// -	07.07.2015	Сліди (2 ос.)	Андросович С. В.
-// -	-// -	-// -	-// -	15.10.2015	1 ос., sameць	Панасевич О. І.
-// -	СЛ (кв. 42), сосняк	-// -	-// -	13.12. 2015	3 ос.	Андросович Вол. Вол.
-// -	СЛ (кв. 42)	-// -	-// -	2.01.2016	Слід (2 ос.)	Панасевич О. І.
-// -	СЛ (кв. 43-44)	-// -	-// -	21.02.2015	Слід (4 ос.)	Андросович В. Г.
-// -	СЛ (кв. 44)	-// -	-// -	5.02.2015	Слід (1 ос.)	Андросович С. В.
-// -	СЛ (кв. 45, вид. 16), мішаний ліс	-// -	-// -	29.10.2011	2 ос.	Андросович Вол. Вол.
-// -	СЛ (кв. 45)	-// -	-// -	30.10.2011	1 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	ОЗ кв. 45 СЛ, мішаний ліс	-// -	-// -	18.04.2012	2 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	СЛ (кв. 45)	-// -	-// -	25.02.2015	Слід (4 ос.)	Андросович В. Г.
-// -	СЛ (кв.45), березняк	-// -	-// -	02.11.2015	2 ос.	Рослик М. М.
-// -	СЛ (кв. 45), мішаний ліс	-// -	-// -	20.11.2015	2 ос., самиця, теля	Панасевич О. І.
-// -	СЛ (кв. 45)	-// -	-// -	23.11.2015	Слід (3 ос.)	Андросович Вол. Вол.
-// -	-// -	-// -	-// -	17.12.2016	Слід (3 ос.)	Андросович Вітал. Вол.
-// -	СЛ (кв. 45), мішаний ліс	-// -	-// -	17.12.2016	5 ос.	Андросович Вол. Вол.
-// -	-// -	-// -	-// -	10.01.2017	2 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	СЛ (45 кв.)	-// -	-// -	14.03.2017	Слід (3 ос.)	Рослик М. М.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
-// -	СЛ (кв. 46), мішаний ліс	-// -	-// -	16.01.2012	1 ос.	Андросович Вол. Вол.
-// -	СЛ (кв. 46)	-// -	-// -	25.01.2017	Слід (4 ос.)	Литвиненко В. В.
-// -	СЛ (кв. 47, вид. 3)	-// -	-// -	5.12.2011	Самець, 2 від- ростки на рогах.	Панасевич О. І.
-// -	СЛ (кв. 47)	-// -	-// -	3.12.2013	3 ос., самець з рогами	Левицький М. Р.
-// -	-// -	-// -	-// -	11.12. 2014	1 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	-// -	-// -	-// -	7.02.2015	Слід (2 ос.)	Андросович Вол. Вол.
-// -	-// -	-// -	-// -	9.01.2016	Слід (5 ос.)	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	11.01.2015	6 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	-// -	-// -	-// -	10.01.2016	5 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 48)	-// -	-// -	22.03.2016	Слід (2 ос.)	Панасевич О. І.
-// -	СЛ (кв. 49)	-// -	-// -	8.02.2015	2 ос.	Рослик М. М.
-// -	СЛ (кв. 49-45)	-// -	-// -	8.02.2015	Сліди (4 ос.)	Рослик М. М.
-// -	СЛ (кв. 49)	-// -	-// -	15.02.2015	Слід (6 ос.)	Андросович В. Г.
-// -	-// -	-// -	-// -	4.12.2015	2 ос.	Рослик М. М.
-// -	СЛ (кв. 49), вологий сосняк	-// -	-// -	23.12.2016	4 ос.	Андросович Вол. Вол.
-// -	СЛ (кв. 49), мішаний ліс	-// -	-// -	6.03.2017	2 ос.	Рослик М. М.
-// -	СЛ (кв. 49)	-// -	-// -	15.03.2017	Слід (3 ос.)	
-// -	-// -	-// -	-// -	16.03.2017	Слід (3 ос.)	Литвиненко В. В.
-// -	СЛ (кв. 50)	-// -	-// -	7.01.2015	Слід (2 ос.)	Андросович В. Г.; Андросович Вікт. Вас.
-// -	СЛ (кв. 50-49)	-// -	-// -	14.01.2015	Слід (2 ос.)	Андросович В. Г.
-// -	СЛ (кв. 50)	-// -	-// -	3.02.2015	Слід (1 ос.)	Андросович Вол. Вол.
-// -	-// -	-// -	-// -	10.05.2015	Слід (3 ос.)	Андросович С. В.
-// -	СЛ (кв. 50), березняк	-// -	-// -	26.07.2015	1 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	СЛ (кв. 50)	-// -	-// -	27.07.2015	Слід (1 ос.)	Андросович С. В.
-// -	-// -	-// -	-// -	18.11.2015	Слід (3 ос.)	Панасевич О. І.
-// -	-// -	-// -	-// -	9.01.2016	Слід (2 ос.)	Андросович Вол. Вол.
-// -	-// -	-// -	-// -	10.01.2016	2 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	СЛ (кв. 50), болото рідко- лісне	-// -	-// -	5.12.2016	3 ос.	Андросович Вол. Вол.
-// -	СЛ (кв. 50), мішаний ліс	-// -	-// -	23.12.2016	3 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 51)	-// -	-// -	12.01.2015	Слід (2 ос.)	Панасевич О. І.
-// -	СЛ (кв. 51), сосняк	-// -	-// -	9.11.2016	2 ос.	
-// -	СЛ (кв. 51)	-// -	-// -	12.03.2017	Слід (1 ос.)	Литвиненко В. В.
-// -	СЛ (кв. 53), мішаний ліс	-// -	-// -	22.12.2011	2 ос., самиця, самець. Харчу- валися.	Панасевич О. І.
-// -	СЛ (кв. 53), сосняк	-// -	-// -	16.02.2015	5 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	СЛ (кв. 53)	-// -	-// -	19.11.2015	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	21.12.2015	1 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 53), мішаний ліс	-// -	-// -	18.01.2017	6 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	22.01.2017	Слід (12 ос.)	Рослик М. М.
-// -	СЛ (кв. 54)	-// -	-// -	20.07.2015	Слід (1 ос.)	Левицький М. Р.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
-// -	СЛ (кв. 56)	-// -	-// -	17.01.2016	Слід (1 ос.)	Панасевич О. І.
-// -	-// -	-// -	-// -	10.03.2016	Слід (2 ос.)	-// -
-// -	СЛ (кв. 57), мішаний ліс	-// -	-// -	19.12.2011	6 ос.	Андросович П. І.
-// -	СЛ (кв. 57)	-// -	-// -	11.01.2015	2 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	-// -	-// -	-// -	8.02.2015	4 ос.	Рослик М. М.
-// -	-// -	-// -	-// -	28.04.2015	Слід (1 ос.)	Андросович С. В.
-// -	-// -	-// -	-// -	23.01.2017	Слід (2 ос.)	Литвиненко В. В.
-// -	СЛ (кв. 58), березняк середньовіковий	-// -	-// -	18.01.2015	Слід (4 ос.)	Панасевич О. І.
-// -	СЛ (кв. 58)	-// -	-// -	23.02.2015	2 ос.	Андросович С. В.
-// -	СЛ (кв. 58-57)	-// -	-// -	04.03.2015; 21.03.2015	Слід (3 ос.)	-// -
-// -	СЛ (кв. 58)	-// -	-// -	15.07.2015	Слід (1 ос.)	Левицький М. Р.
-// -	СЛ (кв. 59), березняк	-// -	-// -	2.01.2016	3 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 59), мішаний ліс	-// -	-// -	23.04.2017	2 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 60), мішаний ліс	-// -	-// -	12.01.2012	3 ос.	Андросович С. І.
-// -	СЛ (кв. 60)	-// -	-// -	13.03.2016	Слід (2 ос.)	Панасевич О. І.
-// -	СЛ (кв. 60), березняк	-// -	-// -	8.05.2016	2 ос.	Левицький М. Р.
-// -	СЛ (кв. 61-62)	-// -	-// -	4.02.2015	2 ос.	Андросович С. І.
-// -	СЛ (кв. 62)	-// -	-// -	1.02.2015	5 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 62), мішаний ліс	-// -	-// -	9.01.2012	3 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 62)	-// -	-// -	10.12.2014	Слід (2 ос.)	Андросович В. Г.
-// -	-// -	-// -	-// -	19.02.2015	Слід (2 ос.)	Андросович С. В.
-// -	-// -	-// -	-// -	24.01.2016	1 ос.	Андросович С. І.
-// -	-// -	-// -	-// -	4.02.2016	6 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	11.02.2016	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	1.03.2016	Слід (3 ос.)	-// -
-// -	СЛ (кв. 62), мішаний ліс	-// -	-// -	20.11.2016	2 ос., слід (2 ос.)	-// -
-// -	СЛ (кв. 62), березняк	-// -	-// -	20.11.2016	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	СЛ (кв. 62)	-// -	-// -	18.02.2017	Слід (6 ос.)	-// -
-// -	СЛ (кв. 63)	-// -	-// -	9.02.2014	Слід (3 ос.)	Левицький М. Р.
-// -	-// -	-// -	-// -	1.02.2015	Слід (2 ос.)	Андросович С. І.
-// -	СЛ (кв. 63), березняк	-// -	-// -	16.12.2015	3 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 63), болото	-// -	-// -	10.03.2016	2 ос.	Левицький М. Р.
-// -	СЛ (кв. 63)	-// -	-// -	20.11.2016	Слід (2 ос.)	Андросович С. І.
-// -	СЛ (кв. 64)	-// -	-// -	15.02.2015	Слід (6 ос.)	Андросович В. Г.
-// -	СЛ (кв. 65)	-// -	-// -	26.02.2015	Сліди (2 ос.)	Андросович С. В.
-// -	-// -	-// -	-// -	31.01.2015	Слід (5 ос.)	-// -
-// -	СЛ (кв. 65), мішаний ліс	-// -	-// -	20.11.2016	Слід (1 ос.)	Андросович С. І.
-// -	СЛ (кв. 65)	-// -	-// -	4.02.2017	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	СЛ (кв. 65), мішаний ліс	-// -	-// -	19.03.2017	1 ос.	Свинчук А. П.
-// -	СЛ (кв. 65), поле	-// -	-// -	23.04.2017	1 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 66)	-// -	-// -	12.02.2017	Слід (3 ос.)	Андросович С. І.
-// -	СЛ (кв. 67)	-// -	-// -	4.12.2015	Слід (2 ос.)	-// -
-// -	СЛ (кв. 67), мішаний ліс	-// -	-// -	6.01.2016	1 ос.	-// -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
-// -	СЛ (кв. 67)	-// -	-// -	21.02.2017	Слід (3 ос.)	-// -
-// -	СЛ (кв. 68)	-// -	-// -	15.05.2015	Слід (2 ос.)	Андросович С. В.
-// -	-// -	-// -	-// -	6.01.2017	Слід (5 ос.)	Андросович С. І.
-// -	-// -	-// -	-// -	15.01.2017	Слід (3 ос.)	-// -
-// -	СЛ (кв. 68-63), березняк	-// -	-// -	18.11.2016	Слід (3 ос.)	-// -
-// -	СЛ (кв. 69)	-// -	-// -	15.10.2015	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	СЛ (кв. 69), мішаний ліс	-// -	-// -	8.11.2016	Слід (2 ос.)	-// -
-// -	СЛ (кв. 69)	-// -	-// -	13.01.2017	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	СЛ (кв. 71-72)	-// -	-// -	14.03.2015	Слід (2 ос.)	Андросович С. В.
-// -	СЛ (кв. 71)	-// -	-// -	10.07.2015	Слід (2 ос.)	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	18.01.2017	Слід (7 ос.)	Андросович С. І.
-// -	СЛ (кв. 72)	-// -	-// -	15.07.2015	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	ОЗ кв. 73 СЛ, поле	-// -	-// -	12.02.2012	1 ос.	Свинчук А. П.
-// -	СЛ (кв. 73)	-// -	-// -	1.03.2015	Слід (5 ос.)	Андросович С. І.
-// -	-// -	-// -	-// -	15.05.2015	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	7.10.2015	Слід (1 ос.)	Левицький М. Р.
-// -	-// -	-// -	-// -	15.11.2015	Слід (2 ос.)	Андросович С. І.
-// -	-// -	-// -	-// -	10.01.2016	2 ос.	Свинчук А. П.
-// -	-// -	-// -	-// -	18.01.2016	Слід (1 ос.)	Андросович С. І.
-// -	СЛ (кв. 73), мішаний ліс	-// -	-// -	15.11.2016	Слід (3 ос.)	-// -
Лунх лунх (L.)	КЛ (кв. 20, вид. 6), мішаний ліс	51,534101	27,988105	19.12.2011	Слід (1 ос.)	Зеньковець Л. П., Мороз І. І
-// -	КЛ (кв. 20)	-// -	-// -	12.02.2015	Слід (1 ос.)	Винічук П. Д.
-// -	КЛ (кв. 20), мішаний ліс	-// -	-// -	10.02.2017	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 21)	-// -	-// -	1.04.2014	Слід (2 ос.)	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	17.04.2014	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	17.10.2014	Слід (2 ос.)	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	14.12.2014	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	17.01.2015	Слід (4 ос.)	Чернуха П. В.
-// -	КЛ (кв. 27, 50)	-// -	-// -	9.02.2015	Слід (1 ос.) по дорозі до кв. 50.	Мороз М. І.
-// -	КЛ (кв. 27)	-// -	-// -	10.02.2015	Слід (1 ос.)	Торгонський А. А.
-// -	КЛ (кв. 32), мішаний ліс	-// -	-// -	27.02.2014	Слід (1 ос.)	Винічук П. Д.
-// -	КЛ (кв. 32)	-// -	-// -	14.11.2014	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 34-35)	51,542857	27,915664	6.01.2015	Слід (2 ос.)	Торгонський А. А.
-// -	КЛ (кв. 35, вид 2)	-// -	-// -	19.11.2015	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 35)	-// -	-// -	8.02.2017	Слід (1 ос.)	Снігур І. В.
-// -	КЛ (кв. 36)	-// -	-// -	4.01.2015	Слід (1 ос.)	Чернуха П. В.
-// -	КЛ (кв. 41, вид. 8)	51,534101	27,988105	12.01.2015	Слід (1 ос.)	Зеньковець Л. П.
-// -	КЛ (кв. 42)	-// -	-// -	12.02.2015	Слід (1 ос.)	Винічук П. Д.
-// -	-// -	-// -	-// -	27.03.2014	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 51, вид. 35), сосняк	-// -	-// -	4.12.2011	Слід (1 ос.)	Зеньковець Л. П.
-// -	КЛ (кв. 51, вид. 20), сосняк	-// -	-// -	26.11.2011	Слід (1 ос.)	Бовкун М. С.
-// -	КЛ (кв. 53, вид. 12), мішаний ліс, дорога	-// -	-// -	19.01.2017	Слід (1 ос.)	Торгонський А. А.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
-// -	КЛ (кв. 53, вид. 12)	-// -	-// -	19.03.2016	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 54, вид. 36)	-// -	-// -	8.12.2015	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 54, вид. 33), березняк	-// -	-// -	8.12.2016	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 54), сосняк	-// -	-// -	28.06.2017	Слід (1 ос.)	Чернуха П. В.
-// -	КЛ (кв. 58-59)	51,542857	27,915664	27.12.2015	Слід (1 ос.)	Зеньковець Л. П.
-// -	КЛ (кв. 58, вид. 14)	-// -	-// -	29.01.2016	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 59-58), сосняк	51,534101	27,988105	27.12.2015	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 61, 68), дорога	-// -	-// -	4.12.2011	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 62)	-// -	-// -	17.11.2013	Слід (1 ос.)	Панасевич О. І.
-// -	-// -	-// -	-// -	3.01.2014	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 62, вид. 3), мішаний ліс	-// -	-// -	28.11.2015	Слід (1 ос.)	Мороз М. І.
-// -	ОЗ кв. 62 КЛ	-// -	-// -	6.12.2015	Слід (2 ос.), самиця, 1-2 ко- шенят	Панасевич О. І.
-// -	КЛ (кв. 62)	-// -	-// -	15.01.2016	Слід (1 ос.)	Мороз М. І.
-// -	-// -	-// -	-// -	3.02.2016	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	КЛ (кв. 67, 66; 58, 59), вологий сосняк	-// -	-// -	11.01.2014	Слід (2 ос.)	Зеньковець Л. П.
-// -	КЛ (кв. 67, 66, 58), воло- гий сосняк	-// -	-// -	8.01.2014	Слід (2 ос.)	Винійчук А. В.
-// -	КЛ (кв. 68), сухий сосняк	-// -	-// -	6.01.2012	Слід (1 ос.)	Мороз І. І.
-// -	СЛ (кв. 29)	51,556459	28,090609	17.12.2015	Слід (1 ос.)	Панасевич О. І.
-// -	СЛ (кв. 31)	-// -	-// -	22.01.2014	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	СЛ (кв. 37)	51,479549	28,05671	5.01.2016	Слід (1 ос.)	Андросович В. М.
-// -	СЛ (кв. 45)	-// -	-// -	20.01.2014	Слід (1 ос.)	Андросович Вікт. Вас.
-// -	СЛ (кв. 48)	-// -	-// -	29.02.2012	Слід (1 ос.)	Левицький М. Р.
-// -	СЛ (кв. 49)	-// -	-// -	13.02.2015	Слід (1 ос.)	Андросович В. Г.
-// -	СЛ (кв. 49)	-// -	-// -	17.02.2015	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	СЛ (кв. 54-55)	-// -	-// -	3.12.2013	Слід (1 ос.)	Левицький М. Р.
-// -	СЛ (кв. 57)	-// -	-// -	4.02.2015	Слід (1 ос.)	Андросович С. І.
-// -	СЛ (кв. 67)	-// -	-// -	30.01.2016	1 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 67), мішаний ліс	-// -	-// -	15.11.2016	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	СЛ (кв. 72)	-// -	-// -	4.02.2015	Слід (1 ос.)	-// -
<i>Meles meles</i> L.	КЛ (кв. 5)	51,542857	27,915664	22.04.2015	Слід (1 ос.)	Винійчук П. Д.
-// -	КЛ (кв. 8)	-// -	-// -	24.05.2014	Слід (1 ос.)	Чернуха П. В.
-// -	КЛ (кв. 12)	-// -	-// -	19.05.2017	Слід (1 ос.)	Бігун В. О.
-// -	КЛ (кв. 14)	-// -	-// -	22.01.2016	1 ос., слід (1 ос.)	Снігур І. В.
-// -	КЛ (кв. 17)	51,534101	27,988105	22.06.2015	Слід (1 ос.)	Чернуха П. В.
-// -	КЛ (кв. 21)	-// -	-// -	12.10.2014	Слід (1 ос.)	Винійчук П. Д.
-// -	-// -	-// -	-// -	9.06.2015	Слід (1 ос.)	Чернуха П. В.
-// -	КЛ (кв. 21), сосняк	-// -	-// -	5.07.2017	Слід (1 ос.)	Винійчук П. Д.
-// -	КЛ (кв. 22, вид. 7)	51,542857	27,915664	27.02.2017	Слід (1 ос.)	Бігун В. О.
-// -	КЛ (кв. 24)	-// -	-// -	15.08.2014	Слід (1 ос.)	Мороз М. І.
-// -	-// -	-// -	-// -	2.04.2016	Слід (1 ос.)	-// -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	КЛ (кв. 25)	- // -	- // -	18.04.2014	Слід (1 ос.)	- // -
- // -	КЛ (кв. 27)	51,534101	27,988105	16.05.2014	1 ос.	- // -
- // -	КЛ (кв. 34)	51,542857	27,915664	18.08.2017	Слід (1 ос.)	- // -
- // -	КЛ (кв. 42)	51,534101	27,988105	17.04.2014	Слід (1 ос.)	Винійчук П. Д.
- // -	КЛ (кв. 45, вид. 19)	51,542857	27,915664	9.08.2015	Слід (1 ос.)	Торгонський А. А.
- // -	- // -	- // -	- // -	28.05.2014	Слід (1 ос.)	- // -
- // -	КЛ (кв. 45, вид. 35)	- // -	- // -	1.05.2014	Слід (1 ос.)	- // -
- // -	КЛ (кв. 46, вид. 16)	- // -	- // -	20.06.2014	Слід (1 ос.)	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	29.09.2014	Слід (1 ос.)	- // -
- // -	КЛ (кв. 52, вид. 27), сосняк, дорога	- // -	- // -	6.09.2017	Слід (1 ос.)	- // -
- // -	КЛ (кв. 53), сосняк	- // -	- // -	3.07.2017	Слід (1 ос.)	Мороз М. І.
- // -	КЛ (кв. 56, вид. 16)	- // -	- // -	20.06.2017	Слід (1 ос.)	Торгонський А. А.
- // -	КЛ (кв. 61)	51,534101	27,988105	18.03.2017	Слід (1 ос.)	Мороз М. І.
- // -	КЛ (кв. 62), мішаний ліс	- // -	- // -	25.03.2012	Сліди (1 ос.)	Панасевич О. І.
- // -	КЛ (кв. 63, вид. 19)	51,542857	27,915664	30.07.2014	Слід (1 ос.), вийшов на поле	Торгонський А. А.
- // -	КЛ (кв. 64, вид. 15)	- // -	- // -	3.09.2014	Слід (1 ос.)	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	12.09.2015	Слід (1 ос.)	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	22.09.2014	Слід (1 ос.)	- // -
- // -	ПЛ (кв. 48, вид. 23; кв. 50, вид. 7; кв. 52, вид. 15; кв. 4, вид. 8), середньо-віковий сухий сосняк	51,401994	27,942232	18.12.2015	Нежилі нори	Ренкас М. В.
- // -	ПЛ (кв. 52)	- // -	- // -	3.05.2015	Слід (1 ос.)	Дворак В. А.
- // -	ПЛ (кв. 56)	- // -	- // -	16.05.2015	Слід (1 ос.)	- // -
- // -	ОЗ кв. 15 СЛ	51,556459	28,090609	2.06.2014	Нора	Андросович Вол. Вол.
- // -	ОЗ кв. 30 СЛ	- // -	- // -	10.05.2015	Слід (1 ос.)	Рослик М. М.
- // -	ОЗ кв. 30 СЛ, березняк	- // -	- // -	10.06.2015	Жила нора	- // -
- // -	ОЗ кв. 30 СЛ	- // -	- // -	20.07.2015	Жила нора	- // -
- // -	ОЗ кв. 31 СЛ	- // -	- // -	05.05.2016	Слід (1 ос.)	- // -
- // -	СЛ (кв. 45)	51,479549	28,05671	28.02.2015	Слід (1 ос.)	Панасевич О. І.
- // -	ОЗ кв. 45 СЛ, поле	- // -	- // -	14.12.2015	Нора	Рослик М. М.
<i>Lepus timidus</i> L.	КЛ (кв. 1)	51,542857	27,915664	16.11.2015	1 ос.	Чернуха П. В.
- // -	КЛ (кв. 1), сосняк	- // -	- // -	5.01.2018	1 ос.	Бовкун В. В.
- // -	КЛ (кв. 1)	- // -	- // -	5.02.2018	1 ос.	- // -
- // -	КЛ (кв. 35)	- // -	- // -	20.02.2015	1 ос.	Мороз М. І.
- // -	КЛ (кв. 38, вид. 31), вологий сосняк	51,534101	27,988105	12.01.2012	1 ос.	Мороз І. І.
- // -	КЛ (кв. 52, вид. 9), сухий сосняк	- // -	- // -	04.01.2015	1 ос.	Мороз М. І.
- // -	КЛ (кв. 52)	- // -	- // -	4.12.2015	1 ос.	- // -
- // -	КЛ (кв. 53, вид. 27)	- // -	- // -	20.02.2015	1 ос.	Зеньковець Л. П.
- // -	ОЗ кв. 62 КЛ	- // -	- // -	24.08.2014	1 ос.	Рослик М. М.
- // -	КЛ (кв. 62)	- // -	- // -	1.01.2016	1 ос.	Андросович В. М.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
-// -	ПЛ (кв. 34), вологий сосняк	51,401994	27,942232	5.01.2017	1 ос.	Дворак В. А.
-// -	ПЛ (кв. 38), болото	-// -	-// -	13.01.2016	1 ос.	Ренкас М. В.
-// -	ПЛ (кв. 40), вологий сосняк	-// -	-// -	5.02.2017	1 ос.	Хільчук О. І.
-// -	ПЛ (кв. 41), болото	-// -	-// -	17.12.2015	1 ос.	Ренкас М. В.
-// -	ПЛ (кв. 42-43), сухий сосняк	-// -	-// -	4.01.2016	1 ос.	Оксьоненко С. В.
-// -	СЛ (кв. 22), мішаний ліс	51,556459	28,090609	14.01.2012	1 ос.	Панасевич О. І.
-// -	СЛ (кв. 24)	-// -	-// -	2.01.2014	1 ос.	Рослик М. М.
-// -	СЛ (кв. 28)	-// -	-// -	18.03.2016	1 ос.	Андросович В. М.
-// -	СЛ (кв. 39)	51,479549	28,05671	17.01.2016	1 ос., слід (1 ос.	Панасевич О. І.
-// -	СЛ (кв. 39), мішаний ліс	-// -	-// -	20.01.2016	1 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 44)	-// -	-// -	5.01.2016	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	СЛ (кв. 44), мішаний ліс	-// -	-// -	15.01.2017	1 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 48)	-// -	-// -	18.11.2014	1 ос., повністю вилиняв	-// -
-// -	СЛ (кв. 58), сухий сосняк	-// -	-// -	5.01.2012	1 ос., мертва	Андросович С. І.
-// -	СЛ (кв. 63)	-// -	-// -	10.12.2015	1 ос.	-// -
-// -	СЛ (кв. 73), мішаний ліс	-// -	-// -	14.01.2016	1 ос.	-// -
<i>Lutra lutra</i> L.	с. Майдан Копищанський	51,529082	27,855926	26.11.2014	Слід (1 ос.) на льоду	Снігур І. В.
-// -	с. Селезівка, ставок русло- вого типу на р. Болотниця	51,533587	28,108461	29.01.2014	1 ос.	Андросович Вікт. Вас.
-// -	СЛ, р. Жолобниця	51,556459	28,090609	18.12.2015	1 ос., зловила щуку	Андросович В. М.
-// -	-// -	-// -	-// -	1.01.2016	1 ос., на льоду	-// -
-// -	СЛ	-// -	-// -	5.01.2016	1 ос., на льоду	-// -
-// -	СЛ (кв. 31)	-// -	-// -	19.02.2014	Слід (1 ос.); 2,5х3 см	Панасевич О. І.
-// -	СЛ (кв. 31), р. Жолобниця	-// -	-// -	12.06.2014	1 ос., доросла. Вполювала щуку.	-// -
-// -	СЛ (кв. 31), меліоративна канавка	-// -	-// -	25.10.2014	2 ос., самиця, дитинча	-// -
-// -	СЛ (кв. 31), р. Жолобниця	-// -	-// -	18.12.2015	1 ос.	Андросович В. М.
-// -	-// -	-// -	-// -	16.02.2017	Слід (1 ос.), на річці	-// -
-// -	ОЗ кв. 33 СЛ	-// -	-// -	25.12.2014	1 ос., бігла вниз по річці	Панасевич О. І.
-// -	СЛ (кв. 33), р. Болотниця, ставок руслового типу	-// -	-// -	16.02.2015	Слід (1 ос.) знизу вгору по річці.	-// -
-// -	СЛ (кв. 33), р. Болотниця та ставок руслового типу	-// -	-// -	8.01.2016	Слід (1 ос.)	-// -
-// -	ОЗ кв. 34 СЛ	-// -	-// -	27.01.2016	Слід (1 ос.)	Рослик М. М.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	СЛ (кв. 36). Заплава р. Болотниці.	- // -	- // -	10.01.2016	Слід (1 ос.), доросла	Панасевич О. І.
- // -	СЛ (кв. 36), р. Болотниця.	- // -	- // -	17.01.2016	Слід (2 ос.), вгору по р. Болотниця	- // -
- // -	СЛ (кв. 44)	51,479549	28,05671	9.12.2014	Слід (1 ос.)	- // -
- // -	СЛ (кв. 44), р. Болотниця	- // -	- // -	6.01.2015	Слід (2 ос.)	- // -
<i>Mustela erminea</i> (L.)	СЛ (кв. 36). Заплава р. Болотниці.	51,556459	28,090609	10.01.2016	Сліди, численні.	- // -
- // -	СЛ (кв. 47)	51,479549	28,05671	21.12.2014	1 ос.	- // -
- // -	СЛ (кв. 56), заплава р. Болотниця	- // -	- // -	17.01.2016	Сліди, численні.	- // -
<i>Mustela putorius</i> L.	СЛ (кв. 56)	- // -	- // -	6.01.2015	Слід (1 ос.)	- // -
<i>Ursus arctos</i> (L.)	ОЗ кв. 2 КЛ, КЛ (кв. 2); ОЗ кв. 7 КЛ, КЛ (кв. 7)	51,542857	27,915664	31.05.2013	Слід (1 ос.), розмір задньої лапи приблизно 35 см.	Мороз М. І., є фото

1. Андриєнко Т. Л., Попович С. Ю., Парчук Г. В. та ін. Програма Літопису природи для заповідників та національних природних парків: Метод. посібник. / Під ред. д-ра біол. наук, проф. Т. Л. Андриєнко. – К.: Академперіодика, 2002. – 103 с.

Козодавов С.В.

м.н.с. Національний заповідник «Хортиця»
ГО «Південноукраїнське орнітологічне товариство»
kozodavov@ukr.net

**ВІДОМОСТІ ПРО ЧИСЕЛЬНІСТЬ ТА РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ПТАХІВ,
ЗАНЕСЕНИХ ДО ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ,
НА ТЕРИТОРІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАПОВІДНИКА «ХОРТИЦЯ»,
ПІВДЕННОЇ ЧАСТИНИ ХЕРСОНСЬКОЇ ТА ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ
У 2017–2019 РР.**

Матеріал зібраний автором під час досліджень 2017–2019 рр. та експедицій по територіям Херсон- орнітофауни Національного заповідника «Хортиця» у ської та Запорізької областей у 2018–2019 рр.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигнітній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
Знахідки на території Національного заповідника «Хортиця»						
<i>Tadorna tadorna</i>	Південна частина о. Хортиця	47,7782	35,1517	28.08.2017	11 особин, на кочівлях (вирогідно з гніздової популяції Каховського водосховища)	Козодавов С.В.
- // -	Східне узбережжя о. Хортиця	47,8235	35,1105	27.08.2018	5 особин, на кочівлях	- // -
<i>Circus cyaneus</i>	Центральна частина о. Хортиця	47,8051	35,1150	11.01.2018	1 самка, на зимівлі	- // -
<i>Haliaeetus albicilla</i>	Південно-східне узбережжя о. Хортиця	47,8116	35,1400	01.02.2018	12 особин, на зимівлі	- // -
<i>Ardeola ralloides</i>	Заплавна частина о. Хортиця.	47,7863	35,1432	18.08.2018	1 особина, на кочівлі	- // -
<i>Falco peregrinus</i>	Центральна частина о. Хортиця	47,8164	35,1227	04.02.2016	1 особина на зимівлі	- // -
- // -	Північна частина о. Хортиця	47,8538	35,0780	05.12.2016	1 особина на зимівлі	- // -
<i>Circus cyaneus</i>	Центральна частина о. Хортиця	47,8055	35,1172	02.01.2019	2 особини на зимівлі	- // -
<i>Lanius excubitor</i>	- // -	47,8002	35,1245	17.01.2019	2 особини на зимівлі	- // -
Знахідки на півночі Західного Сивашу						
<i>Anas strepera</i>	Біля с. Строганівка (Західний Сиваш)	46,2364	33,8800	04.04.2018	9 особин	- // -
- // -	Біля с. Першокостянті-нівка (Західний Сиваш)	46,2394	33,6952	07.04.2018	2 особини	- // -
<i>Antropoides virgo</i>	- // -	46,2382	33,6536	04.04.2018	2 особини	- // -
<i>Aquila chrysaetos</i>	- // -	46,2382	33,6536	12.09.2018	1 особина	- // -
<i>Aquila pomarina</i>	Біля с. Строганівка (Західний Сиваш)	46,2318	33,8909	07.09.2018	1 особина	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятиградусній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Aquila rapax</i>	Біля с. Першокостянті-нівка (Західний Сиваш)	46,2382	33,6536	09.09.2018	1 особина	- // -
<i>Aythya nyroca</i>	Біля с. Строганівка (Західний Сиваш)	46,2318	33,8909	10.10.2018	6 особин	- // -
<i>Buteo rufinus</i>	- // -	46,2328	33,8247	11.09.2018	1 особина	- // -
<i>Charadrius alexandrinus</i>	Біля с. Першокостянті-нівка (Західний Сиваш)	46,2382	33,6536	05.04.2018	2 особини	- // -
- // -	- // -	46,2278	33,6968	05.09.2018	4 особини	- // -
<i>Circaetus gallicus</i>	Біля с. Павлівка (Західний Сиваш)	46,2604	33,7811	03.09.2018	1 особина	- // -
- // -	Біля с. Григорівка (Західний Сиваш)	46,2451	33,7424	07.09.2018	1 особина	- // -
- // -	Біля с. Павлівка (Західний Сиваш)	46,2604	33,7811	14.09.2018	2 особини	- // -
- // -	Біля с. Першокостянті-нівка (Західний Сиваш)	46,2382	33,6536	03.04.2018	2 особини	- // -
<i>Circus macrourus</i>	- // -	46,2278	33,6968	05.09.2018	1 особина	- // -
- // -	Біля с. Павлівка (Західний Сиваш)	46,2604	33,7811	09.09.2018	2 особини	- // -
<i>Circus pygargus</i>	Біля с. Першокостянті-нівка (Західний Сиваш)	46,2278	33,6968	05.09.2018	1 особина	- // -
<i>Coracias garrulus</i>	Біля с. Строганівка (Західний Сиваш)	46,2328	33,8247	04.09.2018	1 особина	- // -
<i>Falco peregrinus</i>	Біля с. Першокостянті-нівка (Західний Сиваш)	46,2382	33,6536	03.04.2018	1 особина	- // -
<i>Grus grus</i>	- // -	46,2382	33,6536	03.04.2018	3 особини	- // -
- // -	Біля с. Павлівка (Західний Сиваш)	46,2604	33,7811	05.04.2018	8 особин	- // -
- // -	Біля с. Григорівка (Західний Сиваш)	46,2451	33,7424	03.09.2018	90 особин	- // -
- // -	Біля с. Павлівка (Західний Сиваш)	46,2604	33,7811	08.10.2018	531 особина	- // -
- // -	Біля с. Строганівка (Західний Сиваш)	46,2328	33,8247	09.10.2018	323 особини	- // -
- // -	Біля с. Першокостянті-нівка (Західний Сиваш)	46,2382	33,6536	10.10.2018	89 особин	- // -
- // -	Біля с. Григорівка (Західний Сиваш)	46,2451	33,7424	12.10.2018	4259 особин	- // -
- // -	Біля с. Павлівка (Західний Сиваш)	46,2604	33,7811	14.10.2018	5583 особини	- // -
<i>Haematopus ostralegus</i>	Біля с. Строганівка (Західний Сиваш)	46,2364	33,8800	04.04.2018	9 особин	- // -
<i>Himantopus himantopus</i>	- // -	46,2364	33,8800	06.04.2018	8 особин	- // -
- // -	Біля с. Першокостянті-нівка (Західний Сиваш)	46,2489	33,6412	03.04.2018	2 особини	- // -
<i>Hydroprogne caspia</i>	Біля с. Строганівка (Західний Сиваш)	46,2364	33,8800	02.04.2018	1 особина	- // -
<i>Hydroprogne caspia</i>	- // -	46,2318	33,8909	08.09.2018	2 особини	- // -
<i>Milvus migrans</i>	Біля с. Першокостянті-нівка (Західний Сиваш)	46,2382	33,6536	09.09.2018	14 особин	- // -
- // -	Біля с. Павлівка (Західний Сиваш)	46,2604	33,7811	16.09.2018	4 особини	- // -
<i>Netta rufina</i>	Біля с. Строганівка (Західний Сиваш)	46,2364	33,8800	04.04.2018	21 особина	- // -
- // -	- // -	46,2318	33,8909	05.09.2018	20 особин	- // -
<i>Numenius arquata</i>	- // -	46,2364	33,8800	06.04.2018	1 особина	- // -
- // -	Біля с. Першокостянті-нівка (Західний Сиваш)	46,2489	33,6420	03.09.2018	3 особини	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигрібній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	- // -	46,2298	33,6973	11.09.2018	11 особин	- // -
<i>Platalea leucorodia</i>	Біля с. Строганівка (Західний Сиваш)	46,2412	33,8845	06.04.2018	1 особина	- // -
<i>Recurvirostra avosetta</i>	Біля с. Першокостянті-нівка (Західний Сиваш)	46,2459	33,6386	05.04.2018	43 особини	- // -
<i>Tadorna ferruginea</i>	Біля с. Павлівка (Західний Сиваш)	46,2604	33,7811	06.09.2018	8 особин	- // -
- // -	- // -	46,2604	33,7811	08.10.2018	29 особин	- // -
Знахідки в районі Молочного та Утлюцького лиманів						
<i>Falco peregrinus</i>	Біля с. Лиманське (Якимівський р-н)	46,4279	35,3425	22.04.2019	1 особина	- // -
<i>Charadrius alexandrinus</i>	Біля дамби через Утлюцький лиман з боку с. Азовське Пс8	46,3770	35,2569	04.05.2019	6 особин	- // -
<i>Circus pygargus</i>	Біля с. Лиманське (Якимівський р-н)	46,4043	35,2626	21.04.2019	1 особина	- // -
- // -	Біля с. Шелюги (Якимівський р-н)	46,5653	35,1733	26.04.2019	3 особини	- // -
<i>Netta rufina</i>	Біля с. Юр'івка (Якимівський р-н) Вп6	46,6295	35,1535	01.05.2019	6 особин	- // -
<i>Numenius phaeopus</i>	Біля с. Кирилівка (Якимівський р-н)	46,4069	35,3518	22.04.2019	13 особин	- // -
<i>Hydroprogne caspia</i>	Біля с. Мала Тернівка (Якимівський р-н)	47,8002	35,1245	05.05.2019	5 особин	- // -
<i>Hydroprogne caspia</i>	Біля дамби через Утлюцький лиман з боку с. Азовське Пс8	46,3770	35,2569	04.05.2019	15 особин	- // -
<i>Tadorna tadorna</i>	Біля с. Давидівка (Якимівський р-н) Вп12	46,5111	35,1927	28.04.2019	27 особин	- // -
- // -	Біля с. Давидівка (Якимівський р-н) Пс3	46,5134	35,1941	04.05.2019	210 особин	- // -
<i>Plegadis falcinellus</i>	Біля с. Юр'івка (Якимівський р-н) Вп6	46,6295	35,1535	10.05.2019	14 особин (щонайменше 3 пари на гніздах)	- // -
<i>Recurvirostra avosetta</i>	Узбережжя Утлюцького лиману в районі с. Лиманське Пс9	46,4059	35,2532	04.05.2019	12 особин	- // -
<i>Recurvirostra avosetta</i>	Біля с. Давидівка (Якимівський р-н) Пс3	46,5113	35,1915	04.05.2019	16 особин	- // -
<i>Coracias garrulus</i>	Узбережжя Утлюцького лиману в районі с. Лиманське вп22	46,4037	35,2614	02.05.2019	1 особина	- // -
<i>Platalea leucorodia</i>	Дамба через р. Утлюк біля с. Давидівка (Якимівський р-н) Пс3	46,5111	35,1927	07.05.2019	1 особина	- // -
<i>Sterna albifrons</i>	Дамба через р. Малий Утлюк біля с. Давидівка (Якимівський р-н) Пс3	46,5111	35,1927	07.05.2019	3 особини	- // -
<i>Ardeola ralloides</i>	Дамба через р. Малий Утлюк біля с. Мала Тернівка (Якимівський р-н)	47,8002	35,1245	10.05.2019	1 особина	- // -

УДК 502+504

Коляджин І. І.^{1,2}
Мацап'як Л. Ф.^{1,3}
Зітенюк А. М.¹
Осадчук Л. С.²
Шипшина Л. В.⁴
Сенета З. Я.²

*ivan_ko@i.ua, kotcerhan@ukr.net, zit_alla@ukr.net,
leosad@meta.ua, tilky.vidchepitsa@gmail.com, zorianaseneta@i.ua*

¹ - Національний природний парк «Верховинський»

² - Національний лісотехнічний університет України

³ - Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича

⁴ - Інститут зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України

ДОСЛІДЖЕННЯ ЧЕРВОНОКНИЖНИХ ВИДІВ РУКОКРИЛИХ ЗА ДОПОМОГОЮ АВТОМАТИЧНОГО АКУСТИЧНОГО БАТКОРДЕРА НА ТЕРИТОРІЇ НПП «ВЕРХОВИНСЬКИЙ»

Анотація: У статті описано дослідження кажанів за допомогою автоматичного акустичного баткордера на території Національного природного парку «Верховинський» та наведено виявлені червонокнижні види.

Annotation: The article describes the study of bats with the help of an automatic acoustic recorder on the territory of the Verkhovyna National Nature Park and shows the red-billed species.

Ключові слова: *Карпатський регіон, НПП «Верховинський», баткордер, рукокрилі, кажани.*

У рамках виконання природоохоронного проекту «Збереження Карпатських пралісів», впроваджуваного Українським товариством охорони птахів за підтримки Франкфуртського зоологічного товариства, Національний природний парк «Верховинський» з травня 2015 по 2018 роки проводив наукові дослідження кажанів. Дослідження рукокрилих паралельно проводилися на території дев'яти національних природних парків Карпатського регіону України (Черемоський, Гуцульщина, Верховинський, Карпатський, Зачарований край, Сколівські Бескиди, Вишніцький, Ужанський, Синевир). Даний процес науковці здійснювали за допомогою сучасного приладу – баткордера. Баткордер – це спеціальний при-

лад, призначений для запису на карту пам'яті ультразвуків у форматі .raw.

Кажани – це особливі тварини. Цих ссавців у народі називають летючими мишами. Їх бачили багато людей у наших краях, але ніхто не чув їхніх звуків. Це тому, що кажани випускають локаційні сигнали у вигляді коротких ультразвукових імпульсів частотою 20-120 кГц і тривалістю 0,2-100 мс, а потім сприймають відбитий від навколишніх предметів сигнал. Для порівняння, людина сприймає звуки частотою 0,016-20 кГц. Це дозволяє тваринам полювати вночі майже у цілковитій темряві. Такі особливості екології кажанів значно ускладнюють їх вивчення. І лише спеціальні прилади, бет-детектори та баткордери, дають можливість проводити повноцінний моніторинг цих нічних тварин та вивчати стан їх поселень. Види, що мешкають у країнах з помірним кліматом (зокрема й в Україні), є перелітними або впадають у зимову сплячку.

У травні 2015 року було проведено тренінг-навчання, в якому взяв участь науковий працівник Парку – Іван Коляджин. Організаторами тренінгу передано НПП «Верховинський» баткордер (рис. 1.) для проведення наукових досліджень щодо вивчення кажанів.

На початку кожного тижня, протягом польового періоду досліджень, спеціаліст Іван Коляджин встановлював баткордер на іншу точку території Парку для запису ультразвуків, чергуючи біотопами: праліс, старовіковий ліс, водний об'єкт та луку (рис. 2, 3.).

Рис. 1. Передача баткордера молодшому науковому співробітнику НПП «Верховинський» Івану Коляджину у 2015 році.

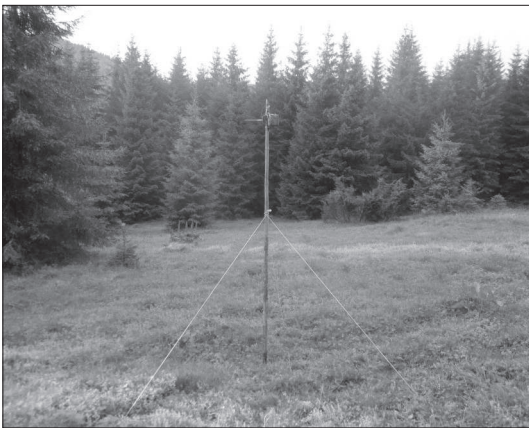

Рис. 2. Встановлений баткордер в урочищі Чаханове.

На території НПП «Верховинський» раніше відмічено 7 видів ряду рукокрилих (лиликоподібних), які занесені до Червоної Книги України, зокрема: 5 видів родини Лиликових *Vespertilionidae* (руда вечірниця *Nyctalus noctula*, нетопир лісовий *Pipistrellus pygmaeus*, лилик пізній *Eptesicus serotinus*, лилик північний *Eptesicus nilssonii*, вухань звичайний *Plecotus auritus*) та 2 види родини Підковкових *Rhinolophidae* (підковоніс великий *Rhinolophus ferrumequinum*, підковоніс малий *Rhinolophus hipposideros*) [3], [4].

Завдяки проекту «Збереження Карпатських пралісів», науковці Парку започаткували надзвичайно важливу роботу по дослідженню кажанів. Зібрано масив інформації із 13 точок спостереження за 2015–2016 роки, що вже розшифровані вітчизняними та іноземними спеціалістами, а також кілька нових точок за 2017–2018 роки на території Парку, над якими працюють науковці (рис. 3, табл.1, 2.).

Кажани (*Chiroptera*) є одним з найстаріших рядів ссавців і одними з найбільш різноманітних щодо фізіологічних і поведінкових адаптацій, що дозволяє їм успішно населяти різноманітні екосистеми. На земній кулі кажани поширені переважно в лісах, а деякі види рукокрилих визнані ключовими для екосистеми. В Європі майже всі види кажанів використовують лісові екосистеми для забезпечення своїх життєвих вимог.

Однак, ліси використовуються не тільки як кормодобувні ділянки, а й як місця ночівлі кажанів. Понад дві третини європейських видів кажанів живуть переважно в порожнинах дерев, таких як різного роду дупла, щілини в стовбурах або порожнини під відсталою корою дерев. Таким чином, доступність і руйнування місць поселення під час лісівничих біотехнічних заходів є одним з основних факторів, що зумовлюють зменшення чисельності популяцій лісових видів кажанів.

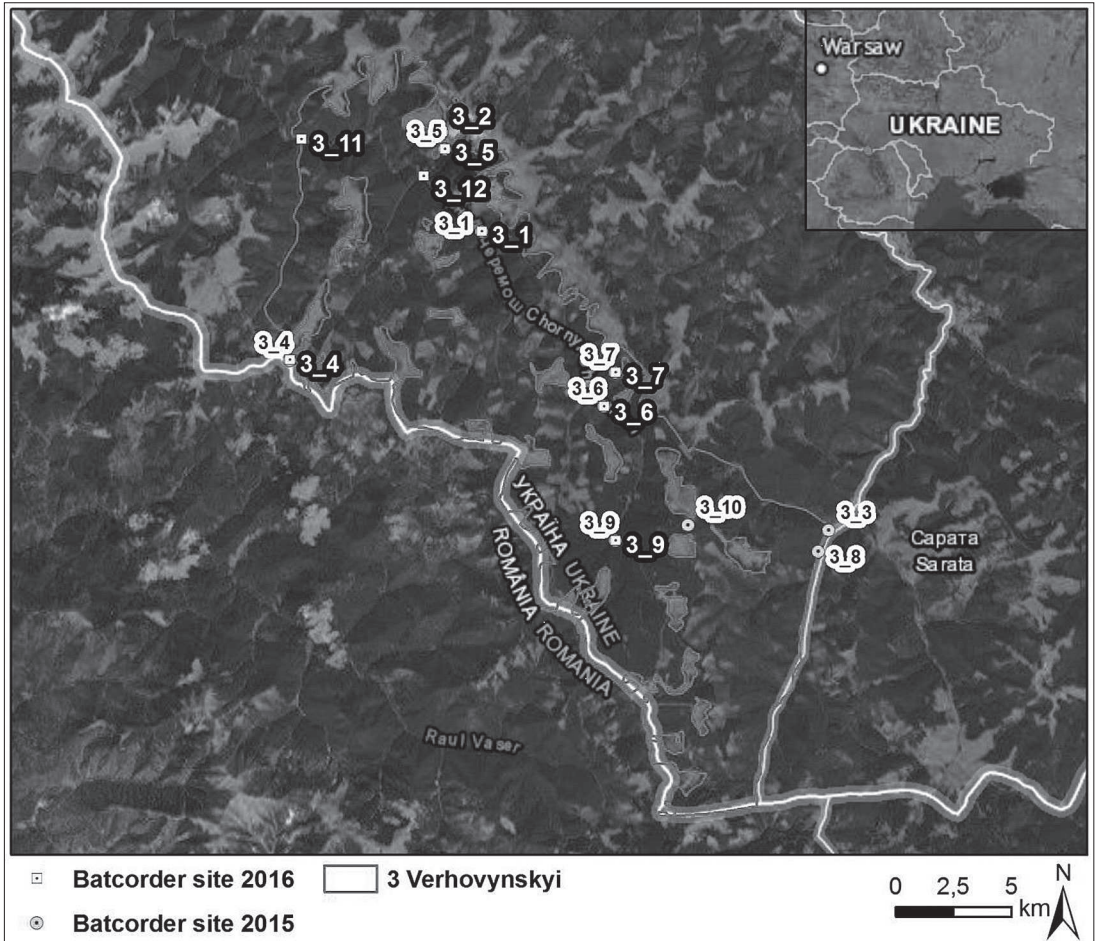
До правового захисту кажанів і середовища їх існування в Європі стосуються три міжнародні договори. Країни-члени ЄС зобов'язані виконувати положення «Оселищної Директиви» («Директива Ради 92/43/ЄЕС про збереження природних оселищ та видів природної фауни та флори»), яка містить зобов'язання і рекомендації Бернської конвенції та Угоди ЕВРОБАТС. Майже всі види кажанів занесені до Червоної книги України (2009); також країни зобов'язані охороняти ці види з метою виконання зобов'язань в рамках Конвенції про біологічне різноманіття (СВД) [5].

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ.

Аналіз даних записів ультразвуків з баткордеру здійснювали:

Андрій-Тарас Башта (Інститут екології Карпат НАН України, Львів, Україна); Маркус Дітц, Елена Кранніх, Аксель Кранніх (GIS), Мона Вайтцель (всі: Інститут екології тварин та екоосвіти (Institute of Animal Ecology and Nature Education) Hauptstraße 30, 35321 Gonterskirchen, Germany, www.tieroekologie.com).

Site ID: 3_4 Попада

Site ID: 3_7 Широка

Рис. 3. Точки встановлення баткордера на території НПП «Верховинський». Встановлений баткордер.

Координацією проекту в Карпатському регіоні по дослідженню рукокрилих здійснює Андрій-Тарас Башта (Інститут екології Карпат НАН України, Львів, Україна).

Результати показали важливість Карпатських гір для кажанів, що живуть у лісах. Через подібність сигналів кажанів, наприклад, для роду вухань *Plecotus* або для нічниці Брандта *Myotis brandtii* і нічниці вусатої *Myotis mystacinus*, а також для нетопира лісового *Pipistrellus nathusii* і нетопира середземноморського *Pipistrellus kuhlii* неможливо точно встановити приналежність видів. Тому у Національному природному парку «Верховинський» встановлено перебування від 14 або до 16 видів кажанів (включаючи нічницю нічниця Алкатоя *Myotis alcathoe*). Деякі з них – характерні види пралісів і старих листяних лісів, наприклад: нічниця довговуха *Myotis bechsteinii*, нічниця Алкатоя *Myotis alcathoe* (*Myotis alcathoe* не включений до ЧКУ) і широковух

звичайний *Barbastella barbastellus* [1], [2], [5], [6]. (табл. 2).

Акустичне визначення виду обмежене через подібність сигналів кажанів, наприклад, для роду вухань *Plecotus* або для нічниці Брандта *Myotis brandtii* і нічниці вусатої *Myotis mystacinus*, а також для нетопира лісового *Pipistrellus nathusii* і нетопира середземноморського *Pipistrellus kuhlii*. Відповідно до цього, ми очікуємо виявлення ще кількох видів кажанів на території НПП «Верховинський» під час наступних досліджень [6].

Кожен вид кажанів по різному поширений на території України. За результатами спостереження, встановлено, що на території Парку мешкають види, які поширені на більшій частині України, а деякі – на всій території, а також види, які поширені локально і відомі з кількох локалітетів (табл. 2., дані щодо нічниці Алкатоя (*Myotis alcathoe*) не вміщені в таблицю, оскільки вид не включений до ЧКУ.).

Таблиця 1.

Частота і кількість записів ультразвуків у польовий сезон 2015-2016 рр. на території НПП «Верховинський»*

НПП «Верховинський»	Кількість ночей	Кількість файлів
2015 р.	39	635
2016 р.	31	146

* Файли містять записи ультразвуків нічниці Алкатоя (*Myotis alcathoe*), що не включений до ЧКУ.

Таблиця 2.

Місця фіксування ультразвуків червонокнижних видів рукокрилих за допомогою автоматичного акустичного баткордера на території НПП «Верховинський»

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Eptesicus nilssonii</i>	Урочище Чемірне	47,831344	24,862544	29.07.2015 – 01.08.2015	2 файли із записами голосів	[1], [2], [5], [6]
–//–	Полонина Широка	47,840284	24,867188	03.08. – 07.08.2015	2 файли із записами голосів	[1], [2], [5], [6]
–//–	Урочище Альбин	47,901025	24,745199	01.08. – 04.08.2016	14 файлів із записами голосів	[1], [2], [5], [6]
<i>Eptesicus serotinus</i>	Урочище Чемірне	47,831344	24,862544	05.09. – 09.09. 2016	1 файл із записом голосу	[1], [2], [5]
–//–	Урочище Альбин	47,901025	24,745199	01.08. – 04.08.2016	1 файл із записом голосу	[1], [2], [5]
<i>Myotis bechsteinii</i>	Урочище Мокрин	47,877135	24,815266	18.05. – 22.05. 2015	4 файли із записами голосів	[1], [2], [5], [6]
–//–	Урочище Перкалаба	47,799135	24,950044	02.06. – 07.06. 2015	8 файлів із записами голосів	[1], [2], [5], [6]
–//–	Попадя	47,843479	24,740706	09.06. – 13.06. 2015	1 файл із записом голосу	[1], [2], [5], [6]

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
-// -	Урочище Чемірне	47,831344	24,862544	29.07. – 01.08. 2015	91 файл із записами голосів	[1], [2], [5], [6]
-// -	Полонина Широка	47,840284	24,867188	03.08. – 07.08. 2015	2 файли із записами голосів	[1], [2], [5], [6]
-// -	Біля Кляузи кронпринца Рудольфа	47,793590	24,945896	10.08. – 15.08. 2015	1 файл із записом голосу	[1], [2], [5], [6]
-// -	Урочище Балтагора	47,796371	24,867051	18.08. – 21.08. 2015	41 файл із записами голосів	[1], [2], [5], [6]
<i>Myotis brandtii / mystacinus</i>	Урочище Мокрин	47,877135	24,815266	18.05. – 22.05. 2015	10 файлів із записами голосів	[1], [2], [5], [6]
-// -	Урочище Перкалаба	47,799135	24,950044	02.06. – 07.06. 2015	4 файли із записами голосів	[1], [2], [5], [6]
-// -	Урочище Попадя	47,843479	24,740706	09.06. – 13.06. 2015	1 файл із записом голосу	[1], [2], [5], [6]
-// -	Урочище Чемірне	47,831344	24,862544	29.07. – 01.08. 2015	3 файли із записами голосів	[1], [2], [5], [6]
-// -	Полонина Широка	47,840284	24,867188	03.08. – 07.08. 2015	4 файли із записами голосів	[1], [2], [5], [6]
-// -	Біля Кляузи кронпринца Рудольфа	47,793590	24,945896	10.08. – 15.08. 2015	1 файл із записом голосу	[1], [2], [5], [6]
-// -	Балтагора	47,796371	24,867051	18.08. – 21.08. 2015	105 файлів із записами голосів	[1], [2], [5], [6]
-// -	Василькова	47,800456	24,895276	25.08. – 28.08. 2015	1 файл із записом голосу	[1], [2], [5], [6]
-// -	Попадя	47,843479	24,740706	09.06. – 13.06. 2016	19 файлів із записами голосів	[1], [2], [5], [6]
-// -	Попадінець	47,898598	24,800795	16.06. – 19.06. 2016	3 файли із записами голосів	[1], [2], [5], [6]
<i>Myotis daubentonii</i>	Попадя	47,843479	24,740706	09.06. – 13.06. 2015	1 файл із записом голосу	[1], [2], [5], [6]
-// -	Біля Кляузи кронпринца Рудольфа	47,793590	24,945896	10.08. – 15.08. 2015	1 файл із записом голосу	[1], [2], [5], [6]
-// -	Балтагора	47,796371	24,867051	18.08. – 21.08. 2015	2 файли із записами голосів	[1], [2], [5], [6]
-// -	Полонина Попадя-2	47,843549	24,740637	23.05. – 08.08. 2016. 26.05. – 11.08. 2016	6 файлів із записами голосів	[1], [2], [5], [6]
-// -	Біля полонини Балтагора	47,796371	24,867051	12.09. – 16.09. 2016	1 файл із записом голосу	[1], [2], [5], [6]
<i>Myotis myotis</i>	Широка	47,840284	24,867188	03.08. – 07.08. 2015	1 файл із записом голосу	[1], [2], [5], [6]
-// -	Балтагора	47,796371	24,867051	18.08. – 21.08. 2015	1 файл із записом голосу	[1], [2], [5], [6]
-// -	Урочище Чеханове	47,902996	24,799739	22.08. – 25.08. 2016	2 файли із записами голосів	[1], [2], [5], [6]
<i>Myotis nattereri</i>	Чеханове	47,902934	24,799808	25.05. – 29.05. 2015	5 файлів із записами голосів	[1], [2], [5], [6]

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
-// -	Попадя	47,843479	24,740706	09.06. – 13.06. 2015	1 файл із записом голосу	[1], [2], [5], [6]
-// -	Чемірне	47,831344	24,862544	29.07. – 01.08. 2015	1 файл із записом голосу	[1], [2], [5], [6]
-// -	Біля Кляузи	47,793590	24,945896	10.08. – 15.08. 2015	2 файли із записами голосів	[1], [2], [5], [6]
-// -	Альбин	47,901025	24,745199	01.08. – 04.08.2016	1 файл із записом голосу	[1], [2], [5], [6]
<i>Nyctalus leisteri</i>	Чемірне	47,831344	24,862544	29.07. – 01.08. 2015	1 файл із записом голосу	[1], [2], [5], [6]
<i>Nyctalus noctula</i>	-// -	47,831344	24,862544	29.07. – 01.08. 2015	4 файли із записами голосів	[1], [2], [5], [6]
-// -	Широка	47,840284	24,867188	03.08. – 07.08. 2015	5 файлів із записами голосів	[1], [2], [5], [6]
-// -	Василькова	47,800456	24,895276	25.08. – 28.08. 2015	2 файли із записами голосів	[1], [2], [5], [6]
-// -	Полонина Попадя	47,843549	24,740637	23.05. – 26.05. 2016 08.08. – 11.08. 2016	1 файл із записом голосу	[1], [2], [5], [6]
-// -	Широка	47,840321	24,867214	19.09. – 23.09. 2016	2 файли із записами голосів	[1], [2], [5], [6]
-// -	Альбин	47,901025	24,745199	01.08. – 04.08.2016	6 файлів із записами голосів	[1], [2], [5], [6]
<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Полонина Попадя-2	47,843549	24,740637	23.05. – 08.08. 2016. 26.05. – 11.08. 2016	1 файл із записом голосу	[1], [2], [6]
<i>Pipistrellus pygmaeus</i>	Полонина Попадя	47,843549	24,740637	23.05. – 26.05. 2016 08.08. – 11.08. 2016	1 файл із записом голосу	[1], [2], [6]
<i>Pipistrellus nathusii</i>	Широка	47,840284	24,867188	03.08. – 07.08. 2015	1 файл із записом голосу	[1], [2], [5], [6]
	Полонина Попадя	47,843549	24,740637	23.05. – 26.05. 2016 08.08. – 11.08. 2016	2 файли із записами голосів	[1], [2], [5], [6]
<i>Plecotus auritus / austriacus</i>	Широка	47,840284	24,867188	03.08. – 07.08. 2015	2 файли із записами	[1], [2], [5], [6]
-// -	Широка	47,840321	24,867214	19.09. – 23.09. 2016	1 файл із записом голосу	[1], [2], [5], [6]
-// -	Чеханове	47,902996	24,799739	22.08. – 25.08. 2016	1 файл із записом голосу	[1], [2], [5], [6]

До цього часу, не було проведено таких унікальних досліджень для вивчення угруповань кажанів, з чітко визначеною та уніфікованою методичною схемою в природній області такого розміру. Використання автоматичних систем акустичного моніторингу забезпечує високу цільність досліджень на окремих репрезентативних ділянках.

Таким чином, за короткі терміни для НПП «Верховинський» були отримані дуже цінні дані для інвентаризації видів, слабо вивченої групи тварин, що перебуває під охороною. Це було б неможливо без співпраці в рамках цього проекту.

Угруповання кажанів у лісах Карпат до цього часу залишилося, в основному, недостатньо дослідженими. Частина видів кажанів для території НПП «Верховинський» за 2015-2016 рр. була зареєстрована вперше, а саме: нічниця Алкатоя (*Myotis alcathoe*), нічниця Брандта / вусата (*Myotis brandtii / mystacinus*), Нічниця водяна (Добантона) (*Myotis daubentonii*), Нічниця велика (звичайна) (*Myotis myotis*), Нічниця в'їччаста, (Наттерера) (*Myotis nattereri*), Вечірниця мала (*Nyctalus leisleri*). Пергач пізній, кажан пізній (*Eptesicus serotinus*), Нетопир лісовий (*Pipistrellus nathusii*), Нетопир карлик (*Pipistrellus pipistrellus*).

Дослідження продовжувалися і в 2016, 2017 та 2018 роках. Результати досліджень за 2017-2018 роки узагальнюються, розшифровуються та опрацьовуються записи ультразвуків спеціалістами. Дані досліджень охарактеризують відомості щодо поширення видів рукокрилих і доповняють картину по досліджуваній природоохоронній території. Передбачається продовження таких досліджень кажанів, за допомогою автоматичного акустичного баткордера і у 2019 році.

Адміністрація НПП «Верховинський» вдячна Франкфуртському зоологічному товариству (Німеччина) та Українському товариству охорони птахів (Україна) за наданий баткордер та сприяння у дослідженні кажанів.

Адміністрація НПП «Верховинський» вдячна Франкфуртському зоологічному товариству (Німеччина) та Українському товариству охорони птахів (Україна) за наданий баткордер та сприяння у дослідженні кажанів.

Література:

1. Андрій-Тарас Башта, Маркус Дітц, Елена Кранніх, Аксель Кранніх, Мона Вайтцель // Акустичні дослідження кажанів в Українських Карпатах. Результати 2015 р. // Інститут екології тварин та екоосвіти (IAENE) – Німеччина, Інститут екології Карпат НАН України. – Львів, Франкфурт.: січень 2016р. – 12 с.
2. Акустичні дослідження кажанів в Українських Карпатах. Результати 2015-2016 рр. Андрій-Тарас Башта, Маркус Дітц, Елена Кранніх, Аксель Кранніх, Мона Вайтцель // Акустичні дослідження кажанів в Українських Карпатах. Результати 2015-2016 рр. // Інститут екології тварин та екоосвіти (IAENE) – Німеччина, Інститут екології Карпат НАН України. – Львів, Франкфурт, Gonterskirchen.: липень 2017 р. – 15 с.
3. Літопис природи. Том I / Реєстр. № 0114U005488. – Верхній Ясенів, 2013. – 334 с.
4. Літопис природи. Том II / Реєстр. № 0114U005487. – Верхній Ясенів, 2014. – 352 с.
5. Дослідження кажанів за допомогою автоматичного акустичного баткордера на території Національного природного парку «Верховинський» / І.І. Коляджин, А.М. Зітенюк, А.М. Прокопишин та ін. // Досвід та перспективи розвитку об'єктів природно-заповідного фонду Хмельниччини, до 5-ї річниці Національного природного парку «Мале Полісся». Зб. наук. праць за мат. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Славута, 23-25 травня 2018р.) / Відп.ред.: М.М. Белінська [та ін.]. – Славута: ТОВ «Каліграф», 2018. – С.185-191.
6. Results of the 1st year of ultrasound monitoring of bats (Chiroptera, Vespertilionidae) in National Nature Parks of the Ukrainian Carpathians... Результати 1-го року моніторингу рукокрилих (Chiroptera, Vespertilionidae) в НПП Українських Карпат / Andriy-Taras Bashta, Markus Dietz, Ivan Grizyuk, Nelya Koval, Ivan Koliadzyn, Andriy Kotubey, Yuriy Petrychuk, Vasyl Pryndak, Zina Riznychenko, Yiruy Tiukh // Acta Carpathica 24. – Rzeszów – Drohobycz, 2015. – P.153-158.

Коробко М.І.,
Налужний В. Д.

ЗУСТРІЧІ ВИДІВ ЧЕРВОНОЇ КНИГИ НА КРИВОРІЖЖІ

Вид	Місце знахідки	Координати у десятиградусній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Lucanus cervus</i> L.	Північна частина м. Кривого Рогу, присадибна ділянка	48,074399	33,496468	05.06.2018; 08.06.2018; 16.06.2018 23.06.2018		Коробко М.І.

Особини жука, самці, зустрічалися по-одиноці на подвір'ї 05.06, 08.06.2018 р. Територія знаходиться в кількох сотнях метрів від вікового кленово-дубового гаю та півстолітніх дубових насаджень. 16.06.2018 р.

поблизу цих місць пасажирка тролейбуса провозила жука-оленя в пакеті. 22.06.2018 р. на проїжджій частині вулиці знайдено 2 розчавлених особин – самця і самицю.

<i>Iphiclides podalirus</i> L.	Східна частина території ландшафтного заказника «Балка Північна Червона» (м. Кривий Ріг), насип закинута залізниця, куц лоху	48,0548	33,3115	24.07.33	1 особина, місце помешкання. У різних частинах міста щороку зустрічаються поодинокі екземпляри	Налужний В.Д.
<i>Acherontia atropos</i> L.	Північна частина м. Кривого Рогу, присадибна ділянка, на корпусі автобуса	48,074399	33,496468	15.09.2017	1 особина; поодинокі поява	Коробко М.І.

Представники цього роду на Криворіжжі зустрічаються дуже рідко. Раніше трапилось зустріти одну особину в 60-х роках минулого століття. Метелик пересувався по стінках вуликів, які були

розташовані на подвір'ї. Цього разу метелик був виявлений 15.09.2017 р.у вечірній час (16 год. 41 хв.) на задній обшивці мікроавтобуса в нерухомому стані.

<i>Grocidura leucodon</i> Hermann.	Північна частина м. Кривого Рогу, присадибна ділянка, покинуте залізничне полотно	48,074399	33,496468	07.10.2017; щорічно	Постійне проживання. Знахідка 1 особина; щорічно – 1–3 особини	Коробко М.І.
------------------------------------	---	-----------	-----------	------------------------	--	--------------

Наявність у місці зустрічі цих тваринок прослідковується не менше 10 останніх років. Щоліта коти приносять із території зарослих трав'янистою рослинністю

та чагарниками укосів, кюветів і обочин покинутого залізничного полотна до двору 1–3 умертвлених особин цього виду і полишають, не вживаючи в їжу.

ЗНАХІДКИ ТВАРИН, ЗАНЕСЕНИХ ДО ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ НА ТЕРИТОРІЇ НПП «ПРИП'ЯТЬ-СТОХІД»

У таблиці наведені дані знахідок тварин, занесених до Червоної книги України у 2009-2018 рр. на території національного природного парку «Прип'ять-Стохід».

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигвинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Aythya nyroca</i>	с. Заріка, заплава р. Стохід	51,754273	25,526714	2013.04.26	2 особини	Корх Ю. О.
<i>Anas strepera</i>	с. Люб'язь, оз. Люб'язь	51,831192	25,490829	2018.10.30	3 особини	- // -
- // -	- // -	51,831192	25,490829	2013.08.06	1 особа	- // -
<i>Bucephala clangula</i>	- // -	51,794829	25,589942	2013.06.14	4 самці, 6 самиць	- // -
- // -	- // -	51,850927	25,466298	2014.03.31	7 пар	- // -
<i>Circus cyaneus</i>	- // -	51,831192	25,490829	2014.10.18	1 пара	- // -
<i>Grus grus</i>	с. Селісок, ліс	51,787289	25,558375	2009.06.26, 2013.03.30, 2016.03.19	1 пари, 1 пташеня 2 особини 2 особини	- // -
<i>Haliaeetus albicilla</i>	с. Сваловичі, р. Прип'ять	51,879821	25,674346	2009.10.11	1 особина	- // -
- // -	с. Люб'язь, оз. Люб'язь	51,831192	25,490829	2017.11.12	1 особина	- // -
<i>Tetrastes bonasia</i>	- // -	51,831192	25,490829	2017.11.29	2 особини	- // -
- // -	с. Заріка, сосновий ліс	51,758312	25,553809	2016.05.26	11 особин	- // -
<i>Parus cyanus</i>	с. Зарудчі, р. Стохід	51,770423	25,527543	2017.11.29, 2016.03.21, 2017.04.28	1 особина, 1 пара пара	- // -
<i>Asio flammeus</i>	с. Селісок, р. Стохід	51,787289	25,558375	2009.09.19 2016.09.19	2 особини 2 особини	- // -
<i>Mustela erminea</i>	с. Зарудчі, р. Стохід	51,770423	25,527543	2009.11.16	6 особини	- // -
<i>Mustela putorius</i>	с. Пожиг, р. Стохід	51,794829	25,589942	2009.11.05, 2010.02.10	1 особина, 1 особина	- // -
<i>Lutra lutra</i>	с. Зарудчі, р. Стохід	51,770423	25,527543	2017.12.06, 2009.02.22	1 особина пара	- // -
<i>Bubo bubo</i>	с. Пожиг, сосновий ліс	51,795172	25,600023	2014.02.19	2 особини	- // -
<i>Picus viridis</i>	с. Селісок-с. Бучин, ліс	51,797216	25,562919	2013.03.09, 2009.03.17	пара пара	- // -
<i>Dendrocopos leucotos</i>	с. Пожиг, ліс	51,797216	25,562919	2009.07.19	пара	- // -
<i>Lanius excubitor</i>	с. Заріка, сосновий ліс	51,754273	25,526714	2010.04.01	Пара гніздова	- // -
<i>Eudontomyzon mariae</i>	с. Зарудчі, р. Стохід	51,770423	25,527543	2009.09.25	3 особини	Корх Ю., Мартинчук Л., 2014

Література:

1. Корх Ю., Мартинчук Л. Знахідка міноги української *Eudontomyzon mariae* Berg 1931 на території НПП «Прип'ять-Стохід» // Науковий вісник національно-го природного парку «Прип'ять-Стохід». – Любешів, 2014. – Т. 4, вип. 1. – С. 56.

Коцержинська І.М.
Інститут зоології ім.І.І.Шмальгаузена НАНУ

ЗНАХІДКИ МІДЯНКИ *CORONELLA AUSTRIACA* LAURENTI, 1768 В ПІВНІЧНО-СХІДНІЙ УКРАЇНІ ТА В ОКОЛИЦЯХ КИЄВА

На території Північно-Східної України нами було проведено ряд експедиційних виїздів, які охопили більшу частину Новгород-Сіверського полісся. За всі роки досліджень (1998-2018), мідянка була знайдена лише на території Мезинського НПП та його околиць, де вона неодноразово зустрічалась науковцями. За даними Вобленка та ін. (2001), мідянку знаходив В.А. Сердюк в околицях Радичева 1-10.07.1998, А.С. Вобленко в околицях Бужанки 13.07.1999. За даними Ю.А. Карпенка її спостерігали на березо-

вих пагорбах між Радичевим і Розлетами в 2002-2004рр. А.В. Мішта знайшла мертву особину цього виду 02.08.2010 на дорозі біля паромної переправи с. Радичів. І.М. Коцержинська спостерігала мідянку 27.05.2002р на південь від с. Покошичі на узліссі сосново-березового лісу з ліщиною та на південно-західній околиці Бужанки (в самому селі серед купи дров біля дворища) 12.05.2011. За багаторічний період стаціонарних досліджень в Деснянсько-Старогутському НПП (1998-2018) цей вид нами не зустрічався.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигінній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
<i>Coronella austriaca</i> Laurenti	Київська обл., Лісники, бокова дорога	50,30	30,52	05.2001	задавлена	І.М.Коцержинська
- // -	Київська обл., між селами Лісники та Хотів, траса мотобайкерів на околиці лісу	50,32	30,50	24.09.2018	задавлена	- // -
- // -	Чернігівська обл, ок с. Бужанка	51,66	33,11	13.07.1999		А.С.Вобленко
- // -	- // -	51,66	33,10	12.05.2011		І.М.Коцержинська
- // -	Чернігівська обл, ок с. Радичів	51,75	33,07	10.07.1998		В.А.Сердюк
- // -	- // -	51,75	33,08	02.08.2010	задавлена	А.В.Мішта
- // -	Чернігівська обл, між сс. Радичів та Розльоти	51,72	33,11	2002-2004 рр.		Ю.А.Карпенка
- // -	Чернігівська обл, ок с. Покошичі	51,77	32,95	27.05.2002		І.М.Коцержинська

1. Вобленко А.С., Шешурак П.Н., Сердюк В.А. Находки *Coronella austriaca* (Serpentes, Colubridae) в Черниговской обл. (Украина) // Вестн.зоологии. – 2002. – 35, №3. – С.88
2. Коцержинська І. М. Реєстрації в Закарпатській і Чернігівській областях видів герпетофауни, які занесені до Червоної книги України // Знахідки тварин Червоної книги України. – К., 2008. – С. 171.

Кузьо Г.О.

Західноукраїнське орнітологічне товариство
hannakuzyo@gmail.com

ВКЛАД АМАТОРІВ ТА УЧАСНИКІВ КУРСУ BIRDID UKRAINE ДО СПОСТЕРЕЖЕНЬ РІДКІСНИХ ВИДІВ ПТАХІВ В УКРАЇНІ

В Європі та Сполучених Штатах Америки до збору природничих польових даних все більше долучаються аматори. Наукові інституції та громадські організації часто використовують проекти citizen-science для збору великої кількості спостережень, які одними силами науковців виконати неможливо. Наприклад, e-bird – один із найбільших citizen-science проектів, які існують на сьогоднішній день. Ця всевітня мережа збору спостережень птахів дозволила значно розширити знання про розповсюдження птахів у північній Америці (Wood et al., 2011). Більшість обліків для проведення моніторингу звичайних видів птахів у Європі (Pan-European Common Bird Monitoring Scheme) здійснюють саме бердвочери під координацією орнітологів (www.ebcc.info)

Зокрема для навчання аматорів навичкам визначення птахів за виглядом та голосом та методикам обліків птахів, в Україні протягом 2017-2019 років Західноукраїнське орнітологічне товариство (ЗУОТ) проводить курси з визначення птахів BirdID Ukraine

у Львові, Кам'янець-Подільському та Києві. Аматорів навчають професійні орнітологи під час польових екскурсій та лекцій протягом півроку, після чого учасники курсу складають онлайн іспит на знання зображень та голосів птахів. Також учасники курсу долучаються до моніторингових проектів ЗУОТ – наприклад: обліки лебеда-шипуну на Заході України, спостереження рідкісних видів птахів, збір даних з міграції журавля сірого.

В даній публікації наведені 103 спостереження учасників курсу BirdID Ukraine (Байдужа І., Білевич І., Гончарик Н., Дубовик О.А., Ердат А., Жуленко В.К., Марців М.В., Лаврінченко К.В., Левицька М.Р., Левицький Р.Т., Лехнюк Н., Повалінська О., Ручко О., Сапуга О., Скубрій Н., Степанова М., Стефанишин Р., Фоміна О., Юрченко Ю., Яворський Р.) та 28 спостережень орнітологів і аматорів, які долучилися до збору даних (Бредбір П., Вареник М.Р., Грек М.Р., Кузьо Г.О., Кучма Т.Л., Кучма І.Л., Матвійчук В., Ніконенко А., Паутова А.О., Семашук Р., Сенік М., Скірпан М.В., Шельвінський В.І., Штофель Д.)

Вид	Місце (населений пункт, район)	Широта	Довгота	Кількість особин	Дата	Спостережник(и)
<i>Anas strepera</i>	с. Кримок, Радомишльський р-н	50,3338	29,2432	6	19.05.2019	Фоміна О. та навчальна група BirdID
- // -	орнітологічний заказник «Чолгинський», с. Чолгині, Яворівський р-н	49,937818	23,443716	22	06.10.2012	Кузьо Г.О., Сенік М.А.
- // -	- // -	49,937818	23,443716	1	01.04.2018	навчальна група BirdID
- // -	- // -	49,937818	23,443716	1	16.04.2018	навчальна група BirdID
- // -	Городоцький став, околиці м. Городок, Городоцький р-н	49,801548	23,640108	3	06.05.2018	- // -
<i>Aquila pomarina</i>	смт Миропіль, Романівський р-н	50,138	27,714	1	14.04.2019	Штофель Д., Матвійчук В.
- // -	РЛП «Міжріччинський», між с. Лошакова Гута та с. Косачівка, Козельницький р-н	51,056464	30,666391	1	06.08.2017	Скубрій Н.

Вид	Місце (населений пункт, район)	Широта	Довгота	Кількість особин	Дата	Спостережник(и)
- // -	побл. с. Лелехівка, Яворівський р-н	49,94981	23,70351	4	06.05.2017	навчальна група BirdID
- // -	околиці с.Копачинці, Городенківський р-н	48,846948	25,373646	1	15.06.2017	Кузьо Г., Шельвінський В., Марців М., Юрченко Ю., Повалінська О.
- // -	побл. смт Івано-Франкове, Яворівський р-н	49,930913	23,725011	1	01.10.2017	навчальна група BirdID
<i>Ardeola ralloides</i>	Дунайський біосферний заповідник, м. Вилкове, Кілійський р-н	45,262	29,592	1	04.05.2013	Скубрій Н., Ердт А.
- // -	с. Генічеська Гірка, Генічеський р-н	46,0602	34,4948	1	11.05.2019	Фоміна О.
<i>Bucephala clangula</i>	с. Вишеньки, Бориспільський р-н	50,284491	30,670014	26	28.01.2006	Кучма Т.Л.
- // -	- // -	50,318520	30,629103	40	19.02.2012	- // -
- // -	м. Вишгород, Вишгородський р-н	50,610699	30,492999	50	13.01.2019	- // -
- // -	- // -	50,611301	30,492690	36	18.02.2018	Кучма Т.Л., Кучма І.Л.
- // -	м. Київ	50,447303	30,562546	30	18.03.2018	- // -
- // -	побл. смт Івано-Франкове, Яворівський р-н	49,930913	23,725011	3	25.03.2018	навчальна група BirdID
- // -	орнітологічний заказник «Чолгинський», с. Чолгині, Яворівський р-н	49,937818	23,443716	3	01.04.2018	- // -
- // -	став в околицях смт Шкло, Яворівський р-н	49,959149	23,506262	5	01.04.2018	навчальна група BirdID
<i>Buteo rufinus</i>	Заповідник «Асканія-Нова»	46,473884	33,923016	1	25.10.2015	Кучма Т.Л.
<i>Ciconia nigra</i>	Чуднівський район	50,0	28,21	1	26.05.2018	Штофель Д., Матвійчук В.
- // -	ПЗ «Розточчя», побл. смт Івано-Франкове, Яворівський р-н	49,954967	23,751670	2	12.05.2019	Дубовик О.А.
- // -	НПП «Сколівські Бескиди», с. Межиріччя, Сколівський район	49,1094770	23,5944750	1	28.04.2018	Лехнюк Н.
- // -	ПЗ «Розточчя», побл. смт Івано-Франкове, Яворівський р-н	49,93823	23,72648	1	12.05.2019	Львівська група BirdID
- // -- // -	околиці с.Верещиця, Яворівський р-н	49,976121	23,666464	1	28.05.2017	- // -
	с. Лука, Таращанський р-н	49,478848	30,673086	1	20.08.2017	Степанова М.
- // -	с. Кримок, Радомишльський р-н	50,3338	29,2432	2	19.05.2019	Фоміна О.
<i>Circaetus gallicus</i>	канал БСА, м. Київ	50,2354	30,3803	1	07.04.2019	- // -
<i>Circus cyaneus</i>	НПП «Пирятинський», м. Пирятин, Пирятинський р-н	50,259746	32,508423	1	15.04.2018	Кучма Т.Л.
- // -	НПП «Деснянсько-Старогутський», с. Очкино, Середино-Будський р-н	52,235576	33,385434	1	14.10.2018	Кучма Т.Л., Грек М.Р.

Вид	Місце (населений пункт, район)	Широта	Довгота	Кількість особин	Дата	Спостережник(и)
- // -	с. Забір'я, Києво-Святошинський р-н	50,304019	30,236428	1	01.04.2018	Кучма Т.Л., Кучма І.Л.
<i>Circus pygargus</i>	с. Кримок, Радомишльський р-н	50,3338	29,2432	1	19.05.2019	Фоміна О. та навчальна група BirdID
- // -	НПП «Тузловські лимани», рз. Катранка, Татарбунарський р-н.	45,646143	29,788099	1	25.08.2017	навчальна група BirdID
<i>Columba oenas</i>	Винниківський ліс поблизу м. Винники	49,813387	24,102574	2	27.04.2019	Дубовик О.А.
- // -	м. Львів	49,9015	23,9763	1	17.05.2019	- // -
- // -	- // -	49,8994	23,9862	2	17.05.2019	- // -
- // -	- // -	49,8965	23,9974	2	17.05.2019	- // -
- // -	РЛП «Знесіння», м. Львів	49,8457	24,0477	1	26.05.2019	- // -
- // -	околиці с. Леськи, Черкаський район	49,350912	32,177310	2 (В цьому місці постійно спостерігаю протягом 3-х років)	11.01.2019	Жуленко В.К., Лавріненко К.В.
- // -	парк «Погулянка», м. Львів	49,824484	24,065967	4	01.04.2019	Ручко О.
<i>Coracias garrulus</i>	РЛП «Міжрічинський», с. Косачівка, Козельницький р-н	51,066265	30,691246	6	06.08.2017	Скубрій Н., Ердт А.
- // -	м. Очаків, Очаківський р-н	46,3707	31,3221	6	20.06.2013	Фоміна О.
- // -	НПП «Тузловські лимани», рз. Катранка, Татарбунарський р-н.	45,646143	29,788099	8	26.08.2017	навчальна група BirdID
<i>Cygnus bewickii</i>	м. Бурштин, Галицький р-н	49,238	24,657	1	03.03.2019	Левицька М.Р., Левицький Р.Т.
<i>Dendrocopos leucotos</i>	с. Лебедівка, Вишгородський р-н	50,692296	30,551643	1	10.02.2019	Скубрій Н., Ердт А.
<i>Grus grus</i>	с. Чаруків, Луцький р-н	50,6115	25,1077	22	11.10.2018	Вареник М.Р.
- // -	Заповідник «Асканія-Нова»	46,473884	33,923016	1000	24.10.2015	Кучма Т.Л., Грек М.Р.
- // -	між с. Короп'є та с. Рудня, Козельницький р-н	51,044091	30,818852	4	13.07.2017	Скубрій Н., Ердт А.
<i>Haematopus ostralegus</i>	оз. Сиваш, Новотроїцький р-н	46,0738	34,2238	2	11.05.2019	Фоміна О.
- // -	РЛП «Тилігульський», с. Анатолівка, Березанський р-н	46,807	31,206	3	22.04.2019	Яворський Р.
- // -	- // -	46,804975	31,208052	2	22.04.2019	- // -
<i>Haliaeetus albicilla</i>	ПЗ «Розточчя», pobl. смт. Івано-Франкове, Яворівський р-н	49,933846	23,723229	1	12.05.2019	Дубовик О.А.
- // -	- // -	49,933846	23,723229	1	06.05.2017	навчальна група BirdID
- // -	околиці с.Леськи, Черкаський р-н	49,350912	32,177310	1	11.05.2019	Жуленко В.К., Лавріненко К.В.
- // -	ПЗ «Розточчя», pobl. смт. Івано-Франкове, Яворівський р-н	49,933846	23,723229	1	25.04.2018	навчальна група BirdID
- // -	оз. Солоний Лиман, Новомосковський р-н	48,637774	35,514936	1	18.07.2018	Кузьо Г.О., Бредбір П.
- // -	с. Вишеньки, Бориспільський р-н	50,298219	30,664797	2	28.01.2006	Кучма Т.Л.

Вид	Місце (населений пункт, район)	Широта	Довгота	Кількість особин	Дата	Спостережник(и)
- // -	- // -	50,298219	30,664797	1	02.02.2008	- // -
- // -	- // -	50,358475	30,665929	2	19.02.2012	- // -
- // -	м. Вишгород, Вишгородський р-н	50,602867	30,513583	1	13.01.2019	Кучма Т.Л., Кучма І.Л.
- // -	риборозплідний став «Білі камені-2», с. Таценки, Обухівський р-н	50,161476	30,682316	1	25.11.2017	Скубрій Н., Ердт А.
- // -	с. Кримок, Радомишльський р-н	50,3338	29,2432	1	19.05.2019	Фоміна О.
- // -	НПП «Пирятинський», Березоворудське водосховище, Пирятинський р-н	50,1902	32,1430	1	09.03.2019	- // -
- // -	с. Чапаївка, Іванківський р-н	51,59072264	30,43693542	1	05.05.2019	навчальна група BirdID
<i>Hieraaetus pennatus</i>	околиці с.Копачинці, Городенківський р-н	48,846948	25,373646	1	15.06.2017	Кузьо Г., Шельвінський В., Марців М., Юрченко Ю., Повалінська О.
- // -	с. Леськи, Черкаський р-н	49,336662	32,211114	1	16.08.2018	Жуленко В.К.
<i>Himantopus himantopus</i>	с. Генічеська Гірка, Генічеський р-н	46,0602	34,4948	20	11.05.2019	Фоміна О.
- // -	с. Анатолівка, Березанський р-н	46,807	31,206	2	22.04.2019	Яворський Р.
- // -	НПП «Тузовські лимани», рз. Катранка, Татарбурнарський р-н.	45,646143	29,788099	15	25.08.2017	навчальна група BirdID
<i>Hydroprogne caspia</i>	оз. Сиваш, Новотроїцький р-н	46,0738	34,2238	10	11.05.2019	Фоміна О.
- // -	НПП «Тузовські лимани», рз. Катранка, Татарбурнарський р-н.	45,646143	29,788099	1	25.08.2017	навчальна група BirdID
<i>Lanius excubitor</i>	НПП «Подільські Товтри», м. Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський р-н	48,673252	26,569034	1	05.12.2019	Байдужа І.
- // -	с. Чаруків, Луцький р-н	50,6114	25,0987	1	16.11.2018	Вареник М.Р.
- // -	орнітологічний заказник «Чолгинський», с. Чолгині, Яворівський р-н	49,937818	23,443716	1	26.10.2018	Ручко О.
- // -	с. Калита, Броварський р-н	50,4501	31,0135	1	07.04.2019	Фоміна О.
- // -	НПП «Пирятинський», Березоворудське водосховище, Пирятинський р-н	50,1902	32,1430	1	09.03.2019	- // -
- // -	побл. смт Івано-Франкове, Яворівський р-н	49,930913	23,725011		25.04.2018	навчальна група BirdID
- // -	околиці м. Розвадів, Миколаївський р-н	49,502240	23,991409	1	27.04.2018	Кузьо Г.О., Скирпан М.В., Шельвінський В.І.
- // -	орнітологічний заказник «Чолгинський», с. Чолгині, Яворівський р-н	49,937818	23,443716	2	07.04.2018	навчальна група BirdID
- // -	поблизу смт Олесько	49,951693	24,883616	1	24.02.2018	Семашук Р.
<i>Mergus serrator</i>	с. Вишеньки, Бориспільський р-н	50,298219	30,664797	35	28.01.2006	Кучма Т.Л.
- // -	- // -	50,298219	30,664797	20	19.02.2012	- // -
<i>Milvus migrans</i>	НПП «Пирятинський», м. Пирятин, Пирятинський р-н	50,259746	32,508423	1	15.04.2018	- // -

Вид	Місце (населений пункт, район)	Широта	Довгота	Кількість особин	Дата	Спостережник(и)
-// -	м. Українка, Обухівський р-н	50,136471	30,758692	1	02.06.2018	Скубрій Н.
-// -	с. Таценки, Обухівський р-н	50,142158	30,695785	1	02.06.2018	Скубрій Н., Гончарик Н.
-// -	канал БСА, м. Київ	50,2354	30,3803	1	07.05.2019	Фоміна О.
-// -	с. Чапаївка, Іванківський р-н	51,68788231	30,27900696	1	05.05.2019	навчальна група BirdID
-// -	НПП «Бузький Гард», с. Виноградний Сад, Доманівський р-н	47,761465	31,174977	1	16.08.2018	Яворський Р.
-// -	побл. с. Лелехівка, Яворівський р-н	49,94981	23,70351	1	06.05.2017	навчальна група BirdID
-// -	оз. Солоний Лиман, Новомосковський р-н	48,637774	35,514936	1	18.07.2018	Кузьо Г.О., Бредбір П.
-// -	оклиці с.Незвисько, Городенківський р-н	48,794943	25,280523	1	15.06.2017	Кузьо Г., Шельвінський В., Марців М., Юрченко Ю., Повалінська О.
-// -	побл. смт Івано-Франкове, Яворівський р-н	49,930913	23,725011	1	13.04.2019	навчальна група BirdID
<i>Netta rufina</i>	с. Генічеська Гірка, Генічеський р-н	46,0602	34,4948	15	11.05.2019	Фоміна О.
<i>Pelecanus crispus</i>	м. Білгород-Дністровський, Білгород-Дністровський р-н	46,2	30,3555	2	21.08.2017	Дмитро Штофель, Вероніка Матвійчук
-// -	НПП «Тузовські лимани», рз. Катранка, Татарбунарський р-н.	45,646143	29,788099	15	26.08.2017	навчальна група BirdID
<i>Pelecanus onocrotalus</i>	НПП «Тузовські лимани», рз. Катранка, Татарбунарський р-н.	45,646143	29,788099	30	26.08.2017	навчальна група BirdID
-// -	НПП «Тузовські лимани», рз. Катранка, Татарбунарський р-н.	45,646143	29,788099	10	16.09.2017	Кучма Т.Л.
-// -	рз. Рассейка, Татарбунарський р-н	45,3910	29,5017	300 (Кожного вечора величезні зграї прилітали сюди на ночівлю, а вранці відлітали в сторону Румунії.)	28.06.2018	Фоміна О.
<i>Picus viridis</i>	с. Лопушна, Перемишлянський р-н	49,669	24,142	1	17.03.2019	Левицька М.Р., Левицький Р.Т.
-// -	околиці с.Верешиця, Яворівський р-н	49,976121	23,666464	1	28.05.2017	навчальна група BirdID
-// -	околиці м. Розвадів, Миколаївський р-н	49,502240	23,991409	1	27.04.2018	Кузьо Г.О., Скирпан М.В., Шельвінський В.І.
-// -	м. Олесько, Буський р-н	49,969717	24,899036	1	03.06.2018	Кузьо Г.О., Стефанишин Р., Семашук Р.
-// -	поблизу с. Волуйки	49,940855	24,882240	1	27.01.2019	Семашук Р.
<i>Platalea leucordia</i>	Дунайський біосферний заповідник, м. Вилкове, Кілійський р-н	45,2357	29,3537	10	01.10.2018	Фоміна О.

Вид	Місце (населений пункт, район)	Широта	Довгота	Кількість особин	Дата	Спостережник(и)
- // -	орнітологічний заказник «Чолгинський», с. Чолгині, Яворівський р-н	49,937818	23,443716	2	06.10.2012	Кузьо Г.О., Сенік М.А.
- // -	побл. смт Івано-Франкове, Яворівський р-н	49,93823	23,72648	1	06.05.2017	навчальна група BirdID
<i>Plegadis falcinellus</i>	НПП «Тузовські лимани», рз. Катранка, Татарбунарський р-н.	45,646143	29,788099	2	25.08.2017	навчальна група BirdID
<i>Recurvirostra avosetta</i>	с. Генічеська Гірка, Генічеський р-н	46,0602	34,4948	10	11.05.2019	Фоміна О.
- // -	НПП «Тузовські лимани», рз. Катранка, Татарбунарський р-н.	45,646143	29,788099	20	26.08.2017	навчальна група BirdID
- // -	оз. Солоний Лиман, Новомосковський р-н	48,637774	35,514936	62	18.07.2018	Кузьо Г.О., Бредбір П.
<i>Regulus ignicapillus</i>	м. Львів	49,817912	23,991230	2	09-11.04.2019	Білевич Ірина
- // -	ПЗ «Розточчя», побл. смт Івано-Франкове, Яворівський р-н	49,93823	23,72648	1	09.05.2019	Дубовик О. А., Паутова А.О.
- // -	ПЗ «Розточчя», побл. с. Лелехівка, Яворівський р-н	49,95576	23,68928	1	09.05.2019	- // -
- // -	с. Буковець, Верховинський р-н	48,200235	29,947030	10	17.05.2019	Ручко О.
- // -	Подільський р-н, м. Київ	50,51861	30,42086	1	04.05.2019	Сапуга О.
- // -	околиці смт Ворохта, Яремчацький р-н	48,306121	24,528840	1	03.07.2017	Кузьо Г.О., Стефанишин Р.
- // -	полонина Кукул	48,216463	24,544244	5	13.04.2018	Кузьо Г.О., Дубовик О.А., Стефанишин Р., Ніконенко А.
- // -	НПП «Сколівські Бескиди», с. Межиріччя, Сколівський район	49,058095	23,456195	15	20.05.2018	навчальна група BirdID
- // -	НПП «Сколівські Бескиди», с. Межиріччя, Сколівський район	49,058095	23,456195	25	26.05.2019	навчальна група BirdID
- // -	поблизу с. Волуйки	49,933012	24,882363	1	14.04.2019	Семащук Р.
<i>Sterna albifrons</i>	оз. Сиваш, Новотроїцький р-н	46,0738	34,2238	6	11.05.2019	Фоміна О.
<i>Strix uralensis</i>	м. Львів	49,9029	23,9721	1	17.05.2019	Дубовик О.А.
- // -	ПЗ «Розточчя», побл. с. Лелехівка, Яворівський р-н	49,94981	23,70351	1	09.05.2019	Дубовик О. А., Паутова А.О.
- // -	с. Деревач, Пустомитівський р-н	49,673688	23,983962	1	03.05.2019	Стефанишин Р.
<i>Tadorna ferruginea</i>	Заповідник «Асканія-Нова»	46,456165	33,870131	100	24.10.2015	Кучма Т.Л., Грек М.Р.
- // -	с. Хотів, Києво-Святошинський р-н	50,1949	30,2818	2 (Пара спостерегалася на озері протягом літа, з настанням осені відлетіли.)	06.06.2018	Фоміна О.

Вид	Місце (населений пункт, район)	Широта	Довгота	Кількість особин	Дата	Спостережник(и)
<i>Tetrastes bonasia</i>	околиці м. Сколе, Сколівський р-н	49,061884	23,492803	1	07.10.2017	Кузьо Г.О., Скирпан М.В., Шельвінський В.І.
<i>Tringa stagnatilis</i>	РЛП «Тилігульський», с. Анатолівка, Березанський р-н	46,80	31,202586	1	21.04.2019	Яворський Р.
-// -	НПП «Тузовські лимани», рз. Катранка, Татарбурнарський р-н.	45,646143	29,788099	2	25.08.2017	навчальна група BirdID
-// -	оз. Солоний Лиман, Новомосковський р-н	48,637774	35,514936	3	18.07.2018	Кузьо Г.О., Бредбір П.

Література:

1. Wood C, Sullivan B, Iliff M, Fink D, Kelling S. PLoS Biol. eBird: engaging birders in science and conservation. 2011 Dec;9(12):e1001220. doi: 10.1371/journal.pbio.1001220.
2. www.ebcc.info

Кузьо Г.О.¹,
Дубовик О.А.²

¹Західноукраїнське орнітологічне товариство
²Львівський національний університет ім. І.Франка

ЗНАХІДКИ ПТАХІВ ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ ТА РЕЗОЛЮЦІЇ № 6 БЕРНСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ В НПП «ПРИП'ЯТЬ-СТОХІД»

Протягом 2017-2019 років були обстежені ділянки долини річок Прип'ять та Стохід в межах Любешівського та Зарічненського районів Волинської області. Досліджувані території входять до складу ландшафтного заказника «Стохід», НПП «Нобельський» та НПП «Прип'ять-Стохід». Обліки населення птахів р. Стохід були здійснені 1-4 травня 2017 року, а р. Прип'ять 30 квітня-3 травня 2019 року. Спостереження проводилися з русла рік під час сплаву на байдарках. У цій публікації ми надаємо інформацію про знахідки видів тварин, що занесені до Червоної книги України та Резолюції 6 Бернської конвенції.

Стариці, заплавні луки та пасовища в долинах річок Прип'ять та Стохід є важливими зупинками мігруючих зграй куликів. На всій протяжності маршрутів у відповідних бітопах спостерігалися зграї наступних видів: *Tringa totanus*, *Tringa glareola*, *Numenius arquata*, *Limosa limosa*, *Vanellus vanellus*. Особливо численні зграї мігруючих куликів спостерігалися на ділянках між рукавами р. Стохід в околицях с. Оленине, Камінь-Коширського р-ну (51.5302, 25.3335) та у старицях р. Прип'ять між с. Сваловичі та с. Нобель Зарічненського р-ну (51.8758, 25.6972).

Вид	ОС	Локалітет	Широта	Довгота	Дата	Примітки	Автори
<i>Alcedo atthis</i>	ВС6	пobl. с. Бережниця	51,3804	25,1965	3.05.2017	2 ос.	Кузьо Г.О.
<i>Aquila pomarina</i>	ВС6	пobl. с. Великий Обзир	51,4553	25,2307	- // -	1 ос.	- // -
<i>Ardea alba</i>	ВС6	від устя р. Череваха до с. Рудка Червинська	51,4871	25,2584	1-4.05.2017	протягом всього маршруту	- // -
<i>Botaurus stellaris</i>	ВС6	від устя р. Череваха до с. Рудка Червинська	51,4871	25,2584	1-4.05.2017	протягом всього маршруту	- // -
<i>Caprimulgus europaeus</i>	ВС6	пobl. с. Черськ	51,3412	25,1862	1.05.2017	1 ос.	- // -
<i>Ciconia nigra</i>	ЧКУ ВС6	пobl. с. Черськ	51,3412	25,1862	1.05.2017	1 ос.	- // -
<i>Grus grus</i>	ЧКУ ВС6	від устя р. Череваха до с. Рудка Червинська	51,4871	25,2584	1-4.05.2017	протягом всього маршруту	- // -
<i>Lanius excubitor</i>	ЧКУ	пobl. с. Великий Обзир	51,4553	25,2307	3.05.2017	1 ос.	- // -
<i>Lullula arborea</i>	ВС6	поруч із с. Боровне	51,5039	25,2829	3.05.2017	1 ос.	- // -
<i>Luscinia svecica</i>	ВС6	пobl. с. Бережниця	51,3804	25,1965	3.05.2017	1 ос.	- // -
<i>Milvus migrans</i>	ЧКУ ВС6	пobl. с. Великий Обзир	51,4553	25,2307	3.05.2017	1 ос.	- // -
<i>Numenius arquata</i>	ВС6	пobl. с. Оленине	51,5302	25,3335	3.05.2017	15 ос.	- // -
<i>Porzana porzana</i>	ВС6	від устя р. Череваха до с. Рудка Червинська	51,4871	25,2584	1-4.05.2017	протягом всього маршруту	- // -
<i>Strix nebulosa</i>	ЧКУ ВС6	поруч із с. Боровне	51,5039	25,2829	3.05.2017	1 ос.	- // -

Вид	ОС	Локалітет	Широта	Довгота	Дата	Примітки	Автори
<i>Tringa glareola</i>	ВС6	від устя р. Череваха до с. Рудка Червинська	51,4871	25,2584	1-4.05.2017	протягом всього маршруту	- // -
<i>Bucephala clangula</i>	ЧКУ	пobl. с. Сваловичі	51,8616	25,6068	01.05.2019	пара	Кузьо Г., Дубовик О.
<i>Haliaeetus albicilla</i>	ЧКУ ВС6	с. Нобель	51,8848	25,7685	02.05.2019	доросла особина	- // -
<i>Grus grus</i>	ЧКУ ВС6	с. Люботин	51,8615	25,3274	30.04.2019	пара	- // -
- // -	ЧКУ ВС6	пobl. с. Лахвичі	51,8643	25,3938	30.04.2019	пара	- // -
- // -	ЧКУ ВС6	пobl. с. Нобель	51,8908	25,7606	02.05.2019	пара	- // -
<i>Cyanistes cyanus</i>	ЧКУ	с. Люботин	51,8606	25,3041	30.04.2019	2 самці	- // -
- // -	ЧКУ	пobl. с. Люботин	51,8587	25,3365	30.04.2019	пара	- // -
<i>Cyanistes cyanus</i>	ЧКУ	с. Сваловичі	51,8678	25,6385	01.05.2019	пара	- // -
<i>Ciconia nigra</i>	ЧКУ ВС6	пobl. с. Сваловичі	51,8572	25,5988	01.05.2019	1 ос.	- // -
<i>Lanius excubitor</i>	ЧКУ	с. Сваловичі	51,8712	25,6446	01.05.2019	1 ос.	- // -
<i>Ardea alba</i>	ВС6	пobl. с. Нобель	51,8847	25,7616	02.05.2019	2 ос.	- // -
<i>Botaurus stellaris</i>	ВС6	пobl. с. Люботин	51,8556	25,2896	30.04.2019	5 самців	- // -
<i>Chlidonias hybridus</i>	ВС6	оз. Люб'язь	51,8436	25,4874	30.04.2019	50 ос.	- // -
<i>Chlidonias leucopterus</i>	ВС6	пobl. с. Лахвичі	51,8478	25,3628	30.04.2019	30 ос.	- // -
<i>Circus aeruginosus</i>	ВС6	пobl. с. Люботин	51,8542	25,2811	30.04.2019	1 самець	- // -
- // -	ВС6	пobl. с. Люботин	51,8594	25,3319	30.04.2019	1 самець	- // -
- // -	ВС6	пobl. с. Люб'язь	51,8565	25,3933	30.04.2019	1 самець	- // -
- // -	ВС6	пobl. с. Люб'язь	51,8512	25,4598	30.04.2019	1 самець	- // -
- // -	ВС6	пobl. с. Люб'язь	51,8414	25,5281	01.05.2019	1 самець	- // -
- // -	ВС6	пobl. с. Сваловичі	51,8563	25,5930	01.05.2019	1 самець	- // -
- // -	ВС6	пobl. с. Сваловичі	51,8671	25,6488	02.05.2019	1 самець	- // -
- // -	ВС6	пobl. с. Нобель	51,8830	25,7312	02.05.2019	1 самець	- // -
<i>Hydrocoloeus minutus</i>	ВС6	оз. Люб'язь	51,8436	25,4874	30.04.2019	1 ос.	- // -
- // -	ВС6	с. Сваловичі	51,8695	25,6462	01.04.2019	1 ос.	- // -
<i>Lullula arborea</i>	ВС6	пobl. с. Люботин	51,8604	25,2975	30.04.2019	1 самець	- // -
<i>Luscinia svecica</i>	ВС6	пobl. с. Хоцунь	51,8529	25,5608	31.04.2019	1 самець	Кузьо Г.
<i>Lyrurus tetrix</i>	ВС6	пobl. с. Сваловичі	51,8734	25,6421	02.05.2019	1 самець	Кузьо Г., Палько С..
<i>Nycticorax nycticorax</i>	ВС6	оз. Люб'язь	51,8448	25,4880	30.04.2019	1 ос.	Кузьо Г., Дубовик О.
<i>Porzana parva</i>	ВС6	пobl. с. Люботин	51,8545	25,2816	29.04.2019	1 ос.	- // -
<i>Porzana parva</i>	ВС6	пobl. с. Люботин	51,8598	25,3181	30.04.2019	1 ос.	- // -
<i>Porzana parva</i>	ВС6	пobl. с. Лахвичі	51,8552	25,3489	30.04.2019	1 ос.	- // -
<i>Porzana porzana</i>	ВС6	пobl. с. Люботин	51,8603	25,3055	29.04.2019	1 ос.	- // -
- // -	ВС6	оз. Люб'язь	51,8384	25,4863	29.04.2019	1 ос.	Кузьо Г.,
<i>Sterna hirundo</i>	ВС6	оз. Люб'язь	51,8385	25,4859	30.04.2019	2 ос.	Кузьо Г., Дубовик О.
<i>Tringa glareola</i>	ВС6	від оз. Люб'язь до оз. Нобель	51,8499	25,4699	30.04.2019	протягом всього маршруту	- // -

Куцоконь Ю.К.,
Романь А.М.*,
Подобайло А.В.**,
Варич В.О.**

Інститут зоології ім. І.І. Шмальгаузена НАН України,
*Національний науково-природничий музей НАН України,
**Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ЗНАХІДКИ ЧЕРВОНОКНИЖНИХ ВИДІВ РИБ У 2018 РОЦІ (БАСЕЙН ВЕРХНЬОГО ДНІПРА ТА ПІВДЕННОГО БУГУ В МЕЖАХ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Притоки Верхнього Дніпра, зокрема в зоні Полісся, вважаються менше постраждалими від зарегулювання стоку, ніж південніші річки лісостепової та степової зон. Збереженіші річкові умови є сприятливими для реофілних видів риб (Романь, Куцоконь, 2017), зокрема таких, що занесені до Червоної книги України (2009): ялець звичайний *Leuciscus leuciscus* (Linnaeus, 1758), бистрянкя руська *Alburnoides rossicus* Berg, 1924, минь річковий *Lota lota* (Linnaeus, 1758). Рідше трапляються мінога українська *Eudontomyzon mariae* Berg, 1931 і марена дніпровська *Barbus borysthenicus* Dybowski, 1862. Разом з тим, басейн Південного Бугу у Вінницькій області має досить зарегульований стік (Куцоконь та ін., 2017), тут розташовані ряд водосховищ: Сандрацьке, Ладизинське тощо. Ставки є на багатьох притоках. Реофіли присутні на обмежених

ділянках, а з червонокнижних видів виявлено лише бистрянкя руську.

Дані були зібрані в процесі проведення іхтіологічних досліджень на відповідних водоймах. Усі риби були виловлені за допомогою дрібновічкового сачка, ставних пасток (раколовок) і вудок. Після вилуви риби були поміщені в резервуар з водою, визначені до виду і відпущені. Також було проведено аналіз уловів місцевих рибалок безпосередньо на місцях проведення досліджень.

Виявлено 21 місце знахідок бистрянки руської, 15 – яльця звичайного, 5 – миня річкового і по одному місцю міноги української та марени дніпровської. В басейні Південного Бугу виявлено всього 5 таких локалітетів, всі інші – це знахідки з басейну Верхнього Дніпра.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятиградусній системі		Дата знахідки	Дод. інф.	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Alburnoides rossicus</i>	Південний Буг, нижче греблі Сандрацького в-ща	49,518242	28,032193	06.06.2018	1 ос.	Куцоконь Ю.К., Варич В.
- // -	Південний Буг, смт Тиврів	49,023128	28,510895	08.06.2018	1 ос.	Куцоконь Ю.К., Варич В.
- // -	Південний Буг, с. Воробіївка	48,9266	28,6660	08.06.2018	15 ос.	Романь А.М., Подобайло А.В.
- // -	Південний Буг, с. Олексіївка	48,8856	28,6574	08.06.2018	5 ос.	Романь А.М., Подобайло А.В.
- // -	Південний Буг, с. Печера	48,8574	28,7285	08.06.2018	7 ос.	- // -
- // -	Головесня, с. Деснянське	51,7924	33,0684	29.06.2018	3 ос.	Романь А.М., Романь А.А.
- // -	Жерев, с. Рудня	51,134721	28,702726	11.08.2018	1 ос.	Куцоконь Ю.К., Романь А.М.
- // -	Вуж, с. Межирічка	51,085127	28,767924	11.08.2018	1 ос.	- // -
- // -	Тетерів, с. Біла Криниця	50,63977	29,441169	12.08.2018	5 ос.	- // -
- // -	Тетерів, с. Городське	50,374314	29,167771	13.08.2018	6 ос.	- // -
- // -	Тетерів, с. Харитонівка	50,289858	29,015477	13.08.2018	9 ос.	- // -
- // -	Случ, с. Чижівка	50,667632	27,611045	25.08.2018	6 ос.	Куцоконь Ю.К.
- // -	Случ, с. Гульськ	50,515464	27,707412	21.09.2018	15 ос.	Куцоконь Ю.К., Романь А.М.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Дод. інф.	Авторство знахідки
		широта	довгота			
-// -	Случ, с. Олександрівка	50,632873	27,619252	21.09.2018	16 ос.	-// -
-// -	Случ, с. Чижівка	50,667632	27,611045	21.09.2018	3 ос.	-// -
-// -	Случ, с. Берегове	50,726778	27,541277	21.09.2018	46 ос.	-// -
-// -	Случ, с. Курчиця	50,756842	27,436506	22.09.2018	11 ос.	-// -
-// -	Корчик, с. Устя	50,793169	27,212392	22.09.2018	4 ос.	-// -
-// -	Случ, м. Березне	51,009595	26,765509	23.09.2018	7 ос.	-// -
-// -	Ствига, с. Глинне	51,5631	27,4290	22.12.2018	1 ос.	Романь А.М.
-// -	Стир, с. Стара Рафалівка	51,3785	25,8650	25.09.2018	3 ос.	Романь А.М., Куцоконь Ю.К.
<i>Eudontomyzon mariae</i>	Льва, с. Осницьк	51,2840	27,1452	22.12.2018	1 ос.	Романь А.М.
<i>Barbus borysthenicus</i>	Случ, с. Олександрівка	50,632873	27,619252	21.09.2018	1 ос.	Куцоконь Ю.К., Романь А.М.
<i>Leuciscus leuciscus</i>	Рівчак, с. Городище	51,6302	32,9450	29.06.2018	1 ос.	Романь А.М., Романь А.А.
-// -	Головесня, с. Деснянське	51,7924	33,0684	29.06.2018	1 ос.	-// -
-// -	Ірша, с. Шершні	50,794819	28,819228	11.08.2018	17 ос.	Куцоконь Ю.К., Романь А.М.
-// -	Тетерів, с. Біла Криниця	50,63977	29,441169	12.08.2018	30 ос.	-// -
-// -	Тетерів, с. Березці	50,511267	29,307971	13.08.2018	7 ос.	-// -
-// -	Тетерів, с. Городське	50,374314	29,167771	13.08.2018	16 ос.	-// -
-// -	Тетерів, с. Харитонівка	50,289858	29,015477	13.08.2018	6 ос.	-// -
-// -	Случ, с. Чижівка	50,667632	27,611045	21.09.2018	2 ос.	-// -
-// -	Могиланка, с. Вербівка	50,704832	27,587155	21.09.2018	2 ос.	-// -
-// -	Случ, с. Берегове	50,726778	27,541277	21.09.2018	1 ос.	-// -
-// -	Случ, с. Курчиця	50,756842	27,436506	22.09.2018	1 ос.	-// -
-// -	Корчик, с. Устя	50,793169	27,212392	22.09.2018	1 ос.	-// -
-// -	Корчик, с. Сторожів	50,723962	27,273817	22.09.2018	3 ос.	-// -
-// -	Случ, м. Березне	51,009595	26,765509	23.09.2018	23 ос.	-// -
-// -	Бобер, с. Тинне	51,135004	26,804811	23.09.2018	8 ос.	-// -
<i>Lota lota</i>	Рівчак, с. Городище	51,6302	32,9450	29.06.2018	1 ос.	Романь А.М., Романь А.А.
-// -	Ірша, с. Чоповичі	50,808356	28,969923	12.08.2018	4 ос.	-// -
-// -	Ірша, с. Новоселиця	50,759956	29,412137	12.08.2018	1 ос.	-// -
-// -	Льва, с. Осницьк	51,2840	27,1452	22.12.2018	1 ос.	Романь А.М.
-// -	Ствига, с. Глинне	51,5631	27,4290	22.12.2018	1 ос.	-// -

Література

1. Куцоконь Ю.К., Паньков А.В., Романь А.М. Про втрати цінних видів риб внаслідок неможливості проходу риб на нерест в обхід Олександрівської греблі на р. Південний Буг (Миколаївська обл., с. Олександрівка) // Матеріали V наукових читань пам'яті Сергія Тарашука (м. Миколаїв, 21 квітня 2017 року) / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – 2017. – Вип. 3. – с. 27–28.
2. Романь А.М., Куцоконь Ю.К. Поширення видів риб, що підлягають охороні Бернською конвенцією, в межах Мезинського НПП // Мережа NATURA 2000 як інноваційна система охорони рідкісних видів та оселищ в Україні // Матеріали науково-практичного семінару (м. Київ, 15 лютого 2017 р.) / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 1. – Київ. – 2017. – с. 134–136.

Мателешко О.Ю.,

Мірутенко В.В.

Ужгородський національний університет,
вул. Волошина 32, Ужгород, 88000 Україна,

email: mateleshko@rambler.ru,

vladyslav.mirutenko@uzhnu.edu.ua

ДИБКА СТЕПОВА (*SAGA PEDO* (PALLAS, 1771) (ORTHOPTERA, TETTIGONIIDAE) В ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Saga pedo</i> (Pallas, 1771)	Закарпатська обл., Берегівський район, масив Гаєш, старі кам'яні кар'єри між селами Мужієво і Бене	48,175930	22,736980	1.06.2018	1 особина (ювен.)	Mateleshko & Mirutenko, 2018
		48,171310	22,727680	6.06.2018	1 особина (ювен.)	

Література

1. Mateleshko A.Yu., Mirutenko V.V. 2018. *Saga pedo* (Orthoptera: Tettigoniidae): first records in the Transcarpathia, Ukraine. Науковий вісник Ужгородського університету, Серія Біологія, 44: 55–57.

Микитинець Г.І.¹,
Сурядна Н.М.²,
Маркауцан О.Є.³,
Іванов О.Г.³

¹Приазовський національний природний парк, м. Мелітополь
²Мелітопольський інститут екології та соціальних технологій
університету «Україна», м. Мелітополь,
³Національний природний парк «Білобережжя Святослава», м. Миколаїв

ЗНАХІДКИ РЕПТИЛІЙ (REPTILIA) ЧЕРВОНОЇ КНИГИ ПІВДНЯ УКРАЇНИ

В роботі наводяться відомості про знахідки деяких видів рептилій півдня України, занесених до Червоної книги (2009). Опис знахідок базується на особистих дослідженнях авторів та повідомленнях колег. В матеріалах представлені дані щодо 5-ти видів рептилій:

Lacerta viridis (Laurenti, 1768) – ящірка зелена; *Coronella austriaca* (Laurenti, 1768) – мідянка звичайна; *Hierophis caspius* (Gmelin, 1779) – полоз каспійський; *Elaphe sauromates* (Pallas, 1814) полоз сарматський; *Vipera renardi* (Christoph, 1861) – гадюка степова (табл.).

Таблиця. Місця знахідок рептилій (Reptilia) півдня України, занесених до Червоної книги.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятиградусній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>L. viridis</i>	РЛП Гранітно-Степове Побужжя, окол. с. Куріпчине, Первомайський р-н, Миколаївська обл.	47,996474	31,0016301	25.05.2018	3 особини	Сурядна Н.М. Микитинець Г.І.
- // -	- // -	47,996302	31,0030892	26.05.2018	4 особини	- // -
- // -	Токівські водоспади, окол. с-ще Токівське, Апостолівський р-н, Дніпропетровська обл.	47,6844980	33,9423679	01.06.2018	1 особина	Сурядна Н.М. Микитинець Г.І. Антоновський О.Г. Дядічева О.А.
<i>C. austriaca</i>	Верхів'я Утлюцького лиману, окол. с. Нове, Якимівський р-н, Запорізька обл.	46,398889	35,086667	27.04.2018	- // -	Микитинець Г.І. Антоновський О.Г. Ярова Т.А. Ткаченко В.В.
- // -	Кінбурський п-ів, окол. с. Василівка, Очаківський р-н, Миколаївська обл.	46,5255096	31,78075196	24.04.2018; 26.04.2018; 26.06.2018; 29.08.2018	4 особини	Маркауцан О.Є.
<i>E. sauromates</i>	Північне Присивашся, південніше с. Заозерне, Новотроїцький р-н, Херсонська обл.	46,191581	34,261952	травень, 2017	1 особина	Горлов П.І.
		46,201767	34,274261	травень, 2017	- // -	
- // -	Північне Присивашся окол. с. Нововолодимирівка, Чаплинський р-н, Херсонська обл.	46,242032	33,758153	11.05.2018	- // -	Горлов П.І. Долинний В.І.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	Північне Присивашся окоп. сс. Строганівка, Чаплинський р-н, Херсонська обл.	46,226907	33,834296	11.05.2018	- // -	- // -
- // -	Північне Присивашся, п-ів Чурюк, окоп. с. Дружелюбівка, Новотроїцький р-н, Херсонська обл.	46,136951	34,265073	травень, 2018	3 особи	- // -
- // -	- // -	46,083002	34,248200	травень, 2018	1 особина	- // -
- // -	Кінбурський п-ів, окоп. с. Василівка, Очаківський р-н, Миколаївська обл.	46,5255096	31,78075196	03.04.2018; 16.04.2018; 18.04.2018; 02.05.2018; 06.05.2018; 24.05.2018; 28.07.2018; 30.08.2018	8 особин	Маркауцан О.Є.
- // -	Кінбурський п-ів, окоп. с. Покровка, Очаківський р-н, Миколаївська обл.	46,4810236	31,69309737	27.04.2018	1 особина	- // -
<i>H. caspius</i>	верхів'я Молочного лиману, окоп. с. Мирне, Якимівський р-н, Запорізька обл., біля мисливської хати.	46,705393	35,288349	27.04.2018	- // -	Антоновський О.Г.
- // -	- // -	- // -	- // -	17.05.2018	- // -	Микитинець Г.І.
- // -	РЛП Гранітно-Степове Побужжя, окоп. с. Курпичине, Первомайський р-н Миколаївська обл.	47,996474	31,0016301	25.05.2018	- // -	Сурядна Н.М. Микитинець Г.І.
- // -	Азовське узбережжя окоп. с. Куликівське, Бердянський р-н, Запорізька обл.	46,863611	36,985	червень, 2018	- // -	Косов О.
- // -	Кінбурський п-ів, окоп. с. Василівка, Очаківський р-н, Миколаївська обл.	46,5255096	31,78075196	07.05.2018; 14.05.2018; 18.05.2018; 31.05.2018; 04.06.2018; 05.06.2018; 07.06.2018	7 особин	Маркауцан О.Є.
- // -	Кінбурський п-ів, окоп. с. Покровка, Очаківський р-н, Миколаївська обл.	46,4810236	31,69309737	09.06.2018	1 особина	- // -
<i>V. renardi</i>	окоп. с. Біленьке, Запорізький р-н, Запорізька обл.	47,6437106	35,0298996	20.10.2011	- // -	Волох А.М.
- // -	Північне Присивашся, окоп. с. Першохостянтинівка, Чаплинський р-н, Херсонська обл.	46,229019	33,615431	травень, 2017	- // -	Горлов П.І.
- // -	окоп. с. Тимофіївка, Якимівський р-н, Запорізька обл.	46,7369313	35,3390572	08.04.2018	- // -	Микитинець Г.І.
- // -	Верхів'я Утлюцького лиману, окоп. с. Нове, Якимівський р-н, Запорізька обл.	46,3994576	35,0882429	27.04.2018	- // -	Микитинець Г.І. Антоновський О.Г. Ярова Т.А.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятичній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	Троїцька балка, західні околиці с.Троїцьке, Мелітопольський р-н, Запорізька обл.	47,060906	35,440431	05.05.2018	2 особини	Дядічева О.А. Сучков С.І. Воловник С.В.
- // -	Північне Присивашся, окол. с.Ставки, Каланчацький р-н, Херсонська обл.	46,137644	33,556908	11.05.2018	1 особина	Горлов П.І. Микитинець Г.І. Подорожний С.М.
- // -	Північне Присивашся, окол. с.Овер'янівка, Новотроїцький р-н, Херсонська обл.	46,2230617	34,388614	11.05.2018	- // -	Волох А.М. Подорожний С.М. Микитинець Г.І. Сучков С.І.
- // -	- // -	46,1985255	34,4325503	- // -	2 особини	- // -
- // -	Верхів'я Утлюцького лиману, с. Давидівка, Якимівський р-н, Запорізька обл.	46,507109	35,1698738	17.05.2018	- // -	Микитинець Г.І. Антоновський О.Г. Ярова Т.А.
- // -		46,5055777	35,1226494	- // -	4 особини	
- // -	окол. с. Жовте, Апостолівський р-н, Дніпропетровська обл.	47,788857	33,831806	26.06.2018	1 особина	Микитинець Г.І. Антоновський О.Г. Дядічева О.А.
- // -	Кінбурський п-ів, окол. с. Василівка, Очаківський р-н, Миколаївська обл.	46,5255096	31,78075196	25.04.2018; 24.06.2018; 28.07.2018; 10.08.2018; 24.09.2018	5 особин	Маркауцан О.Є.

Мішта А. В.,
Некрасова О. Д.,
Марущак О. Ю.

Інститут зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України

РЕЄСТРАЦІЯ ЧЕРВОНОКНИЖНИХ ВИДІВ ССАВЦІВ

У повідомленні перелічені пункти, де були зареєстровані представники деяких видів ссавців, занесених до Червоної книги України (2009) отримані в ході оригінальних досліджень авторів.

Вид	Місце знахідки	Координати		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
Кандибка – <i>Stylodipus telum</i> (Lichtenstein, 1823)						
<i>Stylodipus telum</i>	Кінбурнський півострів біля с. Василівка (Очаківський р-н Миколаївської обл.)	46,514444	31,813056	08.07.2008	жилі нори	Мішта А. В.
- // -	Кінбурнський півострів між с. Василівка та Геройське на межі Херсонської та Миколаївської обл.)	46,503333	31,849444	- // -	жилі нори	- // -
- // -	Кінбурнський півострів між с. Покровка та Геройське (вздовж існуючої дороги)	46,493056	31,833333	- // -	1 ос. знайдена мертвою на дорозі, жилі нори 20 м на південь	- // -
- // -	Кінбурнський півострів, кучугури близ існуючої дороги Покровка-Покровське)	46,504444	31,642222	- // -	жилі нори	- // -
- // -	Кінбурнський півострів, ок. Покровки	46,482222	31,662500	- // -	жилі нори	- // -
Видра звичайна – <i>Lutra lutra</i> (Linnaeus, 1758)						
<i>Lutra lutra</i>	ок. с. Вилкове (Одеська обл.), Дунайський біосферний заповідник, Пташина коса	45,305954	29,758047	27.08.2008	сліди 1 ос.	Мішта А. В.
- // -	ок. с. Вилкове (Одеська обл.), Дунайський біосферний заповідник, Пташина коса	45,309727	29,761330	- // -	сліди 1 ос. (juv)	- // -
- // -	ок. с. Вилкове (Одеська обл.), Дунайський біосферний заповідник	45,316532	29,767102	- // -	сліди 1 самця (ad)	- // -
- // -	ок. с. Вилкове (Одеська обл.), Дунайський біосферний заповідник	45,313056	29,766667	- // -	- // -	- // -
- // -	ок. с. Вилкове (Одеська обл.), Дунайський біосферний заповідник	45,317389	29,764306	30.07.2008	сліди 1 самця (juv)	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	ок. с. Вилкове (Одеська обл.), Дунайський біосферний заповідник, о. Кубану	45,31377	29,762917	30.08.2008	сліди 1 самиці (ad)	- // -
- // -	ок. с. Вилкове (Одеська обл.), Дунайський біосферний заповідник, Пташина коса	45,315944	29,769333	28.08.2009	сліди 1 ос. (juv)	- // -
- // -	ок. с. Вилкове (Одеська обл.), Дунайський біосферний заповідник, Пташина коса	45,314778	29,768306	28.08.2009	сліди 1 самця (ad)	- // -
- // -	ок. с. Вилкове (Одеська обл.), Дунайський біосферний заповідник, Пташина коса	45,310917	29,765444	28.08.2009	сліди 1 самиці (ad)	- // -
- // -	ок. с. Вилкове (Одеська обл.), Дунайський біосферний заповідник, Пташина коса	45,307083	29,760722	27.08.2010	сліди 1 ос. (subad)	- // -
- // -	ок. с. Вилкове (Одеська обл.), Дунайський біосферний заповідник, о. Кубанський	45,334528	29,760528	28.08.2010	сліди 1 самиці (ad)	- // -
- // -	ок. с. Вилкове (Одеська обл.), Дунайський біосферний заповідник, о. Стамбульський	45,363250	29,756083	29.08.2010	сліди 1 самця (subad)	- // -
- // -	ок. с. Вилкове (Одеська обл.), Дунайський біосферний заповідник, о. Стамбульський	45,361528	29,756417	29.08.2010	- // -	- // -
- // -	ок. с. Вилкове (Одеська обл.), Дунайський біосферний заповідник, о. Кубану	45,299861	29,751889	30.08.2010	сліди 1 ос. (juv)	- // -
- // -	ок. с. Вилкове (Одеська обл.), Дунайський біосферний заповідник, о. Кубану	45,294472	29,748583	30.08.2010	сліди 1 самиці (subad)	- // -
- // -	ок. с. Вилкове (Одеська обл.), Дунайський біосферний заповідник, о. Кубану	45,269500	29,741444	30.08.2010	- // -	- // -
- // -	ок. с. Вилкове (Одеська обл.), Дунайський біосферний заповідник, о. Кубану	45,289167	29,746667	30.08.2010	сліди 1 самиці (ad) та 1 ос. (juv)	- // -
- // -	ок. с. Вилкове (Одеська обл.), Дунайський біосферний заповідник, о. Кубану	45,301083	29,753250	30.08.2010	сліди 1 самиці (subad)	- // -
- // -	ок. с. Городище, Коропського району (Чернігівська обл.)	51,610944	32,958333	20.08.2015	1 ос.	- // -
- // -	с. Шевченково (Харківська обл.)	50,159693	37,112207	20.11.2018	- // -	Некрасова О. Д.
- // -	с. Петропавлівка (Харківська обл.)	50,171102	37,149295	20.11.2018	- // -	- // -
- // -	ур. Лісники, озеро Шапарня (Київська обл.)	50,284038	30,560546	28.09.2009	- // -	Мішта А. В.
- // -	острів Великий, Київська обл.	50,564113	30,525162	2011	- // -	Некрасова О. Д.
- // -	острів Козачий, Київська обл.	50,318458	30,604840	2011	- // -	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	ок. с. Погреби (Київська обл.)	50,555534	30,591176	2011	- // -	Мішта А. В.
- // -	ок. Ірпіня, Романківське болото, зариблений ставок (Київська обл.)	50,502116	30,269704	2011	- // -	Некрасова О. Д.
Лось – <i>Alces alces</i> (Linnaeus, 1758)						
<i>Alces alces</i>	НПП «Дермансько-Острозький», поблизу с. Мости, Здолбунівський район (Рівненська обл.)	50,285473	26,185432	14.02.2015	1 ос., свіжі сліди на снігу	Марущак О. Ю., Муравинець О. А.
- // -	РЛП «Міжрічинський», ліс, Козелецький район, (Чернігівська обл.)	51,142340	30,806123	27.03.2015	1 ос., екскременти	Марущак О. Ю., Муравинець О. А.
- // -	с. Левковицький Млинок, Овруцький район (Житомирська обл.)	51,414888	28,474551	27.05.2018	- // -	Марущак О. Ю.
- // -	с. Мирча, Бородянський район (Київська обл.)	50,751655	29,857838	7.10.2018	- // -	Некрасова О. Д.
- // -	с. Раска, Бородянський район (Київська обл.)	50,746462,	29,599267	13.11.2018	- // -	- // -
- // -	ок. с. Ровжи, Вишгородський район (Київська обл.)	50,848350	30,611667	10.08.2011	1 ос., сліди та екскременти	Мішта А. В.

Мокрицький П.

ЗУСТРІЧІ ТВАРИН ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ НА ЖИТОМИРЩИНІ

Вид	Локалітет	У	У	Дата	N	Автор
<i>Alces alces</i>	Урочище Вили, заплава між річками Гнилоп'ять–Гуйва, ок. М.Житомир	50,227492	28,597638	07.2009	1	П. Мокрицький
<i>Lynx lynx</i>	Поліський ПЗ, по льодоставу р.Болотниця, 3км на пд. Від с. Селезівка	51,512537	28,103719	23.01.2011	2	П. Мокрицький
<i>Aquila pomarina</i>	Пд.ок. Лісового масиву на пн. від. смт. Романів ,край заказника «Довгий Брід», на лісовій вирубці	50,190804	27,935266	24.04.2017	1	П. Мокрицький

Мороз В.А.
 Гузь Г.В.
 Боровик Л.П.

Луганський природний заповідник НАН України
 93602, смт Станиця Луганська-2, вул. Рубіжна, 95;
 e-mail: lug.zapovidnik@i.ua

ЗНАХІДКИ ВИДІВ ПЛАЗУНІВ, ЗАНЕСЕНИХ ДО ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ В ЛУГАНСЬКОМУ ПРИРОДНОМУ ЗАПОВІДНИКУ ТА НА ПРИЛЕГЛИХ ТЕРИТОРІЯХ (ЛУГАНСЬКА ОБЛАСТЬ)

Матеріал зібрано в польові сезони 2009-2018 рр., переважно в філіалах Луганського природного заповідника НАН України (ЛПЗ НАНУ): Станично-Луганське, Стрільцівський степ, Провальський степ та на прилеглих до заповідних ділянок територіях. Також використані дані «Літопису природу» ЛПЗ за 2009-2018 рр. (дані співробітників заповідника В.А. Божкова, В.М. Болдарєва, А.Г. Бондаренко, Є.М. Боровика, Д.О. Луцківа).

В матеріалах представлені дані щодо знахідок 5 «червонокнижних» видів плазунів, поширених в Луганській області: *Coronella austriaca* (Laurenti, 1768); *Hierophis caspius* (Gmelin, 1779); *Elaphe dione* (Pallas, 1773); *Elaphe sauromares* (Pallas, 1814); *Vipera renardi* (Christoph, 1861). Всі ці види мешкають в філіалах Луганського природного заповідника та на прилеглих територіях.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигнітній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Автори знахідки
<i>Hierophis caspius</i>	Довжанський район, філіал ЛПЗ Провальський степ, охоронна зона Грушевської ділянки, біля греблі ставка Катарал	48,158093	39,904297	20.04.2010	1 ad	Мороз В.А.
- // -	Довжанський район, філіал ЛПЗ Провальський степ, Калинівська ділянка, кв. 13	48,127838	39,811575	15.07.2010	1 ad	- // -
- // -	Довжанський район, філіал ЛПЗ Провальський степ, Калинівська ділянка	48,130380	39,807075	22.05.2011	1 ad	Болдарен-ко А.Г., Божков В.А.
- // -	Довжанський район, с. Провалля	48,150198	39,827388	07.06.2011	1 ad, довжиною 140,0 см, роздавлений на дорозі	Мороз В.А.
- // -	Довжанський район, філіал ЛПЗ Провальський степ, Грушевська ділянка. Біля р. Грушева	48,145486	39,904013	07.06.2011	1 ad, довжиною більше 1 м	- // -
- // -	Довжанський район, філіал ЛПЗ Провальський степ, охоронна зона Калинівської ділянки	48,143624	39,818619	01.07.2011	1 ad, крупна особина, біля дороги	- // -
- // -	Довжанський район, філіал ЛПЗ Провальський степ, Калинівська ділянка, кв. 17	48,122445	39,82367	22.07.2011	1 ad, біля дороги	- // -
- // -	Довжанський район, філіал ЛПЗ Провальський степ, Грушевська ділянка, біля р. Грушевої	48,148687	39,904918	26.04.2012	1 ad	Болдарен-ко А.Г., Божков В.А.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Автори знахідки
- // -	Довжанський район, філіал ЛПЗ Провальський степ, Калинівська ділянка, кв. 1	48,140595	39,815394	27.04.2012	1 ad, довжиною більше 1 м	Мороз В.А.
- // -	Довжанський район, філіал ЛПЗ Провальський степ, Калинівська ділянка, кв. 15. На каменистому схилі б. Калинник	48,123745	39,810423	09.06.2012	1 ad	Бондарен-ко А.Г., Божков В.А.
- // -	Сорокинський (Краснодонський район), б. Деревічка	48,194979	39,762416	16.05.2013	1 juv, довжиною 103,5 см	Мороз В.А.
- // -	Довжанський район, філіал ЛПЗ Провальський степ, Калинівська ділянка, кв. 13	48,128700	39,810278	05.11.2013	1 ad	- // -
- // -	Довжанський район, філіал ЛПЗ Провальський степ, Калинівська ділянка, кв. 12	48,129311	39,809574	03.06.2014	1 ad	- // -
- // -	Довжанський район, с. Провалля, біля садиби філіалу ЛПЗ Провальський степ	48,144154	39,822481	01.07.2014	1 ad	Бондарен-ко А.Г., Божков В.А.
- // -	Довжанський район, с. Провалля, біля садиби філіалу ЛПЗ Провальський степ	48,144454	39,821431	18.09.2014	1 juv, довжиною близько 60 см	- // -
- // -	Довжанський район, околиці с. Провалля, біля б. Дубової.	48,151284	39,811302	10.10.2014	1 ad	- // -
<i>Elaphe sauromates</i>	Довжанський район, філіал ЛПЗ Провальський степ, Грушевська ділянка	48,144304	39,891716	20.04.2010	2 ad, 1 особина довжиною 108,2 см	Мороз В.А., Божков В.А.
- // -	Довжанський район, філіал ЛПЗ Провальський степ, Грушевська ділянка	48,149536	39,883981	25.05.2011	1 ad	Бондарен-ко А.Г., Божков В.А.
- // -	Довжанський район, філіал ЛПЗ Провальський степ, охоронна зона Грушевської ділянки	48,137119	39,881342	21.05.2012	1 ad	- // -
- // -	Довжанський район, с. Провалля, садиба філіалу ЛПЗ Провальський степ	48,144638	39,821872	19.05.2013	1 ad, довжиною більше 1 м	Мороз В.А.
- // -	Довжанський район, філіал ЛПЗ Провальський степ, Калинівська ділянка, кв. 12	48,128950	39,809678	17.04.2014	1 ad	Бондарен-ко А.Г., Божков В.А.
- // -	Довжанський район, філіал ЛПЗ Провальський степ, Грушевська ділянка	48,148226	39,889709	24.04.2014	1 ad, довжиною 124,2 см	Мороз В.А.
<i>Elaphe dione</i>	Міловський район, охоронна зона філіалу ЛПЗ Стрільцівський степ, б. Глиняний яр	49,285586	40,102986	17.04.2009	1 ad	Гузь Г.В.
- // -	Міловський район, філіал ЛПЗ Стрільцівський степ, б. Крейдяний яр	49,302493	40,063427	05.05.2009	1 ad	Боровик Є.М.
- // -	Станично-Луганський район, околиці смт Станиця Луганська, Кіндрашівське лісництво, заплавлений ліс біля р. Сіверський Донець	48,665159	39,423918	08.06.2009	1 ad	Мороз В.А.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Автори знахідки
- // -	Станично-Луганський район, околиці смт Станиця Луганська, Кіндрашівське лісництво, заплавлений ліс біля р. Сіверський Донець	48,661717	39,420943	14.07.2009	1 ad, довжиною 102 см, під гніздом канюка	- // -
- // -	Міловський район, філіал ЛПЗ Стрільцівський степ, нова територія (схили до р. Черпаха)	49,299311	40,088959	16.05.2011	1 ad	Боровик Є.М.
- // -	Міловський район, лісосмуга на схилі б. Березової	49,277457	40,039413	13.07.2011	1 ad, мертва особина, під гніздом канюка	Мороз В.А.
- // -	Міловський район, охорона зона філіалу ЛПЗ Стрільцівський степ (біля дороги на с. Журавське)	49,288616	40,109735	05.08.2011	1 ad	- // -
- // -	Міловський район, на дорозі біля с. Криничне	49,305642	40,091892	10.10.2011	1 ad	Боровик Є.М.
- // -	Довжанський район, с. Провалля	48,147532	39,822485	18.10.2011	1 ad довжиною 77,5 см, мертва особина	Мороз В.А.
- // -	Міловський район, філіал ЛПЗ Стрільцівський степ, б. Крейдяний яр	49,302950	40,060397	10.04.2012	1 ad	Боровик Є.М.
- // -	Міловський район, охоронна зона філіалу ЛПЗ Стрільцівський степ, б. Глиняний яр	49,276826	40,095249	04.04.2013	1 ad	- // -
- // -	Довжанський район, б. Грачина	48,166350	39,752958	27.04.2013	1 juv довжиною близько 20 см	Мороз В.А.
- // -	Міловський район, лісосмуга біля Крейдяного Яру (околиці філіалу ЛПЗ Стрільцівський степ)	49,314090	40,065825	02.07.2013	1 ad, мертва особина, під гніздом канюка	- // -
- // -	Міловський район, філіал ЛПЗ Стрільцівський степ, б. Крейдяний яр	49,301424	40,063120	02.07.2013	1 ad, довжиною близько 80 см, біля нори бабака	- // -
- // -	Міловський район, філіал ЛПЗ Стрільцівський степ, б. Крейдяний яр	49,303291	40,068121	15.10.2014	1 ad	Болдарев В.М.
- // -	Міловський район, філіал ЛПЗ Стрільцівський степ, нова територія (схили до р. Черпаха)	49,296047	40,095877	28.10.2015	1 ad	- // -
- // -	Міловський район, філіал ЛПЗ Стрільцівський степ, кв. 56 (біля ур. Хомутець)	49,283120	40,098495	05.04.2016	1 ad	- // -
- // -	Міловський район, філіал ЛПЗ Стрільцівський степ, кв. 23 (біля ур. Великі терни)	49,283156	40,069303	10.04.2017	1 ad	- // -
- // -	Міловський район, філіал ЛПЗ Стрільцівський степ, нова територія (біля р. Черпаха)	49,305812	40,085521	12.05.2018	1 ad, довжиною 96,2 см (почала линьку)	Мороз В.А.
<i>Coronella austriaca</i>	Міловський район, охоронна зона філіалу ЛПЗ Стрільцівський степ, б. Крейдяний яр	49,302624	40,068932	16.04.2009	1 ad	Гузь Г.В.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Автори знахідки
- // -	Станично-Луганський район, смт Станиця Луганська, заплашний ліс біля садиби ЛПЗ	48,678130	39,430010	10.09.2009	1 ad	Мороз В.А.
- // -	Станично-Луганський район, смт Станиця Луганська, садиба ЛПЗ НАНУ	48,679122	39,433722	02.10.2009	1 ad, довжиною 61,1 см	- // -
- // -	Станично-Луганський район, смт Станиця Луганська, садиба ЛПЗ НАНУ	48,678915	39,434063	16.04.2010	1 ad	- // -
- // -	Станично-Луганський район, смт Станиця Луганська, запла- шний ліс біля оз. Глибоне (околиці садиби ЛПЗ НАНУ)	48,678186	39,428037	13.04.2012	1 ad	- // -
- // -	Станично-Луганський район, смт Станиця Луганська, садиба ЛПЗ НАНУ	48,679029	39,434183	12.05.2017	1 ad, довжиною 61,5 см	- // -
- // -	Станично-Луганський район, смт Станиця Луганська. Соснова посадка біля садиби ЛПЗ НАНУ	48,679156	39,434171	12.10.2017	1 juv довжиною близько 30 см	- // -
- // -	Станично-Луганський район, смт Станиця Луганська. Соснова посадка біля садиби ЛПЗ НАНУ	48,679126	39,434363	18.10.2017	1 ad, довжиною 52 см	- // -
- // -	Станично-Луганський район, смт Станиця Луганська. Біля сади- би ЛПЗ НАНУ	48,679052	39,434648	03.09.2018	1 ad	Луцків Д.О.
<i>Vipera renardi</i>	Міловський район, філіал ЛПЗ Стрільцівський степ, нова терито- рія (схили до р. Черепаха)	49,302246	40,084549	04.04.2009	1 ad	Мороз В.А.
- // -	Міловський район, філіал ЛПЗ Стрільцівський степ, нова терито- рія (схили до р. Черепаха)	49,297598	40,087663	06.04.2009	1 ad, довжиною 51 см	- // -
- // -	Міловський район, філіал ЛПЗ Стрільцівський степ, нова терито- рія (схили до р. Черепаха)	49,288931	40,103688	17.04.2009	1 ad	Гузь Г.В.
- // -	Міловський район, охоронна зона філіалу ЛПЗ Стрільцівський степ, б. Глиняний яр	49,272580	40,092869	22.04.2009	1 juv довжиною близько 26 см, мертва особина, біля гнізда канюка	Мороз В.А.
- // -	Міловський район, філіал ЛПЗ Стрільцівський степ, б. Крейдяний яр, верхів'я (ур. Ключ)	49,288036	40,057680	23.04.2009	1 ad	Гузь Г.В.
- // -	Міловський район, філіал ЛПЗ Стрільцівський степ, б. Крейдяний яр, верхів'я	49,300857	40,056135	23.04.2009	2 ad (самець, сам- ка), парування	Мороз В.А.
- // -	Міловський район, лісосмуга біля Крейдяного Яру (околиці філіалу ЛПЗ Стріль- цівський степ)	49,313944	40,066039	24.04.2009	1 ad довжиною 53,7 см, мертва особина, біля гнізда канюка	- // -
- // -	Міловський район, філіал ЛПЗ Стрільцівський степ, стара терито- рія, б. Малі терни (кв. 10)	49,286627	40,064105	24.04.2009	1 ad	Гузь Г.В.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Автори знахідки
- // -	Міловський район, філіал ЛПЗ Стрільцівський степ, б. Крейдяний яр, пониззя	49,306954	40,070922	25.04.2009	2 ad (самець, самка), парування	- // -
- // -	Міловський район, філіал ЛПЗ Стрільцівський степ, стара територія, (кв. 16)	49,300422	40,077836	27.04.2009	1 ad	- // -
- // -	Міловський район, філіал ЛПЗ Стрільцівський степ, стара територія, б. Великі терни (кв. 23)	49,282511	40,068348	28.04.2009	1 ad	- // -
- // -	Міловський район, охоронна зона філіалу ЛПЗ Стрільцівський степ, схил біля б. Великі терни	49,282573	40,061349	08.05.2009	1 ad	- // -
- // -	Міловський район, філіал ЛПЗ Стрільцівський степ, б. Крейдяний яр, пониззя	49,305955	40,068690	18.05.2009	1 ad	- // -
- // -	Міловський район, філіал ЛПЗ Стрільцівський степ, нова територія (схили до р. Черепаха)	49,295510	40,092660	07.10.2010	1 ad	Боровик Є.М.
- // -	Міловський район, філіал ЛПЗ Стрільцівський степ, нова територія (схили до р. Черепаха)	49,300702	40,088163	15.05.2011	1 ad	- // -
- // -	Міловський район, філіал ЛПЗ Стрільцівський степ, стара територія (кв. 29)	49,293810	40,080275	18.05.2011	1 ad	- // -
- // -	Міловський район, філіал ЛПЗ Стрільцівський степ, нова територія (схили до р. Черепаха)	49,302371	40,087509	18.05.2011	1 ad, біля нори бабака	Мороз В.А.
- // -	Міловський район, філіал ЛПЗ Стрільцівський степ, нова територія (схили до р. Черепаха)	49,306829	40,079376	20.06.2011	1 ad, здобута канюком	- // -
- // -	Станично-Луганський район, заплава р. Деркул біля біостанції Луганського національного університету «Ново-Ілленко»	48,625760	39,673262	21.04.2012	1 ad	- // -
- // -	Міловський район, філіал ЛПЗ Стрільцівський степ, б. Крейдяний яр	49,300596	40,058119	27.06.2012	1 juv	Боровик Є.М.
- // -	Станично-Луганський район, філіал ЛПЗ Станично-Луганське, кв. 1	48,756549	39,358277	28.03.2013	1 ad	Сова Т.В.
- // -	Міловський район, філіал ЛПЗ Стрільцівський степ, нова територія (схили до р. Черепаха)	49,302271	40,084928	11.06.2013	1 ad, біля нори бабака	Мороз В.А.
- // -	Міловський район, філіал ЛПЗ Стрільцівський степ, нова територія (заплава р. Черепаха)	49,301458	40,092276	02.07.2013	1 ad, мертва особина, здобута канюком	- // -
- // -	Міловський район, філіал ЛПЗ Стрільцівський степ, б. Крейдяний яр	49,307136	40,073009	08.04.2014	1 ad	Болдарев В.М.
- // -	Міловський район, філіал ЛПЗ Стрільцівський степ, б. Крейдяний яр	49,300596	40,058119	22.05.2015	1 ad, біля нори бабака	Боровик Л.П.
- // -	Міловський район, філіал ЛПЗ Стрільцівський степ, стара територія (кв. 25)	49,283801	40,073144	02.07.2015	1 juv, біля дороги	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятичній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Автори знахідки
- // -	Міловський район, філіал ЛПЗ Стрільцівський степ, нова територія (схили до р. Черепаха)	49,296289	40,093753	14.07.2015	1 ad, заповзла в тріщину в землі	- // -
- // -	Міловський район, філіал ЛПЗ Стрільцівський степ, б. Крейдяний яр	49,303764	40,070628	10.04.2016	1 ad	Болдарев В.М.
- // -	Міловський район, філіал ЛПЗ Стрільцівський степ, стара територія (кв. 23)	49,282759	40,069711	15.05.2016	1 ad, біля дороги	Б- // -
- // -	Міловський район, філіал ЛПЗ Стрільцівський степ, нова територія (схили до р. Черепаха)	49,301877	40,087172	11.06.2016	1 ad, довжиною близько 50-55 см	Мороз В.А.
- // -	Міловський район, філіал ЛПЗ Стрільцівський степ, нова територія (схили до р. Черепаха)	49,301589	40,079724	02.10.2016	1 ad, малоактивна	Болдарев В.М.
- // -	Міловський район, філіал ЛПЗ Стрільцівський степ, б. Крейдяний яр	49,306875	40,069380	14.04.2017	1 ad, біля дороги	- // -
- // -	Міловський район, філіал ЛПЗ Стрільцівський степ, нова територія (схили до р. Черепаха)	49,301124	40,089237	24.06.2017	1 ad, довжиною близько 55 см	Мороз В.А.
- // -	Міловський район, філіал ЛПЗ Стрільцівський степ, нова територія (схили до р. Черепаха)	49,304846	40,073689	06.10.2017	1 ad	Болдарев В.М.
- // -	Міловський район, філіал ЛПЗ Стрільцівський степ, нова територія (схили до р. Черепаха)	49,302050	40,076831	13.06.2018	1 ad	Мороз В.А.

Морошан О. Р.¹

Гошціцький А. В.²

¹Біолог

E.mail: moroshan@i.ua

²Молодший науковий співробітник

Державний історико-культурний заповідник «Тустань»

E.mail: artem.hoshchitsky@ukr.net

ЗНАХІДКИ РІДКІСНИХ ТВАРИН НА ТЕРИТОРІЇ ЛЬВІВСЬКОЇ ТА ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ

Даний матеріал зібраний під час мандрівок у межах Бродівського, Буського, Городоцького, Золочівського, Самбірського, Сколівського районів Львівської області, в околицях міста Винники та у Верховинському районі Івано-Франківської області у 2009–2018 роках. Паралельно проводилась фотофіксація видів, частина фото представлена на сайті Національної мережі інформації з біорізноманіття (UkrBIN) у профілі Морошана О. Р.: http://ukrbin.com/show_user.php. Координати місць знахідок визначались за допомогою онлайн-сервісу Google Maps.

Спостережено 11 видів тварин (таблиця 1) включених до третього видання Червоної книги України (2009), а саме: Arthropoda-Insecta (Coleoptera: *Aromia moschata* (Linnaeus, 1758); Lepidoptera: *Papilio machaon* (Linnaeus, 1758), *Iphiclides podalirius* (Linnaeus, 1758),

Apatura iris (Linnaeus, 1758), *Callimorpha dominula* (Linnaeus, 1758); Hymenoptera: *Xylocopa (Xylocopa) valga* (Gerstaecker, 1872); Chordata (Pisces: *Rutilus frisii* (Nordmann, 1840); Amphibia: *Lissotriton montandoni* (Boulenger, 1880); Aves: *Circus cyaneus* (Linnaeus, 1766), *Tetrastes bonasia* (Linnaeus, 1758), *Grus grus* (Linnaeus, 1758). Також зареєстровано 9 видів тварин (таблиця 2) із Резолюції №6 Бернської конвенції, для яких створюється мережа Емеральд (Смарагдова мережа) в Україні: Chordata (Amphibia: *Triturus cristatus* (Laurenti, 1768); Aves: *Botaurus stellaris* (Linnaeus, 1758), *Egretta garzetta* (Linnaeus, 1766), *Casmerodius albus* (Linnaeus, 1758), *Branta leucopsis* (Linnaeus, 1758), *Cygnus cygnus* (Latham, 1758), *Alcedo atthis* (Linnaeus, 1758), *Picus canus* (Gmelin, 1788); Mammalia: *Castor fiber* (Linnaeus, 1758).

Таблиця 1. Тварини включені до третього видання Червоної книги України (2009).

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигрібній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Aromia moschata</i>	ок. с. Долобів, берег р. Дністер	49,596208	23,476160	23.07.2016	1 ос.	Гошціцький А.В.
<i>Papilio machaon</i>	ок. с. Підгірці, г. Менич	49,956773	24,964581	13.08.2016	1 ос.	Морошан О.Р.
–//–	ок. с. Тухля	48,949618	23,476539	27.07.2017	1 ос.	Гошціцький А.В.
–//–	ок. с. Підгірці, г. Менич	49,956773	24,964581	27.07.2018	3 ос.	Морошан О.Р.
–//–	ок. с. Підгірці, г. Менич	49,953915	24,963466	12.08.2018	1 гусиць, 2 дорослі ос.	Морошан О.Р., Юречко Р.Ю.
–//–	с. Підгірці	49,941747	24,995507	23.08.2018	1 ос.	Морошан О.Р.
<i>Iphiclides podalirius</i>	–//–	49,941747	24,995507	26.05.2015	1 ос.	–//–
–//–	–//–	49,941378	24,991484	27.04.2016	1 ос.	–//–
–//–	–//–	49,941747	24,995507	11.05.2016	1 ос.	–//–
–//–	–//–	49,941747	24,995507	05.05.2017	1 ос.	–//–
–//–	ок. с. Циків	49,955662	24,924686	14.05.2017	3 ос.	–//–
–//–	ок. с. Ушня	49,888742	24,896705	23.07.2017	1 ос.	–//–

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
-//-	-//-	49,896068	24,889667	23.07.2017	1 ос.	-//-
-//-	с. Підгірці	49,948158	24,987369	29.04.2018	1 мертва ос.	-//-
-//-	-//-	49,941747	24,995507	29.05.2018	1 ос.	-//-
-//-	-//-	49,941747	24,995507	03.08.2018	1 ос.	-//-
<i>Apatura iris</i>	-//-	49,941747	24,995507	05.06.2018	1 ос., самець	-//-
-//-	-//-	49,941747	24,995507	16.06.2018	1 ос., самець	-//-
<i>Callimorpha dominula</i>	ок. с. Підгірці	49,939493	24,994767	12.07.2017	1 ос.	-//-
<i>Xylocopa (Xylocopa) valga</i>	с. Підгірці	49,941747	24,995507	26.08.2015	1 ос.	-//-
-//-	-//-	49,941747	24,995507	27.04.2016	1 ос.	-//-
-//-	-//-	49,941747	24,995507	06.09.2016	1 ос.	-//-
-//-	-//-	49,941747	24,995507	23.04.2017	1 ос.	-//-
-//-	с. Ясенів	49,959416	25,028434	23.05.2017	1 мертва ос.	-//-
-//-	с. Підгірці	49,941747	24,995507	03.08.2018	1 ос.	-//-
<i>Rutilus frisii</i>	ок. с. Долобів, р. Дністер	49,596167	23,476128	04.08.2013	2 ос.	Гоцький А.В.
<i>Lissotriton montandoni</i>	с. Бистрець	48,121997	24,691342	23.05.2010	1 ос.	Морошан О.Р.
<i>Circus cyaneus</i>	ліс в ок. м. Винники	49,819929	24,119838	11.01.2009	1 мертва ос.	Морошан О.Р., Гоцький А.В.
<i>Tetrastes bonasia</i>	ліс в ок. с. Лавочне	48,802612	23,284109	11.11.2018	4 ос.	Гоцький А.В.
<i>Grus grus</i>	с. Підгірці	49,940680	24,994767	01.10.2014	переліт більше 30 ос.	Морошан О.Р.
-//-	болота в ок. смт Олесько	49,978728	24,926813	30.04.2017	більше 20 ос.	-//-
-//-	с. Підгірці	49,940680	24,994767	19.09.2017	переліт 7 ос.	-//-
-//-	-//-	49,940680	24,994767	21.10.2017	переліт 10 ос.	-//-
-//-	-//-	49,940680	24,994767	25.09.2018	переліт більше 30 ос.	-//-
-//-	-//-	49,940680	24,994767	26.09.2018	переліт більше 50 ос.	-//-

Таблиця 2. Тварини із Резолюції №6 Бернської конвенції, для яких створюється мережа Емеральд (Смарагдова мережа) в Україні.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Triturus cristatus</i>	с. Підгірці, підвал будинку	49,941736	24,995330	14.05.2018	1 ос.	Морошан О.Р.
<i>Botaurus stellaris</i>	ок. с. Поріччя, заплава р. Верещиця	49,712500	23,706289	28.04.2018	1 ос.	Гоцький А.В.
<i>Egretta garzetta</i>	ок. с. Поріччя, заплава р. Верещиця	49,706625	23,705389	15.05.2017	2. ос.	-//-
<i>Casmerodius albus</i>	ок. с. Ясенів, ур. Майдан	49,922958	25,028160	25.05.2016	1 ос.	Морошан О.Р.
-//-	ок. с. Ясенів, ур. Майдан	49,934589	25,032666	04.06.2016	3 ос.	-//-
-//-	болота в ок. смт Олесько	49,978728	24,926813	30.04.2017	10 ос.	-//-
-//-	ок. с. Поріччя, заплава р. Верещиця	49,706625	23,705389	15.05.2017	4 ос.	Гоцький А.В.
-//-	ок. с. Острів, р. Болозувка	49,620569	23,338951	26.05.2018	23 ос.	-//-

Вид	Місце знахідки	Координати у десятичній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Branta leucopsis</i>	ок. с. Поріччя, заплава р. Верещиця	49,705847	23,704883	28.04.2018	2 ос.	– // –
<i>Cygnus cygnus</i>	ок. с. Нижнє, р. Болозувка	49,625319	23,323878	24.03.2018	7 ос.	– // –
<i>Alcedo atthis</i>	ок. с. Поріччя, р. Верещиця	49,712521	23,706278	28.04.16	9 ос.	– // –
– // –	ок. с. Нижнє Синьовидне, р. Стрий	49,095084	23,648722	27.07.2016	1 ос.	– // –
– // –	ок. с. Долобів, р. Дністер	49,596042	23,475083	03.09.2018	3 ос.	– // –
<i>Picus canus</i>	с. Підгірці, сад	49,941798	24,996092	2014–2018	Постійно гніздиться пара птахів	Морошан О.Р.
<i>Castor fiber</i>	ок. с. Ясенів, ур. Майдан	49,922046	25,025371	2014–2018	Постійно проживає декілька особин	– // –
– // –	ок. с. Бір, притока р. Західний Буг	49,884441	24,946750	18.04.2017	Греблі та повалені дерева	– // –
– // –	ок. с. Жарків, р. Луг	49,933429	25,085259	11.03.2018	Греблі та повалені дерева	– // –

Література

1. Залучення громадськості та науковців до проектування мережі Емеральд (Смарагдової мережі) в Україні / Полянська К.В., Борисенко К.А., Павлачик П. (Paweł Pawłaczyk), Василюк О. В., Марущак О. Ю., Ширяєва Д. В., Куземко А. А., Оскірко О. С. та ін. / під ред. д.б.н. А.Куземко. – Київ, 2017. – 304 с.
2. Червона книга України. Тваринний світ / Ред. І. А. Акімов. – К. : Глобалконсалтинг, 2009. – 624 с.

Москаленко Ю. О.,

Плющ С. О.

Чорноморський біосферний заповідник НАН України,
вул. Лермонтова, 1, м. Гола Пристань, Херсонська обл., 75600 Україна
E-mail: strix@strix.ks.ua

РЕЄСТРАЦІЇ ПТАХІВ ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ НА МАТЕРИКОВИХ ДІЛЯНКАХ ЧОРНОМОРЬСЬКОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА ПРОТЯГОМ 2018 РР.

Материкову частину Чорноморського біосферного заповідника складають 5 ділянок. За своїми природними умовами їх традиційно поділяють на приморсько-степові (ділянки «Ягорлицький Кут» та «Потіївська») та аренні (ділянки «Волижин ліс», «Івано-Рибальчанська» та «Солоноозерна»).

У декількох попередніх працях [Москаленко, 2018; Москаленко, Плющ, 2018а, 2018б; Плющ, Москаленко, 2018] автори опублікували зведений масив даних своїх спостережень у Чорноморському біосферному заповіднику видів птахів, що охороняються. Дві з них були присвячені саме видам птахів Червоної книги України, які траплялися на мате-

рикових ділянках протягом 2006–2017 рр. Цим повідомленням автори доповнюють згадані публікації даними реєстрації птахів Червоної книги України на приморсько-степових та аренних ділянках заповідника протягом 2018 р. Сюди включили також невелику кількість спостережень за грудень 2017 р., що не ввійшли у попередні праці. Загалом у період з грудня 2017 р. – до кінця грудня 2018 р. на материкових ділянках заповідника зареєстрували перебування 32 види птахів, що занесені до Червоної книги України, у т. ч. 26 видів – на приморсько-степових ділянках (табл. 1) і 18 видів – на аренних ділянках (табл. 2).

Таблиця 1. Реєстрації видів птахів Червоної книги України на приморсько-степових ділянках Чорноморського біосферного заповідника

Вид	Місце знахідки (ділянка заповідника)	Широта	Довгота	Дата	Додаткова інформація	Авторство знахідки
<i>Pelecanus onocrotalus</i>	Потіївська	46,14	32,26	24.04.2018	1 ос.	Плющ С. О.
- // -	- // -	- // -	- // -	31.05.2018	73 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	18.06.2018	105 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	02.07.2018	74 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	21.08.2018	105 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	10.09.2018	49 ос.	- // -
<i>Phalacrocorax pygmaeus</i>	- // -	46,14	32,26	26.12.2017	4 ос.	Москаленко Ю. О., Плющ С. О.
- // -	- // -	- // -	- // -	29.11.2018	4 ос.	Москаленко Ю. О.
<i>Platalea leucorodia</i>	- // -	46,14	32,26	22.03.2018	5 ос.	Плющ С. О.
- // -	- // -	- // -	- // -	24.04.2018	4 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	31.05.2018	1 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	18.06.2018	14 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	02.07.2018	32 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	21.08.2018	10 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	10.09.2018	50 ос.	- // -

Вид	Місце знахідки (ділянка заповідника)	Широта	Довгота	Дата	Додаткова інформація	Авторство знахідки
<i>Plegadis falcinellus</i>	- // -	46,14	32,26	22.03.2018	20 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	24.04.2018	83 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	31.05.2018	7 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	18.06.2018	30 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	02.07.2018	3 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	21.08.2018	34 ос.	- // -
<i>Anas strepera</i>	- // -	46,14	32,26	26.12.2017	480 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	22.03.2018	30 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	24.04.2018	1 ос. (♀ на гнізді)	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	31.05.2018	3 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	18.06.2018	56 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	02.07.2018	6 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	21.08.2018	10 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	10.09.2018	130 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	18.10.2018	2 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	21.12.2018	20 ос.	- // -
- // -	Ягорлицький Кут	46,30	31,83	24.05.2018	4 ос.	Москаленко Ю. О.
<i>Netta rufina</i>	Потіївська	46,14	32,26	24.04.2018	2 ос.	Плющ С. О.
- // -	- // -	- // -	- // -	31.05.2018	14 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	02.07.2018	1 ос. (♀)	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	18.10.2018	17 ос.	- // -
<i>Aythya nyroca</i>	- // -	46,14	32,26	24.04.2018	2 ос. (♂ і ♀)	- // -
<i>Mergus serrator</i>	- // -	46,14	32,26	26.12.2017	2 ос.	- // -
<i>Mergus serrator</i>	- // -	- // -	- // -	29.11.2018	140 ос.	- // -
<i>Pandion haliaetus</i>	- // -	46,14	32,26	10.09.2018	2 ос.	- // -
<i>Circus cyaneus</i>	- // -	46,14	32,26	26.12.2017	3 ос. (♀)	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	19.02.2018	1 ос. (♀)	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	22.03.2018	4 ос. (♀)	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	21.08.2018	5 ос. (♀)	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	18.10.2018	1 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	29.11.2018	4 ос. (3 ♂ і 1 ♀)	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	21.12.2018	1 ос. (♂)	- // -
- // -	Ягорлицький Кут	46,30	31,83	15.01.2018	3 ос. (2 ♀ і 1 ♂)	Москаленко Ю. О.
- // -	- // -	- // -	- // -	21.02.2018	11 ос. (7 ♀ і 4 ♂)	Москаленко Ю. О., Плющ С. О.
- // -	- // -	- // -	- // -	30.11.2018	10 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	18.12.2018	3 ос. (2 ♂ і 1 ♀)	- // -
<i>Buteo rufinus</i>	- // -	46,30	31,83	21.02.2018	1 ос.	- // -
<i>Haliaeetus albicilla</i>	Потіївська	46,14	32,26	26.12.2017	2 ос.	Плющ С. О.
- // -	- // -	- // -	- // -	19.02.2018	2 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	22.03.2018	5 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	02.07.2018	1 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	18.10.2018	1 ос.	Москаленко Ю. О.
- // -	- // -	- // -	- // -	21.12.2018	1 ос.	Плющ С. О.
- // -	Ягорлицький Кут	46,30	31,83	21.02.2018	2 ос.	Москаленко Ю. О., Плющ С. О.

Вид	Місце знахідки (ділянка заповідника)	Широта	Довгота	Дата	Додаткова інформація	Авторство знахідки
-// -	-// -	-// -	-// -	17.10.2018	1 ос.	Москаленко Ю. О.
-// -	-// -	-// -	-// -	18.12.2018	8 ос.	-// -
<i>Grus grus</i>	Ягорлицький Кут	46,30	31,83	17.10.2018	22 ос.	-// -
<i>Charadrius alexandrinus</i>	Потіївська	46,14	32,26	31.05.2018	7 ос.	Плющ С. О.
<i>Himantopus himantopus</i>	-// -	46,14	32,26	24.04.2018	40 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	31.05.2018	19 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	18.06.2018	36 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	02.07.2018	23 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	21.08.2018	11 ос.	-// -
-// -	Ягорлицький Кут	46,30	31,83	20.04.2018	5 ос.	Москаленко Ю. О.
-// -	-// -	-// -	-// -	11.05.2018	2 ос.	-// -
<i>Recurvirostra avosetta</i>	Потіївська	46,14	32,26	24.04.2018	5 ос.	Плющ С. О.
-// -	-// -	-// -	-// -	31.05.2018	15 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	10.09.2018	13 ос.	-// -
-// -	Ягорлицький Кут	46,30	31,83	24.05.2018	2 ос.	Москаленко Ю. О.
<i>Haematopus ostralegus</i>	Потіївська	46,14	32,26	02.07.2018	32 ос.	Плющ С. О.
<i>Tringa stagnatilis</i>	-// -	46,14	32,26	02.07.2018	70 ос.	-// -
<i>Numenius arquata</i>	-// -	46,14	32,26	26.12.2017	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	22.03.2018	39 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	31.05.2018	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	02.07.2018	6 ос.	-// -
-// -	Ягорлицький Кут	46,30	31,83	11.05.2018	3 ос.	Москаленко Ю. О.
-// -	-// -	-// -	-// -	06.09.2018	1 ос.	Плющ С. О.
-// -	-// -	-// -	-// -	17.10.2018	6 ос.	Москаленко Ю. О.
<i>Glareola pratincola</i>	Потіївська	46,14	32,26	31.05.2018	2 ос.	Плющ С. О.
-// -	-// -	-// -	-// -	18.06.2018	4 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	02.07.2018	2 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	21.08.2018	14 ос.	-// -
<i>Larus ichthyaetus</i>	Ягорлицький Кут	46,30	31,83	20.04.2018	2 ос.	Москаленко Ю. О.
<i>Hydroprogne caspia</i>	Потіївська	46,14	32,26	24.04.2018	26 ос.	Плющ С. О.
-// -	-// -	-// -	-// -	31.05.2018	4 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	02.07.2018	18 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	21.08.2018	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	10.09.2018	3 ос.	-// -
<i>Sterna albifrons</i>	Ягорлицький Кут	46,30	31,83	11.05.2018	1 ос.	Москаленко Ю. О.
<i>Columba oenas</i>	Потіївська	46,14	32,26	18.10.2018	25 ос.	-// -
-// -	Ягорлицький Кут	46,30	31,83	17.10.2018	80 ос.	-// -
<i>Asio flammeus</i>	-// -	46,30	31,83	20.04.2018	1 ос.	-// -
<i>Tyto alba</i>	-// -	46,30	31,83	15.01.2018	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	21.02.2018	6 ос. 3 з них 4 ос. бачили одночасно; решта 2 особини знайдені мертвими (загинули з невідомих причин)	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	17.10.2018	1 ос.	-// -

Таблиця 2. Реєстрації видів птахів Червоної книги України на аренних ділянках Чорноморського біосферного заповідника

Вид	Місце знахідки (ділянка заповідника)	Широта	Довгота	Дата	Додаткова інформація	Авторство знахідки
<i>Pelecanus onocrotalus</i>	Івано-Рибальчанська	46,45	32,13	03.05.2018	18 ос.	Москаленко Ю. О.
- // -	- // -	- // -	- // -	08.06.2018	3 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	13.06.2018	3 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	17.09.2018	22 ос.	- // -
- // -	Солоноозерна	46,46	31,94	04.05.2018	41 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	02.06.2018	56 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	03.06.2018	87 ос.	- // -
<i>Anas strepera</i>	Волижин ліс	46,54	31,72	04.05.2018	2 ос.	- // -
- // -	Солоноозерна	46,46	31,94	02.06.2018	4 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	03.06.2018	4 ос.	- // -
<i>Mergus serrator</i>	- // -	46,46	31,94	29.03.2018	18 ос.	- // -
<i>Milvus migrans</i>	- // -	46,46	31,94	04.05.2018	1 ос.	- // -
<i>Circus cyaneus</i>	Волижин ліс	46,54	31,72	29.03.2018	1 ос.	- // -
- // -	Івано-Рибальчанська	46,45	32,13	28.03.2018	3 ос.	- // -
- // -	Солоноозерна	46,46	31,94	20.02.2018	2 ос. (♀)	Плющ С. О.
<i>Circaetus gallicus</i>	Івано-Рибальчанська	46,45	32,13	08.06.2018	1 ос.	Москаленко Ю. О.
<i>Aquila pomarina</i>	- // -	46,45	32,13	08.06.2018	2 ос.	- // -
<i>Haliaeetus albicilla</i>	Волижин ліс	46,54	31,72	29.03.2018	1 гніздова пара	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	04.05.2018	1 гніздова пара поряд з гніздом; у гнізді 2 пташенят	- // -
- // -	Івано-Рибальчанська	46,45	32,13	20.02.2018	1 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	28.03.2018	1 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	08.06.2018	1 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	17.09.2018	3 ос.	- // -
- // -	- // -	46,46	31,95	20.02.2018	1 ос.	Плющ С. О.
- // -	- // -	- // -	- // -	29.03.2018	1 ос.	Москаленко Ю. О.
- // -	- // -	- // -	- // -	17.08.2018	1 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	19.10.2018	2 ос.	- // -
<i>Himantopus himantopus</i>	- // -	46,46	31,94	02.06.2018	4 ос.	- // -
<i>Haliaeetus albicilla</i>	- // -	- // -	- // -	02.06.2018	2 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	03.06.2018	2 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	03.06.2018	2 ос.	- // -
<i>Haematopus ostralegus</i>	- // -	46,46	31,94	17.08.2018	1 ос.	- // -
<i>Numenius arquata</i>	- // -	46,46	31,94	20.02.2018	3 ос.	Плющ С. О.
- // -	- // -	- // -	- // -	17.08.2018	1 ос.	Москаленко Ю. О.
- // -	- // -	- // -	- // -	11.09.2018	6 ос.	Плющ С. О.
- // -	- // -	- // -	- // -	19.10.2018	36 ос.	- // -
<i>Larus ichthyaetus</i>	- // -	46,46	31,94	02.06.2018	1 ос.	Москаленко Ю. О.
<i>Hydroprogne caspia</i>	Волижин ліс	46,54	31,72	04.05.2018	21 ос.	- // -
- // -	Солоноозерна	46,46	31,94	03.06.2018	2 ос.	- // -
<i>Sterna albifrons</i>	- // -	46,46	31,94	11.09.2018	4 ос.	Плющ С. О.
<i>Columba oenas</i>	- // -	46,46	31,94	19.10.2018	53 ос.	Москаленко Ю. О.
<i>Otus scops</i>	Івано-Рибальчанська	46,45	32,13	03.05.2018	1 ос. (голос)	- // -

Вид	Місце знахідки (ділянка заповідника)	Широта	Довгота	Дата	Додаткова інформація	Авторство знахідки
- // -	- // -	- // -	- // -	07.06.2018	1 ос. (голос)	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	11.06.2018	1 ос. (голос)	- // -
- // -	Солоноозерна	46,46	31,94	02.06.2018	1 ос. (голос)	- // -
<i>Coracias garrulus</i>	Івано-Рибальчанська	46,45	32,13	13.06.2018	1 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	17.08.2018	5 ос.	- // -
<i>Lanius excubitor</i>	- // -	46,45	32,13	20.02.2018	1 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	28.03.2018	1 ос.	- // -

1. Москаленко Ю. О., Плющ С. О. Матеріали спостережень видів птахів Червоної книги України на території аренних ділянок Чорноморського біосферного заповідника НАН України (2006–2017 рр.) // Матеріали до 4-го видання Червоної книги України. Тваринний світ : Conservation Biology in Ukraine : in 2 т. Київ : Інститут зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України, 2018а. Т. 2. С. 39–48.
2. Москаленко Ю. О., Плющ С. О. Реєстрації птахів Червоної книги України на приморсько-степових ділянках Чорноморського біосферного заповідника протягом 2008–2017 рр. // Матеріали до 4-го видання Червоної книги України. Тваринний світ : Conservation Biology in Ukraine : in 2 т. Київ : Інститут зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України, 2018б. Т. 2. С. 49–63.
3. Москаленко Ю. О. Реєстрації птахів Червоної книги України в межах Олешських пісків, дельти Дніпра та Дніпровського лиману протягом 2006–2017 рр. // Матеріали до 4-го видання Червоної книги України. Тваринний світ : Conservation Biology in Ukraine : in 2 т. Київ : Інститут зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України, 2018. Т. 2. С. 31–38.
4. Плющ С. О., Москаленко Ю. О. Реєстрації видів птахів Червоної книги України у негніздових скупченнях на акваторіях Чорноморського біосферного заповідника упродовж 2007–2017 рр. // Матеріали до 4-го видання Червоної книги України. Тваринний світ : Conservation Biology in Ukraine : in 2 т. Київ : Інститут зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України, 2018. Т. 2. С. 133–162.

Некрасова О.Д.¹,
 Марущак О.Ю.²,
 Оскірко О.С.³

^{1,2}Інститут зоології імені І. І. Шмальгаузена НАН України

¹e-mail: vse_okei@bigmir.net;

²e-mail: oneks22@gmail.com

³ННЦ «Інститут біології та медицини», КНУ ім. Тараса Шевченка

³e-mail: saha1236@mail.ru

ЗНАХІДКИ ТВАРИН ФАУНИ УКРАЇНИ ЗАНЕСЕНИХ ДО ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ ПРОТЯГОМ 2015 ТА 2018 Р.

Дана робота містить інформацію про випадки зустрічей авторами тварин, занесених до Червоної Книги України (надалі ЧКУ). В роботі представлені головним чином поодинокі випадки зустрічей тварин як під час польових експедиційних виїздів, так і в позаробочий час на території Карпат (Закарпатська область), Правобережного Полісся (Волинська, Рівненська Житомирська, Київська області), Лісостепу (Черкаська обл.), Степу (Миколаївська

та Одеська області). В роботі наведено координати 53 точок зустрічей: 2 – види птахів, 2 – плазунів, 3 види – амфібій, 4 – комах та 1 – багатоніжок. Актуальність роботи полягає у тому, що вона надає актуальні «сирі» дані про місця виявлення червонокнижних видів, що може бути використане при картуванні місць розповсюдження даних видів під час розробки у 2019 році нового видання Червоної Книги України.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятковій системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
Птахи						
<i>Egretta garzetta</i>	оз. Нижній Тельбін, м. Київ, Дніпровський район (Київська обл.)	50,419976	30,604988	26.08.2018	1 особина	Марущак О. Ю., Кузьмін Ю. І.
- // -	оз. Солонець, б. Аджигольська (Миколаївська обл.)	46,6362181	31,7912404	1.08.2018	5 особин	Некрасова О. Д.
- // -	Волошська коса (Миколаївська обл.)	46,7246929	31,9159076	- // -	- // -	- // -
- // -	ок. с. Любопіль, Тилигульський лим. (Одеська обл.)	46,7083440	31,1227906	27.08.2018	- // -	- // -
- // -	оз. Сасик, Катранка (Одеська обл.)	45,6128676	29,7366569	19.08.2018	2 особини	- // -
- // -	оз. Бурнас, с. Лебедівка (Одеська обл.)	45,8187971	30,1290917	11-13.08. 2018	Біля 100 особин	- // -
- // -	оз Бурнас, ок. с. Тузли (Одеська обл.)	45,8765984	30,1138114	- // -	5 особин	- // -
<i>Coracias garulus</i>	Волошська коса (Миколаївська обл.)	46,7237860	31,9148640	1.08.2018	2 особини	- // -
- // -	ок. с. Сергіївка (Одеська обл.)	46,0432650	30,3540150	11.08.2018	- // -	- // -
- // -	ок. с. Миколаївка (Одеська обл.)	45,9190800	30,2009600	- // -	- // -	- // -
- // -	ок. с. Десантне (Одеська обл.)	45,5609920	29,5694120	16.08.2018	1 особина	- // -
- // -	ок. с. Роксолани (Одеська обл.)	46,1929321	30,4281919	20.07.2018	4 особини	- // -
- // -	ок. с. Дніпровське (Миколаївська обл.)	46,6434376	31,8924015	2.08.2018	1 особина	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятковій системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
Рептилії						
<i>Coronella austriaca</i>	берег р. Дніпро навпроти контори Канівського Природного Заповідника, Канівський район (Черкаська обл.)	49,728919	31,525708	19.08.2018	1 особина, цьогорічок	Марущак О. Ю., Давиденко С. В.
- // -	масив «Сомине» Рівненського Природного Заповідника, Сарненський район (Рівненська обл.)	51,384503	26,845392	11.05.2018	1 особина	Марущак О. Ю.
- // -	- // -	51,390292	26,849420	- // -	- // -	- // -
- // -	- // -	51,379641	26,876360	- // -	- // -	- // -
- // -	Приватна садиба, с. Підгірці (Київська область)	50,246611	30,551694	02.10.2018	- // -	Іноземцева Д.
<i>Dolichophis caspius</i>	біля Гардового острова, Доманівський район (Миколаївська область)	47,805723	31,178220	16-18.08.2018	- // -	Оскірко О. С
- // -	- // -	47,804624	31,173768	- // -	- // -	- // -
- // -	- // -	47,804175	31,172355	- // -	- // -	- // -
- // -	острів Кременчук, Вознесенський район (Миколаївська область)	47,741841	31,191357	19.08.2018	- // -	- // -
- // -	Аджигольська балка (Миколаївська область)	46,6214870	31,7894940	29.07.2018	- // -	Некрасова О. Д.
- // -	Дніпровське (Миколаївська область)	46,6364220	31,8869170	31.07.2018	- // -	- // -
- // -	- // -	46,6454160	31,8986700	- // -	- // -	- // -
- // -	Парутине Національний історико-археологічний заповідник «Ольвія» (Миколаївська область)	46,6880300	31,9059830	30.07.2018	- // -	- // -
- // -	Парутине Національний історико-археологічний заповідник «Ольвія» (Миколаївська область)	46,6776050	31,9007590	- // -	- // -	- // -
- // -	Парутине (Миколаївська область)	46,7218100	31,9156470	- // -	- // -	- // -
- // -	Дмитрівка (Миколаївська область)	46,6326430	31,7589350	- // -	- // -	- // -
- // -	Прибузьке (Миколаївська область)	46,7446170	31,8874390	- // -	- // -	- // -
Амфібії						
<i>Epidalea calamita</i>	с. Мочулки, Рівненський район (Рівненська обл.)	50,822879	25,973615	05.08.2018	1 особина, акустичний сигнал самця	Марущак О. Ю., Кукшин О.
<i>Salamandra salamandra</i>	ок. с. Бронька, лес. Річанське (Закарпатська обл.)	48,4015615	23,3419014	2018	1 особина	Некрасова О. Д.
- // -	ок. с. Бронька, ур. Широкий ліс (Закарпатська обл.)	48,4186783	23,3334124	- // -	- // -	- // -
- // -	Яремчанський район, вздовж дороги до с. Поляниця	48,349267	24,489478	12.10.2018	- // -	Марущак О. Ю.
<i>Bombina variegata</i>	- // -	48,350030	24,503881	- // -	- // -	- // -
Багатоніжки						
<i>Scutigera coleoptrata</i>	м. Київ, вул. Феодосійська 4.	50,401267	30,535240	28.10.2018	1 особина	Марущак О. Ю.
- // -	м. Київ, завод Артем, Подільський район, (Київська обл.)	50,461074	30,484490	09.10.2018	1 особина	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятковій системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
Комахи						
<i>Papilio machaon</i>	с. Лумля, Малинський район (Житомирська обл.)	50,826771	29,261437	23.05.2018	1 особина	Марущак О. Ю.
- // -	с. Вороневе, берег водосховища на р. Уж, Коростенський район (Житомирська обл.)	50,989829	28,690469	24.05.2018	- // -	- // -
- // -	с. Берестовець, Коростенський район (Житомирська обл.)	51,034313	28,872552	23.05.2018	- // -	Марущак О. Ю.
- // -	між с. Стругівщина і Хлупляни, Овруцький район (Житомирська обл.)	51,374381	28,496359	25.05.2018	2 особини	- // -
- // -	орнітологічний заказник місцевого значення «Вовча гора», Сарненський район (Рівненська обл.)	51,297546	26,573245	13.05.2018	1 особина	- // -
- // -	масив «Сомине» Рівненського Природного Заповідника, Сарненський район (Рівненська обл.)	51,397348	26,869257	12.05.2018	- // -	- // -
- // -	масив «Сомине» Рівненського Природного Заповідника, Сарненський район (Рівненська обл.)	51,381545	26,877928	- // -	- // -	- // -
- // -	масив «Сомине» Рівненського Природного Заповідника, Сарненський район (Рівненська обл.)	51,378024	26,871831	- // -	- // -	Марущак О. Ю.
- // -	ок. с. Бобриця (Київська обл.)	50,3443134	30,1708766	21.05.2018	- // -	Некрасова О. Д.
<i>Iphiclides podalirius</i>	ок. с. Ржищів (Київська обл.)	49,9742473	31,0508347	10.06.2018	- // -	- // -
- // -	ок. с. Куріпчине (Миколаївська область)	48,017425	31,006334	28.08.2018	- // -	- // -
<i>Lucanus cervus</i>	с. Стругівщина, Овруцький район (Житомирська обл.)	51,374806	28,498901	25.05.2018	1 особина, ♀	Марущак О. Ю.
- // -	с. Левковицький Млинок, Овруцький район (Житомирська обл.)	51,416977	28,471951	27.05.2018	- // -	- // -
- // -	ок. с. Ятранівка (Черкаська область)	48,6521634	30,2465497	- // -	1 особина	Некрасова О. Д.
- // -	Святошинські пруди, Київ	50,4629007	30,2732311	31.09.2018	5 особин	- // -
<i>Megascolia maculata</i>	ок. с. Базар'янка (Одеська область)	45,881414	30,134001	12.08.2018	1 особина	- // -

Публікація містить результати досліджень, проведених при грантовій підтримці Держаного фонду фундаментальних досліджень за конкурсним проектом (ДФФД Ф76/15-2018)

Ніточко М. І.

Чорноморський біосферний заповідник НАН України,
вул. Лермонтова, 1, м. Гола Пристань, Херсонська обл., 75600 Україна
E-mail: nitochko.m.i@nas.gov.ua

РІДКІСНІ ВИДИ КОМАХ (INSECTA) У РЕГІОНІ ЧОРНОМОРЬСЬКОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА НАН УКРАЇНИ

У Чорноморському біосферному заповіднику НАН України (далі – ЧБЗ) за результатами понад 50-річного періоду інвентаризаційних досліджень ентомофауни ЧБЗ, що проводились багатьма фаховими спеціалістами на його територіях, достовірно зареєстровано 41 + 1¹ рідкісних видів комах (табл. 1, 2), які наразі перебувають під охороною на загальнодержавному національному рівні відповідно до переліку видів комах Червоної книги України [7]. Серед них 4 види комах – *Saga pedo* (Pallas, 1771), *Proserpinus proserpina* (Pallas, 1772), *Zerynthia polyxena* ([Denis et Schiffermuller], 1775) та *Lucanus cervus cervus* (Linnaeus, 1758), занесені до списку видів тварин, які підлягають охороні за Конвенцією про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі (Бернська конвенція) [16]. Майже половина (19 видів) з числа видів комах ЧБЗ з охоронними статусами відповідно до ЧКУ, мають різні охоронні категорії згідно актуальних на сьогодні переліків видів Європейського Червоного списку (табл. 1, 2), а 3 види (*Anax imperator* Leach, 1815, *Saga pedo* (Pallas, 1771), *P. proserpina*) – за останньою версією Червоного списку МСОП [22].

Відповідно до визначених підходів з підготовки матеріалів цього збірника, в таблиці 1 представлена актуальна інформація щодо відомостей про знахідки видів ЧКУ. Ці дані було зібрано протягом 2003-2018 рр. на території ЧБЗ та його околиць власне фахівцями ЧБЗ по окремих видах комах, що ідентифікуються до виду в польових умовах під час візуальних маршрутних обліків чи косіння сачком. Для тієї частини рідкісних видів комах ЧБЗ (табл. 2), виявлення яких потребує використання окремих спеціальних додаткових методик чи то видової ідентифікації в лабораторних умовах, або ж їх чисельність в межах ЧБЗ наразі можливо є нижчою за чутливість використаних методик, матеріали щодо їх присутності на території ЧБЗ за останні 15 років спостережень відсутні. Але враховуючи те, що опублікованих матеріалів про стан рідкісних видів комах ЧБЗ дуже обмаль й деякі з них вже застарілі [2-6, 10, 11], а зведений інвентаризаційний перелік видів комах ЧКУ для території ЧБЗ ще ніколи не публікувався, тому нами в доповнення до переліку видів, наведених у таблиці 1, приводяться всі інші рідкісні види комах з переліку ЧКУ (табл. 2), які були відмічені в ЧБЗ за результатами досліджень за останні 50 років й раніше.

1 Коник-товстун *Callimenes multiterculatus* (Fischer-Waldheim, 1833) відомий для територій ЧБЗ лише за матеріалами зборів до 1975 р. з літературних джерел (табл. 2)

Таблиця 1. Матеріали польових спостережень (2003-2018 рр.) за окремими видами комах Червоної книги України на території Чорноморського біосферного заповідника НАН України та його околиць

Вид	Місце знахідки ¹	Координати у десятиградусній системі		Дата ²	Додаткова інформація ³	Авторство знахідки ⁴
		широта	довгота			
Ряд – Бабки (Odonata) Родина – Коромисла (Aeshnidae)						
<i>Anax imperator</i>	Аренні ділянки ЧБЗ: Івано-Рибальчанська Солоноозерна ділянка Волижин ліс	46,445 46,458 46,537	32,130 31,948 31,719	2003-2018	ПЗ, майже щорічно ЄЧС ⁵ (LC) [23]	
-/-	Івано-Рибальчанська ділянка	46,445	32,13	01.06.2011	1 особина	фото Ю. О. Москаленка

Вид	Місце знахідки ¹	Координати у десятигнній системі		Дата ²	Додаткова інформація ³	Авторство знахідки ⁴
		широта	довгота			
-/-	Солоноозерна ділянка	46,458	31,948	07.06.2012	1 особина	фото Ю. О. Москаленка
-/-	ділянка «Ягорлицький Кут»	46,299	31,831	26.05.2015	ЄЗ, 1 особина	
-/-	Потіївська ділянка	46,146	32,256	2003-2018	ПЗ, щорічно	
-/-	-/-	-/-	-/-	18.10.2018	1 особина	фото М. І. Ніточко
Ряд – Богомоли (Mantoptera)						
Родина – Емпузиди (Empusidae)						
<i>Empusa</i> spp. ⁶ (Емпуза смугаста <i>E. fasciata</i> ET <i>E. Pennicornis</i>)	Аренні ділянки ЧБЗ: Івано-Рибальчанська Солоноозерна ділянка Волижин ліс (піщаний степ)	46,445	32,130	2003-2018	Р Майже щорічно. Дорослі особини у травні-липні, личинки кінець липня-серпень <i>E. fasciata</i> - ЄЧС (V) [20]	
-/-	-/-	46,458	31,948	-/-	-/-	
-/-	-/-	46,537	31,719	-/-	-/-	
-/-	Івано-Рибальчанська ділянка	46,445	32,13	03.06.2013	1 доросла особина, ♀	фото Ю. О. Москаленка
-/-	Солоноозерна ділянка	46,458	31,948	07.07.2008	1 доросла особина, ♂	фото Ю. О. Москаленка
-/-	-/-	-/-	-/-	11.07.2012	1 доросла особина, ♀	фото Ю. О. Москаленка
-/-	-/-	-/-	-/-	03.06.2014	1 доросла особина, ♀	фото О. Ю. Уманець
-/-	ділянка «Ягорлицький Кут»	46,299	31,831	21.05.2012	1 доросла особина, ♂. Перша документальна реєстрація виду на приморських ділянках ЧБЗ	фото Ю. О. Москаленка [19: 83]
-/-	-/-	-/-	-/-	20.07.2018	5 личинок	фото М. І. Ніточко
-/-	р-н оз. Оджиголь	46,436	32,220	09.08.2018	1 личинка	-/-
Родина – Тараходіди (Tarachodidae)						
<i>Iris polystictica</i>	Аренні ділянки ЧБЗ: Івано-Рибальчанська Солоноозерна ділянка Волижин ліс (піщаний степ)	46,445	32,130	2003-2018	Р Майже щорічно	
-/-	-/-	46,458	31,948	-/-	-/-	
-/-	-/-	46,537	31,719	-/-	-/-	
-/-	Івано-Рибальчанська ділянка	46,445	32,13	21.08.2012	1 ос., ♀	фото В. В. Плющ
-/-	Солоноозерна ділянка о. Тендрівська коса о. Джарилгач Курсунський монастир (піски) ур. Бурнути	46,458	31,948	За матеріалами зборів до 1929 р.	Ці місця знахідок наводяться за роботою С. І. Медведєва [8], де помилково вказується близький вид – <i>Iris oratoria</i> L.	[8: 19,23, 14]
-/-	-/-	46,19	31,90	-/-	-/-	-/-
-/-	-/-	46,02	32,93	-/-	-/-	-/-

Вид	Місце знахідки ¹	Координати у десятичній системі		Дата ²	Додаткова інформація ³	Авторство знахідки ⁴
		широта	довгота			
-//-	-//-	46,762	33,187	-//-	-//-	-//-
-//-	-//-	46,40	32,80	-//-	-//-	-//-
Ряд – Прямокрилі (Orthoptera)						
Родина – Коники справжні (Tettigoniidae)						
<i>Saga pedo</i>	Аренні ділянки ЧБЗ: Івано-Рибальчанська Солоноозерна ділянка Волижин ліс	46,445	32,130	2003-2018	РЗ Щорічно Піщаний степ, улоговини навколо гайків ЄЧС (LC) [21]	
-//-	-//-	46,458	31,948	-//-	-//-	
-//-	-//-	46,537	31,719	-//-	-//-	
-//-	Івано-Рибальчанська ділянка	46,445	32,13	22.08.2008	1 доросла особина	фото Ю. О. Москаленка
-//-	-//-	-//-	-//-	04.06.2010	Линяння личинки (1 ос.)	фото Ю. О. Москаленка [19: 84]
-//-	-//-	-//-	-//-	29.05.2018	1 доросла статевозріла особина	фото М. І. Ніточко
-//-	Солоноозерна ділянка	46,458	31,948	01.06.2017	личинка, 1 ос.	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	04.05.2018	личинка, 1 ос.	-//-
-//-	ділянка «Ягорлицький Кут»	46,299	31,831	11.05.2018	ЄЗ, личинка Перша реєстрація виду на приморських ділянках ЧБЗ	-//-
-//-	Широка частина о. Тендрівська коса	46,34	31,52	20.08.2013	ЄЗ, 1 доросла особина	фото О. Ю. Уманець
Ряд – Твердокрилі (Coleoptera)						
Родина – Жуки-туруни (Carabidae)						
<i>Calosoma (s.str.) sycophanta</i>	Аренні ділянки ЧБЗ: Івано-Рибальчанська Солоноозерна ділянка	46,445	32,130	2007, 2010-2012 2015-2018	в окремі роки РЗ Дубові та осикові гайки ЄЧС (V) [20]	
-//-	-//-	46,458	31,948	-//-	-//-	
-//-	Івано-Рибальчанська ділянка	46,445	32,13	13.06.2007	1 ос., імаго (осиковий гайок)	фото Ю. О. Москаленка [19: 85]
-//-	-//-	-//-	-//-	12.06.2012	1 ос., імаго, дубовий гайок	
-//-	-//-	-//-	-//-	13.06.2018	1 ос., імаго, дубовий гайок	фото Ю. О. Москаленка
<i>Carabus (Tomocarabus) bessarabicus</i>	Аренні ділянки ЧБЗ: Івано-Рибальчанська Солоноозерна ділянка Волижин ліс	46,445	32,130	2003-2018	ЗВ [9] Щорічно імаго лютий, березень – червень. Повсюдно у піщаному степу, на улоговинах навколо гайків	
-//-	-//-	46,458	31,948	-//-	-//-	
-//-	-//-	46,537	31,719	-//-	-//-	

Вид	Місце знахідки ¹	Координати у десятигнній системі		Дата ²	Додаткова інформація ³	Авторство знахідки ⁴
		широта	довгота			
-/-	Івано-Рибальчанська ділянка	46,445	32,13	16.03.2011	1 ос., піщаний степ	фото Ю. О. Москаленка [11: 65, 19: 86]
-/-	Солоноозерна ділянка	46,458	31,948	11.06.2011	2 ос., піщаний степ	фото Ю. О. Москаленка
-/-	в районі с. Ст. Збур'ївка	46,456	32,350	07.03.2016	3 ос., піщаний степ	фото Ю. О. Москаленка
Родина – Жуки-землерії (Geotrupidae)						
<i>Ceratophyus polyceros</i>	Аренні ділянки ЧБЗ (кордони): Івано-Рибальчанська Солоноозерна ділянка	46,445	32,130	2004, 2008	ПЗ (червень)	
-/-	-/-	46,458	31,948	-/-	-/-	
Родина – Жуки-олени (Lucanidae)						
<i>Lucanus cervus cervus</i>	Аренні ділянки ЧБЗ: Івано-Рибальчанська Солоноозерна ділянка Волижин ліс	46,445	32,130	2003-2018	РЗ Щорічно червень-липень, дубові гайки, переважно ♂ (імаго)	М. І. Ніточко О. Ю. Уманець П. В. Ткаченко Ю. О. Москаленко З. В. Селюніна С. О. Плющ Л. І. та В. В. Бахтіарови
-/-	-/-	46,458	31,948	-/-	-/-	
-/-	-/-	46,537	31,719	-/-	-/-	
-/-	Солоноозерна ділянка	46,458	31,948	11.06.2007	1 ос., ♂ імаго	фото Ю. О. Москаленка
-/-	-/-	-/-	-/-	05.06.2011	2 ос., імаго ♂♀	-/-
-/-	Івано-Рибальчанська ділянка	46,445	32,13	19.06.2009	3 ос. (імаго 2♂1♀) дубовий гайок	фото Ю. О. Москаленка [19: 85]
-/-	-/-	-/-	-/-	29.09.2017	1 ос., імаго (мертва ♀) дубовий гайок	фото М. І. Ніточко
-/-	Волижин ліс	46,537	31,719	03.07.2018	1 ос., ♂ імаго	
-/-	Лісосмуги дубові (Голоприс-танський р-н, Херсон. обл.)	46,265	32,304	Липень 2018	10 ос., ♂ імаго	С. О. Плющ
-/-	Потіївська ділянка (територія кордону)	46,132	32,229	08.06.2018	1 ос., ♂ імаго	фото П. В. Ткаченка
Родина – Жуки-вусачі (Cerambycidae)						
<i>Dorcadion equestre</i>	Приморські ділянки ЧБЗ: Ягорлицький Кут Потіївська	46,299	31,831	2003-2018	РЗ майже щорічно	
-/-	-/-	46,146	32,256	-/-	-/-	
-/-	ділянка «Ягорлицький Кут»	46,299	31,831	23.05.2003 18.05.2004	в середньому 0,67±0,05 ос. на 100 м маршруту [10]	
-/-	-/-	-/-	-/-	15.05.2010	5 ос., 4♀1♂ імаго	
-/-	-/-	-/-	-/-	23.05.2011	3 ос., 3♀ імаго	
-/-	-/-	-/-	-/-	25.04.2013	3 ос., 3♀ імаго	
-/-	Потіївська ділянка	46,146	32,256	14.05.2010	2 ос., ♂♀ імаго	фото Д. Д. Королесової

Вид	Місце знахідки ¹	Координати у десятичній системі		Дата ²	Додаткова інформація ³	Авторство знахідки ⁴
		широта	довгота			
Ряд – Лускокрилі (Lepidoptera) Родина – Косатцеві (Papilionidae) ⁷						
<i>Papilio machaon</i>	Ділянки ЧБЗ: Івано-Рибальчанська Солоноозерна ділянка Волижин ліс Ягорлицький Кут Потіївська о-в Тендрівська коса о. Довгий	46,445	32,130	2003-2018	РЗ (аренні ділянки ЧБЗ) ЗВ (приморські ділянки, острови) Щорічно, літ метеликів з травня до початку жовтня ЄЧС (LC) [25]	
-/-	-/-	46,458	31,948	-/-	-/-	
-/-	-/-	46,537	31,719	-/-	-/-	
-/-	-/-	46,299	31,831	-/-	-/-	
-/-	-/-	46,146	32,256	-/-	-/-	
-/-	-/-	46,19	31,90	-/-	-/-	
-/-	-/-	46,39	31,75	-/-	-/-	
-/-	Івано-Рибальчанська ділянка	46,445	32,13	12.06.2008	2 ос. (3 км маршрут)	
-/-	-/-	-/-	-/-	03.09.2013		фото М. І. Ніточко
-/-	Солоноозерна ділянка	46,458	31,948	10.06.2013	1 ос. (3 км маршрут)	
-/-	-/-	-/-	-/-	07.05.2013	1 ос.	фото М. І. Ніточко
-/-	-/-	-/-	-/-	03.06.2018	1 ос.	фото Ю. О. Москаленка
-/-	ділянка «Ягорлицький Кут»	46,299	31,831	07.08.2004	7 ос. (3 км маршрут)	
-/-	-/-	-/-	-/-	27.04.2018	1 ос.	фото М. І. Ніточко
-/-	-/-	-/-	-/-	20.07.2018	17 ос. (10 км маршрут)	
-/-	о. Довгий	46,39	31,75	04.07.2018	1 ос. (2 км маршрут)	
-/-	Потіївська ділянка	46,146	32,256	11.07.2013	11 ос. (6 км маршрут)	
-/-	-/-	-/-	-/-	17.06.2014	1 ос.	фото Ю. О. Москаленка
-/-	-/-	-/-	-/-	18.08.2015	2 ос., гусені на <i>Seseli tenderiense</i> Kotov	фото М. І. Ніточко
<i>Iphiclides podalirius</i>	Ділянки ЧБЗ: Івано-Рибальчанська Солоноозерна ділянка Волижин ліс Ягорлицький Кут Потіївська о-в Тендрівська коса	46,445	32,130	2003-2018	ЄЗ (аренні ділянки ЧБЗ) РЗ (приморські ділянки, острови) Щорічно, літ метеликів з травня до початку жовтня ЄЧС (LC) [25]	
-/-	-/-	46,458	31,948	-/-	-/-	
-/-	-/-	46,537	31,719	-/-	-/-	
-/-	-/-	46,299	31,831	-/-	-/-	
-/-	-/-	46,146	32,256	-/-	-/-	
-/-	-/-	46,19	31,90	-/-	-/-	
-/-	ділянка «Ягорлицький Кут»	46,299	31,831	20.07.2018	2 ос. (10 км маршрут)	
-/-	Потіївська ділянка	46,146	32,256	11.07.2013	1 ос. (6 км маршрут)	

Вид	Місце знахідки ¹	Координати у десятигвинній системі		Дата ²	Додаткова інформація ³	Авторство знахідки ⁴
		широта	довгота			
Родина – Білани (Pieridae)						
<i>Zegris eupheme</i> ⁸	Ділянки ЧБЗ: Ягорлицький Кут	46,299	31,831	2003-2018	РЗ локально (майже щорічно) ЄЧС (NT) [25]	
-/-	-/-	-/-	-/-	18.05.2004	Σ обліковано 2 десятик метеликів (носіння сачком)	
-/-	-/-	-/-	-/-	27.04.2012	1 ос.	
Родина – Сатири (Satyridae)						
<i>Hipparchia statilinus</i>	Ділянки ЧБЗ: Івано-Рибальчанська Солоноозерна ділянка Ягорлицький Кут	46,445	32,130	2003-2018	ПЗ, в окремі роки літ метеликів серпень-вересень	
-/-	-/-	46,458	31,948	-/-	-/-	
-/-	-/-	46,299	31,831	-/-	-/-	
-/-	Івано-Рибальчанська ділянка	46,445	32,13	10.09.2011	1 ос.	
Родина – Бражники (Sphingidae)						
<i>Acherontia atropos</i>	Ділянки ЧБЗ: Івано-Рибальчанська Солоноозерна ділянка Ягорлицький Кут	46,445	32,130		ПЗ	
-/-	-/-	46,458	31,948	-/-	-/-	
-/-	-/-	46,299	31,831	-/-	-/-	
-/-	ділянка «Ягорлицький Кут»	46,299	31,831	09.2007	1 ос., імаго	
-/-	Івано-Рибальчанська ділянка	46,445	32,13	29.09.2010	1 ос., імаго	
-/-	Збур'ївська арена (околиці с. Н. Збур'ївка)	46,457	32,440	13.10.2018	1 ос., імаго	фото Ю. О. Москаленка
Родина – Сатурнії (Saturniidae)						
<i>Saturnia pyri</i>	Аренні ділянки ЧБЗ: Івано-Рибальчанська Солоноозерна ділянка Волижин ліс	46,445 46,458 46,537	32,130 31,948 31,719	2003, 2012, 2017	ПЗ В окремі роки, зазвичай до 2-х реєстрацій метелика на рік (травень)	
-/-	Солоноозерна ділянка	46,458	31,948	12.07.2017	1 ос., гусінь	
<i>Eudia pavonia</i>	Аренні ділянки ЧБЗ: Івано-Рибальчанська Солоноозерна ділянка Волижин ліс	46,445 46,458 46,537	32,130 31,948 31,719		ПЗ В окремі роки до 1-2 метеликів (квітень-травень) чи гусеней (червень)	
-/-	Івано-Рибальчанська ділянка	46,445	32,13	01.06.2017	1 ос., гусінь	фото О. Ю. Уманець
-/-	Козачолагерська арена	46,592	33,061	29.04.2010	1 ос., імаго ♂	фото Д.Д. Королєвої [19]
<i>Eudia spini</i>	Аренні ділянки ЧБЗ: Івано-	46,445 46,458 46,537	32,130 31,948 31,719	2005, 2007	ПЗ В окремі роки до 1-2 метеликів у квітні-травні, чи реєстрація гусені (липень, у терниках)	

Вид	Місце знахідки ¹	Координати у десятичній системі		Дата ²	Додаткова інформація ³	Авторство знахідки ⁴
		широта	довгота			
-//-	Волижин ліс	46,537	31,719	24.06.2005	1 ос., гусінь	
<i>Catocala sponsa</i>	Івано-Рибальчанська ділянка	46,445	32,13	12.09.2013	Літ метеликів на-вколо гайків	
-//-	-//-	-//-	-//-	27.09.2017	-//-	
-//-	Солоноозерна ділянка	46,458	31,948	11.08.2015	1 ос. на луці	
Ряд – Перетинчастокрили (Hymenoptera)						
Родина – Сколієві оси (Scoliidae)						
Сколія-гігант <i>Megascolia maculata</i> (Drury, 1773)	Материкові ділянки ЧБЗ: Івано-Рибальчанська Солоноозерна ділянка Волижин ліс Ягорлицький Кут Потіївська	46,445 46,458 46,537 46,299 46,146	32,130 31,948 31,719 31,831 32,256		ПЗ (усі материкові ділянки ЧБЗ)	
-//-	Волижин ліс	46,537	31,719	26.06.2013	1 ос. (імаго)	фото Ю. О. Москаленка
-//-	Івано-Рибальчанська ділянка	46,445	32,13	05.06.2014	1 ос. (імаго), живлення на <i>Thymus borysthenticus</i>	фото Ю. О. Москаленка
-//-	Солоноозерна ділянка	46,458	31,948	13.06.2014	1 ос. (імаго)	
-//-	-//-	-//-	-//-	22.07.2016	1 ос. (імаго)	
-//-	-//-	-//-	-//-	10.07.2017	1 ос. (імаго)	
-//-	Потіївська ділянка	46,146	32,256	23.08.2017	1 мертва особина	
-//-	м. Гола Пристань	46,5327	32,5268	26.06.2009	літ імаго (біля 10 особин одно-часно, старий пень)	
-//-	-//-	46,5343	32,5396	11.06.2018	літ імаго біля дже-рела води (20 осо-бин одночасно)	
Родина – Справжні бджоли (Apidae)						
Ксилокопа (бджола-тесляр) звичайна <i>Xylocopa (Xylocopa) valga</i> Gerstaecker, 1872	Усі материкові ділянки ЧБЗ	46,445	32,130		РЗ щорічно ЄЧС (LC) [24]	
-//-	-//-	46,458	31,948	-//-	-//-	
-//-	-//-	46,537	31,719	-//-	-//-	
-//-	-//-	46,299	31,831	-//-	-//-	
-//-	-//-	46,146	32,256	-//-	-//-	
-//-	ділянка «Ягорлицький Кут», кордон Купанка	46,299	31,831	27.07.2004	2 ос.	
-//-	Івано-Рибальчанська ділянка, к-н Рибальчанський	46,445	32,13	19.05.2011	3 ос. живлення на квітах каштану кінського	
-//-	Івано-Рибальчанська ділянка	46,445	32,13	17.06.2015	1 ос.	
-//-	Солоноозерна ділянка	46,458	31,948	25.06.2015	1 ос.	
-//-	-//-	-//-	-//-	03.06.2018	1 ос.	

Вид	Місце знахідки ¹	Координати у десятичній системі		Дата ²	Додаткова інформація ³	Авторство знахідки ⁴
		широта	довгота			
Ксилокопа (бджола-тесляр) фіолетова <i>Xylocopa (Xylocopa) violacea</i> (Linnaeus, 1758)	Усі материкові ділянки ЧБЗ	46,445	32,130	2003-2018	ПЗ щорічно ЄЧС (LC) [24]	
-/-	-/-	46,458	31,948	-/-	-/-	
-/-	-/-	46,537	31,719	-/-	-/-	
-/-	-/-	46,299	31,831	-/-	-/-	
-/-	-/-	46,146	32,256	-/-	-/-	
-/-	Солоноозерна ділянка	46,458	31,948	03.06.2018	1 ос.	
-/-	Солоноозерна ділянка	46,458	31,948	06.05.2009	1 ос., живлення на <i>Chamaecytisus borysthenicus</i> (Grun.) Klaskova ⁹	
-/-	ділянка «Ягорлиц. Кут», кордон Вільний Порт	46,299	31,831	27.07.2004	1 ос.	
Ксилокопа (бджола-тесляр) райдужна <i>Xylocopa (Coproxyla) iris</i> (Christ, 1791)	Усі материкові ділянки ЧБЗ	46,445	32,130	2003-2018	ПЗ в окремі роки ЄЧС (LC) [24]	
-/-	-/-	46,458	31,948	-/-	-/-	
-/-	-/-	46,537	31,719	-/-	-/-	
-/-	-/-	46,299	31,831	-/-	-/-	
-/-	-/-	46,146	32,256	-/-	-/-	
-/-	Потіївська ділянка	46,146	32,256	12.07.2013	-/-	
-/-	Івано-Рибальчанська ділянка	46,445	32,130	17.06.2015	-/-	
-/-	ділянка «Ягорлицький Кут»	46,299	31,831	20.07.2018	-/-	
Джміль моховий <i>Bombus (Bombus) muscorum</i> (Linnaeus, 1758)	Аренні ділянки ЧБЗ: Івано-Рибальчанська Солоноозерна ділянка Волижин ліс	46,445	32,130		ПЗ ЄЧС (VU) [24]	
-/-	-/-	46,458	31,948		-/-	
-/-	-/-	46,537	31,719		-/-	
-/-	Івано-Рибальчанська ділянка	46,445	32,130	05.05.2009	1 ос. ♂ (підстилка дубового гайка)	фото Ю. О. Москаленка
-/-	Солоноозерна ділянка	46,458	31,948	17.06.2005	1 ос., піщаний степ	
Джміль глинистий <i>Bombus (Megabombus) argillaceus</i> Smith, 1854	Усі материкові ділянки ЧБЗ	46,445	32,130		РЗ ЄЧС (LC) [24]	
-/-	-/-	46,458	31,948		-/-	

Вид	Місце знахідки ¹	Координати у десятигрібній системі		Дата ²	Додаткова інформація ³	Авторство знахідки ⁴
		широта	довгота			
-//-	-//-	46,537	31,719		-//-	
-//-	-//-	46,299	31,831		-//-	
-//-	-//-	46,146	32,256		-//-	
-//-	Івано-Рибальчанська ділянка	46,445	32,130	25.06.2012	-//-	
-//-	-//-	-//-	-//-	11.07.2012	-//-	
-//-	к-н Рибальчанський (Івано-Рибальчанська ділянка)	-//-	-//-	19.05.2011	2 ос. живлення на квітах <i>Aesculus hippocastanum</i> L.	
-//-	Солоноозерна ділянка	46,458	31,948	17.06.2005		
Джміль оперезаний <i>Bombus (Thoracobombus) zonatus</i> Smith, 1854					РЗ ЄЧС (EN) [24]	
-//-	Солоноозерна ділянка	46,458	31,948	31.05.2012	2 ос., живлення на <i>Chamaecytisus borysthenicus</i> (Grun.) Klaskova та <i>Astragalus varius</i> S. G. Gmel.	фото Ю. О. Москаленка
-//-	-//-	-//-	-//-	06.06.2012	1 ос., живлення на <i>Stachys recta</i> L. (<i>S. czernjaevii</i> Des.-Shost.)	-//-
-//-	Івано-Рибальчанська ділянка	46,445	32,130	25.06.2012	1 ос., живлення на <i>Astragalus varius</i> S. G. Gmel.	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	11.07.2012	2 ос.	
-//-	к-н Рибальчанський (Івано-Рибальчанська ділянка)	-//-	-//-	19.05.2011	1 ос. живлення на квітах <i>Aesculus hippocastanum</i> L.	
Ряд – Двокрилі (Diptera) Родина – Ктири (Asilidae)						
Ктир велетенський <i>Satanas gigas</i> (Eversmann, 1855)	Аренні ділянки ЧБЗ: Івано-Рибальчанська Солоноозерна ділянка Волижин ліс	46,445	32,130	2011, 2013-2018	РЗ (аренні ділянки ЧБЗ)	
-//-	-//-	46,458	31,948	-//-	-//-	
-//-	-//-	46,537	31,719	-//-	-//-	
-//-	Івано-Рибальчанська ділянка	46,445	32,13	26.06.2014 02.07.2014	1 ос. 1 ос.	
-//-	Солоноозерна ділянка	46,458	31,948	25.06.2015	2 ос., ♀♂	
-//-	Волижин ліс	46,537	31,719	26.06.2013	2 ос., ♀♂	

Примітки:

1 – координати місць знахідок для ділянок ЧБЗ – Івано-Рибальчанська ділянка, Солоноозерна ділянка, Волижин ліс, ділянка «Ягорлицький Кут», Потіївська ділянка, о. Тендра, вказані за їх умовним центром. Детально з сучасною територіальною структурою ЧБЗ та фіторізноманіттям заповідника можливо ознайомитися за [15, 19];

- 2 – для ділянок ЧБЗ конкретно визначена дата знахідок наводиться лише за наявності відповідної фотофіксації виду;
- 3 – умовні позначення трапляння: ЗВ – звичайний, РЗ – регулярні зустрічі, ПЗ – поодинокі зустрічі, Р – рідкісні види, ЄЗ – єдина зустріч за останні 15 років., ? – немає вірогідних відомостей;
- 4 – якщо не вказано окремо іншого, то автором відомостей є М. І. Ніточко;
- 5 – ЄЧС – європейський червоний список: для більшості безхребетних є актуальним [20], а для окремих груп є оновлені переліки – Tettigoniidae [21], Odonata [23], Andrenidae, Melittidae, Apidae [24], Lepidoptera [25]; категорії за [21, 23–25]: LC – відносно благополучний, NT – близький до стану загрози зникнення, VU – вразливий, EN – у небезпечному стані, категорії за [20]: V – вразливий; К – відсутня повна достовірна інформація для встановлення категорії;
- 6 – усі зареєстровані протягом останніх 15 років дорослі особини роду *Empusa*, для яких була можливість ідентифікувати їх до виду, були визначені як *E. fasciata*; в цілому, для територій ЧБЗ за літературними джерелами [2: 67, 9: 19] вказується й *E. pennicornis*;
- 7 – протягом всього сезону під час обліків метеликів відмічається суттєве переважання *Papilio machaon* в порівнянні з *Iphiclides podalirius* (найчастіше 10 : 1);
- 8 – за результатами спостережень останніх 15 років нами виявлено лише один локалітет в межах ЧБЗ, з літературних джерел [9: 4] також відомо про реєстрації цього виду з територій Солоноозерної ділянки до середини 70-х років ХХ ст., в публікаціях [2: 73, 6: 116] метелик *Zegris eupheme* наводиться як характерний для заповідника вид без деталізації певних місць його мешкання.
- 9 – назви рослин наводяться згідно з Mosyakin S.L., Fedoronchuk M.M. Vascular plants of Ukraine: A nomenclatural checklist. –Kiev, 1999. – xxiv + 346 pp.

Таблиця 2. Додаткові відомості про розповсюдження комах Червоної книги України в межах Чорноморського біосферного заповідника НАН України (за фондovими матеріалами ЧБЗ останніх 50 років досліджень й раніше)

Вид	Місце знахідки	Широта	Довгота	Дата	Додаткова інформація	Авторство знахідки
Ряд – Прямокрилі (Orthoptera)						
Родина – Коники-товстуні (Bradyporidae)						
Коник-товстун <i>Callimemus multituberculatus</i> (Fischer- Waldheim, 1833)	Аренні ділянки ЧБЗ	46,445 46,458 46,537	32,130 31,948 31,719	?	Останнє згадування про реєстрацію виду в ЧБЗ [1:12] ЄЧС (EN) [21]	[1:12, 6:116]
Ряд – Твердокрилі (Coleoptera)						
Родина – Жуки-стрибуни (Cicindelidae)						
Стрибун Бессера <i>Cephalota besseri</i> (Dejean, 1826)	Аренні ділянки та приморські ділянки ЧБЗ (узбережжя солоних водойм)			?		[7 : 91, 14]
Родина – Стафіліниди (Staphylinidae)						
Стафілін Плігінського <i>Tasgius pliginskii</i> (Bernhauer, 1915)	Солоноозерна ділянка (берег Ягорлицької затоки)	46,458	31,948	20.08.1974 2 екз. – leg., det. A. Petrenko	На солончаках, приморських смугах під сухими наносами з камки, очерету (з квітня до листопада)	[7 : 107, 12, 14]
Родина – Довгоносики (Curculionidae)						
Левкомігус білосніжний <i>Leucomigus candidatus</i> (Pallas, 1771)	Прибережні піщані біотопи			?	Спеціальних досліджень з виявлення виду в останні 30 років не проводилися	[7 : 131, 14]
Ряд – Сітчастокрилі (Neuroptera)						
Родина – Мурашині леві (Myrmeleontidae)						
Велетенський мурашиний лев західний <i>Acanthaclisis occitanica</i> (Villers, 1789)	Ділянки ЧБЗ: Потіївська о-в Тендрівська коса	46,146 46,19	32,256 31,90	17.07.1987 2 екз. - leg. L. Zelinskaya	Окремих досліджень з виявлення виду в останні 30 років не проводилися ЄЧС (К) [20]	[14]

Вид	Місце знахідки	Широта	Довгота	Дата	Додаткова інформація	Авторство знахідки
Ряд – Лускокрилі (Lepidoptera) Родина – Косатцеві (Papilionidae)						
Полексена <i>Zerynthia polyxena</i> ([Denis et Schiffermuller], 1775)	Аренні ділянки ЧБЗ: Івано-Рибальчанська Волижин ліс	46,445 46,537	32,130 31,719	Спроба інтродукції виду в екосистемі ЧБЗ (до 1990 р.)	Штучні насадження кормової рослини – <i>Aristolochia clematitis</i> L., в гайках ЄЧС (LC) [25]	[14]
Родина – Бражники (Sphingidae)						
Бражник прозерпіна <i>Proserpinus proserpina</i> (Pallas, 1772)	Аренні ділянки ЧБЗ: Івано-Рибальчанська Солоноозерна ділянка Волижин ліс	46,445 46,458 46,537	32,130 31,948 31,719	ПЗ	Окраїни і галявини гайків (літ метеликів травень-червень)	[4: 10, 6: 116, 14]
Родина – Сатурнії (Saturniidae)						
Каптурниця срібна <i>Cucullia argentea</i> (Hufnagel, 1766)	Усі материкові ділянки ЧБЗ	46,445 46,458 46,537 46,299 46,146	32,130 31,948 31,719 31,831 32,256	Р	Цілинний полинний степ (літ травень-сер- пень)	[14]
Родина – Ведмедиці (Arctiidae)						
Ведмедиця-господина <i>Callimorpha dominula</i> (Linnaeus, 1758)	Аренні ділянки ЧБЗ: Івано-Рибальчанська Солоноозерна ділянка Волижин ліс	46,445 46,458 46,537	32,130 31,948 31,719	Р	Окраїни і галявини гайків (літ метеликів червень-липень)	[14]
Ряд – Перетинчастокрилі (Hymenoptera) Родина – Пильщики-аргіди (Argidae)						
Арге Беккера <i>Arge beckeri</i> (Tournier, 1889)	Аренні ділянки ЧБЗ: Івано-Рибальчанська Солоноозерна ділянка Волижин ліс	46,445 46,458 46,537	32,130 31,948 31,719	Р	Степ (молочаї)	[14]
Родина – Справжні пильщики (Tenthredinidae)						
Долерус степовий <i>Dolerus ciliatus</i> Konow, 1891	Усі материкові ділянки ЧБЗ	46,445 46,458 46,537 46,299 46,146	32,130 31,948 31,719 31,831 32,256	Р	Степ (типчак, костриця)	[14]
Родина – Дорожні оси (Pompilidae)						
Аноплій самарський <i>Anoplius samariensis</i> (Pallas, 1771)	Усі материкові ділянки ЧБЗ	46,445 46,458 46,537 46,299 46,146	32,130 31,948 31,719 31,831 32,256	Р	Гнізда в ґрунті на су- хих солончаках, луках (полює на павуків-та- рантулів)	[7: 237, 14]
Родина – Риучі оси-кравроніди (Crabronidae)						
Лярра анафемська <i>Larra anathema</i> (Rossi, 1790)	Усі материкові ділянки ЧБЗ	46,445 46,458 46,537 46,299 46,146	32,130 31,948 31,719 31,831 32,256	Р	Степ (імаго живляться на квітках зонтичних, молочайних, кермеку, чебрецю, полюють на вовчків)	[7: 242, 14]

Вид	Місце знахідки	Широта	Довгота	Дата	Додаткова інформація	Авторство знахідки
Родина – Андреніди (Andrenidae)						
Мелітурга булавовуса <i>Melitturga (Melitturga) clavicornis</i> (Latreille, 1806)	Усі материкові ділянки ЧБЗ	46,445 46,458 46,537 46,299 46,146	32,130 31,948 31,719 31,831 32,256	РЗ	Антофіл, досить тісно пов'язаний з бобовими, ♀ будують підземні гнізда ЄЧС (NT) [24]	[7: 246, 14]
Родина – Меліттіди (Melittidae)						
Дазипода (мохнонога бджола) шипоносна <i>Dasypoda (Megadasypoda) spinigera</i> Kohl, 1905	Аренні ділянки ЧБЗ: Івано-Рибальчанська Солоноозерна ділянка Волижин ліс	46,445 46,458 46,537	32,130 31,948 31,719	РЗ	Піщаний степ (здебільшого приурочений до скабіозии) ЄЧС (EN) [24]	[7: 253, 14]
Родина – Справжні бджоли (Apidae)						
Джміль пахучий <i>Bombus (Subterraneobombus) fragrans</i> (Pallas, 1771)	?			?	Проходить за списками комах ЧБЗ [14], за останні 30 років відсутні достовірні знахідки цього виду ЄЧС (EN) [24]	[14]
Родина – Мурашки (Formicidae)						
Тапінома кінбурнська <i>Tapinoma kinburni</i> Karawajew, 1937	Аренні ділянки ЧБЗ: Івано-Рибальчанська Солоноозерна ділянка Волижин ліс	46,445 46,458 46,537	32,130 31,948 31,719	РЗ 3 екз. - 04.1984, leg. L. Seregina det. A. Radchenko	Додаткових досліджень з виявлення виду та оцінки його чисельності в останні 20 років не проводилися	[7: 276, 14]

Умовні позначення: ЗВ – звичайний, РЗ – регулярні зустрічі, ПЗ – поодинокі зустрічі, Р – рідкісний вид, ЄЗ – єдина зустріч за останні 30 років, ? – немає вірогідних відомостей за останні 30 років; ЄЧС – європейський червоний список, категорії за [21, 23–25]: LC – відносно благополучний, NT – близький до стану загрози зникнення, VU – вразливий, EN – у небезпечному стані, категорії за [20]: V – вразливий; К – відсутня повна достовірна інформація для встановлення певної категорії.

В таблиці 3 цих матеріалів в додаток до наведеного вище переліку «червонокнижних» видів комах, що охороняються в ЧБЗ, пропонується ще декілька раритетних й рідкісних видів фауни жуків (Coleoptera) ЧБЗ в якості потенційних кандидатів на їх внесення до 4-го видання ЧКУ. Добір цих видів був зроблений з урахуванням таких критеріїв

оцінки созологічного статусу видів як особливості топографії глобального ареалу, широта розповсюдження виду в регіоні та в Україні, ступень фрагментації регіонального ареалу й рівень ізоляції популяційних локалітетів, рівень біотопічної вибірконості виду, ризик зникнення чи трансформації оселищ.

Таблиця 3. Інші рідкісні види фауни комах Чорноморського біосферного заповідника НАН України, що пропонується для проведення созологічної оцінки щодо включення їх до Червоної книги України

Вид	Основні типи оселищ в межах ЧБЗ	Додаткова інформація	Основні критерії созологічної оцінки
<i>Cicindela nordmanni</i> Chd. [11]	Піщаний степ Нижньодніпровських пісків	Псамофіл. Ендемік Нижньодніпровських пісків	Регіонально-національний ендемік. Трансформація піщаного степу (надмірне випасання, випалювання тощо)
<i>Cymindis medvedevi</i> Kryzh. et Emetz. [11]	Піщаний степ Нижньодніпровських пісків	Псамофіл. Субендемік України	Регіональний ендемік. Трансформація піщаного степу (надмірне випасання, випалювання тощо)

Вид	Основні типи оселищ в межах ЧБЗ	Додаткова інформація	Основні критерії соціологічної оцінки
<i>Prosodes obtusa</i> (Fabricius, 1798) [17, 18]	Цілиніні зпустелені при-чорноморські степи на солонцюватих каштанових ґрунтах півострова Ягорлицький Кут стали однією з небагатьох резервацій жука-чорнотілки <i>P. obtusa</i>	Типовий представник великих чорнотілок з редукованими крилами, мешканець ґрунту відкритих степових ландшафтів. В межах ЧБЗ населяє плакорні ділянки причорноморського степу	Регіональна популяція займає західну периферію глобального ареалу виду (релікт). Знаходиться на межі зникнення в Україні внаслідок розорювання величезних площ степової зони
<i>Phaleria pontica</i> Semenov, 1901 [13]	Розвиток виду проходить у морських наносах супраліторальної зони узбереж Чорного моря	Псамофільний ендемік Причорномор'я	Регіональна популяція займає частину ядра глобального ареалу (релікт). Інтенсивне скорочення придатних для виду оселищ внаслідок забудови узбереж і посилення рекреаційного навантаження
<i>Scarites laevigatus</i> Fabricius, 1792 [13]	Піщано-черепашкові пляжі Чорного моря	Характерний мешканець виключно морських узбереж Середземноморського басейну	Регіональна популяція займає периферію фрагментарного глобального ареалу виду (релікт). Інтенсивне скорочення придатних для виду оселищ внаслідок забудови узбереж і посилення рекреаційного навантаження
<i>Aphodius (Mothon) sarmaticus</i> (Semenov & Medvedev, 1927) [13]	Трапляється біля коренів рослин як на прибережних пісках, так і на піщаній терасі Нижнього Дніпра	Ендемік Азово-Чорноморського басейну	Регіональна популяція займає частину ядра глобального ареалу (релікт). Знищення прибережної рослинності піщаних пляжів

На сьогодні території ЧБЗ є осередками збереження на півдні України регіональних популяцій 18 % видів комах, що занесені до переліку 3-го видання ЧКУ (загальна Σ видів комах ЧКУ=226 видів). За природоохоронним статусом в ЧКУ ці види відносяться до рідкісних, вразливих, зникаючих, неоцінених у співвідношенні 19 : 15 : 5+1С. multituberculatus : 2, відповідно. Крім того, ЧБЗ є основним «утримувачем» генофонду, й чи не єдиним рефугіумом популяцій в межах України для низки рідкісних видів комах:

для 5 видів з переліку ЧКУ – *Empusa fasciata* Brulle, 1836, *Carabus (Tomocarabus) bessarabicus* (Fischer von Waldheim, 1823), *Tasgius pliginskii* (Bernhauer, 1915), *Tapinoma kinburni* Karawajew, 1937, *Satanas gigas* (Eversmann, 1855); для деяких раритетних видів комах України – ендеміка Нижньодніпровських пісків *Cicindela nordmanni* Chd. та субендеміка України *Cymindis medvedevi* Kryzh. et Emetz.; а також для потенційного «кандидата» до внесення в ЧКУ – жука-чорнотілки *Prosodes obtusa* (Fabricius, 1798).

Література

1. Воинственский М. А., Петрусенко А. А., Боярчук В. П. Трофические связи грача (*Corvus frugilegus* L.) в степных экосистемах. Сообщение I. Питание (состав кормов) // Вестник зоологии. – 1976. – № 6. – С. 9–17
2. Зелинская Л. М. К изучению фауны некоторых групп насекомых Черноморского заповедника // Вестн. зоологии. – 1977. – № 2. – С. 67–75.
3. Зелинская Л. М. Некоторые проблемы охраны насекомых в Нижнем Приднепровье // Тезисы докладов и сообщений конференции «Охрана природы и рациональное использование природных ресурсов юга Украины» (24–26 ноября 1977 г., г. Симферополь). – Симферополь, 1977. – С. 161–162.
4. Зелинская Л. М. Редкие, исчезающие и реликтовые виды насекомых Черноморского заповедника и их охрана // Тезисы и рекомендации семинара «Опыт работы Черноморского государственного заповедника». – Голая Пристань. – 1980. – С. 10–12.
5. Зелинская Л. М. Влияние некоторых антропогенных факторов на энтомофауну Черноморского заповедника // Тезисы докладов всесоюзного совещания «Проблемы охраны генофонда и управления экосистемами в заповедниках степной и пустынной зон» (21–22 мая 1984 г., г. Аскания-Нова). – Москва, 1984. – С. 117–121.
6. Зелинская Л. М. Редкие, исчезающие виды насекомых Черноморского заповедника и их охрана // Изучение и

- охрана редких и исчезающих видов животных фауны СССР. – М.: Наука. – 1985. – С. 116–118.
7. Комахи // Червона книга України. Тваринний світ / за ред. І. А. Акімова – К.: Глобалконсалтинг, 2009. – С. 62–287.
  8. Медведев С. И. О распространении насекомых в Южном Заднепровьи // Вісті держ. степ. запов. «Чаплі». – 1928 (1929). – VII. – С. 5–27.
  9. Медведев С. И., Солодовникова В. С., Грамма В. Н. Некоторые особенности охраны насекомых // Вестник зоологии. – 1977. – № 1. – С. 3–6.
  10. Ніточко М. І. *Dorcadion equestre* Laxm. (Coleoptera, Cerambycidae) в Чорноморському біосферному заповіднику // Вестник зоологии. – 2005. – Т. 39, № 1. – С. 70.
  11. Ниточко М. И. Структура и динамика населения жуужелиц и чернотелок (Coleoptera: Carabidae, Tenebrionidae) песчаной степи Чорноморського біосферного заповідника НАН України // Экосистемы, их оптимизация и охрана. – 2012. – Вып. 7 (26). – С. 62–73.
  12. Петренко А.А. До вивчення стафілінід (Staphylinidae) Чорноморського біосферного заповідника та його околиць // Природничий альманах, 2012 (2013). – вип. 18. – С. 70–84.
  13. Селюніна З. В., Уманець О. Ю., Ніточко М. І., Королєсова Д. Д., Плющ С. О. Проблеми збереження піщаних пляжів в північно-західній частині Чорного моря // Біорізноманіття та роль тварин в екосистемах: Матеріали VIII Міжнародної наукової конференції. – Дніпропетровськ: Ліра, 2015. – С. 52–53.
  14. Список насекомых Чорноморского государственного биосферного заповідника АН УССР / Составитель Л. М. Зелинская. – Голая Пристань, 1990. – 110 с. – (Рукопись, фонд ЧБЗ, инв. № 92).
  15. Уманець О. Ю. БЗ Чорноморський // Фіторізноманіття заповідників і національних природних парків України. Ч.1. Біосферні заповідники. Природні заповідники / під ред. В. А.Онищенко і Т. Л.Андрієнко. – К.: Фітосоціоцентр, 2012. – С. 73–93.
  16. Фауна України: охоронні категорії. Довідник / О. Годлевська, І. Парнікоза, В. Різун, Г. Фесенко, Ю. Куцонь, І. Загороднюк, М. Шевченко, Д. Іноземцева; ред. О. Годлевська, Г. Фесенко. – Видання друге, перероблене та доповнене. – Київ, 2010. – 80 с.
  17. Черней Л. С., Ниточко М. И. Жуки-чернотелки (Coleoptera, Tenebrionidae) Чорноморського біосферного заповідника и смежных территорий // Природничий альманах. Серія: Біологічні науки. – 2012 (2013). – Вип. 18. – С. 208–223.
  18. Черней Л. С., Ніточко М. І. Особливості онтогенезу жука-чорнотілки *Prosodes obtusa* (Fabricius, 1798) (Coleoptera, Tenebrionidae) // Український ентомологічний журнал. – 2014. – № 2 (9). – С. 57–69.
  19. Чорноморський біосферний заповідник. Перлина Північного Причорномор'я: Науково-популярне видання / За ред. Юрченка А. П. – Херсон: Наддніпряночка, 2013. – 148 с.
  20. European Red list of Globally Threatened Animals and Plants / Economic commission for Europe. – Geneva and New York (UN), 1991. – 153 p.
  21. Hochkirch A., Nieto A., Garcia Criado M. et al. European Red List of Grasshoppers, Crickets and Bush-crickets. – Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2016. – iv + 86p.
  22. IUCN 2018. The IUCN Red List of Threatened Species. Version 2018-2. <http://www.iucnredlist.org>. Downloaded on 14 November 2018.
  23. Kalkman V.J., Boudot J.-P., Bernard R. et al. European Red List of Dragonflies – Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2010 – viii + 28p.
  24. Nieto A., Roberts S.P.M., Kemp J., et al. European Red List of bees. – Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014. – x + 84p.
  25. Van Swaay C., Cuttelod A., Collins S. et al. European Red List of Butterflies – Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2010. – x + 46p.

С. О. Плющ,
Ю. О. Москаленко

Чорноморський біосферний заповідник НАН України,
вул. Лермонтова, 1, м. Гола Пристань, Херсонська обл., 75600 Україна
E-mail: Pliushch.S.O@nas.gov.ua

РЕЄСТРАЦІЇ ВИДІВ ПТАХІВ ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ НА АКВАТОРІЯХ ЧОРНОМОРЬСЬКОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА УПРОДОВЖ 2018 РР.

У публікації наводяться дані, отримані протягом 2018 р., котрі не потрапили до попередньої аналогічної збірки. Нижченаведена таблиця містить 182 записи щодо реєстрації видів птахів, занесених до Червоної книги України, під час орнітологічних досліджень, проведених у межах Тендрівської та Ягорлицької заток у період з грудня 2017 р. до грудня 2018 р. включно. З цієї таблиці виключено результати серпневого та середньозимового синхронних обліків, виконаних у рамках програми Регіонального орнітологічного моніторингу (РОМ), оскільки частину цих даних вже подано до друку до чергового Бюлетеня РОМ, решту ж планується подати до наступного його випуску.

За означений період у межах Тендрівської та Ягорлицької заток було зареєстровано перебування 26 видів птахів, занесених до Червоної книги України. Найвищою була частота реєстрації кульона великого *Numenius arquata*, орлана-білохвоста *Haliaeetus albicilla*, луня польового *Circus cyaneus*, креха середнього *Mergus serrator*, кулика-сороки *Haematopus ostralegus* та пелікана рожевого *Pelecanus onocrotalus*. Найбільші негніздові скупчення формували крех середній *M. serrator* (нараховувалося до 1,5 тис. ос.), гоголь *Vusephala clangula* (до 1,2 тис. ос.) і пелікан рожевий *P. onocrotalus* (до 0,6 тис. ос.).

Переважна більшість видів (22 види) траплялася під час післягніздових кочівель та сезонних міграцій.

У зимовий період, включно з останньою декадою листопада, на Тендрівській та Ягорлицькій затоках встановлено перебування 9 видів птахів Червоної книги України, у тому числі казарки червоноволої *Rufibrenta ruficollis*, нерозня *Anas strepera*, гоголя *B. clangula*, креха середнього *M. serrator*, луня польового *C. cyaneus*, орлана-білохвоста *H. albicilla*, кульона великого *N. arquata*, мартина каспійського *Larus ichthyaetus* та сови болотяної *Asio flammeus*. Серед них в означених угіддях щорічно зимують гоголь *B. clangula*, крех середній *M. serrator*, орлан-білохвіст *H. albicilla* та кульон великий *N. arquata*, тоді як інші трапляються періодично.

Водночас у гніздовий період 2018 р. на обстежених акваторіях і в береговій зоні реєструвалися 11 видів птахів, зокрема пелікан рожевий *P. onocrotalus*, косар *Platalea leucorodia*, коровайка *Plegadis falcinellus*, пухівка *Somateria mollissima*, лежень *Burhinus oedipnemus*, пісочник морський *Charadrius alexandrinus*, чоботар *Recurvirostra avosetta*, кулик-сорока *H. ostralegus*, кульон великий *N. arquata*, крячки каспійський *Hydroprogne caspia* і малий *Sterna albifrons*. Більшість серед них гніздиться на островах Тендрівської та Ягорлицької заток або суміжних материкових ділянках. Досліджувані ж акваторії та берегову зону згадані види використовують в якості кормових угідь.

Таблиця. Реєстрації видів птахів, занесених до Червоної книги України, у межах Тендрівської та Ягорлицької заток упродовж 2018 рр.

Вид	Місце знахідки	Координати		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		Широта	Довгота			
<i>Pelecanus crispus</i>	Тендрівська зат. в районі Потіївської ділянки ЧБЗ	46,152	32,222	10.09.2018	2 ос.	Плющ С. О.
- // -	- // -	- // -	- // -	18.10.2018	6 ос.	Москаленко Ю. О., Плющ С. О.

Вид	Місце знахідки	Координати		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		Широта	Довгота			
<i>Pelecanus onocrotalus</i>	Тендрівська зат. в районі Потіївської ділянки ЧБЗ	46,152	32,222	24.04.2018	2 ос.	Плющ С. О.
- // -	- // -	- // -	- // -	31.05.2018	237 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	18.06.2018	260 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	02.07.2018	210 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	21.08.2018	82 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	10.09.2018	4 ос.	- // -
- // -	Тендрівська зат. в районі ділянки ЧБЗ Ягорлицький Кут	46,264	31,797	04.09.2018	60 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	05.09.2018	576 ос.	- // -
- // -	Ягорлицька зат. в районі ділянки ЧБЗ Ягорлицький Кут	46,340	31,858	06.09.2018	35 ос.	- // -
- // -	Ягорлицька зат., Кефальні оз.	46,336	31,920	24.05.2018	80 ос.	Москаленко Ю. О.
<i>Platalea leucorodia</i>	Тендрівська зат. в районі Потіївської ділянки ЧБЗ	46,152	32,222	02.07.2018	25 ос.	Плющ С. О.
- // -	- // -	- // -	- // -	21.08.2018	49 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	10.09.2018	48 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	18.10.2018	10 ос.	- // -
- // -	Тендрівська зат. в районі ділянки ЧБЗ Ягорлицький Кут	46,264	31,797	04.09.2018	60 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	17.10.2018	2 ос.	- // -
- // -	Ягорлицька зат., Кефальні оз.	46,336	31,920	07.05.2018	8 ос.	Москаленко Ю. О.
- // -	- // -	- // -	- // -	11.05.2018	2 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	06.07.2018	11 ос.	- // -
- // -	Тендрівська зат. в районі Потіївської ділянки ЧБЗ	46,152	32,222	01.06.2018	1 ос.	Плющ С. О.
<i>Plegadis falcinellus</i>	- // -	- // -	- // -	21.08.2018	3 ос.	Плющ С. О.
<i>Rufibrenta ruficollis</i>	Тендрівська зат. в районі Потіївської ділянки ЧБЗ	46,152	32,222	29.11.2018	13 ос.	Москаленко Ю. О., Плющ С. О.
<i>Tadorna ferruginea</i>	Тендрівська зат. в районі Потіївської ділянки ЧБЗ	46,152	32,222	18.10.2018	1 ос.	- // -
<i>Anas strepera</i>	Тендрівська зат. в районі Потіївської ділянки ЧБЗ	46,152	32,222	10.09.2018	200 ос.	Плющ С. О.
- // -	Тендрівська зат. в районі ділянки ЧБЗ Ягорлицький Кут	46,264	31,797	05.09.2018	18 ос.	- // -
- // -	Ягорлицька зат. в районі Солоноозерної ділянки ЧБЗ	46,439	31,979	28.11.2018	10 ос.	- // -
<i>Bucephala clangula</i>	Тендрівська зат. в районі ділянки ЧБЗ Ягорлицький Кут	46,264	31,797	21.02.2018	430 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	30.11.2018	100 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	18.12.2018	300 ос.	- // -
- // -	Ягорлицька зат. в районі Солоноозерної ділянки ЧБЗ	46,439	31,979	20.02.2018	1220 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	28.11.2018	600 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	19.12.2018	640 ос.	- // -
<i>Somateria mollissima</i>	Тендрівська зат. в районі Потіївської ділянки ЧБЗ	46,152	32,222	22.03.2018	3 ос.	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		Широта	Довгота			
-// -	-// -	-// -	-// -	31.05.2018	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	18.06.2018	24 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	02.07.2018	16 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	21.08.2018	35 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	10.09.2018	43 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	18.10.2018	20 ос.	-// -
<i>Mergus serrator</i>	Тендрівська зат. в районі Потіївської ділянки ЧБЗ	46,152	32,222	26.12.2017	200 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	19.02.2018	40 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	21.12.2018	1200 ос.	-// -
-// -	Тендрівська зат. в районі ділянки ЧБЗ Ягорлицький Кут	46,264	31,797	28.12.2017	500 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	21.02.2018	660 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	30.11.2018	960 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	18.12.2018	1520 ос.	-// -
-// -	Ягорлицька зат. в районі ділянки ЧБЗ Ягорлицький Кут	46,340	31,858	28.12.2017	70 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	30.11.2018	400 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	18.12.2018	400 ос.	-// -
-// -	Ягорлицька зат. в районі с. Очаківського	46,361	31,997	28.12.2017	40 ос.	Москаленко Ю. О., Плющ С. О.
-// -	Ягорлицька зат. в районі Солонозерної ділянки ЧБЗ	46,439	31,979	19.10.2018	960 ос.	Плющ С. О.
-// -	-// -	-// -	-// -	28.11.2018	1210 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	19.12.2018	340 ос.	-// -
<i>Circus cyaneus</i>	Тендрівська зат. в районі Потіївської ділянки ЧБЗ	46,152	32,222	21.08.2018	1 ос.; самка	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	10.09.2018	1 ос.; самка	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	29.11.2018	1 ос.	Москаленко Ю. О., Плющ С. О.
-// -	-// -	-// -	-// -	21.12.2018	3 ос.; самки	Плющ С. О.
-// -	Тендрівська зат. в районі ділянки ЧБЗ Ягорлицький Кут	46,264	31,797	28.12.2017	8 ос.; самки	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	21.02.2018	2 ос.; самки	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	03.09.2018	3 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	04.09.2018	2 ос.; самки	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	05.09.2018	1 ос.; самка	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	17.10.2018	2 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	30.11.2018	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	18.12.2018	1 ос.; самець	-// -
-// -	Ягорлицька зат. в районі ділянки ЧБЗ Ягорлицький Кут	46,340	31,858	28.12.2017	1 ос.; самка	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	06.09.2018	3 ос.; самки	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	17.10.2018	1 ос.; самка	-// -
-// -	Ягорлицька зат., Кефальні оз.	46,338	31,932	17.10.2018	1 ос.; самка	Москаленко Ю. О., Плющ С. О.

Вид	Місце знахідки	Координати		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		Широта	Довгота			
-// -	-// -	-// -	-// -	30.11.2018	5 ос.; 2 самки, 3 самця	-// -
-// -	Ягорлицька зат. в районі с. Очаківського	46,361	31,997	28.12.2017	1 ос.; самка	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	30.11.2018	4 ос.; 3 самки, 1 самець	-// -
-// -	Ягорлицька зат. в районі Кінських о-вів	46,398	32,036	17.10.2018	1 ос.; самка	-// -
-// -	Ягорлицька зат. в районі Солонозерної ділянки ЧБЗ	46,439	31,979	20.02.2018	6 ос.; 5 самок, 1 самець	Плющ С. О.
-// -	-// -	-// -	-// -	28.11.2018	1 ос.; самець	-// -
<i>Haliaeetus albicilla</i>	Тендрівська зат. в районі Потіївської ділянки ЧБЗ	46,152	32,222	26.12.2017	2 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	19.02.2018	4 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	22.03.2018	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	02.07.2018	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	21.08.2018	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	10.09.2018	2 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	18.10.2018	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	29.11.2018	13 ос.	Москаленко Ю. О., Плющ С. О.
-// -	-// -	-// -	-// -	21.12.2018	7 ос.	Плющ С. О.
-// -	Тендрівська зат. в районі ділянки ЧБЗ Ягорлицький Кут	46,264	31,797	21.02.2018	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	06.07.2018	1 ос.	Москаленко Ю. О.
-// -	-// -	-// -	-// -	05.09.2018	1 ос.	Плющ С. О.
-// -	-// -	-// -	-// -	17.10.2018	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	30.11.2018	11 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	18.12.2018	15 ос.	-// -
-// -	Ягорлицька зат. в районі ділянки ЧБЗ Ягорлицький Кут	46,340	31,858	06.09.2018	2 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	18.12.2018	1 ос.	-// -
-// -	Ягорлицька зат., Кефальні оз.	46,338	31,932	28.12.2017	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	17.10.2018	2 ос.	Москаленко Ю. О., Плющ С. О.
-// -	-// -	-// -	-// -	30.11.2018	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	18.12.2018	5 ос.	-// -
-// -	Ягорлицька зат. в районі с. Очаківського	46,361	31,997	30.11.2018	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	18.12.2018	1 ос.	-// -
-// -	Ягорлицька зат. в районі Кінських о-вів	46,398	32,036	28.12.2017	2 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	30.11.2018	7 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	18.12.2018	4 ос.	-// -
-// -	Ягорлицька зат. в районі Солонозерної ділянки ЧБЗ	46,439	31,979	20.02.2018	1 ос.	Плющ С. О.
-// -	-// -	-// -	-// -	28.11.2018	5 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	19.12.2018	6 ос.	-// -

Вид	Місце знахідки	Координати		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		Широта	Довгота			
<i>Grus grus</i>	Ягорлицька зат. в районі Кінських о-вів	46,398	32,036	17.10.2018	4 ос.	Москаленко Ю. О., Плющ С. О.
<i>Burhinus oedicnemus</i>	Тендрівська зат. в районі Потіївської ділянки ЧБЗ	46,152	32,222	18.06.2018	1 ос.	Плющ С. О.
<i>Charadrius alexandrinus</i>	Тендрівська зат. в районі Потіївської ділянки ЧБЗ	46,152	32,222	24.04.2018	5 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	02.07.2018	1 ос.	- // -
- // -	Ягорлицька зат. в районі с. Очаківського	46,350	31,990	06.07.2018	2 ос.	Москаленко Ю. О.
<i>Himantopus himantopus</i>	Тендрівська зат. в районі Потіївської ділянки ЧБЗ	46,152	32,222	21.08.2018	7 ос.	Плющ С. О.
<i>Recurvirostra avosetta</i>	Тендрівська зат. в районі Потіївської ділянки ЧБЗ	46,152	32,222	22.03.2018	50 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	24.04.2018	46 ос.	- // -
- // -	Тендрівська зат. в районі с. Олександрівки	46,263	32,005	17.04.2018	6 ос.	Москаленко Ю. О.
- // -	Ягорлицька зат., Кефальні оз.	46,336	31,920	24.05.2018	2 ос.	- // -
- // -	Ягорлицька зат. в районі Солоноозерної ділянки ЧБЗ	46,439	31,979	11.09.2018	1 ос.	Плющ С. О.
<i>Haematopus ostralegus</i>	Тендрівська зат. в районі Потіївської ділянки ЧБЗ	46,152	32,222	22.03.2018	9 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	24.04.2018	2 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	31.05.2018	1 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	18.06.2018	6 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	02.07.2018	1 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	21.08.2018	4 ос.	- // -
- // -	Тендрівська зат. в районі с. Олександрівки	46,263	32,005	17.04.2018	3 ос.	Москаленко Ю. О.
- // -	Тендрівська зат. в районі ділянки ЧБЗ Ягорлицький Кут	46,264	31,797	03.09.2018	3 ос.	Плющ С. О.
- // -	Ягорлицька зат., Кефальні оз.	46,336	31,920	20.04.2018	4 ос.	Москаленко Ю. О.
- // -	- // -	- // -	- // -	07.05.2018	2 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	11.05.2018	2 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	24.05.2018	6 ос. (3 гніздові пари)	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	06.07.2018	4 ос.	- // -
- // -	Ягорлицька зат. в районі с. Очаківського	46,350	31,990	06.07.2018	2 ос.	- // -
<i>Tringa stagnatilis</i>	Тендрівська зат. в районі Потіївської ділянки ЧБЗ	46,152	32,222	21.08.2018	223 ос.	Плющ С. О.
- // -	- // -	- // -	- // -	10.09.2018	4 ос.	- // -
<i>Numenius arquata</i>	Тендрівська зат. в районі Потіївської ділянки ЧБЗ	46,152	32,222	26.12.2017	1 ос.	Москаленко Ю. О., Плющ С. О.
- // -	- // -	- // -	- // -	19.02.2018	2 ос.	Плющ С. О.
- // -	- // -	- // -	- // -	22.03.2018	1 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	02.07.2018	7 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	21.08.2018	20 ос.	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		Широта	Довгота			
-// -	-// -	-// -	-// -	10.09.2018	11 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	18.10.2018	20 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	29.11.2018	10 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	21.12.2018	70 ос.	-// -
-// -	Тендрівська зат. в районі с. Олександрівки	46,263	32,005	17.04.2018	2 ос.	Москаленко Ю. О.
-// -	-// -	-// -	-// -	25.06.2018	2 ос.	-// -
-// -	Тендрівська зат. в районі ділянки ЧБЗ Ягорлицький Кут	46,264	31,797	28.12.2017	2 ос.	Плющ С. О.
-// -	-// -	-// -	-// -	03.09.2018	9 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	04.09.2018	35 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	05.09.2018	6 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	17.10.2018	6 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	18.12.2018	5 ос.	-// -
-// -	Ягорлицька зат., Кефальні оз.	46,336	31,920	10.04.2018	1 ос.	Москаленко Ю. О.
-// -	-// -	-// -	-// -	20.04.2018	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	11.05.2018	2 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	24.05.2018	2 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	06.07.2018	3 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	17.10.2018	1 ос.	Москаленко Ю. О., Плющ С. О.
-// -	-// -	-// -	-// -	18.12.2018	1 ос.	Москаленко Ю. О.
-// -	Ягорлицька зат. в районі Кінських о-вів	46,398	32,036	21.02.2018	2 ос.	Москаленко Ю. О., Плющ С. О.
-// -	-// -	-// -	-// -	17.10.2018	70 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	18.12.2018	5 ос.	-// -
-// -	Ягорлицька зат. в районі Солоноозерної ділянки ЧБЗ	46,439	31,979	20.02.2018	1 ос.	Плющ С. О.
-// -	-// -	-// -	-// -	11.09.2018	1 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	19.10.2018	63 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	28.11.2018	51 ос.	-// -
<i>Numenius phaeopus</i>	Тендрівська зат. в районі ділянки ЧБЗ Ягорлицький Кут	46,264	31,797	03.09.2018	1 ос.	-// -
<i>Glareola pratincola</i>	Ягорлицька зат. в районі с. Очаківського	46,350	31,990	06.07.2018	2 ос.	Москаленко Ю. О.
<i>Larus ichthyaetus</i>	Ягорлицька зат. в районі Солоноозерної ділянки ЧБЗ	46,439	31,979	19.10.2018	202 ос.	Плющ С. О.
<i>Larus ichthyaetus</i>	-// -	-// -	-// -	28.11.2018	35 ос.	-// -
<i>Hydroprogne caspia</i>	Тендрівська зат. в районі Потіївської ділянки ЧБЗ	46,152	32,222	22.03.2018	6 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	24.04.2018	92 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	31.05.2018	3 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	18.06.2018	13 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	02.07.2018	11 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	21.08.2018	8 ос.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	10.09.2018	27 ос.	-// -

Вид	Місце знахідки	Координати		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		Широта	Довгота			
<i>Sterna albifrons</i>	Тендрівська зат. в районі Потіївської ділянки ЧБЗ	46,152	32,222	18.06.2018	4 ос.	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	21.08.2018	42 ос.	- // -
- // -	Тендрівська зат. в районі с. Олександрівки	46,263	32,005	17.04.2018	4 ос.	Москаленко Ю. О.
- // -	Ягорлицька зат., Кефальні оз.	46,336	31,920	11.05.2018	2 ос.	- // -
- // -	Ягорлицька зат. в районі Солоноозерної ділянки ЧБЗ	46,439	31,979	11.09.2018	2 ос.	Плющ С. О.
<i>Asio flammeus</i>	Тендрівська зат. в районі ділянки ЧБЗ Ягорлицький Кут	46,264	31,797	28.12.2017	5 ос.	- // -
- // -	Ягорлицька зат., Кефальні оз.	46,338	31,932	21.02.2018	1 ос.	Москаленко Ю. О., Плющ С. О.

Покритюк Л.Л

вул. Гуляді 12/2, м.Берегове, Закарпатська обл.90200, Україна

E-mail : p.leonid27@gmail

РЕЕСТРАЦІЇ «ЧЕРВОНОКНИЖНИХ» ПТАХІВ (AVES) В РІВНИННІЙ ЧАСТИНІ ЗАКАРПАТТЯ

Дослідження рідкісних видів, зокрема сипухи, поводитись 2016-2017 р. в рамках проекту EBBA2 European Breeding Bird Atlas, Атлас гніздових птахів України. Спостереження охоплені Берегівський, Виноградівський, Іршавський та Ужгородський райони рівнинної частини Закарпаття.

В нічний час відтворювались фонограми голо-су. Сипуха не завжди реагує на голосову стимуляцію, і більш об'єктивну інформацію отримували

обстежуючи місця придатні для гніздування і відпочинку.

Виявлені пелетки і пір'їни вказували на присутність сов, а їх зовнішній вигляд, як часто птахи відвідують дане місце. Недавно скинуті, «свіжі» пелетки відрізняються темним кольором та характерним відблиском. Старі пелетки можуть зберігатись декілька років.

Представлена робота задокументована фото та відео матеріалом.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигвинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	Довгота			
<i>Tyto alba</i>	с. Дейда, Берегівський р-н, фермерське господарство «Агро-2000»	48,124121	22,343563	12.02.2016 24.02.2010	свіжі пелетки	Покритюк Л.Л
-//-	-//-	-//-	-//-	29.03.200	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	22.01.2009	-//-	-//-
-//-	с. Дейда, Берегівський р-н, агроландшафт	48,1334	22,3439	16.08.2016	свіжі пелетки	Покритюк Л.Л
-//-	-//-	-//-	-//-	25.05.2009	1 особина з ознаками <i>Tyto alba alba</i> .	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	15.07.2009	3 пташенят з ознаками <i>Tyto alba guttata</i> .	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	2005 р.	Пара сов з ознаками <i>Tyto alba alba</i>	(Покритюк Л.Л, Луговий О.Є. 2009.)
-//-	с. Мочола, Берегівський р-н, закинута ферма	48, 95327	22,374038	21.03.2016	на розвалинах ферми виявлені пір'їнки	Покритюк Л.Л
-//-	с. Бадалово, Берегівський р-н, ферма	48,65000	22,384415	21.03.2016 25.01.2008	виявлені пелетки зібрано близько сотні пелеток	-//-
-//-	с. Галабор, Берегівський р-н, складські приміщення	48,61607	22,403486	22.03.2016	виявлені пелетки	-//-
-//-	с. Боржава, Берегівський р-н, закинута ферма	48,94295	22,424208	22.03.2016	виявлено багато старих пелеток	-//-
-//-	с. В-Бахта, Берегівський р-н, складські приміщення	48,101048	22,40441	22.03.2016	відзивалась на голосову стимуляцію	-//-
-//-	с. М-Бігань, Берегівський р-н, закинута ферма	48,133454	22,343949	22.03.2016	регулярно виявляються пелетки	-//-

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	Довгота			
-// -	с. Балажер, Берегівський р-н, закинтий концервний з-д	48,145204	22,36362	23.03.2016	регулярно виявляються пелетки	-// -
-// -	с. Балажер, Берегівський р-н, свиноферма	48°15'7,61"	22°36'1,20"	23.03.2016	регулярно виявляються пелетки	-// -
-// -	с. Яноші, Берегівський р-н, ферма	48,152082	22,382415	23.03.2016	виявлена стара пелетка	-// -
-// -	с. Підвиноградів, Виноградівський р-н, ферма	48,74996	22,581870	26.03.2016	свіжі і старі пелетки, пір'їни. Сторожі ферми регулярно спостерігають сипуху.	-// -
-// -	с. Вілок, Виноградівський р-н, закинтий комбикормовий завод.	48, 65435	22,503493	27.03.2016	багато пелеток, голос сипухи без стимуляції	-// -
-// -	с. Оросієво, Берегівський р-н, складські приміщення	48,94887	22,484942	27.03.2016	виявлені пелетки	-// -
-// -	с. Чорнотисово, Виноградівський р-н, ферма	48,5232	23,31103	03.04.2016	голос сипухи -відповідь на стимуляцію	-// -
-// -	с. Кам'янське, Іршавський рн, закинута ферма	48,163291	22,563649	08.04.2016	. 9 пелеток	-// -
-// -	с. Залуж, Мукачівський р-н, ферма	48,213969	22,505127	08.04.2016	старі пелетки	-// -
-// -	с. Кідьош (Зміївка), Берегівський р-н, свиноферма	48,132803	22,405149	12.04.2016	голос сипухи -відповідь на стимуляцію	-// -
-// -	с. Ратівці, Ужгородський р-н, закинута ферма	48,313943	22,161397	14.04.2016	виявлено 8 старих пелеток	-// -
-// -	с. Сюрте (Струмковка), Ужгородський р-н, закинтий комбикормовий завод	48,302966	22,143107	14.04.2016	виявлено 20 старих пелеток	-// -
-// -	с. Попово, Берегівський р-н, ферма	48,16032	22,245880	18.04.2016	голос сипухи — реакція на стимуляцію совки. Поблизу 2 самця совки	-// -
-// -	с. Гетин (Липове), Берегівський р-н, ферма	48,162279	22,234174	18.04.2016	голос сипухи без стимуляції на світанку	-// -
-// -	с. Запсонь (Заставное), Берегівський р-н, населенний пункт	48,165046	22,283002	18.04.2016	відзивалась на голосову стимуляцію, відпочивала на ліхтарі при шосе	-// -
-// -	околиці с. Дейда, Берегівський р-н, птахофабрика	48,143375	22,32081	28.02.2017	відзивалась на голосову стимуляцію	-// -
-// -	с. Чікош Горонда, Берегівський р-н, складські приміщення	48,165562	22,405402	03.07.2017	виявлено свіжі пелетки	-// -
-// -	меліороване болото «Чорний Мочар», поблизу с. Чікош Горонда, розвалини ферми	48,185731	22,385712	03.07.2017	виявлено 10 старих пелеток	-// -
-// -	с. Гать, Берегівський р-н, закинута ферма	48,185859	22,385955	17.07.2017	виявлені свіжі пелетки	-// -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	Довгота			
<i>Bubo bubo</i>	ур. Ардов, Берегівський р-н, скелясті ділянки кареру	48,14800	22,39557	12.04.2016	голос самця. Територія відома з 2004 р.	- // -
- // -	Ужгород, карер	48,364398	22,193807	14.04.2016	токування самця.	Покритюк Л.Л. Ман Є.М.,
- // -	- // -	- // -	- // -	14.02.2011	Послід на скалах, пелетки	Покритюк Л.Л.
- // -	- // -	- // -	- // -	03.2012	Знайшли мертву самицю	Ман Є.М., Покритюк Л.Л.
- // -	- // -	- // -	- // -	2014	Гн, 2-пташенят.	Ман Є.М., Покритюк Л.Л.
- // -	- // -	- // -	- // -	2015, 2016	Активне токування протягом осінь-зимового п-ду	Ман Є.М.
- // -	ур. Виннички, Чорна Гора, м. Виноградів	48, 82184	23,45191	03.04.2016	токування самця в ранкових сутінках.	Покритюк Л.Л.
- // -	- // -	- // -	- // -	08.1994	Голос протягом 4-ночей.	(Потіш Л.А. 2004)
- // -	- // -	- // -	- // -	25.10.2011	Токування	Покритюк Л.Л.
- // -	- // -	- // -	- // -	1998-2018	Регулярно спостерігається	Глеба В.М.
- // -	карер, околиця с. Бене, Берегівський р-н	48,101342	22,434548	17.07.2017	поїди, багато свіжих і старих пелеток	Покритюк Л.Л.
<i>Otus scops</i>	с. Запсонь (Заставное), Берегівський р-н, агроландшафт	48,164596	22,282363	18.04.2016	відповідь на стимуляцію	- // -
- // -	с. Шом (Деренковец), Берегівський р-н,	48,164596	22,282363	18.04.2016	2 самці	- // -
- // -	с. Попово, Берегівський р-н, ферма	48,161253	22,253218	18.04.2016	2 самця	- // -
- // -	поблизу с. Яноші, Берегівський р-н, канал Верке	48,144824	22,361806	18.04.2016	2 самця	- // -
- // -	поблизу с. Яноші, Берегівський р-н, парк	48,15411	22,37522	18.04.2016	1-5 пар	- // -
- // -	с. Жнятино, Мукачівський р-н, населений пункт	48,211027	22,353487	19.04.2016	Самець	- // -
- // -	м. Берегово (Мала Гора), сквери, тополеві алеї	48,15411	22,37522	20.04.2016	10-20 пар	Покритюк Л.Л.
- // -	- // -	- // -	- // -	26.06.2011	Гн., 4-яйця (в 1 одному прокльовується пташеня)	(Потіш Л.А. 2009)
- // -	м.Берегово с. Затишне, тополеві алеї вздовж шосе, сквери	48,13634	22,392807	20.04.2016	5-10 пар	Покритюк Л.Л.
- // -	м. Берегове,(Чопівка), сквер	48,134299	22,383376	20.04.2016	1-3 пари	- // -
- // -	м. Берегове (Запрізьські хутір)	48,121985	22,372922	20.04.2016	1-3 пари	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятичній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	Довгота			
–//–	м. Берегове, вул. Мочолівська, канал Верке	48,105200	22,373945	20.04.2016	3 пари	–//–
–//–	м. Берегове – с. Кідьош, потолеві алеї обабіч дороги	22,373945	22,404100	20.04.2016	2-6 пар	–//–
–//–	Берегівський р-н, меліороване болото «Чорний Мочар», тополеві алеї	48,14833	22,405831	20.04.2016	1-5 пар	–//–
–//–	м. Виноградово, парк	48,82427	23,2490	23.07.2016	2 самця	Глеба В.М., Покритюк Л.Л (Глеба В.М. 2017)
–//–	с. Оклі Гедь, Виноградівський р-н	48,04150	23,34118	23.07.2016	Голос	Покритюк Л.Л
–//–	–//–	–//–	–//–	27.07.2011	10-25 пар	–//–
<i>Lanius excubitor</i>	с. Яноші, Берегівський р-н, ферма	48,152012	22,381876	24.03.2016	Пара	–//–
–//–	с. Доробратово, Мукачівський р-н, агроландшафт	48,204067	22,53241	08.04.2016	Гніздо	–//–
–//–	с. Доробратово, Мукачівський р-н, тополева алея	48,21644	22,532029	08.04.2016	Пара	–//–
–//–	–//–	48,204132	22,531215	08.04.2016	Гніздо	–//–
–//–	заказник «Тоувар», околиці с. Дейда, Берегівський р-н	48,124099	22,33705	16.08.2016	1 ос	–//–
–//–	околиці м. Берегове, лісопосадка	48,115722	22,354520	16.08-2016	пара	–//–
–//–	околиця с. Дейда, агроландшафт	48,115722	22,354520	16.08.2016	пара.	–//–
–//–	–//–	–//–	–//–	25.02.2010	1 ос.	–//–
–//–	–//–	–//–	–//–	24.04.2010	гн, 6-яєць	–//–
–//–	ур. Чізой, околиці Берегове	48,134334	22,371397	16.08.2016 06.02.2010	Пара. 1 особина	Покритюк Л.Л (Потіш Л.А. 2009)
–//–	околиця с. Балажер, Берегівський р-н, агроландшафт	48,15238	22,353145	16.08.2016	Пара.	Покритюк Л.Л
–//–	–//–	–//–	–//–	18.02.2010	1 ос.	–//–
–//–	–//–	–//–	–//–	27.07.2010	3 пташенят	–//–
–//–	околиця с. В-Бігань Берегівський р-н, сквер	48,152386	22,344820	16.08.2016	Пара.	–//–
–//–	–//–	–//–	–//–	11.04.2010	Гніздо	–//–
–//–	околиця с. М-Бігань Берегівський р-н, агроландшафт	48,164519	22,34107	16.08.2016	Пара	–//–

Література:

1. *Глеба В.М.* Спостереження рідкісних видів птахів у закарпатській області в 2015-2016 роках // *Troglodytes*. Випуск 8, 2017р. С.95.
2. *Покрытюк Л.Л., Луговой А.Е.* К биологии сипухи на Закарпатской равнине // *Совы Северной Евразии: экология, пространственное и биотопическое распределение* / Волков С. В. (гл. ред.), Шариков А. В., Морозов В. В. – М., 2009. – С. 172-176.
3. *Потіш Л.А.* Нові знахідки пугача в Закарпатській області // *Беркут*. – 2003. – Т.12, вип. 1-2. С.46.
4. *Потіш Л.* Совка // *Птахи Закарпатської області (анотований список)*.– Львів, 2009. – С. 51.
5. *Потіш Л.* Сорокопуд сірий // *Птахи Закарпатської області (анотований список)*.– Львів, 2009. – С. 61.

Покритюк Л.Л.
вул. Гуняді 12/2, м.Берегове, Закарпатська обл.90200, Україна
E-mail : p.leonid27@gmail

РЕЄСТРАЦІЯ «ЧЕРВОНОКНИЖНИХ» ПТАХІВ (AVES) ТА ПЛАЗУНІВ (REPTILIA) В ЗАКАРПАТТІ

Вид	Місце знахідки	Координати у десятичній системі		Дата знахідки	Додаткова інфор- мація	Авторство знахідки
		широта	Довгота			
<i>Ardea alba</i>	рибні стави с. Бороняво, Хустський рн.	48,74369	23,224267	21.08.2009	2 ос.	Покритюк Л.Л.
– // –	рибні стави «Сальва», околиця м. Виноградів	48,103638	23,11921	21.08.2009	10 ос.	– // –
– // –	водойма, м. Берегове	48,114864	22,372916	12.08.2009 04.07.20014	30 ос, прилетіли на ночівлю 6 ос.	Покритюк Л.Л., Кузьменко Ю.В.
<i>Ixobrychus minutus</i>	водойма м. Берегове	48,114864	22,372916	16-01-2009	5 ос.	Покритюк Л.Л.
<i>Ciconia nigra</i>	рибні стави с. Бороняво, Хустський рн.	48,74369	23,224267	21.08.2009	1 ос.	– // –
<i>Anser anser</i>	орн. зак. «Тоувар» с. Дейда, Берегівський рн.	48,131902	22,324739	04.07.2014	27 ос, гніздяться з 2010	Покритюк Л.Л., Кузьменко Ю.В.
<i>Cygnus cygnus</i>	карьер с. Дейда, Берегівський рн.	48,125507	22,351765	31.12.2012	3 ос.	Покритюк Л.Л., Глеба В.М. (Глеба В.М.2015)
<i>Anas strepera</i>	рибні стави с. Бороняво, Хустський рн.	48,74369	23,224267	27.03.2010	1 ос	Покритюк Л.Л., Ман Є.М.
<i>Aythya nyroca</i>	водойма м. Берегове	48,114864	22,372916	15-07-2009	3 ос	Покритюк Л.Л.
<i>Pandion haliaetus</i>	рибні стави с. Бороняво, Хустський рн.	48,74369	23,224267	21.08.2009	1 ос.	– // –
– // –	рибні стави с. Бороняво, Хустський рн.	48,74369	23,224267	27.03.2010	1 ос.	Покритюк Л.Л., Ман Є.М.
– // –	полонина Боржава	48,381689	23,145944	05.10.2018	1 ос	Покритюк Л.Л.
<i>Milvus migrans</i>	с. Береги, Берегівський рн., ферма	48,14873	22,441508	06.07.2014	1 ос	Покритюк Л.Л., Кузьменко Ю.В.
<i>Circus macrourus</i>	ур. «Чізай», м. Берегове	48,131748	22,363958	18.03.2010	2 самці	Покритюк Л.Л.
<i>Circus cyaneus</i>	ур. «Чізай», м. Берегове	48,131748	22,363958	10.01.2010	самець	– // –
– // –	с. Балажер, Бегівський рн.	48,141819	22,361881	21.01.2010	самець	– // –
– // –	– // –	48,141819	22,361881	16.02.2010	самець	– // –
– // –	– // –	48,145732	22,36723	18.02.2010	самка	– // –
– // –	– // –	48,141819	22,361881	01.03.2010	самка	– // –

Вид	Місце знахідки	Координати у десятичній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	Довгота			
-// -	ур. «Чізай», м. Берегове	48,131748	22,363958	07.03.2010	2 самці, 1 самка	-// -
-// -	-// -	48,131748	22,363958	12.03.2010	2 самці, 1 самка	-// -
-// -	-// -	48,131748	22,363958	18.03.2010	самець, самка	-// -
-// -	-// -	48,131748	22,363958	19.03.2010	6 самців, 2самки	-// -
-// -	-// -	48,131748	22,363958	31.03.2010	Самець	-// -
-// -	полонина Божава	48,381689	23,145944	17.10.2018 22.10.2018 01.11.2018	1 ос 10 ос самець	-// -
<i>Circus pygargus</i>	с. Балажер, Бегівський рн.	48,145732	22,36723	24.04.2010	самець	-// -
<i>Haliaeetus albicilla</i>	р. Тиса, с. Бороняво	48,74696	23,211254	29.12.2009 16.01.2010	1 молода ос. 1 молода ос.	Покритюк Л.Л. Глеба В.М. (Глеба В.М. 2015)
<i>Falco peregrinus</i>	полонина Боржава	48,381689	23,145944	05.10.2018	1 ос	Покритюк Л.Л.
-// -	с. В. Бігань, Берегівський рн., комбикормовий завод	48,153368	22,344137	зима 2009	1 ос	-// -
<i>Grus grus</i>	полонина Боржава	48,39583	23,17106	25.09.2018	37 зграй (2-3 тис. ос.)	Покритюк Л.Л., Ручко О.М.
-// -	-// -	48,393793	23,115721	27.09.2018	27 ос., 12 ос.	Покритюк Л.Л.
<i>Numenius arquata</i>	рибні стави «Сальва», околиця м. Виноградів	48,101565	23,12118	21.08.2009	4 ос.	-// -
<i>Tyto alba</i>	с. Бакта, Берегівський рн., ферма	48,153273	22,344186	19.01.2008 06.01.2009	8 пелеток 20 пелеток	-// -
-// -	околиця с. Дейда, Берегівський рн., ферма	48,115791	22,361386	28.07.2008 13.02.2009	зібрано 180 пелеток 1 ос	Покритюк Л.Л. Покритюк Л.Л., Горбачук М.
-// -	с. В.Бігань, Берегівський рн., комбикормовий завод	48,153403	22,344130	16.10.2008 09.09.2009 18.07.2011	зібрано 150 пелеток 3 пташенят покинули гніздо 3 пташенят в гн.	Покритюк Л.Л.
-// -	с. Дейда, Берегівський рн., ферма	48,131860	22,335529	осінь-2009 25.03.2006	пелетки мертва ос.	Покритюк Л.Л. Покритюк Л.Л., 2009)
-// -	м.Берегове, початкова школа №8	48,121890	22,385122	04.06.2009 07.05.2006 05.09.2005	гніздо, 4 яйця 6 яєць 9 яєць	Покритюк Л.Л. (Покритюк Л.Л., 2009) (Потіш Л.А. 009)
-// -	с. Бовтрадь, Берегівський рн.	48,191119	22,242282	03.07.2009	муміфікована ос. (Геревич В. у січні- 2009 виявив ослаблену особину на подвірі)	-// -
-// -	-// -	48,19866	22,24810	03.07.2009	на горіщі сільради виявлено пару сотень старих пелеток	-// -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятичній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	Довгота			
-//-	с. Бовтрадь, Берегівський рн., ферма	48,193906	22,252181	03.08.2010 07.07.2014	свіжі пелетки старі пелетки	Покритюк Л.Л. Покритюк Л.Л., Кузьменко Ю.В.
-//-	околиця с. Бовтрадь, Берегівський рн., водонасосна станція	48,195741	22,242325	13.08.2010	свіжі пелетки	Покритюк Л.Л.
-//-	с. Дейда, Берегівський рн.	48,124631	22,345549	20.08.2009	ранену особину підібрав з шосе Товт Ф. (невдовзі загинула)	-//-
-//-	с. М. Бігань, Берегівський рн., ферма	48,161352	22,342533	25.09.2009 14.09.2009 22.05.2010	свіжі пелетки	-//-
-//-	с. Дейда, Берегівський рн., бетонні споруди піщаного кареру	48,124746	22,354492	29.03.2010	пірінки, старі пелетки раніще гніздилиась	Покритюк Л.Л. (Покритюк Л.Л., 2009)
-//-	околиця с. Затишне, Берегівський рн, ферма	48,14716	22,38539	осінь.2006 2006-2009 25.05.2010	мертва ос. малочисельні свіжі пелетки свіжі пелетки	Покритюк Л.Л.
-//-	с. Береги, Берегівський рн., ферми	48,142237	22,442344	III-2014 06.07.2014 червень 2006	старі пелетки пелетки свіжі пелетки	Покритюк Л.Л., Нестеченко О. Покритюк Л.Л., Кузьменко Ю.В. (Покритюк Л.Л., 2009)
<i>Asio flammeus</i>	с. Балажер, Берегівський рн.	48,145732	22,36723	14.02.2010	1 ос.	Покритюк Л.Л.
<i>Otus scops</i>	м. Берегове, парк	48,12740	22,39054	26.06.2011 07.07.2014	гн.- 2 пташенят гн.-4 пташенят гн., гн.-4 пташенят	Покритюк Л.Л. Покритюк Л.Л., Кузьменко Ю.В.
-//-	с. Кіреші, Хустський рн. «Долина нарцисів»	48,11085	23,213309	червень 2009	1 самець	Покритюк Л.Л.
<i>Glaucidium passerinum</i>	Львівська обл., с. Міхово, Старосамбірський рн.	49,324919	22,405453	20.05.2016	4 самці	-//-
<i>Coronella austriaca</i>	ур. «Чізай», м.Берегове	48,131748	22,363958	24.10.2009	1 ос.	-//-
<i>Zamenis longissimus</i>	с.Боржава, Берегівський рн., карер	48,101638	22,434511	05.05.2018	1 ос.	Покритюк Л.Л., Глеба В.М.

Література:

- Глеба В.М., Покритюк Л.Л. Спостереження рідкісних видів птахів у Закарпатській області // «Troglodytes». Випуск 5-6, 2015р. С.123
- Покритюк Л.Л., Луговой А.Е. К биологии сипухи на Закарпатской равнине // Сова Северной Евразии: экология, пространственное и биотопическое распределение / Волков С. В. (гл. ред.), Шариков А. В., Морозов В. В. – М., 2009. – С. 172-176.
- Потіш Л. Сипуха // Птахи Закарпатської області (анотований список).– Львів, 2009. С. 54.

Попович Ю. М.

Карпатський біосферний заповідник,
вул Красне Плесо, 77, м. Рахів, Закарпатська обл. 90600
E-mail: yurapopovich@ukr.net

ЗУСТРІЧІ ПЛАЗУНІВ, ЗАНЕСЕНИХ ДО ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ, НА ТЕРИТОРІЇ КАРПАТСЬКОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА

Матеріалом для роботи послужили дані фенологічних спостережень рідкісних видів плазунів, занесених до Червоної книги України, у період 2009–2017 рр. на території Карпатського біосферного заповідника, та прилеглих населених пунктах, зібрані автором, іншими науковими працівниками установи, та інспекторами служби державної охорони, Матеріали зберігаються у фенокартотеці заповідника та рукописних матеріалах Літопису Природи (т 33–40)., опубліковано 3 наукові статті (Попович 2014. 2016. а, б.). Місця зустрічей представників герпетофауни, занесених до Червоної книги України, наведено у таблиці 1.

Таблиця 1. Зустрічі плазунів, занесених до Червоної книги України, на території Карпатського біосферного заповідника та прилеглих населених пунктах, у 2009–2017 рр.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
<i>Lacerta viridis</i>	Чорна гора, на степових ксенофітних ділянках південно східного схилу гори	48,145382	23,085217	07.08.2009	6 особин	Ляшенко Є.К.
–//–	Чорна гора, південний схил, кам'яна стіна	48,139146	23,082869	07.10.2011	2 молоді	–//–
–//–	–//–	–//–	–//–	25.10.2012	2 особини	–//–
–//–	Юліївська гора, на галявинах гори	48,028211	23,078818	06.10.2012	5 особин	–//–
–//–	–//–	48,016712	23,058299	07.04.2012	2 особин	–//–
–//–	–//–	–//–	–//–	22.10.2012	Багато особин, різного віку	–//–
<i>Zamenis longissimus</i>	Чорна гора, південний схил, кам'яна стіна	48,139146	23,082869	15.06.2000	1 особина	Ляшенко Є.К. Юркуц О.І.
–//–	Угольське ПНДВ, кв. 9, вид. 40, в кущах біля потоку	48,229846	23,668485	22.11.2013	–//–	Дьордяй В.І.
–//–	Угольське ПНДВ, кв. 17, вид. 13, урочище Гopak, на полі	48,223332	23,683842	26.06.2016	–//–	Юраш В.В.
–//–	Угольське ПНДВ, кв. 17, вид. 22, урочище Гopak	48,220071	23,681898	13.05.2009	–//–	–//–
–//–	–//–	–//–	–//–	18.06.2009	–//–	Угляр В.І.
–//–	–//–	–//–	–//–	20.07.2009	–//–	–//–
–//–	–//–	–//–	–//–	09.05.2013	–//–	Кубинець М.І.
–//–	Угольське ПНДВ, кв. 17, урочище Полазник	48,223868	23,686726	10.05.2011	–//–	Угляр В.І.
–//–	Угольське ПНДВ, кв. 17, урочище Алдомірово, на полі	48,276078	23,709568	02.06.2016	–//–	Юраш В.В.
–//–	–//–	–//–	–//–	02.06.2016	–//–	–//–
–//–	Угольське ПНДВ, кв. 17, вид. 16, урочище Маринцьово	48,274380	23,710123	08.06.2010	–//–	–//–

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигнітній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
-// -	-// -	-// -	-// -	12.08.2014	-// -	Кубинець М.І.
-// -	-// -	-// -	-// -	18.08.2017	-// -	-// -
-// -	Угольське ПНДВ, кв. 21, вид. 15, урочище Згарь, виходи скельних порід	48,252750	23,675071	18.06.2009	-// -	Регуш М.В.
-// -	-// -	-// -	-// -	27.08.2009	-// -	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	22.07.2010	-// -	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	24.06.2013	-// -	Углей В.І.
-// -	-// -	-// -	-// -	01.06.2014	-// -	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	16.05.2015	-// -	Юраш М.В.
-// -	Угольське ПНДВ, кв. 21 вид 21, ур. Згарь, на узліссі	48,244928	23,692064	17.05.2013	-// -	Регуш М.В.
-// -	Угольське ПНДВ, кв. 22, вид 15, урочище Булуги	48,248326	23,671499	27.04.2012	-// -	Хименець В. В.
-// -	-// -	-// -	-// -	07.06.2015	-// -	Крічфалушій І.Ф.
-// -	Угольське ПНДВ, кв. 22. вид. 16 на полі	48,243786	23,679891	15.09.2012	-// -	Кубинець М.І.
-// -	-// -	-// -	-// -	23.06.2013	-// -	-// -
-// -	Угольське ПНДВ, 22, вид. 24, ур. Зі-бролуг	48,243897	23,693653	27.06.2009	-// -	Юраш В.В.
-// -	-// -	-// -	-// -	21.08.2009 13.10.2010	-// -	Углей В.І. Регуш М.В.
-// -	-// -	-// -	-// -	08.07.2011	-// -	Дьордяй В.І.
-// -	-// -	-// -	-// -	12.05.2013	-// -	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	10.08.2015	-// -	Кубинець М.І.
-// -	Угольське ПНДВ, 22, вид 37, урочище Камяне,	48,241889	23,672552	04.05.2014	-// -	-// -
-// -	Угольське ПНДВ, 22, вид 44, урочище Камяне, біля річки	48,238793	23,678833	04.07.2011	-// -	Углей В.І.
-// -	-// -	-// -	-// -	05.07.2011	-// -	Дьордяй В.І.
-// -	-// -	-// -	-// -	20.08.2011	-// -	Регуш М.В.
-// -	-// -	-// -	-// -	05.07.2013	-// -	Юраш В.В.
-// -	-// -	-// -	-// -	07.10.2013	-// -	Хименець В. В
-// -	-// -	-// -	-// -	10.05.2015	-// -	Кубинець М.І.
-// -	-// -	-// -	-// -	24.05.2015	-// -	Юраш М.В.
-// -	-// -	-// -	-// -	20.08.2015	-// -	Крічфалушій І.Ф.
-// -	-// -	-// -	-// -	17.09.2015	-// -	Юраш В.В.
-// -	-// -	-// -	-// -	27.05.2016	-// -	Немеш М.В.
-// -	-// -	-// -	-// -	16.09.2016	-// -	Юраш В.В.
-// -	Угольське ПНДВ, кв. 23 ур. Маринцьово	48,246857	23,701679	20.07.2009	-// -	Дьордяй В.І.
-// -	-// -	-// -	-// -	20.08.2011	-// -	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	17.08.2013	-// -	-// -
-// -	Угольське ПНДВ, кв. 23, вид. 11, ур. Грисово	48,251751	23,713680	05.06.2009	-// -	Юраш В.В.
-// -	-// -	-// -	-// -	10.07.2012	-// -	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	20.05.2013	-// -	-// -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятичній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
-// -	-// -	-// -	-// -	30.07.2014	-// -	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	13.05.2015	-// -	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	03.06.2015	-// -	-// -
-// -	Угольське ПНДВ, кв. 23, вид. 14, ур. Грисьово	48,249444	23,712688	13.07.2012	-// -	Юраш В.В.
-// -	-// -	-// -	-// -	13.07.2012	-// -	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	04.08.2012	-// -	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	03.05.2014	-// -	-// -
-// -	Угольське ПНДВ, 24, вид. 15 ур. Ружнова	48,243234	23,696999	20.06.2009	-// -	Юраш В.В.
-// -	-// -	-// -	-// -	10.07.2016	-// -	Дьордай В.І.
-// -	Угольське ПНДВ, кв. 24, урочище Ціриково	48,250405	23,707023	02.06.2014	-// -	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	02.10.2016	-// -	-// -
-// -	Угольське ПНДВ, 24, урочище Штольня	48,249051	23,699442	22.08.2009	-// -	Угляр В.І.
-// -	-// -	-// -	-// -	07.06.2011	близько 30 особин	Юраш М.В.
-// -	Угольське ПНДВ, 24, ур. Киртиня	48,241969	23,697921	19.04.2011	1 особина	Юраш В.В.
-// -	-// -	-// -	-// -	15.05.2015	-// -	-// -
-// -	Угольське ПНДВ кв. 24, вид. 2, ур. Зібролуг	48,243356	23,693863	01.05.2012	-// -	Кубинець М. І.
-// -	-// -	-// -	-// -	30.08.2013	-// -	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	05.07.2015	-// -	-// -
-// -	Угольське ПНДВ кв. 25, вид 2, галявина	48,255384	23,609305	09.07.2012	-// -	Хименець В.В.
-// -	Угольське ПНДВ кв. 25, вид 4, в кущах	48,255424	23,619623	29.04.2012	-// -	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	05.07.2016	-// -	Лисько В.М.
-// -	Угольське ПНДВ кв. 25, вид 10, біля річки	48,254981	23,623691	19.05.2013	2 особини	Хименець В.В.
-// -	Угольське ПНДВ кв. 25, вид 16, урочище Вежанське, берег річки Мала Уголька	48,254124	23,623142	06.08.2009	1 виповзок	Немеш П.В.
-// -	-// -	-// -	-// -	23.09.2010	1 особина	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	15.06.2011	-// -	Хименець В.В.
-// -	-// -	-// -	-// -	13.06.2013	-// -	Мотря В.І.
-// -	-// -	-// -	-// -	15.06.2013	-// -	-// -
-// -	Угольське ПНДВ кв. 26, вид 3	48,246157	23,662863	27.10.2014	-// -	-// -
-// -	Угольське ПНДВ кв. 27, урочище Гребінський Грунь, буковий ліс	48,257370	23,629145	08.05.2010	-// -	-// -
-«-	Угольське ПНДВ кв. 29, урочище Прислуп	48,245378	23,667199	02.06.2015	-// -	Юраш М.В.
-// -	-// -	-// -	-// -	27.08.2015	-// -	Юраш В.В.
-// -	-// -	-// -	-// -	13.07.2016	-// -	Крічфалушій І.Ф.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
-//-	с. Широкий Луг, на дорозі, на дамбі біля річки, та біля фундаменту старої будівлі	48,217091	23,752691	06.06.2011	1 особина	Олексій І.І.
-//-	-//-	-//-	-//-	19.07.2012	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	16.05.2013	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	19.08.2013	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	01.06.2015	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	30.05.2016	2 особини	-//-
-//-	с. Широкий Луг, присілок Фонтаняси	48,243856	23,755255	5.08.2016	1 особина	Олексій І.І.
-//-	с. Широкий Луг, присілок Пригід	48,260758	23,741850	01.06.2017	-//-	-//-
-//-	с. Широкий Луг, присілок Посіч	48,271409	23,737221	02.05.2010	-//-	-//-
-//-	Широколужанське ПНДВ, 25 кв. 1,	48,325073	23,735564	16.09.2012	-//-	Демянчук М.І.
-//-	Широколужанське ПНДВ, 25 кв. 2, на галявині біля річки	48,324495	23,735875	09.07.2012	-//-	-//-
-//-	Широколужанське ПНДВ, 25 кв. 13 вид. Біля потоку Полянський	48,314188	23,741453	26.06.2009	-//-	Маскаль І.В.
-//-	-//-	-//-	-//-	08.07.2009	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	24.04.2013	-//-	Олексій І.І. Демянчук М.І.
-//-	Широколужанське ПНДВ, кв. 27	48,315057	23,739342	27.04.2010	-//-	Гендич В.І.
-//-	Широколужанське ПНДВ, кв. 29. вид 1	48,312393	23,741024	19.08.2015	-//-	Демянчук М.І.
-//-	Широколужанське ПНДВ, кв. 29. вид 2, біля потоку	48,311786	23,743081	04.05.2010	-//-	Поковба П.П.
-//-	-//-	-//-	-//-	29.06.2010	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	03.05.2013	-//-	Маскаль І.В.
-//-	Широколужанське ПНДВ, кв. 29. вид 5	48,310539	23,751797	11.07.2012	-//-	Поковба П.П.
-//-	Широколужанське ПНДВ, кв. 29. вид 11, буковий ліс	48,308178	23,739989	19.08.2015	-//-	Демянчук М.І.
-//-	Широколужанське ПНДВ, кв. 30, вид. 22, буковий ліс	48,303664	23,774700	15.06.2016	-//-	-//-
-//-	Широколужанське ПНДВ 32 кв. вид 1, біля КПП	48,292524	23,734625	30.04.2009	-//-	Гендич В.І.
-//-	-//-	-//-	-//-	09.08.2009	-//-	Богдан В.В
-//-	-//-	-//-	-//-	08.08.2011	-//-	Цірик І.А.
-//-	Широколужанське ПНДВ кв. 32. вид 8	48,294873	23,742958	07.09.2016	-//-	Демянчук М.І.
-//-	Кісьвянське ПНДВ кв. 6, вид 31	48,152186	24,169826	12.04.2016	-//-	Бойчук І.І.
-//-	-//-	-//-	-//-	11.05.2017	-//-	-//-
-//-	Кісьвянське ПНДВ, кв. 9, вид 22	48,150775	24,169915	16.06.2016	-//-	Бойчук І.І.
-//-	-//-	-//-	-//-	11.07.2017	-//-	-//-
-//-	Кісьвянське ПНДВ, кв. 12, вид. 16 біля потоку Кузій	47,936527	24,102614	03.06.2013	-//-	Мойсюк М.М.
-//-	-//-	-//-	-//-	15.07.2017	-//-	Сас В.А.
-//-	Кісьвянське ПНДВ, кв. 13, вид 11	47,944448	24,103696	11.08.2014	-//-	Мойсюк М.М.
-//-	Кісьвянське ПНДВ, кв. 13, вид 16 урочище Кузій, на дорозі біля штольні	47,943349	24,116860	07.09.2010	-//-	Ціцікан В.І.
-//-	-//-	-//-	-//-	04.05.2013	-//-	-//-

Вид	Місце знахідки	Координати у десятичній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
-// -	-// -	-// -	-// -	12.05.2015	-// -	-// -
-// -	Кісьвянське ПНДВ, кв 14, вид. 23, лісова галявина	47,948945	24,121391	10.06.2010	-// -	Сас В.А.
-// -	Кісьвянське ПНДВ кв. 17 вид 10, урочище Соколине бердо, буковий ліс	47,941545	24,119551	15.08.2009	-// -	Годинко А.Ю.
-// -	-// -	-// -	-// -	30.07.2011	2 особини	Годованець Б.Й.
-// -	Кісьвянське ПНДВ кв. 17, вид 15, на узліссі	47,948945	24,121391	09.06.2009	1 особина	Сас В.А.
-// -	-// -	-// -	-// -	08.05.2013	-// -	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	08.05.2013	-// -	-// -
-// -	Кісьвянське ПНДВ кв. 18 вид. 1 ур. Кузій, на дорозі	47,938597	24,109759	19.05.2014	-// -	Ціцікан В.І.
-// -	Кісьвянське ПНДВ кв. 18 вид. 4 ур. Кузій, біля потоку	47,936957	24,115968	06.05.2014	-// -	-// -
-// -	Кісьвянське ПНДВ кв. 18 вид. 13 ур. Кузій, в кущах ліщини, біля та у будинку КПП	47,936081	24,103344	16.05.2009	2 ос. розмн.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	03.08.2009	1 особина	Сас В.А.
-// -	-// -	-// -	-// -	12.08.2009	-// -	Ціцікан В.І.
-// -	-// -	-// -	-// -	01.05.2010	-// -	Сас В.А.
-// -	-// -	-// -	-// -	13.05.2010	-// -	Ціцікан В.І.
-// -	-// -	-// -	-// -	09.05.2011	2 ос. розмн.	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	-// -	-// -	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	11.05.2011	1 особина	Сас В.А.
-// -	-// -	-// -	-// -	16.05.2011	-// -	Ціцікан В.І.
-// -	-// -	-// -	-// -	23.06.2011	-// -	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	07.07.2012	-// -	Сас В.А.
-// -	-// -	-// -	-// -	02.05.2013	2 особина	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	-// -	-// -	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	20.06.2013	1 особина	Ціцікан В.І.
-// -	-// -	-// -	-// -	26.06.2013	-// -	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	-// -	-// -	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	29.06.2013	-// -	Ворохта І.В.
-// -	-// -	-// -	-// -	07.08.2013	-// -	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	18.06.2013	-// -	Сас В.А.
-// -	-// -	-// -	-// -	05.05.2014	-// -	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	01.06.2014	-// -	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	30.04.2015	-// -	Мойсюк М.М.
-// -	-// -	-// -	-// -	09.05.2015	2 особини	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	20.05.2015	-// -	Ціцікан В.І.
-// -	-// -	-// -	-// -	06.07.2015	-// -	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	10.07.2015	-// -	Мойсюк М.М.
-// -	-// -	-// -	-// -	19.04.2016	1 особина	Сас В.А.
-// -	-// -	-// -	-// -	01.05.2016	-// -	Мойсюк М.М.
-// -	-// -	-// -	-// -	23.05.2016	2 особини	Ціцікан В.І.
-// -	-// -	-// -	-// -	29.05.2016	1 особина	-// -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятичній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
-//-	-//-	-//-	-//-	01.06.2016	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	03.06.2016	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	18.06.2016	5 особин	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	22.06.2016	2 особини	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	27.06.2016	1 особина	Сас В.А.
-//-	-//-	-//-	-//-	16.09.2016	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	16.05.2017	-//-	Мойсюк М.М.
-//-	-//-	-//-	-//-	18.05.2017	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	18.07.2017	-//-	Ціцікан В.І.
-//-	Кісьвянське ПНДВ кв. 18 вид.12 ур. Кузій, в куцах над дорогою	47,935750	24,103011	06.06.2016	-//-	Сас В.А.
-//-	-//-	-//-	-//-	13.06.2016	-//-	Мряна Ю.І.
-//-	Кісьвянське ПНДВ кв. 18 вид.14, буковий ліс	47,935398	24,103440	03.07.2012	-//-	Сас В.А.
-//-	-//-	-//-	-//-	12.08.2016	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	03.06.2017	-//-	-//-
-//-	Кісьвянське ПНДВ кв. 18 вид.16 ур. Кузій, вздовж дороги	47,936210	24,104009	02.08.2015	-//-	Ворохта І.В.
-//-	Кісьвянське ПНДВ кв. 26 вид. 4 біля будинку	47,933752	24,100919	06.06.2015	2 особини	Мойсюк М.М.
-//-	-//-	-//-	-//-	05.07.2015	1 особина	Ворохта І.В.
-//-	Кісьвянське ПНДВ кв. 27 вид. 3, на полі	47,931587	24,134764	13.09.2016	-//-	-//-
-//-	Кісьвянське ПНДВ кв. 28 вид. 4 біля дороги	47,935436	24,135150	01.10.2012	-//-	Попович В.М.
-//-	-//-	-//-	-//-	04.06.2013	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	09.10.2013	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	12.10.2013	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	05.05.2015	-//-	-//-
-//-	Кісьвянське ПНДВ кв. 28 вид. 7 ур. Сауляк	47,937596	24,139848	09.10.2014	-//-	Мряна Ю.В.
-//-	-//-	-//-	-//-	16.05.2017	-//-	-//-
-//-	Кісьвянське ПНДВ кв. 29 вид. 2	-//-	-//-	11.06.2014	-//-	Мряна Ю.В.
-//-	Кісьвянське ПНДВ кв. 31, вид 7, біля дороги	47,937245	24,098592	08.05.2013	-//-	Ціцікан В.І.
-//-	-//-	-//-	-//-	15.05.2013	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	22.07.2013	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	05.08.2013	-//-	-//-
-//-	Кісьвянське ПНДВ кв. 31, вид 8, камяна стіна біля автодороги	47,935628	24,099896	07.06.2009	2 ос. Розмн	Мойсюк М.М.
-//-	-//-	-//-	-//-	15.06.2009	3 ос. розмн.	Мойсюк М.М.
-//-	-//-	-//-	-//-	28.04.2010	1 особина	Ціцікан В.І.
-//-	-//-	-//-	-//-	22.05.2010	2 juv	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	23.05.2010	5 особин	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	13.06.2010	4 особини	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	30.07.2010	1 особина	-//-

Вид	Місце знахідки	Координати у десятичній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
-// -	-// -	-// -	-// -	24.04.2011	2 особи	Ігнатюк В.О.
-// -	-// -	-// -	-// -	17.06.2011	5 особин	Ціцікан В.І.
-// -	-// -	-// -	-// -	23.06.2011	2 особи	Мойсюк М.М.
-// -	-// -	-// -	-// -	06.06.2013	7 особин	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	05.05.2016	1 особина	Ціцікан В.І.
-// -	Кісєвянське ПНДВ кв. 31, вид 11	47,934758	24,100738	22.08.2016	-// -	Мойсюк М.М.
-// -	Кісєвянське ПНДВ кв. 31, вид 13	47,936156	24,099767	02.05.2016	-// -	Ціцікан В.І.
-// -	Трибушанське ПНДВ урочище Ліщинка, галявина	47,971858	24,198297	21.06.2009	3 мертві ос.	Годованець Б.Й.
-// -	-// -	-// -	-// -	03.05.2010	1 особина	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	15.09.2014	-// -	Юркуц І.В.
-// -	-// -	-// -	-// -	27.06.2015	-// -	-// -
-// -	Трибушанське ПНДВ кв. 9, вид 19	47,970843	24,187407	23.08.2014 29.07.2016	-// -	Юркуц І.В.
-// -	Трибушанське ПНДВ кв. 9, вид. 22	47,969906	24,189912	14.06.2013	-// -	Юркуц І.І.
-// -	-// -	-// -	-// -	19.08.2016	-// -	-// -
-// -	Трибушанське ПНДВ кв. 9, вид. 26, біля будівлі	47,969717	24,192793	31.07.2011	-// -	Юркуц І.М.
-// -	-// -	-// -	-// -	10.07.2013	-// -	Греблич І.І.
-// -	Трибушанське ПНДВ кв. 9, вид. 31, біля будівлі	47,974376	24,169028	12.10.2014	-// -	-// -
-// -	Трибушанське ПНДВ кв. 10, вид. 36 біля дороги	47,975068	24,198659	09.06.2014	-// -	Юркуц І.І.
-// -	Трибушанське ПНДВ кв. 11, вид. 9	47,973608	24,174900	04.09.2014	-// -	-// -
-// -	Трибушанське ПНДВ кв. 11, вид. 12	47,970584	24,187389	13.06.2014	-// -	-// -
-// -	Трибушанське ПНДВ кв. 11, вид. 15 урочище Подерей	47,970757	24,198505	07.06.2010	-// -	Юркуц І.І.
-// -	-// -	-// -	-// -	30.04.2012	-// -	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	19.06.2012	-// -	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	07.06.2015	-// -	Юркуц І.В.
-// -	Трибушанське ПНДВ кв. 12, вид. 24, біля струмка	47,955695	24,160954	15.06.2017	-// -	Антосяк В.П.
-// -	Трибушанське ПНДВ кв. 13, вид. 11, урочище Подерей	47,964231	24,187942	13.07.2009	-// -	Юркуц І.Ю.
-// -	-// -	-// -	-// -	2.10.2010	-// -	-// -
-// -	Трибушанське ПНДВ кв. 14, вид. 11,	47,951326	24,150321	20.06.2012	-// -	Полянчук Б.Й.
-// -	Трибушанське ПНДВ кв. 16, вид 7	47,941842	24,141679	08.07.2011	-// -	-// -
-// -	Трибушанське ПНДВ кв. 16, вид 10, урочище Сауляк	47,937285	24,152097	12.05.2013	-// -	Гундяк А.П.
-// -	Трибушанське ПНДВ кв. 17, вид 10	47,950446	24,302714	10.07.2010	1 ос. живлення пташенятами синиці	Матчук В.В.
-// -	Трибушанське ПНДВ кв. 17, вид 21	47,943048	24,298422	02.06.2011	1 особина	Антосяк В.П.
-// -	Трибушанське ПНДВ кв. 18, вид 1	47,929516	24,243706	03.08.2011	-// -	Беднар В.П.
-// -	-// -	-// -	-// -	12.08.2013	-// -	Матчук В.І.
-// -	-// -	-// -	-// -	09.06.2017	-// -	Антосяк В.П.
-// -	-// -	-// -	-// -	09.08.2017	-// -	Матчук В.І.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
-//-	Трибушанське ПНДВ кв. 18, вид 2	47,929825	24,244896	13.07.2010	-//-	Антосяк В.П.
-//-	-//-	-//-	-//-	30.09.2016	3 особи	Матчук В.І.
-//-	Трибушанське ПНДВ кв. 18, вид 3	47,930019	24,246838	04.06.2016	1 особина	Антосяк В.І.
-//-	Трибушанське ПНДВ кв. 18, вид 5, Білий потік	47,932829	24,258854	12.09.2011	-//-	Полянчук Б.Й.
-//-	-//-	-//-	-//-	19.06.2012	-//-	-//-
-//-	Трибушанське ПНДВ кв. 18, вид 10	47,934292	24,261944	19.05.2013	-//-	Полянчук Б.Й.
-//-	Трибушанське ПНДВ кв. 19	47,927391	24,224439	14.09.2016	-//-	Матчук В.І.
-//-	Трибушанське ПНДВ кв. 20	47,927197	24,223141	15.08.2016	-//-	-//-
-//-	Рахів-Берлибаське ПНДВ кв. 1, вид 5	48,036037	24,189042	18.05.2017	-//-	Томенюк М.В.
-//-	Рахів-Берлибаське ПНДВ кв. 1, вид 22 г. Шоймол	48,024369	24,177843	14.07.2012	-//-	Яворівський О.В.
-//-	Рахів-Берлибаське ПНДВ кв. 2, вид 6 урочище Балдиняк	48,030064	24,200640	10.06.2010	-//-	-//-
-//-	Рахів-Берлибаське ПНДВ кв. 2, вид 10	48,031717	24,206176	19.05.2013	-//-	Ігнатюк В.О.
-//-	Рахів-Берлибаське ПНДВ кв. 2, вид 34, ур. Тарниця	48,012328	24,190089	13.07.2009	-//-	Брана В.Ю.
-//-	Рахів-Берлибаське ПНДВ кв. 3, на дорозі та біля адміністративних будівель Центральної Садиби	48,025768	24,166945	27.05.2011	1 мертва ос	Покиньючерета В.Ф
-//-	-//-	48,026209	24,167090	18.11.2013	1 особина	Попович Ю.М.
-//-	-//-	48,025683	24,166602	16.04.2015	-//-	Ляшенко Є.К.
-//-	-//-	-//-	-//-	24.04.2016	-//-	Бендик С.І.
-//-	Рахів-Берлибаське ПНДВ кв. 3, вид. 2,	48,030039	24,153693	21.05.2010	-//-	Глушманюк А.Ю.
-//-	Рахів-Берлибаське ПНДВ кв. 3, вид. 30, ур. Бадзьора	48,025149	24,159272	03.08.2009	-//-	Глушманюк А.Ю. -
-//-	-//-	-//-	-//-	06.09.2009	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	04.06.2011	-//-	-//-
-//-	Рахів-Берлибаське ПНДВ кв. 3, вид. 35	48,024144	24,160838	21.08.2009	-//-	Глушманюк А.Ю.
-//-	-//-	-//-	-//-	22.09.2010	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	27.09.2010	-//-	-//-
-//-	Рахів-Берлибаське кв. 3, вид. 38	48,024560	24,164003	12.08.2009	-//-	-//-
-//-	Трибушанське ПНДВ кв. 3, вид. 40	48,024207,	24,165902	03.06.2010	-//-	-//-
-//-	Трибушанське ПНДВ кв. 3, кв. 60	48,022356	24,160531	13.09.2009	-//-	-//-
-//-	Трибушанське ПНДВ кв. 3, вид. 78	48,019246	24,164361	10.08.2009	-//-	-//-
-//-	Трибушанське ПНДВ кв. 3, вид. 87	48,018337	24,159399	06.08.2009	-//-	-//-
-//-	Рахів-Берлибаське ПНДВ кв. 5, вид. 33, лісова галявина	48,005883	24,168880	07.07.2012	-//-	Годинко Ю.І.
-//-	Рахів-Берлибаське ПНДВ кв. 5, вид. 41	47,994193	24,156738	16.05.2013	-//-	-//-
-//-	Рахів-Берлибаське ПНДВ кв. 6, вид. 6,	47,993554	24,166265	14.08.2016	-//-	Годинко М.І.
-//-	Рахів-Берлибаське ПНДВ кв. 7, вид. 14	47,998636	24,191482	12.07.2010	-//-	Юркуц І.М.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
-// -	Рахів-Берлибаське ПНДВ кв. 10, вид. 24, урочище Пасаригірка	47,979878	24,180685	10.08.2013	-// -	Сутормін А.А.
-// -	с. Костилівка, ур. Вільховатий, в підвалі будинку	48,020393	24,168172	09.07.2016	-// -	Козурак М.Ю.
-// -	Мараморське ПНДВ кв. 1, вид 40, галявина біля струмка	47,991536	24,329251	11.09.2017	-// -	Папарига П.І.
-// -	Мараморське ПНДВ кв. 4, вид 31	47,971077	24,362854	24.07.2013	-// -	-// -
-// -	Мараморське ПНДВ кв. 8, урочище Чорний Грунь	47,941784	24,353917	29.07.2013	-// -	Костан М.В.
-// -	Кевелівське ПНДВ, кв. 6, вид. 5	48,204745	24,309696	18.06.2013	-// -	Ковбаснюк В.С.
-// -	Кевелівське ПНДВ, кв. 8, вид 1	48,189902	24,299674	01.08.2016	-// -	Андрашук В.В.
-// -	Кевелівське ПНДВ кв. 12, вид. 3	48,227312	24,324071	19.08.2013	-// -	Стенчук В.М.
-// -	Кевелівське ПНДВ кв. 18, вид. 18, 35	48,188650	24,370283	03.05.2015	2 особини	Підмалівський Є.В.
-// -	-// -	48,182184	24,351428	31.05.2015	1 особина	-// -
<i>Coronella austriaca</i>	На південно-східному схилі г. Чорна гора	48,246157	23,662863	25.10.2012	1 мертва особина	Ляшенко Є.К.
-// -	Угольське ПНДВ кв. 17, вид 13, поляна	48,268590	23,711627	05.10.2015	1 особина	Юраш В.В.
-// -	Угольське ПНДВ кв. 22, вид. 27,	48,240634	23,681586	06.04.2016	-// -	-// -
-// -	Угольське ПНДВ кв. 22, вид. 44, на полі	48,237572	23,674612	24.05.2016	-// -	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	30.09.2016	-// -	-// -
-// -	Угольське ПНДВ кв. 25, вид 16 біля КПП	48,253880	23,623303	17.06.2011	-// -	Хименець В.В.
-// -	Угольське ПНДВ кв. 29, вид 12	48,246425	23,660983	05.07.2015	-// -	Немеш М.В.
-// -	Широколужанське ПНДВ кв 25, вид. 13, галявина	48,321754	23,761672	11.06.2013	-// -	Руснак В.В.
-// -	Широколужанське ПНДВ кв 27, вид. 31, біля річки	48,324240,	23,734807	18.06.2015	-// -	Маскаль І.В.
-// -	Широколужанське ПНДВ кв 31, вид. 4 на узліссі	48,304872	23,698050	05.06.2015	-// -	Гендич В.І.
-// -	-// -	-// -	-// -	06.08.2017	-// -	-// -
-// -	Широколужанське ПНДВ кв 32, вид. 1, біля дороги	48,296194	23,732306	17.08.2011	-// -	Маскаль І.В.
-// -	с. Широкий Луг	48,215929	23,752448	30.05.2016	2 особини	Олексій І.І.
-// -	Кевелівське ПНДВ кв. 3, ур. Труфанець, лісова галявина	48,214733	24,301275	08.04.2009	1 особина	Цуперяк В.В.
-// -	-// -	-// -	-// -	24.09.2009	-// -	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	22.05.2009	-// -	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	28.07.2009	-// -	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	28.04.2010	-// -	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	25.05.2011	-// -	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	22.06.2011	-// -	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	27.04.2013	-// -	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	17.07.2013	-// -	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	18.05.2015	-// -	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	26.05.2016	-// -	-// -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
-// -	Кевелівське ПНДВ, кв. 3, вид 1. лісова галявина	48,216306	24,287996	03.06.2013	-// -	Філяк В.І.
-// -	-// -	-// -	-// -	18.06.2013	-// -	Цуперяк В.В.
-// -	-// -	-// -	-// -	20.06.2013	-// -	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	15.08.2013	-// -	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	13.09.2016	-// -	-// -
-// -	Кевелівське ПНДВ, кв. 3, вид. 16, на узліссі.	48,218939	24,311864	13.04.2009	-// -	Мойсюк І.І.
-// -	-// -	-// -	-// -	11.07.2016	-// -	Ковбаснюк В.Г.
-// -	Кевелівське ПНДВ, кв. 3, вид. 40, в кущах біля дороги	48,212778	24,309411	21.05.2015	-// -	Цуперяк В.В.
-// -	Кевелівське ПНДВ, кв. 4, галявина	48,206658	24,294870	15.07.2013 06.07.2015	-// -	Ковбаснюк В.С. Цуперяк В.В.
-// -	Кевелівське ПНДВ кв. 5, урочище Косівчик, насип залізничної колії	48,204665	24,311534	02.09.2009	-// -	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	23.06.2010	-// -	-// -
-// -	Кевелівське ПНДВ кв. 5/1 ур Труфанець, біля дороги	48,205380	24,311341	24.08.2009	-// -	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	24.04.2014	-// -	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	10.06.2014	-// -	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	19.06.2016	-// -	Ковбаснюк В.Г.
-// -	-// -	-// -	-// -	01.08.2016	-// -	Цуперяк В.В.
-// -	Кевелівське ПНДВ кв. 6, галявина	48,190691	24,294551	02.05.2009	-// -	Ковбаснюк В.С.
-// -	-// -	-// -	-// -	06.08.2010	-// -	-// -
-// -	Кевелівське ПНДВ кв. 8, біля потоку	48,188989	24,301653	27.07.2009	-// -	Дячук М.М.
-// -	-// -	-// -	-// -	01.09.2009	-// -	-// -
-// -	Кевелівське ПНДВ кв. 12, галявина	48,188989	24,301653	13.04.2009	-// -	Стенчук В.М.
-// -	Кевелівське ПНДВ кв. 13, вид. 1	48,169663	24,298740	14.04.2010	-// -	Попюк В.М.
-// -	Кевелівське ПНДВ кв. 14, вид. 2, в кущах біля потоку	48,163364	24,291931	07.09.2010	-// -	Юркуц В.Я.
-// -	-// -	-// -	-// -	15.05.2016	-// -	Бойчук О.В.
-// -	Кевелівське ПНДВ кв. 14, вид. 6, в кущах біля потоку	48,162942	24,298004	21.07.2010	-// -	Цуперяк В.В.
-// -	-// -	-// -	-// -	17.05.2013	-// -	Попюк В.М.
-// -	-// -	-// -	-// -	06.09.2013	-// -	-// -
-// -	Кевелівське ПНДВ кв. 16, вид. 19	48,159002	24,356755	07.08.2013	-// -	Юркуц Я.В.
-// -	-// -	-// -	-// -	22.09.2016	-// -	Андрашук В.В.
-// -	Кісв'янське ПНДВ, кв. 3, вид 8 буковий ліс	48,220405	24,187177	02.06.2017	-// -	Галясон М.Т.
-// -	Кісв'янське ПНДВ кв 6, вид. 8 буковий ліс	48,209285	24,199451	14.07.2017	-// -	-// -
-// -	Кісв'янське ПНДВ кв 9, вид. 18, біля фундаменту старої будівлі	48,184644	24,176437	03.08.2017	-// -	-// -
-// -	Кісв'янське ПНДВ кв 18, вид 11, під скошеною травою	47,935729	24,122918	30.07.2010	1 juv	Ціцікан В.В.
-// -	Кісв'янське ПНДВ кв 18, вид 13	47,936106	24,103437	16.05.2009	1 особина	Мойсюк М.М.
-// -	-// -	-// -	-// -	28.05.2009	-// -	Ціцікан В.М.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятичній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
-// -	-// -	-// -	-// -	30.06.2013	-// -	-// -
-// -	-// -	-// -	-// -	08.07.2013	-// -	Мойсюк М.М.
-// -	-// -	-// -	-// -	22.07.2013	-// -	Ціцікан В.М.
-// -	-// -	-// -	-// -	31.08.2013	-// -	-// -
-// -	Кісьвянське ПНДВ кв 18, вид 16, буковий ліс.	47,936254	24,103724	14.06.2011	-// -	Ціцікан В.І.
-// -	Кісьвянське ПНДВ кв 18, вид 19, буковий ліс	47,936254	24,103724	20.05.2011	-// -	Мойсюк М.М.
-// -	Кісьвянське ПНДВ кв. 26	47,933940,	24,100852	02.08.2015	-// -	-// -
-// -	Кісьвянське ПНДВ кв 28	47,940104	24,140830	19.09.2013	1 молода особина	Попович В.М.
-// -	Кісьвянське ПНДВ кв 31, вид 8, камяна стіна	47,935406	24,100055	12.06.2009	1 ос. лінька	Ціцікан В.І.
-// -	-// -	-// -	-// -	19.06.2009	1 особина	Годованець Б.Й.
-// -	Мараморське ПНДВ кв. 4, вид. 9, ур. Маслокрут	47,975888	24,361797	20.06.2016	-// -	Бочкор М.М.
-// -	Чорногірське ПНДВ, кв. 2, вид. 21	48,144244	24,481253	28.06.2014	-// -	Невідомий
-// -	Чорногірське ПНДВ, кв. 4, вид. 37 на полі	48,079168	24,446062	29.04.2014	-// -	-// -
-// -	Трибушанське ПНДВ кв. 9, біля будівлі відділення	47,969861	24,192916	18.06.2014	-// -	Попович Ю.М.
-// -	Трибушанське ПНДВ кв. 18, вид 21, урочище Явірник	47,920023	24,255710	16.06.2015	-// -	Полянчук Б.І.
-// -	Рахів-Берлибаське ПНДВ, кв. 1, вид. 28, насип залізничної дороги	48,021786	24,168649	15.07.2014	-// -	Попович Ю.М.
-// -	Рахів-Берлибаське ПНДВ, кв. 3, біля адміністративних будівель	48,025978	24,166876	15.09.2011	1 -// -	Бендик С.І.
-// -	-// -	-// -	-// -	20.09.2011	1 молода особина полювала на веретільницю	Покинйчереда В.Ф.
-// -	-// -	-// -	-// -	09.04.2016	-// -	-// -
-// -	Рахів-Берлибаське ПНДВ, кв. 3, вид. 35	48,024144	24,160838	02.10.2012	1 особина	Попович Ю.М.
-// -	Рахів-Берлибаське ПНДВ, кв. 3, вид 18, на кам'яному парапеті	48,026954	24,165406	03.07.2011	-// -	Покинйчереда В.В.
-// -	-// -	-// -	-// -	07.07.2012	-// -	Попович Ю.М.
-// -	Рахів-Берлибаське ПНДВ, кв. 3, вид 75 на полі	48,018577	24,159820	02.07.2014	-// -	-// -
-// -	Рахів-Берлибаське ПНДВ кв. 7, вид 14	48,002675	24,187372	12.03.2017	-// -	Юркуц І.М.
-// -	Петрос-Говерлянське ПНДВ кв. 26, вид 36	48,184836	24,482143	20.07.2013	-// -	Васильчук І.І.
-// -	Свидовецький масив, г. Теринтин	48,098414	24,211058	09.05.2009	-// -	Довганич В.Я.
-// -	Свидовецький масив, г. Лиса гора	48,055370,	24,170992	11.07.2015	-// -	Годованець Б.Й.
-// -	с. Костилівка, Малий потік	47,993095	24,223735	02.08.2015	-// -	-// -

Примітки:

*ПНДВ – природоохоронне науково-дослідне відділення

Як видно з вище наведеної таблиці, на території КБЗ зустрічаються 3 види плазунів занесених до Червоної книги України (Червона книга ...2009)

Ящірка зелена – *Lacerta viridis* (Laurenti, 1768). Вид поширений тільки на території ботанічних заказників «Чорна гора» та «Юлівська гора». Щорічно, тут зустрічаються декілька десятків особин даного виду. В зв'язку з тим, що ці території, включені до КБЗ без вилучення у землекористувачів, здійснюється недостатній моніторинг та контроль за охороною та станом популяції виду.

Полоз ескулаповий – *Zamenis longissimus* (Laurenti, 1768). Достовірно поширений на території Марамороського, Свидовецького та Угольсько-Широколужанського масивів КБЗ. В межах ботанічного заказника «Чорна гора» вид відмічено тільки один раз у 2000 р, але ми не виключаємо можливості перебування виду тут постійно. Зустрічається в поясі листяних та мішаних лісів, вздовж доріг, на галявинах, кам'яних стінах та біля лісових будинків. Активний з другої по-

ловини квітня – до кінця листопада. Чисельність виду невисока, в основному спостерігаються поодинокі особини. В залежності від біотопу в місцях поширення даного виду під час маршрутних обліків реєструється 2-3 екз./1 км. В деяких місцях щільність популяції може бути досить високою – 10-12 екз./100 м. Загальна чисельність полоза ескулапового на території Заповідника складає близько 50-70 особин. Причини зміни чисельності: загибель на авто-шляхах та пряме знищення та відлов людиною.

Мідянка звичайна – *Coronella austriaca* (Laurenti, 1768). Зустрічається на всій території Заповідника. Надає перевагу лісовим біотопам, виходам скельних порід, кам'яних насипів, галявинам, зустрічається біля господарських будівель. Активна з початку квітня – до кінця жовтн. Під час маршрутних обліків зустрічаються 1-2 екз./1 км. Загальна чисельність виду на території Заповідника становить близько 100 особин. Причини зміни чисельності: знищення змій людиною.

Література:

1. Попович Ю.М. До вивчення герпетофауни Карпатського біосферного заповідника // Вивчення та збереження біорізноманіття в сучасних умовах. Матеріали заочної Всеукраїнської наукової конференції, присвяченої 180-річчю заснування кафедри зоології (вересень 2014 р., м. Київ). – Київ, 2014. – С. 61–63.
2. Попович Ю.М. Поширення червонокнижних видів плазунів в Угольсько-Широколужанському масиві Карпатського біосферного заповідника // Регіональні аспекти флористичних і фауністичних досліджень. Матеріали
- Третьої міжнародної науково-практичної конференції (13-14 травня 2016 р., смт. Путила – м. Чернівці, Україна). – Чернівці: Друк Арт. – 2016. – С. 199-201.
3. Попович Ю.М. Плазуни Карпатського біосферного заповідника: сучасний стан, поширення та особливості біології // Природа Карпат: науковий щорічник карпатського біосферного заповідника та інституту екології Карпат НАН України. – 2016 – № 1. – С 67 – 72.
4. Червона книга України. Тваринний світ./ За ред. І.А.Акімова. – Київ: Глобалконсалтинг, 2009. – 600 с.

Роман Є.Г.

Національний природний парк «Олешківські піски»,
м. Олешки, пров. Рокитний, 16

ЗНАХІДКИ ТВАРИН ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ

У повідомленні надано інформацію про тварин, які спостерігалися під час польових досліджень протягом періоду з січня по вересень 2018 р. включно. Дослідження велися, в основному, на території Національного природного парку «Олешківські піски» та на суміжних територіях (у т.ч. неподалік від с. Буркути), в меншій мірі – у плавнях Нижнього Дніпра та на Кінбурнському півострові, де на даний час створені та функціонують, відповідно, Національний природний парк «Нижньодніпровський» та Національний природний парк «Білобережжя Святослава». Короткий опис та розташування цих територій наведено у табл. 1. Використовувались різноманітні методи, але наведено тільки результати візуальних спостережень. Також було використано фотографування з використанням фотокамери Canon Power Shoot SX 40; саме завдяки отриманим фотографіям вдалося з достатньою точністю визначити пелікана рожевого, угруповання якого спостерігались на великій відстані та висоті.

Щодо змісту таблиці необхідно надати деякі пояснення. Насамперед, це потрібно зробити щодо даних про зустріч полоза жовточеревого у 2014: спостереження було виконано не під час польових досліджень, а при інших обставинах; тому це спостереження відрізняється від інших, наданих у даному повідомленні, за часом (2014 та 2018 рр., відповідно); точна дата була відновлена завдяки наявності відеоматеріалів, які були отримані у той день. Дана інфор-

мація, на думку автора, є цікавою тому, що ілюструє одну з характерних рис стратегії адаптації даного виду до умов антропогенно зміненого середовища: використання штучних кар'єрів як місць помешкання. Вочевидь, даний кар'єр та трав'янисті зарості використовуються полозами, відповідно, як ландшафтний комплекс, де є поєднання необхідних ресурсів: сховищ (в основному, у кар'єрі – нори тварин, тріщини у породі) та кормів (гризуни трав'янистих заростей, можливо, також птахи кар'єру та заростей).

Дуже цікавою та значущою є інформація щодо помешкання многоножки *Scutigera coleoptrata* на о-ві Зміїний. По-перше, це крайня південно-західна точка реєстрації цього виду в Україні, яка майже співпадає з державним кордоном. Окрім того, час появи даного виду (1970-ті рр. 20 ст.) доводить, що територіальна експансія цієї многоножки розпочалася вже декілька десятиліть тому назад. А тому внесення цього безхребетного у Червону книгу України 1994 р. видання і, особливо, подальше, так би мовити, «комфортне та впевнене» перебування його там у виданні 2009 р. є нічим іншим, як науковим і природоохоронним казусом, який потребує негайного і адекватного реагування.

За надану інформацію автор висловлює щире подяку ветерану української орнітології, кандидату біологічних наук, доценту Одеського державного університету, Президенту Товариства охорони птахів України А. І. Корзюкову.

Табл. 1. Результати спостережень тварин Червоної книги України в Херсонській та Миколаївській областях у 2018 р.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигрібній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
<i>Scutigera coleoptrata</i> Linnaeus	Херсонська область, м. Гола Пристань, північна частина міста, жила приміщення.	46,533568	32,524585	Січень – жовтень 2018 р.	Близько 25 спостережень	Є. Г. Роман
– // –	Одеська область, о-в Зміїний, скелі, каміння	45,254707	30,203761	1970-ті рр. – 2018 р.	У 2018 р. – десятки зустрічей	А. І. Корзюков (особисте повідомлення)

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигрібній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
<i>Dolichophis caspius</i> Gmelin	Херсонська область, 1 км. на північ від м. Херсон, відпрацьований кар'єр, на той час (у 2014 р.) – полігон з стрілецької підготовки	46,707768	32,597479	24.05.2014 р.	Особина довжиною 1,5 – 1,6 м.	Є. Г. Роман
<i>Dolichophis caspius</i> Gmelin	Херсонська область, Олешківський р-н, км. на схід від с. Буркути (Голопристанського району), лука	46,408751	32,864903	24.07.2018 р.	Досить великий екземпляр довжиною 1,6 – 1,7 м.	– // –
<i>Pelecanus onocrotalus</i> L.	Миколаївська область, Очаківський р-н, 4,7 км. на захід від с. Василівка; урочище «Бієнкові плавні», заболочена лука на березі водойми	46,532051	31,718410	14.05.2018 р.	Приблизно 125 особин, угруповання на березі водойми	– // –
– // –	Херсонська область, м. Олешки (північна частина). Повітряний простір над містом поблизу р. Цюрупинська Конка	46,628348	32,736395		20 особин, кружляли над містом, поступово піднімаючись з висоти приблизно 100–120 м. до 400–500 м. та пересуваючись у західному напрямку.	– // –
<i>Grus grus</i> L.	Херсонська область. Голопристанський район, 1 км. на південь-південь-схід від с. Буркути, повітряний простір над лісостеповим ландшафтом	46,393935	32,809332	6.03.2018 р.	75 особин	– // –
<i>Haliaeetus albicilla</i> L.	Херсонська область, Голопристанський район, 700 м. на схід від с. Буркути, повітряний простір над урочищем плавневого типу	46,403654	32,810236	6.03.2018 р.	1 особина, дуже яскрава (майже снігово-біла) смуга на надхвісті	– // –
<i>Stylodipus (Scirtopoda) telum</i> Lichtenstein	Херсонська область, Олешківський р-н, 2,4 км. на північ-схід-схід від с. Раденське, територія НПП «Олешківські піски», напівпустельний ландшафт (заростаючі піски)	46,569226,	32,981227	22.09.2018 р.	На 3 км. маршруту відмічені 5 жилих нор, сліди біля нір та відбитки кінцівок поза норами. Усього на даному відрізку маршруту (3 км.) на смугі приблизно 50 м. завширшки відмічені ознаки життєдіяльності 10–15 тварин.	– // –
<i>Lutra lutra</i> L.	Херсонська область. Голопристанський район, о-в Білогурадів (Білогурадий), берег р. Старий Дніпро, плавні біля населеного пункту (150 м. на захід від с. Білогудово)	46,551025	32,532173	14. 03.2018 р.	Екскременти на дерев'яному містку, зачищені 1–2 тваринами приблизно 1–4 тижні тому назад (перед спостереженням екскрементів).	– // –

Руденко В.П.,
Коваленко Т.А.,
Руденко А.Г.

Національний природний парк «Джарилгацький»
e-mail: rudenkovalik@ukr.net
e-mail: nppd@ukr.net

ЗУСТРІЧІ ОКРЕМИХ РІДКІСНИХ ВИДІВ ХРЕБЕТНИХ ТВАРИН В НАЦІОНАЛЬНОМУ ПРИРОДНОМУ ПАРКУ «ДЖАРИЛГАЦЬКИЙ» (2013 – ПОЧАТОК 2019 РР.)

В матеріалах представлені зустрічі з окремими видами рідкісних тварин, що зібрані на території Національного природного парку «Джарилгацький» (далі – Парк). Роботи проводились з 2013 по зимовий період 2019 років (Таблиця 1). Маршрутні обліки проводились на материковій частині уздовж Джарилгацької затоки та на острові Джарилгач. Робота проводилась в рамках програми Літопису Природи, згідно до «Проекту організації території Національного природного парку «Джарилгацький», охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів та об'єктів» (2016), який визначає пріоритетним напрямком вивчення рідкісних видів тварин.

Данні з розподілу гадюки степової (*Vipera renardi* Christoph) були зібрані під час інших моніторингових робіт, частіше під час обліку птахів. Такі зустрічі представлено з 2013 року. Морські ссавці фіксувались під час переміщень по Джарилгацькій затоці та на Каркінітській затоці уздовж узбережжя о. Джарилгач.

По отриманим даним можна сказати, що гадюка степова звичайний вид на о. Джарилгач, зустрічається щорічно, хоча візуально її чисельність поступово знижується. Вона віддає перевагу сухим місцям з піщаним степом, рідше зустрічається у галофітній рослинності та на межі зростання очерету (*Phragmites australis* (Cav) Trin ex Steud).

Значення Джарилгацької та Каркінітської заток для мешкання морських ссавців (дельфінів) підкреслювалось неодноразово (Михалев, 2008; Гольдин, 2012; Identification...2017). Тут представлено 3 види – дельфін звичайний (*Delphinus delphis* L.), морська свиня (*Phocoena phocoena* L.) та афаліна (*Tursiops truncatus* Montagu). Всі види зустрічаються в водах району о. Джарилгач. Найчастіше зустріча-

ється дельфін звичайний. Його зграї складаються з 2-5 особин. Морська свиня зустрічається рідше, хоча її частіше знаходять загиблою. Афаліна не численна. Нами спостерігалась тільки раз.

Особливу увагу приділялось вивченню птахів. Матеріали, що були отримані на території Парку у 2012-2017 роках опубліковані раніше (Руденко та ін., 2018). Тут представлені данні зустрічей 2018 та початку 2019 років. У 2018 році обстежувались дві нові ділянки, що розміщені на материковій частині Парку: Урочища «Мар'їн Гай та Цукури», територія між м. Скадовськ та селищем Дачне та ділянку на узбережжі озера Устричне, що знаходиться біля селища Лазурне, Скадовського району. Інші маршрути та облікові полігони були традиційними. Їх опис проведено в Літопису природи Парку за 2017 рік. В означений період виявлено 25 видів рідкісних птахів, що занесені в Червону Книгу України. В попередні роки видовий склад таких видів був багатший і складав від 33 до 41 видів (Руденко та інші, 2018а; Чаплигіна та ін., 2018). В 2018р. виявлено 1 новий вид хижих птахів, що раніше нами не відмічався – це підорлик малий (*Aquila pomarina* Vrehm.). Знову зареєстрований сокіл балабан (*Falco cherrug* Gray).

Після значного періоду відсутності, зафіксовано 2 особини пелікана кучерявого (*Pelecanus crispus* Bruch.). З другої декади квітня і по кінець серпня територію о. Джарилгач та Джарилгацької затоки стабільно використовують пелікани рожеві (*Pelecanus onocrotalus* L.). Їх чисельність поступово зменшується, що ми пов'язуємо зі збільшенням фактору неспокою з боку відпочиваючих та копитних тварин, що мешкають на острові. Збільшується чисельність пухівки (*Somateria mollissima* L.), орлана

білохвоста (*Haliaeetus albicilla* L.) та Сивкоподібних (Charadriiformes). Відмічено 7 видів рідкісних птахів, що достовірно гніздились на острові і материкових ділянках. Серед них нерозень (*Anas strepera* L.), крех середній (*Mergus serrator* L.), 4 види куликів (*Charadrius alexandrinus* L., *Himantopus himantopus* L., *Recurvirostra avosetta* L., *Haematopus ostralegus* L.) та крячок малий (*Sterna albifrons* Pall.). Ще 4 види – косар (*Platalea leucorodia* L.), кульон великий (*Nume-*

nius arquata L.), пухівка (*Somateria mollissima* L.) та крячок каспійський (*Hydroprogne caspia* Pall.) можливо гніздяться. Ці види регулярно, декілька років поспіль, тримаються на острові Джарилгач у гніздовий період. У 2018р. відмічено молодого птаха косаря у зграї дорослих, що довгий час тримались на косі. Відмічаються молоді птахи пухівки. У крячка каспійського спостерігалась копуляція. Інші види, що відмічені – зимують та мігрують в Парку.

Таблиця 1. Зустрічі рідкісних видів хребетних тварин в районі Національного природного парку «Джарилгацький» у 2013 та початку 2019 роках

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигвинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Vipera renardi</i>	о. Джарилгач, Урочище «Маяки»	46,005134	33,035173	21.06.2013	1 особина, відпочинок	Руденко А.Г.
- // -	о. Джарилгач, Коса Мілка	46,015711	32,544932	22.06.2015	1 особина в степу	- // -
- // -	о. Джарилгач, Коса Глибока	46,014040	32,573006	16.08.2015	1 особина, в степу між озерами	- // -
- // -	о. Джарилгач, Степ між Урочищем Маяки та Мисливськими хатинками	46,017940	33,042968	12.08.2016	1 особина, Відпочинок у рослинності	Руденко В.П.
- // -	о. Джарилгач, Степ між Урочищем Маяки та Мисливськими хатинками	46,004816	33,013691	13.05.2017	1 особина, в піщаному степу	Чаплігіна А.Б., Надточий А.С., Руденко В.П. та ін..
- // -	о. Джарилгач, Степ між Урочищем Маяки та Мисливськими хатинками	46,004988	33,013691	17.05.2017	1 особина, самиця. В степу.	- // -
- // -	Урочище Мар'їн Гай, околиці м. Скадовськ	46,071348	32,521242	17.04.2018	1 особина, в степу	Руденко В.П., Коваленко Т.А.
<i>Pelecanus onocrotalus</i>	о. Джарилгач, Коса Медвежа	46,014511	32,593197	26.04.2018	8 дорослих особин. Харчування.	Руденко В.П.
- // -	о. Джарилгач, Коса та озеро Сині	46,013198	33,012758	12.05.2018	43 особини (3 статевонезрілі, 40 дорослих). Харчування.	Руденко В.П., Руденко А.Г., Коваленко Т.А.
- // -	о. Джарилгач, Коса Глибока. Озера з'єднані з затокою.	46,015556	32,574788	12.05.2018	21 доросла особина. Відпочинок	- // -
- // -	о. Джарилгач, Коса Мілка. Система озер.	46,023438	32,525822	12.05.2018	40 дорослих особин. Харчування та відпочинок	- // -
- // -	о. Джарилгач, Коса Дурілова та Джарилгацька затока	46,030941	32,500613	12.05.2018	100 дорослих особин. Відпочинок на косі.	Руденко В.П., Руденко А.Г., Коваленко Т.А.
- // -	о. Джарилгач, озера біля ур. Маяки	46,010113	33,030111	28.05.2018	2 дорослі особини. Відпочинок.	Руденко В.П.
- // -	Каркінітська затока у районі ур. Маяки, біля о. Джарилгач	46,003773	33,031563	28.05.2018	1 доросла особина, харчування	- // -
- // -	Озеро Устрічне, поблизу с. Лазурне.	46,080654	32,479480	31.05.2018	17 дорослих особин. Відпочинок на узбережжі озера.	Руденко В.П., Коваленко Т.А.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	о. Джарилгач, Коса Мілка, Велике озеро.	46,044064	32,885300	21.06.2018	88 дорослих особин. Харчування та відпочинок	Руденко В.П., Руденко А.Г., Коваленко Т.А.
- // -	о. Джарилгач, Коса Мілка, східна лопать	46,056518	32,861602	21.06.2018	13 дорослих особин. Харчування та відпочинок	- // -
- // -	о. Джарилгач, Коса Мілка, західна лопать	46,023438	32,525822	21.06.2018	7 дорослих особин. Харчування.	- // -
- // -	о. Джарилгач, Коса Дурілова та Джарилгацька затока	46,030941	32,500613	21.06.2018	80 дорослих особин. Відпочинок на косі.	- // -
- // -	о. Джарилгач Озера між Косами Синя та Глибока	46,028368	33,001711	03.07.2018	Харчування та відпочинок. 53 особини.	Руденко В.П.
- // -	о. Джарилгач, Коса Мілка, східна лопать	46,033184	32,960960	10.08.2018	7 дорослих особин. Відпочинок на косі.	Руденко В.П., Руденко А.Г., Коваленко Т.А.
<i>Pelecanus crispus</i>	о. Джарилгач, Коса Мілка, Велике озеро.	46,044064	32,885300	10.08.2018	2 дорослі особини. Харчування.	Руденко В.П., Руденко А.Г., Коваленко Т.А. Гусарчук О.В.
<i>Platalea leucorodia</i>	Мілководдя Джарилгацької затоки біля с. Лазурне	46,068594	32,541967	10.07.2018	10 дорослих особин. Відпочинок на мілководді.	Руденко В.П., Коваленко Т.А.
- // -	Мілководдя Джарилгацької затоки біля с. Лазурне, біля о. Джарилгач.	46,067493	32,546181	10.07.2018	2 особини (1 молода і 1 доросла). Поряд з мартинами. Відпочинок.	Руденко В.П., Коваленко Т.А.
<i>Anser erythropus</i>	Поле біля с. Лазурне.	46,093194	32,565353	17.01.2018	7 особин у зграї із 500 особин <i>Anser albifrons</i> Scop.	Роман Є.Г., Руденко В.П.
- // -	Біля села Антонівка, Скадовського району	46,143879	32,988876	03.11.2018	Міграція. Зграя з 56 особин пролетіла на південний схід о 16.57.	Андреев Д. О.
<i>Cygnus bewickii</i>	Джарилгацька затока, Турецька бухта	46,116683	32,816223	23.01.2018	2 дорослі особини у зграї з 100 особин <i>Cygnus cygnus</i> L.	Руденко В.П., Коваленко Т.А.
<i>Anas strepera</i>	Коса Мілка, озера	46,047505	32,867971	21.06.2018	Гніздування. 5 особин (3 самця і 2 самиці).	Руденко А.Г., Руденко В.П., Коваленко Т.А.
<i>Somateria mollissima</i>	Біля проміни між материком і о. Джарилгач (с. Лазурне)	46,066719	32,545614	25.01.2018	Зимівля. 3 особини самців.	- // -
- // -	о. Джарилгач, узбережжя Каркінітської затоки	46,011143	33,056167	26.05.2018	26 особин дорослих самців. Відпочинок. на березі Каркінітської затоки	Руденко В.П.
- // -	о. Джарилгач, Каркінітська затока, напроти коси Глибокої	46,011438	32,933396	08.09.2018	10 особин (2 самиці і 8 самців). Харчування в Каркінітській затоці в 200 м від берега острова.	Руденко В.П.
<i>Mergus serrator</i>	о. Джарилгач, озера Коса Мілкої	46,047505	32,867971	26.06.2018	Гніздування. 8 особин, на внутрішньому озері.	Руденко В.П., Руденко А.Г., Коваленко Т.А.
<i>Circus cyaneus</i>	По маршруту м. Скадовськ – с. Лазурне	46,117991	32,799261	25.01.2018	Зимівля. 4 особини (2 самця і 2 самиці)	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	- // -	46,108580	32,667878	- // -	- // -	- // -
- // -	- // -	46,112002	32,732882	- // -	- // -	- // -
- // -	- // -	46,100053	32,614398	- // -	- // -	- // -
- // -	Узбережжя Джарилгацької затоки біля урочища «Вітряки», Скадовський район	46,104525	32,650998	29.03.2018	Міграція. 1 особина, самиця	Руденко В.П., Коваленко Т.А.
- // -	Урочище Мар'їн Гай, околиці м. Скадовськ	46,113401	32,829722	03.04.2018	Міграція. 1 самиця	- // -
- // -	Околиці с. Красне, Скадовський район	46,132563	32,802557	07.12.2018	Зимівля. 1 молодий птах	- // -
<i>Circus macrourus</i>	о. Джарилгач	46,015190	33,079152	08.09.2018	Міграція. 1 самець.	Турейська Тетяна, Руденко В.П.
<i>Circus pygargus</i>	о. Джарилгач	46,014789	33,063866	08.09.2018	Міграція. 1 самиця.	Руденко В.П.
<i>Aquila pomarina</i>	Узбережжя Джарилгацької затоки, урочище «Цуцури»	46,117418	32,850951	03.04.2018	Міграція. 1 особина	Руденко В.П., Коваленко Т.А.
<i>Haliaeetus albicilla</i>	Джарилгацька затока біля очисних споруд м. Скадовськ, Херсонської обл.	46,110085	32,980072	25.01.2018	Зимівля. 3 особини (2 дорослих і 1 молодий). Сиділи на затоці біля скупчення зимуючих водоплавних птахів	(Руденко та ін., 2018)
- // -	Джарилгацька затока біля с. Красне, Скадовського району	46,108679	32,739398	25.01.2018	Зимівля. 1 доросла особина, сиділа на льоду біля мертвого <i>Cygnus olor</i>	- // -
- // -	Джарилгацька затока біля с. Лиманське, Скадовського району	46,097845	32,675118	25.01.2018	Зимівля. 7 особин (4 молоді і 3 дорослі), тримались групами з 3, 2 та 2 особин біля ополонку з водоплавними птахами.	(Руденко та ін., 2018)
- // -	Джарилгацька затока біля урочища «Турецька Бухта»	46,116683	32,816223	25.01.2018	Зимівля. 3 особини (2 дорослі та 1 молодий). Тримались біля ополонку з водоплавними птахами.	- // -
- // -	Джарилгацька затока біля урочища «Вітряки»	46,104525	32,650998	25.01.2018	Зимівля. 2 особини (1 молода, 1 доросла) тримались біля узбережжя	- // -
- // -	Джарилгацька затока, біля селища Південний	46,108450	32,788545	25.01.2018	Зимівля. 4 особини, на льоду затоки, далеко від берега.	- // -
- // -	Джарилгацька затока, набережна, м. Скадовськ	46,108139	32,905296	15.01.2019	Зимівля. 1 доросла особина. Летіла уздовж набережної на схід.	Руденко А.Г., Руденко В.П.
- // -	Степна ділянка за с. Красне, Скадовського району	46,115287	32,738260	15.01.2019	Зимівля. 1 доросла особина. Сиділа в степу, в 300 м від траси.	Руденко В.П., Руденко А.Г., Коваленко Т.А.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	Джарилгацька затока біля урочища «Вітряки»	46,104525	32,650998	15.01.2019	Зимівля. 1 особина. Летіла над затокою	- // -
- // -	Джарилгацька затока біля с. Лиманське, Скадовського району	46,099213	32,664130	15.01.2019	Зимівля. 1 молода особина сиділа на узбережжі затоки	- // -
<i>Falco cherrug</i>	о. Джарилгач	Не відомо	Не відомо	31.08.2018	1 особина. Напад на крем'яшника (<i>Arenaria interpres</i>)	Севідов Віктор
<i>Grus grus</i>	м. Скадовськ, Херсонської області	46,112584	32,906567	02.03.2018	Міграція. Згряя з 30 особин пролетіла над містом на схід. Висота польоту 200м.	Руденко В.П., Коваленко Т.А.
- // -	- // -	46,112584	32,906567	18.03.2018	Міграція. Згряя з 46 особин пролетіла над містом о 17.40. Напрямок польоту -південний схід.	Руденко В.П.
- // -	- // -	46,112584	32,906567	28.03.2018	Міграція. 22 особини. Напрямок польоту – захід	- // –
- // -	- // -	46,112584	32,906567	30.03.2018	Міграція. Згряя з 280 особин пролетіла над містом на південний схід. Висота польоту більше 300м.	Руденко В.П., Коваленко Т.А.
- // -	- // -	46,112584	32,906567	07.11.2018	15 особин, пролітали о 10.30. Напрямок польоту південний схід.	- // -
<i>Charadrius hiaticula</i>	Коса озера Устрічне, с. Лазурне, Скадовського району	46,080654	32,479480	31.05.2018	Міграція. 30 особин.	- // -
<i>Charadrius alexandrinus</i>	Урочище «Цукури», околиці м. Скадовськ	46,065551	32,521735	03.04.2018	Приліт на місця гніздування. 2 особини.	- // -
- // -	Урочище «Цукури», околиці м. Скадовськ	46,065551	32,521735	12.04.2018	Гніздування. 2 особини (пара)	- // -
- // -	Узбережжя Джарилгацької затоки, урочище «Цукури»	46,111547	32,822754	12.04.2018	1 особина в клубі з 50 особин середземноморського мартина (<i>Ichthyaetus melanocephalus</i>).	- // -
- // -	Урочище «Цукури», околиці м. Скадовськ	46,065228	32,512667	03.05.2018	Гніздування. 1 особина.	- // -
- // -	Урочище «Цукури», околиці м. Скадовськ	46,065551	32,521735	24.05.2018	Гніздування. 2 особини. Самиця на гнізді. Самець поблизу.	- // -
- // -	Узбережжя Джарилгацької затоки, урочище «Цукури»	46,111547	32,822754	24.05.2018	Гніздування. 2 особини.	- // -
- // -	Коса озера Устрічне, с. Лазурне, Скадовського району	46,080654	32,479480	31.05.2018	Гніздування. 4 особини (2 пари).	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	о. Джарилгач. Озера в урочищі «Маяки»	46,015406	33,043205	04.07.2018	Після гніздовий період. 1 особина на озері	Руденко В.П.
- // -	Урочище «Цукури», околиці м. Скадовськ	46,070296	32,513389	05.07.2018	Гніздування. 1 доросла особина з 1 пташеням.	- // -
- // -	Коса озера Устрічне, с. Лазурне, Скадовського району	46,080654	32,479480	10.07.2018	Після гніздовий період. 1 особина на косі озера.	- // -
<i>Himantopus himantopus</i>	Урочище «Цукури», околиці м. Скадовськ	46,070296	32,513389	12.04.2018	Приліт на ділянку. 3 особини.	Руденко В.П., Коваленко Т.А
- // -	Урочище «Цукури», околиці м. Скадовськ	46,070296	32,513389	17.04.2018	Гніздування. 7 особин.	- // -
- // -	Урочище «Цукури», околиці м. Скадовськ	46,070296		24.04.2018	Гніздування. 5 особин.	- // -
- // -	Коса озера Устрічне, с. Лазурне, Скадовського району	46,080654	32,479480	31.05.2018	Гніздування. 10 особин (5 пар). Знайдені гнізда з яйцями.	- // -
- // -	Урочище «Цукури», околиці м. Скадовськ	46,070296	32,513389	05.06.2018	Гніздування. 2 особини (пара)	- // -
- // -	Узбережжя Джарилгацької затоки, урочище «Цукури», околиці м. Скадовськ	46,117418	32,850951	19.06.2018	Харчування. 2 особини в озері.	- // -
<i>Recurvirostra avosetta</i>	Урочище «Цукури», околиці м. Скадовськ	46,070296	32,513389	24.05.2018	Гніздування. 2 особини (пара). Гніздо з 3-ма яйцями.	- // -
- // -	Коса озера Устрічне, с. Лазурне, Скадовського району	46,080654	32,479480	31.05.2018	Гніздування. 42 особини (20-23 пари). Знайдено гнізда з яйцями.	- // -
<i>Haematopus ostralegus</i>	Джарилгацька затока біля с. Лазурне, Скадовського району	46,068594	32,541967	29.03.18	Міграція. 17 (групами по 2-5) особин харчуються на мілководді.	- // -
- // -	Джарилгацька затока. Урочище «Турецька бухта»	46,116683	32,816223	29.03.18	Міграція. 1 особина. Відпочинок на березі затоки.	- // -
- // -	о. Джарилгач, Коса Мілка	46,045362	32,879711	12.05.2018	Гніздування. 2 особини (пара).	Руденко В.П., Руденко А.Г., Коваленко Т.А.
- // -	Урочище «Цукури», околиці м. Скадовськ	46,070296	32,513389	24.05.2018	Гніздування. 4 особини (2 пари).	Руденко В.П., Коваленко Т.А
- // -	Коса озера Устрічне, с. Лазурне, Скадовського району	46,080654	32,479480	31.05.2018	Гніздування. 2 особини (пара).	- // -
- // -	Урочище «Цукури», околиці м. Скадовськ	46,070296	32,513389	19.06.2018	Гніздування. 5 особин.	- // -
- // -	о. Джарилгач, Коса Мілка	46,056112	32,858922	21.06.2018	Гніздування. 13 особин (6 дорослих і 7 молодих).	- // -
- // -	Коса озера Устрічне, с. Лазурне, Скадовського району	46,080654	32,479480	4.07.2018	3 особини. Після гніздовий період. Відпочинок.	- // -
- // -	Джарилгацька затока біля с. Лазурне, Скадовського району	46,080943	32,546951	10.07.2018	3 особини. Після гніздовий період. Харчування на мілководді.	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	о. Джарилгач, Коса Синя	46,026678	33,025220	10.08.2018	4 особи. Після гніздовий період. Відпочинок на березі протоки.	Руденко В.П., Руденко А.Г., Коваленко Т.А.
- // -	о. Джарилгач, Коса Мілка	46,058001	32,863138	10.08.2018	6 особин. Після гніздовий період. Відпочинок на острівці.	- // -.
<i>Numenius arquata</i>	Джарилгацька затока. Промоїна біля с. Лазурне, Скадовського району	46,066719	32,545614	18.01.2018	Зимівля. 4 особи харчуються в затоці.	Руденко В.П., Коваленко Т.А.
- // -	о. Джарилгач, Коса Глибока	46,034016	32,954698	12.05.2018	1 особина. Можливе гніздування.	Руденко В.П., Руденко А.Г., Коваленко Т.А.
- // -	о. Джарилгач, озера біля урочища «Маяки»	46,017940	33,042968	04.07.2018	1 особина. Відпочинок на березі озера	Руденко В.П.
- // -	о. Джарилгач, Коса Глибока	46,034016	32,954698	10.08.2018	1 особина на озері.	Руденко В.П., Руденко А.Г., Коваленко Т.А.
<i>Numenius phaeopus</i>	о. Джарилгач, Коса Мілка	46,033184	32,960960	10.07.2018	1 особина на озері	Руденко В.П.
- // -	о. Джарилгач	Не відомо	Не відомо	30.08.2018	1 особина	Севідов Віктор
<i>Hydroprogne caspia</i>	Урочище «Цукури», на березі Джарилгацької затоки	46,111547	32,822754	19.06.2018	2 особи в групі інших Мартинових птахів. Відпочинок.	Руденко В.П., Коваленко Т.А.
- // -	Джарилгацька затока в районі с. Лазурне. Острів у промоїні між косою о. Джарилгач і материком	46,066400	32,545184	10.07.2018	2 особи в групі інших Мартинових птахів. Відпочинок.	Руденко В.П.
<i>Sterna albifrons</i>	Урочище «Цукури», на березі Джарилгацької затоки	46,111547	32,822754	24.04.2018	2 особи. Початок прильоту. Відпочинок.	Руденко В.П., Коваленко Т.А.
- // -	Урочище «Цукури», на березі Джарилгацької затоки	46,111547	32,822754	24.05.2018	2 особи у зграї кричків рябодзьобих (<i>Thalasseus sandvicensis</i>)	- // -
- // -	Коса озера Устрічне, с. Лазурне, Скадовського району	46,080654	32,479480	31.05.2018	6 особин. Початок гніздування.	- // -
- // -	Урочище «Цукури», на березі Джарилгацької затоки	46,111547	32,822754	19.06.2018	1 особина в групі інших Мартинових птахів. Відпочинок.	- // -
- // -	Джарилгацька затока в районі с. Лазурне. Острів у промоїні між косою о. Джарилгач і материком	46,066400	32,545184	10.07.2018	45 особин. Гніздування приблизно 20-22 пар. Обліковано 21 пташеня.	- // -
- // -	о. Джарилгач, озера коси Глибока	46,037098	32,957093	10.08.2018	2 особи. Харчування.	Руденко В.П., Руденко А.Г., Коваленко Т.А.
- // -	Каржинська затока та коса	46,115089	33,030780	17.08.2018	5 особин. Відпочинок у зграї інших видів кричків.	- // -
<i>Sturnus roseus</i>	о. Джарилгач, урочище «Маяки»	46,015681	33,050270	26.05.2018	Зграя 200 особин. Відпочинок на деревах.	Турейська Тетяна, Руденко В.П.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Delphinus delphis</i>	Джарилгацька затока поблизу кінцевого мису о. Джарилгач	46,022684	33,024146	27.06.2013	4 особина, супровід човна. Зграя пішла на схід.	Руденко А.Г.
- // -	Каркінітська затока поблизу мисливських будиночків (о. Джарилгач)	46,001282	33,005848	14.08.2015	5 особин. Зграя переміщувалась з сходу на захід уздовж узбережжя острова.	Руденко А.Г., Руденко В.П.
<i>Phocoena phocoena</i>	Каркінітська затока поблизу урочища Маяки (о. Джарилгач)	46,004269	33,034344	23.06.2016	2 особини, самиця з малям, підпливали до людей	Руденко В.П., Гусарчук О.В.
<i>Delphinus delphis</i>	Джарилгацька затока по шляху до Коси Глибокої	46,033238	32,572621	06.06.2017	3 особини, супровід човна	Руденко А.Г., Руденко В.П.
- // -	Джарилгацька затока на півшляху від Порту Скадовськ до Коси Глибокої	46,042602	32,551223	27.07.2017	2 особини, супровід яхти. Обігнавши яхту – пішли на схід.	Руденко А.Г.
- // -	Джарилгацька затока по шляху Порт м. Скадовськ – Коса Синя	46,042500	32,572621	12.05.2018	4 особини, супровід човна. Зграя пішла на схід.	Руденко А.Г., Руденко В.П., Коваленко Т.А.
<i>Tursiops truncatus</i>	Каркінітська затока поблизу урочища Маяки (о. Джарилгач)	46,004009	33,034039	26.05.2018	1 особина переміщувалась зі сходу на захід уздовж о. Джарилгач	Руденко В.П.
<i>Delphinus delphis</i>	Джарилгацька затока, в районі Коси Синя	46,044322	32,510622	10.08.2018	3 особини, супровід човна	Руденко А.Г., Руденко В.П., Коваленко Т.А.

Література

1. Гольдін Е.Б. 2012. Китообразные прибрежной зоны Каркинитского залива: материалы к характеристике. – Морские млекопитающие Голарктики. Сборник научных трудов. Том 1. Москва, с. 181-188.
2. Михалев Ю.А. 2008. Особенности распространения белобочки *Delphinus delphis* (Cetacea), в Черном море. Вестник Зоологии, 42(4):325-337.
3. Руденко А.Г., Руденко В.П., Коваленко В.М., Коваленко Т.А. Про видовий склад, чисельність та місця зустрічей рідкісних видів птахів району Національного природного парку «Джарилгацький». – Матеріали до 4-го видання Червоної книги України. Тваринний світ / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 7, Т. 2. – Київ, Інститут зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України, 2018. – с. 217-229.
4. Руденко В.П., Коваленко В.М., Коваленко Т.А., Руденко А.Г. Екологічні особливості зимівлі орлана-білохвоста (*Haliaeetus albicilla*) на Джарилгацькій затоці. – Сучасний світ як результат антропогенної діяльності: збірник матеріалів II-ї Всеукраїнської наукової інтернет-конференції з міжнародною участю «Сучасний світ як результат антропогенної діяльності» присвяченої 95-річчю Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького конференції. – Мелітополь: Видавництво МДПУ імені Богдана Хмельницького, 2018. – с. 40-43.
5. Чаплигіна А. Б., Надточій Г. С., Литвиненко С. П., Евтушенко Г. О., Чован О. О., Руденко В. П., Руденко А. Г., Савинська Н. О. Зустрічі рідкісних птахів на острові Джарилгач у 2015-2017 роках. – Матеріали до 4-го видання Червоної книги України. Тваринний світ / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 7, Т. 2. – Київ, Інститут зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України, 2018. – с. 349-352.
6. Identification and initial assessment of cetacean groupings in coastal waters of the north-western Black Sea, Ukrainian sector (progress report). Coordinator: P. Gol'din. Odessa: Scientific Research Organization "Ukrainian Scientific Centre of Ecology of the Sea", 2017. – 44 p.

Скоробогатов В.М.
Ukrainian Nature Conservation Group, м. Миколаїв

ЗНАХІДКИ РІДКІСНИХ ВИДІВ ФАУНИ В МЕЖАХ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

В публікації наводяться стислі відомості про нові знахідки рідкісних видів занесених до Червоної книги України (2009) [1] та Бернської конвенції (1967) [2], які зафіксовані під час польових досліджень басейну р.Чортала в межах Вознесенського району, балки Глибокої, системи балок Кобилянської та Понтичної (на південь від села Райдолина), балки Кам'яної та Вила (на південь від с.Покровка) басейну річки Чичиклія в межах Веселинівського району.

Таблиця. Координати місць знахідок рідкісних видів

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигрібній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Lacerta viridis</i>	ок. села Сливине	47,026348	31,845404	квітень 2019	В цьому місці спостерігається велика щільність цього виду.	Скоробогатов В.М
–//–	ок. села Трихати	47,103214	31,786222	квітень 2019		–//–
–//–	балка Шпакова	47,099178	31,778406	квітень 2019		–//–
<i>Emys orbicularis</i>	долина річки Чортала	47,544251	31,204747	квітень 2019	2 особини	–//–
–//–	балка Кобилянська	47,337190	31,283672	квітень 2019	1 особина	–//–
–//–	балка Понтична	47,523831	31,311049	квітень 2019	1 особина	–//–
<i>Hierophis caspius</i>	ок. села Сливине	47,026401	31,845649	травень 2019	1 особина	–//–
–//–	балка Кобиля-нська	47,337423	31,288882	травень 2019	1 особина	–//–
–//–	балка Шпакова	47,100610	31,784366	травень 2019	1 особина	–//–
–//–	балка Кам'яна	47,334103	31,507104	травень 2019	1 особина	–//–
–//–	балка Вила	47,332488	31,525026	травень 2019	2 особини	–//–
<i>Circus cyaneus</i>	ок. села Глюгово	47,530360	31,210078	червень 2018		–//–
–//–	ок. села Райдоли- на	47,342316	31,266902	травень 2019		–//–
<i>Spalax zemni</i>	ок. села Глюгово	47,526697	31,177194	червень 2018	Правий схил долини Чортала	–//–
–//–	балка Кобиля-нська	47,332314	31,295650	травень 2019	Лівий схил степової балки з глинистим ґрунтом.	–//–
–//–	Балка Глибока	47,485992	31,242663	червень 2018		–//–
–//–	балка Кам'яна	47,325778	31,501126	червень 2019		–//–
–//–	балка Вила	47,330787	31,525226	червень 2019		–//–
<i>Xylocopa valda</i>	Балка Кам'яна	47,329591	31,506748	червень 2019		–//–
–//–	балка Вила	47,331769	31,526523			–//–
–//–	балка Глибока	47,482657	31,242519			–//–
–//–	ок. села Глюгово	47,530903	31,214244			–//–
<i>Bombus argillaceus</i>	ок. Села Глюгово	47,526116	31,182972	квітень 2019	Спорадично	–//–

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
-//-	балка Глибока	47,479701	31,235621	травень 201	Спорадично	-//-
-//-	балка Кобиланська	47,337460	31,279660	травень 2012		-//-
-//-	балка Кам'яна	47,330156	31,504130	травень 2012		-//-
-//-	ок. Села Криворучка	47,530362	31,211984	травень 2012		-//-
<i>Elaphe sauromates</i>	ок. Міста Южно-українськ	47,810648	31,179883	травень 2018	1 особина	-//-
-//-	Ок. Села Кам'яна балка	47,064863	31,816710	травень-2018	1 особина	-//-
-//-	ок. села Сливине	47,026520	31,845779	травень 2019	1 особина	-//-
-//-	Шпакова балка	47,089103	31,763054	травень 2019	1 особина	-//-
<i>Lucanus cervus cervus</i>	балка Глибока	47,475521	31,236026	червень 2018	3 особини	-//-
-//-	балка Глибока	47,493067	31,246275	червень 2018	1 особина	-//-
<i>Papilo machaon</i>	ок. села Манне	47,478703	31,235596	червень 2017		-//-
-//-	ок. села Глюгово	46,530356	30,190893	травень 2019		-//-
<i>Ipgiclides podalirius</i>	балка Глибока	47,485045	31,242505	червень 2017		-//-
-//-	балка Глибока	47,459528	31,226426	червень 2017		-//-
<i>Saturnia pyri</i>	балка Глибока	47,478816	31,236021	червень 2018		-//-
<i>Saga pero</i>	балка Глибока	47,488740	31,243685	червень 2018	2 особини	-//-
<i>Bombus pomorum</i>	балка Глибока	47,477967	31,235830	червень 2018		-//-
<i>Zerynthia polyxena</i>	балка Глибока	47,461982	31,228177	травень 2018		-//-
<i>Lanius excubitor</i>	балка Глибока	47,450540	31,228295	вересень 2018		-//-

Смірнов Н. А.³
 Коцержинська І. М.¹
 Сияньська І. О.¹
 Держипільський Л. М.²
 Погрібний О. О.²
 Кузьменко Т. М.⁴

¹Інститут зоології ім. І. І. Шмальгаузена
 вул. Б. Хмельницького, 15, м. Київ, 01030
 inna.kotserzh@gmail.com

²Національний природний парк «Гуцульщина»
 вул. Дружби, 84, м. Косів, Івано-Франківська обл., 78601
 gutsulpark1@ukr.net

³Чернівецький обласний краєзнавчий музей
 вул. О. Кобилянської, 28, м. Чернівці, 58002
 nazarsm@ukr.net

⁴Українське товариство охорони птахів
 Пр. Глушкова, 65, м. Київ, 03187
 sovionys@gmail.com

ЗНАХІДКИ ТВАРИН ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ В НПП «ГУЦУЛЬЩИНА» В ТРАВНІ 2019 РОКУ

Запропоноване повідомлення містить нові відомості щодо знахідок тварин (комахи, земноводних, птахів), включених до Червоної книги України (2009) на території Національного природного парку «Гуцульщина». Польові дослідження здійснені у травні 2019 р. в околицях сіл Кути, Старі Кути, Шешори, м.Косів (Косівський р-н Івано-Франківської області). Наші матеріали доповнюють опубліковані

раніше повідомлення (Пророчук та ін., 2013; Стефурак та ін., 2018).

Стосовно чисельності можна зауважити, що на території НПП «Гуцульщина» *Salamandra salamandra*, *Lissotriton montandoni*, *Bombina variegata* є звичайними, широко розповсюдженими та багаточисленними, *Rana dalmatina* – широко розповсюджена з невисокою чисельністю, *Ichthyosaura alpestris* – рідкісний.

Вид	Місце знахідки	Координати в десятковій системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Aglia tau</i> (Linnaeus, 1758)	ок. с. Старі Кути, Косівський р-н, Івано-Франківська обл.	48,25320	25,15485	19.05.2019	1 самець	Смірнов Н. А., Коцержинська І. М., Погрібний О. О
<i>Xylocopa valga</i> (Gerstaecker, 1872)	-//-	48,25655	25,16026	19.05.2019	1 ос.	-//-
<i>Callimorpha dominula</i> (Linnaeus, 1758)	ок. с. Шешори, Косівський р-н, Івано-Франківська обл.	48,34535	24,93094	20.05.2019	1 гусиць	Держипільський Л. М., Коцержинська І. М., Смірнов Н. А.
<i>Salamandra salamandra</i> (Linnaeus, 1758)	-//-	48,3357	25,0046	30.04.2019	1 ос.	Кузьменко Т. М.
-//-	-//-	48,3353	24,9941	03.05.2019	1 ос.	-//-

Вид	Місце знахідки	Координати в десятковій системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
-/-	с. Шешори, Косівський р-н, Івано-Франківська обл.	48,3378	25,0058	04.05.2019	1 ос.	-/-
-/-	-/-	48,3320	24,9790	14.05.2019	1 ос.	Коцержинська І. М., Синявська І.О.
-/-	ур. Коров'як, 11 кв., ок. с. Шешори, Косівський р-н, Івано-Франківська обл.	48,3500	24,9887	16.05.2019	личинки	Коцержинська І. М., Синявська І.О., Пецюк В.М.
-/-	оз.Лебедин, 5 кв., ок. с. Шешори, Косівський р-н, Івано-Франківська обл.	48,3612	24,9386	16.05.2019	9 ос.	-/-
-/-	9 кв.,ок. с. Шешори, Косівський р-н, Івано-Франківська обл.	48,3385	24,9691	16.05.2019	11 ос.	-/-
-/-	ок. с. Шешори, Косівський р-н, Івано-Франківська обл.	48,329	24,936	20.05.2019	4 ос.	Держипільський Л. М., Коцержинська І. М., Смірнов Н. А.
-/-	-/-	48,33838	24,94386	20.05.2019	1 самка	-/-
-/-	-/-	48,344	24,931	20.05.2019	2 ос.	-/-
-/-	-/-	48,34411	24,93670	20.05.2019	1 самка	-/-
-/-	с. Шешори, Косівський р-н, Івано-Франківська обл.	48,337	24,995	20.05.2019	2 ос. (загинули на дорозі)	Коцержинська І. М., Смірнов Н. А.
<i>Lissotriton montandoni</i> (Boulenger, 1880)	ок. с. Шешори, Косівський р-н, Івано-Франківська обл.	48,3377	25,0057	03.05.2019	20 ос.	Кузьменко Т. М.
-/-	-/-	48,3381	25,0064	04.05.2019	6 ос.	-/-
-/-	ур. Коров'як, 11 кв., ок. с. Шешори, Косівський р-н, Івано-Франківська обл.	48,3500	24,9887	16.05.2019	Дорослі та молоді, близько 20 особин	Коцержинська І. М., Синявська І.О., Пецюк В.М.
-/-	оз. Дзвеничка, окол. с. Кути, Косівський р-н, Івано-Франківська обл.	48,25525	25,15890	19.05.2019	3-4 самця, 2 самки	Смірнов Н. А., Коцержинська І. М., Погрібний О.О
-/-	вільхове болітце, окол. с. Старі Кути, Косівський р-н, Івано-Франківська обл.	48,25525	25,15890	19.05.2019	Більше десятка самці та самки	Коцержинська І. М., Смірнов Н. А., Погрібний О.О
-/-	оз. Мертве, окол. с. Шешори, Косівський р-н, Івано-Франківська обл.	48,34553	24,93033	20.05.2019	5 ос.	Держипільський Л. М., Коцержинська І. М., Смірнов Н. А.
-/-	ур. Коров'як, 11 кв, ок. с. Шешори, Косівський р-н, Івано-Франківська обл.	48,3500	24,9887	23.05.2019	4 самки, 3 самця	Коцержинська І. М., Пецюк В.М.
<i>Ichthyosaura alpestris</i> (Laurenti, 1768)	ок. с. Шешори, Косівський р-н, Івано-Франківська обл.	48,3381	25,0064	04.05.2019	4 ос.	Кузьменко Т. М.
-/-	оз. Дзвеничка, окол. с. Старі Кути, Косівський р-н, Івано-Франківська обл.	48,25525	25,15890	19.05.2019	2 самки	Смірнов Н. А., Коцержинська І. М., Погрібний О.О

Вид	Місце знахідки	Координати в десятковій системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
-//-	ур. Коров'як, 11 кв., ок. с. Шешори, Косівський р-н, Івано-Франківська обл.	48,3500	24,9887	23.05.2019	2 самки, 1 юв	Коцержинська І. М., Пецюк В.М.
<i>Bombina variegata</i> (Linnaeus, 1758)	с. Шешори, Косівський р-н, Івано-Франківська обл.	48,3318	24,9790	14.05.2019	6 ос., ікра, пуголовки	Коцержинська І. М., Синявська І.О.
-//-	м.Косів, Косівський р-н, Івано-Франківська обл.	48,3401	25,1159	15.05.2019	3 ос.	Коцержинська І. М., Держипільський Л. М., Синявська І.О.
-//-	ур. Коров'як, 11 кв., ок. с. Шешори, Косівський р-н, Івано-Франківська обл.	48,3500	24,9887	16.05.2019	Біля 20 дорослих особин, молодь, кладки	Коцержинська І. М., Синявська І.О., Пецюк В.М.
-//-	ок. с. Старі Кути, Косівський р-н, Івано-Франківська обл.	48,25369	25,15912	19.05.2019	дорослі, ікра	Коцержинська І. М., Погрібний О. О, Смірнов Н. А.
-//-	ок. с. Шешори, Косівський р-н, Івано-Франківська обл.	48,33770	25,00638	19.05.2019	дорослі, ікра	Коцержинська І. М., Смірнов Н. А.
-//-	с. Шешори, Косівський р-н, Івано-Франківська обл.	48,3346	24,9903	20.05.2019	1 ос. (загинула на дорозі)	-//-
-//-	ур. Коров'як, 11 кв., ок. с. Шешори, Косівський р-н, Івано-Франківська обл.	48,3501	24,9887	23.05.2019	Біля 10 особин	Коцержинська І. М., Пецюк В.М.
<i>Rana dalmatina</i> Fitzinger, 1839	м.Косів, Косівський р-н, Івано-Франківська обл.	48,3401	25,1159	15.05.2019	3 ос., ікра,	Коцержинська І. М., Держипільський Л. М., Синявська І.О.
-//-	ур. Коров'як, 11 кв., ок. с. Шешори, Косівський р-н, Івано-Франківська обл.	48,3500	24,9887	16.05.2019	1 самець	Коцержинська І. М., Синявська І.О., Пецюк В.М.
-//-	біля водоспаду Гук, с. Шешори, Косівський р-н, Івано-Франківська обл.			17.05.2019	2 самки	Коцержинська І. М., Синявська І.О.
-//-	9 кв., ок. с. Шешори, Косівський р-н, Івано-Франківська обл.			18.05.2019	1 самка	Коцержинська І. М., Коцержинський П.Є.
-//-	ок. с. Старі Кути, Косівський р-н, Івано-Франківська обл.	48,25238	25,15593	19.05.2019	1 самець, в калюжах личинки	Коцержинська І. М., Погрібний О. О, Смірнов Н. А.
-//-	уроч. Дубина, окол. с. Старі Кути, Косівський р-н, Івано-Франківська обл.	48,29432	25,16945	20.05.2019	2 ос.	Коцержинська І. М., Смірнов Н. А.
<i>Picus viridis</i> (Linnaeus, 1758)	ок. с. Старі Кути, Косівський р-н, Івано-Франківська обл.	48,25550	25,16179	19.05.2019	1 самець	Коцержинська І. М., Погрібний О. О, Смірнов Н. А.

Автори дуже вдячні за можливість проведення досліджень директору НПП Стефурану Ю.П. та інспектору Пецюку В.М. за сприяння в проведенні досліджень.

Н. А. Смірнов вдячний організації IDEA WILD за обладнання для польових досліджень, надане у 2018 р.

Література

1. Пророчук В. В., Стефурак Ю. П., Брусак В. П. та ін. Національний природний парк «Гуцульщина». – Львів: НВФ «Карти і Атласи», 2013. – 408 с.
2. Стефурак І. Л., Фокшей С. І., Держипільський Л. М. Рідкісні види тварин, що включені до ЧКУ на території НПП «Гуцульщина» // Матеріали до 4-го видання Червоної книги України. Тваринний світ / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 7, Т. 2. – К., 2018. – С. 297–302.
3. Червона книга України. Тваринний світ / Ред. І. А. Акімов. – К.: Глобалконсалтинг, 2009. – 624 с.

Снігірьов С.М.^{1,2},
Абакумов О.М.¹,
Снігірьов П.М.¹,
Піцик В.З.¹

¹ Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
вул. Дворянська, 2, м. Одеса, 65082, Україна,

E-mail: alex.n.abakumov@gmail.com, v.z.pitsyk@gmail.com, snigirev@te.net.ua;

² Одеський центр Південного науково-дослідного інституту
морського рибного господарства та океанографії

вул. Мечникова 132, м. Одеса, 65028, Україна,

E-mail: jugniro@meta.ua; snigirev@te.net.ua

ВІЗУАЛЬНІ СПОСТЕРЕЖЕННЯ «ЧЕРВОНОКНИЖНИХ» ВИДІВ МОЛЮСКІВ ТА РАКОПОДІБНИХ В ПРИБЕРЕЖНИХ ВОДАХ ОДЕСЬКОЇ ЗАТОКИ (РАЙОН ГІДРОБІОЛОГІЧНОЇ СТАНЦІЇ ОНУ ІМ. І.І. МЕЧНИКОВА) ТА ОСТРОВА ЗМІЙНИЙ (ЧОРНЕ МОРЕ) В 2016–2017 РР.

По результатах досліджень проведених в рамках наукового проекту «Провести морські екосистемні дослідження і розробити наукову основу для впровадження директиви ЕС по морській стратегії», яка виконується по замовленню Міністерства освіти і науки України в 2017–2019 та використанням результатів польових досліджень 2016–2017 гг., які були виконані з фінансовою підтримкою міжнародного проекту EU-UNDP “EMBLAS-II” [1]

«Червонокнижні» види макрзообентосу прибережних вод Одеської затоки (Гідробіостанція ОНУ та острова Зміїний в 2016–2017 рр.

№№	Таксон	Прибережні води	
		Одеська затока	Острів Зміїний,
Mollusca			
1	<i>Ostrea edulis</i> Linnaeus, 1758	-	одиночні знахідки
Crustacea			
2	<i>Carcinus mediterraneus</i> Czerniavsky, 1884	численний	звичайний
3	<i>Diogenes pugilator</i> Roux, 1828	численний	численний
4	<i>Eriphia verrucosa</i> Forskal, 1775	-	звичайний
5	<i>Macropipus arcuatus</i> (Leach, 1814)	численний	численний
6	<i>Pachygrapsus marmoratus</i> (Fabricius, 1793)	-	численний
7	<i>Pilumnus hirtellus</i> (Linnaeus, 1758)	звичайний	звичайний
8	<i>Upogebia pusilla</i> Petanga, 1792	звичайний	-
9	<i>Xanto poressa</i> (Oliv, 1792)	звичайний	численний

Примітка: одиночні знахідки – одиночні спостереження протягом року; звичайний – 1–5 екз./м²; численний – більше 5 екз./м²

Література

1. Поліпшення моніторингу довкілля Чорного моря, фаза 2 – EMBLAS-II: Проект UNDP- EU, 2015-2018. URL: <http://www.emblasproject.org>.

Снігірьов С.М.^{1,2},
Медінець В.І.¹,
Абакумов О.М.¹,
Піцик В.З.¹

¹ Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
вул. Дворянська, 2, м. Одеса, 65082, Україна,
E-mail: alex.n.abakumov@gmail.com, v.z.pitsyk@gmail.com, snigirev@te.net.ua;

² Одеський центр Південного науково-дослідного інституту
морського рибного господарства та океанографії
вул. Мечникова 132, м. Одеса, 65028, Україна,
E-mail: jugniro@meta.ua; snigirev@te.net.ua.

ВІЗУАЛЬНИЙ МОНІТОРИНГ ДЕЛЬФІНІВ В ПРИБЕРЕЖНИХ ВОДАХ ОСТРОВА ЗМІЇНИЙ (ЧОРНЕ МОРЕ) В 2010-2016 РР.

Кількість спостережень дельфінів 500 м зоні прибережних вод острова Зміїний в 2010-2016 рр.

Назва виду	Рік досліджень													
	2010		2011		2012		2013		2014		2015		2016	
	п	N	п	N	п	N	п	N	п	N	п	N	п	N
<i>Tursiops truncatus ponticus</i> Barabasz, 1940	0	0	18	7	42	15	12	5	25	8	10	4	12	3
<i>Delphinus delphis ponticus</i> Barabasz, 1935	14	4	6	1	99	6	26	5	0	0	58	4	58	14
<i>Phocoena phocoena relicta</i> Abel, 1905	47	6	229	39	361	69	164	27	46	9	190	30	74	14
Вид не визначений	0	0	11	3	0	0	3	2	4	1	0	0	40	1
Всього особин/спостережень	61	10	253	50	502	90	202	39	71	18	258	38	184	32
Знахідки загиблих дельфінів на острові Зміїний														
<i>D. d. ponticus</i>	2		1		0		1		1		0		0	
<i>P. p. relicta</i>	0		0		1		2		0		0		0	

Примітка: п – кількість особин, N – кількість спостережень

Література

- Снігірьов С.М., Медінець В.І., Абакумов О.М., Піцик В.З. Візуальний моніторинг дельфінів в прибережних водах острова Зміїний (Чорне море) в 2010-2016 рр. // Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна серія «Екологія». –2017. – Вип. 15. – С. 91-95.

Сон М.О.,
Кошелев О.В.

Інститут морської біології НАН України, м. Одеса

ЗНАХІДКИ ВИДІВ КРАБІВ, ЩО ВКЛЮЧЕНІ ДО ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ У ПРИБЕРЕЖНИХ ВОДАХ ТА В ЛИМАНАХ ЧОРНОГО МОРЯ

Поширення морських крабів, що включені до ЧКУ (*Pachygrapsus marmoratus* Fabricius, 1787; *Xantho poressa* (Olivi, 1792); *Carcinus aestuarii* Nordo 1847; *Pilumnus hirtellus* (Linnaeus, 1761); *Eriphia verrucosa* Forskall, 1755) недостатньо де- тально відображено, як в нарисах, так і картографічних матеріалах і, більшою частиною, базується на застарілих даних. Ми надаємо ряд свіжих знахідок, що доповнюють відомості про їх сучасне поширення.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигвинній системі		Дата знахідки	Авторство знахідки
		широта	широта		
<i>Carcinus aestuarii</i>	Лиман Шагани	45,671667	29,884167	26.04.2016	М.О. Сон
–//–	Мис Фіолент	44,498611	33,486389	28.05.2011	О.В. Кошелев
–//–	О-в. Джарилгач	46,011944	32,942778	20.08.2015	М.О. Сон, О.В. Кошелев
–//–	Одеська затока	46,441111	30,772778	15.06.2010	М.О. Сон
–//–	Околиці м. Севастополь	46,649722	33,538056	26.05.2011	–//–
–//–	П-ов Тарханкут	45,544167	32,743333	28.04.2013	М.О. Сон, О.В. Кошелев
–//–	П-ов- Тарханкут	45,531111	32,723333	28.04.2013	М.О. Сон, О.В. Кошелев
–//–	Сухий лиман	46,332778	30,661389	05.04.2015	М.О. Сон
–//–	Чорне море у Будакського лимана	46,005833	30,381111	11.09.2011	О.В. Кошелев
–//–	Чорне море у Шаганського маяка	45,678056	29,886944	26.04.2016	М.О. Сон
–//–	Чорне море, Кінбурнська коса	46,465556	31,663889	23.06.2012	М.О. Сон, О.В. Кошелев
–//–	Чорне море, с. Григорівка	46,570278	30,893056	12.06.2015	–//–
–//–	Чорне море, с. Лебедівка	45,832778	30,164167	23.09.2016	М.О. Сон
–//–	Чорне море, с. Санжійка	45,251389	30,631944	03.08.2013	М.О. Сон, О.В. Кошелев
–//–	О-в Зміїний	45,2525	30,203333	10.09.2016	О.В. Кошелев
<i>Eriphia verrucosa</i>	Мис Фіолент	44,498611	33,486389	28.05.2011	–//–
–//–	Околиці м. Севастополь	46,649722	33,538056	26.05.2011	М.О. Сон
–//–	П-ов Тарханкут	45,544167	32,743333	28.04.2013	М.О. Сон, О.В. Кошелев
–//–	–//–	45,531111	32,723333	27.04.2013	М.О. Сон, О.В. Кошелев
–//–	О-в Зміїний	45,2525	30,203333	10.09.2016	О.В. Кошелев
<i>Pachygrapsus marmoratus</i>	Мис Фіолент	44,498611	33,486389	28.05.2011	–//–
–//–	П-ов Тарханкут	45,544167	32,743333	28.04.2013	М.О. Сон, О.В. Кошелев
–//–	–//–	45,531111	32,723333	27.04.2013	М.О. Сон, О.В. Кошелев
–//–	О-в Зміїний	45,2525	30,203333	10.09.2016	О.В. Кошелев
<i>Pilumnus hirtellus</i>	Джарилгачьна затока	46,037778	32,934167	09.08.2012	М.О. Сон
–//–	–//–	46,014444	33,073611	27.07.2017	О.В. Кошелев
–//–	Одеська затока	46,441111	30,772778	15.06.2010	М.О. Сон

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Авторство знахідки
		широта	широта		
-//-	Сухий лиман	46,332778	30,661389	05.04.2015	М.О. Сон
-//-	Чорне море, с. Григорівка	46,570278	30,893056	17.07.2010	М.О. Сон, О.В. Кошелев
-//-	О-в Зміїний	45,2525	30,203333	10.09.2016	О.В. Кошелев
<i>Xantho poressa</i>	Одеська затока	46,441111	30,772778	15.06.2010	М.О. Сон
-//-	Сухий лиман	46,332778	30,661389	05.04.2015	-//-
-//-	Чорне море, с. Григорівка	46,570278	30,893056	17.07.2010	М.О. Сон, О.В. Кошелев
-//-	Чорне море, с. Санжійка	45,251389	30,631944	03.08.2013	-//-
-//-	О-в Зміїний	45,2525	30,203333	10.09.2016	О.В. Кошелев

Стороженко Ж.В.
Національний природний парк «Хотинський»

ЗНАХІДКИ ТВАРИН ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ НА ТЕРИТОРІЇ НПП «ХОТИНСЬКИЙ» ТА ЙОГО ОКОЛИЦЬ

Матеріал був зібраний в період експедицій інвентаризацію фауни, в тому числі місць рідкісних видів тварин території парку та прилеглих ділянок.[1]

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигрібній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		Широта	Довгота			
<i>Lacerta viridis</i>	Ок. с. Блищадь Хотинського р-ну	48,502767	26,138149	25.04.17	2 особини період парування	Стороженко Ж.В., Стороженко Ю.В.
– // –	Пд. схил ок. с. Нагоряни Кельменецького району	48,523069	26,791091	18.04.18	1 особина	Стороженко Ж.В.
– // –	Пд. схил ок. с. Макарівка Кельменецького району	48,579840	26,744065	26.06.18	1 особина	– // –
<i>Iphiclides podalirius</i>	Ок.с. Блищадь Хотинського р-ну	48,501472	26,137344	29.05.18	2 особини	Стороженко Ж.В., Стороженко Ю.В.
<i>Papilio machaon</i>	– // –	48,501720	26,137303	29.05.18	1 особина	Стороженко Ю.В.
<i>Lucanus cervus</i>	Лісовий масив ок. с. Гаврилівці Кам'янець-Подільського р-ну.	48,570196	26,501017	15.06.17	10 особин в період парування	– // –
<i>Coronella austriaca</i>	– // –	48,570950	26,500100	22.06.17	1 особина	– // –

Терлецький В.М.

Село Лібухова, Старосамбірський район, Львівська область

ЗНАХІДКИ ПТАХІВ, ЗАНЕСЕНИХ ДО ЧЕРВОНОЇ КНИГИ У БЕСКИДАХ СТАРОСАМБІРСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Відомості, що містяться у публікації складаються з власних спостережень у селі Лібухова Старосамбірського району з метою виявлення фауни цього населеного пункту. Цими спостереженнями займаюся давно оскільки мене цікавить орнітологія і теріологія. В ідентифікації мені допомагає такий знаний науковець як А. А. Бокотей. Також використовую профільну літературу і електронні дані, що поширені в інтернеті.

Хочу зазначити, що якби я мав хоча б якусь біологічну освіту, то думаю зміг би подати набагато

більше даних. І не тільки по птахів, а також по ссавців, земноводних, комах і навіть рослинах. Адже мій регіон є дуже цікавим в тому плані, що тут закінчуються рівнини і починаються гори. Так би мовити зустрічається живий світ двох природних зон. Також багато живності заходить з території сусідньої Польщі, де природний світ знаходиться в набагато кращому стані.

Буду дуже радий якщо дані моїх спостережень будуть комусь цікаві і допоможуть науці і природоохоронній діяльності.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятиградусній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
<i>Ciconia nigra</i>	с. Лібухова, річка в селі	49,446653	22,809408	літо.2004	1 особина	Терлецький В.М.
-//-	-//-	-//-	-//-	літо.2004	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	літо.2016	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	літо.2017	-//-	-//-
<i>Pandion haliaetus</i>	с. Лібухова, північна околиця села, проліт над полем	49,449994	22,814504	осінь 2014	-//-	-//-
<i>Circus cyaneus</i>	с. Лібухова, північна околиця села, проліт над полем	49,449994	22,814504	весна 2014	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	весна 2017	-//-	-//-
<i>Hieraaetus pennatus</i>	с. Лібухова, північна околиця села, проліт над полем	49,449994	22,814504	осінь 2015	-//-	-//-
<i>Aquila pomarina</i>	с. Лібухова, північна околиця села	49,449994	22,814504	літо 2013	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	літо 2013	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	літо 2013	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	літо 2013	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	літо 2014	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	літо 2014	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	літо 2015	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	літо 2015	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	літо 2015	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	літо 2015	3 особини	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	літо 2015	1 особина	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	літо 2015	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	літо 2016	-//-	-//-

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигнітній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
-//-	-//-	-//-	-//-	2017	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	2017	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	2017	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	2017	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	2017	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	2018	-//-	-//-
<i>Grus grus</i>	с. Лібухова, проліт над селом	49,456	22,820	кожного року	у великій кількості	-//-
<i>Columba oenas</i>	с. Лібухова, проліт над селом	49,456	22,820	кожного року	1-10 особин	-//-
<i>Glaucidium passerinum</i>	с. Лібухова, лісовий масив за селом	49,450737	22,814558	зима 2015	1 особина	-//-
-//-	-//-	49,452160	22,815212	зима 2017	-//-	-//-
<i>Strix uralensis</i>	с. Лібухова, лісовий масив за селом	49,444264	22,808925	літо 2013	-//-	-//-
<i>Picus viridis</i>	с. Лібухова	49,446653	22,809408	кожен день	-//-	-//-
<i>Dendrocopos leucotos</i>	с. Лібухова	49,446901	22,810062	осінь 2007	-//-	-//-
-//-	-//-	49,447159	22,811049	осінь 2007	-//-	-//-
-//-	-//-	49,447598	22,812465	зима 2018	-//-	-//-
<i>Picoides tridactylus</i>	с. Лібухова, лісовий масив за селом	49,452404	22,820919	різні пори року 2010	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	2011	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	2011	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	2012	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	2012	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	2013	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	2013	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	-//-	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	2015	-//-	-//-
<i>Lanius excubitor</i>	с. Лібухова, лісосмуга за селом	49,448932	22,814559	зима 2009	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	зима 2010	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	зима 2011 зима 2012	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	-//-	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	зима 2014	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	зима 2015	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	зима 2015	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	зима 2015	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	зима 2018	-//-	-//-
<i>Lanius senator</i>	с. Лібухова, лісосмуга за селом	49,445995	22,809119	серпень 2005	-//-	-//-
<i>Regulus ignicapillus</i>	с. Лібухова, лісовий масив за селом	49,448744	22,816631	осінь 2010	-//-	-//-
-//-	-//-	49,445459	22,808617	літо 2011	-//-	-//-
-//-	-//-	49,448253	22,813394	весна 2012	2 особини	-//-
-//-	-//-	49,450890	22,817535	весна 2014	1 особина	-//-
-//-	-//-	49,448253	22,813394	літо 2014	-//-	-//-

Ткаченко П.В.

Чорноморський біосферний заповідник НАН України,
м. Гола Пристань, Херсонська область, Україна, 75600,
bsbr-priemn@ukr.net

**ДОДАТКОВІ ВІДОМОСТІ ПРО ЗНАХІДКИ ВИДІВ РИБ,
ЗАНЕСЕНИХ ДО ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ
В РАЙОНІ ЧОРНОМОРЬСЬКОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА НАН УКРАЇНИ
(ТЕНДРІВСЬКА, ЯГОРЛИЦЬКА ЗАТОКИ ТА ПРИЛЕГЛА ДО НИХ
АКВАТОРІЯ ЧОРНОГО МОРЯ) У 2009-2018 РР.**

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигнній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
Осетер шип – <i>Acipenser nudiiventris</i> Lovetsky, 1828.	Чорне море в 2-30 км на південь та захід від о. Тендра	46,221594*	31,080606*	31.01.2010	Міграція, по 1 особині	Ткаченко П.В., 2018. Ткаченко П.В.
		46,224107	31,243328	15.02.2011		
		45,585178	31,123418	31.05.2014		
		46,043908	32,113605			
Стерлядь прісноводна – <i>Acipenser ruthenus</i> Linnaeus, 1758.	Чорне море біля Кінбурнського п-ова	46,341600*	31,294905*	15.05.2010	Міграція, по 1 особині	Ткаченко П.В., 2018. Ткаченко П.В.
		46,335285	31,281639	31.04.2011		
		46,291790	31,373802	31.04.2014		
		46,275203	31,354539	15.05.2014 15.06.2016 31.05.2017		
Стерлядь прісноводна – <i>Acipenser ruthenus</i> Linnaeus, 1758.	Чорне море біля о. Тендра	46,191346	31,242123	20.06.2018	Міграція, 1 особина	Ткаченко П.В.
Осетер атлантичний – <i>Acipenser sturio</i> Linnaeus, 1758.	Чорне море в 2-30 км на південь та захід від о. Тендра та Каркінітська затока	46,221594*	31,080606*	31.01.2009	Міграція, по 1 особині	Ткаченко П.В., 2018. Ткаченко П.В.
		46,224107	31,243328	15.02.2011		
		45,585178	31,123418	31.05.2013		
		45,410002	32,474387	31.01.2016		
		45,564904	33,064220	15.05.2017		

* – точні координати не відомі, всі вказані в колонках координати є кутовими точками одного району, окресленого цими координатами, а всі зустрічі по вказаним датам відбувалися у даному районі; всі знахідки тільки зі слів свідків та не підтвержені зборами; дати знахідок теж орієнтовні з різницею в кілька днів, а в окремих випадках – тижнів.

Публікації, в яких вказано про дані знахідки:

1. Ткаченко П.В. Динамика изменений в популяциях осетровых *Acipenseridae* (Bonaparte, 1831) (*Acipenseriformes*) в Тендровском, Ягорлыцком заливах и смежных акваториях Черного моря с 1980 по 2017 годы. // Матеріали XI міжнар. іхтіол. наук. – практич. конференції «Сучасні проблеми теоретичної і практичної іхтіології», 18-20 вересня 2018 р. – Львів: Видавець ТзОВ «Галицька видавнича спілка» – 2018. – С. 204 – 208.

Фриз-Дужак О.В.
 учитель географії та біології
 КЗ «Медвежанська ЗОШ I-III ступенів»
 Немирівської міської ради
 Вінницької області

ЗНАХІДКИ ТВАРИН, ЗАНЕСЕНИХ ДО ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ

Дані щодо місцяпоширення видів були зібрані в ході спостережень та екскурсій, які проводилися протягом весни та літа. Географічні координати ви- значилися з допомогою мобільного додатку Google Earth. Більшість зазначених видів зустрічалися в одних і тих же місцях зазначених населених пунктів.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Lucanus cervus</i>	м. Немирів Вінницька область Немирівський парк	48,966632	28,846268	26.07.2017	1 особина	Фриз-Дужак О.В.
-//-	Центр с. Медвежа, сад	48,990921	28,771684	08.07.2018	-//-	-//-
<i>Iphiclides podalirius</i>	с. Медвежа Немирівський р-н, Вінницька обл., сад	48,991043	28,771623	14.07.2018	-//-	-//-
-//-	північна околиця с. Медвежа заплава р.Устя (ліва притока р. Південний Буг)	48,990905	28,781214	06.07.2018	-//-	-//-
-//-	с. Медвежа, біля церкви	48,992416	28,772073	13.06.2018	-//-	-//-
<i>Papilio machaon</i>	північна околиця с. Гунька Немирівський р-н, Вінницька обл..	49,004308	28,807847	10.07.2018	-//-	-//-
<i>Oryctes nasicornis</i>	Центр с. Медвежа, сад	48,991109	28,771612	17.05.2008	2 особини	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	08.05.2009	1 особина	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	14.06.2017	-//-	-//-
<i>Ardea alba</i>	північна околиця с. Медвежа заплава р.Устя	48,990235	28,783640	06.07.2018	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	22.07.2018	-//-	-//-
-//-	-//-	-//-	-//-	02.08.2018	-//-	-//-

Химин М. В.

Національний природний парк «Прип'ять-Стохід»

ЗНАХІДКИ ТВАРИН, ЗАНЕСЕНИХ ДО ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ НА ТЕРИТОРІЇ НПП «ПРИП'ЯТЬ-СТОХІД»

У таблиці наведені дані знахідок тварин, занесених до Червоної книги України у 2009–2018 рр. на території національного природного парку «Прип'ять-Стохід» (Любешівський район, Волинська область) за матеріалами спостережень та опублікованих даних.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигнній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Alces alces</i>	с. Невір, ліс	51,903304	24,996012	2010.11.13	1–2 особини	Химин М. В.
<i>Anas strepera</i>	с. Сваловичі, р. Прип'ять	51,879821	25,674346	2017.09.10	2 особини	– // –
– // –	с. Люб'язь, оз. Люб'язь	51,831192	25,490829	2017.05.12	пара	– // –
<i>Anser erythropus</i>	с. Підкормілля, оз. Люб'язь	51,824189	25,498205	2011.03.18	3 особини	– // –
– // –	с. Підкормілля, оз. Люб'язь	51,824189	25,498205	2016.03.27	2 особини	– // –
<i>Aquila chrysaetos</i>	с. Сваловичі, р. Прип'ять	51,879821	25,674346	03.10.2015	1 особина	– // –
<i>Aquila pomarina</i>	с. Пожиг, р. Стохід	51,791724	25,601472	2013.05.28	пара	– // –
– // –	с. Сваловичі, р. Прип'ять	51,879821	25,674346	2015.09.21	8 особин	– // –
<i>Aythya nyroca</i>	с. Хоцьунь, р. Прип'ять	51,844457	25,505350	2010.03.25	3 особини	– // –
<i>Barbastella barbastellus</i>	с. Люб'язь, оз. Люб'язь	51,831192	25,490829	2009.08.02	1 особина	Башта А-Т. В.; Химин, Башта, Корх, 2013
<i>Bubo bubo</i>	с. Дольськ, ліс	51,899370	25,583556	2013.04.15	1 особина	Химин, 2016
– // –	с. Бучин – с. Селісок, ліс	51,828650	25,582767	2015.07.07, 2016.27.07	1 особина	– // –
<i>Bucephala clangula</i>	с. Невір, оз. Біле	51,903304	24,996012	2010.06.01	4самиці, 3 пуховики	Химин М. В., Корх Ю. О.
– // –	– // –	51,903304	24,996012	2010.06.02	1 самець, 2 самиці	Химин М. В., Клестов М. Л.
– // –	с. Люб'язь, р. Прип'ять	51,850927	25,466298	2011.03.31	3 пари	Химин М. В.
– // –	с. Люб'язь, оз. Люб'язь	51,839242	25,485543	2012.01.12	1 самець, 4 самиці	– // –
– // –	с. Пожиг, р. Стохід	51,811334	25,599977	2012.05.31	2 заселені гніздівлі	Химин М. В., Корх Ю. О.
– // –	с. Хоцьунь, р. Прип'ять	51,853335	25,568162	2013.07.25	3 молодих	Химин М. В.
– // –	с. Сваловичі, р. Прип'ять	51,879821	25,674346	2014.04–05	2 заселені гніздівлі	Химин, 2016
– // –	– // –	51,860535	25,596765	2015.04.28	2 заселені гніздівлі	Химин М. В.
– // –	– // –	51,879821	25,674346	2015.05.04	самиця з пташенятами	Химин, 2016
– // –	с. Селісок, р. Стохід	51,800179	25,275611	2016.05.06	2 заселені гніздівлі	Химин М. В., Корх Ю. О.
– // –	с. Хоцьунь р. Прип'ять	51,853335	25,568162	2018.07.18	1 дорослий, 4 молодих	Химин М. В.
<i>Charadrius hiaticula</i>	с. Хоцьунь, луки	51,846093	25,508512	2009.04–05	9 пар, 6 гнізд з кладками	Химин М. В., Корх Ю. О.; Химин, 2014б

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
-//-	-//-	51,846093	25,508512	2010.04-05	4 пари, гнізда з кладками	-//-
-//-	-//-	51,846093	25,508512	2011.04-05	4 пари, гнізда з кладками	-//-
-//-	-//-	51,846093	25,508512	2012.04-05	4 пари, гнізда з кладками	-//-
-//-	-//-	51,846093	25,508512	2013.04-05	3 пари, гнізда з кладками	-//-
-//-	-//-	51,846093	25,508512	2017.04-05	2 пари, гнізда з кладками	Химин М. В., Корх Ю. О.
<i>Ciconia nigra</i>	с. Сваловичі, ліс	51,894028	25,666063	2011- 2013.05-06	1-2 пари, 1 гніздо заселене	Химин, 2016
-//-	с. Бучин, ліс	51,828650	25,582767	2011- 2013.05-06	1-2 пари, 1 гніздо заселене	-//-
<i>Circaetus gallicus</i>	с. Сваловичі, р. Прип'ять	51,879821	25,674346	2010.09.09	1 особина	Химин М. В
-//-	-//-	51,879821	25,674346	2011.09.12	1 особина	Химин М. В.
-//-	-//-	51,879821	25,674346	2017.09.22	2 особина	-//-
-//-	с. Сваловичі, ліс	51,894028	25,666063	2014.05.14	1 особина	Химин, 2016
-//-	с. Сваловичі, ліс	51,894028	25,666063	2016.05.31	1 особина	-//-
<i>Circus cyaneus</i>	с. Невір, оз. Біле	51,903304	24,996012	2009.12.18	1 самець	Химин М. В., Корх Ю. О.
-//-	с. Сваловичі, р. Прип'ять	51,879821	25,674346	2013.10.01	1 самиця	Химин М. В.
-//-	с. Люб'язь оз. Люб'язь	51,831192	25,490829	2017.11.23	1 самець	-//-
<i>Circus pygargus</i>	с. Сваловичі, р. Прип'ять	51,879821	25,674346	2013.09.18	1 самець	-//-
-//-	с. Хоцунь, р. Прип'ять	51,853335	25,568162	2016.22.04	пара	-//-
<i>Columba oenas</i>	с. Дольськ, ліс	51,899370	25,583556	2013- 2016.04-06	2 пари, 1 пара, дупло з пташенятами	Химин, 2016
-//-	с. Бучин-с. Селісок, ліс	51,828650	25,582767	2014- 2016.05-06	3-4 пари	-//-
<i>Crocidula leucodon</i>	с. Сваловичі, луки	51,879821	25,674346	2014.10.04	1 самиця	Химин М. В.
<i>Dendrocopos leucotos</i>	с. Сваловичі, ліс	51,894058	25,647121	2013- 2016.05-07	1-2 пари, 1 виводок	Химин, 2016
-//-	с. Бучин-с. Селісок, ліс	51,828650	25,582767	2013- 2016.05-07	1 одинокі особини	-//-
<i>Falco peregrinus</i>	с. Бучин, р. Стохід	51,811334	25,599977	2010.04.20	2 особини	Корх Ю. О., Клестов М. Л.; Химин, Корх, Клестов, 2013
-//-	с. Сваловичі, р. Прип'ять	51,879821	25,674346	2015.10.13	1 особина	Химин М. В.
<i>Gallinago media</i>	с. Пожиг, болото р. Стохід	51,783301	25,595251	2010.06.06	1 особина	-//-
-//-	с. Бірки, болото р. Прип'ять	51,861722	25,202151	2014.06.17	2 молоді особини	-//-
-//-	с. Невір, болото р. Прип'ять	51,865842	24,989862	2016.06.20	1 особина	-//-
<i>Grus grus</i>	с. Сваловичі, ліс	51,894058	25,647121	2010.04.21, 2010.05.14, 2015.07.07	2 пари, 1 пара 1 пара	Химин, 2016
-//-	с. Дольськ, ліс	51,899370	25,583556	2013.04.14	2 пари	-//-

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
-// -	с. Бучин, ліс	51,828650	25,582767	2014- 2016.05-06.	1 пара з виводком	-// -
-// -	с. Селісок, р. Стохід	51,807744	25,565768	2014.04.23	Пара	-// -
<i>Haliaeetus albicilla</i>	с. Сваловичі, р. Прип'ять	51,879821	25,674346	2015.09.24	2 особи	Химин М. В.
-// -	с. Люб'язь, оз. Люб'язь	51,831192	25,490829	2017.03.30	1 особина	-// -
<i>Hipparchia sttilinus</i>	с. Сваловичі, луки	51,871083	25,644548	2009.08.21	2 особи	Химин, 2014а
-// -	с. Цир, пустища лука	51,848284	25,332838	2012.08.02	2 особи	Химин, 2014а
<i>Lanius excubitor</i>	с. Сваловичі, узлісся	51,871083	25,644548	2010.04.20	Пара, гніздо	Химин М. В.
-// -	с. Люб'язь, оз. Люб'язь	51,831192	25,490829	2010.05.10	1 пташеня в гнізді	Химин М. В.
-// -	с. Хоцьунь, узлісся	51,875543	25,591572	2012.04.01	пара, гніздо	-// -
-// -	с. Невір, заплава р. Прип'ять, чагарники	51,865842	24,989862	2012.06.07	1 особина	-// -
<i>Larus minutus</i>	с. Хоцьунь, р. Прип'ять	51,846093	25,508512	2012.05.14	1 дорослий	-// -
<i>Lutra lutra</i>	с. Невір, оз. Біле	51,903304	24,996012	2010.03.17	1 особина	-// -
-// -	с. Підкормілля, оз. Люб'язь	51,824189	25,498205	2010.11.03	1 особина	-// -
<i>Lyrurus tetrrix</i>	с. Мала Глуша, луки р. Прип'ять	51,818711	24,933083	2009.10.11	2 самці	-// -
-// -	с. Хоцьунь-с. Сваловичі	51,875543	25,591572	2016.12.25	6 самців, 3 самиці	Труш В. В.
-// -	с. Заріка, узлісся	51,757362	25,535119	2017.22.03	1 самець, токує	Химин М. В.
<i>Mergus serrator</i>	с. Люб'язь, оз. Люб'язь	51,831192	25,490829	2018.11.07	1 самиця	Химин, 2018
<i>Milvus migrans</i>	с. Сваловичі	51,871083	25,644548	2013.09.16	1 особина	Химин М. В.
<i>Mustela erminea</i>	с. Бірки, узлісся	51,848748	25,223548	2010.02.21	1 особина	-// -
-// -	с. Гірки, болото	51,886144	25,291979	2010.02.22	1 особина	-// -
-// -	с. Ветли, оз. Рогізне	51,911892	25,159605	2010.02.22	2 особи	-// -
-// -	с. Невір	51,867966	25,991679	2010.03.17	1 особина	-// -
-// -	с. Люб'язь, оз. Люб'язь	51,838314	25,473129	2010.12.01	1 особина	-// -
-// -	с. Підкормілля, оз. Люб'язь	51,821805	25,499852	2010.12.01	4 особи	-// -
<i>Mustela putorius</i>	с. Дольськ, ліс	51,899370	25,583556	2010.04.19	1 особина, нора	-// -
<i>Netta rufina</i>	с. Ветли	51,880064	25,136130	2009.02.25	1 самиця	Химин М. В., Корх Ю. О.; Химин, Башта, Корх, 2013
<i>Numenius arquata</i>	с. Бірки, болото	51,848748	25,223548	2010.07.07, 2016.06.17	1 особина, 1 молодий	Химин М. В.
<i>Pandion haliaetus</i>	с. Люб'язь, оз. Люб'язь	51,831192	25,490829	2010.09.08	1 особина	-// -
-// -	с. Сваловичі	51,871083	25,644548	2012.09.07	2 особи	-// -
-// -	-// -	51,871083	25,644548	2013.09.21	1 особина	-// -
-// -	-// -	51,871083	25,644548	2017.09.22	1 особина	-// -
<i>Papilio machaon</i>	с. Мукошин, узлісся	51,850623	25,457716	2011.05.19	1 особина	Химин, 2014а
-// -	с. Сваловичі луки	51,871083	25,644548	2012.07.25	1 особина	-// -
-// -	с. Люб'язь, узлісся	51,850623	25,457716	2012.08.03	1 особина	-// -
<i>Parus cyanus</i>	с. Бучин, ліс	51,828650	25,582767	2015- 2016.04-05	1 особина	Химин, 2016
-// -	с. Сваловичі узлісся	51,894058	25,647121	2016.06.02	1 пара, виводок у дуплі	-// -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Picus viridis</i>	с. Бучин, ліс	51,828650	25,582767	2016.04-05	1-2 пари	- // -
- // -	с. Дольськ, ліс	51,899370	25,583556	2015- 2016.06-07	1-2 пари	- // -
<i>Pipistrellus kuhlii</i>	с. Люб'язь, оз. Люб'язь	51,831192	25,490829	2009.08.01- 02	1 особина	Башта А-Т. В.; Химин, Башта, Корх, 2013
<i>Recurvirostra avosetta</i>	с. Підкормілля, оз. Люб'язь	51,824189	25,498205	2009.04.28	2 особини	Бурдак В. І., Михальчук А., Черевко Ю. І.; Химин, Башта, Корх, 2013
<i>Sterna albifrons</i>	с. Хоцунь, луки	51,846093	25,508512	2009.05-06	9 пар, гнізда з клад- ками яєць	Химин М. В., Корх Ю. О.; Химин, 2014
- // -	- // -	51,846093	25,508512	2010.05-06	3 пари, гнізда	Химин М. В., Корх Ю. О.; Химин, 2014b
- // -	- // -	51,846093	25,508512	2011.05-06	7 пар, гнізда	Химин М. В., Корх Ю. О.; Химин, 2014b
- // -	- // -	51,846093	25,508512	2012.05-06	10 пар, гнізда	- // -
- // -	- // -	51,846093	25,508512	2013.05-06	3 пари, гнізда	- // -
- // -	- // -	51,846093	25,508512	2018.05-06	1 пара, гніздо	Химин М. В., Корх Ю. О.
<i>Strix nebulosa</i>	с. Люб'язь, узлісся	51,827295	25,468068	2012.06.28	1 особина	Химин, 2013
<i>Tetrastes bonasia</i>	с. Дольськ, ліс	51,899370	25,583556	2013.06.02, 2016.06.02	1 виводок	Химин, 2016
- // -	- // -	51,899370	25,583556	2015.07.07	3 виводки	- // -
- // -	с. Бучин, ліс	51,828650	25,582767	2016.07.07	2 виводки	- // -
- // -	с. Селісок, ліс	51,811191	25,562316	2016.07.28	2 виводки	- // -
<i>Vespertilio murinus</i>	с. Люб'язь, оз. Люб'язь	51,831192	25,490829	2009.07.12, 2009.08.01- 02	1 особина	Башта А-Т. В.; Химин, Башта, Корх, 2013

Література

1. Химин М. До інвентаризації хребетних тварин у НПП «Прип'ять-Стохід». Повідомлення 4 (2011-2013 рр.) // Науковий вісник національного природного парку «Прип'ять-Стохід». – Любешів, 2013. – Т. 3, вип. 1-2. – С. 55-56.
2. Химин М. До поширення денних метеликів (Insecta, Lepidoptera, Rhopalocara) на території національного природного парку «Прип'ять-Стохід» // Науковий вісник національного природного парку «Прип'ять-Стохід». – Любешів, 2014а. – Т. 4, вип. 1. – С. 19-39.
3. Химин М. Започаткування моніторингу водно-болотних угідь міжнародного значення на території НПП «Прип'ять-Стохід» // Моніторинг водно-болотних угідь міжнародного значення. Методи та результати (Матеріали семінару «Організація та результати моніторингу водно-болотних угідь міжнародного значення в Україні», м. Одеса, 4-6 березня 2014 р.). – Київ: ДІА, 2014б. – С. 43-49.
4. Химин М. Атлас гніздових птахів Бучинської та Сваловицької дач у НПП «Прип'ять-Стохід» (2013-2016 рр.) // Науковий вісник національного природного парку «Прип'ять-Стохід». – Любешів, 2016. – Т. 6, вип. 1. – С. 1-56.
5. Химин М. Перша реєстрація креха середнього *Mergus serrator* Linnaeus, 1758 (Aves, Anseriformes) на території НПП «Прип'ять-Стохід» // Науковий вісник національного природного парку «Прип'ять-Стохід». – Любешів, 2018. – Т. 8, вип. 2. – С. 56.

6. Химин М., Башта А.-Т., Корх Ю. До інвентаризації хребетних тварин у НПП «Прип'ять-Стокід». Повідомлення 2 (2009 р.) // Науковий вісник національного природного парку «Прип'ять-Стокід». – Любешів, 2013. – Т. 3, вип. 1-2. – С. 51-52.
7. Химин М., Корх Ю., Клестов М. До інвентаризації хребетних тварин у НПП «Прип'ять-Стокід». Повідомлення 3 (2010 р.) // Науковий вісник національного природного парку «Прип'ять-Стокід». – Любешів, 2013. – Т. 3, вип. 1-2. – С. 53-54.

Химин М. В.

Національний природний парк «Прип'ять-Стохід»

ЗНАХІДКИ ТВАРИН, ЗАНЕСЕНИХ ДО ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ НА ТЕРИТОРІЇ РІВНЕНЬСЬКОГО ПРИРОДНОГО ЗАПОВІДНИКА

У таблиці наведені дані знахідок тварин, занесених до Червоної книги України у 2011–2018 рр. на території Рівненського природного заповідника (Білоозерське лісництво – Володимирецький район,

Більське і Грабунське лісництво – Рокитнівський район, Рівненська область) за матеріалами спостережень та опублікованих даних.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигвинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Aegolius funereus</i>	Володимирецький р-н, с. Рудка	51,507332	25,765077	2012.03.24-25	1 токуючий самець	Химин, 2013
- // -	Рокитнівський р-н, с. Більськ	51,498225	27,229290	2018.04.19-21	3-4 токуючі самці	Химин, 2018
<i>Alces alces</i>	Рокитнівський р-н, с. Більськ	51,498225	27,229290	2018.05-06	1 дорослий, 1 молодий	Химин М. В.
<i>Aquila pomarina</i>	Володимирецький р-н, с. Рудка	51,507332	25,765077	2011.07.23	1 молодий	Химин, 2013
<i>Aquila pomarina</i> x <i>A. clanga</i>	Рокитнівський р-н, с. Більськ – с. Грабунь	51,539950	27,199119	2014-2018	Гібридна пара, одинокі особини	Франчук М. В., Химин М. В.; Химин, 2018
<i>Bubo bubo</i>	Володимирецький р-н, с. Рудка	51,507332	25,765077	2012.03.24 2013.	1 особина 1 особина	Химин, 2013
<i>Bucephala clangula</i>	Володимирецький р-н, с. Рудка	51,507332	25,765077	2012 2013	2 виводки 1 виводок	Химин, 2013
<i>Ciconia nigra</i>	Володимирецький р-н, с. Рудка	51,507332	25,765077	2011-2013	2 жилі гнізда	Химин, 2013
- // -	Рокитнівський р-н, с. Грабунь	51,539950	27,199119	2015.05.09	1 пара	Химин, 2016
<i>Circaetus gallicus</i>	Рокитнівський р-н, с. Більськ – с. Грабунь	51,523674	27,222321	2014.07.05, 2018.05-07	1 пара, 1 пташеня, 1 особина	Химин, 2018
<i>Circus pygargus</i>	Рокитнівський р-н, с. Грабунь	51,539950	27,199119	2017.07.06	1 особина	Химин, 2018
- // -	Рокитнівський р-н, с. Більськ	51,498225	27,229290	2018.06.01	1 особина	Химин, 2018
<i>Columba oenas</i>	Рокитнівський р-н, с. Більськ – с. Грабунь	51,523674	27,222321	2014-2018	8-10 пар	Химин, 2018
- // -	- // -	51,523674	27,222321	2011-2013	10-12 пар	Химин, 2013
<i>Coracias garrulus</i>	- // -	51,523674	27,222321	2014-2018	2-3 пар	Химин, 2018
<i>Dendrocopos leucotos</i>	Володимирецький р-н, с. Рудка	51,507332	25,765077	2011-2013	3-4 пари	Химин, 2013
- // -	Рокитнівський р-н, с. Більськ – с. Грабунь	51,523674	27,222321	2014-2018	3-5 пар	Химин, 2018
<i>Gallinago media</i>	Володимирецький р-н, с. Рудка	51,507332	25,765077	2011	1 особина	Химин, 2013
<i>Grus grus</i>	- // -	51,507332	25,765077	2011-2013	10-15 пар	Химин, 2013
- // -	Рокитнівський р-н, с. Більськ – с. Грабунь	51,523674	27,222321	2014-2018	25-30 пар	Химин, 2018

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигвинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Haliaeetus albicilla</i>	Володимирецький р-н, с. Рудка	51,507332	25,765077	2009.10.26	1 дорослий	Химин, 2012
<i>Lanius excubitor</i>	Рокитнівський р-н, с. Грабунь	51,539950	27,199119	2018.05.31	3 пташенят	Химин, 2018
<i>Lyrurus tetrrix</i>	Володимирецький р-н, с. Рудка	51,507332	25,765077	2011-2013	по 1 особині	Химин, 2013
- // -	Рокитнівський р-н, с. Більськ – с. Грабунь	51,523674	27,222321	2014-2018	12-15 пар	Химин, 2018
<i>Numenius arquata</i>	- // -	51,523674	27,222321	2014-2018	7-9 пар	Химин, 2018
<i>Picus viridis</i>	- // -	51,523674	27,222321	2014-2018	1-2 пар	Химин, 2018
<i>Strix nebulosa</i>	Володимирецький р-н, с. Рудка	51,507332	25,765077	2012.03.24-25	одинокі особини	Химин, 2013
- // -	Рокитнівський р-н, с. Більськ – с. Грабунь	51,523674	27,222321	2014-2018	6-8 пар	Франчук М. В., Химин М. В.; Химин, 2018
<i>Tetrao urogallus</i>	Володимирецький р-н, с. Рудка	51,507332	25,765077	2013.04-05	1 особина	Химин, 2013
- // -	Рокитнівський р-н, с. Більськ – с. Грабунь	51,523674	27,222321	2014-2018	5-7 пар	Химин, 2018
<i>Tetrastes bonasia</i>	Володимирецький р-н, с. Рудка	51,507332	25,765077	2011-2013	20-30 пар	Химин, 2013
- // -	Рокитнівський р-н, с. Більськ – с. Грабунь	51,523674	27,222321	2014-2018	30-35 пар	Химин, 2018

Література

1. Химин М. В. Результати пізноосінніх обліків птахів на озері Біле Рівненського природного заповідника у 2006-2011 роках // Troglodytes. Праці Західноукраїнського орнітологічного товариства. – Львів, 2012. – Вип. 3. – С. 132-134.
2. Химин М. Атлас гніздових птахів Білоозерського лісництва Рівненського природного заповідника (2011-2013 рр.). – Луцьк: Світ птахів, 2013. – 56 с.
3. Химин М. Атлас гніздових птахів Більського та Грабунського лісництв Рівненського природного заповідника (2014-2018 рр.). – Луцьк: Світ птахів, Ініціал, 2018. – 112 с.

Химин М. В.

Національний природний парк «Прип'ять-Стохід»

ЗНАХІДКИ ТВАРИН, ЗАНЕСЕНИХ ДО ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ НА ТЕРИТОРІЇ ЧЕРЕМСЬКОГО ПРИРОДНОГО ЗАПОВІДНИКА

У таблиці наведені дані знахідок тварин, занесених до Червоної книги України у 2009–2017 рр. на території Черемського природного заповідника (Мане-

вицький район, Волинська область) за матеріалами спостережень та опублікованих даних.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятиградусній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Aegolius funereus</i>	с. Замостя – с. Серхів, ліс	51,528997	25,538646	2013.04.18	У дуплі 4 пташенята	Кузьменко, Химин, 2017
<i>Alces alces</i>	- // -	51,528997	25,538646	2011–2017 зима 2011–2017 весна–літо	9–18 особин, 0–1 пара	Химин М. В. та служба охорони РПЗ
<i>Aquila pomarina</i>	- // -	51,528997	25,538646	2012.07.08	1 особина	Химин, 2016
<i>Bubo bubo</i>	- // -	51,528997	25,538646	2016.04.02	- // -	- // -
<i>Ciconia nigra</i>	- // -	51,528997	25,538646	27.05.2016	- // -	- // -
<i>Circaetus gallicus</i>	- // -	51,528997	25,538646	2010.05.27	1 пара	- // -
<i>Columba oenas</i>	- // -	51,528997	25,538646	2011–2016	5–7 пар	- // -
<i>Coronella austriaca</i>	- // -	51,528997	25,538646	2013.04.18	1 особина	Химин М. В.
<i>Dendrocopos leucotos</i>	- // -	51,528997	25,538646	2011–2016	15–18 пар	Химин, 2016
<i>Grus grus</i>	- // -	51,528997	25,538646	2011–2016	14–16 пар	- // -
<i>Lanius excubitor</i>	- // -	51,528997	25,538646	2012.05.30, 2014.06.26	1 пара, 1 виводок	- // -
<i>Lyrurus tetrix</i>	- // -	51,528997	25,538646	2011–2016	2–3 пари	- // -
<i>Mustela putorius</i>	- // -	51,528997	25,538646	2011–2016 (зима)	2–3 особини	Химин М. В.
<i>Myotis daubentoni</i>	- // -	51,528997	25,538646	2009.07.17	4 особини	- // -
- // -	- // -	51,528997	25,538646	2009.08.03	1 особина	Башта А.-Т. В., Химин М. В.
<i>Pandion haliaetus</i>	- // -	51,528997	25,538646	2009–2017, гніздовий період	1 пара, гніздо без пташенят	Химин, 2016
<i>Papilio machaon</i>	- // -	51,528997	25,538646	2010–2017	1–3 особини	Химин М. В.
<i>Picoides tridactylus</i>	- // -	51,528997	25,538646	2011–2016	3–5	Химин, 2016
<i>Picus viridis</i>	- // -	51,528997	25,538646	2011–2016	2–3 пари	- // -
<i>Pipistrellus nathusii</i>	- // -	51,528997	25,538646	2009.07.17	2 ос.	Химин М. В.
<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	- // -	51,528997	25,538646	2009.07.17	3 ос.	Башта А.-Т. В., Химин М. В.
- // -	- // -	51,528997	25,538646	2009.08.03	3 ос.	- // -
<i>Strix nebulosa</i>	- // -	51,528997	25,538646	2011–2016	1–2 пари	Химин, 2016
<i>Tetrao uragallus</i>	- // -	51,528997	25,538646	2011–2016	2–3 пари	- // -
<i>Tetrastes bonasia</i>	- // -	51,528997	25,538646	2011–2016	10–12 пар	- // -

Література

1. Кузьменко Ю. В., Химин М. В. Знахідка гнізда сича волохатого *Aegolius funereus* у Волинській області // *Troglodytes*. Праці Західноукраїнського орнітологічного товариства. – Львів, 2017. – Вип. 8. – С. 89-90.
2. Химин М. Атлас гніздових птахів Черемського природного заповідника (2011-2016 рр.). – Луцьк: Світ птахів, Ініціал, 2016. – 60 с.

Цвєлих О. М.

Інститут зоології НАН України, Київ 01601, Україна.

E-mail: TSV@izan.kiev.ua

НОВІ ЗНАХІДКИ РІДКІСНИХ ЗВІРІВ ТА ПТАХІВ НА ПІВНІЧНО-ЗАХІДНИХ ОКОЛИЦЯХ КИЄВА

Нові знахідки рідкісних звірів та птахів зроблені переважно у 2017–2019 рр. при виконанні спеціальних робіт по вивченню фауни хребетних тварин Національного природного парку «Голосіївський» у Святошинському і Оболонському районах міста Києва.

Видра *Lutra lutra* L. На мулистих берегах одного з струмків, що витікає з Романівського болота (1-й квартал Святошинсько-Біличанського лісництва) з під нижньої бобрової греблі, 2.06.2017 р., були знайдені численні сліди видри, а також характерно нагорнуті горбки з ґрунту з фекаліями, які цей звір використовує для мічення своєї території. У фекаліях виявлено дуже дрібну риб'ячу луску та жаб'ячу шкіру.

Лось *Alces alces* (L.). Перебування лося у північній частині кварталу 53 Святошинсько-Біличанського лісництва виявлено по численних слідах на піщаному ґрунті 3.07.2018 р. Біля західного краю кварталу 93 Пуща-Водицького лісництва сліди лося були виявлені 22.06.2017 р. Також у досліджуваному районі зафіксовані випадки загибелі лосів від зіткнення з автотранспортом коли тварини намагались перетнути Гостомельське шосе, що перерізає лісовий масив і по якому відбувається дуже інтенсивний рух автотранспорту. Повідомлення про це час від часу з'являються у засобах масової інформації. Ми скористалися інформацією винятково з тих джерел, в яких були представлені якісні фото загиблих тварин і наведені дані за якими можна було локалізувати місце події. Так, 27.04.2017 р., близько восьмої години, лося було збито автомобілем на Гостомельському шосе в 1,5 км від КПП поліції (www.segodnya.ua). Такий же випадок зафіксований на цій трасі і 7.09.2016 р. Вранці, близько 7:30, молодого самця лося було збито автомобілем на Гостомельському шосе на в'їзді до Києва (www.ukr.segodnya.ua). За доданняю до повідомлення схемою можна було визначити, що ця подія сталося в 3 км від КПП поліції. На тій же трасі, 1.10.2015 р., близько восьмої години, молодого самця було збито автомобілем в 5 км від КПП поліції (www.segodnya.ua).

Підорлик малий *Aquila pomarina* C.L. Brehm. Протягом квітня–липня 2018 р. цих птахів спостерігали у польоті над кварталами 39, 64, 65 Святошинсько-Біличанського лісництва і у прилеглих районах заплави р. Ірпінь. Спостерігали переважно одиничних птахів, одного разу над заплавою р. Ірпінь спостерігали ширяючого підорлика, а через деякий час тут з'явився другий птах, що прилетів з лісу. У кварталі 53 гніздо малого підорлика було відомо, приблизно, до 2007 р., його перевірка за наданими нам координатами (С.В. Домашевський, особисте повідомлення) показала, що наразі гніздо вже не існує. Проте спостереження за птахами свідчать, що у 2018 р. вони гніздилися в цьому ж лісовому масиві.

Змієїд *Circaetus gallicus* (Gmelin, 1788). Протягом квітня–липня 2018 р. змієїда спостерігали у польоті над кварталами 39, 40, 52, 53, 64 Святошинсько-Біличанського лісництва і у заплаві р. Ірпінь. Спостерігали переважно одного птаха, одного разу спостерігали пару, що кружляла над лісом. У заплаві р. Ірпінь птахи найчастіше полювали над болотом біля західного краю кварталу 52. Одного разу спостерігали транспортування впійманої у заплаві змії до лісу і досить швидке повернення птаха, але вже без здобичі. Очевидно, що змієїд гніздився десь поблизу. У 2005–2007 рр. в цьому районі знаходили гнізда змієїда у кварталах 30 і 22 (К.А.Письменний, особисте повідомлення), наразі ці гнізда вже не існують.

Шуліка чорний *Milvus migrans* (Boddaert). Спостерігався 22.05.2017 р. над нижніми ставками рибогосподарства, що у заплаві р.Нивка. Мабуть це був мігруючий птах, – в подальшому він тут не спостерігався.

Лелека чорний *Ciconia nigra* (L.). Спостерігався 11.05.2018 р. в заплаві р.Ірпінь. Птах прилетів на меліороване болото на східному березі річки о 13:30 і полював там до 1410, після чого знявся і відлетів в західному напрямі за річку у бік найближчого лісового масиву. 3.05.2019 р. одного птаха спостерігали на дні нижнього повністю спущеного ставу

рибогосподарства, що у заплаві р.Нивка. Птах перелетів на сусідній спущений ставок, а звідти відлетів у північному напрямку до лісу. На грузькій ділянці дна біля нижнього шлюзу птах залишив низку слідів. Точно такі, але свіжі сліди були зафіксовані тут і 13.05.2019 р., що може свідчити про те, що лелека тримався в цьому місці певний час.

Голуб-синяк *Columba oenas* L. За місяцями постійного токування, в одному районі на території Святошинсько-Біличанського лісництва у квітні-травні зафіксовано чотири гніздові ділянки цього виду: по одній у північно-східному і південно-східному секторах 77 кварталу, одна біля північного краю кварталу 91, ще одна біля західного краю кварталу 78. У 77 та 91 кварталах ці голуби відмічалися і у 2017 р. (Цвєлих, 2018). В іншому районі, гніздові ділянки голуба-синяка зареєстровані у 53 і 55 кварталах. Один голуб-синяк мешкав на залісеній території дитячого оздоровчого табору «Артек Лісовий» (стара назва «Світанок»), що межує з кварталом 66.

В цьому ж місці птах був відмічений і у 2017 році (Цвєлих, 2018). У другій половині липня зареєстровано токування голуба-синяка у кварталі 39. Раніше – у травні-червні, цього птаха тут не зустрічали. Поява і токування цього голуба на новій ділянці, мабуть, пов'язана з повторним циклом гніздування. В інших місцях на досліджуваній території, включно з тими де голуби-синяки відмічалися у 2017 році, цих птахів не знайдено.

Мідянка *Coronella austriaca* Laur. Доросла самка спостерігалася 16.08.2019 р. на порослому високою густою травою пустирі, розташованому між територіями Національного музею народної архітектури та побуту України, Національного природного парку «Голосіївський» і старим глиняним кар'єром, що наразі використовується як міське звалище твердих побутових відходів. Присутність тут мідянки фіксується мною принаймні з 1980-х років, але за останні роки це перша зустріч.

Дані про всі ці знахідки наведені у таблиці:

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигвинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Lutra lutra</i> L.	Київ, Святошинський р-н. Романівське болото.	50,501590	30,271769	2.06.2017	1 особина	Цвєлих О.М.
<i>Alces alces</i> (L.)	Київ, Святошинський р-н. Розріджене молоде соснове насадження.	50,472828	30,264214	3.07.2018	1 особина	- // -
- // -	Київ, Оболонський р-н. Пуща-Водиця. Мішаний ліс.	50,532532	30,429328	22.06.2017	1 особина	- // -
- // -	Київ, Святошинський р-н. Гостомельське шосе. Сосновий ліс.	50,545121	30,307161	1.10.2015	1 особина, молодий самець	www.segodnya.ua
- // -	- // -	50,534216	30,326855	7.09.2016	1 особина, молодий самець	www.ukr.segodnya.ua
- // -	- // -	50,524659	30,342390	27.04.2017	1 особина	www.segodnya.ua
<i>Aquila pomarina</i> C.L. Brehm	Київ, Святошинський р-н. Заплава р. Ірпінь.	50,471602	30,255118	23.04.2018	- // -	Цвєлих О.М.
- // -	Київ, Святошинський р-н. Молоде соснове насадження.	50,465676	30,270441	21.05.2018	- // -	- // -
- // -	Київ, Святошинський р-н. Заплава р. Ірпінь	50,473773 50,472357	30,247371 30,253000	23.07.2018	2 особини	- // -
<i>Circaetus gallicus</i> (Gmelin)	Київ, Святошинський р-н. Заплава р. Ірпінь.	50,468059	30,253916	23.04.2018	1 особина	- // -
- // -	Київ, Святошинський р-н. Розріджене молоде соснове насадження.	50,466768	30,266108	29.04.2018	2 особини	- // -
- // -	Київ, Святошинський р-н. заплава р. Ірпінь.	50,467901	30,254569	21.05.2018	1 особина	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятичній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	Київ, Святошинський р-н. заплава р. Ірпінь.	50,467407	30,254137	23.07.2018	- // -	- // -
<i>Milvus migrans</i> (Bodd.)	Київ, Святошинський р-н. Нижні ставки рибогосподарства в заплаві р. Нивка.	50,461038	30,264105	22.05.2017	- // -	- // -
<i>Ciconia nigra</i> (L.)	Київ, Святошинський р-н. Меліороване болото в заплаві р. Ірпінь.	50,469257	30,254806	11.05.2018	- // -	- // -
- // -	Київ, Святошинський р-н. Нижній став рибогосподарства в заплаві р. Нивка.	50,464198	30,251966	3.05.2019	- // -	- // -
<i>Columba oenas</i> L.	Київ, Святошинський р-н. Лісове насадження на території дитячого оздоровчого табору «Артек Лісовий».	50,462959	30,279252	17.04.2018 11.05.2018	1 особина, токуючий самець	- // -
- // -	Київ, Святошинський р-н. Сосновий ліс.	50,455338	30,249750	23.04.2018	1 особина, токуючий самець	Цвелих О.М.
- // -	- // -	50,457578	30,248861	- // -	- // -	Цвелих О.М.
- // -	- // -	50,452471	30,246734	- // -	- // -	- // -
- // -	- // -	50,461325	30,250866	- // -	- // -	- // -
- // -	- // -	50,473284	30,262635	21.05.2018	- // -	- // -
- // -	- // -	50,473402	30,280663	- // -	- // -	- // -
- // -	- // -	50,472649	30,262894	3.07.2018	- // -	- // -
- // -	- // -	50,470797	30,269215	23.07.2018	- // -	- // -
- // -	- // -	50,474850	30,252448	- // -	- // -	- // -
<i>Coronella austriaca</i> Laur.	Київ, Голосіївський р-н. Пустир порослий високою густою травою.	50,356518	30,525990	16.08.2019	1 особина, доросла самиця	Цвелих О.М.

Література

1. Цвелих О.М. Знахідки голуба-синяка *Columba oenas* L. в околицях Києва // Матеріали до 4-го видання Червоної книги України. Тваринний світ / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 7, Т. 2. – Київ, 2018. – С. 348.

Цвєлих О. М.

Інститут зоології НАН України, Київ 01601, Україна.

E-mail: TSV@izan.kiev.ua

ЗНАХІДКИ РІДКІСНИХ ПТАХІВ У КРИМУ І БЕССАРАБІЇ

Наводяться дані спостережень рідкісних видів птахів (Червона книга України, 2009) у Криму (з прилеглими районами) і Бессарабії у 2009–2019 рр. Тут також наведені дані про знахідку рідкісного виду плазуна *Elaphe sauromates* (Pall.) у прибережному штучному лісовому масиві поблизу с. Лебедівка, Татарбунарського р-ну, Одеської

обл. Велику змію, що вилізла на дерево і знищила виводок великої синиці (*Parus major* L.) у дуплі (на висоті близько 2,5 м), було знято на відео Ю. Ю. Сєдіною 3.06.2019 р. Це відео було надано мені автором зйомки для визначення виду плазуна, мною було оглянуте місце події та визначені його координати (див. таблицю).

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигрітній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Pelecanus onocrotalus</i> L.	Західні околиці с. Жовтий Яр, Татарбунарського р-ну, Одеської обл.	45,870557	29,917666	6.06.2019	Зграя з 18 особин, ширяли над долиною річки	
- // -	Район каналу між р. Дунай і оз. Катлабух на ПдПдС від с. Стара Некрасовка, Ізмаїльського р-ну, Одеської обл.	45,355055	28,961022	9.06.2019	Дві зграї 26 і 36 особин; ширяли над рівниною	
<i>Phalacrocorax pygmaeus</i> (Pall.)	Прибережні деревні зарості р. Дунай на ПдПдС від с. Орловка, Ренійського р-ну, Одеської обл.	45,293842	28,451293	2.06.2010	4–5 особин на деревах	Цвєлих О.М.
- // -	Долина р. Дунай на ПдПдС від с. Орловка, Ренійського р-ну, Одеської обл.	45,281772	28,490865	8.06.2019	1 особина у польоті	- // -
<i>Ardeola ralloides</i> (Scop.)	Прибережні деревні зарості р. Дунай на ПдПдС від с. Орловка, Ренійського р-ну, Одеської обл.	45,293641	28,452337	2.06.2010	2 особини	- // -
- // -	Відвідний канал з р. Дунай на ПдПдС від с. Орловка, Ренійського р-ну, Одеської обл.	45,290593	28,464665	8.06.2019	1 особина	- // -
<i>Tadorna ferruginea</i> (Pall.)	Скельний масив «Біла скеля», Білогірський р-н, АР Крим	45,095272	34,644616	20.05.2009	2 пари, явна гніздова поведінка	- // -
- // -	Північні околиці урочища Червона балка, Білогірський р-н, АР Крим	45,121740	34,606971	20.05.2009	1 пара	- // -
<i>Circus cyaneus</i> (L.)	Урочище Кара-коба, Балаклавський р-н м. Севастополя	44,598745	33,713292	24.10.2009	1 особина	- // -
<i>Buteo rufinus</i> (Cretzschmar)	Урочище Червона балка, Білогірський р-н, АР Крим	45,114679	34,609994	20.05.2009	1 пара	- // -
- // -	Урочище Дорошенківський ліс, на ПнС від с. Вулканівка, Ленінський р-н, АР Крим	45,164452	36,010328	7.06.2011	1 особина	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигрібній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	Прибране поле на ПнС від с. Вулканівка, Ленінський р-н, АР Крим	45,160759	35,993603	8.06.2011	1 особина, сиділа на щойно прибраному полі	- // -
<i>Falco cherrug</i> Gray	Урочище Широке, на Пд від с. Красногірка, Ленінський р-н, АР Крим	45,186043	35,798124	6.06.2011	1 особина	- // -
- // -	2 км на ПнС від с. Вулканівка, Ленінський р-н, АР Крим	45,165751	35,959827	8.06.2011	1 особина	Товпинець М.М., Цвєлих О.М.
<i>Anthropoides virgo</i> (L.)	Околиці с. Ленінське, Ленінський р-н, АР Крим	45,252617	35,974357	6.06.2011	2 особини	Цвєлих О.М.
- // -	Околиці с. Красногірка, Ленінський р-н, АР Крим	45,238679	35,824849	7.06.2011	2 особини	- // -
<i>Grus grus</i> (L.)	Урочище Кара-коба, Балаклавський р-н м. Севастополя	44,601329	33,716421	24.10.2009	50 особин, міграція у південному напрямку	- // -
<i>Himantopus himantopus</i> (L.)	Околиці с. Красногірка, Ленінський р-н, АР Крим	45,241977	35,821998	7.06.2011	2 пари	- // -
<i>Glareola pratincola</i> (L.)	Околиці с. Красногірка, Ленінський р-н, АР Крим	45,240674	35,821881	7.06.2011	8 особин	- // -
<i>Asio flammeus</i> (Pontopp.)	Прибране поле на ПнС від с. Вулканівка, Ленінський р-н, АР Крим	45,161137	36,001591	8.06.2011	2 особини, сиділи на щойно прибраному полі	- // -
<i>Otus scops</i> (L.)	Лісовий масив на північній околиці м. Ізмаїл, Одеська обл.	45,404883 45,403096	28,821295 28,826721	29.05.2010	1 особина 1 особина	- // -
- // -	Парк с. Ізобільне, Нижньогірський р-н, АР Крим	45,572381 45,572794	34,938225 34,939359	6.06.2010	1 особина 1 особина	- // -
<i>Coracias garrulus</i> L.	Околиці с. Хлібне, Білогірський р-н, АР Крим	45,148184	34,847957	20.05.2009	2 особини	Товпинець М.М.
- // -	Між залізничними станціями Чонгар і Сиваш, Генічеський р-н, Херсонська обл.	46,004328	34,506618	23.05.2009	1 особина	Цвєлих О.М.
- // -	Урочище Дорошенківський ліс, на Пн.С від с. Вулканівка, Ленінський р-н, АР Крим	45,156801	36,010646	7.06.2011	1 особина	- // -
- // -	Прибережжя р. Дунай на ПдПдС від с. Орловка, Ренійського р-ну, Одеської обл.	45,297281 45,295512 45,293745	28,440413 28,446988 28,453676	2.06.2010	1 особина 1 особина 1 особина Всі птахи вилітали для полювання на відкриту місцевість з прибережних деревних заростей	- // -
- // -	ПдС берег оз. Бурнас, околиці с. Лебедівка, Татарбунарського р-ну, Одеської обл.	45,836040 45,831847 45,828392	30,141476 30,140988 30,140488	5.06.2019	1 особина 2 особини 1 особина Всі птахи мали гніздові нори у берегових кручах	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятичній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Emberiza melanocephala</i> Scopoli	Пн.С околиці с. Партизани, Генічеський р-н, Херсонська обл.	46,342565 46,342143	34,765492 34,766506	28.05.2009	1 особина 1 особина	- // -
- // -	Околиці с. Кірове, Ленінський р-н, АР Крим	45,230139	35,825424	7.06.2011	1 особина	- // -
- // -	Околиці райцентру Леніно, АР Крим	45,296102 45,287262	35,751223 35,778810	8.06.2011 9.06.2011	1 особина 1 особина	- // -
- // -	Околиці с. Орловка, Ренійського р-ну, Одеської обл.	45,296	28,449	31.05.2010	1 особина	Цвельх, 2018
<i>Elaphe sauromates</i> (Pall.)	Околиці с. Лебедівка, Татарбунарського р-ну, Одеської обл.	45,833311	30,163213	3.06.2019	1 особина	Седіна Ю.Ю.

Література

1. Цвельх А.Н. Появление черноголовой овсянки (*Emberiza melanocephala*) в Украинском Придунавье // Беркут. – 2018. – 27. – Вип.1. – С. 75.
2. Червона книга України. Тваринний світ / За ред. І.А. Акімова. – К.: Глобалконсалтинг, 2009. – 623 с.

Шевцов А.О.

Кіровоградське відділення Товариства охорони птахів України, м. Олександрія

ЗНАХІДКИ РІДКІСНИХ ВИДІВ ПТАХІВ НА КІРОВОГРАДЩИНІ У 2018 Р.

У 2018 р. детальним обстеженням були охоплені Знам'янський, Компаніївський, Олександрійський і Світловодський райони Кіровоградської області. Особлива увага приділялася видам птахів, що занесені до Червоної книги України (2009). Результати досліджень представлені у таблиці.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигнітній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Ciconia nigra</i> (L.)	Канал Дніпро-Інгулець біля с. Миронівка Світловодський р-н	48,929405	33,138872	16.09.2018 р.	1 ос. кормилася на мілководді непрацюючого каналу	Шевцов А.О.
<i>Tadorna ferruginea</i> (Pall.)	Став на р. Різниківка, с. Куколівка Олександрійський р-н	48,645513	33,292484	08.04.2018 р.	Гніздова пара	- // -
- // -	с. Куколівка Олександрійський р-н	48,645513	33,292484	12.04.2018 р.	3 ос. мігрували над центром села у пд.-сх. напрямі	- // -
- // -	с. Мар'ївка Компаніївський р-н	48,339504	32,211901	2017 р. – 2 гніздові пари; 2018 р. – 1 гніздова пара	У 2017 р. у однієї пари було 5 пташенят	Галат В.М.
<i>Milvus migrans</i> (Bodd.)	Ок. с. Морозівка Олександрійський р-н	48,723470	32,917495	31.03.2018 р.	1 мігруючий птах	Шевцов А.О.
- // -	Пд. ок. с. Диківка, балка Кислякова, Знам'янський р-н	48,749424	32,841770	20.06.2018 р.	1 ад полював низько над цілинною з рідколіссям балкою	- // -
- // -	- // -	48,753951	32,844303	20.06.2018 р.	1 ад полював низько над балкою із штучним лісом	- // -
- // -	Зх. ок. с. Куколівка, Олександрійський р-н	48,645513	33,292484	07.07.2018 р.	Пара полювала низько над стернею	- // -
<i>Circus cyaneus</i> (L.)	Ок. с. Пахарівка, ур. «Олексіївка», Олександрійський р-н	48,704570	33,258839	03.01.2018 р.	1 ♂ полював низько над с/г полем	Коломоєць С.Д.
- // -	с. Куколівка Олександрійський р-н	48,645513	33,292484	06.03.2018 р.	1 ♂ полював над центром села	Шевцов А.О.
- // -	м. Олександрія, Олександрійський р-н	48,645513	33,102112	17.03.2018 р.	1 ♂ полював над містом	- // -
- // -	Ок. с. Веселе Олександрійський р-н	48,687688	32,932982	31.03.2018 р.	1 ♂ мігруючий	- // -
- // -	Зх. ок. с. Куколівка Олександрійський р-н	48,645513	33,292484	27.04.2018 р. і 12.05.2018 р.	По 1 полюючому ♂ над одним і тим же полем пшениці	- // -
- // -	Зх. ок. м. Олександрія	48,677047	33,029278	02.11.2018 р.	1 ♀ полювала над с/г полем	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Circus pygargus</i> (L.)	с. Куколівка Олександрій- ський р-н	48,645513	33,292484	23.04.2018 р.	1 мігруюча ♀ над центром села	- // -
<i>Buteo rufinus</i> (Cretz.)	м. Олександрія, Олександрій- ський р-н	48,645513	33,102112	17.03.2018 р.	1ад мігрував над містом	- // -
- // -	с. Куколівка Олександрій- ський р-н	48,645513	33,292484	28.03.2018 р.	Пара мігрувала над центром села у пн.- сх. напрямі	- // -
- // -	Ок. с. Морозівка Олександрій- ський р-н	48,709328	32,907448	31.03.2018 р.	Пара мігруючих птахів	- // -
- // -	Користівська балка між сс. Войнівка і Веселе Олександрій- ський р-н	48,686482	32,989539	06.05.2018 р. і 19.06.2018 р.	1ад полював над цілинною балкою	- // -
- // -	Балка «Велика», ок. с. Улья- нівка, Олександрійський р-н	48,845278	32,588501	12.05.2018 р.	1ад полював над цілинною балкою	Шевцов А.О., Коломоєць С.Д.
- // -	Сх. ок. с. Соніне Олександрій- ський р-н	48,655513	33,292484	07.06.2018 р.	1ад полював над с/г полем	Шевцов А.О.
- // -	Зх. ок. м. Олександрія	48,645513	33,102112	05.07.2018 р.	1ад полював над с/г полем	- // -
- // -	с. Морозівка, Олександрій- ський р-н	48,709328	32,907448	28.10.2018 р.	1ад мігрував у пд.- зх. напрямі	- // -
<i>Hieraetus pennatus</i> (Gm.).	Зх. ок. м. Олександрія	48,644562	33,038205	07.04.2018 р.	Пара мігруючих птахів світлої морфи	- // -
<i>Haliaeetus albicilla</i> (L.)	с. Куколівка, Олександрій- ський р-н	48,645513	33,292484	28.09.2018 р.	1ад мігрував низько над центром села у пд. напрямі	- // -
<i>Columba oenas</i> L.	Лісове ур. Користівське, ок. с. Веселе Олександрійський р-н	48,687688	32,932982	31.03.2018 р.	1 токуюча пара	- // -
- // -	Зх. ок. с. Соніно Олександрій- ський р-н	48,680844	33,287371	07.06.2018 р.	Пара у лісосмузі	- // -
- // -	Зх. ок. с. Олександрівка Олександрійський р-н	48,704570	33,258839	07.06.2018 р.	Пара на верхівці високовольтного залізобетонного стовпа ЛЕП	- // -
- // -	Зх. ок. м. Олександрія	48,645513	33,102112	28.10.2018 р.	23 птаха відпочива- ли у лісосмузі	- // -

Література

1. Червона книга України. Тваринний світ / За ред.
І. А. Акімова – К.: Глобалконсалтинг, 2009. – 600 с.

УДК [502.172:502.211]:59(477)

Шешурак П.Н.¹,
Вобленко А.С.¹,
Кавурка В.В.²,
Назаров Н.В.³

¹Нежинский государственный университет имени Николая Гоголя,
16602, Украина, Черниговская обл., г. Нежин, ул. Крапивянского, 2,
e-mail: sheshurak@mail.ru, vobas@ukr.net

²Институт зоологии имени И.И.Шмальгаузена НАН Украины,
01030, Украина, г. Киев, ул. Б. Хмельницкого, 15,
e-mail: tortrix1984@gmail.com

³Мезинский национальный природный парк,
16212, Украина, Черниговская обл., Коропский р-н, с. Деснянское [Свердловка],
e-mail: bembidium@gmail.com

НОВЫЕ И МАЛОИЗВЕСТНЫЕ НАХОДКИ НАСЕКОМЫХ, ВНЕСЁННЫХ В КРАСНУЮ КНИГУ УКРАИНЫ

В данную публикацию включены данные о находках 29 видов из 5 отрядов «краснокнижных» насекомых в АР Крым и в 22 областях Украины. Так как для большинства видов насекомых, представленных в Красной книге Украины (2009), распространение дано недостаточно, приведены данные об их находках не только после 2009 года, но и более ранних. Некоторые, из представленных ниже, находок «краснокнижных» насекомых были уже ранее опубликованы в ряде работ авторов (см. табл. 1 и список использованной литературы), но не были отмечены на картах распространения видов в Красной книге Украины (2009).

Пункты находок:

Волинская область

- с. Муравище (50°51' с.ш., 25°34' в.д.) – Киверцовский р-н.
- с. Борки (51°48' с.ш., 25°12' в.д.) – Любешовский р-н, РЛП «Припять-Стоход».
- с. Любязь (51°50' с.ш., 25°28' в.д.) – Любешовский р-н, РЛП «Припять-Стоход».

Львовская область

- г. Сколе (49°02' с.ш., 23°31' в.д.).
- с. Новое Мисто (49°37' с.ш., 22°51' в.д.) – Старосамборский р-н.

Ивано-Франковская область

- пгт Ворохта (48°17' с.ш., 24°34' в.д.) – Яремченский городской совет.
- г. Галич (49°07' с.ш., 24°43' в.д.).

Черновицкая область

- г. Хотин (48°31' с.ш., 26°30' в.д.).

Винницкая область

- с. Оксановка (48°14' с.ш., 28°11' в.д.) – Ямпольский р-н.

Ровенская область

- с. Островск (51°42' с.ш., 25°47' в.д.) – Зареченский р-н.
- с. Дроздынь (51°39' с.ш., 21°14' в.д.) – Рокитянский р-н.

Житомирская область

- г. Малин (50°46' с.ш., 29°16' в.д.).
- с. Селезовка (51°32' с.ш., 28°06' в.д.) – Овручский р-н, Полесский природный заповедник.
- с. Великая Хайча (51°18' с.ш., 28°35' в.д.) – Овручский р-н.
- с. Суцаны (51°17' с.ш., 27°45' в.д.) – Олевский р-н.

Киевская область

- г. Киев, Новобеличи (50°38' с.ш., 30°02' в.д.) – Бородянский р-н.
- г. Славутич (51°31' с.ш., 30°45' в.д.).

- с. Сеньковка (50°26' с.ш., 31°05' в.д.) – Бориспольский р-н.
- пгт Бабинцы (50°38' с.ш., 30°02' в.д.) – Бородянский р-н.
- с. Шубовка (49°45' с.ш., 30°46' в.д.) – Кагарлыкский р-н.
- Черниговская область
- с. Ловынь (51°54' с.ш., 31°12' в.д.) – Репкинский р-н.
- пгт Любеч (51°42' с.ш., 30°40' в.д.) – Репкинский р-н.
- с. Тупичев (51°47' с.ш., 31°26' в.д.) – Городнянский р-н.
- с. Елино (52°01' с.ш., 31°58' в.д.) – Сновский (Щорский) р-н.
- с. Лука (51°57' с.ш., 32°00' в.д.) – Сновский (Щорский) р-н.
- с. Низовка (51°40' с.ш., 32°02' в.д.) – Сновский (Щорский) р-н.
- с. Турья (51°54' с.ш., 32°00' в.д.) – Сновский (Щорский) р-н.
- с. Ивановка (52°09' с.ш., 32°42' в.д.) – Семёновский р-н.
- г. Новгород-Северский (52°00' с.ш., 33°16' в.д.).
- с. Каменская Слобода (52°15' с.ш., 33°17' в.д.) – Новгород-Северский р-н.
- г. Мена (51°31' с.ш., 32°13' в.д.).
- с. Великий Лес (51°41' с.ш., 33°02' в.д.) – Коропский р-н, НПП «Мезинский».
- с. Иваньков (51°43' с.ш., 32°59' в.д.) – Коропский р-н, НПП «Мезинский».
- с. Оболонье (51°38' с.ш., 32°56' в.д.) – Коропский р-н, НПП «Мезинский».
- с. Разлёт (51°42' с.ш., 33°08' в.д.) – Коропский р-н, НПП «Мезинский».
- с. Ядугы (51°22' с.ш., 32°20' в.д.) – Борзнянский р-н.
- с. Отрохи (51°06' с.ш., 30°49' в.д.) – Козелецкий р-н, РЛП «Межреченский».
- с. Соколовка (51°09' с.ш., 30°54' в.д.) – Козелецкий р-н, РЛП «Межреченский».
- с. Ярославка (50°46' с.ш., 31°21' в.д.) – Бобрювицкий р-н.
- г. Нежин (51°03' с.ш., 31°54' в.д.).
- окр. г. Нежин, урочище Ветхое (51°02' с.ш., 31°48' в.д.).
- с. Вертиевка (51°10' с.ш., 31°51' в.д.) – Нежинский р-н, РЛП «Нежинский».
- с. Кукшин (51°10' с.ш., 31°39' в.д.) – Нежинский р-н, РЛП «Нежинский».
- г. Ичня (50°51' с.ш., 32°24' в.д.).
- с. Бережовка (50°48' с.ш., 32°45' в.д.) – Ичнянский р-н.
- с. Хаенки (50°51' с.ш., 32°17' в.д.) – Ичнянский р-н.
- с. Чернецкое (50°46' с.ш., 33°01' в.д.) – Талалаевский р-н.
- с. Белошапки (50°23' с.ш., 32°13' в.д.) – Прилукский р-н.
- с. Голубовка (50°34' с.ш., 32°30' в.д.) – Прилукский р-н.
- с. Сокиринцы (50°42' с.ш., 32°47' в.д.) – Сребнянский р-н.
- Сумская область
- г. Сумы (50°54' с.ш., 34°48' в.д.).
- г. Конотоп (51°14' с.ш., 33°12' в.д.).
- с. Кузьки (51°17' с.ш., 33°17' в.д.) – Конотопский р-н.
- г. Кролевец (51°33' с.ш., 33°23' в.д.).
- с. Грузкое (51°36' с.ш., 33°27' в.д.) – Кролевецкий р-н.
- с. Червоный Ранок (51°27' с.ш., 33°24' в.д.) – Кролевецкий р-н.
- заповедник «Михайловская целина» (50°50' с.ш., 34°05' в.д.) – Лебединский р-н.
- с. Кузьки (51°17' с.ш., 33°17' в.д.) – Конотопский р-н.
- с. Тукали (49°40' с.ш., 32°49' в.д.) – Семёновский р-н.
- с. Старая Гута (52°18' с.ш., 33°47' в.д.) – Середино-Будский р-н, НПП «Деснянско-Старогутский».
- г. Шостка (51°52' с.ш., 33°29' в.д.).
- Хмельницкая область
- с. Врублёвцы (48°36' с.ш., 25°45' в.д.) – Камянец-Подольский р-н, НПП «Подольские Товтры».
- Полтавская область
- г. Полтава (49°34' с.ш., 34°34' в.д.).
- с. Сосновка (50°17' с.ш., 34°01' в.д.) – Гадячский р-н.
- с. Писаревщина (49°51' с.ш., 34°38' в.д.) – Диканьский р-н.
- г. Лубны (50°14' с.ш., 32°30' в.д.).
- г. Пирятин (50°14' с.ш., 32°31' в.д.).
- с. Берёзовая Рудка (50°19' с.ш., 32°14' в.д.) – Пирятинский р-н.
- с. Тукали (49°40' с.ш., 32°49' в.д.) – Семёновский р-н.
- Черкасская область
- пгт Драбов (49°58' с.ш., 32°09' в.д.).

- с. Трахтемиров (49°59' с.ш., 31°20' в.д.) – Каневский р-н, РЛП «Трахтемиров».
- Кировоградская область
- г. Кропивницкий (Кировоград) (48°31' с.ш., 32°16' в.д.).
- с. Чутовка, Гутянское лесничество (48°50' с.ш., 32°33' в.д.) – Знаменский р-н.
- Харьковская область
- г. Волчанск (50°17' с.ш., 36°57' в.д.).
- Днепропетровская область
- г. Днепропетровск (48°28' с.ш., 35°01' в.д.).
- с. Большая Михайловка (47°58' с.ш., 36°28' в.д.) – Покровский р-н.
- Запорожская область
- с. Атманай (46°23' с.ш., 33°11' в.д.) – Акимовский р-н.
- г. Васильевка (37°26' с.ш., 35°17' в.д.).
- Одесская область
- г. Черноморск (Ильичёвск) (46°18' с.ш., 30°40' в.д.).
- Николаевская область
- с. Покровка (46°29' с.ш., 31°42' в.д.) – Очаковский р-н, РЛП «Кинбунская коса».
- с. Покровское (46°12' с.ш., 32°15' в.д.) – Очаковский р-н, РЛП «Кинбунская коса».
- с. Курипчино (48°00' с.ш., 31°01' в.д.) – Первомайский р-н, НПП «Бугский Гард».
- с. Мигия (48°02' с.ш., 30°57' в.д.) – Первомайский р-н, НПП «Бугский Гард».
- Донецкая область
- с. Карловка (48°06' с.ш., 37°29' в.д.) – Марьинский р-н.
- г. Мирноград (Димитров) (46°29' с.ш., 31°41' в.д.) – Покровский (Красноармейский) р-н.
- Луганская область
- заповедник «Стрельцовская степь» (отделение) (48°09' с.ш., 39°52' в.д.) – Свердловский р-н, Луганский природный заповедник.
- заповедник «Провальская степь» (отделение) (48°09' с.ш., 39°52' в.д.) – Свердловский р-н, Луганский природный заповедник.
- окр. пгт Станично-Луганское (48°40' с.ш., 39°28' в.д.), Луганский природный заповедник.
- Херсонская область
- г. Херсон (46°38' с.ш., 32°56' в.д.).
- с. Саги (46°36' с.ш., 32°47' в.д.) – Алёшковский (Цюрупинский) р-н.
- с. Буркуты (46°24' с.ш., 32°48' в.д.) – Голопристанский р-н, НПП «Олешковские пески».
- с. Гладковка (46°24' с.ш., 32°38' в.д.) – Голопристанский р-н.
- с. Ивановка (46°23' с.ш., 32°06' в.д.) – Голопристанский р-н.
- Ивано-Рыбальчанский (46°28' с.ш., 32°14' в.д.) – Голопристанский р-н, Черноморский биосферный заповедник.
- Потиевский участок (46°12' с.ш., 32°15' в.д.) – Голопристанский р-н, Черноморский биосферный заповедник.
- Солёноозёрный участок (46°30' с.ш., 31°54' в.д.) – Голопристанский р-н, Черноморский биосферный заповедник.
- с. Проминь (46°20' с.ш., 32°46' в.д.) – Скадовский р-н.
- о-в Джарылгач (46°01' с.ш., 32°56' в.д.) – Скадовский р-н, НПП «Джарылгачский».
- пгт Аскания-Нова (46°27' с.ш., 33°52' в.д.) – Чаплинский р-н, биосферный заповедник «Аскания-Нова» имени Ф.Э. Фальц-Фейна НААНУ.
- АР Крым
- с. Малый Маяк, лагерь «Костёл» (44°51' с.ш., 33°36' в.д.) – Алуштинский горсовет.
- с. Песчаное (44°51' с.ш., 33°36' в.д.) – Бахчисарайский р-н.
- Белая скала (45°08' с.ш., 34°38' в.д.) – Белогорский р-н.
- с. Гришино (45°38' с.ш., 33°49' в.д.) – Первомайский р-н.

В таблицу включены данные о находках 29 видов насекомых, находки которых в различных регионах страны, недостаточно отмеченные на картахосхемах в Красной книге Украины.

Таблица 1

Вид	Место находки	Координаты в десятичной системе		Дата находки	Дополнительная информация	Авторство находки
		широта	долгота			
<i>Calopteryx virgo</i>	окр. с. Старая Гута	52,309249	33,794782	24.VII.2003	6♂ 2♀	Шешурак П.Н.
<i>Cordulegaster boltonii</i>	г. Сумы	50,906799	34,799235	IX.1975		Шелих В.А. (Шешурак, Пархоменко, 2005)

Вид	Место находки	Координаты в десятичной системе		Дата находки	Дополни- тельная информация	Авторство находки
		широта	долгота			
<i>Anax imperator</i>	окр. с. Любязь	51,836390	25,464440	14.VI.2006	1♂	Шешурак П.Н. (Шешурак и др., 2010)
- // -	окр. с. Селезовка	51,537950	28,102421	24.V.2006	1♂ 1♀	Шешурак П.Н. (Бабич и др., 2010)
- // -	с. Бабинцы	50,641110	30,026940	25.VI.2009	1♂	Пашкевич Ю.
- // -	окр. с. Курипчино	48,007778	31,015833	6.VI.2008	1♂	Шешурак П.Н.
- // -	окр. с. Курипчино	48,007778	31,015833	24.V.2012	1♂ 1♀	- // -
- // -	окр. с. Мигия	48,039720	30,946670	4.VI.1993	1♂	- // -
- // -	окр. пгт Станично-Луганское	48,666670	39,466670	10.VII.2002	1♀	Шешурак П.Н. (Бабич и др., 2010)
- // -	г. Херсон	46,633330	32,600000	14.VI.2005	1♂	Хоманзюк М. (Бабич и др., 2010)
- // -	о-в Джарылгач	46,026390	32,943060	19.IX.1997	1♂	Шешурак П.Н. (Бабич и др., 2010)
<i>Sympetrum pedemontanum</i>	с. Великая Хайча	51,307500	28,583330	5.VIII.1991	1♂	Король А.И.
- // -	с. Большая Михайловка	47,971979	36,472325	14.VII.1986	1♂	Шешурак П.Н.
<i>Calosoma sycophanta</i>	окр. с. Мигия	48,039720	30,946670	9.VI.2005		- // -
- // -	с. Гришино	45,641670	33,830560	2.VII.1983		- // -
<i>Graphoderus bilineatus</i>	окр. с. Елино, пруд	52,020278	31,975556	11.VII.1995		- // -
- // -	окр. с. Лука	51,949170	32,005830	7.VII.1994		- // -
- // -	окр. г. Новгород-Северский	52,008611	33,273611	6.VI.1989		- // -
- // -	окр. с. Разлёты	51,706944	33,138056	20.VII.2001		- // -
- // -	окр. с. Ядуть	51,320000	32,320000	2.VI.1995		- // -
<i>Emus hirtus</i>	окр. с. Тупичев	51,775922	31,437764	24.VII.1994		- // -
- // -	окр. с. Елино	52,020278	31,975556	30.VI.1995		- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	2.VII.1995		- // -
- // -	окр. с. Лука	51,949170	32,005830	7.VII.1994		- // -
- // -	окр. с. Низковка	51,659170	32,028330	23.VI.1996		Павлюк В.Н.
- // -	окр. с. Каменская Слобода	52,266110	33,296110	VII.1998		Павловский С.
- // -	окр. с. Ядуть	51,320000	32,320000	12-17.V.2003		Самойленко
- // -	г. Нежин	51,042778	31,873611	8.V.1998		Шешурак П.Н.
- // -	окр. с. Вертиевка	51,164167	31,845833	18.VI.1985		Миршавко О.А.
- // -	окр. с. Кукшин	51,171111	31,652500	25.VII.1999		Пивоваров А.Н.
- // -	г. Ичня	50,850000	32,400000	18.V.2000		Лисогор Ю.П.
- // -	с. Бережовка	50,808174	32,754944	V.1995		Антоненко С.
- // -	окр. с. Чернецкое	50,763333	33,015000	20.V.2010		Билокур Н.О.
- // -	окр. с. Голубовка	50,560560	32,493890	12.VI.2002		Мартинчук Н.А.
- // -	окр. с. Сокиринцы	50,698611	32,791667	12.VII.1999		Шешурак П.Н.
- // -	окр. с. Очкино	52,226766	33,377978	28.VII.2005		Шешурак П.Н. (Петренко, Шешурак, 2013)
<i>Lucanus cervus</i>	с. Борки	51,808060	25,194720	IV.2014	♂	Сергийчук А.М.

Вид	Место находки	Координаты в десятичной системе		Дата находки	Дополни- тельная информация	Авторство находки
		широта	долгота			
-// -	с. Любязь	51,836390	25,464440	14.VI.2006	1♂	Шешурак П.Н. (Шешурак и др., 2010)
-// -	с. Островск	51,711940	25,783330	VII.2010	♂	Пархомчук О.В.
-// -	с. Суцзаны	51,298890	27,750280	2012	♂	Стафийчук Н.О.
-// -	с. Червоний Ранок	51,448232	33,403906	14.IV.2012	♀	Ситаленко С.В.
-// -	г. Пирятин	50,240596	32,509299	1-31.V.2013	♂	Серрано И.К.
-// -	с. Берёзовая Рудка	50,315273	32,240054	3.V.2012	♀	Шевченко К.Г.
<i>Aromia moschata</i>	с. Сваловичи	51,868060	25,634440	20.VII.2006		Шешурак П.Н. (Шешурак и др., 2010)
-// -	окр. пгт Ворохта	48,283330	24,566670	16.VII.2013	♂	Борвско С.А.
-// -	с. Островск	51,711940	25,783330	VII.2010	♂	Пархомчук О.В.
-// -	окр. пгт Любеч	51,705172	30,661678	4.VII.1999		Деревянко Н.Н. (Шешурак и др., 2011; Назаров, Шешурак, 2014б)
-// -	окр. с. Ловынь	51,894444	31,190000	12.VII.2006		Шешурак П.Н. (Шешурак и др., 2011; Назаров, Шешурак, 2014б)
<i>Dorcadion equestre</i>	с. Вороновка	49,950560	30,937780	22.IV.2011	♂	Плющ И.Г.
-// -	пгт Любеч	51,705172	30,661678	1996	♂	Мороз В. (Шешурак и др., 2011)
-// -	с. Тупичев	51,775922	31,437764	V.2006	♂	Фурс О.С. (Шешурак и др., 2011)
-// -	с. Ивановка	52,143330	32,698890	5.VI.1998	♂	Салимон Л.А.
-// -	г. Мена	51,516670	32,216670	1.V.1999	♀	Гаркуша Д.Н. (Шешурак и др., 2011)
-// -	окр. с. Великий Лес	51,697778	33,038889	V.1994		Падалко Т.В. (Шешурак и др., 2011; Назаров, Шешурак, 2014а)
-// -	окр. с. Иваньков	51,719167	32,975556	V.1994		Падалко Т.В. (Шешурак и др., 2011; Назаров, Шешурак, 2014а)
-// -	окр. с. Оболонье	51,627500	32,941111	5.VI.2009		Шешурак П.Н. (Шешурак и др., 2011; Назаров, Шешурак, 2014а)
-// -	окр. с. Отрохи	51,105830	30,822220	1.VI.2008		Шешурак П.Н. (Шешурак и др., 2011)
-// -	окр. с. Соколовка	51,157500	30,905560	1997		Хворостина В.В. (Шешурак и др., 2011)
-// -	окр. с. Белошапки	50,381944	32,213056	26.V.1993		Шешурак П.Н. (Шешурак и др., 2011)
-// -	окр. с. Курипчино	48,007778	31,015833	20.V.2009		Шешурак П.Н.
-// -	-// -	-// -	-// -	21.V.2011		-// -

Вид	Место находки	Координаты в десятичной системе		Дата находки	Дополни- тельная информация	Авторство находки
		широта	долгота			
- // -	Белая скала	45,098060	34,633330	9.V.2009		Плющ И.Г.
<i>Cucujus cinnaberinus</i>	окр. г. Сколе	49,037780	23,513890	30.V.2003		Глотов С.В.
- // -	окр. с. Селезовка	51,537950	28,102421	9.IX.2007		Назаров Н.В. (Назаров, Шешурак, 2009)
<i>Leucomigus candidatus</i>	окр. с. Курипчино	48,007778	31,015833	24.V.2012		Шешурак П.Н.
- // -	заповедник «Провальская степь»	48,150300	39,858600	21.VII.2002		Шешурак П.Н.
- // -	окр. с. Песчаное	44,847220	33,600000	20.VI.2011		Дорошенко Р. В.
<i>Iphiclydes podalirius</i>	г. Конотоп	51,236937	33,202706	VII-VIII.2013		Дорошенко Ю.А.
<i>Zerynthia polyxena</i>	окр. с. Писаревщина	49,855329	34,631956	25.V.1997		Шешурак П.Н. (Шешурак и др., 2010)
<i>Hamearis lucina</i>	окр. с. Вертиевка	51,164167	31,845833	13.VII.2018		Шешурак П.Н.
<i>Aglia tau</i>	с. Грузкое	51,605993	33,443644	2005	♂	Журба Н.Ю.
<i>Polochrum repandum</i>	окр. с. Тупичев	51,775922	31,437764	22.VII.1994		Шешурак П.Н.
- // -	окр. с. Турья	51,904170	32,003610	21.V.2005		Мартыненко С.М.
- // -	окр. с. Оболонье	51,627500	32,941111	17.V.2011		Шешурак П.Н.
- // -	окр. с. Ядуги	51,320000	32,320000	1-10.VI.2013		Вобленко А.С.
- // -	окр. с. Хаенки	50,842402	32,276028	21.V.2014		Шешурак П.Н.
<i>Colpa klugii</i>	окр. с. Буркуты	46,403333	32,800000	16.VII.1996,	3♂	Шешурак П.Н. (Шешурак, Кавурка, 2013)
- // -	- // -	- // -	- // -	20.VII.1996		- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	24.VII.1996		- // -
<i>Megascolia maculata</i>	с. Шубовка	49,755560	30,766670	28.V.2014	1♀	Гаврилюк Ю.Н.
- // -	с. Червоный Ранок	51,448232	33,403906	2011	1♀	Ситаленко С.В. (Шешурак, Кавурка, 2013)
- // -	г. Полтава	49,574440	34,568610	1991	1♀	Стриженко И. (Шешурак, Кавурка, 2013)
- // -	окр. с. Чутовка	48,842222	32,550278	31.V.2003	1♂	Шешурак П.Н. (Шешурак, Кавурка, 2013)
- // -	с. Большая Михайловка	47,971979	36,472325	2.VII.1986	2♀	Шешурак П.Н. (Шешурак, Кавурка, 2013)
- // -	- // -	- // -	- // -	9.VII.1986		- // -
- // -	с. Покровка	46,486940	31,699440	28.V.2011	1♂	Шешурак П.Н. (Шешурак, Кавурка, 2013)
- // -	окр. г. Мирноград (Димитров)	48,302220	37,261390	27.V.1984	2♂	- // -
- // -	окр. с. Карловка	48,110280	37,490000	16.V.1986	1♀	- // -
- // -	заповедник «Провальская степь»	48,150300	39,858600	17, 21.VII.2002	1♂, 1♀	- // -
- // -	окр. пгт Станично-Луганское	48,666670	39,466670	10-12. VII.2002	1♂, 5♀	- // -
- // -	г. Херсон	46,633330	32,600000	2.VI.1990	1♀	- // -
- // -	окр. с. Буркуты	46,403333	32,800000	5-22.VII.1996	2♂, 3♀	- // -
- // -	окр. с. Саги	46,601670	32,787500	4.VI.1999	2♂	- // -
- // -	пгт Аскания-Нова	46,451110	33,868330	17.VI.2011	1♂	Осипчук И.И. (Шешурак, Кавурка, 2013)

Вид	Место находки	Координаты в десятичной системе		Дата находки	Дополни- тельная информация	Авторство находки
		широта	долгота			
- // -	с. Гришино	45,641670	33,830560	26.V.1983	18♂, 2♀	Шешурак П.Н. (Шешурак, Кавурка, 2013)
- // -	- // -	- // -	- // -	28.V.1983		- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	29.V.1983		- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	31.V.1983		- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	5.VI.1983		- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	22.VI.1983		- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	26.VI.1983		- // -
<i>Discoelius zonatus</i>	окр. с. Ярославка	50,766670	31,350000	10.VIII.1997		Шешурак П.Н.
- // -	окр. г. Нежин, урочище Ветхое	51,033333	31,800000	27.VII.1983		Шешурак П.Н.
- // -	- // -	- // -	- // -	7.VI.1986		- // -
<i>Xylocopa valga</i>	окр. с. Муравище	50,856110	25,570280	27.VII.2003	♀	Берест З.Л. (Шешурак, 2012)
- // -	окр. с. Сваловичи	51,868060	25,634440	20.VII.2006	♀	Шешурак П.Н. (Шешурак, 2012)
- // -	окр. с. Новое Мисто	49,617500	22,844720	10.VI.1993	♂	Гиз И.В. (Шешурак, 2012)
- // -	окр. г. Галич	49,112780	24,721670	29.V.1987	♀	Шешурак П.Н. (Шешурак, 2012)
- // -	окр. г. Хотин	48,509440	26,491940	20.VI.2006	♀	- // -
- // -	окр. с. Оксановка	48,232500	28,191670	28.V.2006	♀	- // -
- // -	с. Островск	51,711940	25,783330	VII.2010	♂	Пархомчук О.В. (Шешурак, 2012)
- // -	окр. с. Дроздынь	51,646390	27,233610	4.V.2013	1♂	Огневич Д.Н.
- // -	г. Малин	50,768890	29,270000	6.VI.2008	1♀	Игнатенко О.В. (Шешурак, 2012)
- // -	окр. с. Селезовка	51,537950	28,102421	24.V.2006	1♂	Шешурак П.Н. (Шешурак, 2012)
- // -	г. Киев, Новобеличи	50,474170	30,351940	25.V.2006	1♂	Ганзюр (Шешурак, 2012)
- // -	г. Славутич	51,520560	30,756940	2009	1♂	Бевза Н.С. (Шешурак, 2012)
- // -	г. Сумы	50,906799	34,799235	14.VIII.2011	1♀	Шешурак П.Н.
- // -	г. Конотоп	51,236937	33,202706	8.V.2006		Кузьменко М.М. (Шешурак и др., 2010)
- // -	окр. с. Кузьки	51,289292	33,285696	16.VII.1987	1♀	Шешурак П.Н. (Шешурак и др., 2010)
- // -	окр. с. Кузьки	51,289292	33,285696	15.X.2011	1♀	Валак А.Н. (Шешурак и др., 2010)
- // -	г. Кролевец	48,232500	28,191670	20.VI.2000	1♀	Тягнирядно В.А. (Шешурак и др., 2010)
- // -	с. Червоный Ранок	51,448232	33,403906	2011	1♂	Ситаленко С.В.
- // -	г. Шостка	51,863016	33,489989	7.VI.1998	1♀	Лифиренко С.В. (Шешурак и др., 2010)
- // -	окр. с. Врублєвцы	48,613610	26,755280	22.VI.2006	1♂ 1♀	Шешурак П.Н. (Шешурак и др., 2010)

Вид	Место находки	Координаты в десятичной системе		Дата находки	Дополни- тельная информация	Авторство находки
		широта	долгота			
- // -	окр. с. Сосновка	50,291588	34,017461	17.VII.1989	1♀	- // -
- // -	окр. с. Писаревщина	49,855329	34,631956	25.V.1997	1♂	- // -
- // -	г. Лубны	50,018564	32,986860	19.V.2011	1♀	Дорошенко Р.В.
- // -	г. Пирятин	50,240596	32,509299	4.V.2006	1♂	Распутко Н. (Шешурак и др., 2010)
- // -	пгт Драбов	49,960280	32,148060	10.IX.2002	1♀	Стадник А.И. (Шешурак и др., 2010)
- // -	окр. с. Трахтемиров, РЛП «Трахтемиров»	49,976670	31,336390	13.V.1999	1♂	Шешурак П.Н. (Шешурак и др., 2010)
- // -	окр. г. Кропивницкий (Кировоград)	48,510000	32,266670	14.VI.2007	1♀	- // -
- // -	окр. с. Чутовка	48,842222	32,550278	31.V.2003	1♀	- // -
- // -	г. Волчанск	50,288056	36,946111	20.VI.1992	1♀	Кравченко И.И. (Шешурак и др., 2010)
- // -	окр. г. Днепрпетровск	48,466601	35,018155	19-20. VIII.1989	1♂	Коваль В.М. (Шешурак и др., 2010)
- // -	с. Большая Михайловка	47,971979	36,472325	29.VI.1986	1♀	Шешурак П.Н. (Шешурак и др., 2010)
- // -	г. Васильевка	47,434400	35,280847	30.V.1990	1♀	Зражевский С. (Шешурак и др., 2010)
- // -	окр. г. Черноморск (Ильичёвск)	46,300000	30,666670	11.VIII.1985	1♀	Гладкевич С.А. (Шешурак и др., 2010)
- // -	окр. с. Покровское	46,536390	31,611670	9.VI.2008	1♀	Шешурак П.Н. (Шешурак и др., 2010)
- // -	окр. с. Курипчино	48,007778	31,015833	16.V.1999	1♂ 6♀	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	15.VII.2000		- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	23.IX.2000		- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	20.V.2002		- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	1.VIII.2006		- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	20.VII.2006		- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	6.VI.2008		- // -
- // -	окр. с. Мигия	48,039720	30,946670	8.VI.1990	1♀	- // -
- // -	окр. г. Мирноград (Димитров)	48,302220	37,261390	7.IX.1986	1♂	- // -
- // -	окр. с. Карловка	48,110280	37,490000	16.V.1986	1♂	- // -
- // -	заповедник «Провальская степь»	48° 07' с,ш,	39° 48' в,д,	21.VII.2002	1♀	- // -
- // -	окр. пгт Станично-Луганское	48,666670	39,466670	12.VII.2002	3♀	- // -
- // -	окр. с. Буркуты	46,403330	32,800000	5.VII.1996	2♀	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	21.VII.1996		- // -
- // -	окр. с. Буркуты	46,403330	32,800000	VIII.2013	1♀	Гаврилюк В.
- // -	окр. с. Гладковка	46,406390	32,637500	13.VI.1990	1♂	Шешурак П.Н. (Шешурак и др., 2010)
- // -	Потиевский участок	46,200000	32,250000	31.V.2005	1♂	Шешурак П.Н. (Шешурак и др., 2010)

Вид	Место находки	Координаты в десятичной системе		Дата находки	Дополни- тельная информация	Авторство находки
		широта	долгота			
- // -	заповедник Аскания- Нова	46,451110	33,868330	весна 1994	1♀	Безбородов А. (Шешу- рак и др., 2010)
- // -	окр. с. Малый Маяк, лагерь «Костёл»	44,615280	34,362500	25-27. VII.1998	2♂ 1♀	Дмитренко И.М. (Ше- шурак и др., 2010)
- // -	с. Гришино	45,641670	33,830560	14.V.1983	1♂	Шешурак П.Н. (Шешу- рак и др., 2010)
<i>Bombus muscorum</i>	окр. с. Курипчино	48,007778	31,015833	18.VII.2000		Шешурак П.Н.
<i>Bombus argillaceus</i>	г. Конотоп	51,236937	33,202706	IV-V.2014		Дорошенко Ю.А
- // -	окр. с. Курипчино	48,007778	31,015833	1.VI.1999		Шешурак П.Н.
- // -	- // -	- // -	- // -	12.VII.2000		- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	14.VII.2000		- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	2.VI.2001		- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	19.V.2009		- // -
- // -	окр. с. Мигия	48,039720	30,946670	25.V.1990		- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	26.V.1991		- // -
- // -	заповедник «Стрель- цовская степь»	49,299720	40,096110	23.VII.2002		- // -
				27.VII.2002		
- // -	заповедник «Про- вальская степь»	48,150300	39,858600	19.VII.2002	3♂	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	20.VII.2002		- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	21.VII.2002		- // -
- // -	окр. с. Буркуты	46,403333	32,800000	16.VII.1996		- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	20.VII.1996		- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	22.VII.1996		- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	24.VII.1996		- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	27.VII.1996		- // -
- // -	окр. с. Ивановка	46,388330	32,105280	28.VII.2004		- // -
- // -	Солёноозёрный участок	46,500000	31,900000	27.VII.2004		- // -
- // -	с. Гришино	45,641670	33,830560	22.V.1983		- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	23.V.1983		- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	27.V.1983		- // -
<i>Bombus pomorum</i>	окр. с. Курипчино	48,007778	31,015833	15.VII.2000		- // -
<i>Bombus laesus</i>	окр. с. Курипчино	48,007778	31,015833	15.VII.2000		Вобленко А.С.
- // -	заповедник «Стрель- цовская степь»	49,299720	40,096110	27.VII.2002		Шешурак П.Н.
- // -	заповедник «Про- вальская степь»	48,150300	39,858600	15.V.200		- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	20.VII.2002		- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	21.VII.2002		- // -
- // -	окр. с. Буркуты	46,403333	32,800000	6.VII.1996		- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	20.VII.1996		- // -
<i>Bombus ruderatus</i>	окр. с. Очкино	52,226766	33,377978	28.VII.2005		- // -
- // -	окр. с. Курипчино	48,007778	31,015833	15.VII.2000		- // -

Вид	Место находки	Координаты в десятичной системе		Дата находки	Дополни- тельная информация	Авторство находки
		широта	долгота			
- // -	окр. с. Мигия	48,039720	30,946670	8.VI.1990		- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	9.VI.1991		- // -
- // -	окр. с. Буркуты	46,403333	32,800000	7.VII.1996		- // -
				15.VII.1996		- // -
<i>Bombus zonatus</i>	с. Атманай	46,376848	35,184808	6.V.2007		Ковалёв И.В.
- // -	- // -	- // -	- // -	13.V.2007		- // -
- // -	окр. с. Курипчино	48,007778	31,015833	22.IX.2000		Вобленко А.С.
				23.IX.2000		- // -
- // -	заповедник «Про- вальская степь»	48,150300	39,858600	21.VII.2002		Шешурак П.Н.
- // -	окр. с. Буркуты	46,403333	32,800000	7.VII.1996		- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	10.VII.1996		- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	20.VII.1996		- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	21.VII.1996		- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	24.VII.1996		- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	5.VI.1999		- // -
- // -	окр. с. Буркуты	46,403333	32,800000	2.VI.2016	1♀	Гудим А.А.
- // -	окр. с. Ивановка	46,388330	32,105280	28.VII.2004		Шешурак П.Н.
- // -	Солёноозёрный участок	46,500000	31,900000	26.VII.2004		- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	27.VII.2004		- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	29.VII.2004,		- // -
- // -	окр. с. Проминь	46,336940	32,758610	15.VIII.1998		Михайлов В.А.
- // -	с. Гришино	45,641670	33,830560	26.V.1983, 5.VI.1983		Шешурак П.Н.
<i>Satanas gigas</i>	окр. с. Буркуты	46,403333	32,800000	5.VII.1996	6♂ 12♀	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	8.VII.1996		- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	10.VII.1996		- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	11.VII.1996		- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	14.VII.1996		- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	16.VII.1996		- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	21.VII.1996		- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	22.VII.1996		- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	24.VII.1996		- // -
- // -	окр. с. Ивановка	46,388330	32,105280	29.VII.2004	1♀	- // -
- // -	Солёноозёрный участок	46,500000	31,900000	27.VII.2004	5♀	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	29.VII.2004		- // -
<i>Asilus crabroniformis</i>	окр. с. Сеньковка	50,435280	31,083890	28.VII.1999		Сидько А.Г.
- // -	заповедник «Михай- ловская целина»	50,833330	34,083330	13.VIII.1990		Лобко В.М.
- // -	окр. с. Тукали	49,669567	32,811661	28.VII.1999		Оленченко В.Н.
- // -	Ивано-Рыбальчанский участок	46,466666	32,233333	23.IX.1991		Шешурак П.Н.

Література

1. Бабич І.С. Картографирование насекомых, хранящихся в фондах кафедры биологии Нежинского государственного университета имени Николая Гоголя / И.С. Бабич, Н.И. Кожуховский, В.Г. Росколий, Р.А. Надточий, А.В. Павлюк, О.С. Фурс, П.М. Шешурак // Матеріали V Всеукраїнської студентської наукової конференції «Сучасні проблеми природничих наук» (Ніжин, 21–22 квітня 2010 р.). – Ніжин: Наука-сервіс, 2010. – С. 37–38.
2. Назаров Н.В. Интересные находки жуков (Coleoptera) в Полесском природном заповеднике (Украина) / Н.В. Назаров, П.Н. Шешурак // Збірник наукових праць викладачів природничо-географічного факультету. Випуск 3. – Ніжин, 2009. – С. 41–46.
3. Назаров Н.В. Насекомые из Красной книги Украины, встречающиеся на территории Мезинского НПП и в его ближайших окрестностях (Черниговская область, Украина) / Н.В. Назаров, П.Н. Шешурак // Збірник наукових праць викладачів природничо-географічного факультету. – Вип. 5. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2014а. – С. 89–104.
4. Назаров Н.В. Усач мускусный (*Agonia moschata* (Linnaeus, 1758)) (Coleoptera: Cerambycidae) в Черниговской области (Украина) / Н.В. Назаров, П.Н. Шешурак // Матеріали IX Всеукраїнської студентської наукової конференції «Сучасні проблеми природничих наук» (Ніжин, 23–24 квітня 2014 р.). – Ніжин: Наука-сервіс, 2014б. – С. 34–35.
5. Петренко А.А. Видовой склад жуков-стафілінід (Coleoptera, Staphylinidae) національного природного парку «Деснянсько-Старогутський» / А.А. Петренко, П.М. Шешурак // Український ентомологічний журнал. – 2013. – № 1. – С. 50–64.
6. Червона книга України. Тваринний світ. 2009. – Київ, Глобалконсалтинг: 1–600.
7. Шешурак П.Н. Пчёлы рода *Xylocopa* Latreille, 1802 (Hymenoptera: Anthophoridae) в фондах Музея зоологии Нежинского государственного университета имени Николая Гоголя (Черниговская область, Украина) / П.Н. Шешурак // Природничий альманах. Серія: Біологічні науки. Випуск 17. – Херсон: ПП Вишемирський, 2012. – С. 221–231.
8. Шешурак П.М. Види комах (Insecta), зареєстрованих на території національного природного парку «Прип'ять-стохід» / П.М. Шешурак, З.Л. Берест, М.В. Химин, І.Г. Плющ, В.В. Мартинов, О.В. Мартинов // Національний природний парк «Прип'ять-стохід». Тваринний світ. – Київ: Фітосоціоцентр, 2010. – С. 105–151.
9. Шешурак П.Н. Коллекция ос-сколий (Hymenoptera, Scolidae) в фондах зоологического музея Нежинского государственного университета имени Николая Гоголя (Черниговская область, Украина) / П.Н. Шешурак, В.Ю. Кавурка // Український ентомологічний журнал. – 2013. – № 1. – С. 33–42.
10. Шешурак П.Н. Находка *Cordulegaster annulatus* (Odonata, Cordulegasteridae) в Сумской обл. (Украина) / П.Н. Шешурак, В.В. Пархоменко // Вестник зоологии. – 2005. – Т. 39, № 4. – С. 48.
11. Шешурак П.Н. Редкие виды жуков усачей (Coleoptera: Cerambycidae) в Черниговской области (Украина) / П.Н. Шешурак, В.Л. Шевченко, Н.В. Назаров, В.Н. Павлюк // Український ентомологічний журнал. – 2011, № 2. – Київ: 53–63.

Шидловський І.В.¹,
Дубовик О.А.¹,
Струс Ю.М.^{2,3},
Скирпан М.В.⁴

¹Кафедра зоології Львівського національного університету імені Івана Франка,
вул. Грушевського, 4, м. Львів, 79005, shydlyk@gmail.com

²Державний природознавчий музей НАН України,
вул. Театральна, 18, м. Львів, 79008

³Природний заповідник «Розточчя»,

вул. Січових Стрільців, 7, смт. Івано-Франкове, 81070

⁴ Міжнародний аеропорт «Львів» імені Данила Галицького,
вул. Любінська, 168, м. Львів, 79000

СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЧЕРВОНОКНИЖНИХ ВИДІВ ПТАХІВ ПРОТЯГОМ 2009 – 2019 РОКІВ (МАТЕРІАЛИ ДО ЧЕТВЕРТОГО ВИДАННЯ)

Обліки червонокнижних видів тварин слугують основою моніторингу та ведення кадастру тваринного світу України, а отже й підготовки нових видань цього державного документу, що стосується збереження біорізноманіття. Саме завдяки таким даним вдається найточніше і найповніше охарактеризувати певні види, їхні популяції, зрозуміти у цілому картину поширення та запропонувати заходи з охорони.

У даному зведенні наведено результати постійних (експедиційні виїзди і виконання проектних робіт по Атласі гніздових птахів Європи (EBBA2 European Breeding Bird Atlas)) та випадкових спостережень за червонокнижними видами птахів упродовж 2009 – 2019 років на території шести областей: Волинської,

Рівненської, Львівської, Закарпатської, Одеської та Харківської. Головно матеріали стосуються водно-болотних та хижих видів, у меншій мірі горобцеподібних та деяких інших. Назви птахів наведено згідно з систематикою, поданою у праці Handbook of the Birds of the World [1]. Більшість наведених відомостей є новими і не опублікованими. Значна частина даних зібрані спільно з іншими орнітологами, які не увійшли до колективу авторів цієї публікації за що висловлюємо їм щиро вдячність, зокрема: Матейчику В.І., Горбаню І.М., Химину М.В., Затушевському А.Т., Юр'євій Н.А., Гнатині О.С., Сенік М.А., Журавчаку Р.О., Лисачуку Т.І., Шкарану В.І., Скворцову С.В., Дикому І.В., Скирпану М.В., Чухраю В.В., Данилевичу Р.М.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигнітній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		Широта	Довгота			
<i>Pelecanus onocrotalus</i>	О. обл., Овідіопольський р-н, поблизу с. Кароліно-Бугаз	46,14	30,52	23.08.2017	4 особини	Шидловський І. В.
<i>Platalea leucorodia</i>	Л. обл., Яворівський р-н, поблизу с. Чолгині	49,91	23,44	09.08.2009	3 особини: 2 дорослі, 1 молода	Шидловський І. В.
- // -	- // -	- // -	- // -	13.08.2011	2 особини	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	29.03.2012	4 особини	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	20.08.2018	5 особин: 2 молодих, 3 дорослих	Дубовик О. А.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		Широта	Довгота			
- // -	Л. обл., Городоцький р-н, поблизу смт. Великий Любінь	49,74	23,69	15.10.2018	1 особина, молода	- // -
<i>Ciconia nigra</i>	В. обл., Шацький р-н, поблизу с. Піща	51,61	23,80	03.07.2009	1 особина, доросла	Шидловський І. В.
- // -	- // -	- // -	- // -	19.05.2010	1 особина, доросла	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	21.06.2010	1 особина, доросла	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	18.06.2011	1 особина, доросла	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	08.05.2012	3 особини	- // -
- // -	В. обл., Ратнівський р-н, поблизу с. Датинь	51,51	24,76	16.05.2009	1 особина	- // -
- // -	Л. обл., Яворівський р-н, поблизу с. Чолгині	49,91	23,44	09.08.2009	1 особина	- // -
- // -	Р. обл., Сарненський р-н, поблизу с. Глушиця	51,39	26,65	16.05.2010	1 особина, доросла	- // -
- // -	В. обл., Любешівський р-н, поблизу с. Сваловичі	51,86	25,63	18.05.2010	2 особини	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	14.05.2011	1 особина	- // -
- // -	В. обл., Шацький р-н, поблизу с. Пульмо	51,51	23,78	19.05.2010	1 особина	- // -
- // -	В. обл., Ковелівський р-н, поблизу с. Іванівка	51,09	25,27	10.05.2011	1 особина	- // -
- // -	Р. обл., Дубровицький р-н, поблизу с. Колки	51,59	26,62	11.05.2011	1 особина	- // -
- // -	В. обл., Любомльський р-н, поблизу с. Куснища	51,28	24,04	12.03.2016	1 особина	- // -
- // -	В. обл., Шацький р-н, поблизу с. Мельники	51,54	23,92	21.06.2017	1 особина, доросла	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	19.06.2018	6 особин, дорослі	- // -
- // -	В. обл., Володимир-Волинський р-н, поблизу с. Верба	50,93	24,34	20.05.2018	1 особина	- // -
- // -	В. обл., Ратнівський р-н, поблизу с. Якушів	51,68	24,60	20.05.2018	1 особина	- // -
- // -	В. обл., Камінь-Каширський р-н, поблизу с. Черче	49,42	24,55	21.05.2018	2 особини	- // -
- // -	В. обл., Любешівський р-н, поблизу с. Лахвичі	51,83	25,37	23.05.2018	1 особина	- // -
<i>Anas strepera</i>	В. обл., Любешівський р-н, поблизу с. Хоцунь	51,84	25,52	15.05.2009	4 особини: 2 пари	Шидловський І. В.
- // -	В. обл., Шацький р-н, поблизу с. Піща	51,61	23,80	03.07.2009	2 особини	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	19.05.2010	3 особини: 1 пара, 1 самець	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	21.06.2010	7 особин, дорослі	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	18.06.2011	4 особини: 2 пари	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	08.05.2012	9 особин: 4 пари, 1 особина	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигрішній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		Широта	Довгота			
- // -	В. обл., Шацький р-н, поблизу с. Світязь	51,49	23,85	19.05.2010	1 пара	- // -
- // -	В. обл., Шацький р-н, поблизу с. Гаївка	51,55	23,91	18.06.2010	8 особин: 1 самка, 7 пташенят	- // -
- // -	В. обл., Шацький р-н, поблизу с. Затишшя	51,58	23,85	20.06.2011	6 особин: 1 самка, 5 пташенят	- // -
- // -	Л. обл., Яворівський р-н, поблизу с. Чолгині	49,91	23,44	29.03.2012	2 особини: пара	- // -
- // -	В. обл., Шацький р-н, поблизу с. Пульмо	51,51	23,78	07.05.2012	7 особин: 3 пари, 1 самець	- // -
- // -	В. обл., Ратнівський р-н, поблизу смт. Заболоття	51,63	24,24	20.05.2018	4 особини: 2 пари	- // -
<i>Bucephala clangula</i>	Л. обл., Яворівський р-н, поблизу с. Чолгині	49,91	23,44	29.03.2009	8 особин: 5 самців, 3 самки	Шидловський І. В.
- // -	- // -	- // -	- // -	05.04.2009	2 особини: 1 самець, 1 самка	- // -
- // -	В. обл., Любешівський р-н, поблизу с. Хоцунь	51,84	25,52	15.05.2009	2 особини: пара	- // -
- // -	В. обл., Шацький р-н, поблизу с. Піща	51,61	23,80	19.05.2010	2 особини: пара	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	08.05.2012	2 особини: пара	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	13.03.2016	~ 110 особин (з них ~ 20 пар)	- // -
- // -	В. обл., Шацький р-н, поблизу с. Гаївка	51,55	23,91	21.06.2011	1 особина, самець	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	05.06.2012	10 особин: 1 самка, 7 пташенят, 1 самка, 1 самець	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	13.03.2016	~ 30 особин	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	07.03.2017	6 особин: 3 пари	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	08.03.2017	4 особини: 2 пари	- // -
- // -	В. обл., Любомльський р-н, поблизу с. Згорани	51,36	23,98	20.11.2011	8 особин: 3 самця, 5 самок	- // -
- // -	В. обл., Любешівський р-н, поблизу с. Сваловичі	51,86	25,63	04.05.2012	1 особина, самка	- // -
<i>Aythya nyroca</i>	В. обл., Шацький р-н, поблизу с. Піща	51,61	23,80	03.07.2009	1 пара	Шидловський І. В.
- // -	- // -	- // -	- // -	19.05.2010	4 особини	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	21.06.2010	1 особина	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	08.05.2012	8 особин: 1 пара, 3 самці, 3 особини	- // -
<i>Pandion haliaetus</i>	Л. обл., Яворівський р-н., поблизу смт. Івано-Франкове	49,92	23,72	01.10.2017	1 особина	Дубовик О. А., Кузьо Г. О.
- // -	З. обл., Воловецький р-н, Поблизу смт. Воловець	48,71	23,18	06.04.2019	1 особина	Дубовик О.А.
<i>Circaetus gallicus</i>	В. обл., Шацький р-н, поблизу с. Плоске	51,45	24,01	17.05.2009	1 особина	Шидловський І. В.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигнній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		Широта	Довгота			
- // -	В. обл., Шацький р-н, поблизу с. Піща	51,61	23,80	08.05.2012	2 особини	- // -
- // -	В. обл., Шацький р-н, поблизу с. Мельники	51,54	23,92	22.06.2016	1 особина, доросла	- // -
<i>Milvus migrans</i>	Х. обл., Вовчанський р-н, поблизу с. Хотімля	50,01	36,87	16.07.2018	8 особин	Дубовик О. А., Дикий І. В.
<i>Circus pygargus</i>	Р. обл., Володимирецький р-н, поблизу с. Більська Воля	51,45	25,81	12.05.2009	1 особина, самець	Шидловський І. В.
- // -	В. обл., Ратнівський р-н, поблизу с. Датинь	51,51	24,76	16.05.2009	3 особини: 1 пара, 1 самець	- // -
- // -	В. обл., Ратнівський р-н, поблизу с. Здомишель	51,62	24,41	16.05.2009	1 пара	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	15.05.2011	1 особина, самець	- // -
- // -	В. обл., Старовижівський р-н, поблизу с. Любохини	51,47	24,20	17.05.2009	5 особин: 2 пари, 1 самець	- // -
- // -	В. обл., Шацький р-н, поблизу с. Плоске	51,45	24,01	17.05.2009	1 самець	- // -
- // -	В. обл., Любомльський р-н, поблизу с. Чмикос	51,13	24,10	18.05.2009	1 пара	- // -
- // -	Р. обл., Дубровицький р-н, поблизу с. Кошки	51,59	26,62	13.05.2010	1 особина, самець	- // -
- // -	Р. обл., Дубровицький р-н, поблизу с. Миляч	51,67	26,74	13.05.2010	1 особина, самець	- // -
- // -	Р. обл., Дубровицький р-н, поблизу с. Узлісся	51,51	26,67	15.05.2010	1 особина, самка	- // -
- // -	В. обл., Любешівський р-н, поблизу с. Сваловичі	51,86	25,63	18.05.2010	1 особина, самка	- // -
- // -	В. обл., Ратнівський р-н, поблизу смт. Заболоття	51,63	24,24	18.05.2010	2 особини, самці	- // -
- // -	В. обл., Шацький р-н, поблизу с. Затишшя	51,58	23,85	16.06.2010	1 особина, самець	- // -
- // -	Л. обл., Яворівський р-н, поблизу с. Чолгині	49,91	23,44	08.08.2010	2 особини: 1 самець, 1 самка	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	29.03.2012	1 особина, самець	- // -
- // -	В. обл., Турійський р-н, поблизу с. Блаженник	50,98	24,38	10.05.2011	1 особина	- // -
- // -	Р. обл., Володимирецький р-н, поблизу с. Сошники	51,23	26,09	13.05.2011	1 особина, самець	- // -
- // -	В. обл., Любешівський р-н, поблизу с. Велика Глуша	51,81	25,04	15.05.2011	3 особини, самці	- // -
- // -	В. обл., Ратнівський р-н, поблизу с. Велимче	51,55	24,74	15.05.2011	3 особини, самці	- // -
- // -	В. обл., Шацький р-н, поблизу с. Мельники	51,54	23,92	21.06.2011	1 особина, самець	- // -
- // -	В. обл., Горохівський р-н, поблизу с. Терешківці	50,54	24,85	03.05.2012	1 особина, самець	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		Широта	Довгота			
- // -	В. обл., Шацький р-н, поблизу с. Пульмо	51,51	23,78	07.05.2012	2 особини: 1 пара	- // -
- // -	Л. обл., Сколівський р-н, поблизу с. Хітар	48,84	23,29	01.05.2018	1 особина, самець	- // -
- // -	В. обл., Володимир-Волинський р-н, поблизу с. Верба	50,93	24,34	20.05.2018	2 особини, самці	- // -
- // -	В. обл., Маневицький р-н, поблизу с. Копилля	51,11	25,59	24.05.2018	1 особина, самець	- // -
- // -	В. обл., Маневицький р-н, поблизу с. Боровичі	51,07	25,47	24.05.2018	2 особини, самці	- // -
- // -	В. обл., Рожищенський р-н, поблизу с. Берегове	51,07	25,25	24.05.2018	1 особина, самець	- // -
- // -	В. обл., Рожищенський р-н, поблизу с. Топільне	50,95	25,29	24.05.2018	1 особина, самець	- // -
- // -	Л. обл., Городоцький р-н, поблизу с. Мшана	49,83	23,77	17.07.2018	1 особина, самець	- // -
<i>Hieraaetus pennatus</i>	В. обл., Старовижівський р-н, поблизу с. Любохини	51,47	24,20	17.05.2009	2 особини: 1 пара	Шидловський І. В.
<i>Haliaeetus albicilla</i>	В. обл., Любешівський р-н, поблизу с. Люб'язь	51,83	25,46	14.05.2009	2 особини, subad	Шидловський І. В.
- // -	В. обл., Любешівський р-н, поблизу с. Підкормілля	51,80	25,51	14.05.2009	1 особина, доросла	- // -
- // -	В. обл., Шацький р-н, поблизу с. Гаївка	51,55	23,91	27.06.2009	1 особина	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	04.07.2009	1 особина, доросла	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	19.05.2010	1 особина, доросла	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	17.06.2010	1 особина, доросла	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	18.06.2010	1 особина, доросла	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	09.03.2014	1 особина, subad	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	13.03.2016	3 особини	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	24.06.2017	1 особина, доросла	- // -
- // -	В. обл., Шацький р-н, поблизу с. Піща	51,61	23,80	03.07.2009	1 особина, доросла	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	21.06.2010	1 особина, subad	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	18.06.2011	2 особини: 1 пара	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	08.05.2012	2 особини	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	26.06.2018	1 особина, доросла	- // -
- // -	Р. обл., Дубровицький р-н., поблизу с. Переброди	51,72	26,98	14.05.2010	2 особини: 1 пара	- // -
- // -	Р. обл., Дубровицький р-н, поблизу с. Колки	51,59	26,62	11.05.2011	1 особина, subad	- // -
- // -	В. обл., Любешівський р-н, поблизу с. Хоцунь	51,84	25,52	13.05.2011	1 особина, доросла	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	14.05.2011	1 особина, доросла	- // -
- // -	В. обл., Любешівський р-н, поблизу с. Сваловичі	51,86	25,63	14.05.2011	1 особина	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигнній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		Широта	Довгота			
- // -	В. обл., Шацький р-н, поблизу с. Мельники	51,54	23,92	22.06.2016	1 особина, молода	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	03.06.2017	1 особина	Дубовик О. А., Затушевський А. Т.
<i>Aquila clanga</i>	Р. обл., Дубровицький р-н., поблизу с. Переброди	51,72	26,98	14.05.2010	1 особина, доросла	Шидловський І. В.
- // -	В. обл., Любешівський р-н, поблизу с. Цир	51,81	25,29	22.05.2018	1 особина	- // -
<i>Aquila pomarina</i>	Р. обл., Володимирецький р-н, поблизу с. Більська Воля	51,45	25,81	13.05.2009	1 особина	Шидловський І. В.
- // -	В. обл., Ратнівський р-н, поблизу с. Датинь	51,51	24,76	16.05.2009	1 особина	- // -
- // -	Л. обл., Бродівський р-н, поблизу с. Боратин	49,99	25,17	07.07.2009	1 особина	- // -
- // -	Р. обл., Дубровицький р-н., поблизу с. Заслущя	51,58	26,66	13.05.2010	1 особина, доросла	- // -
- // -	Р. обл., Дубровицький р-н, поблизу с. Узлісся	51,51	26,67	15.05.2010	1 особина	- // -
- // -	В. обл., Шацький р-н, поблизу с. Мельники	51,54	23,92	17.06.2010	2 особини: 1 пара	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	18.06.2012	1 особина, доросла	- // -
- // -	Л. обл., Сокальський р-н, поблизу с. Острів	50,39	24,17	10.05.2011	1 особина	- // -
- // -	Л. обл., Сокальський р-н, поблизу с. Бережне	50,43	24,17	06.07.2017	1 особина	- // -
- // -	В. обл., Старовижівський р-н, поблизу с. Рокита	51,57	24,38	20.05.2018	1 особина	- // -
- // -	Л. обл., Сколівський р-н, поблизу с. Корчин	49,09	23,52	20.05.2018	1 особина	Дубовик О. А., Дребет М., Мартинюк В.
<i>Lyrurus tetrix</i>	В. обл., Любешівський р-н, поблизу с. Хоцунь	51,84	25,52	04.05.2012	1 особина	Шидловський І. В.
<i>Grus grus</i>	В. обл., Старовижівський р-н, поблизу с. Любохини	51,47	24,20	17.05.2009	2 особини	Шидловський І. В.
- // -	Л. обл., Яворівський р-н, поблизу с. Підрясне	49,87	23,88	26.09.2009	87 особин	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	03.10.2009	70 особин	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	10.10.2009	160 особин	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	14.09.2012	40 особин	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	27.08.2017	44 особини	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	16.10.2017	31 особина	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	15.08.2018	6 особин	- // -
- // -	Л. обл., м. Львів	49,83	24,00	07.10.2009	80 особин	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	14.10.2017	1250 особин	- // -
- // -	Л. обл., Сокальський р-н, поблизу с. Двірці	50,22	24,07	30.10.2009	110 особин	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигрішній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		Широта	Довгота			
- // -	Р. обл., Дубровицький р-н., поблизу с. Переброди	51,72	26,98	14.05.2010	1 особина	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	14.05.2010	1 особина	- // -
- // -	В. обл., Турійський р-н, Поблизу с. Дольськ	51,10	24,37	18.05.2010	3 особини	- // -
- // -	В. обл., Любешівський р-н, поблизу с. Сваловичі	51,86	25,63	18.05.2010	3 особини	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	04.05.2012	1 особина	- // -
- // -	В. обл., Шацький р-н, поблизу с. Затишся	51,58	23,85	16.06.2010	2 особини: 1 пара	- // -
- // -	В. обл., Шацький р-н, поблизу с. Мельники	51,54	23,92	17.06.2010	1 особина, доросла	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	16.06.2011	2 особини	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	08.03.2017	2 особини: 1 пара	- // -
- // -	В. обл., Шацький р-н, поблизу с. Світязь	51,49	23,85	25.06.2011	2 особини	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	04.06.2012	1 особина, доросла	- // -
- // -	В. обл., Шацький р-н, поблизу с. Гаївка	51,55	23,91	09.03.2012	2 особини, мігранти	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	10.03.2012	Не менше 10 особин	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	09.03.2014	5 особин	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	13.03.2016	2 особини: 1 пара	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	08.09.2016	2 особини	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	07.03.2017	2 особини: 1 пара	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	08.03.2017	2 особини: 1 пара	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	20.06.2017	1 особина, доросла	- // -
- // -	Л. обл., Яворівський р-н, поблизу с. Чолгині	49,91	23,44	29.03.2012	16 особин	- // -
- // -	В. обл., Любешівський р-н, поблизу с. Хоцунь	51,84	25,52	04.05.2012	1 особина	- // -
- // -	В. обл., Шацький р-н, поблизу с. Пульмо	51,51	23,78	07.05.2012	2 особини	- // -
- // -	В. обл., Шацький р-н, поблизу с. Піща	51,61	23,80	13.03.2016	2 особини	- // -
- // -	Л. обл., Золочівський р-н, поблизу м. Золочів	49,80	24,89	16.10.2017	70 особин	- // -
- // -	Л. обл., м. Львів – Рясне-1	49,87	23,94	11.03.2018	1 особина	- // -
- // -	В. обл., Володимир-Волинський р-н, поблизу с. Верба	50,93	24,34	20.05.2018	2 особини	- // -
- // -	Л. обл., Буський р-н, поблизу смт. Олесько	49,96	24,89	20.05.2018	1 особина	- // -
- // -	В. обл., Старовижівський р-н, поблизу с. Любохини	51,47	24,20	20.05.2018	1 особина	- // -
- // -	В. обл., Любешівський р-н, поблизу с. Лахвичі	51,83	25,37	23.05.2018	1 особина	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигнній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		Широта	Довгота			
- // -	Л. обл., Жовківський р-н, поблизу м. Жовква	50,06	23,97	25.09.2018	2200 особин	- // -
- // -	Л. обл., м. Львів –Винники	49,81	24,14	26.09.2018	50 особин	- // -
- // -	Л. обл., Перемишлянський р-н, поблизу с. Романів	49,70	24,34	26.09.2018	200 особин	- // -
- // -	Л. обл., Пустомитівський р-н, поблизу с. Оброшине	49,78	23,86	14.10.2018	218 особин	Дубовик О. А.
<i>Charadrius hiaticula</i>	Л. обл., Яворівський р-н, поблизу с. Чолгині	49,91	23,44	05.04.2009	2 особини: 1 самець, 1 самка	Шидловський І. В.
- // -	- // -	- // -	- // -	19.08.2016	1 особина, молода	- // -
- // -	В. обл., Любешівський р-н, поблизу с. Підкормілля	51,80	25,51	14.05.2009	2 особини: 1 пара	Шидловський І. В., Струс. Ю.М.
- // -	В. обл., Любешівський р-н, поблизу с. Хоцунь	51,84	25,52	15.05.2009	5 гнізд	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	17.05.2010	1 гніздо	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	13.05.2011	2 гнізда	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	03.05.2012	2 гнізда, виводок	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	22.05.2018	1 гніздо	- // -
- // -	Р. обл., Дубровицький р-н., поблизу с. Заслущя	51,58	26,66	13.05.2010	2 особини: 1 пара, 1 гніздо	Шидловський І. В., Струс. Ю.М.
- // -	Р. обл., Сарненський р-н., поблизу с. Стрільськ	51,42	26,65	16.05.2010	6 гнізд	- // -
- // -	В. обл., Камінь-Каширський р-н, поблизу с. Черче	49,42	24,55	21.05.2018	3 особини: 1 пара, 1 молодий	- // -
<i>Recurvirostra avosetta</i>	Л. обл., Яворівський р-н, поблизу с. Чолгині	49,91	23,44	29.03.2009	7 особин	Шидловський І. В.
- // -	- // -	- // -	- // -	05.04.2009	3 особини: 2 дорослі, 1 subad	- // -
<i>Haematopus ostralegus</i>	Р. обл., Сарненський р-н., поблизу с. Стрільськ	51,42	26,65	16.05.2010	2 гнізд	Шидловський І. В., Струс. Ю.М.
- // -	В. обл., Любешівський р-н, поблизу с. Хоцунь	51,84	25,52	03.05.2012	1 особина	- // -
<i>Gallinago media</i>	В. обл., Шацький р-н, поблизу с. Мельники	51,54	23,92	06.05.2012	1 особина	Шидловський І. В.
- // -	- // -	- // -	- // -	21.06.2017	1 особина	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	19.06.2018	1 особина	- // -
- // -	В. обл., Любешівський р-н, поблизу с. Бірки	51,80	25,19	22.05.2018	2 особини	Шидловський І. В., Струс. Ю.М.
- // -	В. обл., Любешівський р-н, поблизу с. Люб'язь	51,83	25,46	23.05.2018	1 особина	- // -
<i>Tringa stagnatilis</i>	Л. обл., Яворівський р-н, поблизу с. Чолгині	49,91	23,44	19.08.2016	3 особини	Шидловський І. В.
<i>Numenius arquata</i>	Л. обл., Яворівський р-н, поблизу с. Чолгині	49,91	23,44	01.08.2009	1 особина	Шидловський І. В.
- // -	- // -	- // -	- // -	09.08.2009	5 особин	- // -
- // -	В. обл., Шацький р-н, поблизу с. Мельники	51,54	23,92	24.06.2010	2 особини: 1 доросла, 1 молода	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигнітній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		Широта	Довгота			
- // -	- // -	- // -	- // -	06.05.2011	6 особин: 2 пари, 2 особини	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	16.05.2011	3 особини: 1 пара, 1 особина	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	17.06.2012	2 особини: 1 пара	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	19.06.2018	1 особина	- // -
- // -	В. обл., Шацький р-н, поблизу с. Прип'ять	51,49	24,11	20.05.2018	4 особини	Шидловський І. В., Струс. Ю.М.
- // -	В. обл., Любешівський р-н, поблизу с. Цир	51,81	25,29	22.05.2018	8 особин: 3 пари, 2 особини	- // -
<i>Numenius phaeopus</i>	Л. обл., Яворівський р-н, поблизу с. Чолгині	49,91	23,44	08.08.2010	2 особини	Шидловський І. В.
<i>Sterna albifrons</i>	В. обл., Любешівський р-н, поблизу с. Хоцунь	51,84	25,52	15.05.2009	10 гнізд	Шидловський І. В., Струс. Ю.М.
- // -	- // -	- // -	- // -	15.05.2009	1 особина	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	17.05.2010	12 гнізд	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	13.05.2011	12 гнізд	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	14.05.2011	2 особини	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	03.05.2012	2 гнізда	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	04.05.2012	1 особина	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	22.05.2018	7 гнізд	- // -
- // -	Р. обл., Дубровицький р-н., поблизу с. Заслуччя	51,58	26,66	13.05.2010	6 особин: 3 пари, 2 гнізда	- // -
- // -	Р. обл., Сарненський р-н., поблизу с. Стрільськ	51,42	26,65	16.05.2010	12 гнізд	- // -
- // -	Р. обл., Дубровицький р-н, поблизу с. Колки	51,59	26,62	11.05.2011	3 особини	- // -
- // -	В. обл., Любешівський р-н, поблизу с. Сваловичі	51,86	25,63	04.05.2012	2 особини, дорослі	- // -
<i>Columba oenas</i>	В. обл., Шацький р-н, поблизу с. Мельники	51,549	23,92	16.06.2011	1 особина	Шидловський І. В.
- // -	В. обл., Любешівський р-н, поблизу с. Хоцунь	51,84	25,52	04.05.2012	1 особина	- // -
<i>Bubo bubo</i>	В. обл., Любешівський р-н, поблизу с. Хоцунь	51,84	25,52	04.05.2012	1 особина	Шидловський І. В.
<i>Strix uralensis</i>	Л. обл., Миколаївський р-н, поблизу с. Крasic	49,61	24,00	09.01.2017	1 особина	Дубовик О.А.
- // -	- // -	- // -	- // -	04.01.2019	3 особини	Дубовик О. А., Скирпан М. В.
- // -	- // -	- // -	- // -	10.02.2019	1 особина	Дубовик О. А.
<i>Dendrocopos leucotos</i>	Р. обл., Дубровицький р-н., поблизу с. Переброди	51,72	26,98	14.05.2010	1 особина	Шидловський І. В.
- // -	- // -	- // -	- // -	15.05.2010	1 особина, самець	- // -
- // -	В. обл., Шацький р-н, поблизу с. Гаївка	51,55	23,91	24.06.2018	1 особина, самець	Шидловський І. В.
- // -	Л. обл., Яворівський р-н, поблизу с. Лелехівка	49,94	23,68	13.01.2019	1 особина	Дубовик О. А.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		Широта	Довгота			
<i>Picus viridis</i>	В. обл., Шацький р-н, поблизу с. Мельники	51,54	23,92	08.03.2017	1 особина	Шидловський І. В.
<i>Picoides tridactylus</i>	Л. обл., Сколівський р-н, поблизу м. Сколе	49,03	23,50	07.10.2017	1 особина	Дубовик О.А., Кузьо Г.О., Стефанишин Р., Никоненко А.Я.
- // -	З. обл., Воловецький р-н, Поблизу смт. Воловець	48,71	23,18	06.04.2019	2 особин	Дубовик О.А.
<i>Lanius excubitor</i>	В. обл., Любешівський р-н, поблизу с. Сваловичі	51,86	25,63	14.05.2009	4 особини: 2 пари	Шидловський І. В.
- // -	- // -	- // -	- // -	18.05.2010	2 особини	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	14.05.2011	2 особини	- // -
- // -	В. обл., Любешівський р-н, поблизу с. Гірки	51,89	25,28	15.05.2009	1 особина	- // -
- // -	В. обл., Любешівський р-н, поблизу с. Велика Глуша	51,81	25,04	15.05.2009	1 особина	- // -
- // -	Л. обл., Бродівський р-н, поблизу с. Підгірці	49,94	24,98	21.06.2009	3 особини: 1 пара, 1 особина	- // -
- // -	Л. обл., Яворівський р-н, поблизу с. Чолгині	49,91	23,44	09.08.2009	1 особина	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	08.08.2010	2 особини	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	13.08.2011	1 особина	- // -
- // -	Р. обл., Дубровицький р-н, поблизу с. Колки	51,59	26,62	13.05.2010	1 особина	- // -
- // -	Р. обл., Дубровицький р-н, поблизу с. Переброди	51,72	26,98	14.05.2010	2 особини: 1 пара	- // -
- // -	В. обл., Шацький р-н, поблизу с. Затишшя	51,58	23,85	16.06.2010	6 особин: 3 пари	- // -
- // -	В. обл., Шацький р-н, поблизу с. Мельники	51,54	23,92	17.06.2010	1 особина	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	24.06.2010	1 особина	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	21.06.2011	3 особини: 1 пара, 1 особина	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	08.03.2017	1 особина	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	19.06.2018	1 особина	- // -
- // -	Л. обл., Яворівський р-н, поблизу с. Великополе	49,87	23,71	10.08.2010	2 особини: 1 пара	- // -
- // -	В. обл., Любешівський р-н, поблизу с. Хоцунь	51,84	25,52	13.05.2011	1 особина	- // -
- // -	В. обл., Маневицький р-н, поблизу с. Погулянка	51,10	25,87	15.05.2011	1 особина	- // -
- // -	В. обл., Камінь-Каширський р-н, поблизу с. Видерта	51,71	25,00	15.05.2011	1 особина	- // -
- // -	В. обл., Камінь-Каширський р-н, поблизу м. Камінь-Каширський	51,62	24,95	15.05.2011	1 особина	- // -
- // -	В. обл., Камінь-Каширський р-н, поблизу с. Раків ліс	51,61	24,92	15.05.2011	1 особина	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		Широта	Довгота			
- // -	В. обл., Ратнівський р-н, поблизу с. Датинь	51,51	24,76	15.05.2011	1 особина	- // -
- // -	В. обл., Ратнівський р-н, поблизу м. Ратне	51,66	24,51	15.05.2011	1 особина	- // -
- // -	В. обл., Старовижівський р-н, поблизу с. Любохيني	51,47	24,20	15.05.2011	1 особина	- // -
- // -	В. обл., Шацький р-н, поблизу с. Затишшя	51,58	23,85	20.06.2011	2 особини: 1 пара	- // -
- // -	Р. обл., Зарічненський р-н, поблизу с. Млин	51,87	25,70	04.05.2012	1 особина	- // -
- // -	В. обл., Ратнівський р-н, поблизу с. Лучичі	51,65	24,58	05.05.2012	1 особина	- // -
- // -	Л. обл., Яворівський р-н, поблизу с. Підрясне	49,87	23,88	17.08.2012	1 особина	- // -
- // -	В. обл., Турійський р-н, поблизу с. Ставки	51,06	24,19	12.03.2016	1 особина	- // -
- // -	В. обл., Любомльський р-н, поблизу с. Чмикос	51,13	24,10	12.03.2016	1 особина	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	07.03.2017	1 особина	- // -
- // -	В. обл., Володимир-Волинський р-н, поблизу с. Верба	50,93	24,34	13.03.2016	1 особина	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	08.09.2016	1 особина	- // -
- // -	Л. обл., Сокальський р-н, поблизу с. Завишень	50,44	24,25	04.07.2017	1 особина, доросла	- // -
- // -	Л. обл., Сокальський р-н, поблизу с. Бережне	50,43	24,17	04.07.2017	1 особина, доросла	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	06.07.2017	1 особина	- // -
- // -	В. обл., Шацький р-н, поблизу с. Прип'ять	51,49	24,11	20.05.2018	2 особини: 1 пара	- // -
- // -	В. обл., Ратнівський р-н, поблизу смт. Заболоття	51,63	24,24	20.05.2018	1 особина	- // -
- // -	В. обл., Любешівський р-н, поблизу с. Люб'язь	51,83	25,46	23.05.2018	1 особина	- // -
- // -	В. обл., Маневицький р-н, поблизу с. Боровичі	51,07	25,47	24.05.2018	1 особина	- // -
- // -	Л. обл., Городоцький р-н, поблизу с. Мшана	49,83	23,77	17.07.2018	5 особин: 3 дорослі, 2 молоді	- // -
- // -	В. обл., Шацький р-н, поблизу с. Пульмо	51,51	23,78	15.09.2018	1 особина	- // -
- // -	Л. обл., Городоцький р-н, поблизу смт. Великий Любінь	49,72	23,72	15.10.2018	1 особина	Дубовик О. А.
- // -	Л. обл., Яворівський р-н, поблизу с. Рулево	49,90	23,42	10.02.2019	1 особина	Шидловський І. В.
<i>Acrocephalus paludicola</i>	В. обл., Старовижівський р-н, поблизу с. Любохيني	51,47	24,20	17.05.2009	1 самець	Шидловський І. В.
- // -	В. обл., Шацький р-н, поблизу с. Мельники	51,54	23,92	24.06.2010	3 особини, самці	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		Широта	Довгота			
- // -	- // -	- // -	- // -	17.06.2012	6 особин, самці	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	22.06.2016	4 особини, самці	- // -
- // -	В. обл., Любешівський р-н, поблизу с. Хоцунь	51,84	25,52	03.05.2012	6 особин, самці	- // -
- // -				04.05.2012	1 особина, самець	- // -
- // -	В. обл., Любешівський р-н, поблизу с. Люб'язь	51,83	25,46	05.05.2012	1 особина, самець	- // -
- // -	В. обл., Камінь-Каширський р-н, поблизу с. Теклине	51,62	24,79	21.05.2018	1 самець	- // -
<i>Regulus ignicapillus</i>	Л. обл., Сколівський р-н, поблизу м. Сколе	49,03	23,50	07.10.2017	6 особин	Дубовик О.А., Кузьо Г.О., Стефанишин Р., Никоненко А.Я.
- // -	- // -	- // -	- // -	20.05.2017	9 особин	Дубовик О. А., Скирпан М., Пограничний М.
- // -	В. обл., Шацький р-н, поблизу с. Гаївка	51,55	23,91	03.06.2017	1 особина, самець	Дубовик О. А., Затушевський А. Т.
- // -	- // -	- // -	- // -	24.06.2018	1 особина, самець	Шидловський І. В.
- // -	- // -	- // -	- // -	27.06.2018	3 особини	- // -
- // -	З. обл., Воловецький р-н, Поблизу смт. Воловець	48,71	23,18	06.04.2019	6 особин	Дубовик О.А.
<i>Cyanistes cyanus</i>	В. обл., Любешівський р-н, поблизу с. Сваловичі	51,86	25,63	14.05.2009	6 особин:3 пари	Шидловський І. В.
- // -	- // -	- // -	- // -	18.05.2010	8 особин:4 пари, 1 гніздо	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	14.05.2011	3 особини, 1 пара, 1 особина	- // -
- // -	В. обл., Любешівський р-н, поблизу с. Люб'язь	51,83	25,46	18.05.2010	1 особина	- // -
- // -	- // -	- // -	- // -	15.05.2011	2 особини:1 пара	- // -
- // -	Р. обл., Дубенський р-н, поблизу с. Молодіжне	50,44	26,04	02.05.2011	1 особина, доросла	- // -

Література:

1. Josep del Hoyo, Andrew Elliott, Jordi Sargatal. Handbook of the Birds of the World (інтернет-ресурс: <https://www.hbw.com/>).

Шупова Т.В.

Государственное учреждение
«Институт эволюционной экологии НАН Украины»

РЕГИСТРАЦИЯ ЖИВОТНЫХ КРАСНОЙ КНИГИ УКРАИНЫ (2009) В КИЕВСКОЙ, ДНЕПРОПЕТРОВСКОЙ, ДОНЕЦКОЙ, ПОЛТАВСКОЙ ОБЛАСТЯХ В 2009–2018 ГГ.

Материалы о регистрации животных, находящихся в списках Красной книги Украины собраны во время полевых исследований в Киевской, Днепропетровской, Донецкой, Полтавской областях за период 2009–2017 гг. Большинство данных, размещенных в работе, является не опубликованными. Исключение составляют пред-

ставители орнитофауны заказника государственного значения «Лучковский», расположенного в Полтавской области в низовьях р. Ворскла. Данные о встрече клинтуха (*Columba oenas*) вошли также в работы по анализу распространения и адаптации к урбанизированным условиям обитания голубеобразных (Columbiformes) птиц.

Таблица 1. Регистрация животных списков Красной книги Украины на территории Киевской, Днепропетровской, Донецкой, Полтавской обл.

Вид	Место находки	Координаты		Дата	Дополнительная информация	Авторство
		Широта	Долгота			
<i>Papilio machaon</i>	Днепропетровская обл. окр. пос. Лозоватка. Степная балка на берегу р. Ингулец	48,059051	33,269603	30.04.2012	самец	Шупова Т.В.
- // -	Днепропетровская обл. г.Кривой Рог., берег Карачуновского водохранилища (р. Ингулец)	47,916426	33,287759	27.06.2018	самец	- // -
<i>Iphiclides podalirius</i>	Днепропетровская обл. окр. пос. Лозоватка. Степная балка на берегу р. Ингулец	48,059051	33,269603	30.04.2012	самец	- // -
<i>Apatura iris</i>	г. Киев. ППСИ «Феофания»	50,342177	30,489317	2012		- // -
<i>Xylocopa (Xylocopa) violacea</i>	Полтавская обл. Дубрава заказника государственного значения «Лучковский».	48,966302	34,148309	02.05.2014		Шупова Т.В., Чаплыгина А.Б.
<i>Lacerta viridis</i>	г. Киев, урочище «Феофания»: экотон между смешанной дубравой и залежью	50,341874	30,496186	08.06.2018	самка	Шупова Т.В.
- // -	Днепропетровская обл. окр. пос. Лозоватка. Степная балка на берегу р. Ингулец	48,059051	33,269603	30.04.2012	самец	- // -
- // -	Днепропетровская обл. г.Кривой Рог., берег Карачуновского водохранилища (р. Ингулец)	47,916426	33,287759	27.06.2018	самец	- // -
<i>Coronella austriaca</i>	г. Киев. урочище «Феофания»: смешанная дубрава	50,334701	30,476224	03.06.2013		- // -
<i>Milvus migrans</i>	г. Киев. урочище «Феофания»: небольшой участок смешанной дубравы	50,340469	30,502017	01.07.2016	кормление	- // -

Вид	Место находки	Координаты		Дата	Дополнительная информация	Авторство
		Широта	Долгота			
- // -	г. Киев. урочище «Феофания»: ручей Вита, заливной луг	50,328371	30,487636	05.07.2018	1 особь	- // -
- // -	Полтавская обл. Долина р. Ворскла, заказник государственного значения «Лучковский»	48,956717	34,160958	01.05.2014	пара	Шупова Т.В., Чаплыгина А.Б. [1]
<i>Circus cyaneus</i>	г. Киев. урочище «Феофания»	50,341268	30,497981	04.07.2012	Самец, пролет	Шупова Т.В.
<i>Circus pygargus</i>	Киевская обл., окр. пос. Круглик, поля зерновых на окраине леса Боярской опытной станции	50,308727	30,471987	10.05.2015	Самец, кормление	- // -
<i>Hieraaetus pennatus</i>	Донецкая обл. «Святые горы»	49,019150	37,543623	25.06.2013	1 особь	- // -
- // -	Полтавская обл. Долина р. Ворскла, заказник государственного значения «Лучковский»	48,967351	34,16052	03.05.2014	пара	Шупова Т.В., Чаплыгина А.Б. [1]
<i>Columba oenas</i>	Полтавская обл. Долина р. Ворскла, заливной луг с редколесьем лоха серебристого заказника государственного значения «Лучковский»	48,970433	34,154520	03.05.2014	3 пар. Гнездование в полости бетонных столбов ЛЭП	- // -
- // -	Полтавская обл. Дубрава заказника государственного значения «Лучковский». Граничит с автомобильной трассой и лугом.	48,964869	34,147483	03.05.2014	4 пар. Гнездование в полости бетонных столбов вдоль трассы	- // -
<i>Otus scops</i>	г. Кривой Рог. Долгинцевское лесничество. Лесополоса вдоль автомобильной трассы.	47,931734	33,464184	14.09.2018	вокализация	Шупова Т.В.
<i>Lanius excubitor</i>	г. Киев. урочище «Феофания»: редколесье на залежи у границы со смешанной дубравой	50,350188	30,481634	28.05.2012	Предположительно гнездование	- // -
<i>Regulus ignicapillus</i>	г. Киев. Парк-памятка садово-паркового искусства «Феофания»	50,340163	30,486167	14.09.2012	Молодая особь	- // -
<i>Nyctalus noctula</i>	г. Киев. урочище «Феофания»: смешанная дубрава на границе с залежью	50,336188	30,492692	08.04.2015	Труп с раной на горле	- // -

Литература:

1. Шупова Т.В., Чаплыгина А.Б. Орнитофауна заказника общегосударственного значения «Лучковский» // Вестник Харьковского национального университета им. Каразина. Серия: биология. – 2016. – Вып. 26. – С. 148–156.
2. Шупова Т.В., Чаплыгина А.Б. Голубообразные птицы в условиях Центральной и Северо-Восточной Украины // Матер. междунар. научно-практич. конф. «Проблемы сохранения биоразнообразия Казахстана и сопредельных территорий в природе и в коллекциях», посвященной 25-летию независимости Республики Казахстан и 80-летию Биологического музея Казахского Национального университета имени аль-Фараби. Алматы 13–14 октября 2016.
3. Шупова Т.В. Адаптація птахів ряду голубоподібних (Columbiformes) до трансформації середовища існування // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Біологія. – 2015. – Вип. 1 (69) – С. 46–51.

Шупова Т.В.,
Гончар А.Ю.

Государственное учреждение
«Институт эволюционной экологии НАН Украины»

РЕГИСТРАЦИЯ ЖИВОТНЫХ КРАСНОЙ КНИГИ УКРАИНЫ (2009) НА ПОЛУОСТРОВЕ МЕГАНОМ (КРЫМ) В 2009–2011 ГГ.

Материалы работы собраны попутно во время экскурсий на гору Меганом – наивысшую точку (358 м) полуострова Меганом, расположенного в восточной части Крымского полуострова. Восточная часть полуострова гористая, вдаётся в море, западная более низкая, холмистая, с террасами и

оврагами. Меганом замыкает Капсельскую бухту, расположенную восточнее Судака. Длина береговой линии полуострова около 16 км. У подножия горы Меганом проектирован заказник регионального значения с одноименным названием.

Таблица 1. Регистрация животных списков Красной книги Украины на полуострове Меганом

Вид	Место находки	Координаты		Дата	Дополнительная информация	Авторство
		Широта	Долгота			
<i>Bolivaria brachyptera</i>	Крым, Меганом,	44,835788	35,055421	22.08.2011	Территория заказника Меганом	Шупова Т.В. Гончар А.Ю.
<i>Acanthaclisis occitanica</i>	Крым, Меганом, окрестности дачного поселка Капсель	44,837457	35,051543	01.08.2009		Шупова Т.В.
<i>Cryptocheilus alternatus</i>	Крым, Меганом,	44,827358	35,047041	18.08.2011	Территория заказника Меганом	Шупова Т.В. Гончар А.Ю.
<i>Coronella austriaca</i>	Крым, гора Меганом	44,810381	35,080934	23.08.2011		Шупова Т.В.
<i>Coracias garrulus</i>	Крым, гора Меганом	44,810381	35,080934	01.08.2009	1 особь (отмечена и при повторных экскурсиях в течение месяца)	- // -.

Юречко Р. Ю.

Національний природний парк «Північне Поділля»,
вул. Гагаріна 2-6, с. Підгірці, Бродівський район, Львівська область, Україна, 80660;
E-mail: yurechko1994@gmail.com

РЕЕСТРАЦІЇ ВИДІВ КОМАХ (INSECTA) ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Представлені відомості про реєстрації комах та ссавців, включених до третього видання Червоної книги України (2009), на території Львівської області (м. Львів; м. Золочів, села Білий Камінь, Верхобуж, Жуличі, Золочівка, Кіндратів, Козаки, Колтів, Лука, Підгородне, Руда-Колтівська, Червоне Золочівського р-ну; села Боратин, Жарків, Переліски, Підгірці, Тріщуки Бродівського р-ну; село Чемеринці Перемишлянського р-ну). Відомості

отримані в результаті спостережень в польових умовах.

Викладена інформація стосується 6 представників класу комахи: Insecta (Lepidoptera: *Papilio machaon* (Linnaeus, 1758), *Iphiclides podalirius* (Linnaeus, 1758), *Parnassius mnemosyne* (Linnaeus, 1758), *Aglia tau* (Linnaeus, 1758); Hymenoptera: *Xylocopa (Xylocopa) valga* (Gerstaecker, 1872); Diptera: *Ctenophora festiva* (Meigen, 1804).

Вид	Місце знахідки	Координати у десятиградусній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство Знахідки
		широта	довгота			
<i>Papilio machaon</i>	окол. с. Лука, лучний схил	49,786693	25,029699	04.05.2018	2 особини (самець та самка)	Рало В. М., Юречко Р.Ю.
–//–	с. Золочівка, квітник	49,801646	24,925252	08.05.2018	1 особина	Юречко Р.Ю.
–//–	с. Козаки, узлісся	49,800780	24,990951	26.06.2018	1 особина	–//–
–//–	окол. с. Підгірці, гора Мачнич, лучний схил	49,953574	24,963346	12.08.2018	2 дорослі особини та 1 гусениця	Морошан О. Р., Юречко Р.Ю.
–//–	західніше с. Червоне, гора Лиса, лучний схил	49,798294	24,713248	26.09.2018	1 особина, гусениця	Рало В. М., Юречко Р.Ю.
<i>Iphiclides podalirius</i>	Львів, на тротуарі	49,843211	24,931600	29.08.2017	1 особина, гусениця	Юречко Р.Ю.
–//–	окол. с. Білий Камінь, узбіччя траси	49,879506	24,838843	26.09.2017	1 особина, гусениця	–//–
–//–	окол. с. Жуличі, гора Сторожиха, лучно-степовий схил	49,871858	24,894023	11.05.2018	1 особина	Рало В. М., Юречко Р.Ю.
–//–	північніше с. Підгородне, пасовище	49,797913	24,924287	17.07.2018	1 особина	Юречко Р.Ю.
–//–	окол. с. Біла, лучний схил	49,597248	25,563458	22.08.2018	1 особина	–//–
<i>Parnassius mnemosyne</i>	окол. с. Верхобуж, мезофітна лука, долина р. Західний Буг	49,847570	25,107598	20.05.2018	Не менше 20 особин обох статей	–//–
–//–	окол. с. Руда-Колтівська, узлісся	49,852337	25,031771	20.05.2018	1 особина, самець	–//–
–//–	окол. с. Кіндратів, галявина листяного лісу	49,754204	24,791503	20.05.2018	1 особина, самець	–//–

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигнній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство Знахідки
		широта	довгота			
<i>Aglia tau</i>	околиці с. Чемеринці, широколистяний ліс	49,663756	24,738746	18.04.2018	4 зустрічі по одній особині	– // –
– // –	північніше с. Жарків, мішаний ліс	49,941764	25,115258	20.04.2018	14 зустрічей по одній особині	– // –
– // –	окол. с. Колтів, мішаний ліс	49,850594	25,086125	21.04.2018	8 зустрічей по одній особині	– // –
– // –	окол. с. Боратин, буковий ліс	50,003778	25,149449	24.04.2018	1 особина	Рало В. М., Юречко Р.Ю.
– // –	східніше с. Переліски, буковий ліс	49,944144	25,190772	29.04.2018	1 особина	Юречко Р.Ю.
– // –	окол. с. Колтів, широколистяний ліс	49,847927	25,098466	02.05.2018	2 особини	– // –
<i>Xylocopa (Xylocopa) valga</i>	м. Золочів, узбіччя траси	49,802507	24,873895	15.04.2018	1 особина	– // –
– // –	окол. с. Трищуки, узлісся на схилі	49,959690	25,097451	20.04.2018	Не менше десяти особин, наявні кілька гнізд	– // –
<i>Ctenophora festiva Meigen, 1804</i>	окол. с. Жуличі, старий широколистяний ліс	49,877850	24,861233	12.05.2018	1 особина, самка	– // –

Література:

1. Червона книга України. Тваринний світ / Ред. І. А. Акімов. – К. : Глобалконсалтинг, 2009. – 624 с.

Яніш Є. Ю.¹,

Яніш Ю. В.²

¹ Інститут зоології ім. І.І.Шмальгаузена НАН України,
tinel@ukr.net

² Інститут експериментальної патології,
онкології і радіобіології ім. Р.Є.Кавецького НАН України

ЗУСТРІЧІ ТВАРИН, ЗАНЕСЕНИХ ДО ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ

Протягом 2018 р. в ході експедицій та поїздок по Київській та Сумській областях авторами був зареєстрований ряд видів тварин, занесених до ЧКУ. У тих випадках, коли особини певного виду були зареєстровані неодноразово в конкретній місцевості, в таблиці вказаний місяць, без конкретних дат. Узагальнені матеріали представлені у таблиці.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятиградусній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		Широта	Довгота			
Хребетні						
<i>Pandion haliaetus</i>	Околиці с.Корольки, Сумська обл.	51,3218	33,8414	25.08.2018	1 ос., на прольоті	Є.Ю.Яніш, О.Є.Міклухіна, К.А.Іванова
<i>Ciconia nigra</i>	с. Скуносове, луки, Сумська обл.	51,3113	33,8537	18.08.2018	1 ос.	Ю.В.Яніш, Є.Ю.Яніш
– // –	– // –	– // –	– // –	25.08.2018	5 ос.	– // –
<i>Milvus migrans</i>	Київська обл., р. Дніпро, околиці с.Чапаєвка	50, 3326	30, 5869	20.04.2019	1 ос.	Ю.В.Яніш
<i>Grus grus</i>	Київська обл., р. Дніпро, о-в Дикий	50,2620	30,6718	23.09.2018	211 ос. на прольоті	Ю.В.Яніш, О.А.Топішко
<i>Haliaeetus albicilla</i>	– // –	– // –	– // –	08.09.2018	1 ос.	Ю.В.Яніш
– // –	– // –	– // –	– // –	22.09.2018	1 ос.	– // –
Безхребетні						
<i>Iphiclides podalirius</i>	м. Путивль, Сумська обл., територія Молченського монастиря	51,3363	33,8630	28.04.2019	1 ос.	Є.Ю.Яніш, О.Є.Міклухіна, К.А.Іванова
<i>Lucanus cervus</i>	м. Путивль, Сумська обл., приватна садиба	51,3308	33,8853	03.05.2018	1 ос.	– // –
– // –	– // –	– // –	– // –	09.05.2018	1 ос.	– // –
– // –	Околиці м. Путивль, Сумська обл., ліс Катань	51,3257	33,8711	12.05.2018	1 ос.	– // –
– // –	– // –	– // –	– // –	Травень-червень 2018	3 ос.	– // –
– // –	м. Путивль, Сумська обл., приватна садиба	51,3308	33,8853	Травень-червень 2018	5 ос.	– // –

Вид	Місце знахідки	Координати у десятичній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		Широта	Довгота			
<i>Oryctes nasicornis</i>	– // –	– // –	– // –	01.05.2018	1 ос.	– // –
– // –	– // –	– // –	– // –	08.06.2018	1 ос.	– // –
<i>Xylocopa valga</i>	– // –	– // –	– // –	травень 2018	3 ос.	– // –
– // –	– // –	– // –	– // –	червень 2018	4 ос.	– // –
– // –	Околиці м. Путивль, Сумська обл., ліс Катань	51,3257	33,8711	Травень 2018	2 ос.	– // –

Розділ 2.

**Пропозиції ревізії переліків
Червоної книги України**

Банік М. В.¹,
Шидловський І. В.²,
Редінов К. О.³,
Струс Ю. М.⁴

¹Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, м. Харків та
Національний природний парк «Дворічанський»,
смт Дворічна, Харківська область

²Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

³Регіональний ландшафтний парк «Кінбурнська коса» та
Національний природний парк «Білобережжя Святослава»,
м. Очаків, Миколаївська область

⁴Державний природознавчий музей НАНУ, м. Львів та
Природний заповідник «Розточчя»,
смт Івано-Франкове, Львівська область

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ДОПОВНЕННЯ НОВИМИ ВИДАМИ ПТАХІВ ЧЕТВЕРТОГО ВИДАННЯ ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ

Вступ

Стан популяцій багатьох видів птахів в Європі і в Україні постійно змінюється внаслідок впливу факторів антропогенної трансформації середовища, а також природних процесів, які, в свою чергу, можуть бути опосередковано пов'язані із діяльністю людини (наприклад, зміни клімату). Деякі види відновлюють свою чисельність, інші ж, які ще донедавна вважалися відносно численними, нині перебувають у стані глибокої депресії. Оскільки ці процеси відстежуються як на глобальному, так і на загальноєвропейському рівні, статус окремих видів змінюється у відповідних переліках Міжнародного Союзу Охорони Природи (International Union for Conservation of Nature, IUCN) та міжнародної природоохоронної організації BirdLife International, під егідою якої нещодавно підготований оновлений червонокнижний список видів птахів Європи (European Red List of Birds, 2015).

Зокрема, за останні десятиліття засвідчене суттєве покращення природоохоронного статусу багатьох видів хижих птахів в Європі. Чисельність таких видів, як скопа (*Pandion haliaetus*), чорний шуліка (*Milvus migrans*), зміїд (*Circaetus gallicus*), орел-карлик (*Hieraetus pennatus*), малий підорлик (*Aquila pomarina*), могильник (*Aquila heliaca*), беркут (*Aquila chrysaetos*), орлан-білохвіст (*Haliaeetus albicilla*) зростає або стабілізується повсюдно в Європі

(Demerdzhiev et al., 2011; European Red List of Birds, 2015; Martín et al., 2016). Для деяких з цих видів схожі тенденції до збільшення чисельності і області поширення спостерігаємо й в Україні, хоча говорити про суттєве покращення їхнього статусу, на наш погляд, іще зарано. Одночасно, негативні тенденції за останні півтора-два десятиліття є характерними для низки видів інших систематичних груп, наприклад, так званих «морських качок» (sea ducks) і інших качиних (Bellebaum, Larsson, Kube, 2012; Holopainen et al., 2018) та, особливо, куликів (Pearce-Higgins et al., 2017). Для деяких з цих видів останніми роками проявились очевидні тенденції до зниження чисельності та скорочення області поширення і в Україні. Такі види, безперечно, можна розглядати як кандидати до занесення в оновлений український червонокнижний список.

Нижче ми подаємо наші пропозиції щодо занесення до четвертого видання Червоної книги України кількох видів птахів. Вони оформлені у вигляді видових нарисів, у яких розглянуті короткі відомості про сучасний стан і тенденції змін чисельності цих видів в Європі, перелічені основні загрози, а також представлені матеріали щодо змін їхньої чисельності в Україні, які дозволяють обґрунтувати необхідність надання їм чинного природоохоронного статусу.

Матеріал та методи

Відомості про сучасний стан і зміни чисельності окремих видів птахів отримували в ході довгострокових програм моніторингу, що реалізовувалися авторами на постійних ділянках в межах об'єктів природно-заповідного фонду, окремих важливих для птахів територій (Important Bird Areas, IBAs), а також в ході досліджень деяких ключових територій, наприклад, басейну р. Орелі у Харківській, Полтавській і Дніпропетровській областях (Банік, 2016, 2019, у друці; Банік, Пономаренко, Атемасов, 2017), водойм та долин річок Миколаївської та деяких інших південних областей, басейну р. Прип'яті в межах Волинської, Рівненської областей та на окремих, важливих для куликів, ділянках Львівщини (Журавчак, Шидловський, 2012; Струс, Шидловський, 2016; Shydlovskyy, Kuzu, 2016; Струс, Шидловський, Горбань, 2018). Застосовані також матеріали широкомасштабного обстеження окремих регіонів у 2015–2017 рр. за програмою Другого Європейського Атласу Гніздових Птахів (European Breeding Bird Atlas) (див. наприклад, Банік, Яцюк, 2017). Деякі аспекти методів польових досліджень, що використовувалися нами, обговорювалися детально в інших роботах (Банік, 2016; Банік, Пономаренко, Атемасов, 2017; Банік, Яцюк, 2017).

Пропозиції щодо надання природоохоронного статусу подані з урахуванням критеріїв, які застосовані у Червоній книзі України (Годлевська та ін., 2010). Наукові латинські та українські назви птахів наведені за списком Г.В. Фесенка і А.А. Бокотея (2007).

Результати і обговорення

Нижче подані відомості, що можуть бути використані для обґрунтування внесення окремих видів птахів до четвертого видання Червоної книги України.

Пірникоза червоношия (Podiceps auritus). З кінця 1980-х і до початку 2010-х рр. глобальний стан пірникози червоношиї вважали «благополучним» (least concern), проте тривале падіння чисельності, яке засвідчене результатами обліків як у Європі, так і у Північній Америці, спонукало експертів Міжнародного Союзу Охорони Природи до надання виду у 2015 році статусу «вразливого» (vulnerable) (BirdLife International., 2016a). У Європейському червоному списку вид отримав статус «вразливого» для країн Європейського Союзу та такого, що перебуває «на межі небезпеки» (near threatened) для всієї території континенту (European Red List of Birds, 2015).

В Україні пірникоза червоношия є дуже рідкісним гніздовим, пролітним і зимуючим видом (Грищенко, 1998; Гаврись, 2003а; Фесенко, Бокотей, 2007; Гриб, 2017; Костюшин, 2017 та ін.).

У Харківській області упродовж останніх десятиліть пірникоза червоношия – дуже рідкісний пролітний вид, що реєструється не щорічно. В останні роки відомі лише зустрічі поодиноких особин (1–2 ос.) на озерах і інших водоймах (оз. Лиман, озеро на місці колишнього кар'єру у районі залізничної станції Основа в м. Харкові, р. Уди тощо). Спорадично пролітним і зимуючим видом ця пірникоза є і в західних областях України – відомі спостереження з кінця жовтня до початку січня, упродовж останніх років, на водосховищах Добровірівської ТЕС та Хмельницької АЕС (повідомлення Ільчука В. П., Журавчака Р.О. та Гринюка П.М.; Західноукраїнське орнітологічне товариство, 2019).

Причини падіння чисельності пов'язані, передовсім, із несприятливими змінами біотопів в області гніздування виду – вирубанням дерев по берегах лісових озер, штучним зарибленням, евтрофікацією водойм тощо (Stien, Ims, 2015; BirdLife International., 2016). Серед важливих ймовірних факторів загрози називають також вплив хижацтва, зокрема, ворони сірої (*Corvus cornix*) (Stien, Ims, 2015). Зниження чисельності в Україні, ймовірно, віддзеркалює саме ці несприятливі процеси у гніздовій частині ареалу.

На нашу думку, враховуючи тривалу тенденцію зменшення чисельності пірникози червоношиї у межах усього світового ареалу виду та очевидну рідкісність виду під час міграції та на зимівлі у нашій країні, слід у поточному виданні Червоної книги України надати йому статус «вразливий». Для оцінки реального стану виду варто було б зорганізувати спеціальні обліки пірникози червоношиї у тих пунктах, для яких є відомості про неодноразову реєстрацію пролітних і зимуючих особин. Таке обстеження дало б змогу визначити найбільш важливі для виду місця зупинок під час міграції в масштабах всієї країни, щоби згодом забезпечити їхню охорону.

Пірникоза сірощока (Podiceps grisegena). У сучасному світовому червонокнижному списку цей вид стабільно вважають «благополучним» (least concern), частково через його величезний ареал, що охоплює всю Голарктику (BirdLife International., 2017c). Так само і в останньому Європейському червоному списку сірощока пірникоза отримала статус благополучного виду (European Red List of Birds, 2015). Попри це,

глобальні тренди змін чисельності виду вважаються негативними, хоча її падіння не є аж надто швидким (BirdLife International., 2017c). В Європі спостерігається незначне зростання чисельності, а сучасний розмір гніздової популяції оцінюється у 28-48 тис. пар (BirdLife International., 2017c). Більшість популяції зосереджена у країнах Балтійського басейну та у Східній Європі.

В Україні пірникоза сірошока – вкрай нечисленний гніздовий, мігруючий і зимуючий вид (Смогоржевський, 1979). Гніздиться вона по невеличких і не надто глибоких озерах і ставках із значним ступенем заростання підводною рослинністю. Дані, що були зібрані за програмою Другого Європейського атласу гніздових птахів у 2015-17 рр., свідчать, що вид поширений, передовсім, у Подніпров'ї, басейні Дністра та на південному заході країни, але скрізь є вкрай нечисленим, хоча іще нещодавно чисельність її лише для півдня країни була оцінена у 2500-3000 пар (Кошелев і др., 1998), а загалом для України – близько 7000-9000 пар (Гаврись, 2003б). Показово що на ставах та малих водосховищах Київської області за проміжок часу понад 5 років обліковано в гніздовий період лише 4 особи (Костюшин, 2017).

Загалом можна зазначити, що бракує цілеспрямованих досліджень поширення і екології пірникози сірошокої, ймовірно, внаслідок потайного засобу її життя і через слабку доступність для обстеження місць гніздування. Обліки у післягніздовий і міграційний час, а також у зимовий період, свідчать, що цей вид повсюдно у країні лишається дуже рідкісним (Кучинська, Бучко, 2004; Kostyushyn et al., 2011 та ін.).

Дослідження у деяких частинах ареалу в Україні вказують на суттєве зниження чисельності (Кучинська, Бучко, 2004; Кучинська та ін., 2005; Бокотей, Бучко, 2016), зокрема, за нашими спостереженнями на півночі Волині.

У Приореллі сірошока пірникоза нині стала рідкісною, хоча у минулому була численним і поширеним видом (Банік, Пономаренко, Атемасов, 2017). Гніздування виду у 2005-17 рр. виявлене на 3 з 48 ділянок та урочищ (6,3%), у яких були проведені обліки гніздових водоплавних і водно-болотяних птахів. Середня щільність гніздування становила 0,12 пари/км² (Банік, Пономаренко, Атемасов, 2017).

У Харківській області упродовж останніх двох десятиліть достовірно гніздування сірошокої пірникози спостерігали у небагатьох водно-болотяних урочищах, зокрема, більш-менш регулярно на

озерах Лиманської системи, а також на степовому озері біля с. Нежданівка в околицях Дворічанського національного парку (Банік і др., 2013). В межах Лиманської озерної системи, що визнана глобально важливою для птахів територією (Important Bird Area, IBA), у середині 2010-х рр. засвідчене суттєве падіння чисельності, порівняно із рівнем середини 1990-х рр. На даний час сірошока пірникоза як вразливий вид внесена до Червоного списку Харківської області (Атемасова, 2013; Про затвердження..., 2018).

Зважаючи на наявні дані про розподіл та чисельність сірошокої пірникози в Україні, ми пропонуємо внести цей вид до чергового видання Червоної Книги України із статусом «вразливий». На наш погляд, необхідна організація спеціального широкомасштабного всеукраїнського обстеження, яке б дало змогу оцінити сучасний стан поширення та чисельності виду на території країни. За його результатами можна буде обрати кілька місць для організації моніторингу чисельності та успішності гніздування сірошокої пірникози. Головним фактором загрози для сірошокої пірникози в Україні ми вважаємо деградацію придатних для гніздування водойм через їхнє пересихання, а основним напрямком охорони – збереження гніздових біотопів.

Чайка (*Vanellus vanellus*). Попри свій давній зв'язок із біотопами, які створені або модифіковані людиною (пасовищні луки, орні поля із вологими западинами, різноманітні технічні водойми із мілководдями тощо), чайка повсюдно в Європі демонструє виразні негативні тренди чисельності. Скорочення чисельності цього кулика розпочалося у деяких країнах, наприклад, у Великій Британії, іще у середині минулого століття (Shrubbs, 2007). Починаючи ж з 1980-х рр., чисельність падала особливо стрімко, зокрема, за останні 27 років вона скоротилася на 30-49% (Wilson et al., 2001; Lapwing., 2009; BirdLife International., 2017a). За даними пан-європейського моніторингу за період з 1980 до 2016 р. чисельність чайки скоротилась на 58%, а в останнє десятиліття, 2007-2016 рр., – на 14% (Pan-European Common Bird Monitoring Scheme, 2018). В результаті чайку було внесено до Європейського червоного списку птахів із категорією «вразливий» (vulnerable – European Red List of Birds, 2015). Такий статус виду надано на території країн Європейського Союзу і взагалі на теренах Європи на основі даних про швидкість та величину падіння загальної чисельності. У жовтні 2015 р. була оприлюднена також нова оцінка глобального статусу чайки за версією МСОП (BirdLife

International., 2017a): «благополучний» (least concern) у минулому вид опинився «на межі небезпеки» (near threatened). Отже, наразі визнаний процес швидкого скорочення чисельності чайки і у глобальному масштабі.

В Україні також упродовж останніх десятиліть триває зменшення чисельності чайки (Шидловський, 2005, 2012; Руденко, 2007; Горбань та ін., 2009; Струс, Шидловський, Горбань, 2018; Рединов и др., 2019, в печаті).

За останніми результатами наших досліджень в долині р. Прип'яті (Волинська область) чисельність цього виду куликів на ключових локалітетах гніздування з 1980-х років зменшилася у двічі. В середньому, на важливих ділянках чисельність гніздових чайок протягом 2013-2018 рр. знизилася на $66,8 \pm 5,3\%$ (Струс, Шидловський, Горбань, 2018). У багатьох місцях Володимир-Волинського, Старовижівського, Турійського, Ратнівського та Камінь-Каширського районів зникли малі поселення виду. Якщо ж при підрахунку втрати чисельності виду врахувати і зникнення цих дрібних поселень по кілька пар, то загальний спад чисельності у регіоні може сягати і понад три рази. Відповідно знизилася чисельність особин виду і в час міграції – літніх та осінніх.

На Львівщині виявлено лише 17 ділянок, що важливі для гніздування лучних видів куликів, зокрема й чайки, та низку локалітетів поодинокого гніздування її у дуже різних біотопах, від свіжозораних полів до газонів на окремих дорожніх розв'язках. Але оскільки гніздування на таких ділянках є нестабільним у різні роки, загальна чисельність гніздових пар є низькою, а заходи охорони на цих територіях є безперспективними в силу їхнього інтенсивного використання. Чисельність виду в області станом на 2014 рік не перевищує 500 гніздових пар (Струс, Шидловський, 2015; Струс, Шидловський, 2016).

До 2000 року чисельність виду в межах заходу України оцінювали у 33-40 тис. гніздових пар (Горбань, Шидловський, 2000). Зокрема в долині Прип'яті (Волинська область) – 250-370 пар, а за обліками 2018 року – там гніздилося лише 195 пар чайки; на території Шацького НПП до 2000 року – 250-350 пар, а протягом 2012-2018 років – не більше 35-50 пар (Раритети біоти ..., 2014; Шацьке Поозер'я..., 2016). В сучасних умовах основні гніздові поселення чайки в басейні Прип'яті зосереджені в долинах приток Прип'яті Случа та Горині, де за оцінкою 2017 року чисельність чайки досягала 300 пар (Струс, 2018).

Дані довгострокового моніторингу гніздової популяції чайки у Харківській області свідчать про стрімке падіння чисельності виду у 1991-2016 рр. (Банік, 2016). Аналіз змін гніздової чисельності чайки на двох дослідних ділянках, у заплаві р. Муром і в урочищі Горіла Долина (північна і центральна частини області), що був виконаний за допомогою програми TRIM, свідчить про її стрімке зниження, тобто падіння, що значно перевищує 5% на рік (мультиплікативний коефіцієнт 0,912; стандартна помилка 0,017; $p < 0,05$; Банік, 2016). Такий темп зменшення чисельності означає, що остання за 15 років скоротилася, щонайменше, наполовину. Результатом було зникнення чайки на гніздуванні у 2008 році на першій дослідній ділянці і у 2013 році – на другій. Дані аналізу трендів чисельності свідчать також, що так само стрімко знижується чисельність виду у післягніздових скупченнях і дещо повільніше падає кількість чайок під час міграції навесні (Банік, 2016).

Додатково в рамках робіт за програмою Європейського атласу гніздових птахів-2 у 2016-17 рр. у Харківській області була виявлена фрагментація ареалу чайки. Вид був знайдений лише у одному з 34 квадратів 10×10 км (3%), у яких проводилися стандартні двогодинні обліки гніздових птахів, хоча переважна більшість облікових маршрутів пролягала у типових біотопах чайки – заплавах і сільськогосподарських угіддях.

Дослідження 2005-2017 рр. у басейні Орелі на території Харківської, Полтавської і Дніпропетровської областей також свідчать про несприятливий стан виду у цьому колись цілком благополучному для нього регіоні (Банік, 2016; Банік, Пономаренко, Атемасов, 2017). Гніздування чайки було засвідчене на 13 з 48 ділянок та урочищ (27,1%), у яких були проведені обліки гніздових водоплавних і водно-болотяних птахів. Середня щільність гніздування дорівнювала 1 парі/км². У жодному з урочищ, що були обстежені, загальна чисельність чайки не перевищувала 10 пар. Результати досліджень свідчать, що сучасна загальна гніздова чисельність виду у долині Орелі становить не більше 75 пар, хоча іще на початку 1990-х років в окремих урочищах гніздилося до 40 пар чайки.

На заході України основними причинами скорочення чисельності чайки в різних локалітетах є: висока інтенсивність сільськогосподарських робіт, або ж навпаки – запустіння сільськогосподарських угідь; порушення водного режиму річок і озер, а отже осушення вологих чи заплавах лук, пасовищ; як наслідок попереднього фактору – глобальна сільватизація;

зростаючий фактор турбування через неконтрольований розвиток рекреації і туризму та засмічення природного середовища (Шидловський, 2005; Горбань та ін., 2009). Вагомою причиною різкого скорочення чисельності виду є й надмірне поширення та зростання чисельності хижих ссавців, які полюють у гніздових біотопах чайки, у тому числі й бездомних собак і котів. Подібні наслідки має й засмічення територій пасовищ поблизу населених пунктів і особливо доріг.

Зміни у інтенсивності сільськогосподарського використання лучних угідь є головною ймовірною причиною тривалого зниження чисельності чайки на сході України, де внаслідок зменшення пасовищного навантаження на луках відбувається деградація гніздових біотопів виду (заростання угідь високою трав'янистою рослинністю, чагарниками тощо). До дії цього негативного фактору долучається й падіння рівня води у заплавах річок та вплив хижацтва ссавців, зокрема, видів-інтродуцентів (Банік, 2016). Такі ж самі ймовірні причини суттєвого зниження чисельності гніздових і чайки, зокрема, називають автори дослідження у Західній Польщі (Ławicki et al., 2011).

Дослідження демографічних змін у західноєвропейських популяціях доводять, що падіння чисельності не пов'язане зі змінами смертності дорослих чайок, а є результатом зменшення успішності розмноження (Merricks, 2012; Stueland, 2014). Однією з причин, вплив якої, до того ж, можна досить адекватно оцінити, є хижацтво. Важливо зазначити, що найбільше гнізд чайок руйнується вночі хижими ссавцями (Bolton et al., 2007; Sutor et al., 2010). Останніми роками у європейських країнах, зокрема, у Німеччині та Польщі, отримані нові свідчення про достовірний негативний вплив хижацтва американської норки (*Neovision vison*) та інших видів хижих ссавців, а також падіння рівню води у водно-болотних угіддях на збереженість гнізд та успішність гніздування чайки (Bellebaum, Bock, 2009; Niemczynowicz et al., 2017).

На основі даних, що обговорювалися вище, ми пропонуємо внести чайку до четвертого видання Червоної Книги України із статусом «вразливий». Бажано подовжити обліки на пунктах моніторингу, які вже існують та можуть бути використані для аналізу трендів чисельності виду, а також закласти нові пункти, особливо, на півночі і півдні країни. Найважливішими заходами з охорони чайки ми вважаємо підтримання традиційного використання пасовищних угідь та регуляцію чисельності хижаків, особливо, виду-інтродуценту, американської норки.

Грицик великий (*Limosa limosa*). Скорочення чисельності грицика великого спостерігається у Західній Європі упродовж останніх трьох десятиліть. Зокрема, у Голландії загальна чисельність з 1989-90 рр. до середини 2010-х рр. зменшилася у три рази (BirdLife International., 2017b). У Німеччині у місцях масового гніздування упродовж останніх десятиліть спостерігалося скорочення чисельності на рівні 5% на рік (Jensen et al., 2008). У Голландії, де гніздиться більша частина континентальної європейської популяції грициків, які використовують Східно-Атлантичний пролітний шлях, темпи падіння чисельності були схожими: 3,7% на рік у період 2007-15 рр., й, зокрема, 6,3% у період 2011-15 рр. (Kentie et al., 2016). Згідно оцінки тренду в рамках пан-європейського моніторингу чисельності птахів, європейська популяція грицика великого у період 1984-2016 рр. зменшилась на 56%, а в останнє десятиліття 2007-2016 рр. – на 21% (PanEuropean Common Bird Monitoring Scheme, 2018), тобто падіння чисельності триває досить високими темпами. Із 2006 р. «благополучний» (least concern) у минулому глобальний статус виду був змінений. Відтоді вид вважається таким, що перебуває «на межі небезпеки» (near threatened), і цей статус було підтверджено упродовж трьох послідовних оцінок, остання з яких датована 2016 р. (BirdLife International., 2017b). У Європейському червоному списку вид має статус «вразливий» (vulnerable) для всіх країн континенту та «перебуває у небезпеці» (endangered) у країнах Європейського Союзу (European Red List of Birds, 2015).

На території Волинського Полісся наприкінці ХХ століття були відомі колонії грициків великих, що налічували по 50-60 гніздових пар. Проте, вже наприкінці 1990-х років такі колонії були утворені лише 35-50 парами птахів (Горбань, Шидловський, 1999). Оцінки чисельності грициків на деяких моніторингових площах, після 2000 року, засвідчили різке зниження чисельності цього виду куликів, зокрема, на території Шацького Поозер'я станом на 2012 рік гніздилось лише 15-60 пар (Шацьке Поозер'я..., 2016). У більшості місць, де були малі поселення виду в долині р. Прип'яті, птахи зникли ще на початку 2000-х років, у всіх інших місцях гніздування чисельність грициків великих є нині доволі низькою. Упродовж 2013-2018 років на цій території обліковано лише 59 гніздових пар (Струс, Шидловський, 2016; Струс, Шидловський, Горбань, 2018). Ще близько 50 пар станом на 2017р. гніздилось в долинах приток Прип'яті – Случа та Горині (Струс, 2018).

Чисельність виду на Львівщині станом на 2014 рік оцінена як така, що не перевищує 30-50 гніздових пар. В основних 17 локалітетах гніздування виду виявлено лише 26 пар грицика великого. Його внесено до Книги рідкісних та зникаючих видів тварин Львівської області зі статусом «регіонально рідкісний» (Рідкісні..., 2013).

У Харківській області для середини 2000-х років чисельність виду оцінювалася на рівні 85-100 пар (Банік, 2010), пізніше, на початку 2010-х років – у 50 пар (Банік, 2013). На даний час ми вважаємо, що в області, ймовірно, гніздиться навряд чи більше 25-30 пар. Ситуація із цим видом на території Харківської і сусідніх областей є критичною, про що наочно говорять наведені нижче дані.

Зокрема, під час обстеження території Харківської області за проектом Атлас гніздових птахів Європи-2 грицика великого не вдалося зареєструвати в жодному з 34 квадратів 10 × 10 км, у яких проводили стандартні двогодинні обліки гніздових птахів.

Дослідження 2005-2017 рр. у басейні Орелі на території Харківської, Полтавської і Дніпропетровської областей свідчать про низький рівень чисельності і вкрай нерівномірне розміщення невеличких осередків розмноження виду (Банік, Пономаренко, Атемазов, 2017). Гніздування грицика великого засвідчене на 6 з 48 ділянок та урочищ (12,5%), у яких були проведені обліки гніздових водоплавних і водноболотних птахів, а середня щільність гніздування становила 0,22 пари/км². Зокрема, у пониззях Орелі в останні роки (у 2015-2018 рр.) у жодному з урочищ, що були обстежені, грицика великого виявити не вдалося. Так само, в останні роки вид не був знайдений при повторному обстеженні деяких урочищ у середній течії Орелі.

На даний час грицик великий внесений до Червоного списку Харківської області із категорією «вразливий» (Банік, 2013а; Про затвердження..., 2018).

Дослідження у Західній Європі свідчать, що в останні десятиліття виживання дорослих великих грициків не змінюється, й тому, головна проблема, що призводить до падіння їхньої чисельності пов'язана із зменшенням успішності розмноження (Roodbergen, Klok, 2008; Roodbergen, Klok, Schekkerman, 2008; Teunissen et al., 2008; Schekkerman, Teunissen, Oosterveld, 2009), передовсім, через інтенсифікацію сільського господарства і заміну високотравних багатовидових лучних угруповань монокультурами кормових трав (Kentie et al., 2013, 2015). У результаті

знижується виживання пташенят, ріст яких у штучних лучних угіддях уповільнюється. В умовах, коли зменшуються площі високотравних лук, що використовуються як захисні і кормові угіддя, пташенята страждають від нестачі кормів і впливу хижацтва, гинуть під час механічного сінокосіння тощо. Дуже ймовірно, що саме проблеми із численними у минулому популяціями великого грицика у пониззях Рейну у Голландії та Німеччині відбиваються у погіршенні стану глобальної європейської популяції внаслідок зменшення притоку молодих особин з цих своєрідних центрів розмноження виду (Kentie et al., 2016).

Основними причинами зниження чисельності грицика великого на гніздуванні на заході України ми вважаємо трансформацію біотопів через тривалий вплив осушувальної меліорації, зниження обсягів випасання худоби й сінокосіння, зміни господарського використання чи призначення земель.

Серед причин падіння чисельності у Харківській області слід назвати пересихання водойм у заплавах та, особливо, на третій терасі долин великих річок, зменшення пасовищного навантаження на лучні угіддя і падіння їхньої мозаїчності (Банік, 2010; Банік, 2013а). Ймовірно, також, важливим негативним фактором, що призводить до зменшення чисельності, може бути і хижацтво, вплив якого часто залежить від місцевих умов у кожному з осередків гніздування виду (див. також Teunissen et al., 2008; Schekkerman, Teunissen, Oosterveld, 2009; Kentie et al., 2015).

Зважаючи на дані, що наведені вище, ми пропонуємо внести грицика великого до Червоної Книги України із статусом «зникаючий». На наш погляд, необхідне виявлення всіх відомих місць гніздування виду із організацією моніторингу на кількох ділянках, де нині спостерігається відносно висока чисельність. Для збереження грицика великого слід взяти під охорону придатні для нього місця гніздування, особливо, луки довкола озер у пониженнях у заплавах та на третій терасі річкових долин, а саме, законодавчо забезпечити неможливість змін типу землекористування ними і недопущення їхнього осушення (Банік, 2013а). Слід також провести низку відновлювальних робіт у заплавах річок і недопущення їхнього осушення у місцях ймовірного гніздування цих куликів. Окрім того, бажане регулювати чисельність хижих ссавців у місцях сталого гніздування грицика великого та всіляко сприяти традиційному використанню лучних угідь (забезпечувати помірне пасовищне навантаження і регулювати строки сінокосіння).

Коловодник звичайний (*Tringa totanus*). У Європі звичайний коловодник гніздиться по відкритих заболочених просторах, де немає дерев, особливо у приморських районах, у місцях поширення солончакових лук (Trolliet, 1997). Ці птахи обирають для гніздування ділянки лук, що межують із перезволоженими, заболоченими пониженнями і взагалі зволоженість території є важливою ознакою біотопу виду (Žmihorski et al., 2018; Kaasiku, Rannap, Kaart, 2019). Звичайний коловодник охоче гніздиться у складі групових поселень куликів. Тому його поширення почасти є залежним від поширення інших видів, зокрема, чайки і грицика великого, які, на відміну від коловодника, досить агресивно захищають місця свого напів-колоніального гніздування від хижаків (Trolliet, 1997).

Глобальний статус коловодника звичайного характеризується як благополучний (least concern), однак слід зазначити, що востаннє цей вид оцінювали у 2013 р. і навряд чи з тих часів стан його популяції покращився (BirdLife International, 2016b). У Європейському червоному списку вид має статус вразливого у країнах Європейського Союзу, але для всіх європейських країн разом вважається благополучним (ймовірно, через нестачу відомостей про тренди чисельності у таких країнах, як Україна і Росія; European Red List of Birds, 2015). Неприятливий природоохоронний статус коловодника звичайного у країнах Європейського Союзу підтверджено даними багатьох досліджень, як в осередках гніздування (Ławicki et al., 2011; Malpas et al., 2013; Bell, Calladine, 2017; Žmihorski et al., 2018), так і на місцях міграційних зупинок і зимівлі (Catry et al., 2011). Зокрема, між 1985 та 2011 рр. чисельність звичайних коловодників, які гніздяться на засолених приморських луках у Британії, скоротилася на 50% (Malpas et al., 2013). У Польщі для 11 великих водно-болотних угідь на заході країни чисельність коловодників за період між 1980-1990 рр. та 2000-2010 рр. зменшилася на 57,8% (Ławicki et al., 2011). Загальноєвропейський тренд чисельності гніздових популяцій виду вказує на спад у 56 % за період 1980-2016 рр. та на 12% у десятиліття 2007-2016 рр. (PanEuropean Common Bird Monitoring Scheme, 2018).

В Україні коловодник звичайний – нині нечисленний гніздовий, відносно звичайний мігруючий і рідкісний зимуючий вид (Жмуд, Стойловский, 2002; Андрющенко, Попенко, 2016; Гаврилук, Ілюха, Борисенко, 2016; Дядичева, Черничко, Черничко, 2016;

Редин, Петрович, 2016). Тенденція до суттєвого зниження гніздової чисельності виду в Україні (на 20-50%) зазначалася іще на початку 2000-х рр. І. М. Горбанем (2003). У першому десятилітті XXI століття стає відчутним і зниження чисельності цих птахів під час міграції, особливо у місцях колишньої концентрації в південних регіонах України (Дядичева, Черничко, Черничко, 2013).

Так, наприкінці XX століття в басейні Прип'яті зазначено гніздування 1750-2380 пар коловодника звичайного, що у 2,5 рази нижче, ніж оцінено до 1990 року. Найбільше коловодників гніздилося у міжріччі Прип'яті та Стоходу, проте й ці території зазнали змін. Станом на 2018 рік у долині Прип'яті розмножувалося трішки більше 120 пар птахів цього виду (Горбань, Шидловський, 1999; Струс, Шидловський, Горбань, 2018), а по долинах Случа та Горині – ще близько 80 пар (Струс, 2018). На території Шацького Поозер'я у різні роки гніздяться від 30 до 120 пар, але протягом останнього десятиліття чисельність місцевого гніздового угруповання скоротилася майже наполовину.

У Львівській області, станом на 2014 рік, на гніздуванні виявлено не більше 100 пар коловодника звичайного і чисельність має також тенденції до скорочення (Струс, Шидловський, 2016).

У Харківській області за період з середини 1990-х та до теперішнього часу чисельність гніздових коловодників звичайних скоротилася катастрофічно. За результатами обстеження території області за програмою Європейського Атласу Гніздових Птахів-2 цей вид не був виявлений у жодному з 34 квадратів 10 x 10 км. У місцях колишньої високої концентрації гніздових птахів в урочищі Горіла долина у Зміївському районі, де на початку та у середині 1990-х років розмножувалося близько 30-35 пар коловодників, гніздування повністю припинилося у 2009 році, на 4 роки раніше, ніж це сталося із чайкою (див. вище). Така сама ситуація спостерігалася і ще в одному місці, де проводили постійні спостереження, – у заплаві р. Муром у Харківському районі. На цій території коловодники також гніздилися у спільному груповому поселенні разом із чайками. Гніздування коловодника звичайного у заплаві р. Муром припинилося з 2004 року, на 4 роки раніше, ніж гніздування чайки. Такі самі процеси поступового зникнення невеличких поселень чайки і коловодника звичайного відомі й для інших місць в околицях м. Харкова, наприклад, у заплаві р. Уди (усне повід. Г.С. Надточій).

Дослідження 2005–2017 рр. у басейні Орелі дали змогу оцінити рівень сучасного розповсюдження виду у південних частинах Харківської і Полтавської областей, та на півночі Дніпропетровської області. Гніздові пари коловодників були виявлені у 13 з 48 ділянок та урочищ (27,1%), у яких були проведені обліки гніздових водоплавних і водно-болотних птахів. Середня щільність гніздування становила 1,2 пари/км². У жодному з урочищ, що були обстежені, чисельність коловодника звичайного не перевищувала 10 пар. Результати досліджень свідчать, що сучасна загальна гніздова чисельність виду у долині Орелі становить не більше 50–60 пар, хоча на початку 1990-х років в окремих урочищах гніздилося до 18–20 пар (ур. Капонірне, Зачепилівський р-н Харківської обл.). На даний час коловодник звичайний із категорією «вразливий» внесений до Червоного списку Харківської області (Банік, 2013б; Про затвердження..., 2018).

Значне падіння чисельності спостерігається у Причорномор'ї, де у минулому в окремих місцях гніздилося дуже багато коловодників. Зокрема, у 1970–80-х рр. у пониззях Тилігульського лиману розмножувалося близько 350–550 пар (Жмуд, Черничко, 1988). Згодом чисельність виду суттєво знизилась і в окремі роки птахи не гніздилися зовсім (Форманюк і др., 2003; Рединов і др., 2019, в печаті).

Дослідження в Європі свідчать, що несприятливі зміни чисельності коловодника звичайного у лучних біотопах, так само, як у чайки і грицика великого, не пов'язані із змінами виживання дорослих птахів. Вони є наслідком загального падіння успішності розмноження, а саме, пов'язані із підвищенням частки гнізд, що їх руйнують хижаки, та із зменшенням виживання пташенят (Roodbergen, van der Werf, Hötker, 2012).

Важливим фактором, який може суттєво впливати на якість гніздових біотопів коловодника звичайного, вважають висоту рослинного покриву, що в умовах сільськогосподарського використання залежить від характеру останнього. Зокрема, у Британії падіння чисельності виду виявилось пов'язаним із поступовим зростанням середньої висоти травостою в угіддях (Bell, Calladine, 2017). У Британії, до того ж, отримані дані, які свідчать про суттєву залежність коловодників від рівня пасовищного навантаження на засолених приморських луках: щільність гніздування виду була найвищою на ділянках із сильним впливом випасу і меншою висотою рослинного покриву (Norris et al., 1997). Проте, ті ж самі автори дійшли висновку,

що падіння чисельності коловодників могло бути пов'язане із зростанням пасовищного навантаження (Norris et al., 1998). А в іще одному нещодавньому дослідженні йдеться про негативний вплив навіть невеликого пасовищного навантаження (Sharps et al., 2015). Ймовірно, результат впливу випасу на гніздових коловодників залежить від багатьох факторів, наприклад, від умов мікрорельєфу, строків і інтенсивності випасання худоби тощо.

У Польщі одним із важливих факторів, що зумовлював негативні процеси у гніздових популяціях коловодника звичайного, було збільшення пресу хижачтва (Chylarecki et al., 2006; Ławicki et al., 2011).

В Україні, зокрема у Харківській, Львівській та подекуди у Волинській областях, зниження чисельності коловодника звичайного пов'язується із тривалим періодом пересихання болотних угідь і зменшенням рівня зволоженості лук, що одночасно супроводжувалося падінням інтенсивності пасовищного навантаження (Банік, 2013б).

На нашу думку, у долі звичайного коловодника важливу роль відіграє каскадний ефект через зниження чисельності інших видів куликів й, особливо, чайки, групові поселення якої завжди були привабливими для цього виду. Зменшення чисельності чайки і грицика великого могло опосередковано призвести і до падіння чисельності коловодника звичайного. Ймовірною передумовою для зниження чисельності коловодників звичайних може бути також їхня висока вірність місцям гніздування та зимівлі (Thompson, Hale, 1989; Burton, 2000). У зв'язку із цією особливістю біології птахи можуть опинятися у так званій «екологічній пастці», повертаючись для розмноження до місць, які вже не здатні забезпечити високу успішність розмноження (Shydlovskyy, Kuzyo, 2016).

Зважаючи на наведені вище відомості, ми пропонуємо внести коловодника звичайного до четвертого видання Червоної Книги України із статусом «вразливий». Вважаємо, що нагально необхідним є обстеження всіх відомих у минулі часи місць концентрації гніздових коловодників звичайних (особливо у приморських районах Чорного і Азовського морів) з метою оцінки сучасного рівня чисельності виду в Україні. Для організації охорони необхідно регулювати сільськогосподарську діяльність у місцях розмноження виду – регулювати строки сінокошення (Exo et al., 2017), забезпечувати адекватний рівень пасовищного навантаження, контролювати чисельність хижих тварин тощо.

Подяки

Автори висловлюють щирю подяку усім тим, хто допомагав в експедиційних дослідженнях та надавав усіляку підтримку під час проведення польових робіт, а саме, А.А. Атемасову, Т.А. Атемасовій, Р.І. Барабашу, О.О. Брезгуновій, Ю.І. Вергелесу, М.О. Височину, О.С. Гнатині, Т.М. Дев'ятко, Г.Л. Гончарову, І.М. Горба-

ню, П.М. Гринюку, Р.О. Журавчаку, А.Т. Затушевському, В.В. Кеменову, С.В. Коноваленку, О.В. Коршунову, А. Кравченку, І. Мальцеву, В.І. Матейчику, О.О. Новікову, П. С. Панченку, З.О. Петровичу, М.В. Пограничному, В. Полетаєву, О.Л. Пономаренку, М.А. Сенник, Є.В. Скоробогатову, А.І. Тупікову, О.О. Форманюку, М.В. Химину, Н.А. Юр'євій, Є.О. Яцюку.

Перелік посилань:

1. Андрищенко Ю. А., Попенко В. М. Новые данные о куликах на юге Украины в зимний период // Черничко И. И., Мельников В. Н. (ред.). Вопросы экологии, миграции и охраны куликов Северной Евразии: материалы 10-й юбил. конф. Рабочей группы по куликам Северной Евразии, Иваново, 3-6 февр. 2016 г. – Иваново: Иван. гос. ун-т, 2016. – С. 7-17.
2. Атемасова Т. А. Сірошочка пірникоза *Podiceps grise-gena* // Червона книга Харківської області. Тваринний світ / За ред. Г. О. Шандикова, Т. А. Атемасової. Гол. ред. В. А. Токарський. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. – С. 300.
3. Баник М. В. Современный статус и динамика численности большого веретенника (*Limosa limosa*) в Харьковской области // Птицы бассейна Северского Донца. Вып. 11. Матлы 15 научн. конф. Рабочей группы по птицам бассейна Северского Донца, посвященной памяти И. А. Кривицко-го; (16-18 окт. 2009 г.). – Донецк, 2010. – С. 105-111.
4. Баник М. В. Великий грицик *Limosa limosa* // Червона книга Харківської області. Тваринний світ / За ред. Г. О. Шандикова, Т. А. Атемасової. Гол. ред. В. А. Токарський. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013а. – С. 335.
5. Баник М. В. Звичайний коловодник *Tringa totanus* // Червона книга Харківської області. Тваринний світ / За ред. Г. О. Шандикова, Т. А. Атемасової. Гол. ред. В. А. Токарський. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013б. – С. 337.
6. Баник М. В. Катастрофічний стан популяції чайки *Vanel-lus vanellus* у Харківській області // Troglodytes. Праці Західноукраїнського орнітол. товариства. – 2016. – Вип. 7. Регіональна орнітофауністика: історія, сучасний стан та актуальність. За матеріалами XI Міжнар. наук. конф. Західноукраїнського орнітол. товариства, присвяченої 100-річчю з дня народження Михайла Анатолійовича Воїнственського. 19-22 жовтня 2016 р. с. Кам'янка. – С. 130-139.
7. Баник М. В. Озеро Лиман // Національна доповідь про стан ІВА територій в Україні. – 2019 (у друці).
8. Баник М. В., Височин М. О., Атемасов А. А., Атемасова Т. А., Дев'ятко Т. Н. Птицы Двуречанского национального природного парка и его окрестностей (Харьковская область) // Беркут. – 2013. – т. 22. – Вип. 1. – С. 14-24.
9. Баник М. В., Пономаренко О. Л., Атемасов А. А. Структура угруповань гніздових водоплавних і водно-болотних птахів Приорелля та її зміни за останні десятиліття // Вісн. Харківського нац. ун-ту імені В. Н. Каразіна. Сер. «Біологія». – 2017. – Вип. 29. – С. 109-119.
10. Баник М. В., Яцюк Є. О. Попередні результати робіт за програмою «Атлас гніздових птахів Європи-2» у Харківській області у 2016-2017 рр. // Сучасний стан та охорона природних комплексів в басейні Сіверського Дінця. Мат. наук.-практ. конф. з нагоди 20-річчя створення національного природного парку «Святі Гори» (21-22 вересня 2017 року). – Святогірськ, 2017. – С. 91-93. (Сер.: «Conservation Biology in Ukraine». Вип. 5).
11. Бокотей А. А., Бучко В. В. Вплив полювання на стан популяцій птахів у басейні Верхнього Дністра // Troglodytes. Праці Західноукраїнського орнітологічного товариства. – 2016. – Вип. 7. – С. 140-151.
12. Гаврилюк М. Н., Ілюха А. І., Борисенко Н. Н. Миграция куликов в районе Кременчугского водохранилища // Черничко И. И., Мельников В. Н. (ред.). Вопросы экологии, миграции и охраны куликов Северной Евразии: материалы 10-й юбил. конф. Рабочей группы по куликам Северной Евразии, Иваново, 3-6 февр. 2016 г. – Иваново: Иван. гос. ун-т, 2016. – С. 105-111.
13. Гаврись Г. Г. Норець червоношій // Птахи України під охороною Бернської конвенції. – К., 2003а. – С. 17-19.
14. Гаврись Г. Г. Норець сірошочкий // Птахи України під охороною Бернської конвенції. – К., 2003б. – С. 20-21.
15. Годлевська О., Парнікоза І., Різун В. та ін. Фауна України: охоронні категорії. Довідник. Вид. друге, перероб. та доп. – Київ, 2010. – 80 с.
16. Горбань І. М. Оцінка чисельності гніздових птахів України // Вісн. Львів. ун-ту. Сер. біол. – 2003. – Вип. 34. – С. 147-158.
17. Горбань І. М., Шидловський І. В. Численность гнездящихся куликов на западе Украины // Гнездящиеся кулики Восточной Европы - 2000. – Т. 2. / Под ред. Томкович П. С., Лебедева Е. А. – М.: Союз охраны птиц России, 1999. – С. 93-105.
18. Горбань І. М., Шидловський І. В., Гнатина О. С., Пісулінська Н. А., Сенник М. А. Пропозиції до третього видання Червоної книги України: птахи // Біол. студії. – 2009. – т. 3. – № 3. – С. 107-122.
19. Гриб О. В. Спостереження рідкісних та маловивчених видів птахів у Житомирській області // Беркут. – 2017. – т. 26. – вип. 2. – С. 83-89.
20. Грищенко В. М. Про занесення нових видів птахів до Червоної книги України // Беркут. – 1998. – т. 7. – вип. 1-2. – С. 94-103.

21. Дядичева Е. А., Черничко И. И., Черничко Р. Н. Современное состояние и динамика сообществ мигрирующих куликов Молочного лимана // Заповідна справа в Україні. – 2013. – т. 19. – Вип. 1. – С. 46-49.
22. Дядичева Е.А., Черничко И.И., Черничко Р.Н. Характеристика осенних миграций куликов в Северо-западном Приазовье // Черничко И. И., Мельников В. Н. (ред.). Вопросы экологии, миграции и охраны куликов Северной Евразии: материалы 10-й юбил. конф. Рабочей группы по куликам Северной Евразии, Иваново, 3-6 февр. 2016 г. – Иваново: Иван. гос. ун-т, 2016. – С. 158-166.
23. Жмуд М. Е., Стойловский В. П. Зимовки птиц на Придунайских озёрах (Украина) // Вісник ОНУ. – 2002. – т. 7. – Вип. 2. – С. 167-173.
24. Журавчак Р. О., Шидловський І. В. До вивчення фауни проектового національного природного парку «Нобельський» // Заповідна справа в Україні. – 2012. – Т. 18., Вип. 1-2. – С. 42-50.
25. Західноукраїнське орнітологічне товариство. Пірникоза червоношия – *Podiceps auritus*. 2019. (Режим доступу до електронного документу: <http://zuotov.blogspot.com/p/podiceps-auritus.html>)
26. Костюшин В. А. Птицы водно-болотного комплекса прудов и малых водохранилищ Киевской области // Бранта. – 2017. – Вып. 20. – С. 199-209.
27. Кошелев А. И., Косенчук О. Л., Пересадыко Л. В., Черничко И. И. Размещение, численность и гнездовая биология поганок на юге Украины // Мат. III конф. молод. орнітологів України. – Чернівці, 1998. – С.86-91.
28. Кучинська І. В., Бучко В. В. Зимівля норців на заході України // Беркут. – 2004. – т. 13. – вип. 1. – С. 31-37.
29. Кучинська І., Любинець І., Стельмах С., Загальський М. Охорона біорізноманіття Яворівського національного природного парку в контексті створення Міжнародного біосферного резервату «Розточчя» // Заповідна справа в Україні. – 2005. – Т. 11, вип. 2. – С. 53-61.
30. Про затвердження Переліку видів тварин, щ о підлягають особливій охороні на території Харківської області. 2018. (Режим доступу до електронного документу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0847-18>).
31. Раритети біоти Шацького національного природного парку (поширення, оселища, загрози та збереження) / [Юрчук П. В., Матейчик В. І., Яценко П. Т., Шидловський І. В., Горбань І. М., Пісулінська Н. А.] / – К.: ЦП КОМПРИНТ, 2014. – 111 с. + 108 додатків.
32. Рідкісні та зникаючі види тварин Львівської області / ред. А.-Т. Башта, Ю. В. Канарський, М. П. Козловський. – Львів: Ліга-Прес, 2013. – С. 147.
33. Рединов К. А., Панченко П. С., Форманюк О. А., Петрович З. О. Гнездящиеся виды куликов в Николаевской области // Беркут. – 2019 (в печати).
34. Рединов К. А., Петрович З. О. Встречи куликов в зимний период на Кинбурнском полуострове и прилегающей территории Николаевской области // Черничко И. И., Мельников В. Н. (ред.). Вопросы экологии, миграции и охраны куликов Северной Евразии: материалы 10-й юбил. конф. Рабочей группы по куликам Северной Евразии, Иваново, 3-6 февр. 2016 г. – Иваново: Иван. гос. ун-т, 2016. – С. 314-324.
35. Руденко А. Г. Изменение численности гнездящихся куликов в районе Черноморского бисоферного заповедника в 1998-2006 гг. // Достижения в изучении куликов Северной Евразии: Тез. докл. VII Междунар. совещания (г. Мичуринск, 5-8.02.2007 г.). – Мичуринск: МГПИ, 2007. – С. 70-71.
36. Смогоржевський Л. О. Фауна України. Т. 5. Птахи. Вип. 1. Гагари. Норці. Трубокносі. Веслоногі. Голінасті. Фламінго. – К.: Наукова думка, 1979. – 188 с.
37. Струс Ю., Шидловський І. Вплив зміни біотопів у пункті міграційної зупинки «Заказник Чолгинський» на видовий склад і чисельність куликів // Вісник Львівського університету. Серія біологічна. – 2015. – Вип. 69. – С. 129-139.
38. Струс Ю., Шидловський І. Стан гніздових популяцій лучних видів куликів на Львівщині упродовж 2009-2014 рр. та рекомендації щодо їх охорони // Вісник Львівського ун-ту. Серія біологічна. – 2016. – Вип. 72. – С. 168-179.
39. Струс Ю. М., Шидловський І. В., Горбань І. М. Лучні кулики в басейні верхньої Прип'яті: просторове розміщення і динаміка чисельності // Бранта. – 2018. – Вип. 21. – С. 53-72.
40. Струс Ю. М. Чисельність та поширення лучних куликів в польській частині долин річок Случ та Горинь: аналіз методом моделювання в Maxent // Наукові записки Державного природознавчого музею. – 2018. – Вип. 34. – С.111-124.
41. Форманюк О. А., Панченко П. С., Корзюков А. И. Динамика численности гнездящихся птиц низовьев Тилигульского лимана в 1998-2002 гг. // Птицы Азово-Черноморского региона (мат. конф. 21-23.02.2003 г.). – Николаев, 2003. – С. 108-109.
42. Фесенко Г. В., Бокотей А. А. Анований список українських наукових назв птахів фауни України (з характеристикою статусу видів). Вид. третє, доп. – Київ-Львів, 2007. – 112 с.
43. Шацьке Поозер'я. Тваринний світ. Т. 8 : кол. моногр. / А.-Т. В. Башта, В. К. Бігун, М. Г. Білецька [та ін.]; за ред. П. Я. Кілочицького. – Луцьк: Вежа-Друк, 2016. (електрон. опт. диск (CD-ROM). Об'єм даних 486 Мб. <http://esnuir.eunu.edu.ua/handle/123456789/11068>).
44. Шидловський І. В. Чайка на заході України (*Vanellus vanellus*): біологія, динаміка чисельності, біотопічний розподіл. Автореф. дисс. на здобуття наук. ступ. канд. біол. наук. – Київ, 2005. – 20 с.
45. Шидловський І. В. Про зниження чисельності чайки (*Vanellus vanellus* L.) на заході України // Матеріали наук. конф. «Стан і біорізноманіття екосистем Шацького національного природного парку». 6-9 вересня 2012 р. – Львів: СПОЛОМ, 2012. – С. 88-91.

46. Bell M. V., Calladine J. The decline of a population of farmland breeding waders: a twenty-five-year case study // *Bird Study*. – 2017. – vol. 64. – No. 2. – P. 264-273.
47. Bellebaum J., Bock C. Influence of ground predators and water levels on Lapwing *Vanellus vanellus* breeding success in two continental wetlands // *J. Orn.* – 2009. – vol. 150. – P. 221-230.
48. Bellebaum J., Larsson K., Kube J. Research on Sea Ducks in the Baltic Sea. – Götland University, 2012. – 11 p.
49. BirdLife International. 2016a. *Podiceps auritus*. The IUCN Red List of Threatened Species 2016: e.T22696606A93573279. <http://dx.doi.org/10.2305/IUCN.UK.2016-3.RLTS.T22696606A93573279.en>.
50. BirdLife International. 2016b. *Tringa totanus*. The IUCN Red List of Threatened Species 2016: e.T22693211A86687799. <http://dx.doi.org/10.2305/IUCN.UK.2016-3.RLTS.T22693211A86687799.en>
51. BirdLife International 2017a. *Vanellus vanellus* (amended vers. of 2016 assessment). The IUCN Red List of Threatened Species 2017: e.T22693949A111044786. <http://dx.doi.org/10.2305/IUCN.UK.2017-1.RLTS.T22693949A111044786.en>. Downloaded on 22 October 2018.
52. BirdLife International 2017b. *Limosa limosa* (amended version of 2016 assessment). The IUCN Red List of Threatened Species 2017: e.T22693150A111611637. <http://dx.doi.org/10.2305/IUCN.UK.2017-1.RLTS.T22693150A111611637.en>. Downloaded on 29 October 2018.
53. BirdLife International. 2017c. *Podiceps griseigena*. The IUCN Red List of Threatened Species 2017: e.T22696599A119270491. <http://dx.doi.org/10.2305/IUCN.UK.2017-3.RLTS.T22696599A119270491.en>.
54. Bolton M. et al. The impact of predator control on lapwing *Vanellus vanellus* breeding success on wet grassland nature reserves // *J. Appl. Ecol.* – 2007. – vol. 44. – P. 534-544.
55. Burton N. H. K. Winter site-fidelity and survival of Redshank *Tringa totanus* at Cardiff, south Wales // *Bird Study*. – 2000. – vol. 47. – No. 1. – P. 102-112.
56. Catry T., Alves J. A., Andrade J. et al. Long-term declines of wader populations at the Tagus estuary, Portugal: a response to global or local factors? // *Bird Conserv. Intern.* – 2011. – vol. 21. – P. 438-453.
57. Chylarecki P., Matyjasiak P., Gmitrzuk K. et al. Breeding success of waders in the Bug and Narew valleys, E Poland // *Wader Study Group Bull.* – 2006. – vol. 111. – P. 24-25.
58. Demerdzhiev D., Horváth M., Kovacs A. et al. Status and Population Trend of the Eastern Imperial Eagle (*Aquila heliaca*) in Europe in the Period 2000-2010 // *Acta Zool. Bulg.* – 2011. – Suppl. 3. – P. 5-14.
59. Exo K.-M., Wellbrock A. H. J., Sondermann J., Maier M. Assessing the impact of mowing on Common Redshanks *Tringa totanus* breeding on saltmarshes: lessons for conservation management // *Bird Conserv. Intern.* – 2017. – vol. 27. – P. 440-453.
60. Holopainen S., Arzel C., Elmerberg J. et al. Sustainable management of migratory European ducks: finding model species // *Wildl. Biol.* – 2018 (1). – (<https://doi.org/10.2981/wlb.00336>).
61. Jensen F. P., Bechet A., Wymenga E. (compilers). International Single Species Action Plan for the Conservation of Black-tailed Godwit *Limosa limosa*. AEWA Technical Series No. XX. – Bonn, 2008. – 50 p.
62. Kaasiku T., Rannap R., Kaart T. Managing coastal grasslands for an endangered wader species can give positive results only when expanding the area of open landscape // *J. Nat. Conserv.* – 2019. – vol. 48. – P. 12-19.
63. Kentie R. et al. Intensified agricultural use of grasslands reduces growth and survival of precocial shorebird chicks // *J. Appl. Ecol.* – 2013. – vol. 50. – P. 243-251.
64. Kentie R. et al. Management of modern agricultural landscapes increases nest predation rates in Black-tailed Godwits *Limosa limosa* // *Ibis*. – 2015. – vol. 157. – P. 614-625.
65. Kentie R. et al. Estimating the size of the Dutch breeding population of Continental Black-tailed Godwits from 2007-2015 using resighting data from spring staging sites // *Ardea*. – 2016. – vol. 114. – P. 213-225.
66. Kostyshyn V., Andryushenko Yu., Goradze I. et al. Wintering Waterbird Census in the Azov-Black Sea Coastal Wetlands of Ukraine, Georgia and Turkey. – Wetlands Intern. Black Sea programme. – 2011. – 130 p.
67. Lapwing *Vanellus vanellus*. European Union Management Plan 2009-2011. Technical Report 2009-033. – Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2009. – 56 p.
68. Ławicki Ł. Long-term decline of grassland waders in western Poland // *Vogelwelt*. – 2011. – Bd. 132. – S. 101-108.
69. Malpas L. R., Smart J., Drewitt A. et al. Continued declines of Redshank *Tringa totanus* breeding on saltmarsh in Great Britain: is there a solution to this conservation problem? // *Bird Study*. – 2013. – vol. 60. – No. 3. – P. 370-383.
70. Martín B., Onrubia A., de la Cruz A., Ferrer M. Trends of autumn counts at Iberian migration bottlenecks as a tool for monitoring continental populations of soaring birds in Europe // *Biodivers. Conserv.* – 2016. – vol. 25. – Iss. 2. – P. 295-309.
71. Merricks P. Lapwing futures – a plea for evidence-based policy // *ECOS*. – 2012. – v. 33. – Iss. 2. – P. 53-58.
72. Niemczynowicz A. et al. Non-native predator control increases the nesting success of birds: American mink preying on wader nests // *Biol. Cons.* – 2017. – vol. 212. – P. 86-95.
73. Norris K., Cook T., O'Dowd B., Durdin C. The density of Redshank *Tringa totanus* breeding on the salt-marshes of the Wash in relation to habitat and its grazing management // *J. Appl. Ecol.* – 1997. – vol. 34. – No. 4. – P. 999-1013.
74. Norris K., Brindley M., Cook T. et al. Is the density of redshank *Tringa totanus* nesting on saltmarshes in Great Britain declining due to changes in grazing management // *J. Appl. Ecol.* – 1998. – vol. 35. – P. 621-634.
75. PanEuropean Common Bird Monitoring Scheme. EBCC/BirdLife/RSPB/CSO. 2018. (Режим доступу до електронного документу: <https://pecbms.info/trends-and-indicators/species-trends/>).

77. Pearce-Higgins J. W., Brown D. J., Douglas D. J. T. A global threats overview for Numeniini populations: synthesising expert knowledge for a group of declining migratory birds // *Bird Conserv. Intern.* – 2017. – vol. 27. – P. 6-34.
78. Roodbergen M., Klok C. Timing of breeding and reproductive output in two Black-tailed Godwit *Limosa limosa* populations in the Netherlands // *Ardea.* – vol. 96. – Iss. 2. – P. 219-232.
79. Roodbergen M., Klok C., Schekkerman H. The ongoing decline of the breeding population of Black-tailed Godwits *Limosa l. limosa* in the Netherlands is not explained by changes in adult survival // *Ardea.* – 2008. – vol. 96. – Iss. 2. – P. 207-218.
80. Roodbergen M., van der Werf B., Hötker H. Revealing the contributions of reproduction and survival to the Europe-wide decline in meadow birds: review and meta-analysis // *J. Orn.* – 2012. – vol. 153. – P. 53-74.
81. Sharps E., Smart J., Skov M. W. et al. Light grazing of saltmarshes is a direct and indirect cause of nest failure in Common Redshank *Tringa totanus* // *Ibis.* – 2015. – vol. 157. – P. 239-249.
82. Schekkerman H., Teunissen W., Oosterveld E. Mortality of Black-tailed Godwit *Limosa limosa* and Northern Lapwing *Vanellus vanellus* chicks in wet grasslands: influence of predation and agriculture // *J. Orn.* – 2009. – vol. 150. – P. 133-145.
83. Shrubbs M. *The Lapwing.* – London: Poyser, 2007. – 240 p.
84. Shydlovskyy I., Kuzyo H. Anthropogenic or ecological trap: what is causing the population decline of the Lapwing *Vanellus vanellus* in Western Ukraine? // *The RING.* – 2016. – Vol. 38. – P. 43-55.
85. Stien J., Ims R.A. Management decisions and knowledge gaps: learning by doing in a case of a declining population of slavian grebe *Podiceps auritus* // *Wildl. Biol.* – 2015. – vol. 21. – Iss. 1. – P. 44-50.
86. Stueland S. *The Northern Lapwing (Vanellus vanellus) in Norway: Exploring the population decline through bird ringing data and habitat selection.* Master thesis in Biology – Biodiversity, Evolution and Ecology. – Bergen: University of Bergen, 2014. – 49 p.
87. Sutor A., Kauhala K., Ansoorge H. Diet of the raccoon dog *Nyctereutes procyonoides* – a canid with an opportunistic foraging strategy // *Acta Theriol.* – 2010. – vol. 55. – No. 2. – P. 165-176.
88. Teunissen W. et al. Identifying predators of eggs and chicks of Lapwing *Vanellus vanellus* and Black-tailed Godwit *Limosa limosa* in the Netherlands and the importance of predation on wader reproductive output // *Ibis.* – 2008. – vol. 150. – Suppl. 1. – P. 74-85.
89. Thompson P. S., Hale W. G. Breeding site fidelity and natal philopatry in the Redshank *Tringa totanus* // *Ibis.* – 1989. – vol. 131. – P. 214-224.
90. Trollet B. Redshank *Tringa totanus* // Hagemeyer E. J. M., Blair M. J. (Eds.). *The EBCC Atlas of European Breeding Birds: Their Distribution and Abundance.* – London: T & A D Poyser, 1997. – P. 302-303.
91. Wilson A. M., Vickery J. A., Browne S. J. Numbers and distribution of Northern Lapwings *Vanellus vanellus* breeding in England and Wales in 1998 // *Bird Study.* – 2001. – V. 48. – P. 2-17.
92. Żmihorski M., Krupiński D., Kotowska D. et al. Habitat characteristics associated with occupancy of declining waders in Polish wet grasslands // *Agricult. Ecosyst. Environm.* – 2018. – vol. 251. – P. 236-243.

Вітер С.Г.

Національний природний парк «Гомільшанські ліси»
viter_stanislav@ukr.net

ОГРНУТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ ВЛЮЧЕННЯ НИЗКИ ВИДІВ ПТАХІВ ДО НОВОГО ВИДАННЯ «ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ» (ДРУГА ЧАСТИНА)

У зв'язку із розробленням оновленого списку видів «Червоної книги України» (далі – ЧКУ), а також отриманням більш детальної інформації щодо поширення, популяційних трендів та чисельності деяких видів птахів, нами було розроблено аргументацію на користь включення до оновленого списку ЧКУ низки нових видів птахів фауни України. В основі цієї аргументації такі показники, як загальна чисельність виду в Україні, вразливість екології виду, поширеність виду в Україні (види на межі ареалу), тенденції зміни чисельності виду (показники скорочення чисельності та скорочення ареалу виду в Україні).

Особливої уваги потребують такі види птахів:

- чисельність яких оцінено у одиниці / десятки / перші сотні особин (великі види птахів) та сотні – перші тисячі особин (дрібні птахи);
- відносно звичайні види, чисельність котрих за останні 30 років скоротилась у 2 рази, зберігаються негативні тренди;
- види, загальна площа ареалу яких в Україні протягом останніх 50 років скоротилась на 1/3 або більші показники і продовжує скорочуватись;
- види на межі ареалу, площа ареалу (самого ареалу, а не біотопів!) в межах України становить не більше 2 млн. га (частіше – не більше 1 млн. га);
- види, що мешкають у біотопах, площа яких скоротилась в Україні за останні 50 років більше, ніж вдвічі, за умов, що загальна первинна частка таких біотопів становила не більше 10% від площі України;
- види, що мешкають у біотопах, площа яких в наш час становить не більше 10% від первинної її площі в Україні (стеги та суходільні луки, піщані тераси річок, субтропічні деревно-чагарникові формації південного берегу Криму, тощо);
- види стенопотні та стенотрофні.

Використані дані польових досліджень автора у східних областях (Сумська, Харківська та Донецька області) та на півдні України, у Київській області та АР Крим. Також використано дані оглядів (монографій), присвячених питанням поширення, чисельності та екології окремих видів.

**Анотований список видів птахів,
які запропоновано до включення
до нового видання ЧКУ. Частина друга
(хижі птахи (Falconiformes, Accipitriformes)
та горобцеподібні птахи (Passeriformes)).**

Кібчик (*Falco vespertinus*) – рідкісний вид, відносно звичайний лише на крайньому півдні України (Причорномор'є та Приазовська низовина). Загальна чисельність становить не більше 4500 особин. Сучасний ареал виду в Україні становить близько 50% від ареалу, що був у середині 20 ст.. Регіони із високою щільністю становлять 18 – 20% від сучасного ареалу в Україні і не більше 10% від колишнього ареалу виду в Україні. Кібчик є вразливим видом, певною мірою, через поширення у степовій зоні яструба великого (*Accipiter gentilis*) який є хижаком для дрібних видів соколів, але найбільшою загрозою є сильне всихання та вигорання лісосмуг внаслідок потепління клімату та юридизації причорноморських степів. Внаслідок зникнення лісосмуг відбувається зменшення чисельності гніздового фонду – старих гнізд граків (*Corvus frugilegus*) та сірих ворон (*Corvus cornix*), у яких гніздяться кібчики.

Підсоколик малий (*Falco columbarius*) – нечисленний та рідкісний зимуючий вид (у 19 ст. – гніздовий), переважно в межах лісостепової зони, а також подекуди на узбережжях Азовського та Чорного морів. В Україні локалізовані значні зимівлі птахів, що

гніздяться у Білорусі та європейській частині Російської Федерації. Більше 2/3 зимуючої «популяції» малого підсоколика локалізовані на дуже обмежених територіях великих водно-болотних угідь із ділянками деревної рослинності. Такі території є вразливими перед пожежами, висиханням водойм внаслідок зменшення кількості опадів або нерівномірного їх розподілу, меліорації. Загальна чисельність зимуючих в Україні малих підсоколиків становить 500 – 600 особин, в окремі зими – до 2000 особин. Слід зазначити, що у сусідній Білорусі малого підсоколика занесено до «Червоної книги республіки Білорусь», основна частина білоруської «популяції» цього виду зимує в межах України. У Білорусі чисельність виду оцінено у 300 – 350 пар («Красная книга республики Белоруссия», <http://redbook.minpriroda.gov.by>).

Жайворонок степовий (*Melanocorypha calandra*): рідкісний вид, поширений переважно на Харківщині та деяких регіонах півдня України. Зустрічається переважно поодинокими парами або невеликими поселеннями до 10 гнізд. Такі поселення часто розділені десятками кілометрів незаселених територій. Біотопи: степові ділянки, поля озимини. Чисельність низька, Україна займає північно-західний край ареалу. В Харківській області обстежено близько 50% степових біотопів виду і 10% агроландшафтів, де може гніздитись степовий жайворонок. Всього відмічено 21 зайняту ділянку (включно із поодинокими самцями). Загальна чисельність в Харківській області становить 100 – 110 ділянок. Оскільки більшість ділянок на Харківщині та у інших регіонах України розташована на ріллі (озимина), а також на ділянках степу, що постійно потерпають від весняних пожеж, степовий жайворонок є дуже вразливим видом. Слід додати також загрозу розорення гнізд, особливо враховуючи те, що степові жайворонки віддають перевагу облаштуванню гнізд на низькотравних ділянках степів та полів. Відносно звичайний вид на півдні степової зони, але такі території займають не більше 10% від загальної площі ареалу виду в Україні.

Жайворонок малий (*Calandrella cinerea*): дуже рідкісний вид у Харківській та Донецькій областях. В Харківській області відомо 6 ділянок (включно із реєстраціями поодиноких птахів). Поширений дуже нерівномірно. В Україні – вид на межі ареалу. Населяє сухі напівпустельні степові ділянки, зрідка – поля. Придатні біотопи займають не більше 10% від агро-

ландшафтів та не більше 25% від усіх степових ділянок в межах України. Наземно гніздовий вид, вразливий перед степовими пожежами, розоренням гнізд та сільськогосподарською діяльністю на ріллі.

Щеврик гірський (*Anthus spinoletta*) – вузько ареальний вид. Населяє альпійський та субальпійський пояси Карпат. Безпосередніх антропогенних загроз виду немає. Є загроза скорочення біотопів внаслідок кліматичних змін (глобальне потепління – заростання полонин чагарниками та деревною рослинністю).

Сорокопуд червоноголовий (*Lanius senator*) – рідкісний нерегулярно гніздовий вид, зрідка трапляється на гніздуванні у середземноморських та субсередземноморських ландшафтах Південного Криму, а залітні птахи можуть бути зустріті у інших регіонах України. Вид, чисельність якого у глобальному масштабі скорочується, ареал скоротився з 1950-х років майже на 40%, а у Європі – на 60%. Вид зник на гніздуванні в Україні (з'явився лише на початку XXI ст.), у Швейцарії, Бельгії, Німеччині, Люксембурзі, на 50% території Франції, тощо. Чисельність усієї світової популяції становить не більше 1 млн. пар, з яких на Піренейському півострові мешкає близько 950 тис. пар. Тобто, більше 90% популяції сконцентровано на 15% площі видового ареалу. Більше 50% усього видового ареалу припадає на невеликі ізоляти, де мешкають десятки – перші сотні пар (у Європі у таких ізолятах – поодинокі пари або перші десятки пар) (Е.Н. Панов, 2008). В Україні – дуже рідкісний вид на межі ареалу. В цілому біотопам виду загрожують як кліматичні зміни (пожежі внаслідок посух, заростання лісостепових ландшафтів та рідколісь щільними чагарниками та щільною деревною рослинністю), так і антропогенні чинники (розділення напіввідкритих ландшафтів на два протилежні типи – зімкнуті деревостани (щільні деревні плантації, лісові масиви) та великі площі відкритих ландшафтів). Застосування сільськогосподарських хімікатів призводить до отруєння птахів та, особливо, зменшення чисельності великих комах – основної здобичі сорокопудів. В Україні потребує охорони як вид із надзвичайно низькою чисельністю, як дуже рідкісний у Східній Європі вид.

Кам`янка іспанська (*Oenanthe hispanica*) – рідкісний вид, поширений лише на південному узбережжі Криму. В Україні – межа ареалу. Чисельність

недостатньо досліджена, в цілому – мало досліджений вид. Територія, заселена видом, займає дуже невелику площу. Є значна загроза знищення біотопів виду внаслідок неконтрольованого будівництва на Південному березі Криму, терасування схилів для

створення деревних насаджень, виноградників та плантацій інших традиційних для Південного берегу Криму сільськогосподарських культур. Потребує охорони в Україні як вид з дуже обмеженим ареалом та вразливий (екологічно) вид.

Література

1. «Красная книга республики Белоруссия», <http://redbook.minpriroda.gov.by>
2. Панов, Е.Н., 2008. Сорокопуть мировой фауны. / Товарищество научных изданий КМК. – Москва. – 650 стр..

Гончаров Г.Л.

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

ЩОДО СОЗОЛОГІЧНОГО СТАТУСУ СИБІРСЬКОЇ ЩИПАВКИ (*COBITIS MELANOLEUCA* NICHOLS, 1925) В УКРАЇНІ

Сибірська щипавка (*Cobitis melanoleuca*) – невелика риба із великим ареалом, що охоплює прісноводні водні об'єкти Європи від басейна Дону до Уралу, в Сибіру, Монголії, на Далекому сході Росії, у Монголії, на півночі Китаю та на півострові Корея. В Україні мешкає лише у басейні Сіверського Дінця, та, можливо, у притоках нижньої течії річки Дон на південному сході України.

З 2009 року вид має національний созологічний статус, внесений до Червоної книги України з категорією «вразливий».

Для збереження виду навряд чи можуть бути запропоновані специфічні, відмінні від таких навіть для інших видів роду *Cobitis* чи *Sabanejewia*, заходи з охорони та збереження, окрім загальних вимог щодо збереження природного стану водних об'єктів України, як середовища існування риб взагалі. Враховуючи, що внесення до національного природоохоронного списку найвищої категорії виду, що не потребує спеціальної уваги і має охоронятися як і переважна більшість інших риб, дискредитує, на нашу думку, саму ідею Червоної книги. Рекомендується виключити сибірську щипавку з чергового видання Червоної книги України.

Сучасний природоохоронний статус виду. Офіційний природоохоронний статус на національному рівні має лише в Україні – категорія «вразливий» (види, які у найближчому майбутньому можуть бути віднесені до категорії зникаючих, якщо триватиме дія факторів, які негативно впливають на стан їх популяцій) в Червоній книзі України (2009).

У Червоному списку МСОП має категорію LC – «відносно благополучний», з невідомими значними ризиками (IUCN..., 2017).

На регіональному рівні, принаймні у європейській частині свого ареалу, вид відсутній у будь-яких «червоних списках» суб'єктів Російської Федерації (Красная..., 2004; Красная..., 2005; Красная..., 2006;

Красная..., 2011а,б; Красная..., 2012; Красная..., 2014а,б; Красная..., 2017).

Сибірська щипавка вважалася деякими іншими дослідниками в Україні такою, що відповідає критеріям високо раритетних видів, принаймні на обласному рівні Луганщини, але з зауваженням, що зі щипавок ще раритетнішою є щипавка танайська (*Cobitis tanaitica* Vacescu et Mayer, 1969), яка обмежено поширена у Дінці (Загороднюк, Коробченко, 2014).

Систематична позиція і екологія виду

Систематична позиція. Сибірська щипавка належить до родини в'юнових – Cobitidae ряду коропоподібних – Cypriniformes підкласу променепері риби – Actinopterygii класу кісткові риби – Osteichthyes (Богуцкая, Насека, 2004; Nelson et al., 2016).

Сибірська щипавка – один з близько п'ятидесяти сучасних видів великого поліморфного роду *Cobitis* з великим ареалом, який охоплює Євразію та північну Африку (Марокко). (Богуцкая, Насека, 2004; Eischmeir, 2017; Kottelat, Freyhof, 2007).

Щипавка сибірська з Сіверського Дінця найтісніше пов'язана зі звичайною *Cobitis taenia* (Linnaeus, 1758) та донською *Cobitis tanaitica* Vacescu et Maier, 1969 щипавками, з якими симпатрично мешкає в корінному руслі річки та його притоках (Шандииков, Кривохижа, 2008; Kottelat, Freyhof, 2007).

Незважаючи на те, що вид був вперше вказаний як такий, що мешкає у басейнах Волги і Дону, ще наприкінці 60-х років ХХ століття (Баческу, Майр, 1969), ще досить донедавна він розглядався як підвид звичайної щипавки (Атлас..., 2003), наприклад у 1981 році у фундаментальному зведенні «Фауна України» (Мовчан, 1988).

Оскільки підвидову належність риб не завжди вказували у публікаціях і інші автори, встановити місця знахідок сибірської щипавки за літературними джерелами, окрім останніх десятиліть, майже неможливо. Більше того, що донедавна у фауністич-

них зведеннях щодо річок, де з великою імовірністю мешкали декілька видів щипавок роду *Cobitis*, вказували лише звичайну щипавку (Колесник и др., 2007).

Поширення.

Широко розповсюджений в прісноводних водотоках та водоймах Європи від басейну річки Дон до Уралу, в річці Кубань, а також в Сибіру, Монголії, на Далекому Сході, в північному Китаї та на півострові Корея (Мовчан, 2011; IUCN..., 2017; Kottelat, Freyhof, 2007).

Насьогодні найперше літературне згадування цього виду у басейні Сіверського Дінця а саме в українській його частині, міститься у роботі, опублікованій у 1988 році (Васильєва, 1988).

У дисертаційному дослідженні В.А. Денщика 1987-1993 років вказується на наявність у фауні басейну Сіверського Дінця лише номінативного підвиду звичайної щипавки (Денщик, 1994), хоча деякі щипавки із його зборів 1991 року із річки Сіверський Донець на території нинішнього Попаснянського району та річки Красна у Кременецькому районі Луганської області зараз зберігаються як сибірська щипавка у Зоологічному музеї ННПМ НАН України (Каталог колекцій..., 2003).

У колекції ННПМ НАНУ, окрім зборів В.А. Денщика, вид представлений зборами 1970 року з Сіверського Дінця біля м. Ізюм Харківської області (Каталог колекцій..., 2003).

Влітку та восени 2008 року вид відмічався Г.О. Шандиковим та Д.В. Кривохижею у руслі Сіверського Дінця у Зміївському районі Харківської області (Шандиков, Кривохижа, 2008).

Нами в Україні за останні 15 років відмічався у корінному руслі Сіверського Дінця та у його притоках у Вовчанському, Балаклійському, Дворічанському, Зміївському та Ізюмському районах Харківської області, на території міста Харків, у Лиманському та Слов'янському районах Донецької області, у Кременьському районі Луганської області.

Інформація про зустрічі виду нами з 2009 року розміщена у першому тому цього збірника (Гончаров, 2018).

Чисельність.

Взагалі, дані щодо чисельності сибірської щипавки вкрай недостатні для будь-якого аналізу стану популяції на основі кількісних показників.

Повідомлялось, що ця риба нечисленна і відносно рідкісна в водах України (Мовчан, 2011). У той же час, на думку Ю.С. Решетникова, взагалі у межах ареалу місцями вид багаточисельний (Атлас..., 2003).

Відносно багаточисельний вид у водосховищах нижньої Волги та Заволжжя, однак у останні 2 роки (2005-2006 – наша прим.) відмічена тенденція до зниження чисельності (з 0,5-0,7% до 0,06%) (Завьялов и др., 2007)

У притоках Дону на території Рязанської області Російської Федерації у період 1998-2009 років вид був виявлений лише у річці Станова Ряса, де її частка в населенні риб склала 0,06%, у той час як у басейні Волги виявлена у 35% усіх річок, за виключенням великих – Оки, Мокші, Прони, і має долю від 0,04 до 1,58% у їх населенні (Иванчев, Иванчева, 2010)

У річці Айдар неподалік селища Ровеньки Білгородської області Росії у 2010-2011 роках частка сибірської щипавки за чисельністю в уловах малькової волокуші з кроком вічка 6 мм складала 0,4±0,1%, у 2009-2110 роках у річці Оскіл неподалік селища Дворічна Харківської області – 0,31±0,13% (наші дані).

Звичайний поширений вид у типових біотопах на усьому протязі головного русла і більшості придаткової системи Сіверського Дінця, чисельність невелика, але відносно стабільна (Червона..., 2013).

У річці Суха Лубна (ліва притока Дону) небагаточисельний, у уловах відмічений лише у нижній течії річки, кількісна частка в уловах у середньому становила 1,7% (Сарычев и др., 2017).

У річці Сіверський Донець неподалік села Гайдари Зміївського району Харківської області у період спостережень з 2011 по 2017 рік, вид траплявся щорічно, у середньому мав частку у угрупованні піщаних мілководь 0,41±0,55% за чисельністю (наші дані).

Однак, екстраполювати чисельні долі щипавок у уловах малькових волокуш на їх кількісну частку в угрупованнях слід з розумінням того, що великий відсоток особин цього виду уникають відлову волокушею внаслідок перебування у м'якому донному субстраті і отримані таким чином дані щодо чисельності скоріше за все будуть заниженими.

Біотоп.

Прісноводна малорухлива риба, яка не здійснює широких міграцій. Трапляється переважно на прибережних ділянках річок з уповільненою течією, або в затоках з мулистопіщаним дном, зустрічається в евтрофованих водоймах. Тримається поодиноці та невеликими групами. Удень цілком занурюється у ґрунт, де значний час знаходиться у нерухомому стані. (Червона..., 2009; Червона..., 2013).

У Липецькій області Росії мешкає на мілководних місцях з мулясто-піщаним ґрунтом з заростями

вищої водної рослинності і нитчастих водоростей, вибирає слабо освітлені біотопи, веде нічний спосіб життя. Тримається, на відміну від звичайної щипавки, більш мілких річок та струмків (Сарычев, 2007).

У той же час Г.О. Шандиков і Д.В. Кривохижа повідомляють про те, що сибірська щипавка надає перевагу глибоким русловим ділянкам річки з піщаним дном, звідки у період нересту або вночі на прибережні слабо замулені мілководдя, що заросли водною рослинністю (Шандиков, Кривохижа, 2008).

Те, що сибірська щипавка мешкає на дещо глибших глибинах і течії, ніж звичайна щипавка, припускає і Ю.В. Мовчан (2011).

У Рязанській області лімно-реофіл, тримається піщаних ділянок річок з дещо замуленим дном та помірною течією, хоча була виявлена і у заплавному озері (Иванчев, Иванчева, 2010).

У басейні річки Сури тримається як на мілководдях, на ділянках з піщаним, піщано-галечниковим або мулистим ґрунтом, так і в більш віддалених від берегів глибоководних біотопах. В результаті аналізу зустрічаємості в залежності від величини річки (відстань по руслу річки від витоку до місця вилову) встановлена приуроченість виду до більш дрібних річок (Ручин и др., 2016).

За нашими даними, у басейні Сіверського Дінця сибірська щипавка поступається у відносній чисельності іншим видам та формам з *Cobitis taenia*-комплексу у корінному руслі та водоймах, але переважає у невеликих водотоках, де часто є єдиним представником роду.

Живлення.

Фільтруючий мікрофаг, який головним чином споживає детрит та дрібних безхребетних донної інфауни. Живиться личинками хірономід, одноденок та волохокрильців, нематодами та т.і.), фіто- та зоопланктоном, діатомовими водоростями (Атлас..., 2003; Завьялов и др., 2007; Сарычев, 2007; Червона..., 2013).

Життєвий цикл.

Тривалість життя до 3–5 років (Червона..., 2013).

Статевозрілою у азійській частині ареалу, зокрема у Забайкаллі та Якутії, стає на 3 році життя при довжині 7–8 см, плодючість тут має від 156 до 3276 ікринок (Атлас..., 2003).

Нереститься в травні-червні, коли температура досягає 16–17 °С, серед нитчастих водоростей або іншої водної рослинності (IUCN..., 2017).

У європейській частині ареалу нереститься трохи пізніше звичайної щипавки, при температурі води

не нижче +18 °С, в травні – червні, ікра дрібна (близько 1 мм в діаметрі), плодючість 476–918 ікринок (Завьялов и др., 2007).

Досить часто вказується на недостатню вивченість біології та екології виду (Атлас..., 2003; Мовчан, 2011; Сарычев, 2007)

Загрози для виду в межах ареалу

Результати останніх молекулярно-генетичних досліджень показують, що азійські та європейські популяції *Cobitis melanoleuca* є генетично подібними, тому вони тісно пов'язані. Більш того, сибірська щипавка може бути останнім азійським іммігрантом роду *Cobitis* в Європі, який використовував північний шлях через Сибір, щоб розширити свій ареал (Perdices et al., 2015).

Деякі дослідники також вказують, що фактори, які обмежують поширення і стримують зростання чисельності, невідомі, і вид охорони не потребує (Завьялов и др., 2007).

І хоча даних щодо популяційних трендів для оцінки і чисельності недостатньо, вид, що у порівняно невеликий сучасний період створив величезний ареал у досить різних умовах навколишнього природного середовища дозволяє характеризувати його як еврибіонтний вид, щодо якого навряд чи існують загрози, більші ніж для більшості видів риб, яких ми вважаємо звичайними у сучасних умовах.

Загрози для виду в Україні

Головною загрозою для виду, згідно Червоної книги України (2009), є зникнення типових біотопів у результаті зміни гідрологічного, гідрохімічного та гідробіологічного режимів унаслідок гідротехнічного будівництва і техногенного забруднення води, але питання це потребує додаткового вивчення.

У східному регіоні України фактичні дані щодо зниження чисельності нами не виявлені. На ймовірне зниження чисельності можуть впливати забруднення і зниження проточності водойм, зникнення типових біотопів у результаті сильного замулювання та цвітіння води (Червона..., 2013).

Поточний стан охорони та спеціальних охоронних заходів

Серед специфічних заходів охорони або відтворення передбачено повну заборону вилову (Червона..., 2009), що, на нашу думку, є малоефективною дією, оскільки вилловлюватися сибірська щипавка може лише при наукових малькових відловів або під час відлову живця рибалками-любителями, а обсяги таких уловів не можуть розглядатися як загрози для існування такого широко розповсюдженого виду.

Сибірська щипавка беззаперечно мешкає в річках, що входять до територій або розташовані у безпосередній близькості до багатьох об'єктів ПЗФ у басейні Сіверського Дінця. Без сумніву, такі об'єкти наразі відіграють певну позитивну роль у збереженні виду, насамперед тим, що унеможливають корінну перебудову ландшафтів внаслідок господарської діяльності.

На думку Г.О. Шандикова та Д.В. Кривохижі, вид є відносно благополучним, а його природоохоронний статус у Червоній книзі України є передчасно завищеним (Червона..., 2013).

Пропозиції щодо заходів щодо збереження та відновлення чисельності сибірської щипавки в Україні

1. На нашу думку, заходів щодо охорони біологічного різноманіття взагалі і водних біоресурсів зокрема, передбачених чинним законодавством

Література

1. Атлас пресноводных рыб России. В 2 т. Т. 1., 2-е издание / Отв. ред. Ю.С. Решетников. – М.: Наука, 2003. – 379 с.
2. Богущая Н.Г., Насена А.М. Каталог бесчелюстных и рыб пресных и солоноватых вод России с номенклатурными и таксономическими комментариями. – М.: Товарищество научных изданий КМК, 2004. – 380 с.
3. Васильева Е.Д. Переописание, морфо-экологическая характеристика и распространение *Cobitis granoei* (Teleostei, Cobitidae) // Зоологический журнал. – 1988. – Т.67, вып.7. – С. 1025-1036.
4. Гончаров Г.Л. Знахідки риб видів, внесених до останнього видання Червоної книги України, на північному сході України // Матеріал и до 4-го видання Червоної книги України. Тваринний світ. Вип.7. т.1. – Київ: Інститут зоології ім. І.І. Шмальгаузена, 2018. – С. 207-209.
5. Загороднюк І., Коробченко М. Раритетна фауна Луганщини: хребетні першочергової уваги. – Луганськ: Видавництво «ШИКО», 2014 – 124 с.
6. Завьялов Е.В., Ручин А.Б., Шляхтин Г.В., Шашуловский В.А., Сонин К.А., Табачишин В.Г., Малинина Ю.А., Ермолин В.П., Якушев Н.Н., Мосолова Е.Ю. Рыбы севера Нижнего Поволжья. Кн. 1. Состав ихтиофауны, методы изучения. – Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 2007. – 208 с.
7. Иванчев В.П., Иванчева Е.Ю. Круглоротые и рыбы Рязанской области и прележащих территорий. – Рязань: НП «Голос губернии», 2010. – 292 с.
8. Колесник А.Н., Старко Н.В., Фоменко А.В. Фауна круглоротых и рыб участка реки Северский Донец в пределах Змиевского района Харьковской области // Вісник ХНУ ім. В.Н. Каразіна. Серія: Біологія. – Вип.5, № 768. – 2007. – С. 94–98.
9. Красная книга Белгородской области. Редкие и исчезающие растения, грибы, лишайники и животные. – Белгород, 2004. – 532 с.

України, є цілком достатньо для сталого мешкання сибірської щипавки у басейні Сіверського Дінця. Єдиною передумовою цього може бути лише дотримання органами державної влади, місцевого самоврядування та пересічними громадянами України вимог чинного природоохоронного законодавства.

2. Виконання норм чинного законодавства України щодо ведення державного кадастру тваринного світу та використання результатів моніторингу у процесах підготовки природоохоронних списків різного рівня, на засадах застосування для оцінки виду об'єктивних критеріїв, що базуються на кількісних показниках, дозволять оперативно реагувати на популяційні тренди сибірської щипавки видів у разі їх змін. .

10. Красная книга Волгоградской области. Т. 1. Животные / под ред. д.б.н., проф. В. П. Белика. – Воронеж: ООО «Издат-Принт», 2017.- 216 с.
11. Красная книга Воронежской области Т.2. Животные. Воронеж: «МОДЕК», 2011а – 424 с
12. Красная книга Липецкой области. Том 2. Животные. – Липецк: ООО «Веда Социум», 2014а. – 484 с.
13. Красная книга Ростовской области. Т. 1. Животные / Научный редактор: Ю.Г. Арзанов. – Ростов-на-Дону, 2014б. – 1399 с.
14. Красная книга Пензенской области Т.2. Животные / ред. Ильин В.Ю. – Пенза: «Пензенская правда», 2005. – 300 с.
15. Красная книга Рязанской области: официальное научное издание / отв.редакторы В. П. Иванчев, М. В. Казакова. – Рязань: НП «Голос губернии», 2011б. – 626 с.
16. Красная книга Саратовской области. Грибы. Лишайники. Растения. Животные / ред. Шляхтин Г.В. // Саратов: Издательство Торгово-промышленной палаты Саратовской области, 2006. – 528 с.
17. Красная книга Тамбовской области: Животные / О.Н. Артаев и др. – Тамбов: ООО «Издательство Юлис», 2012. – 352 с.
18. Мовчан Ю.В. Фауна Украины. Т.8. Рыбы. Вып. 3. – Киев: «Наукова думка», 1988. – 368 с.
19. Мовчан Ю.В. Риби України. Визначник-довідник. – К: «Золоті ворота», 2011. – 444с.
20. Ручин А.Б., Артаев О.Н., Клевакин А.А., Морева О.А., Осипов В.В., Левин Б.А., Ильин В.Ю., Михеев В.А., Ермаков А.С., Янкин А.В., Варгот Е.В., Алюшин И.В. Рыбное население бассейна реки Суры: видовое разнообразие, популяции, распределение, охрана. – Саранск : Издательство Мордовского университета, 2016. – 272 с.
21. Сарычев В.С. Рыбы и миноги Липецкой области. – Воронеж: Воронежский государственный университет, 2007. – 115 с.

22. Сарычев В.С., Иванчев В.П., Гладких К.К. Ихтофауна // Природа долины реки Сухая Лубна. Уникальные природные территории Липецкой области. – Воронеж: Изд-во «Научная книга», 2017 – С. 219-228.
23. Червона книга України. Тваринний світ. Під заг. ред. М.М. Щербака. Київ: Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана, 1994. – 461с.
24. Червона книга України. Тваринний світ. Під загальн. ред. чл.-кор. НАН України І. А. Акімова. – Київ: «Глобалконсалтинг», 2009. – 600 с.
25. Червона книга Харківської області. Тваринний світ / [за ред. Г. О. Шандикова, Т. А. Атемасової; гол. ред. В. А. Токарський]. – Харків: ХНУ, 2013. – 472 с.
26. Шандиков Г.А., Гончаров Г.Л. Редкие виды рыб бассейна Северского Донца Северо-восточной Украины // Вісник Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна. Серія: біологія. – 2008. – Вип.8, № 828. – С. 65–90.
27. Шандиков Г.А., Кривохижа Д.В. К вопросу о видовом составе и некоторых особенностях биологии щиповок рода *Cobitis* (Teleostei: Cypriniformes: Cobitidae) в верхнем и среднем течении Северского Донца Украины // Вісник Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна. Серія: біологія. – 2008. – Вип.8, № 828. – С. – 91-118.
28. Шевченко О., Власюк О., Ставчук І., Ваколюк М., Ілляш О., Рожкова А. Оцінка вразливості до зміни клімату: Україна. – Кліматичний форум східного партнерства (КФСП) та Робоча група громадських організацій зі зміни клімату (РГ НУО ЗК), 2014. – 61 с.
29. Eschmeyer W. N., Fricke R., Van der Laan R. Catalog of fishes: genera, species, references. – 2017. – <http://researcharchive.calacademy.org/research/ichthyology/catalog/fishcatmain.asp>
30. IUCN Red List of Threatened Species. – www.iucnredlist.org
31. Kottelat M. , Freyhof J. Handbook of European freshwater fishes. – Cornol: Publications Kottelat, 2007. – XIII. 646 p.
32. Nelson J. S., Grande T. C., Wilson M. V. Fishes of the World. 5th Edition. John Wiley & Sons, 2016. – 752 p.
33. Perdices A., Vasil'eva E., Vasil'ev V. From Asia to Europe across Siberia: phylogeography of the Siberian spined loach (Teleostei, Cobitidae) // – Zoologica Scripta. – 2015.– V.44, №1. – P 29–40.

Грищенко В.М.
Канівський природний заповідник
aetos2@ukr.net

Книш М.П.
Гетьманський національний природний парк
knysh.sumy@email.ua

ПРО ЗАНЕСЕННЯ ДІБРОВНИКА (*OCYRIS AUREOLUS*) ДО ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ

До недавнього часу дібровник або лучна вівсянка (*Ocyris aureolus*) вважався одним із найбільш численних птахів Палеарктики. Загальна його чисельність ще в 1980-х рр. оцінювалася в сотні мільйонів особин (Kamp et al., 2015). Тільки в лісостепу Середнього Сибіру у другій половині літа вона становила 1,6–3,3 млн. особин (Жуков, 2006). У Південному Заураллі в деяких біотопах густина населення у другій половині червня перевищувала 200 ос./км² (Блинова, Блинова, 1997).

Дібровник став хрестоматійним прикладом далекого розселення – вид китайського фауногенетичного комплексу (Штегман, 1938) поступово просуваючись на захід і північний захід досяг зрештою півночі Європи. Його неосяжний ареал простирався від Фінляндії, Латвії, Смоленської області Росії та північного сходу України до Тихого океану. При цьому навіть птахи європейської популяції летять зимувати до Південно-Східної Азії (Спангенберг, Судилова, 1954; Ojanen, 1997; Степанян, 2003). Тобто це ще й хрестоматійний приклад того, що шляхи міграції можуть повторювати шляхи розселення.

Існує думка (Назаренко, 1999), що величезний ареал дібровника сформувався внаслідок двох крупномасштабних екологічних подій, до чого була причетна господарська діяльність людини. Це – експансія аграрного ландшафту в Південній Азії, де переважає рисосіяння, і трансформація лісової рослинності Сибіру та Європейської Півночі з виникненням і поширенням таких вторинних угруповань як луки (пасовища, сінокоси, неугіддя) – сучасного гніздового біотопу дібровника.

Процес експансії дібровника досяг Європи у XIX ст., ще на його початку він не зустрічався захід-

ніше Уральського хребта. За сотню років (1825–1925) вид заселив територію площею у 2,7 млн. км² (Nowak, 1975). На північному заході Росії він з'явився в останні десятиліття XIX ст. – на початку XX ст. (Мальчевский, Пукинський, 1983). У 1902 р. був виявлений на верхньому Дніпрі в межах нинішньої Смоленської області Росії, а в 1920-х рр. – на Десні в нинішній Брянській області (Станчинський, 1929). В Україні дібровник почав гніздитися в заплаві Десни приблизно в той же час. В.В. Станчинський (1929) знайшов його на межі Чернігівської області у 1926 р., а в 1930 р. гніздування відмічене на південь від м. Новгород-Сіверський – біля сіл Пирогівка й Собич (Schepe, 1931). Є також дані про знахідку на гніздуванні біля м. Остер на Чернігівщині у 1912 р. (Емельяненко, 1916), але ця робота П.Г. Емельяненка належить до досить сумнівних джерел інформації, бо містить численні помилки. Тобто в Україну дібровник проник під час великої хвилі розселення, яка відмічалася в 1910–1920-ті рр. (Ojanen, 1997).

Залітні дібровники реєструвалися практично по всій Європі – на захід до Франції, Великобританії, Ірландії, Італії (Nowak, 1975; Cramp, Perrins, 1994; Glutz von Blotzheim, 1997). Є. Новак (Nowak, 1975) пов'язував такі далекі зальоти з невдалими спробами подальшого розселення.

Як залітний вид у гніздовий період дібровник відзначався в багатьох місцях і в Україні. А.К. Шепе (Schepe, 1931) спостерігав двох співаючих самців на острові Дніпра південніше Києва, М.В. Химин (1991) – біля с. Полонка Луцького району на Волині. Бачили їх декілька раз у Дніпропетровській області (Стаховський, 1954; Стаховський, Мясоедова, 1957; Булахов, Губкин, 1996.). Співаючий самець трапився біля с. Степанів-

ка-1 Приазовського району Запорізької області (Кošелев, Пересадько, 1996), а також у Лісовому масиві в м. Київ (Матус, 2002). У багатьох місцях дїбровника знаходили також під час міграцій: в околицях Канєва (Шарлемань, 1933), у Черкаському районі (Орлов, 1948), на Полтавщині в Зінківському й Гадяцькому районах (Гавриленко, 1946) та в заплаві р. Коломак у Полтавському районі (Байрак та ін., 2003). Зі статусом «рідкісний пролітний вид» дїбровник внесений до складу орнітофауни заказника «Печеніжський» на Харківщині (Кривецький, 1998).

Експансія дїбровника продовжувалася до 1980-х рр. У 1960-1970-х рр. відмічалася зростання чисельності виду в Ленінградській області (Мальчевський, Пукинський, 1983), а до початку 1980-х рр. – у Фінляндії (Ojanen, 1997). Але вже в 1990-ті рр. з'явилися перші свідчення швидкого й широкомасштабного скорочення чисельності (Kamp et al., 2015). У Росії протягом останнього десятиліття ХХ ст. вона знизилася більш як на 10%. У результаті вид, який мав у Європі статус *secure* отримав інший – *declining* (Birds in Europe, 2004). Про надзвичайно несприятливий розвиток подій свідчить і швидка зміна статусу виду в Міжнародному Червоному списку. У 2004 р. дїбровник отримав статус *near threatened*, у 2008 р. – *vulnerable*, у 2014 р. – *endangered* (Kamp et al., 2015). Зараз він уже *critically endangered* (BirdLife International, 2017).

Аналіз наявних даних показав катастрофічний спад чисельності всієї популяції цього виду на території Росії (між 1980-м і 2013 рр. на 84,3-94,7%), а в багатьох регіонах і повне зникнення (Kamp et al., 2015; Бурський, 2018; Мищенко, 2018 та ін.). Визначальним фактором прискореного зникнення цієї вївсьянки вважається широкомасштабний браконьєрський вилов на міграційних шляхах та в місцях зимівлі, перш за все у Східній та Південно-Східній Азії (Kamp et al., 2015). Мільйонні зграї дїбровників, яких у Китаї називають «рисовими птахами», скупчуються в період осінніх міграцій і на зимівлях на рисових та інших полях у Південному Китаї й сусідніх країнах. І в таких же величезних кількостях вони використовуються як делікатесна їжа на традиційному щорічному «Фестивалі їжі» в цій країні (Назаренко, 2018). Наприклад, лише в одному з міст Південного Китаю для цього свята відловлювали щорічно більше 100 тис. особин одного тільки дїбровника (Tomada, 2006). Лише для одного з магазинів у провінції Гуандун за сезон знищується близько 500 000 дїбровників (Fijen, 2015).

Формально цей бізнес був заборонений ще в 1997 р., але інтенсивний нелегальний вилов існує й понині. Не менш суттєва, а можливо, й основна причина – різка інтенсифікація сільського господарства в Китаї, що веде до значного хїмічного забруднення, скорочення площі оселищ, нестачі кормів і врешті-решт до росту смертності й погіршення стану птахів (Бурський, 2018; Мищенко, 2018). Вказується також на поголовну моду на опудала дїбровника в сучасному Китаї (Кулаков, 2018). Входить він і в число видів співочих птахів, що відловлюються птахоловами для утримання в клітках та продажу (Бекмансуров, 2018). У заплавлених угіддях європейської частини Росії додається ще один негативний фактор – повне припинення сінокосіння й випасу худоби, руйнування дренажних систем, що з роками приводить до заміни лучного різнотрав'я злаково-осоковими асоціаціями, заростанню чагарниками й заболочуванню (Мищенко, 2018). Негативно впливає на популяцію дїбровника й випалювання трави на луках (Thomas, Heim, 2016). Наразі дїбровник віднесений до рідкісних птахів європейського центру Росії як вид, чисельність якого скорочується (Список..., 1998), включений до ряду регіональних Червоних книг (Корольков, Миронов, 2001; Бородин, 2008 та ін.).

В Україні невелика ділянка ареалу дїбровника залишалася стабільною протягом десятиків років – аж до кінця ХХ ст. У 1990-ті рр., поселення цього птаха були зосереджені на відрізку деснянської заплави довжиною близько 90 км – від кордону з Російською Федерацією на південь до с. Радичів Копорського району Чернігівської області (Афанасьєв и др., 1992; Книш, 1995; Грищенко та ін., 1999; Grischtschenko, 2001). Дїбровники гніздилися там само, де були виявлені ще в 1920-ті рр.

Поширення цієї вївсьянки дуже спорадичне, окремі місця гніздування значно віддалені одне від одного. В кінці ХХ ст. було відомо чотири поселення: околиці с. Очкине Середино-Будського району – можливо, до 5 пар, с. Коротченкове та с. Собич Шосткинського району Сумської області, околиці с. Радичів Копорського району Чернігівської області – приблизно по 10 пар у кожному з цих локалітетів (Афанасьєв и др., 1992; Книш, 1995; Грищенко та ін., 1999; Гаврись, 2003). Гніздування в інших місцях на півночі Сумської та Чернігівської областей не виключалось, але вид ніде більше не знаходили (Grischtschenko, 2001). Слід зауважити, що повідомлення про гніздо дїбровника зі слабо насиженими яйцями, знайдене 10.05.1976 р.

в лісовому яру зі струмком поблизу с. Малі Проходи Харківського району Харківської області (Гудина, 2009) – явно помилкове, адже указаний біотоп і фенодата зовсім не відповідають особливостям поширення й біології виду.

На гніздуванні дібровник дотримується певної стації – заплавної лук у долинах річок – і більше ніде не гніздиться. В умовах заплави Десни птахи оселяються на підвищених ділянках сінокошних лук, які прилягають до річки або заболочених стариць; ділянок із чагарником вони уникають. Тут серед відносно невисокого травостою, як правило, присутні високорослі рослини – рутвиця блискуча, гадючник звичайний, зрідка кінський щавель.

Прилітають дібровники пізно, зазвичай у третій декаді травня чи на початку червня. Масове гніздування спостерігається у другій декаді червня. Гнізда птахи влаштовують на землі серед невисокої трави. У двох знайдених повних кладках було по 5 яєць (Афанасьєв и др., 1992; Книш, 1995). У кінці липня більша частина птахів покидає район гніздування, останні – в першій половині серпня. Найбільш пізня зустріч – 11.08.1982 р. (Афанасьєв и др., 1992).

За різними оцінками, станом на 1990-ті рр. загальна чисельність дібровника в Україні не перевищувала 50-100 пар (Grischtschenko, 2001; Гаврись, 2003). Пізніше, у XXI ст., стан популяції значно погіршився. Наші (за активної участі В.М. Малишка) пошуки у 2011 і 2018 рр. на луках у заплаві Десни засвідчують прогресуючу деградацію виду, відсутність раніше відомих його поселень. Єдиний раз поодинокий самець трапився 23.07.2011 р. на лузі поблизу с. Боровичі Середино-Будського району Сумської області. Є також неперевірені дані орнітологів-аматорів про зустрічі на верхньому Дніпрі в Чернігівській області. Показово, що в заплаві Десни в суміжній з Україною Брянській області Росії в останні десятиріччя дібровник також не відзначався, незважаючи

на цілеспрямовані пошуки цього виду (Лозов и др., 1997; Косенко, Кайгородова, 2011).

Очевидно, що різке погіршення стану деснянської популяції дібровника визначається тими ж негативними факторами, які діють на всьому гніздовому ареалі й на зимівлях, проте тут можуть бути і свої регіональні особливості, наприклад, раннє сінокошення, випасання худоби в місцях гніздування тощо.

Таким чином, гостро стоїть питання про заходи зі збереження цього виду, посилення його охоронного статусу. Дібровник занесений до Червоного списку МСОП як вид, що перебуває у стані критичної загрози, знаходиться під охороною Бернської конвенції, включений до «Переліку видів тварин, що підлягають особливій охороні на території Сумської області». Однак цих суто декларативних заходів недостатньо. Надмірна обмеженість і спорадичність поширення, негативна динаміка й раніше малої чисельності дібровника в Україні та інші несприятливі обставини змушують глибоко задуматися над проблемами його охорони і з більшою певністю розглянути раніше поставлене питання про занесення дібровника до Червоної книги України (Афанасьєв и др., 1992; Книш, 1995; Грищенко, 1998; Гаврись, 2003). На наш погляд, у другу і третю її редакції (Червона книга України, 1994, 2009) він не був занесений помилково.

Поки не пізно, цю помилку слід виправити – дібровника необхідно занести до Червоної книги України. Це надасть правову основу для охорони кожного відомого поселення виду, наприклад, шляхом створення сезонних заказників. Також посилить інтерес до дібровника, сприятиме розвитку моніторингових досліджень, що диктується необхідністю слідкувати за поширенням і станом населення виду, якістю лучних біотопів і всього заплавної комплексу Десни. Необхідно провести ретельне обстеження заплави Десни в межах колишнього ареалу дібровника, а також інших можливих місць його гніздування.

Література

1. Афанасьєв В.Т., Гаврись Г.Г., Клестов Н.Л. Орнитофауна деснянської пойми і її охорона. Київ, Ін-т зоол. АН України. – 1992. – 58 с. (Препринт 92.7).
2. Байрак О.М., Проскурня М.І., Стецюк Н.О., Слюсар М.В., Томін Е.Ф., Гостудим О.М. Еталони природи Полтавщини: Розповіді про заповідні території. – Полтава: Верстка, 2003. – 212 с.
3. Бекмансуров Р.Х. О необходимости запрета отлова дубровника с целью клеточного содержания и коммерции на территории России // Первый Всероссийский орнитол. конгресс. (г. Тверь, Россия, 29 января – 4 февраля 2018 г.). Тез. докл. – Тверь, 2018. – С. 27.
4. Блинова Т.К., Блинов В.Н. Птицы Южного Зауралья: Лесостепь и степь. Т. 1. Фаунистический обзор и охрана птиц. – Новосибирск: Наука, 1997. – 296 с.
5. Бородин О.В. Дубровник *Emberiza aureola* Pallas, 1773 // Красная книга Ульяновской области. – Ульяновск, 2008. – С. 452-453.
6. Булахов В.Л., Губкин А.А. Современное состояние орнитофауны Днепропетровщины // Праці Українсько-

- го орнітологічного т-ва. Т. 1. – 1996. – С. 3-18.
7. Бурский О.В. Множественная природа сокращения численности дубровника // Первый Всероссийский орнитологический конгресс (г. Тверь, Россия, 29 января – 4 февраля 2018 г.). Тезисы докладов. – Тверь, 2018. – С. 48.
  8. Гаврись Г.Г. Вівсянка-дїбровник // Птахи України під охороною Бернської конвенції. – Київ, 2003. – С. 377-378.
  9. Грищенко В.М. Про занесення нових видів птахів до Червоної книги України // Беркут. – 1998. – Т. 7, вип. 1-2. – С. 94-103.
  10. Грищенко В.М., Яблонowska-Грищенко Є.Д., Атамась Н.С., Кушка Т.Я., Негода В.В. До орнітофауни середньої течії Десни // Беркут. – 1999. – Т. 8, вип. 1. – С. 108-110.
  11. Гудина А.Н. Редкие и малоизученные птицы Восточной Украины. Т. 3. Passeriformes. – Запорожье: Днепровский металлург, 2009. – 182 с.
  12. Емельяненко П.Г. Птицы Остерского уезда Черниговской губернии // Птицеведение и птицеводство. – 1916. – Т. 7, вып. 3. – 106-172.
  13. Жуков В.С. Птицы лесостепи Средней Сибири. – Новосибирск: Наука, 2006. – 492 с.
  14. Кошелев А.И., Пересадько Л.В. Новые данные о редких залетных птицах Северного Приазовья // Території, що важливі для збереження птахів в Україні – ІВА програма: Мат-ли конф. – Київ, 1996. – С. 56-57.
  15. Книш М.П. Матеріали до поширення та біології дїбровника в Україні // Беркут. – 1995. – Т. 4, вип. 1-2. – С. 43-44.
  16. Корольков А.К., Миронов В.И. Дубровник – *Emberiza aureola* Pallas, 1773 // Красная книга Курской области. Том 1. Редкие и исчезающие виды животных. – Тула, 2001. – С. 95.
  17. Кривицкий И.А. Заказник «Печенежский» и его орнітофауна // Птицы бассейна Северского Донца. Вып. 4-5. – Харьков, 1998. – С. 12-22.
  18. Косенко С.М., Кайгородова Е.Ю. Птицы биосферного резервата «Неруссо-Деснянское Полесье». – Брянск, 2011. – 89 с.
  19. Кошелев А.И., Пересадько Л.В. Новые данные о редких залетных птицах Северного Приазовья // Території, що важливі для збереження птахів в Україні – ІВА програма: Мат-ли конф. – Київ, 1996. – С. 56-57.
  20. Кулаков Д.В. Гнездование дубровника *Emberiza aureola* в Вологодской области // Рус. орн. журн. – 2018. – Т. 27, экспресс-вып. № 1597. – С. 1821-1823.
  21. Лозов Б.Ю., Коршунов Е.Н., Коршунова Е.Н., Шпиленок И.П. Фауна редких и уязвимых птиц Неруссо-Деснянского физико-географического района и проблемы ее сохранения // Редкие и уязвимые виды растений и животных Неруссо-Деснянского физико-географ. района. Брянск: Грани, 1997. – С. 149-214.
  22. Мальчевский А.С., Пукинский Ю.Б. Птицы Ленинградской области и сопредельных территорий: история, биология, охрана. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1983. – Т. 2. – 504 с.
  23. Матус А.А. Встречи некоторых редких видов птиц в Среднем Приднепровье // Беркут. – 2002. – Т. 11, вип. 1. – С. 26.
  24. Мищенко А.Л. Дубровник в Европейской России: история побед и поражений // Первый Всероссийский орнитологический конгресс (г. Тверь, Россия, 29 января – 4 февраля 2018 г.). Тезисы докл. – Тверь, 2018. – С. 226.
  25. Назаренко А.А. Хозяйственная деятельность как фактор роста фаун и сообществ птиц на восточной окраине Азии: приглашение к дискуссии // Вестн. ДВО РАН. – 1999. – Вып. 1. – С. 22-30.
  26. Назаренко А.А. Великое в малом: нетривиальная динамика популяции, ареала и направленности сезонных миграций у буробойки белоглазки *Zosterops erythropleurus* в XIX-XX столетиях (о коллизии региональное биоразнообразие – хозяйственная деятельность) // Рус. орн. журн. – 2018. – Т. 27, экспресс-вып. № 1555. – С. 168-193.
  27. Орлов П.П. Орнітофауна Черкаського району // Наукові записки / Черкаський держ. ін-т. – Черкаси, 1948. – Вип. 2, кн. 2. – 117 с.
  28. Спангенберг Е.П., Судилловская А.М. Род овсянки // Птицы Советского Союза. М.: Сов. наука, 1954. – Т. 5. – С. 376-498.
  29. Список редких гнездящихся птиц Европейского центра России // Редкие виды птиц Нечерноземного центра России. – М., 1998. – С. 318-320.
  30. Станчинский В.В. Географическая изменчивость и распространение дубровника, *Emberiza aureola* Pall. // Ежегодник Зоол. музея АН СССР. – 1929. – Т. 29. – С. 243-265.
  31. Стаховский В.В. Некоторые данные о птицах днепровской плавни в связи со строительством Каховской ГЭС // Третья экологическая конф.: Тез. докл. Ч. 3 / Киев. гос. ун-т. – Киев, 1954. – С. 158-160.
  32. Стаховский В.В., Мясоедова О.М. Некоторые данные о наземных позвоночных Днепровской плавни в связи со строительством Каховской ГЭС // Вопросы экологии. – Киев, 1957. – Т. 2. – С. 182-189.
  33. Степанян Л.С. Конспект орнитологической фауны России и сопредельных территорий (в границах СССР как исторической области). – М.: Академкнига, 2003. – 808 с.
  34. Химин М.В. Перше спостереження вівсянки-дїбровника (*Emberiza aureola*) на заході України // Каталог орнітофауни західних областей України. – Луцьк, 1991. – Вип. 2. – С. 137-138.
  35. Червона книга України. Тваринний світ. – Київ: Українська енциклопедія, 1994. – 464 с.
  36. Червона книга України. Тваринний світ. Т. 2 / за ред. І. А. Акімова. – Київ: Глобалконсалтинг, 2009. – 600 с.
  37. Шарлемань М. Матеріали до орнітології Державного лісостепового заповідника ім. Т. Шевченка та його околиць // Журн. біо-зоол. циклу ВУАН. – 1933. – Т. 2, вип. 6. – С. 93-108.

38. Штегман Б.К. Основы орнитогеографического деления Палеарктики // Фауна СССР: Птицы. – Т. 1, ч. 2. – М.-Л.: Изд-во АН СССР, 1938. – С.1-157.
39. BirdLife International 2017. *Emberiza aureola*. The IUCN Red List of Threatened Species 2017: e.T22720966A119335690.
40. Birds in Europe: population estimates, trends and conservation status. – Cambridge, UK: BirdLife International, 2004. (BirdLife International Series № 12). – 374 p.
41. Cramp S., Perrins C.M. (Eds.). Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and North Africa. The Birds of the Western Palearctic. – Oxford: Oxford Univ. Press, 1994. – Vol. 9. Buntings and New World Warblers. – P. 264-276.
42. Fijen T.P.M. Dramatic decline of Yellow-breasted Bunting due to illegal trapping // Dutch Birding. – 2015. – Vol. 37, is. 5. – P. 337-338.
43. Glutz von Blotzheim U.N. (Hrsg.). Handbuch der Vögel Mitteleuropas. – Bd. 14, Teilbd. 3. Emberizidae. – Wiesbaden: Aula Verlag, 1997. – S. 1723-1748.
44. Grischtschenko V. Die Weidenammer *Emberiza aureola* in der Ukraine // Ornithol. Mitteilungen. – 2001. – Bd. 53, Nr. 9. – S. 303-306.
45. Kamp J., Oppel S., Ananin A.A., Durnev Y.A., Gashev S.N., Hölzel N., Mishchenko A.L., Pessa J., Smirenski S.M., Strelnikov E.G., Timonen S., Wolanska K. and Chan S. Global population collapse in a superabundant migratory bird and illegal trapping in China // Conservation Biology. – 2015. – Vol. 29, is. 6. – P. 1684-1694.
46. Nowak E. Ausbreitung der Tiere. Neue Brehm-Bücherei. 480. – Wittenberg Lutherstadt: A. Ziemsen Verlag, 1975. – 144 S.
47. Ojanen M. Yellow-breasted Bunting // The EBCC Atlas of European Breeding Birds: Their Distribution and Abundance. – London: Poyser, 1997. – P. 756.
48. Schepe A. Zum Vordringen der Weidenammer (*Emberiza aureola* Pall.) in der Ukraine // Ornithol. Monatsber. – 1931. – Bd. 39, H. 3. – S. 88-89.
49. Tamada K. Population change of grassland birds over ten years in Nakashibetsu, eastern Hokkaido // Ornithol. Sci. – 2006. – Vol. 5. – P. 127-131.
50. Thomas A., Heim W. Die Weidenammer verschwindet – Welche Gefahren drohen im Brutgebiet? // Vogelwarte. – 2016. – Bd. 54, H. 4. – S. 350-351.

Некрасова О. Д.¹,
Смірнов Н. А.²,
Марущак О. Ю.¹,
Коршунов О. В.³,
Коцержинська І. М.¹

¹ Інститут зоології імені І. І. Шмальгаузена НАН України
E-mail: vse_okei@bigmir.net; oneks22@gmail.com

² Чернівецький обласний краєзнавчий музей
E-mail: nazsmirnov@gmail.com

³ Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
E-mail: alexeyukorshunov@gmail.com

ЗМІНА ОХОРОННОГО СТАТУСУ ТА ТОЧКИ ЗНАХІДОК ТРИТОНА ГРЕБІНЧАСТОГО *TRITURUS CRISTATUS* (AMPHIBIA, SALAMANDRIDAE) В УКРАЇНІ

За сучасними даними тритон гребінчастий *Triturus cristatus* (Laurenti, 1768) в країнах Європи є рідкісним видом, тому включений до різноманітних «червоних списків» та підлягає охороні (Постанова Кабінету міністрів “Ministru kabineta noteikumi Nr.396” про охорону видів Латвії тощо). Так, наразі тритона включено у Додаток II – категорія «Види, що підлягають особливій охороні», Резолюцію № 6 (Emerald Network) Бернської конвенції (БК) та в Додатки II і IV до Директиви ЄС з природних оселищ. Існують місцеві програми, присвячені збереженню виду в деяких частинах його ареалу (наприклад, Польща, Німеччина, Прибалтійський регіон (LIFE2004NAT/EE/000070) тощо). У Червоному списку Міжнародного Союзу Охорони Природи (ЧС МСОП, IUCN Red List 2018 – LC категорія) відзначено негативні популяційні тенденції – скорочення ареалу тритона. В Україні вид занесено до регіональних червоних списків Чернівецької, Київської, Полтавської, Харківської та Миколаївської областей.

Поширений *T. cristatus* від Великої Британії та Франції до Зауралля. Північна межа ареалу проходить через Литву на північний схід через Латвію, Естонію, Фінляндію, а далі – на північ Росії. Південна межа ареалу простягається від Франції, Українських Карпат та Закарпаття, через Румунію, Молдову, через центральну Україну до середньої Росії та Зауралля (Кузьмин, 2012). Таким чином, через Україну проходить південна межа його ареалу. На територію України припадає біля 15 % його ареалу (Amphibian

Species of the World 6.0). Цей вид поширений переважно в західній та північній частинах України в лісових і лісостепових біотопах, заходячи долинами річок і в степову частину України (Тарашук, 1959). Таким чином, тритон був поширений у 18 областях України (Писанец, 2007; Некрасова, 2015; Смірнов, 2014, 2018). Вивчення цього виду є дуже актуальним, оскільки в літературі майже немає інформації щодо сучасного стану популяцій *T. cristatus* в межах України, що, з урахуванням глобальних кліматичних змін, стає надзвичайно важливим в контексті оцінки та збереження біорізноманіття. Враховуючи вищезазначене, було проведено дослідження і зібрано інформацію щодо поширення тритона в різних частинах ареалу в межах України – в Західній (Івано-Франківська, Львівська, Чернівецька обл. – Смірнов Н. А.), Центральній та Північній (Вінницька, Рівненська, Житомирська, Київська, Черкаська, Чернігівська обл. – Некрасова О. Д., Марущак О. Ю.) та в Східній (Чернігівська та Сумська обл. – Коцержинська І. М.; Харківська обл. – Коршунов О. В.).

Дослідження щодо поширення тритона в західній частині України.

За літературними даними в Закарпатській області *T. cristatus* більш рідкісний вид, ніж «червонокнижний» *T. dobrogicus* (Куртяк, Межжерин, 2005). Так, чисельність гребінчастого тритона за останні 30 років знизилась у 3,3 рази. В Закарпатті поділ видових ареалів *T. cristatus* та *T. dobrogicus* відбувається на висоті 120–150 м. При цьому фактором, що

визначає ізоляцію в місцях перекирвання висотності розподілу, стає екологічне роз'єднання, обумовлене різною біотопічною специфікою видів: дунайського тритона – до степових ландшафтів, а гребінчастого – до лісових (Куртяк, Межжерин, 2005).

Прикарпатські області (Івано-Франківська, Львівська, Чернівецька).

Судячи з наявних відомостей – результатів наших досліджень і літературних даних (Смірнов, Скільський, 2012; Смірнов, 2014, 2017а, 2018а, б; Андріїшин, Решетило, 2016; Андріїшин, 2017), гребінчастий тритон в прикарпатських областях (Івано-Франківській, Львівській та Чернівецькій) на даний час є хоч і відносно широко розповсюдженим, проте доволі нечисленним видом хвостатих земноводних. На початку ХХІ ст. його щільність населення повсюдно низька.

У переважній більшості випадків у нерестовий період трапляються поодинокі особини або групи до 5 ос. (дуже рідко – 10 ос. чи більше) (табл. 1). Низькою є також частота трапляння виду – у період 2005–2018 рр. ми виявляли гребінчастих тритонів лише в 3,9 % обстежених водойм (n=1506), хоча в різні роки цей показник коливався від 1,1 до 18,2 %.

Аналіз літературних даних (Андреев, 1953; Никитенко, 1959; Яременко, 1959; Полушина, Кушнірук, 1962; Щербак, Щербань, 1980), дозволяє припустити, що в другій половині ХХ ст. *T. cristatus* траплявся в регіоні повсюдно та був численнішим. Наприклад, Н. А. Полушина

та В. О. Кушнірук (1962) навіть порушували питання про необхідність регулювання його чисельності в риборозплідних господарствах. Також в колекціях Національного науково-природничого музею (Писанець, 2003) наявні окремі вибірки, зібрані в 1978 р., які містять 20–48 екз. гребінчастих тритонів.

Упродовж останнього десятиліття нами зареєстровані випадки зникнення низки нерестових водойм цього виду в Чернівецькій області (насамперед, на урбанізованих територіях) внаслідок їх висушування та засмічення; негативний вплив на локальні популяції *T. cristatus* має вселення інвазійного виду риб *Perccottus glenii* (Смірнов, 2007; Смірнов, Скільський, 2012; Смірнов, 2014, 2018а, б; Смірнов, Одочук, 2017; Н. А. Смірнов, неопубл. дані). Крім того, до скорочення чисельності виду, ймовірно, призвела аномальна спека за нестачі опадів у теплий період 2015–2018 рр., внаслідок чого значна частина нерестових водойм виду повністю пересихала до завершення метаморфозу личинок *T. cristatus*.

Зважаючи на загалом низьку сучасну чисельність виду, гребінчастий тритон включений до переліку тварин, які підлягають регіональній охороні на території Чернівецької області (рішення 13-ї сесії Чернівецької обласної ради V скликання від 07.06.2007 р., № 145-13/07), а також пропонується для включення до аналогічного списку тварин Івано-Франківської області (Смірнов, 2018б).

Таблиця 1. Знахідки *T. cristatus* в Івано-Франківській, Львівській та Чернівецькій областях (2009–2018 рр.).

Вид	Місце знахідки	Координати у десятковій системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>T. cristatus</i>	окол. с. Дубівці, Кіцманський р-н, Чернівецька обл.	48,3693	25,7119	21.03.2010; 08.08.2010	2 ad.; 1 ad. (загинули на дорозі)	Смінов Н. А. (Смірнов, Скільський, 2012)
- // -	с. Шипинці, Кіцманський р-н, Чернівецька обл.	48,370	25,735	2010–2018	поодинокі ad.	- // -
- // -	с. Кам'яна, Сторожинецький р-н, Чернівецька обл.	48,219	25,817	30.03.2010	9 ad.	Смірнов Н. А., Скільський І. В. (Смірнов, Скільський, 2012)
- // -	уроч. Стебник, смт Берегомет, Вижицький р-н, Чернівецька обл. (НПП «Вижицький»)	48,1459	25,2801	13.05.2010; 13.06.2010; 06.06.2011; 09.06.2011; 27.03.2012; 12.04.2012; 22.05.2012; 10.08.2015	14 ad.; larvae; 1 ad.; 1 ad.; 6 ad.; 5 ad.; 1 ad.; 2 ad.	Смірнов Н. А., Скільський І. В., Суслик М. М., Тімаков А. Ю., Одочук П. І. (Смірнов, Скільський, 2012)

Вид	Місце знахідки	Координати у десятковій системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	зак. «Княздвірський», окол. с. Княздвір, Коломийський р-н, Івано-Франківська обл.	48,5598	24,9048	1.05.2011; 6.05.2011	5 sad.; 1 ad.	Смірнов Н. А., Карашівський В. Б., Карашівська І. В. (Смірнов, 2017)
- // -	смт Красноільськ, Сторожинецький р-н, Чернівецька обл.	48,0209	25,5071	02.06.2011	3 ad.	Смірнов Н. А., Скільський І. В., Суслик М. М. (Смірнов, Скільський, 2012)
- // -	с. Біла, Кіцманський р-н, Чернівецька обл.	48,31828	25,88905	11.07.2011	lar.	Смірнов Н. А. (Смірнов, Скільський, 2012)
- // -	с. Коростувата, Кіцманський р-н, Чернівецька обл.	48,3400	25,7293	11.07.2011; 12.07.2013	1 ad., lar.; 10 ad., lar.	Смірнов Н. А. (Смірнов, Скільський, 2012)
- // -	лісопарк «Гарячий Урбан», м. Чернівці, Чернівецька обл.	48,2887	25,9944	10.04.2012; 20.05.2012; 8.06.2012; 20.06.2012; 02.08.2013; 22.03.2017; 09.06.2017	1 ad.; 1 ad.; 2 ad.; 3 ad.; lar.; 10 ad.; 1 ad., lar.	- // -
- // -	окол. с. Княжий Міст, Мостиський р-н, Львівська обл.	49,8005	23,4082	13.05.2012	5 ad.	Смірнов Н. А. (Смірнов, 2014)
- // -	м. Хирів, Старосамбірський р-н, Львівська обл.	49,5242	22,8466	15.05.2012	1 ad.	- // -
- // -	с. Ценжів, Тисменицький р-н, Івано-Франківська обл.	49,0088	24,6127	29– 30.07.2012	5 lar.	Смірнов Н. А., Смірнов Д. А. (Смірнов, 2014)
- // -	окол. с. Костинці, Сторожинецький р-н, Чернівецька обл.	48,2736	25,6256	16.04.2013	2 ad.	Смірнов Н. А. (Смірнов, 2014)
- // -	окол. с. Рудники, Снятинський р-н, Івано-Франківська обл.	48,4388	25,3141	17.04.2013	1 ad.	- // -
- // -	окол. с. Іспас, Вижницький р-н, Чернівецька обл.	48,2783	25,2572	25.04.2013	1 ad.	- // -
- // -	с. Долішній Шепіт, Вижницький р-н, Чернівецька обл.	48,0123	25,2838	12.07.2015	3 ad.	Смірнов Н. А.
- // -	с. Чорнівка, Новоселицький р-н, Чернівецька обл.	48,4271	26,0226	29.07.2016	1 ad., lar.	Смірнов Н. А., Скільський І. В.
- // -	заказник «Цецино», зх. окр. м. Чернівці, Чернівецька обл.	48,3014	25,8491	04.05.2017	3 ad.	Смірнов Н. А.
- // -	окол. с. Васловівці, Заставнівський р-н, Чернівецька обл.	48,4308	25,9599	11.05.2017	1 ad.	- // -
- // -	окол. с. Заволока, Сторожинецький р-н, Чернівецька обл.	48,2578	25,8960	18.05.2017	1 ad., lar.	- // -
- // -	Садгірське л-во, пн.-зх. окр. м. Чернівці, Чернівецька обл.	48,2578	25,8960	19.05.2017	1 ad., lar.	- // -
- // -	окол. с. Грушівка, Глибоцький р-н, Чернівецька обл.	48,1543	25,9860	23.05.2017	1 sad.	Смірнов Н. А., Скільський І. В.
- // -	окол. с. Багна, Вижницький р-н, Чернівецька обл.	48,23403	25,19995	02.07.2017	4 ad.	Смірнов Н. А.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятичній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
-// -	окол. с. Шепарівці, Коломийський р-н, Івано-Франківська обл.	~48,55	~24,96	23.09.2017	1 ad.	Грицьків О.
-// -	окол. с. Крилос, Галицький р-н, Івано-Франківська обл.	49,09	24,71	15.03.2018	1 ad.	Бучко В. В.
-// -	окол. с. Воронів, Рогатинський р-н, Івано-Франківська обл.	49,5058	24,5174	7.05.2018	1 sad.	Смірнов Н. А., Бучко В. В.
-// -	окол. с. Гравівка, Калуський р-н, Івано-Франківська обл.	48,8788	24,3972	10.05.2018	1 ad.	Смірнов Н. А., Бучко В. В., Дмитраш-Вацеба І. І.

Дослідження щодо поширення тритона в центральній частині ареалу.

Раніше *T. cristatus* був доволі поширеним у таких містах як Київ, Харків, Полтава, особливо в лісопарковій частині (Гавриленко, 1970; Кривцикий и др., 1986; Некрасова, 2015). За даними М. Шарлеманя (1917), який відносив цього тритона до роду *Molge* (*M. cristata* Laur.), на поч. ХХ ст. в околицях Києва цей вид був досить розповсюджений, але траплявся рідше ніж звичайний тритон (*Lissotriton vulgaris* (Linnaeus, 1758)). Наприкінці ХХ ст. тритон гребінчастий мешкав у центральній частині Києва (водойми Ботанічного саду ім. акад. О. Фоміна, фонтан та водойми біля метро «Дорогожичі» та «Сирець» тощо). Але найчастіше цей вид виявляли в лісопарковій зоні Києва – в ставках Голосіївського лісу, біля Національного Експоцентру України (у калюжі 20 кв. м, 30 тритонів – період розмноження, Київ, 2000 р.), у Конча-Заспі та у Святошинських ставках (Некрасова, 2007). В більшості цих локалітетів нині тритони вже не зустрічаються. Відносна чисельність тритона у Канівському природному заповіднику (1996-2001 рр.) у перерахунку на 10 заборо-діб у порядку зростання по біотопах була наступною: шельюжники – 0,06 ос., заливні луки – 0,11 ос., аморфники – 0,22 ос., топольники аморфові – 0,39 ос., верболози – 1,44 ос., заплавної ліс – 1,94 ос. (Ружиленко, Некрасова, 2007). У верхній

частині Дніпровського басейну (табл. 2) чисельність скоротилась більш ніж утричі, а з деяких біотопів він взагалі зник. Наразі відомі тільки поодинокі випадки зустрічей тритонів, чисельність скорочується. В меліоративній мережі каналів трапляється рідко. На торфових болотах та у заплавах озер на 1 га сприятливих болотних угідь на території Шацького національного парку виявлено до 7–11 дорослих особин (Башта та ін., 2016)

Загалом на території Правобережного Полісся тритон гребінчастий, хоч і траплявся рідше, ніж звичайний тритон, проте доволі численні знахідки були відмічені в період 1979-1980 рр. (Заброда, 1983; колекції Національного науково-природничого музею НАН України) за матеріалами, зібраними Забродою С. Н., Осташко Н. Г., Ісаєвим Ю. Н. (до 40 особин) на території Шацьких озер, с. Словечне (Житомирська обл.), м. Ірпінь (Київська обл.), с. Локниця (Рівненська обл.) тощо. У період польових досліджень в 2018 р. було виявлено лише поодинокі особини тритона гребінчастого. За свідченнями місцевих жителів, представники даного виду не були помічені у водоймах протягом останніх трьох років. У період з 1983 р. кількість зустрічей тритона гребінчастого на Правобережному Поліссі знизилась з 54 точок реєстрації (1978-1983) до менш ніж десятка (2010-2018).

Таблиця 2. Знахідки *T. cristatus* у Центральній та Північній частині ареалу (Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська, Черкаська, Вінницька обл.) та в басейні Дністра.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятичній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
Київська обл.						
<i>T. cristatus</i>	Київ, ВДНХ, НПП «Голосіївський»	50,3734	30,4743	06.04.2018	11 ad	Розов С.
-// -	Крячки-Васильків	50,2143	30,2924	2008	3 ad	Василюк О. В
-// -	Київ, Святошинські ставки	50,4617	30,3018	2012	1 ad	Некрасова О. Д.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятковій системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	Київ, Святошинські ставки	50,4636	30,2557	2017	1 ad	Некрасова О. Д., Маруцак О. Ю.
- // -	Переяслав-Хмельницький район, між сс. Чирське – Студеники	50,1483	31,5430	2012	1 ad	Некрасова О. Д., Куйбіда В. В.
- // -	Вишгородський район, с. Ровжі	50,8514	30,6152	2010	1 ad	Некрасова О. Д.
Рівненська обл.						
<i>T. cristatus</i>	Рокитнівський р-н, канава на лузі в лісі, Старосільське лісництво	51,6473	27,1013	15.05.2018	1 ad	Маруцак О. Ю.
- // -	Дубровицький р-н, кв. 64, Північне лісництво	51,6936	27,0899	15.05.2018	1 ad	- // -
- // -	Сарненський р-н, залишки в гнізді великого хижого птаха	51,6989	26,7367	13.08.2018	1 ad	Франчук М.
Житомирська обл.						
<i>T. cristatus</i>	Ємільчинський р-н, копанка у смт. Ємільчине	50,8820	27,7945	06.2008	1 ad	Маруцак О. Ю.
- // -	Малинський р-н, оз. в с. Чоповичі	50,8340	28,9431	18.06.1996	1 ad	Кириченко А.
- // -	Овруцький район, с. Селезіївка	51,5490	28,1246	06.2013	1 ad	Некрасова О. Д.
Черкаська обл.						
<i>T. cristatus</i>	Канівський ПЗ	49,7410	31,4929	06.2016	2 ad	Оскирко О. С.
Вінницька обл.						
<i>T. cristatus</i>	Калинівський район, Гушинська дача	49,4234	28,3828	7.06.2018	2 ad	Некрасова О. Д.
Хмельницька область						
<i>T. cristatus</i>	Кам'янець-Подільський район, Маків	48,7984	26,6467	24-29.05.2016	4 ad	Некрасова О. Д.
- // -	Кам'янець-Подільський район, Вербка	48,8082	26,6414	24-29.05.2016	1 ad	- // -

Дослідження поширення тритона на сході ареалу в Україні.

За літературними даними *T. cristatus* (4 ос., с. Харківці, 2007-2013) зустрічається в меншій кількості ніж звичайний тритон в Полтавській області (Світін, Петренко, 2014).

На північному сході України в басейні Десни (табл. 3) спостерігається зменшення кількості знайджок гребінчастого тритона. Багато нерестових водойм тритонів пересохли. За повідомленнями місцевих

жителів, раніше тритони часто ловились на вудку, а вже років 10 зовсім немає (опроси в Середино-Будському районі Сумської обл. та в Куликівському та Ніжинському районах Чернігівської обл.). За багаторічний період дослідження в Деснянсько-Старогутському НПП спостерігається значне скорочення зустрічей гребінчастого тритона – в 1998-2003 рр вид зустрічався майже в усіх неглибоких водоймах в Старогутській частині, в 2016-2018 рр – лише поодинокі знахідки.

Таблиця 3. Знахідки *T. cristatus* в басейні Десни.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
Сумська обл.,						
<i>T. cristatus</i>	Серединобудський р-н, в ок. с. Стара Гута; канали біля болота березово-осокового в березовому лісі 16 кв, в ок. с. Стара Гута	52,32	33,80	25.04.2003 Весною 2018 не знайдено	ad, lar.	Коцержинська І. М.
- // -	Деснянсько-Старогутський НПП, ок. с. Боровичи, база, ок. болітця сосново-березового лісу	52,16	33,32	27.07.2016	1 ad	- // -

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигнній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	Серединобудський р-н, ок. Очкине, канава (3×20м) на ок. лісу	52,25	33,39	26.07.2012 07.2017 та 07.2018	Десятки lar. та декілька ad Повністю пересохло, тритонів немає	- // -
- // -	Серединобудський р-н, в ок. с. Кренидівки болото вільхове (50×70м)	52,24	33,37	28.07.2012 07.2017 та 07.2018	Біля сотні lar. та десяток ad Повністю пересохло, тритонів немає	- // -
- // -	Серединобудський р-н, болотце осоково-вербове (1×3м) в ст. Кренидівки	52,24	33,38	28.07.2012 07.2017 та 07.2018	Декілька lar., 1 ad Повністю пересохло, тритонів немає	- // -
- // -	Авдіївка, канава, що впадає в р. Кистер 20.07. Верби, вільшняк, пасовище, осок. болотце	51,79	32,77	07.2011	ad, lar., одиниці	- // -
Чернігівська обл.						
<i>T. cristatus</i>	Куликівський р-н, с. Кладьківка, заплавна лука на околиці хутора	51,34	31,95	23.07.2016	1 ad	Коцержинська І. М.
- // -	Ніжинський р-н, ок. Ніжина, кар'єри та маленькі водойми в березовому гаю	50,99	31,83	20.04.2016	дек. ad	- // -

Гребінчастий тритон в Харківській області, судячи з небагатьох літературних джерел (Рудик, 1975, Ведмедеря, Рудик, 1979, Лисецкий и др., 1981; Кривицкий и др., 1986, Зиненко, Коршунов, 2006, Коршунов, Зиненко, 2003, 2006; Атемасова и др., 2008) та музейних колекцій (Зиненко, Гончаренко, 2009), вже у другій половині ХХ ст. був нечисленним видом. Його розповсюдження в регіоні пов'язане із заплавними біотопами, ділянками нагірних дібров та зволожених місцеперебувань на борових терасах (суборі та озерах в березових колках). В Харківській області проходить південно-східна межа ареалу. Поширений в долині річки Сіверський Донець та його притоках – Мжі, Харкові, Великій Бабки, та в долинах річок басейну Дніпра – Мерлі та Мерчику. В долині річки Оскіл відсутній.

У музейних колекціях МП ХНУ з жодного локалітету, починаючи з 1967 р. цей вид не представлений серійно – лише 1-2 особини (в одному випадку 5) (Зиненко, Гончаренко, 2009). У дипломній роботі О. М. Рудика (1975) відмічається рідкісність цього виду у всіх відомих на той момент локалітетах Харківської області.

За даними моніторингових досліджень, чисельність гребінчастого тритона в водоймах серед нагірної діброви НПП «Гомільшанські ліси» після 2009 значно знизилась у порівнянні з 1999-2007 рр. З 2015 р. гребінчастого тритона не виявляли в ході спеціальних пошуків в Коряковому та Іцкіному ставках, де цей вид був звичайним наприкінці 1990-х – початку 2000-х років.

Таблиця 4. Знахідки *T. cristatus* в Харківській області.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигнній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
Харківська область						
<i>T. cristatus</i>	Зміївський район, НПП «Гомільшанські ліси» околиці с. Гайдари, Коряків ставок	49,6159	36,3124	2009-2018	Нечисленний, подекуди звичайний вид на території НПП	Вітер С. Г.

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигрішній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
- // -	с. Задонецьке, заплавні водойми урочища «Хомутки»,	49,6121	36,3398	2009-2018		- // -
- // -	с. Коробів Хутір, затока «Косач»	49,6008	36,3398	2009-2018		- // -
- // -	с. Велика Гомольша, ставки «Верхні млини»	49,5721	36,2716	2009-2018		- // -
- // -	(Верхній Добрицький) та «Нижні млини» (Нижній Добрицький)	49,5563	36,3105	2009-2018		- // -
- // -	с. Беспалівка, р. Вільшанка	49,6204	36,2279	2009-2018		- // -
- // -	Краснокутський район, околиці с. Чернещина, НПП «Слобожанський», бобровий канал у вільшанику в заплаві р. Мерла.	50,1553	30,3096	29.04.2016 4.08.2007	2 sad, 1 sameць та 1 самка. Спіймані методом тралення у неглибокій частині бобрового каналу 1 lar. у бобровому каналі	Трохимчук Р. Р. Коршунов О. В. Коршунов О. В.
- // -	Краснокутський район, околиці смт. Краснокутськ, НПП «Слобожанський»	50,15	30,30	2014-2018	Малочисельний вид, зустрічається в різних частинах НПП «Слобожанський» (заплавні водойми, озера на арені). Проводяться моніторингові дослідження.	Бондаренко З. С., Брусенцова Н. О.
- // -	Вовчанський район, с. Лиман	50,2490	36,8910	07.2017	5 sad у погребі	Катрушенко С. А.
- // -	Харківський район, околиці с. Руська Лозова, урочище «Ольхова балка»	50,1676	36,3463	11.05.2015	1 самиця та 1 sad у водоймі спускної гідротехнічної споруди під греблею другого ставка.	Шрестха А. Коршунов О. В. Зіненко О. І.
- // -	Харківський район, околиці с. Кравцово, заплава р. Мжа	49,7570	36,0996	2009-2018	Поодинокі особини на нересті у вільшаниках та старицях р. Мжа	Вітер С. Г.
- // -	Балаклейський район, околиці с. Ольховатка, вільшаники та стариці в заплаві р. Сіверський донець	49,4141	36,9264	04.2016	Поодинокі особини у водоймах на нересті	- // -
- // -	Ізюмський район, заплавні водойми від м. Ізюм до с. Червоний Шахтар.	49,15	37,23	2007-2009	Поодинокі особини в заплавних водоймах.	- // -

В результаті наших досліджень було з'ясовано, що останнім часом чисельність гребінчастого тритона в низці регіонів України стрімко скорочується, а в деяких локалітетах вид, у зв'язку з негативним антропогенним впливом (у т. ч. завдяки інвазійним видам тварин) та кліматичними змінами зовсім зник. Відповідно до Статті 14 Закону України «Про Червону книгу України»: «Підставою для занесен-

ня видів тваринного і рослинного світу до Червоної книги України є наявність достовірних даних про чисельність популяцій та їх динаміку, поширення і зміни умов існування, що підтверджують необхідність вжиття особливих термінових заходів для їх збереження та охорони». Тому ми вважаємо, що цей вид тритона необхідно охороняти та внести до Червоної книги України.

1. Андреев И. Ф. Амфибии и рептилии Прикарпатья // Ученые записки Кишиневского госуниверситета. – 1953. – Т. 8 (биолого-почвенный). – С. 257–270.
2. Андрійшин Б. О. Біотопічна та просторова характеристика угруповань земноводних басейну р. Свіча // Стан і біорізноманіття екосистем Шацького національного природного парку. Матер. наук. конф. (Шацьк, 7–10 вересня 2017 р.). – Львів: СПОЛОМ, 2017. – С. С. 6–8.
3. Андрійшин Б. О., Решетило О. С. Батрахофауна агроценозів і природних оселищ Долинського району Івано-Франківщини // Стан і біорізноманіття екосистем Шацького національного природного парку. Матер. наук. конф. (Шацьк, 8–11 вересня 2016 р.). – Львів: СПОЛОМ, 2016. – С. 3–4.
4. Атемасова Т. А., Влащенко А. С., Зиненко А. И. и др. Учебно-полевая практика по зоологии позвоночных: учебно-метод. пособие. – Харьков, 2008. – 180 с.
5. Башта А.-Т. В., Бігун В. К., Білецька М. Г. [та ін.]. Шацьке поозер'я. Тваринний світ: кол. моногр.; за ред. П. Я. Кілючицького. – Луцьк: Вежа-Друк, 2016. – 609 с.
6. Ведмедеря В. И., Рудик А. М. Герпетофауна Харьковской области и пути ее охраны // Проблемы охраны природы и рекреационной географии УССР: Респ. науч. конф. «Охрана природы Харьк. обл.»: Тезисы докл. – Х., 1979. – С. 56–58.
7. Гавриленко Н. И. Позвоночные животные и урбанизация их в условиях города Полтавы. – Харьков: Изд-во ХГУ, 1970. – 140 с.
8. Заброта С. Н. Земноводные и пресмыкающиеся Центрального и Западного Украинского Полесья: Автореф. дис. ... к.б.н. – К., 1983. – 26 с.
9. Зиненко А. И., Гончаренко Л. А. Каталог коллекций Музея природы Харьковского национального университета имени В. Н. Каразина. Амфибии (Amphibia). Рептилии (Reptilia): Крокодилы (Crocodylia), Черепахи (Testudines). – Харьков: ХНУ имени В. Н. Каразина, 2009. – 90 с.
10. Зиненко А. И., Коршунов А. В. Аннотированный список амфибий и рептилий НПП «Гомольшанские леса» // Научные исследования на территориях природно-заповедного фонда Харьковской области. Сб. научн. статей. – Харьков, 2006. – Вып.2. – С. 43–48.
11. Коршунов А. В., Зиненко А. И. Особенности биотопического распределения живородящей ящерицы *Lacerta vivipara* на периферии ареала (Харьковская обл.) // Биоразнообразие и роль зооценоза в естественных и антропогенных экосистемах: II Междунар. науч. конф.: тезисы докл. – Днепропетровск: ДНУ, 2003. – С. 206–207.
12. Коршунов А. В., Зиненко А. И. Земноводные и пресмыкающиеся планируемого Национального Природного Парка «Слобожанский» // Материалы региональной конференции: «Животный мир: охрана и рациональное использование»: тезисы докл. – Харьков, ХНУ, 2006. – С. 54–57.
13. Кривицкий И. А., Грамма В. Н., Друлева И. В. и др. Люби свою землю. – Х.: Прапор, 1986. – 192 с.
14. Кузьмин С. Л. Земноводные бывшего СССР. Изд. 2-е, перераб. – 2012. – 370 с.
15. Куртяк Ф.Ф., Межжерин С.В. Изменчивость, распространение, численность гребенчатого, *Triturus cristatus*, и дунайского, *Triturus dobrogicus*, тритонов (Amphibia, Salamandridae) в Закарпатье // Вестн. зоологии. – 2005. – Т. 39, № 5. – С. 49–57.
16. Лисецкий А. С., Кривицкий И. А., Назаров В. М. и др. Полевая практика по зоологии позвоночных. Метод. указания для студентов II курса биофака. – Харьков: РИО ХГУ, 1981. – 47 с.
17. Некрасова О. Д. Деякі аспекти герпетофауни Голосіівського лісу та її охорона / Екологія Голосіівського лісу. Кол. монографія (відп. ред. Мельничук Д. О.). – Нац. Аграр. У-т. – К.: Фенікс, 2007. – С. 186–197.
18. Некрасова О. Д. Біотопічний розподіл та склад герпетоконкомплексів Київської області // Природа західного Полісся та прилеглих територій – Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2015. – № 12. – С. 182–189.
19. Никитенко М. Ф. Земноводные Советской Буковины // Животный мир Советской Буковины. – Черновцы: Изд-во ЧГУ, 1959. – С. 160–205. (Труды экспед. по комплекс. изучению Карпат и Прикарпатья. Т. VII. Сер. биол. наук).
20. Полушина Н. А., Кушнірук В. О. Матеріали до батрахофауни Львівської області // Вісник Львів. ун-ту. Сер. біологічна. – 1962. – Вип. 1. – С. 127–141.
21. Рудик А. М. Эколого-фаунистический обзор фауны амфибий и рептилий планируемого Северскодонецкого природного парка. – Дипломная работа. – Харьков, 1975. – 147 с.
22. Ружиленко Н. С., Некрасова О. Д. Оценка изменения численности и биотопическая приуроченность тритона гребенчатого (*Triturus cristatus*) на пойменных островах Каневского природного заповедника // Наук. віс. Ужгородського ун-ту. Сер. Біологія. – 2007. – В. 21. – С. 121–123.
23. Світін Р. С., Петренко Н. А. Зараженість нематодами роду *Oswaldocruzia* та спектр живлення фонових видів амфібій НПП «Пирятинський» // Заповідна справа. – Вип. 1(20), 2014 – С. 87–92
24. Смирнов Н. А. Некоторые вопросы изучения и охраны земноводных г. Черновцы (Украина) // Актуальные проблемы герпетологии и токсикологии: Сб. науч. трудов – Тольятти, 2007. – Вып. 10. – С. 147–151.
25. Смірнов Н. А. Земноводні Передкарпаття та Зовнішніх Карпат: видовий склад, поширення, мінливість та деякі аспекти екології: Дис. ... канд. біол. наук: 03.00.08 – зоологія / Національний науково-природничий музей НАН України. – К., 2014. – 342 с.
26. Смірнов Н. А. Земноводні та плазуни ботанічного заказника «Княздвірський» // Регіональні аспекти флористичних і фауністичних досліджень. Матер. Четвертої міжнар. наук.-практ. конф. (28–29 квітня 2017 р., смт Путила). – Чернівці: Друк Арт, 2017. – С. 78–80.

27. Смірнов Н. А. Земноводні та плазуни – кандидати на включення до списку регіонально рідкісних видів тварин Чернівецької області // Регіональні аспекти флористичних і фауністичних досліджень. Матер. П'ятої міжнар. наук.-практ. конф. (19 квітня 2018 р., м. Чернівці). – Чернівці: Друк Арт, 2018а. – С. 148–150.
28. Смірнов Н. А. Тритон гребінчастий *Triturus cristatus* // Червона книга Івано-Франківської області. Тваринний світ. – Чернівці: Друк Арт, 2018б. – С. 246
29. Смірнов Н. А., Одочук П. І. *Percottus glenii* (Perciformes: Odontobutidae) – новий вид іхтіофауни Національного природного парку «Вижницький» та його потенційний вплив на місцеві популяції земноводних // Регіональні аспекти флористичних і фауністичних досліджень. Матер. Четвертої міжнар. наук.-практ. конф. (28–29 квітня 2017 р., смт Путила). – Чернівці: Друк Арт, 2017. – С. 95–99.
30. Смірнов Н. А., Скільський І. В. Морфологічні та екологічні особливості хвостатих земноводних у Чернівецькій області. 4. Гребінчастий тритон // Заповідна справа в Україні. – 2012. – Т. 18, вип. 1–2. – С. 67–76.
31. Тарашук В. І. Фауна України. Том 7. Земноводні та плазуни. – К.: Вид-во АН Української РСР, 1959. – 246 с.
32. Шарлемань Э. В. Заметки о фауне пресмыкающихся и земноводных окрестностей Киева / Материалы к познанию фауны Юго-Западной России. - К.: Орнитолог. об-ва им. К.Ф. Кесслера, 1917. - Т. 2. - С. 8-11.
33. Щербак Н. Н., Щербань М. И. Земноводные и пресмыкающиеся Украинских Карпат. – К.: Наукова думка, 1980. – 268 с.
34. Яременко И. И. Материалы к видовому составу и экологии амфибий Прикарпатья // Фауна и животный мир Советских Карпат. Ужгород, 1959. – С. 85–88. (Научные записки Ужгород. гос. ун–та. Т. 40).
35. Amphibian Species of the World 6.0, an Online Reference American Museum of Natural History logo <http://research.amnh.org/vz/herpetology/amphibia/Amphibia/Caudata/Salamandridae/Pleurodelinae/Triturus/Triturus-cristatus>

Сон М. О.,
Кошелев О. В.

Інститут морської біології НАН України, м. Одеса

ОБГРУНТУВАННЯ ВКЛЮЧЕННЯ МОРСЬКОЇ ПОЛІХЕТИ *OPHELIA BICORNIS* SAVIGNY, 1822 ДО ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ

Таксономічна належність. Клас Багатощетинкові черви (Polychaeta), ряд – Офелієві (Opheliida). Останні ревізії показують, що *O. bicornis* являє собою комплекс з двох видів *O. bicornis* s. str. та *Ophelia barquii* Fauvel, 1927 що відрізняються як морфологічно, так і генетично (Maltagliati et al., 2004, 2005). На даний момент спеціального дослідження чорноморських популяцій в контексті даної ревізії не проводилося, але характер ареалів дозволяє припустити, що у нас мешкає саме *O. bicornis* s. str.

Природоохоронний статус виду – зникаючий. При оцінці за охоронними категоріями МСОП попередня

категоризація відносить вид до категорії CR (critically endangered) за критеріями B1ab(i,ii,iii)+2ab(i,ii,iii). Регіональна корекція за показником «рятівного ефекту» не змінює попередньої категоризації, оскільки можливості колонізації регіону з суміжних регіонів відсутні (Сон, 2015).

Ареал виду та його поширення в Україні: Чорне та Середземне моря, Атлантичне узбережжя Європи. В Україні відомий для Західного Криму, де в першій половині ХХ сторіччя був поширений від Бакальської коси до м. Євпаторія (Мокиевський, 1949). Єдина сучасна знахідка – Караджинська бухта Каркінітської затоки (Сон, Koshelev, 2014).

Місця знахідок:

Вид	Місце знахідки	Координати у десятигвинній системі		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Ophelia bicornis</i>	Караджинська бухта, мис Тарханкут	45,373056	32,513889	01.05.2013	1 особина	Кошелев О.В., Сон М.О.
-//-	-//-	45,377778	32,511944	01.05.2013	До 225 екз/м ² (зроблений ряд шурфів у межах локації)	-//-

Чисельність і причини її зміни. Зйомка 2013 року показала щільність виду до 225 екз/м² в точці найбільшої агрегації. При попередніх зйомках, зроблених ще в першій половині ХХ сторіччя, щільність досягала 4400 екз/м² (Мокиевський, 1949). Причинами зміни чисельності є знищення оселищ, урбанізація, рекреація та забудова узбережжя.

Особливості біології та наукове значення. Вид, що мешкає у товщі піску у зоні псевдоліторалі (на відстані до 1 м від краю води у бік суші) (Мокиевський, 1949). За нашими спостереженнями вид мешкає в товщі піску де концентрується на межі вологого

піску та залягання інтерстиціальних вод, де харчується детритом. Розмноження з пелагічною личинкою; статевозрілі особини викидають статеві продукти у воду (Киселева, 2004). Вид є ключовим елементом оселища A2.251 – Facies with *Ophelia bicornis*. Використовується як індикатор доброго стану морського середовища.

Морфологічні ознаки. Тіло розширене у передній частині, загальна кількість сегментів - 32. Простоміум маленький у вигляді загостреного конуса. Щетинки у передній частині тіла короткі. Передні 10 сегментів без зябер, на наступних – 13-16 пар зябер. На анальному кінці дві великих папіли та 10-15 малень-

ких. Дорослі особини мають розмір до 40 мм. Забарвлення від рожевого до лілового з металевим блиском (Киселева, 2004).

Режим збереження популяцій та заходи з охорони. Вид занесений до Червоної Книги Чорного моря (Black Sea Red Data Book) зі статусом «Endangered»

для Чорного моря. Ефективні заходи охорони: збереження оселищ та розширення мережі заповідних територій в Західному Криму.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах не досліджене. Господарського та комерційного значення немає.

Література

1. Киселева, М. И. 2004. Многощетинковые черви (Polychaeta) Черного и Азовского морей. ММБИ КНЦ РАН, Апатиты. 1-409.
2. Мокиевский, О. Б. 1949. Фауна рыхлых грунтов литорали западных берегов Крыма. Труды ИОАН, 4, 124-159.
3. Сон, М.О. 2015. Состояние супралиторальных видов северо-западной части Черного моря согласно охранным категориям МСОП. Регіональні аспекти флористичних та фауністичних досліджень, Друк Арт, Чернівці, 444-446.
4. Son, M. O., Koshelev, A. V. 2014. About new records of rare species *Donacilla* (Mollusca, Bivalvia) and *Ophelia bicornis* in the Black Sea intertidal zone. *Vestnik Zoologii*, 48 (2), 189.
5. Maltagliati, F., Casu, M., Castelli, A. 2004. Morphological and genetic evidence supports the existence of two species in the genus *Ophelia* (Annelida, Polychaeta) from the Western Mediterranean. *Biological Journal of the Linnean Society*, 83, 101-113.
6. Maltagliati, F., Casu, M., Lai, T., Sareri, D. I., Casu, D., Galletti, M. C., Cantone, G., Castelli, A. 2005. Taxonomic distinction of *Ophelia barquii* and *O. bicornis* (Annelida: Polychaeta) in the Mediterranean as revealed by ISSR markers and the number of nephridiopores. *J. Mar. Biol. Ass. U.K.*, 85, 835-841.

Цвелих О. М.

Інститут зоології НАН України ім. І.І. Шмальгаузена

E-mail: TSV@izan.kiev.ua

ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ВКЛЮЧЕННЯ КАМ'ЯНКИ ІСПАНСЬКОЇ *OENANTHE HISPANICA* (L.) ДО ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ

Більша частина ареалу виду – в регіоні Середземномор'я. В Україні іспанська кам'янка має дуже незначний ареал – він охоплює морське узбережжя Кримського півострова. Тут цей вид спорадично гніздиться у прибережній зоні від південно-західної частини Гераклейського півострова (наші дані) на заході, до г. Опук на сході (Кинда и др., 2003). Є також повідомлення про зустрічі іспанської кам'янки в гніздовий період на морському узбережжі північного боку Керченського (Кинда и др., 2003) та Тарханкут-

ського (Кучеренко та ін., 2017) півостровів, а також неподалік від гирла р. Кача на північ від Севастополя (Lastukhin, 2017). Згідно реальних знахідок, зроблених за останні роки (рис. 1), чисельність іспанської кам'янки в Україні можна оцінити як таку, що не перевищує одного-двох десятків пар.

Гніздові ділянки іспанської кам'янки на Кримському півострові нестабільні – птахи нечасто гніздяться в одних і тих же місцях декілька років підряд. Значна частина потенційних місць гніздування

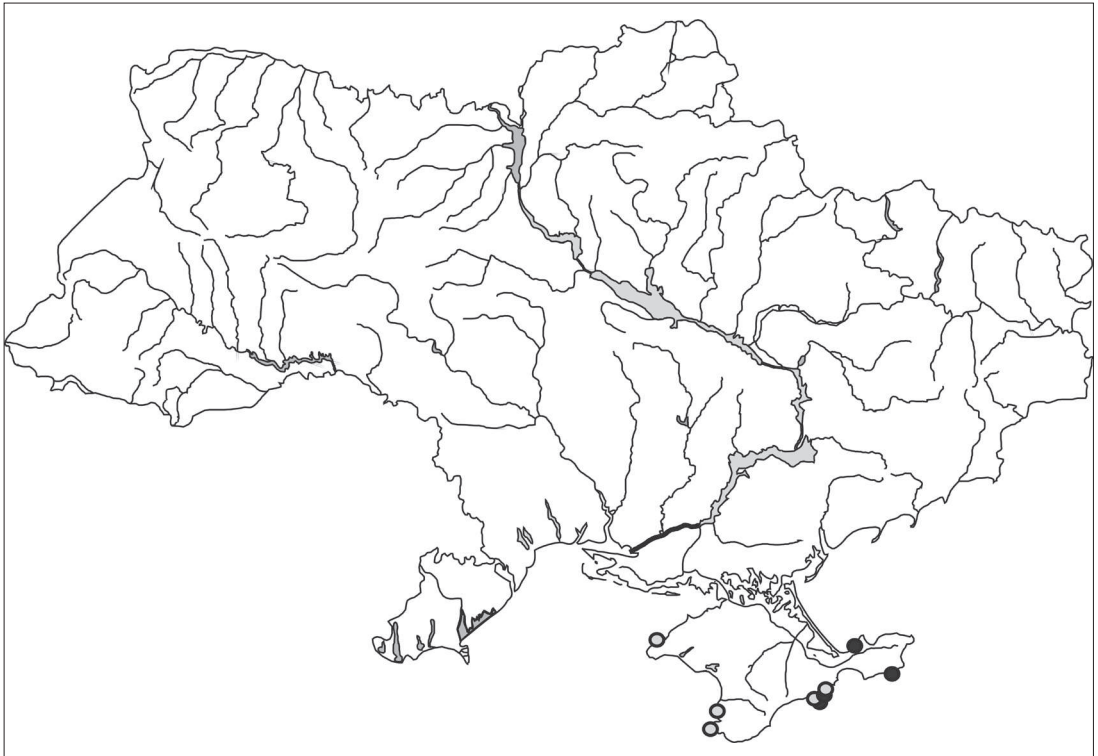

Рис. 1. Поширення Кам'янки іспанської в Україні.

Чорні позначки – знахідки у 1980-1990-х рр., білі – знахідки після 2000 р.

(за: Кинда и др., 2003; Бескаравайный, 2008; Lastukhin, 2017; Кучеренко та ін., 2017, та нашими даними).

іспанських кам'янок розміщена в рекреаційних зонах, які інтенсивно використовуються, що є додатковим лімітуючим фактором. Таким чином, причинами, що впливають на чисельність іспанської кам'янки в Україні, можуть бути фактор непокою в місцях гніздування, а також, знищення самих місць

гніздування в результаті інтенсифікації будівництва у прибережних зонах Кримського півострова. Отже, в Україні іспанська кам'янка є надзвичайно рідкісним видом, що потребує охорони. Цей вид необхідно внести до наступного видання Червоної книги України.

Література

1. Бескаравайный М.М. Птицы морских берегов Южного Крыма / Симферополь: Нижня Оріанда, 2008. – 160 с.
2. Кинда В.В., Бескаравайный М.М., Дядичева Е.А., Костин С.Ю., Попенко В.М. Ревизия редких, малоизученных и залетных видов воробьинообразных (Passeriformes) птиц в Крыму // Бранта: Сборник научных трудов Азово-Черноморской орнитологической станции. – 2003. – Вып. 6. – С. 25-58.
3. Кучеренко В.М., Прокопенко С.П., Жеребцова Т.А., Жеребцов Д.Ю. Нові дані по рідкісних птахів Криму // Беркут. – 2017. – Т. 26. – Вип. 1. – С.1-4.
4. Lastukhin A. 2017. XC375026 // www.xeno-canto.org.

СИСТЕМАТИЧНИЙ ПОКАЖЧИК ВИДІВ

Покажчик включає назви всіх видів, що включені до Червоної книги України відповідно до Наказу Міністерства екології та природних ресурсів України від 17.06.2009 № 313 «Про затвердження переліків видів тварин, що заносяться до Червоної книги України (тваринний світ), та видів тварин, що виключені з Червоної книги України (тваринний світ)», із змінами, внесеними Наказом від № 481 від 19.12.2017 року «Про внесення змін до Переліку видів тварин, що заносяться до Червоної книги України (тваринний світ)». Назви розміщені у алфавітному порядку і зазначені у такому формулюванні, в якому містяться в зазначених державних документах. Виняток становлять види, які були розділені на два після затвердження зазначених документів та виходу Червоної книги України у 2009 році. У випадках, коли автори зазначали, який саме з видів у сучасному систематичному положенні вони відмітили, покажчик має відповідне уточнення. Всі інші види тварин, згадані в текстах статей, які не включені до переліків Червоної книги України на момент підготовки цієї збірки, до покажчика не включені.

Ракоподібні

Astacus astacus: 33
Upogebia pusilla: 294
Carcinus aestuarii: 296
Pilumnus hirtellus: 294, 296
Eriphia verrucosa: 294, 296
Xantho poeessa: 294, 296
Pachygrapsus marmoratus: 294, 296

Павукоподібні

Galeodes araneoides: 134

Багатоніжки

Polydesmus montanus: 134
Scutigera coleoptrata: 110, 134, 146, 234, 278

Ногохвістки

Tetradontophora bielensis: 107

Комахи

Calopteryx virgo: 30, 31, 33, 70, 87, 93, 107, 122, 321
Anax imperator: 31, 70, 93, 122, 134, 237, 321
Cordulegaster boltoni: 321
Cordulegaster bidentate: 107
Leucorrhinia albifrons: 93, 201

Sympetrum pedemontanum: 33, 134, 321
Empusa fasciata: 134, 237
Empusa pennicornis: 57, 134
Iris polystictica: 134, 237
Bolivaria brachyptera: 134, 346
Poecilimon pliginskii: 134
Saga pedo: 210, 237, 288
Callimenus multituberculatus: 237
Cephalota besseri: 237
Calosoma (s.str.) sycophanta: 131, 134, 237, 321
Carabus (Procerus) scabrosus tauricus: 110, 134
Carabus (Pachystus) hungaricus: 134
Carabus (Tomocarabus) bessarabicus: 237
Graphoderes bilineatus: 321
Emus hirtus: 134, 321
Ocyopus curtippennis: 134
Tasgius pliginskii: 237
Ceratophyus polyceros: 134, 237
Bolbelasmus unicornis: 134
Lucanus cervus cervus: 31, 33, 41, 76, 93, 105, 107, 110, 122, 131, 134, 143, 198, 234, 237, 288, 298, 303, 321, 349
Cerambyx cerdo: 72, 93, 134
Rosalia alpina: 105, 107
Purpuricenus kaehleri: 134
Dorcadion equestre: 24, 134, 143, 237, 321
Aromia moschata: 41, 70, 72, 76, 87, 93, 122, 131, 134, 226, 321
Eurythyrea aurata: 134
Cucujus cinnabarinus: 134, 321
Leucomigus candidatus: 70, 237, 321
Brachycerus sinuatus: 134
Lixus canescens: 70
Libelloides macaronius: 70, 134
Acanthaclisis occitanica: 134, 237, 346
Bittacus italicus: 134
Boreus westwoodi: 134
Papilio machaon: 24, 31, 33, 41, 70, 72, 76, 87, 93, 107, 110, 122, 131, 134, 143, 226, 234, 237, 288, 298, 303, 304, 311, 344, 347
Iphiclides podalirius: 24, 31, 33, 70, 72, 76, 87, 105, 107, 110, 122, 131, 134, 143, 144, 226, 234, 237, 288, 298, 303, 321, 344, 347, 349
Zerynthia polyxena: 24, 31, 70, 72, 76, 93, 134, 143, 237, 288, 321
Parnassius apollo: 70
Parnassius mnemosyne: 70, 87, 122, 134, 143, 347

Zegris eupheme: 237
Hamearis lucina: 33, 134, 321
Limenitis populi: 107, 110, 122, 134
Apatura iris: 31, 33, 70, 87, 105, 107, 122, 226, 344
Nymphalis vaualbum: 134
Hipparchia statilinus: 72, 237, 304
Esperarge climene: 134
Agriades pyrenaicus: 143
Acherontia atropos: 131, 134, 198, 237
Marumba quercus: 134
Hemaris tityus: 134
Proserpinus proserpina: 134, 237
Saturnia pyri: 31, 70, 72, 76, 131, 237, 288
Eudia pavonia: 237
Eudia spini: 237
Aglia tau: 93, 107, 290, 321, 347
Catocala dilecta: 122
Catocala fraxini: 134
Catocala sponsa: 134
Cucullia argentea: 237
Staurophora celsia: 72, 134
Periphanes delphinii: 134
Zygaena laeta: 134
Pericallia matronula: 134
Callimorpha dominula: 87, 107, 131, 134, 226, 237, 290
Orussus abietinus: 93
Calameuta idolon: 134
Abia fulgens: 134
Abia nitens: 134
Arge beckeri: 134, 237
Siobla sturmi: 134
Dolerus ciliates: 134, 143, 237
Dolerus subalatus: 134
Megarhyssa perlata: 93
Ibalia rufipes: 93, 134
Polochrum repandum: 72, 93, 134, 321
Megascolia maculata: 33, 70, 131, 143, 234, 237, 321
Scolia galbula: 134
Colpa klugii: 321
Discoelius zonalis: 134, 321
Anoplius samariensis: 134, 237
Cerceris tuberculata: 134, 143
Sphex flavipennis: 134
Larra anathema: 237
Melitturga (Melitturga) clavicornis: 134, 237
Andrena (Euandrena) chrysopus: 93
Dasyпода (Megadasypoda) spinigera: 237
Xylocopa (Xylocopa) valga: 24, 31, 33, 70, 72, 76, 93, 110, 122, 131, 134, 143, 226, 237, 288, 290, 321, 347, 349

Xylocopa (Xylocopa) violacea: 70, 72, 237, 344
Xylocopa (Copoxylla) iris: 72, 134, 237
Bombus (Bombus) muscorum: 93, 134, 237, 321
Bombus (Subterraneobombus) fragrans: 134, 237
Bombus (Megabombus) argillaceus: 24, 93, 131, 134, 237, 288, 321
Bombus (Thoracobombus) pomorum: 76, 288, 321
Bombus (Thoracobombus) laesus: 321
Bombus (Megabombus) ruderatus: 321
Bombus (Thoracobombus) zonatus: 237, 321
Tapinoma kinburni: 237
Ctenophora festiva: 131, 134, 347
Satanas gigas: 70, 72, 134, 237, 321
Asilus crabroniformis: 134, 321

Молюски

Granaria frumentum: 122
Plicutera lubomirskii: 122
Ostrea edulis: 294

Круглороти

Eudontomyzon danfordi: 19, 107
Eudontomyzon mariae: 57, 122, 199, 210

Риби

Acipenser nudiventris: 302
Acipenser ruthenus: 46, 57, 97, 302
Acipenser sturio: 302
Acipenser gueldenstaedtii: 46, 97
Acipenser stellatus: 46, 97
Huso huso: 97
Leuciscus leuciscus: 19, 102, 110, 118, 210
Telestes souffia: 19
Rutilus frisii: 93, 119, 226
Alburnoides rossicus: 52, 57, 210
Eupallasella percunurus: 110
Gobio uranoscopus: 19
Barbus barbus: 19, 97
Barbus borysthenicus: 52, 57, 210
Barbus waleckii: 19
Barbus petenyi: 19
Carassius carassius: 52, 57, 93
Hucho hucho: 19, 46
Thymallus thymallus: 19
Lota lota: 57, 102, 210
Hippocampus guttulatus: 52
Zingel zingel: 19, 97
Gymnocephalus baloni: 52, 57
Gymnocephalus acerinus: 52, 57, 102

Земноводні

Salamandra salamandra: 105, 107, 234, 290
Mesotriton alpestris: 290
Lissotriton montandoni: 105, 107, 226, 290
Bufo calamita: 234
Bombina (Bombina) variegata: 107, 110, 131, 234, 290
Rana dalmatina: 290

Плазуни

Lacerta viridis: 24, 52, 76, 110, 122, 213, 266, 288, 298, 344
Coronella austriaca: 24, 72, 107, 110, 122, 143, 200, 213, 220, 234, 263, 266, 298, 311, 344, 346
Hierophis caspius: 52, 213, 220, 234, 278, 288
Elaphe dione: 220
Elaphe sauromates: 52, 213, 220, 288, 316
Zamenis longissimus: 52, 72, 263, 266
Vipera nikolskii: 57, 72
Vipera renardi: 52, 110, 213, 220, 280

Птахи

Pelecanus onocrotalus: 52, 110, 201, 229, 251, 278, 280, 316, 332
Pelecanus crispus: 201, 251, 280
Phalacrocorax pygmaeus: 52, 110, 229, 316
Ardeola ralloides: 110, 188, 201, 316
Platalea leucorodia: 52, 105, 188, 201, 229, 251, 280, 332
Plegadis falcinellus: 52, 110, 188, 201, 229, 251
Ciconia nigra: 11, 17, 39, 57, 76, 82, 87, 105, 107, 110, 122, 127, 143, 201, 208, 263, 299, 304, 309, 311, 313, 319, 332, 349
Rufibrenta ruficollis: 57, 251
Anser erythropus: 57, 72, 280, 304
Cygnus bewickii: 201, 280
Tadorna ferruginea: 57, 72, 143, 188, 201, 251, 316, 319
Anas strepera: 30, 52, 57, 87, 110, 188, 199, 201, 229, 251, 263, 280, 304, 332
Netta rufina: 87, 110, 133, 188, 201, 201, 304
Aythya nyroca: 30, 52, 110, 188, 199, 229, 263, 304, 332
Bucephala clangula: 30, 57, 72, 87, 110, 143, 199, 201, 208, 251, 304, 309, 332
Somateria mollissima: 52, 110, 251, 280
Mergus serrator: 52, 201, 229, 251, 280, 304
Pandion haliaetus: 57, 87, 110, 125, 143, 229, 263, 299, 304, 311, 332, 349
Milvus milvus: 52, 57
Milvus migrans: 11, 17, 57, 87, 93, 110, 127, 143, 188, 201, 208, 229, 263, 304, 313, 319, 332, 344, 349

Circus cyaneus: 30, 57, 72, 87, 110, 122, 125, 127, 188, 199, 201, 226, 229, 251, 263, 280, 288, 299, 304, 316, 319, 344
Circus macrourus: 52, 110, 127, 143, 188, 263, 280
Circus pygargus: 17, 52, 57, 72, 87, 110, 127, 188, 201, 263, 280, 304, 309, 319, 332, 344
Buteo rufinus: 24, 110, 188, 201, 229, 336, 319
Circaetus gallicus: 11, 17, 52, 57, 72, 87, 110, 122, 188, 201, 229, 304, 309, 311, 313, 332
Hieraetus pennatus: 52, 57, 110, 201, 299, 319, 332, 344
Aquila rapax: 188
Aquila clanga: 87, 332
Aquila pomarina: 11, 17, 52, 57, 72, 87, 110, 122, 127, 188, 201, 219, 229, 280, 299, 304, 309, 311, 313, 332
Aquila heliaca: 87
Aquila chrysaetos: 147, 188, 299, 304
Haliaeetus albicilla: 52, 57, 72, 87, 93, 110, 127, 143, 188, 199, 201, 208, 229, 251, 263, 278, 280, 304, 309, 319, 332, 349
Aegypius monachus: 110
Gyps fulvus: 110
Falco cherrug: 87, 110, 280, 316
Falco peregrinus: 57, 110, 125, 188, 263, 304
Falco naumanni: 52
Lyrurus tetrix: 72, 82, 147, 304, 309, 311, 332
Tetrao urogallus: 82, 147, 309, 311
Tetrastes bonasia: 57, 82, 143, 199, 201, 226, 299, 304, 309, 311
Grus grus: 30, 52, 57, 72, 87, 125, 143, 147, 188, 199, 201, 208, 226, 229, 251, 263, 278, 280, 299, 304, 309, 311, 316, 332, 349
Anthropoides virgo: 188, 316
Burhinus oedicephalus: 251
Charadrius hiaticula: 280, 304, 332
Charadrius alexandrinus: 52, 188, 229, 251, 280
Himantopus himantopus: 52, 57, 110, 188, 201, 229, 280, 316
Recurvirostra avosetta: 52, 188, 201, 229, 251, 280, 304, 332
Haematopus ostralegus: 11, 17, 52, 93, 188, 201, 229, 251, 280, 332
Tringa stagnatilis: 201, 229, 251, 332
Gallinago media: 57, 72, 304, 309, 332
Numenius arquata: 52, 57, 110, 188, 229, 251, 263, 280, 304, 309, 332
Numenius phaeopus: 87, 188, 251, 280, 332
Glareola pratincola: 229, 251, 316
Larus ichthyaetus: 52, 110, 229, 251
Hydroprogne caspia: 188, 201, 229, 251, 280

- Sterna albifrons*: 11, 52, 57, 110, 188, 229, 251, 280, 304
Columba oenas: 24, 39, 57, 72, 82, 99, 110, 122, 125, 127, 142, 143, 201, 229, 299, 304, 309, 311, 314, 319, 332, 344
Bubo bubo: 82, 122, 127, 199, 258, 304, 309, 322, 332
Asio flammeus: 57, 122, 199, 229, 251, 263, 316
Otus scops: 110, 131, 229, 258, 263, 316, 344
Aegolius funereus: 304, 311
Glaucidium passerinum: 147, 263, 299
Strix uralensis: 82, 122, 127, 201, 299, 332
Strix nebulosa: 147, 208, 304, 309, 311
Tyto alba: 229, 258, 263
Coracias garrulus: 52, 110, 188, 201, 229, 234, 309, 316, 346
Picus viridis: 39, 82, 87, 122, 127, 199, 201, 290, 299, 304, 309, 311, 332
Dendrocopos leucotos: 39, 52, 82, 127, 199, 201, 299, 304, 309, 311, 332
Picoides tridactylus: 82, 147, 299, 311, 332
Lanius senator: 366
Lanius excubitor: 30, 57, 72, 87, 110, 122, 127, 143, 188, 199, 201, 208, 229, 258, 288, 299, 304, 309, 311, 332, 344
Sturnus roseus: 280
Prunella collaris: 82, 122
Acrocephalus paludicola: 52, 332
Regulus ignicapillus: 127, 201, 299, 332, 344
Parus cyanus: 122, 143, 199, 201, 304, 332
Emberiza melanocephala: 316
- Ссавці**
- Crocidura leucodon*: 198, 304
Myotis myotis: 87, 191
Myotis bechsteinii: 191
Myotis nattereri: 36, 79, 191
Myotis dasycneme: 79
Myotis brandtii: 191
Myotis daubentonii: 36, 41, 52, 191, 311
Plecotus auritus: 36, 41, 57, 79, 191
Barbastella barbastellus: 36, 79, 304
Nyctalus noctula: 36, 41, 52, 57, 79, 191, 344
Nyctalus leisleri: 36, 79, 191
Pipistrellus pipistrellus: 52, 191, 311
Pipistrellus pygmaeus: 36, 41, 79, 191
Pipistrellus kuhlii: 36, 41, 52, 57, 304
Pipistrellus nathusii: 36, 41, 52, 57, 79, 191, 311
Vespertilio murinus: 41, 79, 131, 304
Eptesicus serotinus: 36, 41, 52, 57, 79, 191
Eptesicus nilssonii: 79, 191
Lepus timidus: 57, 169
Spermophilus citellus: 76
Spermophilus odessanus: 72
Spalax zemni: 288
Spalax arenarius: 52
Allactaga jaculus: 52, 110
Scirtopoda telum: 216, 278
Sicista subtilis: 52
Cricetus cricetus: 57, 72, 131
Ursus arctos: 72, 169
Mustela erminea: 57, 169, 199, 304
Mustela putorius: 57, 122, 199, 304, 311
Lutra lutra: 52, 57, 72, 93, 122, 169, 199, 216, 278, 304, 313
Felis sylvestris: 76
Lynx lynx: 57, 72, 169, 219
Tursiops truncatus: 52, 110, 280, 295
Phocoena phocoena: 52, 100, 280, 295
Delphinus delphis: 280, 295
Bison bonasus: 72, 105
Alces alces: 169, 216, 219, 304, 309, 311, 313

АЛФАВІТНИЙ ПОКАЖЧИК ВИДІВ

- Abia nitens*: 134
Acanthaclisis occitanica: 134, 237, 346
Acherontia atropos: 131, 134, 198, 237
Acipenser gueldenstaedtii: 46, 97
Acipenser nudiventris: 302
Acipenser ruthenus: 46, 57, 97, 302
Acipenser stellatus: 46, 97
Acipenser sturio: 302
Acrocephalus paludicola: 52, 332
Aegolius funereus: 304, 311
Aegyptius monachus: 110
Aglia tau: 93, 107, 290, 321, 347
Agriades pyrenaicus: 143
Alburnoides rossicus: 52, 57, 210
Alces alces: 169, 216, 219, 304, 309, 311, 313
Allactaga jaculus: 52, 110
Anas strepera: 30, 52, 57, 87, 110, 188, 199, 201, 229, 251, 263, 280, 304, 332
Anax imperator: 31, 70, 93, 122, 134, 237, 321
Andrena (Euandrena) chrysopus: 93
Anoplius samariensis: 134, 237
Anser erythropus: 57, 72, 280, 304
Anthropoides virgo: 188, 316
Apatura iris: 31, 33, 70, 87, 105, 107, 122, 226, 344
Aquila chrysaetos: 147, 188, 299, 304
Aquila clanga: 87, 332
Aquila heliaca: 87
Aquila pomarina: 11, 17, 52, 57, 72, 87, 110, 122, 127, 188, 201, 219, 229, 280, 299, 304, 309, 311, 313, 332
Aquila rapax: 188
Ardeola ralloides: 110, 188, 201, 316
Arge beckeri: 134, 237
Aromia moschata: 41, 70, 72, 76, 87, 93, 122, 131, 134, 226, 321
Asilus crabroniformis: 134, 321
Asio flammeus: 57, 122, 199, 229, 251, 263, 316
Astacus astacus: 33
Aythya nyroca: 30, 52, 110, 188, 199, 229, 263, 304, 332
Barbastella barbastellus: 36, 79, 304
Barbus barbus: 19, 97
Barbus borysthenicus: 52, 57, 210
Barbus petenyi: 19
Barbus waleckii: 19
Bison bonasus: 72, 105
Bittacus italicus: 134
Bolbelasmus unicornis: 134
Bolivaria brachyptera: 134, 346
Bombina (Bombina) variegata: 107, 110, 131, 234, 290
Bombus (Bombus) muscorum: 93, 134, 237, 321
Bombus (Megabombus) argillaceus: 24, 93, 131, 134, 237, 288, 321
Bombus (Megabombus) ruderatus: 321
Bombus (Subterraneobombus) fragrans: 134, 237
Bombus (Thoracobombus) laesus: 321
Bombus (Thoracobombus) pomorum: 76, 288, 321
Bombus (Thoracobombus) zonatus: 237, 321
Boreus westwoodi: 134
Brachycerus sinuatus: 134
Bubo bubo: 82, 122, 127, 199, 258, 304, 309, 322, 332
Bucephala clangula: 30, 57, 72, 87, 110, 143, 199, 201, 208, 251, 304, 309, 332
Bufo calamita: 234
Burhinus oedicnemus: 251
Buteo rufinus: 24, 110, 188, 201, 229, 336, 319
Calameuta idolon: 134
Callimenes multituberculatus: 237
Callimorpha dominula: 87, 107, 131, 134, 226, 237, 290
Calopteryx virgo: 30, 31, 33, 70, 87, 93, 107, 122, 321
Calosoma (s.str.) sycophanta: 131, 134, 237, 321
Carabus (Pachystus) hungaricus: 134
Carabus (Procerus) scabrosus tauricus: 110, 134
Carabus (Tomocarabus) bessarabicus: 237
Carassius carassius: 52, 57, 93
Carcinus aestuarii: 296
Catocala dilecta: 122
Catocala fraxini: 134
Catocala sponsa: 134
Cephalota besseri: 237
Cerambyx cerdo: 72, 93, 134
Ceratophyus polyceros: 134, 237
Cerceris tuberculata: 134, 143
Charadrius alexandrinus: 52, 188, 229, 251, 280
Charadrius hiaticula: 280, 304, 332
Ciconia nigra: 11, 17, 39, 57, 76, 82, 87, 105, 107, 110, 122, 127, 143, 201, 208, 263, 299, 304, 309, 311, 313, 319, 332, 349
Circaetus gallicus: 11, 17, 52, 57, 72, 87, 110, 122, 188, 201, 229, 304, 309, 311, 313, 332
Circus cyaneus: 30, 57, 72, 87, 110, 122, 125, 127, 188, 199, 201, 226, 229, 251, 263, 280, 288, 299, 304, 316, 319, 344
Circus macrourus: 52, 110, 127, 143, 188, 263, 280
Circus pygargus: 17, 52, 57, 72, 87, 110, 127, 188, 201, 263, 280, 304, 309, 319, 332, 344

Colpa klugii: 321
Columba oenas: 24, 39, 57, 72, 82, 99, 110, 122, 125, 127, 142, 143, 201, 229, 299, 304, 309, 311, 314, 319, 332, 344
Coracias garrulus: 52, 110, 188, 201, 229, 234, 309, 316, 346
Cordulegaster bidentate: 107
Cordulegaster boltoni: 321
Coronella austriaca: 24, 72, 107, 110, 122, 143, 200, 213, 220, 234, 263, 266, 298, 311, 344, 346
Cricetus cricetus: 57, 72, 131
Crocidura leucodon: 198, 304
Ctenophora festiva: 131, 134, 347
Cucujus cinnabarinus: 134, 321
Cucullia argentea: 237
Cygnus bewickii: 201, 280
Dasyпода (Megadasyпода) spinigera: 237
Delphinus delphis: 280, 295
Dendrocopos leucotos: 39, 52, 82, 127, 199, 201, 299, 304, 309, 311, 332
Discoelius zonalis: 134, 321
Dolerus ciliates: 134, 143, 237
Dolerus subalatus: 134
Dorcadion equestre: 24, 134, 143, 237, 321
Elaphe dione: 220
Elaphe sauromates: 52, 213, 220, 288, 316
Emberiza melanocephala: 316
Empusa fasciata: 134, 237
Empusa pennicornis: 57, 134
Emus hirtus: 134, 321
Eptesicus nilssonii: 79, 191
Eptesicus serotinus: 36, 41, 52, 57, 79, 191
Eriphia verrucosa: 294, 296
Esperarge climene: 134
Eudia pavonia: 237
Eudia spini: 237
Eudontomyzon danfordi: 19, 107
Eudontomyzon mariae: 57, 122, 199, 210
Eupallasella percnurus: 110
Eurythyrea aurata: 134
Falco cherrug: 87, 110, 280, 316
Falco naumanni: 52
Falco peregrinus: 57, 110, 125, 188, 263, 304
Felis sylvestris: 76
Galeodes araneoides: 134
Gallinago media: 57, 72, 304, 309, 332
Glareola pratincola: 229, 251, 316
Glaucidium passerinum: 147, 263, 299
Gobio uranoscopus: 19
Granaria frumentum: 122
Graphoderes bilineatus: 321
Grus grus: 30, 52, 57, 72, 87, 125, 143, 147, 188, 199, 201, 208, 226, 229, 251, 263, 278, 280, 299, 304, 309, 311, 316, 332, 349
Gymnocephalus acerinus: 52, 57, 102
Gymnocephalus baloni: 52, 57
Gyps fulvus: 110
Haematopus ostralegus: 11, 17, 52, 93, 188, 201, 229, 251, 280, 332
Haliaeetus albicilla: 52, 57, 72, 87, 93, 110, 127, 143, 188, 199, 201, 208, 229, 251, 263, 278, 280, 304, 309, 319, 332, 349
Hamearis lucina: 33, 134, 321
Hemaris tityus: 134
Hieraetus pennatus: 52, 57, 110, 201, 299, 319, 332, 344
Hierophis caspius: 52, 213, 220, 234, 278, 288
Himantopus himantopus: 52, 57, 110, 188, 201, 229, 280, 316
Hipparchia statilinus: 72, 237, 304
Hippocampus guttulatus: 52
Huso huso: 97
Hucho hucho: 19, 46
Hydroprogne caspia: 188, 201, 229, 251, 280
Ibalia rufipes: 93, 134
Iphiclides podalirius: 24, 31, 33, 70, 72, 76, 87, 105, 107, 110, 122, 131, 134, 143, 144, 226, 234, 237, 288, 298, 303, 321, 344, 347, 349
Iris polystictica: 134, 237
Lacerta viridis: 24, 52, 76, 110, 122, 213, 266, 288, 298, 344
Lanius excubitor: 30, 57, 72, 87, 110, 122, 127, 143, 188, 199, 201, 208, 229, 258, 288, 299, 304, 309, 311, 332, 344
Lanius senator: 366
Larra anathema: 237
Larus ichthyaetus: 52, 110, 229, 251
Lepus timidus: 57, 169
Leuciscus leuciscus: 19, 102, 110, 118, 210
Leucomigus candidatus: 70, 237, 321
Leucorrhinia albifrons: 93, 201
Libelloides macaronius: 70, 134
Limenitis populi: 107, 110, 122, 134
Lissotriton montandoni: 105, 107, 226, 290
Lixus canescens: 70
Lota lota: 57, 102, 210
Lucanus cervus cervus: 31, 33, 41, 76, 93, 105, 107, 110, 122, 131, 134, 143, 198, 234, 237, 288, 298, 303, 321, 349

Lutra lutra: 52, 57, 72, 93, 122, 169, 199, 216, 278, 304, 313
Lynx lynx: 57, 72, 169, 219
Lyrurus tetrax: 72, 82, 147, 304, 309, 311, 332
Marumba quercus: 134
Megarhyssa perlata: 93
Megascolia maculata: 33, 70, 131, 143, 234, 237, 321
Melitturga (Melitturga) clavicornis: 134, 237
Mergus serrator: 52, 201, 229, 251, 280, 304
Mesotriton alpestris: 290
Milvus migrans: 11, 17, 57, 87, 93, 110, 127, 143, 188, 201, 208, 229, 263, 304, 313, 319, 332, 344, 349
Milvus milvus: 52, 57
Mustela erminea: 57, 169, 199, 304
Mustela putorius: 57, 122, 199, 304, 311
Myotis bechsteinii: 191
Myotis brandtii: 191
Myotis dasycneme: 79
Myotis daubentonii: 36, 41, 52, 191, 311
Myotis myotis: 87, 191
Myotis nattereri: 36, 79, 191
Netta rufina: 87, 110, 133, 188, 201, 201, 304
Numenius arquata: 52, 57, 110, 188, 229, 251, 263, 280, 304, 309, 332
Numenius phaeopus: 87, 188, 251, 280, 332
Nyctalus leisleri: 36, 79, 191
Nyctalus noctula: 36, 41, 52, 57, 79, 191, 344
Nymphalis vaualbum: 134
Ocyrops curtippennis: 134
Orussus abietinus: 93
Ostrea edulis: 294
Otus scops: 110, 131, 229, 258, 263, 316, 344
Pachygrapsus marmoratus: 294, 296
Pandion haliaetus: 57, 87, 110, 125, 143, 229, 263, 299, 304, 311, 332, 349
Papilio machaon: 24, 31, 33, 41, 70, 72, 76, 87, 93, 107, 110, 122, 131, 134, 143, 226, 234, 237, 288, 298, 303, 304, 311, 344, 347
Parnassius apollo: 70
Parnassius mnemosyne: 70, 87, 122, 134, 143, 347
Parus cyanus: 122, 143, 199, 201, 304, 332
Pelecanus crispus: 201, 251, 280
Pelecanus onocrotalus: 52, 110, 201, 229, 251, 278, 280, 316, 332
Pericallia matronula: 134
Periphanes delphinii: 134
Phalacrocorax pygmaeus: 52, 110, 229, 316
Phocoena phocoena: 52, 100, 280, 295
Picoides tridactylus: 82, 147, 299, 311, 332
Picus viridis: 39, 82, 87, 122, 127, 199, 201, 290, 299, 304, 309, 311, 332
Pilumnus hirtellus: 294, 296
Pipistrellus kuhlii: 36, 41, 52, 57, 304
Pipistrellus nathusii: 36, 41, 52, 57, 79, 191, 311
Pipistrellus pipistrellus: 52, 191, 311
Pipistrellus pygmaeus: 36, 41, 79, 191
Platalea leucorodia: 52, 105, 188, 201, 229, 251, 280, 332
Plecotus auritus: 36, 41, 57, 79, 191
Plegadis falcinellus: 52, 110, 188, 201, 229, 251
Pliciteria lubomirskii: 122
Poecilimon pliginiskii: 134
Polochrum repandum: 72, 93, 134, 321
Polydesmus montanus: 134
Proserpinus proserpina: 134, 237
Prunella collaris: 82, 122
Purpuricenus kaehleri: 134
Rana dalmatina: 290
Recurvirostra avosetta: 52, 188, 201, 229, 251, 280, 304, 332
Regulus ignicapillus: 127, 201, 299, 332, 344
Rosalia alpina: 105, 107
Rufibrenta ruficollis: 57, 251
Rutilus frisii: 93, 119, 226
Saga pedo: 210, 237, 288
Salamandra salamandra: 105, 107, 234, 290
Satanas gigas: 70, 72, 134, 237, 321
Saturnia pyri: 31, 70, 72, 76, 131, 237, 288
Scirtopoda telum: 216, 278
Scolia galbula: 134
Scutigera coleoptrata: 110, 134, 146, 234, 278
Sicista subtilis: 52
Siobla sturmi: 134
Somateria mollissima: 52, 110, 251, 280
Spalax arenarius: 52
Spalax zemni: 288
Spermophilus citellus: 76
Spermophilus odessanus: 72
Sphex flavipennis: 134
Staurophora celsia: 72, 134
Sterna albifrons: 11, 52, 57, 110, 188, 229, 251, 280, 304
Strix nebulosa: 147, 208, 304, 309, 311
Strix uralensis: 82, 122, 127, 201, 299, 332
Sturnus roseus: 280
Sympetrum pedemontanum: 33, 134, 321
Tadorna ferruginea: 57, 72, 143, 188, 201, 251, 316, 319
Tapinoma kinburni: 237
Tasgius pliginiskii: 237
Telestes souffia: 19

Tetradontophora bielensis: 107
Tetrao urogallus : 82, 147, 309, 311
Tetrastes bonasia: 57, 82, 143, 199, 201, 226, 299, 304, 309, 311
Thymallus thymallus: 19
Tringa stagnatilis: 201, 229, 251, 332
Tursiops truncatus: 52, 110, 280, 295
Tyto alba: 229, 258, 263
Upogebia pusilla: 294
Ursus arctos: 72, 169
Vespertilio murinus: 41, 79, 131, 304
Vipera nikolskii: 57, 72
Vipera renardi: 52, 110, 213, 220, 280
Xantho poressa: 294, 296
Xylocopa (Copoxyta) iris: 72, 134, 237
Xylocopa (Xylocopa) valga: 24, 31, 33, 70, 72, 76, 93, 110, 122, 131, 134, 143, 226, 237, 288, 290, 321, 347, 349
Xylocopa (Xylocopa) violacea: 70, 72, 237, 344
Zamenis longissimus: 52, 72, 263, 266
Zegris eupheme: 237
Zerynthia polyxena: 24, 31, 70, 72, 76, 93, 134, 143, 237, 288, 321
Zingel zingel: 19, 97
Zygaena laeta: 134

ПОКАЖЧИК УСТАНОВ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ

Показчик включає посилання на сторінки, з яких починаються статті, які містять знахідки видів на території установ природно-заповідного фонду (природні заповідники, біосферні заповідники, національні природні парки та регіональні ландшафтні парки).

Біосферні заповідники:

Асканія-Нова: 201, 321.
Дунайський: 46, 97, 110, 216.
Карпатський: 82, 266.
Чорнобильський: 72.
Чорноморський: 134, 229, 237, 251, 278, 302, 321.

Природні заповідники:

Карадазький: 134.
Канівський: 378.
Луганський: 220, 321.
Поліський: 147, 169.
Рівненський: 79, 234, 309, 332.
Розточчя: 39, 201, 332.
Черемський: 311.
Ялтинський гірсько-лісовий: 134.

Національні природні парки:

Азово-Сиваський: 188, 213.
Білоозерський: 99.
Бойківщина: 378.
Бузький Гард: 52, 105, 201, 321.
Верховинський: 191.
Вижницький: 378.
Голосіївський: 33, 93, 378, 389.

Гуцульщина: 290.
Двурічанський: 143.
Дермано-Острозький: 87, 216.
Деснянсько-Старогутський: 57, 201, 321.
Джарилгацький: 280, 296, 321.
Дністровський каньйон: 97.
Ічнянський: 52, 57.
Карпатський: 105.
Кременецькі гори: 122.
Мезинський: 52, 57, 321.
Нижньосульський: 31, 142.
Олешківські піски: 279, 321.
Пирятинський: 110, 201.
Подільські Товтри: 97, 201.
Приазовський: 70, 321.
Прип'ять-Стохід: 199, 208, 304, 321, 332.
Сколівські Бескиди: 201.
Тузлівські лимани: 201.
Хотинський: 97, 298.
Цуманська Пуща: 105.
Чарівна Гавань: 296, 321.
Шацький: 332.
Яворівський: 201.

Регіональні ландшафтні парки:

Гранітно-Степове Побужжя: 213.
Кінбурнська коса: 52, 57, 97, 110, 213, 216, 296, 321.
Міжрічинський: 52, 201.
Ніжинський: 57, 134, 321.
Стільське Горбогір'я: 127, 332.
Тилігульський: 201.

ВИЯВЛЕНІ ПОМИЛКИ

Під час технічного редагування матеріалів 2 тому серії видань «Матеріали до 4-го видання Червоної книги України» упорядниками було допущено суттєву помилку.

В статті «Покиньчереда В. В. Зустрічі земноводних, занесених до Червоної книги України, на території Карпатського біосферного заповідника // Матеріали до 4-го видання Червоної книги України. Тваринний світ / Серія: «Conservation

Biology in Ukraine». – Вип. 7, Т. 2. – Київ, 2018. – С. 164 – 173», на с. 165 після запису «*Lissotriton montandoni* (Boulenger, 1880)» і до кінця с. 169 всі записи слід відносити до *Lissotriton montandoni*, а не до *Salamandra salamandra*, як це зазначено у публікації.

Приносимо щирі вибачення авторам за допущену помилку.

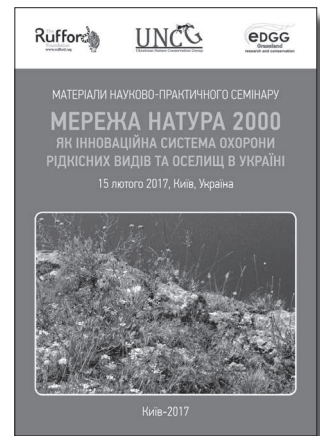
СЕРІЯ: «CONSERVATION BIOLOGY IN UKRAINE».

Серія збірок наукових праць під загальною назвою «Conservation Biology in Ukraine» була започаткована з метою стимулювати наукові та природоохоронні установи до збільшення кількості публікацій, присвячених практичним питанням охорони природи. Однією з найбільших проблем природоохоронних конференцій є недоступність їхніх матеріалів широкому колу читачів. Щороку у національних парках і заповідниках проводяться наукові конференції, проте ніхто не проводить збір всіх зазначених публікацій. Зазвичай їх немає і в бібліотеках (в т.ч. наукових). Знайти більшість таких збірок можливо лише знаючи про її існування. Рейтинг таких видань вкрай низький, адже практично неможливо посилатись на недоступні публікації.

Серія включає видання, підготовлені за сприяння громадської організації «Українська природоохоронна група», присвячені теоретичним і практичним питанням охорони біорізноманіття та природно-заповідного фонду в Україні.

Мережа NATURA 2000 як інноваційна система охорони рідкісних видів та оселищ в Україні // Матеріали науково-практичного семінару (м. Київ, 15 лютого 2017 р.) / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 1. – Київ, 2017. – 240 с.

До збірки включені наукові праці учасників семінару «Мережа NATURA 2000 як інноваційна система охорони рідкісних видів та оселищ в Україні», що відбувся 15 лютого 2017 року у Києві. Всі праці, включені до збірника, мають природоохоронну тематику та є важливими для пізнання природи різних куточків України, як у флористичному, зоологічному, так і у екосистемному аспектах. Видання буде корисним для працівників установ природно-заповідного фонду, викладачів, студентів та аспірантів природничих спеціальностей, краєзнавців та спеціалістів з охорони природи.

Заповідна справа у Степовій зоні України (до 90-річчя від створення Надморських заповідників) // Праці Всеукраїнської науково-практичної конференції (Урзуф, 14-15 березня 2017 року) / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 2, Т. 1. – Київ, 2017. – 304 с.

Заповідна справа у Степовій зоні України (до 90-річчя від створення Надморських заповідників) // Праці Всеукраїнської науково-практичної конференції (Урзуф, 14-15 березня 2017 року) / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 2, Т. 2. – Київ, 2017. – 336 с.

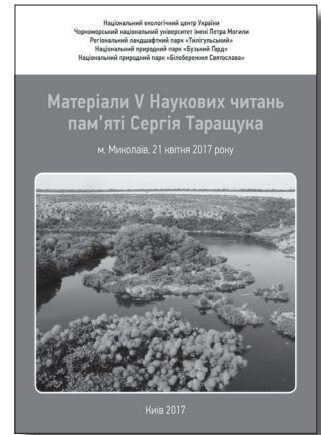
До збірки включені наукові праці учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «Заповідна справа у Степовій зоні України», приуроченої до 90-річчя від створення Надморських заповідників (14-15 березня 2017 р., НПП «Меотида», Урзуф, Донецька область, Україна). Всі праці, включені до видання, мають природоохоронне спрямування та є важливими для пізнання природи заповідних територій Степової зони України, а також історії її вивчення. Видання буде корисним для працівників установ ПЗФ, викладачів та студентів природничих спеціальностей, краєзнавців та спеціалістів з охорони природи.

Матеріали V Наукових читань пам'яті Сергія Тарашука (м. Миколаїв, 21 квітня 2017 року) / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 3, – Київ, 2017. – 86 с.

До збірки включено праці учасників V Наукових читань пам'яті Сергія Тарашука, що присвячені збереженню Бузького Гарду, дослідженню екологічного стану р. Південний Буг у зв'язку з розбудовою Південно-українського енергокомплексу, формуванню регіональних екомереж, створенню регіональних «червоних» списків флори і фауни, історичній спадщині та практичним аспектам управління територіями екомережі. Видання буде корисне особам, що приймають рішення у сфері управління об'єктами підвищеної екологічної небезпеки, зоологам, ботанікам, історикам і краєзнавцям, працівникам установ природно-заповідного фонду, спеціалістам у галузі туризму та рекреації, викладачам, студентам, громадським діячам.

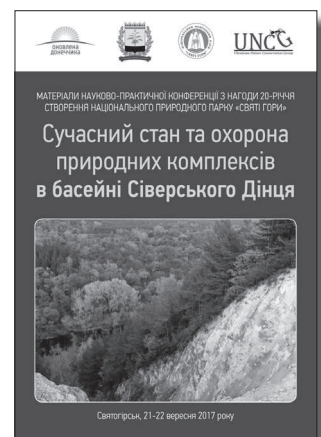
Природна та історико-культурна спадщина району заповідника «Кам'яні Могили» (до 90-річчя від створення заповідника «Кам'яні Могили») // Наукові праці Всеукраїнської науково-практичної конференції (с. Назарівка, Донецька область, 25-27 травня 2017 року) / Праці відділення «Кам'яні Могили» УСПЗ НАН України. – Вип. 4./ Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 4. – Київ, 2017. – 332 с.

До збірки включені наукові праці учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «Природна та історико-культурна спадщина району заповідника «Кам'яні Могили», приуроченої до 90-ї річниці створення заповідника «Кам'яні Могили» (с. Назарівка, Донецька область, Україна, 87596, 25-27 травня 2017 року). Всі праці, включені до видання, є важливими для пізнання природи заповідних територій Степової зони України, а також історії її вивчення. Видання буде корисним для працівників установ ПЗФ, викладачів та студентів природничих спеціальностей, краєзнавців та спеціалістів з охорони природи.

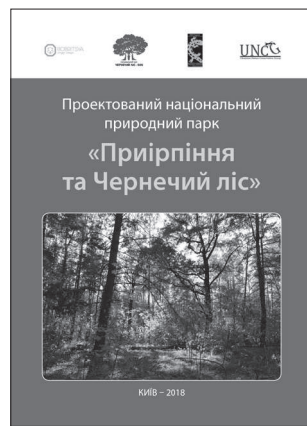
Сучасний стан та охорона природних комплексів в басейні Сіверського Дінця // Матеріали науково-практичної конференції з нагоди 20-річчя створення національного природного парку «Святі Гори» (21-22 вересня 2017 року) / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 5. – Святогірськ, 2017. – 170 с.

Видання здійснено Донецькою обласною державною адміністрацією та національним природним парком «Святі Гори», відповідно до розпорядження голови Донецької облдержадміністрації № 118 від 06.02.2017. До збірки включені наукові праці учасників науково-практичної конференції «Сучасний стан та охорона природних комплексів в басейні Сіверського Дінця», приуроченої до 85-річниці створення Донецької області та з нагоди 20-річчя створення національного природного парку «Святі Гори». Всі праці, включені до видання, є важливими для пізнання природи заповідних територій Степової зони України, а також історії її вивчення. Видання буде корисним для працівників установ природно-заповідного фонду, викладачів та студентів природничих спеціальностей, краєзнавців та спеціалістів з охорони природи.

Богомаз М. В., Василюк О. В., Заворотна Г. В., Кучма Т. Л., Некрасова О. Д., Перегрим М. М., Плига А. В., Полянська К. В., Пішняк Д. В., Прекрасна Є. П. **Проектований національний природний парк «Приірпіння та Чернечий ліс»**, видання 2-ге, доповнене і перероблене (під ред. Є. Прекрасної) / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 6. – К.:UNCG, Інститут зоології ім. І. І. Шмальгаузену. – 2018. – 86 с., з дод.

Видання включає повний текст наукового обґрунтування щодо створення національного природного парку «Приірпіння та Чернечий ліс», що проектується групою науковців в центральній частині Київської області. Передусім, брошура буде доречним довідником для усіх посадових осіб, що будуть залучені до процесу створення національного парку, а також громад та активістів неурядових організацій. Видання буде корисним для педагогів, студентів, учнів старших класів.

Матеріали до 4-го видання Червоної книги України. Тваринний світ / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 7, Т. 1. – Київ, Інститут зоології імені І. І. Шмальгаузену НАН України, 2018. – 438 с.

Матеріали до 4-го видання Червоної книги України. Тваринний світ / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 7, Т. 2. – Київ, Інститут зоології імені І. І. Шмальгаузену НАН України, 2018. – 450 с.

До збірки включені відомості про знахідки у 2009-2017 роках видів тварин, занесених до Червоної книги України, а також обґрунтування для внесення нових видів, або виведення їх з Червоної книги України. Понад як 170 авторів надали свої дані до збірки. Загальна кількість зібраних матеріалів становить 15 000 локалітетів, в яких було зроблено 29 000 знахідок видів Червоної книги України. Збірник розрахований на професійних зоологів, природоохоронців, працівників установ природно-заповідного фонду.

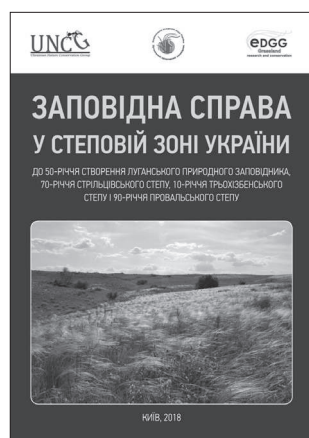
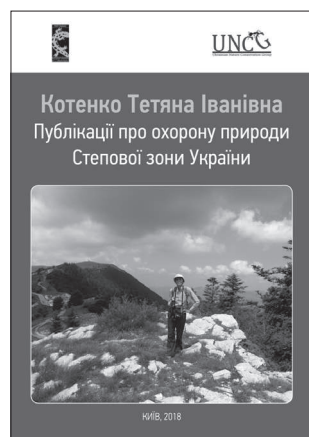
Природно-заповідний фонд Донецької області: бібліографічний покажчик літератури / Упор. Василюк О. В., Ластікова Л. М. / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 8. – К., LAT & K, 2018 – 216 с.

Покажчик «Природно-заповідний фонд Донецької області: бібліографічний покажчик літератури» на сьогодні є найбільш повним зібранням відомостей про публікації, що містять інформацію щодо територій і об'єктів природно-заповідного фонду Донецької області. Покажчик включає інформацію про 2453 друковані видання, статті, тези конференцій та семінарів, а також популярні публікації, що містять інформацію про території і об'єкти природно-заповідного фонду Донецької області, створені до 01.07.2018 року. Покажчик розрахований на широке коло читачів-науковців, природоохоронців, працівників установ природно-заповідного фонду, студентів та викладачів природничих спеціальностей, вчителів, учнів та краєзнавців.

Котенко Тетяна Іванівна. Публікації про охорону природи Степової зони України / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 9. – Київ, 2018. – 426 с.

Видання містить повне зібрання публікацій видатного герпетолога Тетяни Іванівни Котенко, присвячених охороні природи у Степовій зоні України. Розглядаються концептуальні та прикладні питання формування мережі природно-заповідного фонду, плани дій по охороні конкретних природних об'єктів та перспективи створення нових заповідних територій, підходи до формування Червоної книги України, екомережі та інше. Більшість статей, зібраних у виданні є рідкісними і до недавнього часу не були доступні ані в Інтернеті, ані в наукових бібліотеках. Збірка буде цікавою професійним природоохоронцям, працівникам установ природно-заповідного фонду, студентам та викладачам природничих спеціальностей, а також професійним герпетологам.

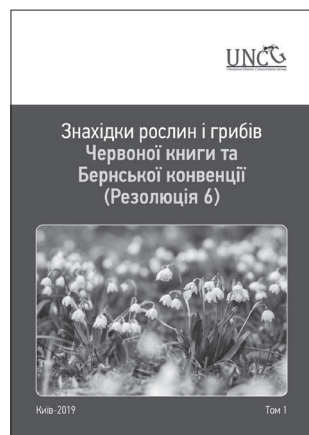

Заповідна справа у Степовій зоні України (до 50-річчя створення Луганського природного заповідника, 70-річчя Стрільцівського степу, 10-річчя Трьохізбенського степу і 90-річчя Провальського степу) / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 10. – К., видавець Бихун В. Ю., 2018. – 350 с.

До збірки включені наукові статті, що стосуються різних аспектів заповідної справи в степовій зоні України. Збірка присвячена ювілейним датам Луганського природного заповідника НАН України – 50-річчя створення Луганського природного заповідника, 70-річчя Стрільцівського степу, 10-річчя Трьохізбенського степу і 90-річчя створення першої природоохоронної території в Провальському степу. Статті мають наукове і природоохоронне значення, містять результати дослідження біорізноманіття, розглядають актуальні проблеми степознавства, питання розбудови природно-заповідного, екомережі і смарагдової мережі, проблеми функціонування об'єктів ПЗ Ф і історії заповідної справи. Видання буде корисним для науковців, викладачів та студентів природничих спеціальностей, працівників установ ПЗ Ф, спеціалістів з охорони природи та краєзнавців.

Знахідки рослин і грибів Червоної книги та Бернської конвенції (Резолюція 6). Т.1. (Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 11.). – Київ, 2019. – 496 с.

До збірника включені відомості про знахідки видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України у 2009-2018 роках, а також обґрунтування для внесення нових видів, або виведення їх з Червоної книги України. В публікації представлена інформація, зібрана понад як 115 фахівцями-біологами. Загалом подано дані про 10 тисяч зустрічей червонокнижних видів рослин та грибів, зроблених у 15 тисячах локалітетів. Збірник розрахований на професійних ботаніків, природоохоронців, працівників установ природно-заповідного фонду

Пам'ятки природоохоронної літератури України. Антологія українських видань, присвячених охороні природи початку ХХ століття (1914–1932) / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 12. – Київ: LAT & K, 2019. – 330 с.

Збірка включає повні тексти всіх 12 видань, присвячених охороні природи, що були видані в Україні з 1914 по 1932 рік, а також одне видання, написане 1928 року, але видане лише у 1960-х. Майже всі ці книжки сьогодні існують в 1–5 примірниках і не є доступною літературою. Стан окремих примірників вже зараз є вкрай поганим (відсутні окремі сторінки, одне з видань збережене лише як примірник, пошкоджений пацюками). Тексти всіх видань подаються у збірці із збереженням оригінального авторського правопису та особливостей мови.

Збірка буде цікавою багатьом дослідникам: професійним природоохоронцям, біологам, історикам, бібліографам. Не меншим відкриттям видання стане для патріотично налаштованих українців, адже вся риторика природоохоронної пропаганди, що використана у зібраних нами книжках, ґрунтується на історико-патріотичній тематиці. Аргументи, щиро наведені авторами на початку ХХ ст. і тепер, століттям потому, не перестають зачіпати за живе кожного небайдужого до рідної землі і історії свого народу. Також специфічного емоційного забарвлення цим книгам додає те, що всі їхні автори зазнали утисків радянської влади (були репресовані, рятувалися еміграцією, отримали тривалі строки ув'язнення тощо), а самі книжки були заборонені у радянський час.

ІНСТИТУТ ЗООЛОГІЇ ІМ. І. І. ШМАЛЬГАУЗЕНА НАН УКРАЇНИ

Інститут зоології ім. І. І. Шмальгаузен НАН України – найстаріша наукова установа загальнозоологічного профілю в Україні. Зоологічні дослідження в Академії наук України запроваджені з самого початку її існування – а саме з 1919 року – створенням «Комітету для вивчення фауни України» під керівництвом акад. М. Ф. Кащенко. З ініціативи цього Комітету у травні 1919 р. було створено Зоологічний музей. Ця перша в Україні спеціальна зоологічна установа налічувала тоді 22 співробітники, серед яких були видатні вчені М. Ф. Кащенко, М. М. Воскобойников, В. О. Караваєв.

З цих перших кроків і визначаються витoki Інституту зоології, офіційною датою створення якого, після ряду перетворень організаційного порядку, стало 1 серпня 1930 року. Першим директором Інституту став видатний зоолог свого часу Іван Іванович Шмальгаузен, ім'я якого зараз і носить установа.

З дня заснування Інститут став провідним зоологічним центром республіки. Протягом майже всього довоєнного періоду в Інституті зоології крім широкого кола питань пов'язаних з вивченням фауни України, велись дослідження в галузі експериментальної зоології.

В цей період була завершена ціла низка важливих наукових праць різних напрямків зоології: паразитології (О. П. Маркевич), мірмікології (В. А. Караваєв), видані окремими роботами визначники ссавців, птахів, що стало фундаментом для розробок широкого кола різних наукових напрямків зоології. В цей період в Інституті зоології був створений відділ біологічного методу боротьби з шкідниками с/г. Відділ еволюційної морфології хребетних під керівництвом І. І. Шмальгаузен вперше сформулював закон параболічного росту, який дозволив вивчати закономірності індивідуального розвитку та росту тварин. На початку 40-х років в Інституті вже почались розробки в галузі загальної генетики тварин (С. М. Гершензон).

В різні часи інститут очолювали визначні зоологи: акад. Д. К. Третьяков, О. П. Маркевич, В. Г. Касьяненко, П. М. Мажуга, І. Г. Підопличко, В. О. Топачевський. З 1987 р. і по теперішній час Інститут очолює Заслужений діяч науки і техніки України, член-кореспондент НАН України доктор біологічних наук, професор Ігор Андрійович Акімов.

Сьогодні Інститут зоології – всесвітньо відома зоологічна установа з потужним науковим потенціалом, з відповідною структурою, до складу якої входить 9 наукових відділів, а також Український Центр кільцювання птахів, Міжвідомча орнітологічна станція (м. Мелітополь), Координаційний центр CITES, Науково-інформаційний відділ, Наукова бібліотека, Редакція наукового журналу «Вестник зоологии», Комісія із зоологічної термінології, Центр колективного користування науковими приладами «Animalia».

В Інституті працює 122 науковці, серед них академік НАН України І. Г. Ємельянов та три члени-кореспонденти (І. А. Акімов, В. О. Корнєєв, Л. І. Францевич), 18 докторів наук, 69 кандидатів наук.

Наукові дослідження проводяться у таких головних напрямках: 1. Вивчення фауни, еволюційно-морфологічних основ філогенії та систематики тваринного світу України; 2. Розробка наукових основ охорони і раціонального використання ресурсів тваринного світу, проведення його моніторингу в умовах впливу антропогенних факторів; 3. Розробка зоологічних основ захисту і підвищення продуктивності рослин і тварин.

Інститут зоології ім. І. І. Шмальгаузен НАН України є головною установою в Україні і однією з провідних установ Європи з вивчення біорізноманітності тваринного світу; є головним у виконанні проекту по розробці та веденню кадастру тваринного світу України. В рамках Загальнодержавної програми науковці інституту беруть участь у створенні наукових

засад і формуванні екологічної мережі територій та об'єктів природно заповідного фонду. На виконання закону про створення Національного атласу України (розділ «Екологічний стан природного середовища») Інститутом виконано всі роботи щодо картування тваринного світу України в напрямку збереження та оптимізації природного середовища як середовища існування людини. Інститут виконує ряд досліджень на замовлення Київської міської держадміністрації (КМДА) та ряд міжнародних проєктів.

Базою для наукових досліджень є унікальні фондові колекції, зібрані кількома поколіннями вітчизняних зоологів і включені до Державного реєстру об'єктів, що складають національне надбання. Наукові колекції на кінець 2018 р. нараховують понад 6,7 млн. одиниць зберігання, що об'єднані в 343 колекції. В них представлені 9 типів з 22 класів, 98 рядів, 773 родин, 45410 видів тварин фауни України і світової фауни. Типові матеріали нараховують 18 225 екз, що відносяться до 4117 видів з яких 1568 є голотипами. Колекція гістологічних та анатомо-морфологічних препаратів нараховує 9348 одиниць. Колекція інклюзій рівненського бурштину складає 2050 екз.

Найвагомішими доробками Інституту у вивченні біорізноманітності тваринного світу є монографічна 40-томна серія видань «Фауна України»; видання ряду визначників та монографій в тому числі за рубежом і в співавторстві з провідними зарубіжними науковцями; автентичного перекладу на укр. мову Міжнародного кодексу зоологічної номенклатури; участь в колективних монографіях «Біорізноманіття Карпат», «Біорізноманіття Дунайського заповідника» «Біорізноманіття о. Джаралгач» тощо. Значним досягненням в природоохоронній галузі є підготовка до перевидання «Червоної книги України. Тваринний світ», видання серії каталогів «Тварини України під охороною Бернської конвенції, каталогу «Птахи України», ряду монографій по зоологічному моніто-

рингу територій ПЗФ і антропогенно змінених територій тощо.

Міжнародне співробітництво здійснюється через міжнародні фонди, отримання грантів і виконання спільних державних, міжакадемічних і недержавних проєктів.

Інститут готує окремі розділи Національної доповіді про стан навколишнього природного середовища в Україні, Національної доповіді України про збереження біологічного різноманіття, бере участь у розробці законів України про охорону тваринного світу, природно-заповідного фонду, у формуванні національної стратегії збереження та сталого використання біорізноманіття, і у виконанні ряду міжнародних Конвенцій, до яких останніми роками приєдналася Україна. Інститут, як наукова установа, бере участь у підготовці, розробці і впровадженні ряду державних нормативно-правових (законів) та підзаконних актів України.

З 1967 року Інститутом видається науковий журнал «Вестник зоології» до редакційної колегії якого входять провідні фахівці вищої і найвищої кваліфікації. Щорічно виходять друком 6 номерів журналу і окремі випуски (додатки) до нього.

В Інституті працює аспірантура та докторантура, через яку здійснюється підготовка висококваліфікованих фахівців з різних галузей зоології.

Працює Спеціалізована вчена рада із захисту докторських та кандидатських дисертацій зі спеціальності 03.00.08 – зоологія.

При Інституті зоології працює Наукова рада з проблеми «Рациональне використання ресурсів тваринного світу в умовах інтенсивного природокористування» (голова І. А. Акімов) а також три наукових товариства: Українське наукове товариство паразитологів, Українське ентомологічне товариство та Українське теріологічне товариство.

Веб-сайт: <https://www.izan.kiev.ua/>

УКРАЇНЬСКА ПРИРОДООХОРОННА ГРУПА – UNCG

Організація була створена восени 2014 року як група фахівців, що працює над питаннями практичної охорони природи. Учасників групи об'єднало переконання, що наука та громадська робота не мають достатньої взаємоінтеграції та наявність потреби створення винятково експертної громадської організації природоохоронного спрямування. Упродовж 2014–2017 років організація діяла як неофіційна група та залучалась у якості експертів до виконання спільних проєктів на партнерській основі. У 2018 році організація провела установчі збори та офіційно зареєструвалась як неприбуткова громадська організація, до роботи якої залучились 6 докторів наук та 25 кандидатів наук.

Серед членів організації – автори Червоної книги України 2009р. (Мойсієнко І., Ходосовцев О., Бойко М., Перегрим М., Безсмертна О., Костюшин В. та ін.), Національного каталогу біотопів України (Куземко А., Мойсієнко І., Ходосовцев О., Садогурська С., Чорней І., Винокуров Д., Вашеняк Ю., Шаповал В.). Більшість зазначених науковців входять до складу Вченої ради ГО «Українська природоохоронна група».

Загальне надбання членів організації становить щонайменше 1000 опублікованих статей у сфері охорони/моніторингу біорізноманіття та заповідної справи. Організація видала 35 власних наукових та методичних видань природоохоронного напрямку.

Працюючи за основним місцем роботи або за сумісництвом в установах природно-заповідного фонду (ПЗФ), учасники стали авторами 76 томів літопису природи (34 установи ПЗФ).

Члени ГО «Українська природоохоронна група» активно працюють над створенням нових територій ПЗФ: готують клопотання, долучаються до обговорення створення проєктованих ПЗФ у Мінприроди та обласних органах державної влади. За останні 4 роки щонайменше три чверті всіх площ ПЗФ, що були створені в Україні (у тому числі всі нові національні парки, створені або розширені в цей період Указами Президента: «Нижньодніпровський», «Кам'янська

Січ», «Олешківські піски», «Бойківщина», «Нобельський», «Чорнобильський радіаційно-екологічний»), мали серед авторів наукових обґрунтувань членів ГО «Українська природоохоронна група» або були пролобійовані членами організації. Наприклад, понад 30 заказників, які були створені в 2018–2019 рр. у Донецькій області, були обґрунтовані членами ГО «Українська природоохоронна група».

Члени організації також входять до складу колегіальних органів, створених державними установами України, які працюють у сфері природно-заповідного фонду (передусім Мінприроди): Національна робоча група з охорони природи; Координаційна рада з питань формування національної екомережі; Робоча група з питань розвитку заповідної справи; Робоча група щодо координації діяльності під час військових навчань та інших дій підрозділів Міністерства оборони України на територіях природно-заповідного фонду, Національна комісія з питань Червоної книги України при Академії наук України тощо.

Члени ГО «Українська природоохоронна група» входять у науково-технічні ради 15 установ ПЗФ: національних природних парків «Олешківські піски», «Джарилгацький», «Білобережжя Святослава», «Голосіївський», «Деснянсько-Старогутський», «Слобожанський», «Дворічанський», «Гомільшанські ліси», «Меотида», «Джарилгацький», «Кармелюкове Поділля», «Бузький Гард», «Нижньодніпровський», біосферного заповідника «Асканія Нова» та Поліського природного заповідника, а також є членами міжнародних наукових організацій природоохоронного спрямування: Eurasian Dry Grassland Group (6 осіб), International Association for Vegetation Science (І. Мойсієнко, А. Куземко). Члени Вченої ради Організації входять до редакційних колегій наукових журналів за темою НДР: «Український ботанічний журнал» (О.Ходосовцев, І. Мойсієнко), «Чорноморський ботанічний журнал» (А. Куземко, М. Бойко, В.Шаповал, О. Ходосовцев, І. Мойсієнко). Також А. Куземко є головним редактором міжнародного наукового жур-

налу «Palaeartic grasslands» та членом редколегії рецензованих наукових журналів «Phytocoenologia» (Німеччина), «Biologia» (Словаччина) та «Acta Botanica Hungarica» (Угорщина).

Напрямки роботи:

- **Заповідна справа.** Створення природно-заповідних територій, сприяння ефективній роботі природоохоронних установ, участь у законодавчій діяльності у сфері заповідної справи.
- **Охорона Лісів.** Охорона цінних лісових екосистем та біорізноманіття, сприяння впровадженню принципів оцадного лісового господарства, природоохоронний контроль лісів України.

Контакти:

Тетяна Шаміна, менеджерка з комунікацій: 093 918 42 86.

E-mail: shamina.uncg@gmail.com

Веб-сайт: <http://uncg.org.ua/>

FB: <https://www.facebook.com/pg/UkrainianNatureConservationGroup>

- **Оцінка впливу на довкілля.** Участь у процесі оцінки впливу на довкілля, моніторинг проєктів, шкідливих для дикої природи та адвокавання висновків, достовірних з позиції охорони природи.
- **Біорізноманіття.** Збір, оцінка та просторовий аналіз інформації про рідкісні види та цінні природні оселища для природоохоронних цілей, популяризація теми біорізноманіття та сучасних методів його дослідження серед науковців та широкого загалу.
- **Мережа Емеральд.** Створення й моніторинг територій мережі Емеральд та робота з міжнародними природоохоронними конвенціями.

АВТОРИ ФОТОГРАФІЙ

Всі фотографії на обкладинках серії видань «Матеріали до 4-го видання Червоної книги України» надані фотографами дикої природи Михайлом та Наталею Богомазами.

Подружжя фотографів дикої природи Михайло Богомаз і Наталя Шевченко п'ять років знімають рідкісні види та екосистеми України. Свою професійну діяльність вони почали з публікацій у National Geographic України та Росії. Зараз Михайло та Наталя співпрацюють з такими організаціями як WWF Україна, Explorer Life, Michael Succow Foundation, Wikipedia Україна, Добре поїхали, Міжрічинський регіональний ландшафтний парк.

Подружжя є фундаторами проекту Bogomaz Conservation Photography. Задача проекту полягає у популяризації дикої природи України через фототури та публічні лекції.

Контакти:

Веб-сайт <http://mnbogomaz.com/>

Фейсбук-сторінка <https://www.facebook.com/mnbogomaz/>

Інтсаграм-сторінка <https://www.instagram.com/bogomaz.photography/>

Автор фото – Сергій Коровайний

**Матеріали до 4-го видання Червоної книги України.
Тваринний світ.
Том 3.
Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 7.**

До збірника включені відомості про знахідки у 2009-2017 роках видів тварин, занесених до Червоної книги України, а також обґрунтування для внесення нових видів, або виведення їх з Червоної книги України. В публікації представлена інформація, зібрана понад як 139 фахівцями-зоологами та аматорами. Загалом подано інформацію про 7500 зустрічей червонокнижних видів тварин. Збірник розрахований на професійних зоологів, природоохоронців, працівників установ природно-заповідного фонду.

Підписано до друку 07.10.2019. Формат 70×100/16.
Папір офсетний. Гарнітура PF Din Text Cond Pro. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 34,89. Тираж 150 прим. Зам. 191019.

Видавець і виготовлювач ТОВ «Друк Арт»
58018 Чернівці, вул. Головна, 198А, к. 5, т/ф 585-432
Ліцензія про державну реєстрацію ДК № 2741 від 15.01.2007 р.

